INDHOLDSFORTEGNELSE

Første Kapitel: **Paa Tærskelen til den borgerlig-demokratiske Revolution** 15

1. Krigen ... 15
2. Forfaldet ... 40
3. Opløsning i Hæren ... 53
4. Det tsaristiske Rusland, et Folkenes Fængsel ... 64
5. To Sammensværgelser ... 78

Andet Kapitel: **Den borgerlig-demokratiske Februarrevolution** ... 105

1. Opstanden i Hovedstaden ... 105
2. Februarrevolutionens Sejr ... 114
3. Dobbeltmagten ... 127
4. Den provisoriske Regerings Kamp for Bourgeoisiets Eneherredømme 141

Tredje Kapitel: **Lenins Ankomst** ... 162

1. Paa Jagt efter en Vej til det revolutionære Rusland ... 162
2. Lenin i Petrograd ... 168

Fjerde Kapitel: **Ruslands socialdemokratiske Arbejderpartis (Bolsjevikernes) Aprilkonference** ... 173

Femte Kapitel: **Det bolsjevikiske Parti i Kamp om Masserne** ... 199

1. Aprildemonstrationen ... 199
2. Koalitionsregeringen ved Arbejdet ... 208
3. Den provisoriske Regerings Nationalitetspolitik ... 218
4. Den 1. alrussiske Sovjetkongres ... 226
5. Junidemonstrationen ... 236
6. De russiske Troppers Offensiv ved Fronten ... 241
7. Revolutionens Vækst i Hæren ... 249

Sjette Kapitel: **Den røde Garde** ... 256

1. Den proletariske Milits ... 256
2. Den røde Garde i Hovedstaden ... 262

Syvende Kapitel: **Julidagene** ... 272

1. Arbejdernes Aktioner i Hovedstaden ... 272
2. Julidemonstrationen i Hovedstaden ... 278
3. Julidemonstrationen slaas ned ... 282
4. Proletariatet overvinder Samarbejdsillusionerne ... 300

Ottende Kapitel: **Det bolsjevikiske Partis 6. Kongres** 303

Niende Kapitel: **Kornilofkuppet** 327
1. Militærdiktaturet forberedes 327
2. Bourgeoisiet begynder Borgerkrigen 342
3. Generalernes Eventyr slaas ned 351

Tiende Kapitel: **Landets Økonomi bryder sammen** 357
1. Kapitalisternes Sabotage 357
2. Det finansielle Sammenbrud 368
3. Forfaldet i Trafikvæsenet 371
4. Bondebevægelsen tilspidses 376
5. Hungersnøden nærmer sig 387

Elvte Kapitel: **Det bolsjevikiske Partis økonomiske Program paa Tærskelen til den proletariske Revolution** 395
1. Bolsjevikernes Paroler 395
2. Nationaliseringen af Jorden 398
3. Arbejderkontrollen med Produktionen 402
4. Nationaliseringen af Bankerne og Industritrusterne 404

Tolvte Kapitel: **Den revolutionære Krise modnes** 407
1. Den nye Bølge af økonomiske og revolutionære Strejker 407
2. Bondeopstandene i Rusland og den nationale Frihedsbevægelse i Randomraaderne 416

Trettende Kapitel: **Hær og Flaade paa Tærskelen til Oktoberrevolutionen** 426
1. Fronten før Oktoberrevolutionen 426
2. Flaaden i Dagene før Oktoberrevolutionen 436
3. Bolsjeviseringen af Hæren 442

Fjortende Kapitel: **Kompromismagernes Manøvrer og Bourgeoisiets Planer overfor den voksende Revolution** 455
1. De Socialrevolutionære og Mensjevikerne — Bourgeoisiets sidste Støtte 455
2. Bourgeoisiet i Kamp mod den fremvoksende Revolution 462

Femtende Kapitel: **Fordelingen af Kontrarevolutionens Kampstyrker paa Tærskelen til den store proletariske Revolution** 474
1. Bourgeoisiets Stødtropper 474
2. Officerskorpset 484
3. De borgerlige nationale Formationer 491
4. Kosakkerne 498
5. Kontrarevolutionen vil sætte Fronten op mod Baglandet 501
6. Kontrarevolutionens Offensiv 508

Datofortegnelse 523

Kildeangivelser 537

Navneregister 554

FØRSTE KAPITEL

Paa Tærskelen til den borgerlig-demokratiske Revolution

1.

Krigen

Den 2. August 1914 offentliggjorde Tsar Nikolaj II Manifestet om Krigen. I det kvælende Landevejsstøv, forbi uhøstede Marker, drog den russiske Armés Regimenter i Ilmarsch mod den tyske Grænse. Mobiliseringen var endnu ikke ikke tilendebragt. Hulter til Bulter stod Kanonerne paa Pladserne foran Arsenalerne. Der manglede Forspand til Artilleriet. Fra Landsbyerne og Kosaklandsbyerne, hvor Høstarbejdet var i fuld Gang, blev Ungdommen drevet bort fra Arbejdet til Mobiliseringspladserne. Thi Tsaren var bundet af sine Traktater med Frankrig. Han havde faaet Milliardlaan af Bankiérerne i Paris.

Ifølge Militærtraktaterne skulde Nikolaj paa den 14. Dag efter Krigserklæringen lade sine Arméer tage Offensiven mod Tyskland.

Paa Vestfronten trængte de tyske Armékorps ustandseligt frem gennem Belgien og marscherede hastigt mod Paris. Herfra

sendte man skrækslagne Opfordringer til Petrograd om, at der skulde rykkes hurtigere frem mod Tyskland.

Den 12. August indberettede den russiske Militærattaché i Paris indtrængende til Hovedkvarteret:

> »De franske Arméer vil i den nærmeste Tid vanskeligt kunde gaa over til Offensiv. Jeg venter i gunstigste Tilfælde et langsomt Tilbagetog... Krigens hele Forløb afhænger fuldstændig af vore Aktioner i de næste Uger og af, at tyske Armékorps bliver trukket over til den russiske Front.«[1]

Forgæves erklærede General Sjilinski, den Øverstbefalende paa Nordvestfronten, at Offensiven mod Østprøjsen paa Forhaand var dømt til at strande, forgæves fraraadede Stabschefen, General Janusjkevitsj, et øjeblikkeligt Angreb — fra Paris blev der presset paa. Den franske Gesandt, Maurice Paléologue, sled sine Støvlesaaler tynde for at udvirke, at de russiske Arméer gik over til Offensiv. Og den 13. August meddelte den Øverstkommanderende, Storfyrst Nikolaj Nikolajevitsj, — Tsarens Onkel, med Tilnavnet »lange Nikolaj« — Paléologue, at Vilna- og Warszawaarméen »i Morgen tidlig, ved Dagens Frembrud«[2] vilde begynde Offensiven.

De uforberedte russiske Arméer marcherede ind i Tyskland. Wilhelm II, der ikke havde ventet en saa hurtig Fremmarch af de russiske Generaler, saa sig tvunget til at sagtne Fremmarchen mod Paris. Den tyske Øverste Hærledelse overførte Gardereservekorpset og det XI Armékorps tillige med 2. Kavalleridivision til Østfronten. Endnu før Ankomsten af disse Forstærkninger gik de tyske Regimenter over til Offensiv og kastede Russerne tilbage. Fem Divisioner, som var indtruffet fra Vestfronten, deltog senere i den fuldstændige Tilintetgørelse af den russiske Armé i Østprøjsen. Den tsaristiske Armé mistede 20.000 Døde. 90.000 Fanger og hele sit Artilleri. To Armékorps — det XIII og XV — blev omringet og faldt helt i Tyskernes Hænder. Men Paris var reddet. Endnu før Kampen i Østprøjsen var endt, skrev Paléologue i sin Dagbog:

> »Slaget... fortsættes forbitret. Hvordan end Slutresultatet bliver, er allerede det, at Kampen fortsættes, tilstrækkeligt til at give de engelske og franske Stridskræfter Tid til at omgruppere sig bag Fronten og rykke frem.«[3]

»Slutresultatet« blev de russiske Arméers Undergang, men Tsaren havde opfyldt sin Traktat: det franske Guld betalte han med den arbejdende Befolknings Blod og Liv. Den Dag, de russiske Arméer blev knust, sagde Udenrigsminister Sasonof til Paléologue:

> »Samsonofs Armé er tilintetgjort... Vi maatte bringe Frankrig dette Offer.«[4]

I Krigen 1914 agerede den russiske Tsarisme Lejesvend for den engelsk-franske Kapital. Rusland var faktisk en Slags Koloni for de vesteuropæiske Lande. Endog det russiske imperialistiske Bourgeoisis aandelige Fører, Kadetpolitikeren Miljukof, indrømmede senere, at i Krigen mod Tyskland var Rusland et Værktøj for de engelske og franske Kapitalister. Paa Tiaarsdagen for Krigsudbruddet skrev Miljukof i et Emigrantblad:

> »Jeg ventede ikke den Gang, at Rusland, som ikke havde naaet at samle sine Kræfter, vilde sende Millioner af sine Sønner i Skyttegravene for en fremmed Sag.«[5]

Tsarismen og dens Støttepiller, Bourgeoisiet og Storgodsejerne, gik gerne i den udenlandske Kapitals Ledebaand, da den revolutionære Bevægelse var i hurtig Vækst bag Fronten. Begivenhederne ved Lena i 1912 og den stærke Genlyd, de vakte i hele Landet, var alvorlige Varsler om den revolutionære Storm. Strejkerne i Baku lige forud for Krigen og Petersborg-Strejkerne i 1914, da der igen rejstes Barrikader i Gaderne, var allerede Begyndelsen til selve Stormen. Tsarismen saa 1905-Revolutionens Genfærd stirre sig i Møde fra Barrikaderne, der gennemkrydsede Byernes Gader. Mange tsaristiske Standspersoner forudsaa med Rædsel, at den kommende Revolution vilde gaa langt, langt videre end den i 1905. Den tidligere Indenrigsminister, P. N. Durnovo, skrev umiddelbart før Krigsudbruddet til Nikolaj II:

> »En politisk Revolution er umulig i Rusland, og enhver revolutionær Bevægelse vil uundgaaeligt blive socialistisk.«[6]

Tsarismen sendte sit Folk i Døden »for en fremmed Sag« og haabede ved denne Aareladning at kunne standse den revolutionære Energis Vækst.

Det vilde imidlertid være urigtigt at antage, at de herskende Klasser i Rusland havde kastet sig ud i det store Blodbad alene for at tjene den engelsk-franske Kapital, at det russiske Bourgeoisi ikke forfulgte sine egne imperialistiske Maal. Det passede udmærket de herskende Klasser i det tsaristiske Rusland at deltage i Krigen. Det Stadium af Kapitalismen, der betegnes som Imperialismen, havde Rusland naaet allerede før Krigen: den monopolistiske Kapitalisme spillede allerede den førende Rolle i Ruslands økonomiske Liv. Men Bourgeoisiet, som økonomisk stod i Spidsen for Landet, ledede det ikke politisk: Ledelsen var i Hænderne paa Tsarismen, der repræsenterede de feudale Godsejere.

Bourgeoisiet havde ikke særlig travlt med at løse denne Modsætning mellem sin økonomiske Magt og sin politiske Afmagt. Det var ikke interesseret i en energisk Kamp mod Selvherskerdømmet. I Ryggen paa Bourgeoisiet stod Proletariatet, der allerede var blevet sig bevidst som Klasse. Beriget med Erfaringerne fra Revolutionen i 1905 tog Proletariatet den nye Kamp op under Ledelse af Bolsjevikernes Leninske Parti. At afskaffe Tsarismen og selv tage Magten — det vilde for det russiske Bourgeoisi betyde, at det kom til at staa Ansigt til Ansigt med Arbejderklassen. 1905 havde allerede vist, hvordan en saadan Tvekamp kunde ende. Tsarismen med sit Militær- og Politiapparat var Bourgeoisiet et paalideligt Brystværn mod Proletariatets Angreb. Det var, som Lenin skrev:

> »De har alt for haardt Brug for Tsarismen med dens politimæssig-bureaukratiske og militære Kræfter, vendt mod Proletariatet og Bondestanden, til at de skulde arbejde paa Tsarismens Tilintetgørelse.«[7]

Tilmed havde den russiske Kapitalisme begyndt sin Udvikling i en Periode, hvor Kapitalismen i Vesteuropa forlængst havde naaet sin Blomstringstid og allerede havde erobret den bedste Plads i Solen. Den nye Røver kunde ikke konkurrere med saadanne erfarne Banditer som Englands og Tysklands Imperialister. For at trænge frem til indbringende Markeder maatte man have stærke Albuer og kraftige Næver. Tsarismen havde netop disse Næver, og den banede med sine Arméer Vej for Bourgeoi-

Mobilisering i det tsaristiske Rusland.

siet til nye Markeder. De russiske Imperialister strakte Hænderne ud efter Galicien. De russiske Kapitalister søgte at underkaste sig Landene i den nære Orient, de havde Brug for Konstantinopel. De russiske Imperialisters Tidsskrift »Industri og Handel« skrev i December 1912, at »Handelsfrihed« i den nære Orients Stræder (Bosporus og Dardanellerne) var nødvendig set fra den internationale Vareudvekslings Synspunkt.

> »Vort Land kan ikke bestandig leve i Frygt for, at »Portnøglen« til vort Hus falder ud af det svage Tyrkis Hænder og en skønne Dag kommer i fremmede, stærke Hænder, som vilde være i Stand til at straffe eller skaane os efter Forgodtbefindende.«[8]

Kampen for nye Markeder og nye Kolonier, Kampen om »Portnøglen« forenede Tsarisme og Bourgeoisi. Fik den russiske Imperialisme Fodfæste ved Stræderne, saa kunde den beherske Donaulandene, Bulgarien og Rumænien. Lenin karakteriserede Formaalet med Kampen mellem Rusland og Tyskland saaledes:

> »Det, som Ruslands imperialistiske Politik tilsigter... kan kort udtrykkes paa følgende Maade: med Englands og

Frankrigs Hjælp at besejre Tyskland i Europa for at kunne udplyndre Østrig (ved at tage Galicien) og Tyrkiet (ved at tage Armenien og særlig Konstantinopel).«[9]

Tsarens Krigsmanifest blev modtaget med Begejstring af Bourgeoisiet. I patriotiske Demonstrationer drog man til Slottet. De borgerlige Organisationer overøste »Tronen« med de mest underdanige Hyldesttelegrammer. Aviserne besang »Enheden mellem Tsar og Folk«. Knælende Studenter sang Hymnen »Gud skærme Tsaren«.

Den 12. August blev det alrussiske Semstvo-Forbund grundlagt i Moskva, en Uge senere dannedes det alrussiske Byforbund, begge med det Formaal at hjælpe Tsarismen til Sejr over Tyskland.

Tsarismen begyndte Krigen under Klokkeklang og jublende Bifald fra Godsejerne og Bourgeoisiet.

Krigens Forløb lagde imidlertid snart en Dæmper paa den begejstrede Stemning. Saalænge de tyske Hovedkræfter var optaget af Krigsoperationerne paa Vestfronten, formaaede de russiske Arméer at udligne de Nederlag, de til at begynde med havde lidt i Østprøjsen. Den 3. September 1914 lykkedes det dem at erobre Lemberg i Galicien, den 22. Marts 1915 Przemysl, en af de stærkeste østrigske Fæstninger. De russiske Arméer trængte frem til Karpaterne, paa den anden Side Kaukasus kastede de Tyrkerne, som kæmpede paa Tysklands Side, tilbage til Erzerum. Men Sejrsrusen varede kun kort. Krigsministeriets korrupte, helt igennem raadne Apparat havde ikke sørget for Granater. Generalerne var for langsomme i Vendingen og var ikke i Stand til at sikre Forstærkninger af Artilleri og Reserver. De tyske og østrigske Tropper tilbageerobrede hurtigt de tabte Omraader. Den 8. Maj 1915 indtog Tyskerne Libau og truede saaledes Riga. Østrigerne erobrede den 2. Juni Przemysl tilbage, den 22. Juli rømmede Russerne Lemberg. I Løbet af Juli blev samtlige russiske Fæstninger i Polen erobret af Tyskerne, den 5. August faldt Warszawa. Efter Tabet af Polen rømmede de russiske Hære ogsaa Litauen.

Til Sammenbrudet ved Fronten kom Forfaldet bag Fronten.

I Stedet for Bourgeoisiets patriotiske Opsving traadte den »patriotiske Bekymring«[10], som Miljukof udtrykte sig i Stats-

Saaledes forestillede de tyske Imperialister sig Nyopdelingen af Europa efter Krigen.

dumaens Møde den 1. August 1915. Nederlaget ved Fronten forstyrrede »Tsarens Enhed« med Kapitalisterne.

Den imperialistiske Krig bevirkede ogsaa en brat Ændring af Styrkeforholdet mellem de herskende Klasser. De Krigsgevinster, som Bourgeoisiet havde tilranet sig, øgede dets økonomiske Magt og Betydning i Landet. Alene i de 142 vigtigste Tekstilvirksomheder steg Kapitalisternes Profit, ifølge den officiøse russiske »Finanstidendes« Udregninger, fra 60 Mill. Rubler i 1913 til 174 Mill. i 1915. Lærredindustrien sikrede sig i 1915 tre Gange saa stor en Profit som før Krigen.[11] Kapitalisternes Skatter udgjorde, ligeledes efter »Finanstidendes« Angivelser, en stadig mindre Procent sammenlignet med Bruttogevinsten.

Sammen med Bourgeoisiets økonomiske Magt steg ogsaa dets politiske Betydning. Tsarismen maatte tillade Grundlæggelsen af en Række Foreninger, der som for Eksempel Semstvoforbundet og Byforbundet var den behjælpelig med at mobilisere Midler til Krigen. I Sommeren 1915 opstod Krigsindustrikomitéerne, som fordelte Ordrerne paa Krigsmateriel. Alt dette gav Bourgeoisiet store Muligheder for at organisere sig og styrke sig politisk. For hver Dag, der gik, hævdede Bourgeoisiet stadig mere indtrængende og aabent i Pressen og gennem sine Repræsentanter, at Selvherskerdømmet tog lidet Hensyn til dets Interesser. Ved festlige Banketter faldt der flere og flere forsigtige Hentydninger til Tsarens »Despotisme«. Folk, som Vinen var gaaet til Hovedet, talte undertiden ganske aabent om at beskære Selvherskerens Magt. En af de største Industrifolk, P. Rjabusjinski, udtalte i August 1915 paa en ekstraordinær Konference af Repræsentanter for Krigsindustrikomitéerne:

> »Det er paa Tide, at Landet faar at vide, at vi er ude af Stand til at udrette noget, saadan som Regeringen, der ikke er paa Højde med Situationen, optræder overfor os. Vi har Ret til at kræve, at man giver os Mulighed for at arbejde, naar man nu engang paalægger os dette Ansvar ... Vi maa henlede Opmærksomheden paa selve Regeringsmagtens Struktur, thi denne Magt er ikke sin Opgave voksen.«[12]

Bourgeoisiet forlangte, at der blev dannet en »Tillidsregering«, og at der blev udnævnt Ministre, som Landet havde Tillid

Miljukof
Karikatur af Boris Jefimof.

Rodsjanko
Karikatur af Kukryniksy.

til. Den 31. August 1915 forlangte en ekstraordinær Samling af Moskvas Byduma, at der skulde

> »dannes en Regering, der er stærk i Kraft af Samfundets Tillid, en enig Regering, i Spidsen for hvilken der maa staa en Personlighed, som har Landets Tillid.«[13]

Bydumaens Resolution fik Tilslutning fra Moskvas Købmandsforening, Petrograds Købmandslaug, Handels- og Industrirepræsentanternes Komité, Petrograds Byduma og en Række lokale Dumaer. Dannelse af en »Tillidsregering« blev Parolen for hele Bourgeoisiet. Under Overskriften »Landsforsvarets Ministerium« bragte Rjabusjinskis Blad »Utro Rossii« en Liste over Personer, der var udset til at sidde i »Tillidsregeringen«: Ministerpræsident: M. V. Rodsjanko; Indenrigsminister: A. I. Gutsjkof; Udenrigsminister: P. N. Miljukof; Finansminister: A. I. Sjingarjof; Trafikminister: N. V. Nekrasof; Minister for Handel og Industri: A. I. Konovalof; Statssekretær for Landbrug og Agrarspørgsmaal: A. V. Krivosjein; Krigsminister: A. A. Polivanof;

Marineminister: N. V. Savitsj; Statskontrollør: I. N. Jefremof; Overprokurator for Synoden: V. N. Lvof; Justitsminister: V. A. Maklakof; Undervisningsminister: Grev P. N. Ignatjef. Mange af de her nævnte Personer blev virkelig Medlemmer af Regeringen, men det var langt senere, efter at Revolutionen havde bragt Bourgeoisiet til Magten.[14]

Det bekymrede Bourgeoisi nøjedes ikke med at vedtage oppositionelle Resolutioner. I Konflikten med Tsaren besluttede de borgerlige politiske Partier i Statsdumaen sig til at forene deres Kræfter. Den 4. September blev den saakaldte Fremskridtsblok dannet.

Den 4. Statsduma, der blev valgt i 1912, repræsenterede de feudale Godsejeres og Bourgeoisispidsernes Bloks Interesser; de førstnævnte havde en udpræget Overvægt i Blokken. Højre var den betydeligste Gruppe: af 410 Dumamedlemmer havde Højre 170 (Nationalister, Nationalist-Progressister, det moderate Højre etc.). De støttede sig til Sorthundredorganisationen »Det russiske Folks Forbund«, der var dannet i 1905 af de mest reaktionære Elementer: Godsejere, Husejere, Politiembedsmænd og smaa Handelsfolk. Af forkomne Smaaborgere og Pjalteproletarer blev der dannet Kampgrupper, de saakaldte »sorte Hundreder«. »Forbundets« Program var: en stærk, uindskrænket Tsarmagt, et helt og udeleligt russisk Rige, ingen Indrømmelser til de undertrykte Nationaliteter. For at vinde Sympati hos Bønderne og de tilbagestaaende Lag af Arbejderklassen optog de sorte Hundreder et Antal demagogiske Fordringer i deres Program: Jord til de jordfattige Bønder, retslig Ligestilling af alle arbejdende Klasser. »Forbundet« indrettede Folkekøkkener og Testuer, hvor det drev monarkistisk Propaganda og uddelte Penge, som det i rigeligt Maal fik fra Staten. »Forbundets« Hovedopgave var Kampen mod Revolutionen, og Hovedmetoderne i denne Kamp var Pogromer, som blev organiseret med Regeringsmyndighedernes Bistand, Snigmord, Jødehad og Forfølgelse af ikke-russiske Folkeslag. Tsarismen hjalp de sorte Hundreder af al sin Magt. Nikolaj II modtog personlig en Delegation af »Forbundsfolk«, traadte ind i Organisationen og bar »Forbundets« Emblem. En af »Forbundets« Førere var en bessarabisk Godsejer V. N. Purisjkevitsj, der havde begyndt sin Karriere som Embedsmand i særlig Tjeneste hos den for sin Grusomhed kendte Politichef V.

Purisjkevitsj **Markof II**

Karikaturer af Boris Jefimof.

K. Plehve. Hans Pogromtaler, hans reaktionære Virksomhed, den tøjlesløse Hets mod »folkefremmede Elementer«, gjorde Navnet Purisjkevitsj til Symbol for Mørkemandsvældet og Adelens Aag. En anden kendt Fører i »Forbundet« var N. J. Markof II, en Godsejer fra Guvernementet Kursk, der repræsenterede det yderste Højre — de saakaldte Urokser. Om Markof II kunde man sige det samme, som Gogol har skrevet om sin Helt i »Døde Sjæle«: »Nosdref var i visse Henseender en historisk Person«. Intet Møde, i hvilket han deltog, forløb uden en lille Affære, en eller anden lille Historie maatte absolut forefalde: enten fører Gendarmerne ham ud af Salen, eller hans egne Venner maa skaffe ham bort.[15] Alle Skandalerne i Dumaen, ja endogsaa Slagsmaalene mellem de Deputerede, kunde føres tilbage til Markof II, denne ivrige Forsvarer for Selvherskerdømmet.

Efter Nedkæmpelsen af Revolutionen i 1905 begyndte »Forbundets« Betydning at gaa tilbage, og den førende Rolle indenfor Højre gik over til »Den forenede Adels Raad«. Men Sorthundredforbundet bestod fortsat, fik Pengemidler fra Regeringen og viste sig igen paa den politiske Skueplads, saa snart den revolutionære Bevægelse i Landet voksede.

Ved Siden af det yderste Højre spillede Nationalisten V. V. Sjulgin en vis Rolle i Dumaen; han var Deputeret fra Guvernementet Volhynien, ledende Semstvo-Mand og Redaktør af Sorthundred-Bladet »Kijevljanin«.

Nær tilsluttet Højre i Dumaen stod Oktobristerne eller »Forbundet af 17. Oktober« med omtrent 100 Deputerede, der repræsenterede den store Industrikapital og de Storgodsejere, som drev kapitalistisk Jordbrug. Det eneste, der skilte Oktobristerne fra Højremændene, var, at de anerkendte Manifestet af 17. Oktober 1905, i hvilket Tsaren havde lovet visse Friheder og Indkaldelse af en Statsduma. Men allerede i 1906 afgav Oktobristerne en Erklæring om, at »Titlen Selvhersker« ikke modsiger Manifestet af 17. Oktober og det konstitutionelle Monarki. Oktobristerne understøttede uforbeholdent Regeringens ydre og indre Politik. De fulgte slavisk ethvert af dens Skridt, og den radikale Presse betegnede dem som »Partiet til Støtte for den til enhver Tid sidste Regeringsforordning«.

I Dumaen støttede Oktobristerne Regeringen. Først i det andet Krigsaar, da Tsarens fuldstændige Evneløshed til at føre Krigen sejrrigt til Ende blev aabenbar, gik Oktobristerne i Opposition. Føreren, Organisatoren af Oktobristerne, var A. I. Gutsjkof, der var Grundejer i Moskva og Industrimagnat. Han var en livlig og energisk Natur og havde i sin Ungdom kæmpet som Frivillig paa Boernes Side mod Englænderne og deltaget i de makedonske Friskarers Opstand. Han gjorde Tjeneste i en Røde-Kors Afdeling under den russisk-japanske Krig. Under Revolutionen i 1905 grundlagde han »Forbundet af 17. Oktober« og ledede Bourgeoisiets reaktionære Fløj. I den 3. Statsduma, som han var Præsident for, var han Sjælen i Selvherskerdømmets imperialistiske Politik. Under Krigen blev han valgt til Formand for den Centrale Krigsindustrikomité. Gutsjkof udfoldede en energisk Virksomhed for at holde ud »til en sejrrig Afslutning«. I Kommissioner og i Konferencer kritiserede han gentagne Gange Generalernes Sendrægtighed og Korruption, naar det gjaldt Hærens Forsyning med Krigsmateriel. Han krævede, at Tsarismen skulde indrømme de borgerlige Organisationer, der arbejdede for Landets Forsvar, større Selvstændighed. Gutsjkof rejste hyppigt til Fronten, hvor han knyttede Forbindelser med de øverste Officerskrese. Nikolaj, der ansaa alle, som stod til venstre

for Oktobristerne, for »Anarkister«, betragtede Gutsjkof næsten som en »Revolutionær«, fordi han aktivt blandede sig i Hærens Sager. Tsarinaen skrev gentagne Gange til sin Ægtefælle, at man skulde »klynge Gutsjkof op«[16]; hun drømte om, at »en alvorlig Jernbaneulykke«[17] vilde gøre Ende paa hans Liv.

En anden Fører for Oktobristerne var M. V. Rodsjanko, der ejede vidtstrakte Godser i Guvernementet Jekaterinoslaf. Som Formand for 4. Statsduma støttede han Selvherskerdømmets reaktionære Politik. Da Oktobristerne efter Tsarismens første Nederlag begyndte at ytre Utilfredshed, skrev Indenrigsminister N. A. Maklakof den 10. Maj 1915 til Nikolaj:

> »Rodsjanko, Deres Majestæt, er kun et Værktøj, opblæst og dum, men bag ham staar hans Førere, de Herrer Gutsjkof, Fyrst Lvof og andre, som systematisk arbejder henimod deres Maal. Hvori bestaar nu dette Maal? At fordunkle Glansen af Deres Majestæts Berømmelse og at svække Styrken og Betydningen af den hellige, urgamle Selvherskeridé, som altid har været Ruslands Redning.«[18]

Den næststærkeste Fraktion var Kadetterne. De talte over 50 Deputerede, og hvis man regner det dem nærstaaende Fremskridtsparti med, som Lenin kaldte »*en Krydsning mellem Oktobrister og Kadetter*«[19], saa var der omtrent 100. Kadetterne eller det konstitutionelt-demokratiske Parti var de politiske Repræsentanter for det liberale Bourgeoisi. Partiet blev organiseret allerede i 1905 af liberale Semstvorepræsentanter, borgerlige Intellektuelle, Sagførere, Professorer og andre. I Tidens Løb undergik Kadetterne en Række ejendommelige Forandringer. Paa den første Revolutions Tid gav Lenin følgende Karakteristik af Kadetterne:

> »Ikke forbundet med en eneste bestemt Klasse i det borgerlige Selskab, men ifølge deres Sammensætning, deres Karakter, deres Idealer helt igennem borgerligt, vakler dette Parti mellem det demokratiske Smaaborgerskab og de kontrarevolutionære Elementer i Storbourgeoisiet. Dette Partis sociale Støtte er paa den ene Side Byernes Spidsborgeres Masse ... og paa den anden Side den liberale Godsejer ...«[20]

Efter Revolutionens Nederlag i 1905 svingede Kadetterne endnu mere til højre. Paa deres 2. Partikongres, i 1906, optog de i deres Program et nyt Punkt:

> »Rusland bør være et konstitutionelt og parlamentarisk Monarki.«[21]

Det vilde derfor være rigtigere at kalde Kadetterne et konstitutionelt-*monarkistisk* Parti. I Jordspørgsmaalet var de mod Konfiskation af Godsejernes Jord og udtalte sig for en »Afstaaelse efter retfærdig Vurdering«. I Grunden var de et borgerligt Parti og søgte at faa Massernes Støtte blot ved Hjælp af Navnet, idet de paa deres 3. Partikongres antog »Titlen«: »Folkefrihedens« Parti. I Virkeligheden vilde Kadetterne dele Magten med Tsaren og de feudale Godsejere paa en saadan Maade, at disses Magt ikke helt gik tabt, hvorimod Folket ingen Magt skulde have. De Liberale frygtede Massebevægelsen mere end de frygtede Reaktionen. Det forklarer ogsaa, hvorfor de Liberale politisk var magtløse, skønt de økonomisk udgjorde en Magt. Til Slut forvandledes Kadetterne til et Parti for det imperialistiske Bourgeoisi, som aabent understøttede Selvherskerdømmets røveriske Udenrigspolitik. Fra Oktobristerne adskilte de sig kun ved mere oppositionelle Fraser. I Statsdumaen arbejdede Kadetterne i den bedste Forstaaelse med Oktobristerne. Et Eksempel paa dette Samarbejde er det enstemmige Valg af Kadetten A. I. Sjingarof til Formand for Dumaens Hær- og Flaadekommission. Oktobristerne begrundede aabenlyst deres Afstemning med, at Kadetterne havde et bedre Mundtøj. Nationalisten A. I. Savenko erklærede til Sjingarjofs Valg:

> »Der gives Situationer, hvor en uafhængig Opposition bedre kan udøve Kontrollens og Kritikens Funktioner end Partier, der til Tider har syndet ved et Overmaal af Tjenstivrighed overfor Statsmagten. Derfor kan A. I. Sjingarjof vise sig uundværlig paa sin Post.«[22]

Lenin havde allerede tidligere forudsagt, at Kadetterne vilde nærme sig Oktobristerne:

> »Oktobristen — det er Kadetten, som anvender sine borgerlige Teorier i det praktiske Liv. Kadetten — det er Okto-

bristen, der i de ledige Stunder, som Udplyndringen af Arbejderne og Bønderne giver ham, drømmer om et ideelt, borgerligt Samfund. Oktobristen maa lære en Smule parlamentarisk Omgangstone og politisk Spillen Demokrat. Kadetten maa lære en Smule praktisk borgerlig Forretningssans, og saa vil de smelte sammen, uvægerligt og uundgaaeligt smelte sammen.«[23]

Føreren for Kadetpartiet var P. N. Miljukof, en tidligere Historieprofessor ved Moskvas Universitet. I den 1. Statsduma havde Kadetterne udpeget ham til Ministerpræsident for en ansvarlig Regering. Takket være sine store Talegaver og sit Kendskab til internationale Forhold var Miljukof den mest prominente aandelige Fører for det imperialistiske Bourgeoisi. Hans mange Artikler og Taler om Erobring af Galicien, Armenien og særlig de tyrkiske Stræder forskaffede ham Øgenavnet »Dardanel-Miljukof«. Andre prominente Førere for Kadetterne var: V. A. Maklakof, en berømt Moskvasagfører, F. I. Roditsjef, Adelsmarskal

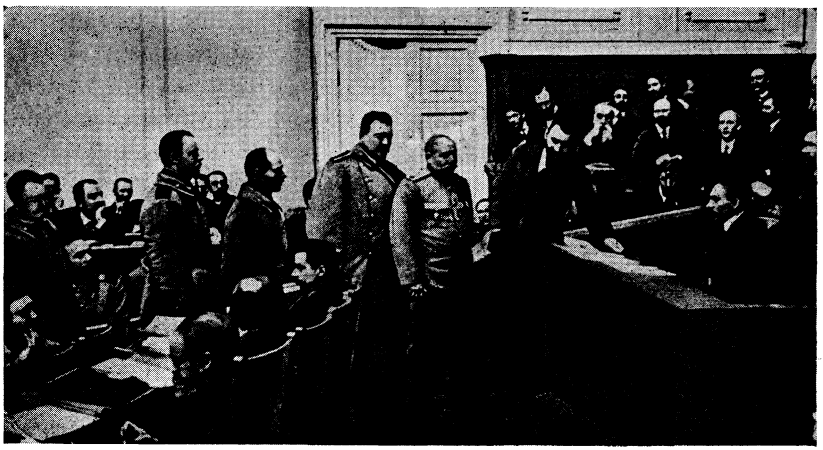

Politiet skrider ind mod Statsdumaens bolsjevikiske Fraktion. Politikommissæren fører den bolsjevikiske Deputerede, G. I. Petrofski, ud af Dumaens Mødesal.

i en Kres i Guvernementet Tver, A. I. Sjingarjof, Læge og Semstvomedlem.

Disse tre store Grupper — Højre, Oktobristerne og de Liberale — udgjorde i Grunden hele Dumaen, for Valgsystemet var saaledes indrettet, at Godsejerne og Bourgeoisiet havde det overvældende Flertal. Proletariatet havde ialt kun fem bolsjevikiske Deputerede, G. I. Petrofski, M. K. Muranof, A. J. Badajef, F. N. Samojlof og N. R. Sjagof, men de blev alle arresteret i November 1914 og derpaa forvist til Sibirien.

Smaaborgerskabet var repræsenteret ved 10 Trudoviker og 6 Mensjeviker. Trudovikerne eller »Arbejdets Gruppe« stillede sig den Opgave at forene alle »arbejdende Klasser i Befolkningen: Bønderne, Bedriftsarbejderne saavel som de arbejdende Intellektuelle«[24] paa Basis af Kapitalismens Bevarelse. Trudovikerne gik over i Historien som Ophavsmænd til et Agrarlovforslag, det saakaldte »De 104's Udkast«, der krævede Jorden fordelt efter Familiernes Arbejdsevne. Trudovikerne udtalte sig mod Konfiskation af Godsejernes Jord og foreslog en Erstatning til Godsejerne for den eksproprierede Jord, hvad der bragte Trudovikerne nærmere til Kadetterne. I Dumaen vaklede Trudovikerne mellem Kadetterne og Socialdemokraterne, men da de Socialrevolutionære dannede deres egen Fraktion og forlod »Gruppen«, kom Trudovikerne helt under Kadetternes Indflydelse. Trudovikernes Fører i 4. Duma var A. F. Kerenski. Denne var en yderst temperamentsfuld Taler, hvas og aggressiv, og var blevet kendt som Forsvarer i flere politiske Processer. I Dumaen holdt Kerenski hyppigt Taler, i hvilke han kritiserede Regeringens Foranstaltninger. I Venteværelset til hans Sagførerkontor kunde man træffe Repræsentanter for Bønder, som var kommet for at bede ham føre deres Sag i den eller den Proces, der skyldtes Uro blandt Bønderne. Efter Bolsjevikernes Arrestation ansaas Kerenski for at være den Deputerede, der stod længst til venstre i Dumaen. Højre og Oktobristerne saavel som Okhranaen betragtede ham som Revolutionær. I Virkeligheden var Kerenski smaaborgerlig Demokrat. Han bedyrede sin Hengivenhed overfor »Folket«, talte om Folket, bar sin Kærlighed til Folket til Skue, men han ansaa ikke Folket for den drivende Kraft i Historien. Han var nervøs, hurtigt begejstret, men blev endnu hurtigere kølnet igen og bragt ud af Fatning. Kerenski, der var uden særlige poli-

tiske Grundsætninger, ansaa sig selv for at være Socialrevolutionær, men førte dog Forsædet i Trudovikernes Fraktion, skønt disse ikke engang kaldte sig Socialister, og end ikke i deres Program optraadte mod Monarkiet. Da han stod fjernt fra ethvert vedholdende Arbejde blandt Masserne, droges han mod de liberale Grupper, hvor Bevægelsens Tyngdepunkt efter hans Mening laa. En sygelig Egenkærlighed og Forfængelighed forbandt sig hos ham med Effektjageri, Hang til at stille sig i Positur og bruge store Fagter. Han understøttede aabent den imperialistiske Krig, erklærede det tsaristiske Ruslands militære Magt for nødvendig og bekæmpede skarpt Bolsjevikerne. Kerenski overtog flere Gange Rollen som Mægler mellem Bourgeoisiet og bestemte Arbejdergrupper. Da f. Eks. i September 1915 Arbejdere, som stod under Mensjevikernes Indflydelse, gik til Byforbundets Kongres og bad om Adgang, i det mindste som »raadgivende Stemme«, var det Kerenski, der modtog dem. Han raadede Arbejderne til at indstille Strejken, da den »ingen alvorlig Betydning« havde, og »at beskæftige sig med deres indre Organisationsanliggender«, saa vilde »det liberale Bourgeoisi ikke vove at modsætte sig deres Deltagelse i politiske Raadslagninger«. Kerenski havde allerede længe før Revolutionen indstuderet Rollen som Forligsmand og Fredsstifter mellem Bourgeoisiet og Arbejderne i Bourgeoisiets Interesse: netop den Rolle, som denne politiske Skuespiller spillede i 1917.

De Socialrevolutionæres Parti, til hvilket Kerenski senere henregnede sig, var blevet grundlagt i 1902. I Foraaret 1902 udbrød der efter lang Tids Stilstand for første Gang en bred Bondebevægelse i Ukraine og en Del af Volgaomraadet. Bondeaktionerne fandt Genklang hos de smaaborgerlige Intellektuelle, der nu med egne Øjne saa de oprørske Masser, som Narodnikerne i 70'erne havde manglet. Narodnikernes Idéer og Forhaabninger levede op paany. Narodnikerne og de Socialrevolutionære saa i Bondestanden Revolutionens Hovedstøtte. De betragtede Landsbyfællesskabet, som Selvherskerdømmet havde opretholdt til Lettelse af Skatteopkrævningen paa Landet, som en Kim til Socialismen. Smaabesidderens Bestræbelse for paa Trods af alle tænkelige Savn at opretholde sit selvstændige Jordbrug, saa de som en gunstig Betingelse for at bekæmpe Kapitalismen. De drog deraf den Slutning, at Rusland kunde undgaa Kapitalismen og gaa

direkte over til Socialismen. Resterne af Narodnikgrupperne smeltede sammen til et Samlingsparti, der til Adskillelse fra Socialdemokraterne kaldte sig Partiet for »alle Arbejdende«, Arbejdere, Bønder og Intellektuelle.

De Socialrevolutionære vilde fortrinsvis være et Bøndernes Parti. De arbejdede overvejende i Landsbyen og agiterede for »Jordens Socialisering«, eller, som de udtrykte sig, for »dens (Jordens) Udskillelse fra Vareomsætningen og dens Forvandling fra enkelte Personers eller Gruppers Privatejendom til et fælles Gode for hele Folket«.[25]

For at holde Bønderne paa sin Side søgte de Socialrevolutionæres Parti lige fra det opstod at tilsløre Klasseskellene i Landsbyen og søgte at paavise, at der mellem Landsbyproletariatet og den »selvstændige Bonde« ikke bestod nogen principiel Forskel: »De maa forenes til *een* Kategori af arbejdende Bønder«. Det svarede fuldstændig til Kulakernes Interesser. Kulakerne benyttede samtidig »den arbejdende Landsby« som Dæksmand og benægtede kategorisk Eksistensen af forskellige Klasser indenfor Bondestanden. Dette forklarer, hvorfor Kulakerne under Revolutionen i 1917 strømmede til de Socialrevolutionæres Rækker.

De Socialrevolutionære ansaa den individuelle Terror for den bedste Metode i Kampen. I den første Periode af deres Virksomhed lykkedes det dem at udføre en Række Terrorhandlinger: Stepan Balmasjof myrdede Indenrigsminister Sipjagin, Peter Karpovitsj Undervisningsminister Bogoljepof, Jegor Sasonof Indenrigsminister Plehve, Ivan Kaljajef dræbte Storfyrst Sergej Alexandrovitsj med en Bombe. Disse Enkeltpersoners dristige Kamp mod de tsaristiske Bødler skaffede Partiet en særlig Nimbus i den revolutionære Intelligens' Øjne. Men den terroristiske Praksis viste meget snart sin fuldstændige Formaalsløshed. For hver Despot, der blev dræbt, kom straks en anden Tsartjener, som ikke var bedre, men ofte værre end Forgængeren. Terroren fremmede ikke Massebevægelser, tværtimod, den hæmmede dem, for den individuelle Terrors Teori og Praksis beror paa Narodnikteorien om de aktive »Helte« og den passive »Mængde«, der venter paa Heltenes berømmelige Gerninger. Men en saadan Teori og Praksis udelukker enhver Mulighed for at aktivisere Masserne, enhver Mulighed for at skabe et Masseparti og en revolutionær Massebevægelse. Dertil kom, at det hurtigt lykkedes Politiet at

sætte en af sine Folk, en Provokatør — Ingeniør J. F. Asef — i Spidsen for det socialrevolutionære Partis terroristiske Kamporganisation. Herved kom Terroren under Politiets Kontrol. Asef blev den almægtige Magthaver i Partiet. Han udpegede Medlemmerne til Centralkomitéen. Da Asefs Provokatørvirksomhed blev afsløret i 1908, medførte det fuldstændig Opløsning i de Socialrevolutionæres Rækker.

Allerede under Revolutionen i 1905—1907 afslørede de Socialrevolutionæres Parti sit borgerlige Væsen. Allerede dengang var de tilbøjelige til at indgaa Kompromisser med Kadetterne. I den 1. Duma traadte de ind i Trudovikernes Gruppe. I den 2. Duma stillede den tsaristiske Ministerpræsident, P. A. Stolypin, Socialdemokraternes Fraktion for Retten, men rørte ikke de Socialrevolutionære.

Allerede i 1906, paa de Socialrevolutionæres første Partikongres, viste der sig forskellige Strømninger inden for Partiet. Højreelementerne vendte sig mod Terroren og Agrarprogrammet. Om Efteraaret skilte Højrefløjen sig endeligt ud fra Partiet og skabte sit eget, halvkadettiske »folkesocialistiske Arbejderparti«. »Folkesocialisterne« forkastede Tanken om Republik, erklærede, at der maatte ydes Erstatning for den til Fordel for Bønderne eksproprierede Jord, og dannede en Blok med Kadetterne. Partiføreren var A. V. Pesjekonof, der blev Ernæringsminister efter Februarrevolutionen 1917.

Paa den første Partikongres udskilte der sig ligeledes en »Venstre«-Fløj, der grundlagde et særligt, halvanarkistisk Parti: de maximalistiske Socialrevolutionæres Parti. Allerede dengang, under den første borgerlig-demokratiske Revolution i 1905, krævede Maximalisterne ikke blot »Socialisering af Jorden«, men ogsaa øjeblikkelig »Socialisering« af Fabriker og Værker. Disse Fordringer tjente dog kun til at maskere Maximalisternes borgerlige Karakter. De anbefalede Terroren som det vigtigste Kampmiddel. Senere udartede Maximalisterne til en principløs Gruppe af Banditter, »Ekspropriatører«, som savnede ethvert Fodfæste blandt Masserne.

Partiets Forfald hørte ikke op dermed. Under Krigen spaltedes de Socialrevolutionære yderligere. Nogle af dem gik uforbeholdent ind for Understøttelse af Krigen. Til denne Gruppe hørte foruden Kerenski N. D. Avksentjef, en af de Socialrevolu-

tionæres Førere. Han udgav i Paris Tidsskriftet »Prisyf«, der agiterede for det tsaristiske Ruslands Forsvar. Andre ansaa sig selv for Internationalister, vendte sig i Ord mod Fædrelandsforsvarerne, men blev alligevel staaende i samme Parti som dem. Den aandelige Fører for disse »internationalistiske« Socialrevolutionære, der forsøgte at sidde mellem to Stole, var V. M. Tsjernof.

I 4. Statsdumas Periode udgjorde de mensjevikiske Socialdemokrater ingen Helhed, ingen sluttet Organisation. De var splittet i en Række Grupper og Undergrupper. Paa den yderste højre Fløj stod G. V. Plekhanof, som gjorde fælles Sag med de Højre-Socialrevolutionære N. D. Avksentjef og I. I. Bunakof. Ved Krigens Begyndelse henvendte Plekhanof sig til de russiske Arbejdere i et Brev, hvori han søgte at paavise, at Rusland førte en Forsvarskrig, og at Arbejderne derfor maatte have til Opgave at forsvare Fædrelandet. Kadetterne hilste Plekhanofs Standpunkt med Jubel. Miljukof erklærede, at Plekhanof »med sin vanlige Dygtighed« havde paavist Forskellen mellem den engelske og den tyske Imperialisme, mellem Forsvars- og Angrebskrig.

Plekhanof fik Følgeskab af Fædrelandsforsvarerne K. A. Gvosdef, P. P. Maslof, A. N. Potresof, som gik ind for aaben Understøttelse af det imperialistiske Bourgeoisi. De understøttede Dannelsen af Arbejdergrupper ved Krigsindustrikomitéerne og søgte at bevise, at Ruslands Arbejdere var for Enhedsfront med Bourgeoisiet, for Borgfred. Gvosdef var Formand for Arbejdergruppen ved den Centrale Krigsindustrikomité, han vendte sig skarpt mod Strejkekampe, idet disse afkræftede Arbejderklassen og desorganiserede Landet, og han arbejdede intimt sammen med Gutsjkof. »Jeg mødte Gvosdef med stor Sympati og Tillid«[26] sagde Gutsjkof om ham. Under Revolutionen i 1917 betroede Mensjevikerne Gvosdef Posten som Arbejdsminister.

Længere til »venstre« stod det mensjevikiske »Centrum« under Ledelse af F. I. Dan, I. G. Tsereteli og Dumafraktionen med N. S. Tsjkheïdse, A. I. Tsjkhenkeli, M. I. Skobjelef. »Centrum« dækkede sig bag revolutionære Fraser, men understøttede i Virkeligheden Fædrelandsforsvarerne. Paa Mensjevikernes »venstre« Fløj stod Martof og lidt længere til venstre Trotski. I Krigens første Periode udgav Trotski i Paris sammen med Martof Bladet »Nasje Slovo«; han kritiserede den bolsjevikiske Taktik, beteg-

nede Bolsjevikerne som »Splittelsesmænd« og opfordrede til Enhed med Fædrelandsforsvarerne, som var for Krigen.

»Centrum« og »Venstre«-Mensjevikerne vovede ikke aabent at tage Stilling for Fædrelandsforsvaret. Ved Afstemningen i Dumaen om de tsaristiske Krigskrediter afholdt Tsjkheïdse saavel som Kerenski sig fra at stemme. Lenin forklarede Fraktionens Holdning med, at »de ellers vilde have fremkaldt en Storm af Ophidselse mod sig blandt Arbejderne«.[27]

Trods deres Kritik af Fædrelandsforsvarerne var saavel »Venstre«-Mensjevikernes som »Centrums« politiske Praksis en god Hjælp for de utilslørede Agenter for det russiske Bourgeoisi. Da Vandervelde, en af Førerne for II. Internationale, rettede et Brev til Mensjevikernes Dumafraktion for at vinde dem for Forsvaret af det tsaristiske Rusland mod Tyskland, svarede Tsjkheïdse og hans Meningsfæller:

> »I denne Krig er Deres Sag en retfærdig Sag, thi den betyder Selvforsvar mod de Farer, som de prøjsiske Junkeres aggressive Politik medfører for de demokratiske Friheder og for Proletariatets Befrielseskamp ... Vi modsætter os ikke Krigen, men vi anser det for paakrævet at henlede Deres Opmærksomhed paa Nødvendigheden af ufortøvet at forberede en energisk Modstand mod Stormagterne allerede nu mærkbare Røverpolitik.«[28]

Alle disse narodnikisk-socialrevolutionære og mensjevikisk-socialdemokratiske »Venstre«-Grupper, fra Tsjernof-Gruppen og Maximalisterne til Martofs og Trotskis Gruppe, var trods deres revolutionære Udtryksmaade i deres Væsen den smaaborgerlige Venstrefløj indenfor det borgerlige Demokrati, som gik ind for at opretholde og »forbedre« Kapitalismen, thi de benægtede alle Muligheden af Socialismens Sejr i Rusland, optraadte mod Ruslands socialistiske Omformning, traadte i Skranken for Enhed med Fædrelandsforsvarerne, der var Tilhængere af den imperialistiske Krig, optraadte mod den bolsjevikiske Parole: Forvandling af den imperialistiske Krig til Borgerkrig, førte en aktiv Kamp mod den bolsjevikiske Politik, hvis Maal var den tsaristiske Regerings Nederlag i den imperialistiske Krig og førte i fælles Front Kampen mod Lenins Parti, mod det bolsjevikiske Parti.

Det eneste revolutionære, proletarisk-socialistiske Parti i Rusland var Bolsjevikernes Parti. Formelt tilhørte Bolsjevikerne det samme socialdemokratiske Parti som Mensjevikerne, men faktisk havde de allerede siden 1905 udgjort et selvstændigt Parti; i 1912 brød de officielt med Mensjevikerne, jog disses højreorienterede Førere ud af Partiet og dannede et særligt Parti, det bolsjevikiske Parti. Det bolsjevikiske Parti var det eneste Parti, der betragtede Proletariatets Hegemoni som Grundbetingelsen for den borgerlig-demokratiske Revolutions Sejr og for dennes Overgang i den socialistiske Revolution. Det var det eneste Parti, der byggede paa Muligheden af en Sejr for Socialismen i Rusland og havde en konkret revolutionær Platform for Overgangsperioden fra den borgerlige til den socialistiske Revolution. Det var det eneste Parti, der lige til det sidste kæmpede mod den imperialistiske Krig, gik ind for den tsaristiske Regerings Nederlag i den imperialistiske Krig, drev Forbrødringspolitik ved Fronten, det eneste Parti, der i den proletariske Internationalismes Navn førte en uforsonlig Kamp mod Chauvinismen og Fædrelandsforsvaret og propaganderede for Parolen om den imperialistiske Krigs Forvandling til Borgerkrig. Det bolsjevikiske Partis Fører og Grundlægger var Lenin. I Statsdumaen havde det bolsjevikiske Parti sin egen Fraktion, bestaaende af Arbejderdeputerede, der var valgt af Arbejderklassen i Arbejderkurien. Bolsjevikernes Dumafraktion blev i November 1914 arresteret af den tsaristiske Regering og senere forvist til Østsibirien.

Den røveriske Krig var i fuld Gang. Uhæmmet og skamløst blev fremmede Omraader taget i Besiddelse, men Mensjevikerne opfordrede udelukkende til at »forberede« sig til Kamp mod den »allerede mærkbare« Erobringspolitik. For Miljukof og Gutsjkof var det tilstrækkeligt, at Mensjevikerne »ikke modsatte sig Krigen«. De nøgterne Politikere indenfor Bourgeoiset vidste, at »ikke modsætte sig« i Praksis var ensbetydende med at »fremme«.

Saaledes gik det da ogsaa ved Dannelsen af Fremskridtsblokken. Den blev tiltraadt af næsten samtlige borgerlige Partier, Oktobristerne, Kadetterne med Fremskridtsfolkene, en Del af det moderate Højre, Nationalisternes saakaldte Fremskridtsgruppe og Centrumsfraktionen. Kun Trudovikerne, Mensjevikerne og det yderste Højre sluttede sig ikke til dem. Men af disse Grupper sympatiserede de to første stærkt med Blokken, og Tsjkheïdse

lovede at støtte alle de af Blokkens Forholdsregler, der betød »Fremskridt«. Det eneste, Tsjkheïdse krævede af Blokken, var, at den skulde »komme Folket nærmere«, men Mensjevikernes Fører undlod at forklare, hvorledes dette skulde praktiseres.

Fremskridtsblokkens Program gik ud paa »Dannelse af en Samlingsregering af Personer, som nyder Landets Tillid«. Denne Regerings Opgave skulde bl. a. bestaa i en

> »fornuftig og følgerigtig Politik, der tjener til Opretholdelse af indre Fred og Fjernelse af Tvedragten mellem Nationaliteterne og Klasserne.«[29]

Bourgeoisiets Fordringer var yderst beskedne. Der var ikke Tale om at lade det faa Del i Magten, ja, ikke engang om en ansvarlig Regering. Man tilstræbte kun Udnævnelse af nogle Ministre, som skulde nyde Bourgeoisiets Tillid tilligemed en mere tolerant Holdning overfor de borgerlige Organisationer. Blokkens Program indeholdt desuden Krav om delvis Amnesti for dem, der var dømt af politiske og religiøse Grunde, Fremsættelse af et Lovforslag om Polens Autonomi, en forsonlig Politik i det finske Spørgsmaal, Forberedelser til Ophævelse af de for Jøderne gældende Indskrænkninger, Tilladelse til Genoprettelse af Fagforeningerne og Genindførelse af Arbejderpressens Legalitet. Dette havde aabenbart kun til Formaal at opnaa Støtte fra de undertrykte Nationaliteters Bourgeoisi og i det mindste fra den mest tilbagestaaende Del af den arbejdende Befolkning.

Men selv dette Ordgyderi fra Bourgeoisiets Side lød som en Udfordring til Selvherskerdømmet, som forlængst havde vænnet sig af med saadanne »meningsløse Drømmerier« — som Nikolaj II allerede i sin Regeringstids første Dage kaldte de Liberales Forsøg paa at foretage Korrekturer i hans Regime. Selvherskerdømmet modtog Udfordringen.

»Ingen har spurgt dem om deres Mening, de vilde gøre bedre i at beskæftige sig med Kanaliseringsspørgsmaalet«[30], skrev Tsarinaen irriteret og giftigt den 10. September 1915 til Nikolaj, da Moskvas Byduma havde opstillet de samme Fordringer som Fremskridtsblokken. Kort forinden havde Tsarinaen skrevet:

> »Rusland er, Gud være lovet, ikke noget konstitutionelt Land, selv om disse Kreaturer forsøger at spille en Rolle og

blande sig i Spørgsmaal, som de hellere skulde holde Fingrene fra.«[31]

Fremskridtsblokken blev angrebet af Højre, Feudalherrerne og Godsejerne. »Det russiske Folks Forbund« udsendte et Pogromopraab til »russiske Mennesker« mod at »alle Russeres Selvherskeres Rettigheder indskrænkes«.

Sorthundredpressen opfordrede Regeringen til ikke at give efter for Dumaflertallet. Højremændene i Dumaen besluttede at skabe et særligt »Informationsbureau« som Modvægt mod Fremskridtsblokken. Men de viste sig at være for faa. Da Højre var ude af Stand til at kæmpe mod Blokken inden for Dumaen, begyndte det en Kampagne for Opløsning af Dumaen. Formanden for »Den forenede Adels Raad«, A. P. Strukof, krævede i et aabent Brev, at Dumaens Virksomhed skulde indstilles. I en Række Byer sluttede de monarkistiske Organisationer sig til den forenede Adels Krav. De opfordrede ligeledes Selvherskerdømmet til at gøre Ende paa Indrømmelserne og omgaaende træffe Foranstaltninger til Styrkelse af Statsmagten.

Men heller ikke Regeringen selv forblev uvirksom. Frem for alt besluttede Nikolaj tilskyndet af Tsarinaen sig til at afskedige »lange« Nikolaj og personlig at stille sig i Spidsen for Arméen. Man kunde ikke tilgive Tsarens Onkel, at han havde deltaget i Organiseringen af Dumaen. Fra Hofkrese havde Witte, der var Ministerpræsident i 1905, erfaret, at den til Militærdiktator udsete »lange« Nikolaj i de stormfulde Oktoberdage i 1905 tog sin Revolver og ved Truslen om at ville skyde sig i »lille« Nikolajs Arbejdsværelse satte igennem, at Manifestet om Frihederne og Dumaens Indkaldelse blev underskrevet.

> »Vi er endnu ikke modne til en forfatningsmæssig Regering. Nikolaj og Witte er Skyld i, at Dumaen, der har beredt dig mere Bekymring end Glæde, eksisterer,«[32]

skrev Tsarinaen i 1915 med Tanke paa Fortiden, for at gennemtvinge Nikolaj Nikolajevitsj's Afsked.

Det drejede sig dog ikke om Storfyrstens »gamle Synder«. Nikolaj Nikolajevitsj var ikke noget lyst Hoved. Grev Witte skrev om »lange« Nikolaj: »Han havde allerede længe været forfalden til Spiritisme og havde saa at sige mistet Forstanden.«[33]

Tsaren selv ytrede sig i et Brev til Tsarinaen ret nedsættende om ham:

> »Vi har talt indgaaende om nogle alvorlige Spørgsmaal og kom til min Glæde til fuld Enighed om de Anliggender, vi drøftede. Jeg maa sige, at naar han er alene og er i fuld Vigør, er han sund, jeg vil paastaa, at han saa ræsonnerer rigtigt.«[34]

Muligvis var det netop den Kendsgerning, at Storfyrsten »ikke var rigtig rask«, der fik Bourgeoisiet til at anse ham for en antagelig Kandidat til Stillingen som konstitutionel Monark. En vis Rolle spillede ogsaa Nikolaj Nikolajevitsj's Deltagelse i Offentliggørelsen af Manifestet af 17. Oktober. Hvordan det nu end forholdt sig, i Hofkrese var man af den Mening, at Bourgeoisiet spillede »lange« Nikolaj ud mod »lille« Nikolaj. Tsarinaen skrev flere Gange til sin Gemal:

> »Ingen ved nu, hvem der egentlig er Kejser: Du maa først ile til Hovedkvarteret og lade Ministrene komme derhen, som om du ikke kunde træffe dem her, ligesom sidste Onsdag. Udadtil har man det Indtryk, at Nikolaj afgør alt, at han foretager Personændringer, udvælger Menneskene — det bringer mig til Fortvivlelse.«[35]

Som Tsarinaen skrev, var der i Hofkrese »mange Folk, der havde vovet at betegne Nikolaj Nikolajevitsj som Nikolaj III«.[36]

Efterretningen om den forestaaende Afskedigelse af den Øverstkommanderende fremkaldte uhyre Ophidselse i borgerlige Krese. Dumapræsidenten bønfaldt Tsaren om ikke selv at tage Overkommandoen. Den 25. August 1915 forfattede Rodsjanko en Rapport, der var holdt i en yderst skarp og ophidset Tone. Den 31. August vedtog Moskvas Byduma en skarp Resolution mod Regeringen og formidlede samtidig Storfyrst Nikolaj Nikolajevitsj »et dybtfølt Udtryk for sin Tillid«. Disse Tildragelser bekræftede dog kun Hoffets Mistanke. Den 5. September udsendte Tsaren et Manifest om Nikolaj Nikolajevitsj's Afsættelse; den 16. September opløste han Statsdumaen.

En tør Protokol giver følgende Skildring af Dumaens Opløsning:

»Mødet aabnet Kl. 2,51 Eftermiddag under Forsæde af M. V. Rodsjanko.

Præsidenten: Jeg erklærer Statsdumaens Møde for aabnet. Jeg opfordrer Statsdumaen til staaende at paahøre en Allerhøjeste Kundgørelse. (Alle rejser sig).

Statsdumaens Vicepræsident Protopopof: »Kundgørelse til det Regerende Senat. Paa Grundlag af Art. 99 i Rigets Grundlov befaler vi: Statsdumaens Virksomhed afbrydes fra og med den 16. September dette Aar som Følge af de overordentlige Omstændigheder, og Tidspunktet for dens fornyede Sammentræden fastsættes i Overensstemmelse med vor Kundgørelse af 24. Januar 1915 til senest November 1915. Det regerende Senat har at træffe de til Udførelse af det hermed befalede nødvendige Anordninger. I Originalen egenhændigt underskrevet af hans Kejserlige Majestæt: »Nikolaj«. Tsarens Hovedkvarter den 12. September 1915.«

Præsidenten: Et Hurra for vor kejserlige Hersker (Langvarige Hurraraab). Jeg erklærer Statsdumaens Møde for hævet. (Mødet hævet Kl. 2,53 Eftermiddag).«[37]

Paa to Minutter var alt afgjort. Endnu Dagen i Forvejen havde de borgerlige Deputerede forlangt de tsaristiske Ministres Tilbagetræden, nu raabte de deres allerunderdanigste Hurra for dem, der jog dem ud.

2.

Forfaldet

Længere end til en »Revolte paa Knæene« bragte Bourgeoisiet det ikke. Stillingen ændrede sig imidlertid brat i anden Halvdel af 1916, da de Modsætninger, som Krigen havde affødt og skærpet, udfoldede sig helt.

De Saar Krigen slog var særlig ødelæggende for Rusland. Frem for alt blev det klart, hvor lidt Landet var forberedt paa at føre en Verdenskrig. Den russiske Rustningsindustris teknisk lave Stade havde vist sig i alle den seneste Tids Krige. I Krimkrigen (1854) mod den engelsk-franske Koalition havde Nikolaj I opstillet en Armé, i hvilken en stor Del af Soldaterne var udrustede

med Flintbøsser. Til Soldaternes Uddannelse i Skydning var der aarlig kun beregnet ti skarpe Patroner, og dette endda kun paa Papiret. Forsvarsanlæggene ved Sebastopol beskadigedes af Rystelserne fra deres egne Kanonsalver. I den russisk-tyrkiske Krig i 1877 hævdede Generalerne: »Skydevaabnet betyder Selvforsvar, det blanke Vaaben Selvhengivelse«, og udstyrede derfor det langtrækkende Berdan-Gevær med en Sigteanordning, der kun rakte 600 Skridt. Generalerne forsvarede deres Udueligheid med det gamle Ordsprog: »Kuglen er dum, men Bajonetten kæk.« De russiske Tropper led frygtelige Tab under den tyrkiske Ild, mens deres egen Skydning kun tilføjede Tyrkerne ringe Skade. Det samme var Tilfældet med Artilleriet. Endnu i Halvfjerdserne leverede Krigsindustrien Artilleriet Kobberkanoner til svag Ladning og med ringe Begyndelseshastighed. Den tyrkiske Armé var udrustet med Staalkanoner fra Kruppværkerne.

Skønt Alexander II's Rusland lige som Nikolaj I's Imperium ikke havde et fremskredent Lands Hær at kæmpe imod, men kun en Hær som var skolet og udrustet af fremskredne Lande, aabenbaredes dog hele Raaddenskaben i dets Militærmagt og i dets sociale og økonomiske System.

Den russisk-japanske Krig 1904—05 gjorde det helt af med Forestillingerne om Ruslands Magt. Mens den engelsk-franske Koalition i Krimkrigen havde brugt et Aar for at tage Fæstningen Sebastopol, saa erobrede det lille Japan paa mindre end otte Maaneder Port Arthur, der var seks Gange saa stærk som Sebastopol.

> »En hvidkalket Grav — det viste Selvherskerdømmet sig at være, hvad Forsvaret udadtil angaar . . .«[38], skrev Lenin i Januar 1905.

Da Tsar-Rusland styrtede sig ud i Verdenskrigen, var det lige saa uforberedt. Militærvæsenets »vidtskuende« Ledere mente, at Krigen ikke vilde vare længere end fire til seks Maaneder. Krigsministeren og Chefen for Artilleriets Hovedforvaltning, General Kusmin-Karavajef, hævdede, at der »vilde indtræde en vis Stilstand i Arbejdet«[39], naar Ammunitionsforraadene var bragt i Orden og afleveret til Hæren. Forraadene rakte kun til de fire første Krigsmaaneder. Den russiske Armé havde i Løbet af kort Tid ingen Granater, Geværer, Patroner og ingen Udsigt til snart

at faa det. Der manglede Geværer til Uddannelse af Rekrutter. Forstærkningerne blev sendt til Fronten uden Vaaben.

Aarsagen hertil var ikke blot den kortsynede Politik. Denne Krig kunde ikke føres ved Hjælp af Forraad, men kun paa Basis af en uafbrudt voksende Rustningsindustri. Men de gamle tsaristiske Bureaukrater, som frygtede en Styrkelse af Bourgeoisiet, vilde ikke lade Industrien faa Del i Arméens Forsyninger. I over seks Aar (1909—1915) havde General Sukhomlinof siddet som Krigsminister uden at lære noget om Krigsvæsen. Tilmed omgav han sig med et tæt Net af Spioner fra den tyske Generalstab. Gennem fem Aars Krigsforberedelse og et halvt Aars Krigsførelse forblev Forræderiet i Arméens Hjerte uopdaget. Med en saadan Minister i Spidsen kunde Krigsministeriet kun bidrage til det almindelige Forfald. Sukhomlinof fik Tilnavnet »Nederlagsgeneralen«.

Først i Sommeren 1915, da den sletbevæbnede Armé i uordnede Skarer strømmede tilbage fra Fronten, besluttede Selvherskerdømmet sig til Mobilisering af Industrien. Den 17. August 1915 blev der udstedt en Lov om Dannelse af særlige raadgivende Komitéer for Landets Forsvar, for Trafikvæsenet, for Fremskaffelse af Brændsel og Forsyning med Levnedsmidler. Paa Komitéernes første Møde den 22. August appellerede Nikolaj II til Bourgeoisiets Repræsentanter om at medvirke ved Hærens Forsyning og sagde:

> »Denne Opgave er herefter betroet Dem, mine Herrer.«[40]

Komitéerne, i hvilke Ministre førte Forsædet, fik vidtgaaende Myndighed. Forsvarskomitéen var umiddelbart underlagt Statsoverhovedet.

> »Ingen Instans og ingen Regeringsperson turde give den Anvisninger eller afkræve den Beretning.«[41]

Komitéen fik Ret til:

> »at give Tilladelse til Tilvirkning af Krigsmateriel i enhver Form . . . og uden Hensyn til Udgifterne.«[42]

De vidtgaaende Fuldmagter førte dog ikke til, at Krigsproduktionen blev *organiseret*. Ifølge General Manikofski, der i 1915 var Chef for Artilleriets Hovedforvaltning:

»udviklede vor Hærs Forsyning med Krigsmateriel sig alligevel ikke i det Tempo, man havde forudset, da Komitéen blev nedsat, men blev tværtimod i mange Henseender ringere.«[43]

Endskønt Ministeren for Handel og Industri, Fyrst Sjakhofskoj, og to af hans Forgængere sad i Forsvarskomitéen, udmærkede dette »regulerende« Organ sig ved sit fuldkomne Ukendskab til Krigsindustrien og Mulighederne for at sætte den paa Krigsfod. Storbourgeoisiets Repræsentanter i Komitéen benyttede deres Stilling til at skaffe sig fede Ordrer og arrangere »organiseret Spekulation«. »Tretommers Shrapnellen var den Lækkerbisken, som alle Sjakalerne slikkede sig om Munden efter«[44], skrev General Manikofski.

Ligesaa resultatløs var de andre Komitéers Virksomhed med Hensyn til Brændstoffer, Levnedsmiddelforsyning og Trafikvæsen. I disse Organer »fremmede« Bourgeoisiets Repræsentanter og Embedsmændene Landets Forsvar ved gensidigt at beskylde hinanden for lyssky Transaktioner og ved nidkært at lade sig bestikke. Bestræbelserne for at regulere Forbruget og Produktionen strandede paa det helt igennem raadne bureaukratiske Apparat og dets uduelige Ledere. I November 1915 f. Eks. besluttede Trafikminister A. F. Trepof sig til at bekæmpe den truende Hungersnød ved Regulering af Jernbanetrafiken. Ved Ministerraadets Beslutning blev Persontogstrafiken mellem Moskva og Petrograd indstillet i seks Dage for at forbedre Hovedstadens Forsyning. Men ingen sørgede for at organisere Levnedsmidlernes Fremsendelse til Moskva. Mens Regeringen bragte Persontrafiken til Stilstand, sendte den tomme Godsvogne til Hovedstaden. Samme »Resultat« havde Forsøgene paa at bringe Orden i Leveringen af Brændsel og Raastoffer til Bedrifterne. Udvindingen af Kul og Olie gik tilbage, det ødelagte Transportvæsen var ikke i Stand til at fremskaffe tilstrækkeligt Træ. Allerede i Begyndelsen af 1915 led Krigsindustrien under Brændstofmangel. I Oktober 1915 besluttede den særlige Brændselskomité at rekvirere Brændsel. Denne Beslutning blev yderst fjendtligt modtaget af hele Bourgeoisiet. I Komitéen blev den iøvrigt kun vedtaget med 14 Stemmer mod 10. I den nordvestlige Frontzone forsøgte man at gennemføre Brændselsrekvireringen ved Militærmyndighedernes Hjælp. Træindustriens Sammenslutning besvarede dette Forsøg med Trusel om at indstille Leveringen af Træ.

Mens Bourgeoisiet saboterede ethvert Skridt til Regulering af Produktion og Forbrug — og navnlig til Regulering af Profitten — søgte hver enkelt af Nikolajs Ministre at skyde Skylden for Misèren over paa andre Ministre. Ministerraadet beskæftigede sig i et af sine Møder i Juni 1916 med Arméens mangelfulde Forsyning med Kul, Jern og Levnedsmidler. Stürmer, den daværende Ministerpræsident, fortæller, at det derved kom til et Sammenstød mellem Trafikminister Trepof og Industriminister Sjakhofskoj.

— Fabrikerne har ikke Kul nok, erklærede Trafikministeren.

Men for Kulforsyningen var Sjakhofskoj ansvarlig.

— Kul har jeg nok af, men De giver mig ingen Jernbanevogne, svarede Sjakhofskoj.

— Jeg kan ikke stille Vogne til Raadighed, fordi Krigsministeriet har taget dem allesammen ... og ikke leverer nogen tilbage.

Til denne Diskussion bemærkede saa Ministerpræsidenten selv:

> »Linjerne var paa sine Steder saa blokerede, at man, for at muliggøre Passage af nyankomne Vogne, maatte vælte andre Vogne ned af Jernbanedæmningen ...«[45]

Ministrene ravede rundt som Blinde i deres egne Departementer uden at begribe, hvad der gik for sig, og hvordan man skulde bekæmpe Forfaldet.

Endnu vanskeligere var det at mobilisere det tilbagestaaende Landbrug og Bondebefolkningen i samme Grad som i de mere fremskredne kapitalistiske Lande. Der maatte stærk Tvang til for at det splittede, endnu halvt feudale Landbrug kunde formaas til at sælge sine Produkter. Bonden havde Penge behov for at klare Forpagtningsafgiften til Godsejeren. Ogsaa Tsarismens Skattetryk pressede Penge ud af Bønderne. I Krigsaarene gik Landbrugets Salg af Produkter stærkt tilbage. Den mest arbejdsdygtige Del af Landbefolkningen blev indkaldt til Hæren — sammen med de Indkaldte fra Byerne var det ca. 16 Millioner Mennesker, d. v. s. 47 Procent af den voksne mandlige Befolkning. En af Bourgeoisiets Ledere, Bublikof, sagde rent ud, at Rusland førte Krig hovedsageligt med sine Sønners Blod og ikke med Kapital, der var samlet og erhvervet til Krigsformaal. Hvert yderligere

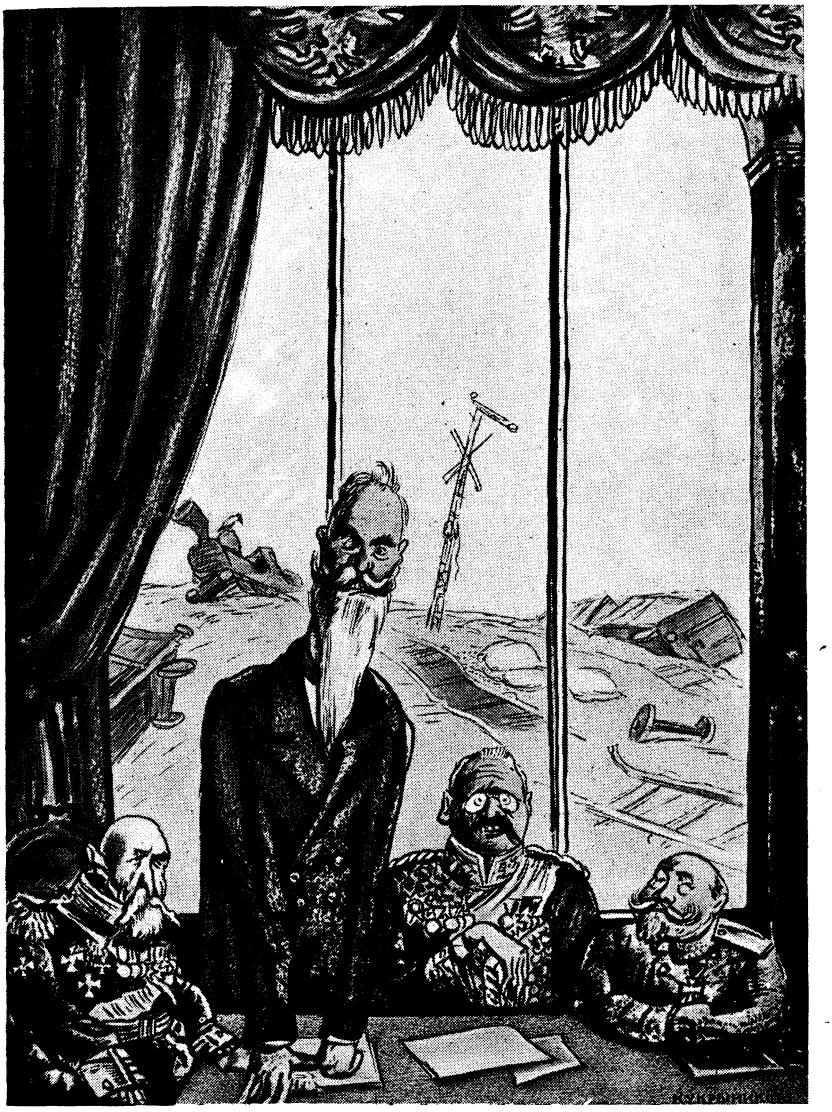

„Ministrene ravede rundt som Blinde uden at begribe, hvad der gik for sig. og hvordan man skulde bekæmpe Forfaldet“

Karikatur af Kukryniksy.

Krigsaar berøvede Landbruget en betydelig Del af dets Produktionsmidler. Regeringen beslaglagde Heste, Slagtekvæg og Seletøj. De »nidkære« Embedsmænd rekvirerede paa en saadan Maade, at Hæren ikke fik videre Nytte deraf. Guvernøren i Orel afgav i Begyndelsen af 1916 en Rapport om Regeringsagenternes Optræden; de beslaglagde Indbyggernes Malkekvæg, mens godt fedet Ungkvæg blev solgt i Smughandel.

> »Man rekvirerede, hvad der var lettest at rekvirere«, udtalte V. Mikhailofski paa en Dyrtidskonference. »De Forraad, økonomisk velstillede Krese omhyggeligt havde skjult, blev aabenbart aldrig rekvireret.«[46]

Forfaldet ytrede sig ogsaa i, at Tsarismens økonomiske Grundlag — den halvfeudale Storgodsbesiddelse — blev undergravet. Dette Systems mest udtalte Form, Forpagtningen af Jord til Bønderne, var gaaet tilbage. Forpagtningsafgifterne faldt allerede ved Krigens Begyndelse med omtrent en Tredjedel.

Ogsaa Godsejernes egne Landbrug gik tilbage. De stadige Militærindkaldelser underminerede dem ved at berøve dem deres Arbejdskraft. Anvendelsen af Flygtninge og Krigsfanger kunde ikke opveje mere end en Tiendedel af den tabte Arbejdskraft. I det europæiske Rusland blev der en følelig Mangel paa Landarbejdere. I 1914 var der alvorlig Mangel paa Arbejdskraft i 14 af 44 Guvernementer, d. v. s. i 32 Procent af alle europæiske Guvernementer, i 1915 i 36 (82 Procent) og 1916 i samtlige 44 Guvernementer i det europæiske Rusland. Før Krigen var Arbejdslønnen i de Omraader, hvorfra Arbejderne udvandrede, betydelig lavere end i de Omraader, hvor Arbejdskraften strømmede hen. Fra 1915 blev den omtrent udlignet. Dette viser Manglen paa Landarbejdere ogsaa i de Egne, hvorfra Arbejderne tidligere udvandrede. Manglen paa Arbejdskraft og den almindelige økonomiske Opløsning fremskyndede Tilbagegangen i det halvfeudale Storgodsbrug. Tilbagegangen her var endog større end Landbrugets almindelige Forfald.

Forfaldet omfattede ikke blot den halvfeudale Jordbesiddelse; Krigen ramte ogsaa Industrien.

Den for Krigen producerende kapitalistiske Økonomi frembød et yderst broget Billede. De Ødelæggelser, Krigen bevirkede, skjultes en Tid lang af en bedragerisk Skinkonjunktur. Krigen

medførte en Udvidelse af de Industrigrene, der arbejdede for Forsvaret. Derved opstod en Skinkonjunktur. Den industrielle Produktions samlede Værdi steg fra 5620 Millioner i 1913 til 6831 Millioner i 1916. Men denne Tilvækst i Krigsindustrien dækkede over Nedgangen i de vigtigste Industrigrene. De Bedrifter, der ikke arbejdede »for Landets Forsvar«, indskrænkede i 1916 deres Produktion med 21,9 Procent, men snart standsede ogsaa Opsvinget i Rustningsindustrien hovedsagelig som Følge af Mangel paa Brændsel og Metaller. To Aar efter Krigens Begyndelse kunde Kulproduktionen i Donetsbækkenet kun med Besvær holdes paa Førkrigsniveauet, skønt Antallet af Arbejdere var steget fra 168.000 i 1913 til 235.000 i 1916. Før Krigen udgjorde Produktionen pr. Arbejder i Donetsbækkenet 12,2 Tons pr. Maaned, i 1915/16 11,3 Tons, i Vinteren 1916 9,26 Tons. Minister Sjakhofskoj maatte indrømme, at Nedgangen i Arbejdets Produktivitet skyldtes at:

> »Grubernes Udrustning var blevet ringere som Følge af, at man var ude af Stand til rettidigt at reparere de til Kulproduktionen nødvendige Maskiner og Indretninger«.[47]

Paa Grund af Brændselsmanglen blev Fabriker standset, og Brødfremstillingen gik tilbage. Befolkningen fyrede i Kakkelovnen med Plankeværker og Møbler.

Der manglede ikke blot Brændsel, men ogsaa Metaller. I 1916 blev 36 Højovne slukket. Metalforbruget blev rationeret. Sidst paa Aaret 1916 var der kun Metal til Halvdelen af Rustningsindustrien.

Samfundsmaskineriets Forfald viste sig stærkest i Transportvæsenet. Trafikkrisen afspejlede den militariserede Økonomis almene Tilstand. I Begyndelsen skete der et Opsving, en Forøgelse af Transporten. Men dette Opsving var ganske aabenbart utilstrækkeligt til helt at opfylde Krigens Fordringer. Trods Forøgelsen af Transporten tiltog Mængden af ikke befordret Gods katastrofalt. Det beløb sig allerede i anden Halvdel af 1914 til 84.000 Vognladninger. I første Halvdel af 1916 laa det ikke befordrede Gods i Bjerge og kunde fylde 127.000 Vognladninger. Den 15. Juli 1916 skrev den Øverstkommanderendes Stabschef, General Alexejef, i en Beretning til Tsaren:

»For Tiden er der ikke eet eneste Omraade af Statens og Samfundets Liv, hvor der ikke har gjort sig alvorlige Rystelser gældende som Følge af ikke tilfredsstillet Transportbehov... De Bedrifter, der arbejder for Forsvaret, faar gennemsnitligt kun 50—60 Procent af deres Krav til Transportvæsenet opfyldt. I Petrogradomraadet kan der ifølge Trafikministerens Meddelelse kun befordres 8 Millioner Pud* i Stedet for de krævede 18½ Millioner Pud. Under disse Omstændigheder kan man ikke engang tænke paa at forøge Fabrikernes Produktivitet, og den nuværende Ydelse maa endog nedsættes.«[48]

Landets Økonomi spaltedes i en Række mere eller mindre *isolerede Omraader*. Derved tilintetgjordes Fordelene ved den samfundsmæssige Arbejdsdeling, som var opnaaet ved den kapitalistiske Udvikling, og det tsaristiske Rusland blev sat flere Aartier tilbage. I de centrale Industriegne oversteg saaledes Efteraarspriserne for Rug Priserne i de tilgrænsende Omraader af det centrale Sortjordsomraade med følgende Procenttal:

I Gennemsnit	for	1914:	19	Procent
- —	—	1915:	39	—
- —	—	1916:	57	—

I 1916 var Prisforskellen steget til det *tredobbelte* som Følge af Vanskelighederne ved Korntransporten.

Transportvæsenets Forfald skærpede *Levnedsmiddelkrisen* overordentligt. Paa Grund af Jernbanernes slette Arbejde opstod der Levnedsmiddelnød allerede paa et Tidspunkt, hvor der endnu fandtes Kornforraad i Landet fra tidligere Aars Høst. Kornforraad paa omkring 1 Milliard Pud kunde ikke befordres ind i Forbrugsomraaderne. Som Følge deraf greb Kornspekulationen hurtigt om sig. I Efteraaret 1916 besluttede Landbrugsminister Rittich sig endog til en vidtgaaende Forholdsregel: han paabød Leveringstvang for Korn. Rittich var en typisk Repræsentant for Bureaukratiet. Han havde gennemgaaet en fortrinlig bureaukratisk Skole, da han efter Revolutionen i 1905 ledede forskellige Departementer for Landbrug og Agrarspørgsmaal. Men

* 1 Pud = 16,38 kg — *O. A.*

den Stolypinske Agrarpolitiks Praksis gjorde det ikke lettere for ham at gennemføre den tvungne Kornlevering. Forsøget endte med en Fiasko. Det lykkedes ikke at skaffe Korn frem. Kornlagrene i Forbrugscentrerne tømtes hurtigt. I Efteraaret 1915 var Byerne sat paa Hungerration. Hæren fik kun Halvdelen af sit Næringsmiddelkontingent.

Markedernes Desorganisation og Prisspekulationen øgede Uordenen i Pengecirkulationen. Guldet forsvandt straks ved Krigens Begyndelse ud af Omløbet. Udgifterne steg fra Aar til Aar. Statsregnskabets Udgifter oversteg Indtægterne med:

1914: 39 Procent
1915: 74 —
1916: 76 —

Der blev trykt stadig flere Seddelpenge. Rublen faldt. Kreditvæsenet blev fuldstændig undergravet, hvad der igen bidrog til at desorganisere Markedet.

Den borgerlige økonomiske Literatur indeholdt Angivelser om »Folkeformuens« Nedgang som Følge af Krigen. Efter disse Tal havde Rusland ved Krigens Slutning (1919) tabt 60 Procent af, hvad det ejede i 1913, mens de tilsvarende Tab i England beløb sig til 15 Procent, i Frankrig 31, Tyskland 33, Østrig-Ungarn 41 Procent. Kun i Japan og Amerika voksede »Folkeformuen«, der selvfølgelig i de kapitalistiske Lande lige saa lidt som »Folkeindkomsten« tilhører Folket.

Tilbagegangen i den samlede Formue var altsaa størst i Rusland, og Økonomien forfaldt ogsaa hurtigere her end i noget andet Land.

Erhvervslivets Sammenbrud havde et brat Fald i Møntværdien til Følge; i Forhold til Dollar udgjorde den (i Procent):

	1915	*1918*
I Japan	0	+ 1
- England	÷ 3	÷ 2
- Frankrig	÷ 8	÷ 12
- Italien	÷ 16	÷ 20
- Tyskland	÷ 16	÷ 23
- Østrig-Ungarn	÷ 27	÷ 33
- Rusland	÷ 29	÷ 40

Tempoet i Valutaens Fald var forskelligt i de enkelte Lande. I Japan holdt Valutaen sig paa Guldparitet, i England sank den kun lidt. *Stærkest* faldt Valutaens Værdi i Rusland og Østrig-Ungarn; betydeligt mindre var Faldet i Tyskland, Italien og Frankrig.

U. S. A., Japan og England førte Krigen udelukkende paa fremmede Territorier. Italien blev næsten ikke berørt af Krigsoperationerne. Den Del af Tyskland, som var besat af Ententetropperne, var ganske lille. De Omraader af det tsaristiske Rusland, som Fjenden havde besat, var saavel i Areal som i Betydning langt større end hele det Omraade, som Østrig og Frankrig havde mistet.

Rusland skilte sig skarpt ud fra de andre Lande ved Kampfrontens uhyre Udstrækning. Den russiske Frontlinje var flere Gange længere end de øvrige Magters Frontlinjer. De russiske saavel som de tyske og østrigske Hæres Millionmasser gennemkrydsede ved *gentagne* Fremmarcher og Tilbagetog den østlige Krigsskueplads' vældige Omraade. Da de militære Operationer havde Karakter af Bevægelseskrig, blev ikke blot de egentlige Krigsomraader hærget, men ogsaa de tilgrænsende Omraader, der led særlig haardt under Evakueringens ødelæggende Virkninger. Evakueringen i det tsaristiske Rusland omfattede et Omraade paa mere end 500.000 Kvadratkilometer med 25 Millioner Indbyggere, d. v. s. en Syvendedel af Landets Befolkning. 3 Millioner Mennesker blev revet bort fra deres Hjem og overførtes til Baglandet. Flygtningene, der i Tusindvis strømmede til Baglandet førte Desorganisation og Panik med sig og ruinerede det økonomiske Livs Organisme. I Modsætning til Frankrig, som kun een Gang, i August 1914, fik den fjendtlige Besættelse og Evakueringen at mærke, tilmed kun paa en lille Del af sit Omraade, blev det tsaristiske Rusland rystet af Besættelser og Rømninger under hele Krigen.

Da Rusland som Følge af sin tekniske Tilbagestaaenhed var ude af Stand til at mobilisere hele Landets Økonomi for Forsvaret, maatte det henvende sig til de Allierede om Hjælp.

De Summer, som de Allierede stillede til Raadighed i Form af Krediter, steg fra Maaned til Maaned. Omtrent 8 Milliarder Rubler tilflød Regeringen. Ruslands Krigsgæld beløb sig til næsten det dobbelte af den samlede Førkrigsgæld: 7745,9 Millioner Rub-

ler imod 4066 Millioner. Krediterne var betydeligt højere end Pengeværdien af de Ordrer, som Rusland placerede hos de Allierede. Foruden Bestillingerne hos Forbundsfællerne maatte Rusland betale Renter af Statslaanene og betale Krigsleverancerne fra de nevtrale Lande, fra Japan og Amerika.

Laanene bragte Rusland i endnu større Afhængighed af de Allierede. England kunde faktisk bestemme, hvad Krediterne skulde anvendes til. Som Sikkerhed for Krediterne pumpede de Allierede Guld ud af Rusland. I Maj 1916 skrev Finansminister Bark:

> »De særdeles ugunstige Kreditbetingelser, som for Tiden bliver os tilbudt af England, vidner om, at efterhaanden som de militære Begivenheder udvikler sig, vil det blive stadig vanskeligere for Rusland at laane blot hos de allierede Magter, og at *vor fuldkomne finansielle Afhængighed af Forbundsfællerne er yderst trykkende.*«[49]

Selv en Minister i Selvherskerens Regering maatte altsaa indrømme, at Ruslands halvkoloniale Afhængighed blev stadig stærkere i Krigsaarene. Den gamle tsaristiske Bureaukrat saa kun een Udvej: nye Laan et andet Sted, nemlig hos de amerikanske Imperialister.

Krigen mod Centralmagterne afbrød brat Ruslands økonomiske Forbindelser med Omverdenen. Før Krigen kom Halvdelen af Ruslands samlede Import fra de mellemeuropæiske Lande. Omtrent en Trediedel af den russiske Udførsel gik til disse Lande. De andre Landes Forbindelse med Tyskland og Østrig var langt svagere, og naturligvis havde Afbrydelsen af disse økonomiske Forbindelser ikke saa ødelæggende Følger for England og Frankrig, ja ikke engang for Italien. Ikke blot blev Ruslands økonomiske Forbindelser med Centraleuropa ødelagt, men Forbindelserne til næsten hele Verden blev pludselig afbrudt. Grænserne paa det europæiske Fastland var spærrede, med Undtagelse af den svensk-norske og den rumænske Grænse, som var uden Betydning for Handelen, og som ikke gav Adgang til Landene paa den anden Side af Rumænien. De tyske Undervandsbaade beherskede Østersøen. Efter at Tyrkiet var traadt ind i Krigen, opstod en lignende Situation i Sortehavet. I 1913 havde ialt ni

Tiendedele af Udførslen og fem Sjettedele af Indførslen passeret disse Grænser.

Under Krigen havde det tsaristiske Rusland kun Forbindelse med Omverdenen gennem den tynde Traad, som den store transsibiriske Jernbane var. Denne Bane var 8.000 km lang og havde Vladivostok som eneste Udgang til Havet; Jernbanen til Murmansk blev først bygget færdig i Slutningen af 1917. I Sommermaanederne blev der yderligere opretholdt Forbindelse over Arkhangelsk, der var forbundet med Landets Centrum ved en smalsporet Bane; først 1916 blev denne Strækning ombygget til normal Sporvidde. Arkhangelsk kunde kun overkomme en ringe Fragtomsætning. Hvor ringe denne Banelinjes Ydedygtighed var, kan man se af, at der blev indrettet en *Godstransport med Hestevogne* som paa Ivan den Grusommes Tid. Godset blev befordret 1.200 km med Hestevogne, først ad Landevejen fra Arkhangelsk til Vologda, saa fra Vologda til Petrograd. Rodsjanko skrev:

> »Allerede ved Krigens Begyndelse indløb der Meddelelser til Dumaen om, at Transporten paa den smalsporede Bane fra Arkhangelsk gik meget trægt, og at Havnen derved blev overfyldt af Fragtgods. Leveringerne fra Amerika, England og Frankrig hobede sig op i store Masser og kunde ikke transporteres til det Indre af Landet. Litvinof-Falinski varskoede allerede i de første Krigsdage, at Havnen i Arkhangelsk var i en frygtelig Tilstand. Man ventede store Kulleverancer til Petrogradfabrikerne fra England, men der var ikke engang Plads til Udlosning af Kullene. Skønt Arkhangelsk var den eneste Krigshavn, der forbandt os med de Allierede, havde man saa godt som ikke bekymret sig om den. I et af den særlige Komités første Møder maatte Spørgsmaalet om Arkhangelsk rejses; man spurgte Ministrene, hvad de havde i Sinde at gøre. Ministrene, Sukhomlinof, Rukhlof og Sjakhofskoj, svarede enten undvigende eller afgav Løfter, uden i Virkeligheden at foretage sig noget. Imidlertid var Mængden af de ophobede Godsforsendelser sidst paa Sommeren 1915 blevet saa stor, at de underste Kasser formelig sank ned i Jorden under Vægten af det Gods, der var stablet ovenpaa.«[50]

Det tsaristiske Ruslands hele tunge og klodsede Bygning var ved at smuldre. Krigsomkostningerne oversteg Landets Kræfter. Rusland ofrede i de første tre Krigsaar 167 Procent af den samlede Indkomst i 1913, mens de tilsvarende Tal i Frankrig var 105, i England 130 Procent. Kun i Østrig-Ungarn naaede Udgifterne op til 160 Procent.

Krigens Byrde hvilede tungere paa Rusland end paa noget andet Land. 30 Maaneders Anspændelse medførte Forfald i Industrien, Nedgang i Landbruget, Krise i Trafikvæsenet, Hungersnød.

> »I Baglandet er vi afmægtige eller næsten afmægtige . . .« skrev Gutsjkof i August 1916 til den Øverstkommanderendes Stabschef, General Alexejef. »Vore Kampmidler er tveæggede og kan i Betragtning af den ophidsede Stemning blandt Folkets Masser, særlig Arbejdermasserne, blive den Gnist, der tænder en Brand, hvis Følger ingen kan forudse eller begrænse.«[51]

Hele Vægten af Krigsbyrderne blev væltet over paa Arbejdernes og Bøndernes Skuldre. I Masserne greb den revolutionære Harme mere og mere om sig. En Eksplosion var i Vente. Den imperialistiske Krig viste sig at være en mægtig Faktor til Fremskyndelse af Revolutionen.

3.

Opløsning i Hæren

Ogsaa Hæren gik gennem Nødens Skole og blev opdraget til Revolution. Det blodige Slagteri og de umaadelige Tab aabnede Øjnene paa de bedragne. Millioner af Døde og Krøblinge blottede med hensynsløs Skarphed Krigens sande Betydning, dens røveriske Karakter.

Til Massemordets Gru kom de uudholdelige materielle Savn. Skyttegrave, der var fulde af Søle og Snavs, ingen varm Mad, Mangel paa Brød, Hærskarer af Lus — saadan saa Frontlivet ud.

»Ved du, hvordan det gaar til her ved Fronten?«, læser vi i et af de utallige typiske Soldaterbreve. »Vi ligger i Skyttegraven. Sult, Skidt, Lus og atter Lus, Mad faar vi kun een Gang daglig, Klokken ti om Aftenen, og saa kun sorte Linser, som intet Svin vilde æde. Man omkommer simpelthen af Sult...«[52]

Hæren var slet udrustet, ført af uduelige Generaler, bestjaalet af korrupte Embedsmand i Intendanturen, og den led Nederlag paa Nederlag. Uden Tro paa sig selv, uden Tillid til sine Befalingsmænd, uden at vide, hvorfor Millioner af Mennesker blev ofret, slet forberedt, sultende, barfodet, overlod den Fjenden den ene By efter den anden, hele Omraader, Titusinder af Fanger.

Soldaterne var forbitrede over de frygtelige Nederlag, Utilfredsheden voksede blandt Masserne, den gik over til gærende Uro og udløstes tilsidst i aktive Rejsninger. Under Forbandelser over den almindelige Forvirring og Roderiet nægtede Soldaterne at adlyde Ordrerne, vægrede sig ved at gaa til Offensiv og undgik at kæmpe.

»Her i Arméen er der overalt stor Ophidselse,« hed det i et Brev fra Nordfronten. »Krigen hænger os allesammen ud af Halsen. Vi har nu flere Gange faaet Befaling til Offensiv, men Soldaterne gaar simpelthen ikke ud af Skyttegravene og dermed basta. Offensiv blev der altsaa ikke noget af.«[53]

En anden Soldat fra det 408. Kusnetsk-Infanteriregiment skrev, ligeledes fra Nordfronten:

»Fire Gange har vi taget Offensiven, men der er ikke kommet noget ud af det: vore Regimenter er simpelthen ikke rykket frem. Nogen Stykker gik frem, men de andre blev i Skyttegravene, og saa blev jeg der ogsaa.«[54]

Efter Meddelelser fra den tsaristiske Censur, der aabnede Soldaternes Breve, var der over 60 Procent af Brevskriverne, der skrev om den stadig voksende Lede ved Krigen. Soldaterne stak af fra Fronten, lod sig tage til Fange eller skød sig i Hænder eller Fødder for at komme paa Lazarettet.

De søgte at undgaa Krigens Gru ved at desertere. Desertørerne levede som jagede Dyr, hvert Øjeblik kunde de risikere at blive taget af Politiet, men alligevel foretrak de Sultetilværelsen som Desertør, jaget af Gendarmerne, fremfor at blive ved Fronten.

I 1916 var der allerede deserteret over halvanden Million Soldater fra den russiske Hær.

Soldaternes i Forvejen tunge Lod blev fuldkommen uudholdelig som følge af Officerernes Chikanerier. Ved hvert Skridt var Soldaterne udsat for korporlig Mishandling, bestandig var de truet af Straf. For den ringeste Forseelse blev der idømt Disciplinærstraf. Der vankede Prygl og Slag for en hvilken som helst tjenstlig Forseelse, for mangelfuld Opfyldelse af Hilsepligten, for ikke at have sørget for Vodka. Officererne lod deres Raseri over egen Svigten gaa ud over Soldaterne, slog dem i Fuldskab til Krøblinge og mishandlede dem ogsaa i ædru Tilstand. »Soldatens Ansigt er som en Tromme; jo kraftigere man slaar derpaa, jo lystigere lyder det«, sagde Soldaterne med bitter Ironi om Officerernes Bøddelmetoder.

I Breve, som Tsarens hemmelige Politi konfiskerede i Tusindvis, skildredes Soldaterlivets Rædsler og Afsavn:

> »Jo længere man lever, desto værre er det. De Foresatte plager os, presser den sidste Rest Blod ud af Kroppen paa En. Man orker ikke mere at tænke paa den Tid, hvor alt det engang faar Ende . . .«[55]

I et andet Brev, som en sorgbetynget Moder ventede forgæves paa, hed det:

> »Kære Mor! Jeg vilde ønske, du aldrig havde født mig, eller at du havde kastet mig i Vandet som lille, saa frygteligt pines jeg nu.«[56]

I flere og flere Tilfælde tog Soldaterne Hævn over grusomme Foresatte. Forhadte Officerer faldt i Kampen, ved Skud fra deres egne Rækker.

Forfatteren L. Voitolofski, der fulgte Livet i Hæren, har optegnet en Soldatersang, som anskueligt genspejler hele Hadet til Officererne:

Ene, vild af Raseri
vandrer jeg ad Skovens Sti.
Mørket ruger paa min Vej,
og Geværet knuger jeg.
Nu vil jeg gi' Ordrer selv,
og tre Ting skal ske i Kveld:
Først jeg lokker min Kaptajn
ud i Skovens øde Egn.
Naar han saa er kommet her
sigter jeg med mit Gevær.
Og til sidst jeg fuld af Lyst
sender Kuglen i hans Bryst.
Officer, du Satans Søn,
endelig fik du din Løn!

I de fleste Tilfælde blev Gerningsmændene ikke opdaget. Ikke blot i Felten, men ogsaa i Etappen, i Reservebataljonerne, blev Officerer dræbt. Grundlaget for den gamle Disciplin — Frygten for de Foresatte — var ved at svinde. Stadig hyppigere forekom der Tilfælde, hvor Soldaterne gik til direkte Aktion mod deres Foresatte, og det drejede sig ingenlunde om Enkeltaktioner. De formaalsløse individuelle Revolter og Protester, der sædvanligvis endte ulykkeligt, blev afløst af kollektiv Optræden fra Soldatermassernes Side. »Strejker« af særlig Art kom ikke sjældent til at omfatte hele Regimenter og Divisioner. Et af de mange Soldaterbreve skildrer i 1916 en saadan Strejke ved Fronten paa følgende Maade:

»Divisionskommandøren hørte om denne Strejke. Han tog ud til Regimentet, men traf ikke en eneste Officer paa sin Post. De havde skjult sig et eller andet Sted. Han traf kun en Løjtnant, hvem han overdrog Kommandoen over Regimentet. Han gav Ordre til straks at gaa til Angreb. Men ogsaa nu nægtede samtlige Kompagnier at rykke frem. Der lød Raab som: »Lad os først faa noget at spise, vi maa have Mundering og Støvler, ellers kæmper vi ikke, eller ogsaa lader vi os tage til Fange allesammen.« Stillingen var alvorlig, ja kritisk. Havde Fjenden vidst noget derom, havde han

kunnet tage os til Fange med de bare Hænder. Foruden vort Regiment strejkede Tsaref-Regimentet og endnu nogle Regimenter i vor Division. To Bataljoner af et Regiment i vor Division overgav sig frivilligt i Fangenskab, lige til sidste Mand ... Man vilde skyde alle Soldaterne, man vilde fratage dem Geværerne, Haandgranaterne og de øvrige Vaaben, men Soldaterne gav dem ikke fra sig, og flere andre Divisioner gik i Strejke, saa at der ingen var til at udføre en Ordre til Skydning: alt strejkede ... Ja, hvordan skulde det ogsaa være anderledes? Folkene sultede og frøs, de havde næsten ikke Fodtøj, det stak En i Hjertet blot at se paa dem.«[58]

De klassemæssige Forandringer indenfor Officerskorpset bidrog stærkt til Hærens Demoralisation. Officerskorpset var før Krigen en Eliteorganisation, kampvillig, »Tronen« hengiven, sammensvejset ved Hjælp af stærke Klasseforbindelser og udgaaet væsentlig af Godsejerstanden. Den tsaristiske Regering vaagede omhyggeligt over, at Officerskorpset ikke blev fornyet med »ikke standsmæssige« Elementer. Officerskorpset kæmpede selv mod, at Folk fra lavere Klasser trængte ind i dets Rækker. Men Krigen bragte denne Kastes Grundpiller til at vakle. Linjeofficererne led allerede i de første Krigsmaaneder svære Tab. I deres Sted traadte lidt efter lidt Folk, der tilhørte andre Lag. Den gamle Officerskaste gik under i et Hav af Fændriker fra »ikke standsmæssige« Kredse. Sagførere, Lærere, Embedsmænd, Seminarister, der ikke havde studeret færdig, Gymnasiaster, Studenter, som man havde indkaldt, fyldte Officerskorpsets Rækker. De gamle Officerer traadte de nyankomne i Møde med utilsløret Foragt og Fjendtlighed. Demokratiseringen af Officerskorpset øgede Forfaldet blandt Befalingsmændene, hvad der igen skærpede Modsætningerne i Hæren.

Den formaalsløse Tilintetgørelse af Menneskeliv, de Overordnedes samvittighedsløse Vilkaarlighed, Hærledelsens Uduelighed, Virvaret og de haarde Kaar ruskede selv de sløveste Soldater op. Hos nogle af Soldaterne udløste Krigen Skræk og Fortvivlelse, hos andre vakte den en Higen efter en Udvej, et Ønske om at finde dem, der var Skyld i det meningsløse Blodbad.

Det lykkedes i den første Tid den patriotiske Presse, hvis Mudderstrøm oversvømmede Hæren, at lede Soldaternes dumpe

Vrede ind i de vante Baner: Hadet mod »Fjenden«. Ethvert Nederlag, det mindste Uheld blev forklaret ved Maskepi mellem den ydre Fjende, Tyskerne, og den »indre Fjende«, Jøderne. En Bølge af Pogromer fejede Hundreder af jødiske Landsbyer bort i Frontomraadet. Titusinder af Flygtninge blev berøvet deres Ejendele og fordrevet fra deres Hjem til ukendte, fjerne Steder.

Det gik saa vidt, at Soldaterne ironisk sagde: »Nu staar der igen noget om jødiske Spioner i Dagsbefalingen — saa kommer der et nyt Tilbagetog!«

Hos andre Soldater fremkaldte Krigen en Følelse af Had til Bourgeoisiet og Regeringen. Jo længere Krigen trak ud, desto stærkere voksede Forbitrelsen mod de herskende Klasser. Bolsjevikernes Parti gav denne spontane Proces en organiseret Karakter.

Bolsjevikerne, som Tsarregeringen havde sat udenfor Loven, arbejdede i Hæren med den højeste Selvopofrelse. Naar den forbitrede Soldat knugede sit Gevær uden at vide, mod hvem han skulde rette det, ledede Bolsjevikerne med stor Dygtighed hans Ophidselse mod Regeringen og Bourgeoisiet. Naar Soldaterne i vildt Raseri søgte en Udvej ved at begaa meningsløse Misgerninger mod »folkefremmede Elementer«, greb Bolsjevikerne ind med deres internationalistiske Agitation, som de stillede op imod Tsarismens og Nationalisternes sorte Reaktion. Ved haardnakket Arbejde forvandlede Bolsjevikerne det spontane Udbrud af Fortvivlelse til en organiseret Aktion mod Tsarismen. Det hemmelige Politi forfulgte dem, de kom for Standretterne, blot fordi de tilhørte Partiet, men Bolsjevikerne opfyldte ubøjeligt deres Pligt som revolutionære Forkæmpere.

For at bekæmpe »Oprøret« begyndte den tsaristiske Regering i stor Udstrækning at »forflytte de Ulydige« til Fronten. Der behøvedes kun en utilfreds Ytring om de vanskelige Arbejdsforhold i Fabriken, og Lederen eller Formanden satte Arbejderen paa den sorte Liste, Dagen efter blev han indkaldt til Kredsens Militærkontor og sendt til »Marchkompagniet«. Navnlig blev naturligvis de, der var mistænkt for at staa Bolsjevikerne nær, stemplet som »upaalidelige«. I sin Kortsynethed havde den tsaristiske Regering allerede ved Krigens Begyndelse indkaldt ikke mindre end 40 Procent af Industriarbejderne til Hæren. I Hæren og Flaaden var der desuden en hel Del aktive Deltagere fra Revolutionen i

1905 og mange tidligere Læsere af det bolsjevikiske Blad »Pravda«, som blev forbudt af Regeringen straks ved Krigens Begyndelse. I dem fandt det bolsjevikiske Parti trofaste Propagandister, som stadig øgede dets Indflydelse i Soldatermasserne.

Trods Regeringsterroren forstod det bolsjevikiske Parti at skabe sig militære Organisationer i et stort Antal Troppeafdelinger i Baglandet. Dette Arbejde blev lettet ved de stedlige Proletarers Indflydelse. I Petrograd, Moskva, Smolensk, Kief, Kharkof, Jekaterinoslaf, Saratof, Nisjnij-Novgorod, Samara, Tsaritsyn, Jekaterinenburg, Tver, Baku, Batum, Tiflis, Kutais, i Letland — overalt blev der udført et intensivt Arbejde. De Bolsjeviker, der var forvist til Narym-Omraadet, blev indkaldt til Krigstjeneste, og derved blev det muligt at skabe en temmelig stærk Militærorganisation i Tomsk. Det øvede ogsaa stor Indflydelse paa Troppeafdelingerne i Baglandet, at Soldaterne havde Forbindelse med de stedlige Bolsjeviker og bolsjevikisk sindede Proletarer, Arbejderstrejkerne i Landet viste Soldatermasserne, at der var Mulighed for en revolutionær Udgang. Her er et typisk Eksempel paa, hvordan Arbejdernes revolutionære Kamp virkede paa Soldaterne:

> »Under de talrige Demonstrationer paa Aarsdagen for den 9. Januar (1916 — *Red.*)* forekom det flere Gange, at Demonstranterne mødte Soldater. Saaledes mødte Arbejderne paa Viborg-Chausseen Autokolonner, der transporterede Soldater. Der blev udvekslet venskabelige Hilsner. Ved Synet af de røde Faner tog Soldaterne deres Huer af og raabte: »Hurra«, »Ned med Krigen« o. s. v. Den 10. Januar om Aftenen marcherede en vældig Kolonne af Arbejderkvinder, Arbejdere og Soldater over Store Sampsonjefski Prospektet ... Politiet holdt sig hele Tiden borte ... Den Kendsgerning, at der blandt den mere end tusindtallige Mængde befandt sig 3—400 Soldater, virkede »beroligende« paa Politiet ... Demonstrationen varede over en Time.«[59]

Med hvilken enestaaende Energi og Opofrelse Bolsjevikernes

---

* Der er Tale om Aarsdagen for Demonstrationen foran Vinterpaladset i St. Petersborg den 9. (22.) Januar 1905, hvor Tsaren lod mange Demonstranter skyde. — *O. A.*

Parti kæmpede for at revolutionere Hæren, viser en af de mange Rapporter fra det tsaristiske Politi, som forgæves anstrængte sig for at udrydde den revolutionære Organisation:

»Lenintilhængerne, som har opnaaet den overvejende Indflydelse i Partiet og har det overvejende Flertal af de illegale socialdemokratiske Organisationer i Rusland bag sig, udgav ved Krigens Begyndelse i deres vigtigste Centrer (Petrograd, Moskva, Kharkof, Kief, Tula, Kostroma, Guvernementet Vladimir, Samara) betydelige Mængder af revolutionære Flyveblade, i hvilke de krævede Afslutning paa Krigen, Omstyrtelse af den bestaaende Regering og Indførelse af Republik. Den haandgribelige Følge af denne Virksomhed fra Lenintilhængernes Side var Strejker og Uroligheder blandt Arbejderne.«[60]

Bolsjevikerne gav Soldaterne et klart, af Lenin udarbejdet Program, klare og letforstaaelige Paroler, der behandlede Dagens mest brændende Spørgsmaal. Bolsjevikerne, der byggede paa Soldaternes Utilfredshed og brændende Længsel efter Fred, idet de samtidig afdækkede Regimets Blodtørstighed og de Foresattes Forræderi og Uduelighed, vandt forsigtigt, men vedholdende de opvaagnende Soldater for den revolutionære Aktions Program.

»Den nuværende imperialistiske Krigs Forvandling til Borgerkrig er den eneste rigtige proletariske Parole . . .«[61]

— det var Programmet for den revolutionære Kamp, som fandtes i det den 17. November 1914 offentliggjorte Manifest fra det bolsjevikiske Partis Centralkomité. Kun paa denne Maade kunde Proletariatet og de Arbejdende slippe ud af Krigens Dødedans, kun i denne Forvandling kunde de finde Vejen ud af den Blindgyde, som Bourgeoisiet og dets Lakajer, Mensjevikerne og de Socialrevolutionære, havde bragt Landet ind i.

Men dette Program krævede en bestemt revolutionær Handlemaade, og Lenin viste klart, hvad der maatte gøres:

»Revolution, mens Krigen staar paa, er Borgerkrig, men *Forvandlingen* af Regeringens Krig til Borgerkrig bliver paa

den ene Side lettet gennem militære Fejlslag (gennem »Nederlaget«) for Regeringerne; paa den anden Side er det faktisk *umuligt* at tilstræbe en saadan Forvandling uden netop dermed at fremme Nederlaget.«[62]

Et andet Sted skrev Lenin:

»Den eneste Politik, som betyder det virkelige, ikke blot fraseagtige, Brud paa »Borgfreden« og Anerkendelse af Klassekampen, er Proletariatets *Udnyttelse* af sin egen Regerings og sit eget Bourgeoisis *Vanskeligheder* for at afskaffe Regeringen og Bourgeoisiet. Men det kan man ikke opnaa, ja det *kan man ikke tilsigte,* uden at man ønsker sin egen Regerings Nederlag, uden at man arbejder paa dette Nederlag.«[63]

Parolen om Ens egen Regerings Nederlag var Rettesnor for den bolsjevikiske Taktik under den imperialistiske Krig. Bolsjevikernes Opgave bestod i paa enhver Maade at udnytte den Omstændighed, at den militære Disciplin smuldrede baade i Hæren og Landet, og at den almindelige Lede ved Krigen tog til, for at forøge Arbejdernes og Soldaternes revolutionære Aktivitet. Det gjaldt om at bibringe Soldaterne Erkendelsen af, at det imperialistiske »Fædrelands« Interesser er uforenelige med de Arbejdendes Interesser, og at den imperialistiske Krig maa forvandles til Borgerkrig. Det betød naturligvis ikke, hvad Trotskisterne forsøgte at »antyde«, at man skulde hjælpe den tyske Imperialisme med at sprænge Broer i Rusland o. s. v. Det betød, at man maatte undergrave og svække Tsarmonarkiet, den mest barbariske Regering, der undertrykte kæmpemæssige Befolkningsmasser i Europa og Asien. Det betød, at man ihærdigt maatte arbejde for at bringe revolutionær Opløsning ind i Hæren, for at vække Masserne til Revolution; det betød, at den revolutionære Kamp maatte fortsættes og skærpes under den imperialistiske Krigs Forhold. Netop derfor bekæmpedes denne Parole saa energisk af alle borgerlige og smaaborgerlige Partier i Rusland: Kadetterne, Trudovikerne, de Socialrevolutionære og samtlige Afskygninger af Mensjevikerne, deriblandt ogsaa Trotski. Plekhanof skrev om den bolsjevikiske Parole:

Forbrødring ved Fronten
Tegning af J. Vladimirof.

»Ruslands Nederlag . . . vilde forsinke Landets økonomiske Udvikling og dermed ogsaa dets Arbejderbevægelses Vækst.«[64]

Trotski hævdede for sit Vedkommende, at Ruslands Nederlag

vilde betyde Tysklands Sejr. Han fordrejede derved Lenins Parole paa det groveste, idet han fortav, at Lenin havde opstillet denne Parole ikke blot for de russiske Revolutionære, men for Arbejderklassens revolutionære Partier i alle Lande.

Parolen om Ens egen Regerings Nederlag blev ikke blot bekæmpet af de aabenlyse Socialforrædere og Centristerne af Trotskis Type. Saaledes kritiserede f. Eks. Kamenjef den Leninske Parole om Nederlag paa den Konference, som den bolsjevikiske Dumafraktion og Repræsentanter for de største bolsjevikiske Partiorganisationer afholdt i Begyndelsen af Krigen i Oserki. Kamenjef søgte at paavise, at et for Rusland ulykkeligt Udfald af Krigen ikke var ønskeligt set fra Arbejderbevægelsens Standpunkt.

Da han sammen med de bolsjevikiske Dumamedlemmer stod for den tsaristiske Domstol, søgte han ligeledes at afgrænse sig fra Partiet i Spørgsmaalet om Nederlaget.

En Gruppe russiske Emigranter, som Bukharin ledede, kritiserede Lenin fra »venstre« og betonede i deres Teser, at de kategorisk afslog at »opstille det saakaldte »Nederlag for Rusland« som Parole for Rusland« og henviste til, at det var »absolut umuligt at drive praktisk Agitation i denne Aand.«[65]

I snæver Sammenhæng med Parolen om Ens egen Regerings Nederlag stod den bolsjevikiske Parole om Forbrødring mellem Soldaterne i de krigsførende imperialistiske Hære. Lenin iagttog de spontane Eksempler paa Forbrødring og fulgte opmærksomt Udviklingen af dette revolutionære Initiativ hos Masserne. Lenin skrev en særlig Artikel om en Række Tilfælde af Forbrødring ved den tysk-franske Front, der var blevet meddelt af tyske, engelske og svejtsiske Blade.

De stadig flere Tilfælde af Forbrødring ogsaa paa den russiske Front gjorde det muligt for det bolsjevikiske Parti at opstille *Forbrødringen* som praktisk Parole i Kampen for den imperialistiske Krigs Forvandling til Borgerkrig.

I December 1916 anførte Armékommandørerne ved en Konference af Generaler Snesevis af Eksempler paa Hærens Forfald og Opløsning. Desertering, hele Regimenters Opgivelse af deres Stillinger, Vægring ved at gaa til Angreb, Afregning med Officererne og især Forbrødringen — alt dette var Kendsgerninger i Slutningen af 1916. Det Billede, som Generalerne ridsede op, ad-

skiller sig ikke i nogen Maade fra, hvad den tidligere Soldat i den tsaristiske Hær P. A. Karnaukhof fortæller om Stillingen ved den østrigske Front:

> »I Vinteren 1916 var der roligt ved Fronten. I de forreste Linjer hændte det, at Soldaterne ikke skød, naar de saa Fjenden. Østrigerne forholdt sig paa samme Maade. Mange Gange raabte Østrigerne: »Panje, hold op med Krigen.« Russerne blev indbudt af Østrigerne og Østrigerne af Russerne. Paa vort Frontafsnit begyndte Forbrødringen med Fjenden allerede i Oktober 1916, af hvilken Grund Officererne naturligvis mange Gange plagede os slemt. I Januar blev Forbrødringen en dagligdags Begivenhed hos os. Det gik saa vidt, at vore Soldater byttede forskellige Ting, de gav Brød og Sukker og fik i Stedet Lommeknive, Barberknive o. s. v.«[66]

Forbrødringens revolutionære Betydning laa i, at den paa begge Sider af Skyttegravene styrkede Bevidstheden om de Arbejdendes internationale Enhed, skabte det stærkest mulige Klasseskel mellem Officerskorpset og Soldaterne, undergravede de imperialistiske Hæres Kraft og udløste en Længsel efter Fred.

Det bolsjevikiske Partis opofrende Kamp gav hurtigt Resultater takket være den tiltagende Opløsning i Hæren.

4.

Det tsaristiske Rusland, et Folkenes Fængsel

Krigen indvirkede ogsaa stærkt paa de undertrykte Nationaliteters Stilling.

Lenin kaldte det tsaristiske Rusland et »Folkenes Fængsel«. Dermed gav han et afrundet og skarpt Billede af de talrige Nationaliteters Liv i det »russiske Imperium«.

Under Selvherskerdømmet levede alle Arbejderne i trykkende Kaar, men mest utaalelige var Kaarene for de ikkerussiske Nationaliteters arbejdende Masser, de »Stammefremmede«, som de dengang ringeagtende blev kaldt. Den økonomiske Udbytning af dem blev skærpet gennem den grusomste nationale Undertrykkelse.

Endog de sparsomme Rettigheder, der blev tilstaaet de Arbejdende af russisk Nationalitet blev beskaaret til det yderste for de undertrykte Nationaliteters Vedkommende. For de underkuede Folkeslag betød Tsarismen politisk Retsløshed, administrativ Vilkaarlighed og kulturel Undertrykkelse.

De russiske Tsarers Politik har en udpræget Erobringskarakter.

I det 16. og 17. Aarhundrede foretager den russiske Tsarisme som Repræsentant for de herskende Klasser stort anlagte militære Fremstød mod Øst. Den strækker sin Røverhaand ud mod Egnene ved Mellem- og Nedrevolga, underlægger sig Sibirien, hvorved den naar Stillehavets Kyst, og trænger ind paa Ukraines Stepper paa Dnjeprs venstre Bred. Endnu skarpere kommer Adelens, Handelens og den opstaaende Industrikapitals Interesser til Syne i Peter den Stores Krigsplaner, idet han søgte at »faa Fodfæste« ved Østersøen, Sortehavet og det Kaspiske Hav. I hans Regeringstid blev det nuværende Estland, Dele af Letland og Finland og de kaukasiske Kyster ved det kaspiske Hav erobret. Katarina II indlemmede i Tsarriget Nordkysten af Sortehavet, Krim, Ukraine Vest for Dnjepr, Hviderusland, Litauen og Kurland. Alexander I erobrede Finland fra Svenskerne og Bessarabien fra Tyrkerne og fik efter Krigen mod Napoleon en Del af Polen med Warszawa. Rusland fik ligeledes i hans Regeringstid Fodfæste i Georgien og begyndte en langvarig Krig for at undertrykke de kaukasiske Bjergfolk. Denne Krig blev fortsat under hele Nikolaj I's Regeringstid. Alexander II fuldførte Kaukasus' Undertvingelse, røvede Amur- og Ussuriomraadet fra Kina og tilrev sig vældige Territorier i Mellemasien. Nikolaj II, den sidste af de russiske Tsarer, fortsatte sine Forfædres Politik, han forsøgte til at begynde med at annektere Mandsjuriet og Korea og gik saa ind i Verdenskrigen med det Maal at tilrive sig Konstantinopel, tyrkisk Armenien, Nordpersien og Galicien . . .

Den tsaristiske Dobbeltørns uheldssvangre Skygge laa over det kæmpemæssige Rige, fra Østersøens Kyst til Kaukasus' Tinder og fra Ukraines solrige Stepper til Mellemasiens Sandørkener og Bjergene i det fjerne Øst.

Ethvert af den russiske Tsarismes Skridt var, som alle de europæiske borgerlige Regeringers Handlinger, kendetegnet ved Ild, Blod og Vold. Nød og endeløse Lidelser ledsagede Kapitalis-

mens Sejrstog til Kaukasus' Aul'er, til Turkestans Kisjlak'er og til de tyrkisk-finske Landsbyer ved Volga.

I Tilfælde af Modstand veg Tsarregeringen ikke tilbage hverken for at udrydde eller deportere Indbyggerne i de erobrede Egne. Snese af blomstrende Bjerglandsbyer blev forvandlet til Grus og Aske. Røgen fra Brandstederne laa over Bjergslugterne. Skove blev tilintetgjort, Landsbyer jævnet med Jorden, Sæden trampet ned, Bjergfolkenes Ejendom, ogsaa Husgeraad, blev røvet.

Det Land, der blev røvet fra den indfødte Befolkning, blev uddelt til russiske Officerer, Godsejere og Kulaker. Tusinder af rige Herresæder opstod paa de fra Basjkirerne røvede Landomraader ved Volga; vældige, rige Tsar- og Fyrstegodser skød i Vejret i Kaukasus, Krim og Mellemasien. Haand i Haand med denne »Jordreform« gik Livegenskabets Indførelse i de underkuede Egne. Peter den Store indførte det i de baltiske Omraader, Katarina II i Ukraine, Nikolaj I styrkede det energisk i Kaukasus.

Efter Tsargeneralerne fulgte den russiske Godsejer, derpaa kom Købmanden og Fabrikanten til de erobrede Egne. De nationale Omraader blev oversvømmet med russiske Soldater, Gendarmer og Embedsmænd. Sammen med dem kom ogsaa den græsk-ortodokse Pope, der med sit Kors bekræftede Bajonettens og Pengepungens Ret.

De militære Misgerninger og Plyndringer blev afløst af en endnu værre økonomisk Undertrykkelse. De annekterede Egne forvandledes til Kapitalismens Kolonier og blev de vigtigste Leverandører af Raastof og Brændsel til den opvoksende russiske Industri. Ukraine leverede Kul fra Donets og Erts fra Krivoi Rog, Kaukasus leverede Olie, Centralasien Bomuld o. s. v.

I Stedet for de ældgamle Fæstninger med deres Taarne og Kanoner blev der oprettet Godser, Kulakgaarde og kapitalistiske Fabriker. Sammen med dem opstod Tusinder, ja Titusinder af »Vorherres« Kirker og lige saa mange kejserlige Knejper. I Tsarens Knejper blev den indfødte Befolkning med Snapsens Hjælp opdraget til Drukkenskab, i Kirkerne blev der svinget med Røgelseskar og opsendt Bønner for et godt Resultat af den »hvide Tsars« Koloniseringspolitik. En Kæmpearmé af Poper beflittede

sig ivrigt for at banke den græsk-ortodokse Kirkes og det tsaristiske Selvherskerdømmes Grundtanke ind i de »Vilde«.

De nybyggede Kirker blev Midler til en yderligere Udplyndring af den indfødte Befolkning. Man bibragte de nydøbte »Stammefremmede« den rette Tro ved Idømmelse af Bøder for ikke at komme til Skriftemaal, for ikke at have lært Bønnerne, for ikke at følge de religiøse Forskrifter o. s. v.

Kristendommens Udbredelse blandt de undertrykte Nationaliteter skete paa den mest hæmningsløse og kyniske Maade. De Metoder, der blev brugt af Missionærerne i det religiøse Oplysningsarbejde blandt de halvvilde Folkeslag i Sibirien, havde ofte ligefrem provokatorisk Karakter.

Naar en Missionær kom til en Landsby, begyndte han sin Propaganda med »Anstand« og fordelte smaa Gaver: Kors, smaa Helgenbilleder, Tobak o. s. v. Hvis det ikke hjalp, bosatte han sig for længere Tid hos de ulydige og greb til mere »energiske« Forholdsregler mod dem. Til Slut havde Missionæren opnaaet, at Egnens Befolkning begyndte at true ham. Saa blev de skyldige grebet, deres Ejendom konfiskeret og de selv kastet i Fængsel.

De første »kristne Kulturspredere« blandt de sibiriske Stammer var flygtede, vagabonderende Munke, der sammen med Bønnerne og Vievandet førte Vodka og Syfilis med sig til Sibiriens Tundraer.

Det System at gøre den indfødte Jægerbefolkning saa drikfældig som muligt blev ogsaa senere brugt flittigt, dengang det »ortodokse Missionsselskab«, et vældigt Foretagende med 200.000 Rublers Grundkapital, udøvede sin Virksomhed. Som Følge af denne »kristelige« Forsorg uddøde de sibiriske Stammer med forfærdende Hast i de sidste Aar før Krigen.

Ogsaa paa de muhammedanske Folkeslag i Rusland havde det frygteligste kirkelige Aag hvilet gennem tre et halvt Aarhundrede. De religiøse Forfølgelser, Lukningen af Moskeer (alene Kasanbiskoppen Lukas [1738—1755] ødelagde i Tataromraadet 418 af 536 Moskeer) var ledsaget af voldelige Bortførelser af muhammedanske Børn til de græsk-ortodokse Kirkeskoler.

Det russiske Oplysningsarbejde blandt de tyrkisk-finske Volgastammer begyndte med Grundlæggelsen af et gejstligt Akademi i Kasan. Ogsaa ved Kasanuniversitetets orientalske Fakultet uddannedes professionelle græsk-ortodokse Missionærer.

En af de krasseste Handlinger i den nyere Tids Russificeringspolitik var den af Undervisningsminister Grev I. I. Tolstoj udstedte Lov: »Forordningen af 31. Marts 1906«. Under Henvisning til Nødvendigheden af ved »Videnskabens« Hjælp at styrke de underkuede Folks »Kærlighed til det fælles Fædreland« indførte Loven i samtlige Skoler obligatorisk Undervisning af »Stammefremmede« i det russiske Sprog[67]. Den russiske Stats Skoler havde imidlertid samvittighedsfuldt opfyldt denne Pligt allerede før Tolstojs Lov. I Polen var samtlige nationale Universiteter og Gymnasier blevet lukket allerede efter Opstanden i 1863 og erstattet med russiske Skoler; det var forbudt at tale Polsk højt paa offentlige Steder, paa Kontorer, i Butiker og paa Gaden.

Ukraine maatte bære det samme Aag. Ordet »Ukraine« blev erklæret for oprørsk og erstattet med Betegnelsen »Lillerusland«. Trykning af Bøger og Aviser paa det ukrainske Sprog var ikke tilladt, endog i Privatskoler blev Undervisning i Modersmaalet forbudt, ligeledes var det forbudt at benytte det offentligt. Undertrykkelsen havde de mest ødelæggende Følger for det ukrainske Folks Kultur. Før Indlemmelsen i Rusland havde Ukraine kulturelt set staaet højere end Storrusland. Ved forrige Aarhundredes Slutning kunde en selv for det tsaristiske Rusland forbavsende høj Procentdel af de ukrainske Guvernementers Befolkning hverken læse eller skrive.

Ved Hjælp af Hæren og Statsapparatet — den russiske Stats Skoler og den græsk-ortodokse Kirke — gennemførte Tsarregeringen overalt en hensynsløs Russificering. Opgaven blev kun lettere ved den Kendsgerning, at Flertallet af de underkuede Folk bestod af kulturelt lavtstaaende Nationaliteter. Men selv der, hvor den russiske Imperialisme stødte sammen med Nationaliteter, hvis økonomiske og kulturelle Niveau ikke var lavere, men undertiden endog højere end Storrussernes (som f. Eks. hos Polakkerne, Finnerne, Esterne, Letterne, delvis Georgierne, Armenierne, Ukrainerne o. a.) blev Russificeringen gennemført med samme Grusomhed og Ubønhørlighed. Da Alexander I tilrev sig Finland, lovede han at opretholde det lokale Selvstyre, som Finland havde haft under Svenskerne. Men den russiske Regering afskaffede lidt efter lidt dette Selvstyre for at gøre Finland lige saa retsløst som hele Riget. Polen var forlængst blevet traadt under Fode af de tsaristiske Gendarmer. Ikke engang den fattige

Reform, der laa i Oprettelsen af de saakaldte lokale Selvstyreorganer (Semstvoer og Bydumaer), kom til at gælde for Polen. Polen fik heller ingen Edssvorneretter. Der blev fastsat talrige Retsindskrænkninger for Polakkerne i Statstjenesten og i Hæren.

Særlig retsløse var Jøderne i det tsaristiske Rusland. Deres Ret til at bo og tage Ophold, hvor de vilde, blev indskrænket. En Undtagelse derfra blev kun gjort for de rige Jøder — Købmændene i første Gilde — og for Personer med Universitetsuddannelse. Ogsaa i nationale Spørgsmaal førte den tsaristiske Regering Klassepolitik, og dette fandt Udtryk i visse Lempelser for de velhavende Lag af den ikkerussiske Befolkning. Men i Sammenligning med den herskende russiske Bourgeois og Godsejer følte den jødiske eller armenske Købmand sig dog retsløs. Jødernes Adgang til Skolerne indskrænkedes gennem en bestemt Norm, Stillinger i Staten og ved Jernbanerne havde de overhovedet ikke Adgang til o. s. v. Opholdsretten blev for den jødiske Befolkning indskrænket til den saakaldte »Bosættelseszone«. Sammenhobet i Byerne og Flækkerne i Guvernementerne i Polen, Litauen, Hviderusland og en Del af Ukraine var de jødiske Masser fordømt til haabløs Elendighed.

Den fastboende nationale Befolkning blev skamløst udplyndret af de tsaristiske Myndigheder. Bestikkelsessystemet, der i det hele var vidt udbredt i det tsaristiske Rusland, antog et utroligt Omfang i de fjerntliggende Grænseomraader. Sværme af begærlige Embedsmænd hærgede de undertrykte Nationaliteter som Græshopper og aad den sidste Bid ud af Munden paa den arbejdende Befolkning dér. I Centralasien steg den stedlige Befolknings Skattebyrde som Følge af den russiske Kolonisering til det tre—firedobbelte, ja i enkelte Tilfælde til det femtendobbelte. Befolkningen uddøde. I et Distrikt, hvor der før Russernes Indtog fandtes 45 Landsbyer med 956 Gaarde, var der efter 20 Aars Kolonisering kun 36 Landsbyer med 817 Gaarde tilbage, af hvilke 225 var forladt. Dette beretter Rejsende, som i Slutningen af forrige Aarhundrede opsøgte de Egne, hvor Usbekerne levede. De giver aabenbart langtfra et fuldstændigt Billede af alle de Rædselsgerninger, der blev forøvet i de tsaristiske Kolonier: den tsaristiske Censur vilde ikke have tilladt det. Men alligevel omtaler de de skaanselsløse, blodige Afregninger med den indfødte Befolkning ved det ringeste Forsøg paa Opstand. Hele Kisjlak'er

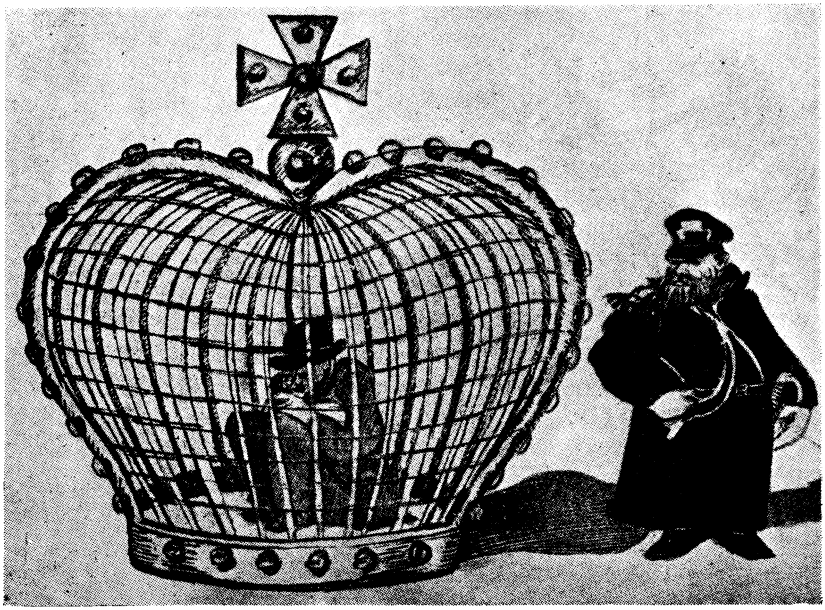

„Saadan levede den russiske Borger“
Tegning af V. Deni, „Bitsj“ Nr. 14, 1917.

(Nomadelandsbyer) blev fuldstændig brændt af som Straf, fordi en myrdet Russers Lig var blevet fundet i Nærheden.

I en Befaling, der udstedtes af en russisk Officer, der i 1910 slog Opstanden i Katta-Kurgan ned, hedder det rent ud, at

> »en russisk Soldats Skosaaler er mere værdifuld end Tusind ulyksalige Sarters (Usbekers) Hoveder«[68].

Og saadanne Befalinger var ikke blot Ord. Derom vidner det frygtelige Blodbad blandt Befolkningen i Andisjan.

I 1898 udbrød der en Opstand blandt Usbekerne i det daværende Fergana-Omraade. Den ledede af en indfødt religiøs Fører, Duktsji Isjan, som var uhyre populær. Natten mellem 17. og 18. Maj overfaldt en Gruppe Indfødte Kasernerne i Andisjan, bevæbnet med Knive, Jernkøller og Stokke. 19 Soldater blev dræbt. De tsaristiske Tropper fik dog hurtigt Bugt med Opstan-

den. Hundreder af Usbeker, som overhovedet ikke havde taget Del i Opstanden, blev nedslagtet. Samtlige Kisjlak'er, hvor der havde boet Førere for Opstanden, blev jævnet med Jorden, og paa den ødelagte Grund blev der oprettet russiske Landsbyer. For at dække den materielle Skade, der blev vurderet til 130.000 Rubler, solgte man ved Tvangsauktion ikke blot de dømtes Ejendom, men ogsaa deres Slægtninges. 18 Mennesker blev hængt, 362 dømt til Tvangsarbejde fra 4 til 20 Aar.

Det er saaledes ikke mærkværdigt, at Folkeslagene i Centralasien ligesom i de øvrige Kolonier skælvede for Ordet »russisk«. Enhver nok saa ubetydelig Repræsentant for den tsaristiske Forvaltning, en hvilken som helst Politibetjent følte sig som uindskrænket Hersker over de ham undergivne »Vilde«. Hele Forvaltningssystemet var indstillet paa at opretholde og fremme Forudsætningerne for national Undertrykkelse. Statsmagt og Kirke formanede den russiske Befolkning til ikke at betragte den »udøbte Stammefremmede« som et Menneske.

For at afværge Agrarrevolutionen søgte den russiske Regering at tilfredsstille Jordhungeren hos en Del af dens egne Bønder paa de undertrykte Folkeslags Bekostning. Kolonierne blev overladt Storbønder og Kosakker til Udbytning og Udplyndring.

De Bønder og Kosakker, der var flyttet til Randdistrikterne, udgjorde samtidig en Støtte for Tsarismen i Kampen mod den indfødte nationale Befolkning.

De største Godsejere, repræsenteret af Partier som »Det russiske Folks Forbund«, »Nationalisterne« o. a. førte sammen med Militærkliken, Bureaukratiet og den monarkistiske Presse (»Semsjtsjina«, »Russkoje Snamja«, »Novoje Vremja«, »Moskofskije Vjedomosti«, »Jusjny Kraj« i Kharkof, »Kavkas« i Tiflis, »Kievljanin« og andre Blade) en rasende nationalistisk Kampagne mod alle »Stammefremmede«; særlig raffinerede var de til at opflaske Antisemitisme, de organiserede Jødepogromer i Ukraine, Blodbad mellem Armeniere og Tyrker i Transkaukasien o. s. v. Regeringen paa sin Side fremmede de nationale Modsætninger mellem de forskellige Folkeslag. Ved at ophidse de underkuede Nationaliteter mod hinanden søgte Tsarismen at styrke sit Herredømme over dem, at hindre dem i at slutte sig sammen og skabe en international Enhedsfront af de undertrykte Folkeslag mod det russiske Selvherskerdømme.

Tsarismens Politik overfor de undertrykte Nationaliteter svarede til det gamle Roms politiske Løsen: »Del og hersk«.

Hele Befolkningen i det russiske Rige blev skarpt adskilt i to Lejre: paa den ene Side Storrusserne, hvem man paa enhver Maade søgte at bibringe den Overbevisning, at de tilhørte en Stormagt, en privilegeret Nation, paa den anden Side de afhængige, ikke ligeberettigede Folkeslag.

En af Førerne for det »Alrussiske Nationalforbunds« Parti skrev i »Novoje Vremja«, der blev udgivet af Suvorin og, selv indenfor Sorthundredpressen, udmærkede sig ved særlig Hæmningsløshed, naar det gjaldt om at puste til Nationalhadet og forfægte den russiske Stormagtspolitik:

> »Vi, det gudbenaaede russiske Folk, Hersker over det Store, det Lille og det Hvide Rusland, opfatter dette Herredømme som en særlig Guds Naade, som vi er forpligtede til at skatte højt og kaldede til at opretholde paa enhver Maade. Vi Russere har ikke vundet dette Herredømme uden Møje ... Frivilligt at dele de vundne Herskerrettigheder med de undertvungne Smaafolkeslag, vilde det maaske være *forstandigt?* Tværtimod, det vilde være Topmaalet af politisk Dumhed, det vilde betyde at forøde vor Historie, ganske som en »Fars Søn« af Købmandsstanden, som har arvet en Million og kaster den i Grams til Lakajer og faldne Kvinder. Naturen har selv udvalgt den russiske Stamme blandt mange andre som den stærkeste og bedst begavede. Historien selv har bevist de smaa Stammers Mindreværd i Forhold til os.«[69]

Den nationalistiske Stormagtsindstilling kom skarpest til Udtryk i Programmet for »Det russiske Folks Forbund«, Sorthundredorganisationen. Det hed deri:

> »Der tilkommer det russiske Folk, som har samlet den russiske Jord og skabt en stor og mægtig Stat, en overvejende Indflydelse i Statslivet og Statens Opbygning. Alle den russiske Stats Institutioner forener sig i en beslutsom Bestræbelse for ubøjeligt at fremme Ruslands Storhed og den russiske Folkestammes Forrettigheder, dog indenfor Lovlighedens strenge Grundsætninger, for at det store Tal af

Stammefremmede, der lever i vort Fædreland, skal regne det for en Ære og Lykke at tilhøre det russiske Rige og ikke skal føle deres Afhængighed som en Byrde . . .«[70]

De »sorte Hundreders« nationale Politik fandt fuld Tilslutning hos Oktobristernes Parti og »Nationalisterne«. »Nationalisternes« første Programpunkt lød:

»Befæstelse af den russiske Stat efter den enevældige Magts Grundsætninger.«[71]

De mere moderate borgerlige Partier, f. Eks. Kadetterne, der kaldte sig »Folkefrihedens« Parti, og andre Partier, der repræsenterede de kapitalistiske Grundejeres og Industrikapitalens, særlig Letindustriens Interesser, altsaa Grupper, der mere end andre var henvist til det indre Marked, søgte at naa deres nationalistiske Maal ved tilsyneladende Indrømmelser til de borgerlige Elementer i de undertrykte Nationaliteter. Men ogsaa disse Partier ansaa selvfølgelig enhver Vaklen for utilladelig, naar det gjaldt at hævde den russiske Stats Enhed og røve nye fremmede Omraader. Parolen om »et helt og udeleligt Rusland« var fælles for hele den borgerlige Lejr.

Da Lenin talte om Kadetternes Stilling til det nationale Spørgsmaal, spurgte han, hvori de adskilte sig fra »Novoje Vremja« og Co.s Nationalisme og Chauvinisme, og svarede:

»Kun ved hvide Handsker og mere diplomatiske, forsigtige Talemaader. Men Chauvinismen er ogsaa modbydelig, naar den har hvide Handsker paa og anvender de mest udsøgte Talemaader.«[72]

Ogsaa de saakaldte socialistiske Partier, der i Ord anerkendte de undertrykte Nationaliteters Selvbestemmelsesret, gik i Praksis ind for den russiske Stats ubetingede Udelelighed. De Socialrevolutionæres Parti udtalte sig for en Statsopbygning paa føderativt Grundlag, men tilstod ikke paa nogen Maade Nationerne Ret til at rive sig løs fra Staten; det nationale Spørgsmaal skulde efter deres Opfattelse løses ene og alene paa Kulturens og Sprogets Omraade.

De nationalistiske Partier i Rusland — »Det polske Socialistparti« blandt Polakkerne, »Dasjnak-Partiet« blandt Armenierne, »Bund« blandt Jøderne og flere andre — indtog stort set en borgerlig Holdning til det nationale Spørgsmaal og var Tilhængere af at opdele Arbejderklassens Organisationer efter Nationaliteter. De begrænsede dette Spørgsmaal til deres egen Nationalitets snævre Problemer, genspejlede altsaa de smaaborgerlige Lags Anskuelser og fordrejede den internationale proletariske Linje. En af disse »Løsninger« af det nationale Spørgsmaal var det »national-kulturelle Selvstyre«. Dette Projekt fremsattes af de østrigske Socialdemokrater, understøttedes af det jødiske »Bund« og modtoges med Sympati af Mensjevikerne, deriblandt de kaukasiske. Det gik ud paa at erstatte den bolsjevikiske Parole om Nationernes Ret til Selvbestemmelse, ogsaa til Løsrivelse, med den smaaborgerlige, nationalistiske Parole om at organisere særlige, hele Staten omfattende nationale Forbund, der skulde lede hver Nationalitets Skole-, Kultur- og andre Anliggender.

Stalin fastslog, at det »national-kulturelle Selvstyre«

> »deler den samlede Klassebevægelse i smaa nationale Bække«, »idet den udbreder skadelige Idéer om gensidig Mistro og Isolering af de forskellige Nationaliteters Arbejdere.«[73]

Tillige var det »national-kulturelle Selvstyre« en Propaganda for Parolen om Sammenslutning af de forskellige Klasser. Saaledes deserterede Mensjevikerne ogsaa i det nationale Spørgsmaal fra Proletariatets internationale Klassepositioner.

Bolsjevikerne, der udformede deres Nationalitetspolitik under Lenins og Stalins Førerskab, saa det nationale Spørgsmaals umaadelige Betydning for den proletariske Revolution, navnlig under Forholdene i Rusland, hvor de ikkerussiske Nationaliteter udgjorde Flertallet (56,7 %), Storrusserne Mindretallet (43,3 %) af Befolkningen. Bolsjevikernes Parti opbød alle sine Kræfter for at undgaa enhver Spaltning mellem det russiske Proletariat og de andre Nationaliteters Arbejdere.

Lenin og Stalin fremførte en udtømmende Kritik af de borgerlige og smaaborgerlige Partiers Programmer i det nationale Spørgsmaal. Den bolsjevikiske Partikonference i September 1913

— den saakaldte »Centralkomitéens August- eller Sommerkonference« — bekræftede Partiets Grundlinje i det nationale Spørgsmaal, den Linje, der betød international Tilnærmelse mellem de Arbejdende; den erklærede:

> »Arbejderklassens Interesser kræver Sammensmeltning af samtlige Nationaliteters Arbejdere indenfor en given Stat i fælles proletariske Organisationer — politiske, faglige, kooperative, kulturelle Organisationer o. s. v.
>
> ... Hvad angaar de af Tsarmonarkiet undertrykte Nationers Ret til Selvbestemmelse, det vil sige til Løsrivelse og Dannelse af en selvstændig Stat, maa det socialdemokratiske Parti ubetinget træde i Skranken for denne Ret ... Det er nødvendigt for ... den storrussiske Befolknings egen Befrielse, thi den er ikke i Stand til at skabe en demokratisk Stat, hvis ikke den storrussiske Sorthundred-Nationalisme bliver udslettet, som bæres oppe af en Tradition, der er fremgaaet af en Række blodige Undertrykkelser af nationale Bevægelser, og som opelskes ikke blot af Tsarmonarkiet og de reaktionære Partier, men ogsaa — særlig i Kontrarevolutionens Epoke — af den storrussiske, borgerlige Liberalisme, der logrer for Monarkiet. . .«[74]

Det var den Lenin-Stalinske Stilling til det nationale Spørgsmaal.

Før den imperialistiske Krig stillede den borgerlige nationale Befrielsesbevægelse sig ikke den direkte Opgave at løsrive deres Nationer fra Rusland.

Krigen og den russiske Hærs tydeligt forestaaende Nederlag fremkaldte stærke separatistiske Bestræbelser hos de borgerlige, nationalistiske Grupper. De centrifugale Kræfter begyndte at faa Overhaand. Paa den ene Side var den nationale Taalmodighed udtømt, paa den anden Side følte man, at Gitteret omkring »Folkenes Fængsel« var ved at miste sin Styrke, og at det ved et passende Tryk kunde fjernes for bestandig.

I de nationale Randomraader begyndte der en Gæring mod den russiske Tsarisme. I Centralasien kom den i 1916 til Gennembrud i en stor Opstand, der greb ikke blot Kasakherne — før Revolutionen blev de kaldt Kirgisere — men næsten alle Folkeslag i Steppeomraadet (Kasakhstan) og Turkestan.

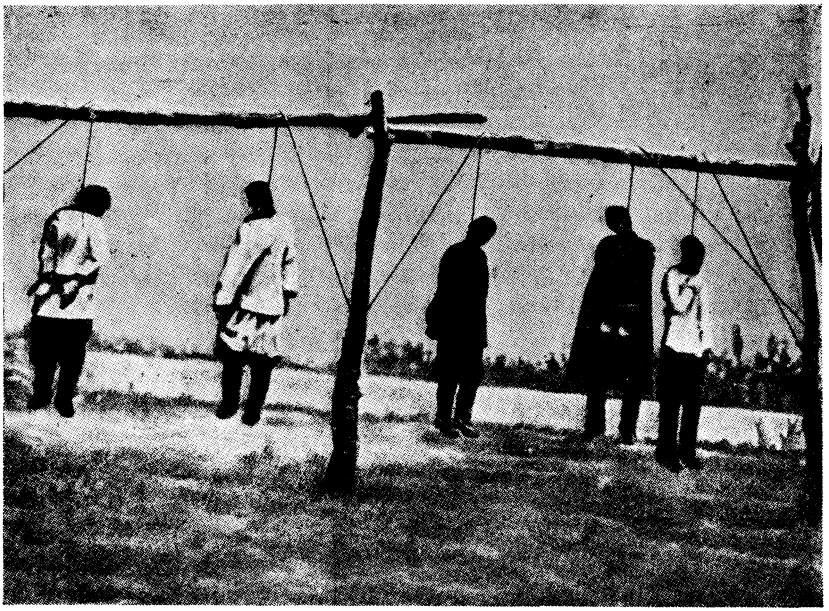

Tsaristiske Repressalier mod Opstanden i Centralasien 1916

Ogsaa hos Polakkerne, Finnerne og Ukrainerne tiltog de borgerlige Separatisters Virksomhed, idet de opstillede nationalistiske Aktionsprogrammer. Hos Litauerne, de transkaukasiske og andre Nationaliteter kunde der ligeledes iagttages en Opblussen af den nationale Frihedsbevægelse. Ogsaa de fælles nationale Fordringer skærpedes til det yderste, særlig fordi Bourgeoisiet havde erklæret, at den imperialistiske Krig var en Krig til Forsvar for de svage Nationer.

Bestræbelserne for Løsrivelse fra Rusland ytrede sig ved, at de separatistiske Nationalister organiserede Kongresser i Udlandet. Der blev stiftet en »De russiske Folks Liga«, som i Maj 1916 rettede en kollektiv Klage til U. S. A.s Præsident, Wilson, hvor der blev redegjort for Nationaliteternes vanskelige Stilling i Rusland.

De separatistiske Tendenser blandt Ruslands Folkeslag blev taget meget alvorligt af de krigsførende Magter. Hver enkelt af

dem søgte at udnytte denne Bevægelse til egen Fordel. Under Krigen skrev f. Eks. den kendte franske Politiker Pierre Chanterelle til Ministerpræsident Clemenceau:

> »Berlin fremmer paa enhver Maade de separatistiske Bevægelser for at skaffe sig nye politiske og økonomiske Tilhængere mod Øst. Ententen har al Grund til at handle parallelt med Tyskland for at fratage det Frugten af dette Arbejde. Med det hele og udelelige Rusland er det Slut, Frankrig maa gribe ind for at forvandle det til en Føderation paa Grundlag af frivillig Forstaaelse mellem de kontraherende Parter. Ententens Statsmænd maa indse, at det for Tyskland vil være vanskeligere at klare tre eller fire Hovedstæder end Petersborg alene.«[75]

De undertrykte Nationaliteter udgjorde en meget vigtig Reserve, hvorfra man kunde hente Menneskemateriale til de kæmpende Arméer. De leverede de forkuede Krigsslaver, som Bourgeoisiet selv med kynisk Aabenhed betegnede som »Kanonføde«.

Det var nødvendigt for de krigsførende Landes Bourgeoisi at besmykke det imperialistiske Blodbad som en »hellig Krig til Befrielse af de svage Nationer«, for at faa Støtte fra de underkuede Nationaliteter og Koloniernes Befolkning og for at undergrave Fjendens Autoritet dér. Saaledes bestræbte f. Eks. Tyskland sig for at fremkalde Opstande i Irland og i Ententelandenes Kolonier. Ententen ophidsede til Gengæld Tjekkerne, Polakkerne o. s. v. mod Østrig og Tyskland.

Den almindelige Tilspidsning af de imperialistiske Modsætninger var Baggrunden for et kraftigt Opsving i den nationale Frihedsbevægelse. Den blev til en meget alvorlig politisk og paa sine Steder ogsaa revolutionær Faktor.

En af det monarkistiske Regimes ideologiske Grundpiller — »et helt og udeleligt Rusland« — var paa den Tid allerede stærkt rystet ved Krigsbegivenhedernes hele Forløb, som forberedte og lettede Revolutionens Sejr.

5.

To Sammensværgelser

Opløsningen i Hæren var kun det grelle Udtryk for det raadne Politiregimes almindelige Forfald. Tsarhoffet, som under Romanof'erne til Stadighed havde været Skueplads for Intriger, Korruption og Snigmord, blev et aabenlyst Samlingssted for Eventyrere og Svindlere. En af de dominerende ved Hoffet var Grigorij Rasputin. Han var en Bonde fra Landsbyen Pokrofskoje i Kredsen Tjumen (Sibirien) og havde i de unge Aar flakket om fra Kloster til Kloster i Selskab med Skinhellige, Pilgrimme og Tiggere. Snart begyndte han ogsaa selv at »profetere« og samlede en Kreds af hysteriske Kvinder om sig. I sin Landsby blev han kaldt »Grisja, Seeren«. Rygterne om den nye »Helgen« naaede helt til St. Petersborg, hvor religiøs Obskurantisme var vidt udbredt i den store Verdens Saloner. Rasputin blev kaldt til Hovedstaden. Den listige Bonde, der ikke var uden praktisk Sans, fandt sig hurtigt til Rette i de fornemme Kredses lumre Atmosfære.

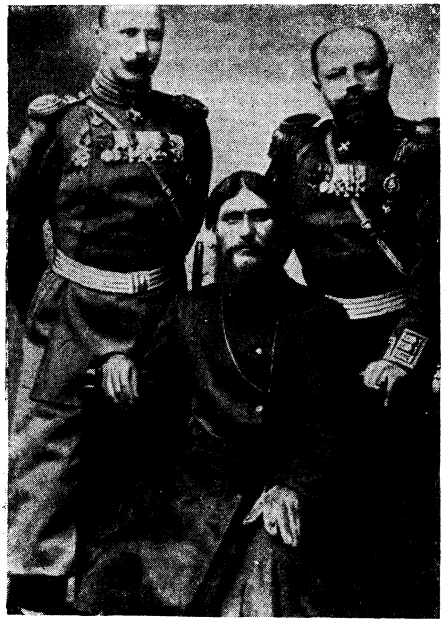

Rasputin sammen med tsaristiske Hofsnoge. T. v. Fyrst Putjatin, t. h. Oberst Loman, Kommandant paa Slottet Tsarskoje Selo

I de fornemste Huse sloges man formelig om Rasputin. Han gjorde stærkt Indtryk paa hysteriske, gamle Damer og overmætte Kvinder, der kedede sig. Politidepartementets Chef, S. P. Bjeletski, hvem det tjenstligt paahvilede at overvaage den »hellige

Mand«, og som udnyttede hans Indflydelse i sin egen Karrieres Interesse, indrømmede efter Revolutionen, at Rasputin havde taget Undervisning i Hypnose. I den fornemme Verden gik Beretningerne om Rasputins »Hellighed« fra Mund til Mund, man tillagde ham en vidunderlig Evne til at helbrede Syge. Rasputin blev indbudt til Hoffet. Kronprins Alexej led af Blødersygdommen, som den medicinske Videnskab endnu staar magtesløs overfor. Den overtroiske Tsarina søgte Hjælp hos Pilgrimme og Hypnotisører og bragte sin Søn til Valfartssteder for at kysse Relikvier. Rasputin spillede paa den hysteriske Kvindes sygelige Kærlighed til sin Søn og indgav Tsarinaen den Tro, at Tronfølgeren vilde dø, dersom han ikke bad for ham. Rasputin fik uhyre Indflydelse ved Hoffet. Tsarinaen skrev til sin Gemal:

> »Min Kære, tro mig, du maa lytte til vor Vens Raad. Han beder med *saa* glødende Lidenskab for dig Dag og Nat. Han har beskyttet dig overalt, hvor du har været... Kun eet er fornødent, at høre paa ham, tro paa ham og spørge ham til Raads — tro ikke, at der er noget, han ikke ved. Gud aabenbarer ham alt.«[76]

Rasputin gik ud og ind ved Tsarhoffet, og hans Lejlighed var altid overfyldt med alle mulige Plattenslagere og Svindlere. Rasputin sendte Ministrene ubehjælpsomt stavede Sedler (»Gør de min Kere...«) med Anmodning om at give Koncessioner eller Embeder til sine forskellige Bekendtskaber. Ingen Udnævnelse skete uden Medvirkning af Tsarens »Lampebærer«, som man kaldte den »Hellige«. Da der skulde udnævnes en Indenrigsminister, skrev Tsarinaen til Nikolaj II:

> »Min Kære! A. (Vyrubova, Tsarinaens Fortrolige og en af Rasputins ivrigste Tilhængere — *Red.*) har lige talt med *Andronikof* og *Khvostof*. Den sidstnævnte har gjort et udmærket Indtryk paa hende. (Jeg kender ham ikke og kan derfor ikke sige noget om ham.) Han er dig *meget* hengiven og talte roligt og godt med hende om vor Ven.«[77]

Det var nok, at A. N. Khvostof talte godt om »Vennen«, til at han blev udnævnt til Indenrigsminister.

Rasputinuvæsenet gnavede paa Tsarregimet som en ondartet Sygdom, men Rasputin var ikke noget isoleret Tilfælde ved Hoffet. Borgerlige Historikere har rykket hans Figur i Forgrunden for at skjule, at hele Hofkliken var en modbydelig gennemraadden Bande. Der trivedes saadanne Typer som Fyrst M. M. Andronikof, en Spekulant og Organisator af alle mulige »luftige« Foretagender og store indbringende Operationer; f. Eks. købte han ved Krigsminister Sukhomlinofs Hjælp kanaliserede Landomraader i Centralasien. En af Rasputins Sekretærer, Manasevitsj-Manuilof, hemmelig Agent for Politiet og Medarbejder ved det reaktionære Blad »Novoje Vremja«, drev sine Svindler- og Korruptionsaffærer saa ugenert, at endog Politiet saa sig tvunget til at arrestere ham. Men Tsarinaen greb ind i Affæren. Den 10. December 1916 skrev hun til Nikolaj:

> »Paa Manuilofs Akter *beder* jeg dig om at skrive »*Sagen henlægges*« og sende den til Justitsministeren. *Batjusjin,* i hvis Hænder hele Sagen laa, kom nu selv til A. (Vyrobova — *Red.*) og bad om at Sagen maatte blive henlagt, fordi han endelig havde overbevist sig om, at det var en smudsig Affære, som kun blev bragt frem for at skade vor Ven.«[78]

Ikke Rasputin, men Rasputinaanden — mørk Reaktion, Fanatisme, aandeligt Mørke og moralsk Raaddenskab, som Rasputin blot var det grelle Eksempel paa — det var karakteristisk for Romanofherredømmet.

Den optrækkende Katastrofe kunde Tsarismen kun imødegaa ved nye Undertrykkelser og ved at skærpe det allerede eksisterende Tvangsregime. De sidste Rester af Fagforeningerne blev knust. Industribyerne blev hensynsløst renset for alle, der kunde »mistænkes« for revolutionært Sindelag. Fængslerne var overfyldte. Men Ministrene kunde ikke faa Bugt med Forfaldet. Ministrene udskiftedes — det blev en hel Ministerkarusel. Paa to Krigsaar var der fire Ministerpræsidenter — I. L. Goremykin, B. V. Stürmer, A. F. Trepof, N. D. Golitsyn —, seks Indenrigsministre, tre Krigsministre og tre Udenrigsministre. De dukkede op, svømmede en kort Tid paa Overfladen og forsvandt igen. Det blev kaldt Ministerkarusellen. Ministerraadet blev ironisk betegnet som »Kolbøtte-Kollegiet«. Fordelingen af Ministerposterne

„De forhenværende“ — Nikolaj II og hans Ministre

Karikatur af Moor.

var afhængig af Anbefalinger fra tvivlsomme Eventyrere, fra »Stjernekamret« — som Rasputins Klike blev kaldt. Hyppigt spillede ogsaa andre Motiver en Rolle. I et Brev, i hvilket Tsarinaen bad Nikolaj om at udnævne Stürmer til Ministerpræsident, skrev hun, at den ny Kandidat var »*helt igennem frisk*« i Hovedet.[79] N. A. Maklakof blev, som han selv indrømmer, udnævnt til Indenrigsminister af følgende Grund: Efter Mordet paa Stolypin rejste Nikolaj fra Kief til Tsjernigof, hvor Maklakof var Guvernør; der var det »godt Vejr, Stemningen var god og optimistisk«.[80] Man blev opmærksom paa Guvernøren. Maklakof blev ganske uundværlig ved Hoffet: Han kunde gale som en Hane, efterligne en »elskovssyg Panter« og andre Dyr. Disse underholdende Evner var tilstrækkelige til at give sin Mand en Ministerpost.

Men hverken de hyppige Ministerskifter eller »Vennens« Bønner »Dag og Nat« hjalp Landet, og Hæren revolutioneredes mere og mere. De gamle Modsætninger flammede op med fornyet Kraft og skabte Dag for Dag flere Forudsætninger for en revolutionær Situation.

Det almindelige Forfald ytrede sig særlig skarpt i Levnedsmiddelkrisen Efteraaret 1916. Korntilførslen gik hastigt tilbage. Petrograd fik daglig kun en Trediedel af de Vognladninger, der skulde til. Foran Levnedsmiddelforretningerne dannede der sig lange Kø'er. Folk samlede sig længe før Dagens Frembrud, de stod der hele Nætter igennem, men naar Morgenen kom, fik kun en Del af de ventende deres Hungerration. De endeløse Rækker fik Karakter af Møder og gjorde det ud for revolutionære Opraab. Her blev der udvekslet Nyheder. Ofte tog Agitatorer Ordet for at forklare de ventende, hvem der var Skyld i Levnedsmiddelknapheden. De brede Massers Ophidselse tog hurtigt til. Gendarmerichefen i Perm rapporterede den 31. Oktober 1916:

> »Sindene er i Oprør; der skal kun lidt til, for at Befolkningens Forbitrelse over Dyrtiden gaar over til aabent Oprør.«[81]

Chefen for Moskvas hemmelige Politi rapporterede 2. November:

> »I Krisedagene blev Spændingen i Masserne saa stærk, at man maa frygte, at denne Spænding kan udløses i alvorlige Udskejelser.«[82]

Regeringen forsøgte at berolige Folket. Landbrugsminister Grev A. A. Bobrinski forklarede Situationen, men hans Udtalelser til Aviserne gjorde kun Harmen større. Masserne blev klar over, at Lederen af Ernæringspolitiken var Storgodsejer, en kendt Sukkerfabrikant og Millionær, der var Folket fremmed og fjendtligt stemt.

Skønt en Række fremragende Ledere var revet bort fra det bolsjevikiske Partis Arbejde — for nylig, Natten mellem den 2. og 3. August 1916, var 30 Personer blevet arresteret, deriblandt Medlemmer af Petrogradkomitéen — havde Partiet om Efteraaret genoprettet sine Organisationer og udfoldede en omfattende Virksomhed. I Bedrifterne levede de bolsjevikiske Cirkler op paa ny. De enkelte Cirkler smeltede sammen til Distriktsorganisationer. Den revolutionære Literatur udbredtes med forøget Energi. I Midten af Oktober udkom der i Hovedstaden et Flyveblad »Til Petrograds Proletariat«; heri sagde Bolsjevikernes Petrogradkomité:

»For hver Dag, der gaar, bliver det sværere at leve... Foruden Millioner af Døde og Krøblinge ... fører den forbryderiske Krig ogsaa andre Ulykker med sig... Levnedsmiddelkrisen og den dermed forbundne Dyrtid. Tsar Hungers frygtelige Spøgelse truer igen Europa... Nu har vi taalt og lidt længe nok! For at gøre Ende paa Dyrtiden og redde jer fra den truende Hungersnød maa I kæmpe mod Krigen, mod hele Tvangs- og Plyndringssystemet.«[83]

Partiets Opraab faldt paa glødende Jord. Den 30. Oktober udbrød der Strejke i »Renaultværkerne« i Viborgkvarteret i Petrograd. Arbejderne begav sig til andre Virksomheder. Paa kort Tid fyldte Demonstranterne Sampsonjefski-Prospektet. Foran det 181. Regiments Kaserne vilde Politiet arrestere en Agitator, men Mængden forhindrede det. Soldaterne stormede ud og begyndte at kaste Sten paa Politibetjentene. Regimentskommandøren blev tilkaldt. De ophidsede Arbejdere og Soldater splintrede hans Automobil og saarede Obersten. Sent om Aftenen alarmerede Officererne Regimentets Befalingsmandsskole. Denne afspærrede Kasernen for Demonstranterne, men vægrede sig ved at skyde paa Mængden, skønt den tre Gange fik Befaling dertil. Kosakker sprængte frem, men var aabenbart bange for de bevæbnede Soldater. Arbejderne drog til andre Fabriker for at faa Arbejdet nedlagt. Næste Dag strejkede Flertallet af Bedrifterne i Viborgkvarteret. Arbejdet hvilede tre—fire Dage.

Den 7. og 8. November skulde der behandles en Retssag mod nogle Matroser, der var arresteret for at have dannet en bolsjevikisk Organisation i den baltiske Flaade. Bolsjevikerne kaldte Petrogradproletarerne ud til Protest mod den tsaristiske Domstol. Den 7. November drog Titusinder af Arbejdere syngende gennem Hovedstadens Gader med Plakater: »Ned med Krigen! Ned med Dødsstraffen!« Politiet var ude af Stand til at sprede Demonstrationen. Hele Dagen igennem fandt der Demonstrationer Sted i de forskellige Bydele. I hele Landet strejkede i Oktober omtrent 187.000 Arbejdere, fire Gange saa mange som i foregaaende Maaned (47.000 i September) og mange flere end i nogen som helst tidligere Periode under Krigen. Det, der skete, var ikke blot, at Strejkebølgen voksede: Oktoberstrejkerne havde en tydeligt udtalt politisk Karakter og stod under Ledelse af det

bolsjevikiske Parti, det Parti, som Politiet ansaa for fuldstændig likvideret. Direktøren for Politidepartementet pralede med denne Likvidering i en forsinket Indberetning til Indenrigsministeren. Da Ministeren den 12. November læste Rapporten om, at det bolsjevikiske Parti var tilintetgjort, laa der tillige foran ham Beretning om en ny Strejke og om en Demonstration af et Omfang, som ikke var set siden 1914. Særlig foruroligede det de herskende Klasser, at Arbejderne begyndte at drage Soldaterne med ind i Bevægelsen.

Bourgeoisiet, der mærkede, at Uvejret nærmede sig, søgte Ly hos Selvherskerdømmet. Bourgeoisiet behøvede nu Selvherskerdømmet ikke blot til Fortsættelse af Krigen indtil Sejren, men ogsaa til Kamp mod Revolutionen. Kadetterne saa med Bekymring Revolutionens hurtige Vækst. I et Møde i Kadetpartiets Moskvakomité den 6. Oktober paapegede Kisjkin, en fremtrædende Kadetfører, hvorledes den uduelige Regering førte Landet mod Revolutionen. Kisjkin haabede, at dette vilde skræmme Regeringen og drive den i Armene paa Kadetterne, og at det vilde faa Selvherskerdømmet til at gøre Indrømmelser. Den 5. og 6. November 1916 afholdt Kadetterne Partikonference i Moskva. Selv det hemmelige Politi, som havde sine Agenter paa Konferencen, fandt, at man her viste »en umaadelig Frygt for Revolutionen«. Miljukof advarede mod at opmuntre »de revolutionære Instinkter«:

> »Det kan ikke være vor Opgave at bringe Regeringen til Fald, thi det vilde betyde at opmuntre Anarkiet, men derimod at give den et fuldstændig nyt Indhold, d. v. s. give den forfatningsmæssige Retsorden et solidt Grundlag. *Derfor kræves der trods alt et vist Maadehold i Kampen mod Regeringen.*«[84]

Saaledes talte Kadetterne, og den samme Holdning indtog hele Fremskridtsblokken i Dumaen. Det var ikke længe siden, de havde staaet i Opposition, men nu talte de ikke mere om Kamp mod Regeringen af Hensyn til Krigen, men om at støtte Regeringen i Kampen mod Revolutionen. Men Monarkiet kunde ikke længere klare hverken det ene eller det andet. De store Nederlag ved Fronten viste, at Tsarismen ikke var i Stand til at føre en sejrrig Krig. Det stadig voksende Forfald vidnede om dens svig-

tende Evne til at føre Landet ud af Blindgaden. Saa snart Udstrækningen og Karakteren af Petrogradstrejkerne den 7. og 8. November lod sig overse, begyndte Bourgeoisiet at føre et andet, fastere Sprog. Den Højredeputerede Sjulgin sagde den 3. November i sin Dumatale:

»Vor Taalmodighed har, om jeg saa maa sige, naaet sin yderste Grænse. Og naar vi nu ganske aabent og skarpt fordømmer denne Regering, naar vi løfter Kampens Fane imod den, saa sker det kun, fordi vi virkelig har naaet den Grænse, fordi der sker Ting, som ikke længere kan taales.«[85]

I samme Møde erklærede Kadetten Maklakof:

»Mine Herrer, vi kan ikke længere arbejde sammen med denne Regering, vi kan kun lægge den Hindringer i Vejen, saaledes som den vil lægge os Hindringer i Vejen, men et Samarbejde er blevet fuldkommen umuligt; man maa altsaa vælge: Os eller Regeringen.«[86]

Kort forinden — den 14. November — havde Miljukof talt i Dumaen. Han opregnede en Række konkrete Kendsgerninger om Regeringens uduelige, korrupte Praksis og spurgte hver Gang: »Hvad er dette: Dumhed eller Forræderi?«[87] Kadetlederen kritiserede Ministerpræsident Stürmer skarpt og anklagede ham for Forræderi mod Ruslands Interesser. Miljukof talte om de »dunkle Kræfter«[88], som omgav Tronen. Han talte i meget forsigtige Vendinger om Forræderi i selve Toppen og hentydede hermed til Tsarinaen, om hvem Rygtet sagde, at hun sympatiserede med Tyskerne. Hovedpunktet i Miljukofs Tale var: Regeringen er ikke i Stand til at føre Krigen til en sejrrig Afslutning. I den samlede Fremskridtsbloks Navn afgav S. Sjidlofski en officiel Erklæring:

»I Dag hæver vi paany vor Stemme, men ikke mere for at advare mod den truende Fare, men for at udtale, at Regeringen med sin nuværende Sammensætning ikke er i Stand til at blive Herre over denne Fare — ... Den maa derfor gøre Plads for Mænd, som forenes af en fælles Opfattelse af Øjeblikkets Opgaver, og som er beredt til i deres Virksom-

hed at støtte sig til Dumaflertallet og føre dettes Program ud i Virkeligheden.«[89]

Det var ikke længere en »Tillidsregering«, Bourgeoisiet forlangte, men en ansvarlig Regering, d. v. s. en Regering, som var fuldt ansvarlig overfor Dumaen. En saadan Regering vilde efter Oppositionsførernes Mening være i Stand til at slaa Revolutionen ned og fortsætte Krigen.

Hvor skarpt Bourgeoisiet end optraadte mod Selvherskerdømmet, betonede det dog stadig, at Kampens Skarphed skyldtes Faren for en Revolution. Den samme Sjulgin sagde i Dumaen:

»En saadan Kamp er det eneste Middel til at afvende det, som man mest af alt maa frygte — nemlig Anarki og Kaos.«[90]

Fremskridtsblokkens Holdning fandt ogsaa Støtte hos det yderste Højre. Purisjkevitsj kritiserede skarpt Regeringen og »de dunkle Kræfter«, der regerede Landet[91]. Selv Rigsraadet, hvori kun trofaste Tilhængere af Tronen fik Sæde, selv denne Forsamling af reaktionære Standspersoner vedtog den 5. December en Resolution, der krævede Regeringens Tilbagetræden[92]. Ogsaa den forenede Adels Kongres talte om »dunkle Kræfter« og Dannelse af en ny Regering. Ganske vist hed det i denne Adelsresolution, at den nye Regering kun skulde være ansvarlig overfor Monarken[93]; men ogsaa i denne Form vidnede Kongressens Udtalelse om et Brud mellem de regerende Krese og en vis Del af deres Klassefæller. I Efteraaret 1915 var Fremskridtsblokken blevet mødt med en Storm af Vrede fra de samme Folk, som nu i Efteraaret 1916 gentog dens Fordringer; saa stærkt vaklede Grunden under de herskende Klasser i Landet.

Selvherskerdømmet stod foran Valget mellem enten at fortsætte Krigen og derved fremkalde en Opstand blandt Arbejdere og Bønder eller at bringe et Fredskompromis i Stand med Tyskerne og derved dæmpe den revolutionære Utilfredshed. I dette Tilfælde maatte Tsarismen støde paa Modstand fra Bourgeoisiet, der havde Brug for Krigen som en uudtømmelig Kilde til Profit, en Vej til Erobring af nye Markeder. Tsaren og hans Omgivelser besluttede sig til at gøre Ende paa Krigen; ud fra den Betragt-

ning, at de trods alt lettere kunde faa Bugt med Oppositionen indenfor Bourgeoisiet end med en Opstand blandt Masserne.

Men det vilde være for risikabelt at lægge disse Hensigter aabent frem: de borgerlige Krese var for ophidsede, og ogsaa de allierede Magter fulgte Selvherskerdømmets Politik med stigende Mistro.

Under Krigen beklagede det russiske Bourgeoisi sig flere Gange hos de engelsk-franske Imperialister over, at man lagde Hindringer i Vejen for dets »patriotiske« Arbejde. De udenlandske Kapitalister interesserede sig ikke blot for den tsaristiske Hær, uden hvilken der slet ikke kunde tænkes nogen Sejr over Tyskland. I en Række Industrigrene — Metalindustrien og den kemiske Industri — tilhørte en stor Del af de russiske Fabriker udenlandsk Kapital. Det engelske og franske Bourgeoisi var interesseret i, at det indbringende »Arbejde for Landets Forsvar« kunde foregaa uhindret. I Begyndelsen af April 1916 fik Rodsjanko fra Englands, Frankrigs og Italiens Regeringer en Indbydelse til en Dumadelegation. Den skulde studere den udenlandske Rustningsindustri. I Foraaret 1916 rejste en Række Medlemmer, deriblandt Miljukof og Protopopof, til Udlandet. Paa den anden Side kom Repræsentanter for de udenlandske Regeringer til Rusland i April 1916. Blandt dem var Albert Thomas, en førende Personlighed indenfor II Internationale, og Viviani, begge »Socialister« og Medlemmer af det franske Ministerium. Nikolaj blev omhyggeligt forberedt paa Sammenkomsten med disse Delegerede, man forsikrede ham, at skønt de var »Socialister«, satte de alt ind paa deres imperialistiske Fædrelands Forsvar. Den franske Præsident Poincaré, kaldet »Poincaré-la-guerre« (Krigs-Poincaré) paa Grund af sin skarpt udtalte imperialistiske Politik, gav følgende Karakteristik af den ene af de Delegerede:

> »Albert Thomas, Understatssekretær og Minister for Hærens Forsyning, har i Frankrig med fremragende Dygtighed og utrættelig Iver ledet Produktionen af Kanoner og Granater til Artilleriet ... Han har fremmet Udviklingen af en Produktionsgren i Frankrig, som beklageligvis kun havde og endnu kun har ringe Udstrækning hos alle vore Forbundsfæller. Han forstod i dette Øjemed at forene Statens og Privatindustriens Initiativ i en fælles Anstrengelse; han

sikrede sig Fabrikanternes og Arbejdernes trofaste Hjælp, saaledes at alle produktive Kræfter i Landet allerede i flere Maaneder har arbejdet paa at forøge vor Produktion af Krigsmateriel. . .«[94]

Det var en Attest til hele II Internationale for tro Tjeneste hos Imperialismen.

Albert Thomas rejste til Rusland for at opnaa en Forbedring i Rustningsproduktionen og Afsendelse af 400.000 russiske Soldater til Frankrig. Thomas og Viviani opholdt sig i Rusland til 30. Maj 1916. De besigtigede Rustningsvirksomheder, talte med de største Kapitalister, med Generalerne og Tsaren og søgte at rydde alle Hindringer af Vejen indenfor Rustningsindustrien. De franske »Socialister« forsøgte ogsaa at tale til Arbejderne, men dér fik de en saadan Modtagelse, at Thomas mente det nødvendigt at raade Selvherskerdømmet til at tage særlige Forholdsregler mod Arbejderne. Som Paléologue meddeler, sagde Albert Thomas til Ministerpræsident Stürmer:

»Deres Fabriker arbejder ikke tilstrækkeligt, de kunde producere ti Gange saa meget. Man maa militarisere Arbejderne.«[95]

En af II Internationales Ledere anbefalede saaledes den russiske Tsar, der i Forvejen var berømt for sin grusomme Udbytning af Proletariatet, at gøre Arbejderne til militære Slaver.

Den engelske Gesandt George Buchanan gjorde flere Gange Nikolaj opmærksom paa Landets vanskelige Stilling. Jo hyppigere Rusland led Nederlag, jo mere paagaaende blev den engelske Gesandts »Raad«. Buchanan forfulgte ligefrem Tsaren og forelagde ham hver lille Ting, der kunde udlægges som ugunstig for England. Den engelske Gesandt optraadte i Rusland omtrent som hans Kollega optræder i et Land som f. Eks. Siam. Disse bestandige Belæringer bragte til Slut Nikolaj ud af Ligevægt. Han begyndte at modtage Gesandten i stiv Gallauniform, ikke som hidtil uden Formaliteter; dermed vilde han antyde, at Buchanan maatte opføre sig strengt officielt og afholde sig fra at give »Raad«. Antydningen forfejlede dog sit Maal. Buchanan gik tværtimod over til direkte Trusler. Da Nikolaj afsatte Uden-

rigsminister S. D. Sasonof og i hans Sted udnævnte B. V. Stürmer, der gjaldt for at være Tilhænger af en Fred med Tyskland, telegraferede Buchanan til London:

»Efter alt at dømme er han (Stürmer — *Red.*) i sit Hjerte tyskvenlig. Da han desuden er ærkereaktionær, vil han ligesom Kejserinden bevare Selvherskerdømmet ubeskaaret... Hvis Kejseren stadig retter sig efter sine nuværende reaktionære Raadgivere, frygter jeg, at Revolutionen er uundgaaelig.«[96]

Buchanans franske Kollega gav endnu skarpere Udtryk for sin Mening om Tsarens Politik. Maurice Paléologue sammenlignede sig i sine Memoirer meget hyppigt med den franske Gesandt Chétardie, der som bekendt i det 18. Aarhundrede hjalp Elisabeth med at styrte den daværende Kejserinde Anna fra Tronen. Sasonofs Tilbagetræden førte Paléologue til en anden historisk Sammenligning. I sin Dagbog har den franske Gesandt optegnet følgende Samtale med Storfyrstinde Maria Pavlova:

»Hvad skal man gøre?... Nu har vi allerede i fjorten Dage gjort alt, hvad der staar i vor Magt, for at overbevise ham (Nikolaj II — *Red.*) om, at han ødlægger Dynastiet, ødelægger Rusland, at hans Herredømme... snart vil ende med en Katastrofe. Han vil ikke høre paa os. Det er en Tragedie ... Vi vil nu forsøge med en samlet Henvendelse fra hele den kejserlige Familie...

Vil det blive ved platoniske Forestillinger?...

Vi ser tavse paa hinanden. Hun aner vel, at jeg har Paul I's dramatiske Endeligt for Øje, thi hun svarer forfærdet:

— Min Gud! Hvad vil der ske?...«[97]

Gesandten veg ikke tilbage for Mord paa Tsaren, da det syntes ham, at Nikolaj ikke var trofast nok mod de Allierede.

Under disse Omstændigheder maatte Tsarismen vise den yderste Forsigtighed i sine Planer. Den 23. November afskedigede Tsaren Stürmer, som man havde beskyldt for Forræderi, og udnævnte til Ministerpræsident A. F. Trepof, Broder til den Generalguvernør i Petersborg, der under Revolutionen i 1905 havde ud-

stedt den berømte Befaling: »Spar ikke paa Patronerne.« Trepof var Søn af hin Stadskommandant i Petersborg, paa hvem Vera Sassulitsj havde skudt den 6. Februar 1878. Trepof var Storgrundejer i Guvernementet Poltava og havde fra sin tidligere Virksomhed i Regeringen Forbindelse med flere Dumadeputerede. Den 2. December talte den nye Ministerpræsident i Dumaen og erklærede straks, at de Allierede vilde afstaa Konstantinopel til Rusland.

> »Det russiske Folk maa vide, til hvilket Formaal det udgyder sit Blod«[98],

tilføjede Trepof, da han meddelte Godsejerne og Bourgeoisiet den behagelige Nyhed.

Man regnede med, at disse Indrømmelser for en Tid vilde berolige de ophidsede Deputerede, og engang i Fremtiden kunde man saa slaa ind paa en anden Kurs. Da Hoffet modtog Trepofs Udnævnelse noget mistroisk, skrev Nikolaj beroligende til Tsarinaen:

> »Det er modbydeligt at have med et Menneske at gøre, som man ikke kan lide, og som man ikke har Tillid til ... Men først maa man finde en Efterfølger til ham, og saa kan man smide ham ud, naar han har gjort sit smudsige Arbejde — jeg mener hermed afskedige ham, saa snart han har opløst *Dumaen*. Hele Ansvaret og alle Vanskelighederne skal hvile paa hans Skuldre og ikke paa den, der bagefter indtager hans Plads.«[99]

Tsarklikens Sammensværgelse gik ud paa følgende: Man havde til Hensigt at forbyde »Foreninger«, som de borgerlige Organisationer blev kaldt i Regeringskresene, at opløse Statsdumaen, lade vælge en helt ny, helt igennem »føjelig« Duma, koncentrere hele Magten hos en eneste »befuldmægtiget Personlighed«, afslutte Separatfred med Tyskland og slaa Revolutionen ned.

Man havde længe spejdet efter Veje til Fred med Tyskland. Allerede i 1915, da den russiske Hær i vild Flugt strømmede tilbage fra Galicien, kom der Breve til Petrograd fra en af den rus-

siske Tsarinas Hofdamer, M. A. Vasiltsjikova, som til Stadighed boede paa sit Gods i Østrig. Vasiltsjikova var, som saa mange andre i disse Krese, beslægtet med en Række tyske Aristokrater og russiske Adelige. Ogsaa ved Hoffet var hun kendt. Hun skrev tre Breve til Nikolaj med Fredstilbud i Wilhelm II's Navn. I December kom hun personlig til Hovedstaden, hvor hun forsøgte at faa en Samtale med Tsaren. Rygterne om Separatfred trængte ud til Offentligheden, og man maatte udvise Vasiltsjikova fra Hovedstaden. I Maj 1915 fik Tsarinaen et Brev fra sin Broder, Storhertugen af Hessen, som foreslog at indlede Fredsforhandlinger. Uden at vente Svar sendte Hertugen en betroet Mand til Stockholm, hvor han skulde træffe sammen med en Repræsentant for Selvherskerdømmet. Tsarinaen skrev om sin Broder til Nikolaj:

> »Han har faaet den Idé, ad privat Vej at sende en betroet Mand til Stockholm, hvor han skal træffe sammen med en af dig (under private Former) udsendt Mand; de vil kunne hjælpe med til at fjerne mange øjeblikkelige Vanskeligheder . . . Erni (saaledes blev Storhertugen kaldt i Familiekresen — *Red.*) har allerede den 11. (for to Dage siden, men jeg har først erfaret det i Dag) sendt en Mand dertil, som kun kan blive der en Uge. Jeg har straks skrevet et Svar og sendt det til denne Herre. Jeg skrev til ham, at du endnu ikke er vendt tilbage, men at han ikke skal vente; selvom alle længes efter Freden, er Tiden dertil endnu ikke kommet.«[100]

Tsarens Familie vilde bestemme over Folkenes Skæbne, som om det var et Familieanliggende.

I 1916 blev der atter gjort flere Forsøg paa at faa optaget Fredsforhandlinger med Tyskland. I Juli fandt der en Sammenkomst Sted i Stockholm mellem den tyske Repræsentant Warburg og den stedfortrædende Dumapræsident Protopopof, der var rejst med Dumadelegationen til Udlandet. I denne Samtale meddelte Warburg, paa hvilke Betingelser Tyskland var beredt til at slutte Fred.

Da Protopopof var vendt tilbage til Rusland, berettede han i Dumakrese om sin Samtale. Nikolaj hørte om den Samtale, Pro-

topopof havde haft i Stockholm, og lod ham straks kalde til Slottet. I Dumaen frygtede man, ifølge Miljukof, »at dette Forslag (Warburgs — *Red.*) paa en eller anden Maade skulde blive taget alvorligt«. Miljukof bad Protopopof om at betragte hele Historien »som en tilfældig Turistoplevelse og at fremstille den saadan«[101] for Nikolaj. Men Protopopof vidste aabenbart, hvorledes han skulde være Tsaren tilpas. »Jeg følte, at han var meget tilfreds med min Beretning«[102], sagde Protopopof, da han blev forhørt efter Revolutionen i 1917. Og han tog ikke fejl: Den 1. Oktober blev han efter Rasputins Forslag udnævnt til Leder af Indenrigsministeriet. Nikolaj forfulgte en dobbelt Hensigt dermed. Protopopof var stedfortrædende Dumapræsident, gjaldt for at være Oktobrist, var Formand for Metalindustriens Raad og havde altsaa gode Forbindelser til Industrikrese; tillige var han Storgodsejer med omkring 5000 Desjatiner Land i Guvernementet Simbirsk. Tsaren haabede, at Protopopofs Udnævnelse til Minister kunde slaa Bro til Bourgeoisiet. Paa den anden Side var Protopopof — Rasputins Kandidat — Tilhænger af Separatfred, hvad der gjorde ham velegnet til Gennemførelse af Tsarens Politik.

Protopopofs Udnævnelse gjorde ham forhadt blandt hans tidligere Venner i Dumaen, Protopopof blev forfulgt, man fortalte Sladderhistorier om ham, man talte om ham med endnu større Foragt end om de andre Ministre, ikke paa Grund af hans personlige Egenskaber — Protopopof var ikke værre end en hvilken som helst anden af Tsarklikens Yndlinge — men fordi han var gaaet ind paa at overtage en Ministerpost, netop da Dumaen laa i Konflikt med Nikolaj, og særlig paa Grund af hans Synspunkter i Spørgsmaalet om Fred.

Samtidig med Bestræbelserne for at faa frie Hænder udadtil søgte Selvherskerdømmet at faa sin Plan gennemført hurtigt ogsaa indadtil. Den 22. December blev Byforbundets og Semstvoernes Kongres opløst. Forsamlinger, der politisk var fuldkommen harmløse, blev forbudt; saaledes blev det den 24. December forbudt Avis- og Tidsskriftpressens Forening og derefter Foreningen af Børnelæger at afholde Møder.

De borgerlige Organisationer overøste Dumaen med Protester, men Tsarismen afbrød den 30. December Dumaens Virksomhed indtil den 25. Januar. Indtil da haabede man at være til Ende

med alle Forberedelser til Valget af en ny Duma. Planens Enkeltheder var allerede i Oktober 1915 blevet udarbejdet af den tidligere Indenrigsminister A. N. Khvostof. Khvostof havde tidligere været Guvernør i Vologda og Nisjnij-Novgorod, hvor det lykkedes ham at faa Højremænd ind i Dumaen. Denne Valg-»Specialist« fik til Opgave at udarbejde et Udkast. Der blev stillet 8 Millioner Rubler til Ministerens Disposition til at bestikke Pressen, udgive Litteratur, leje Trykkerier og organisere Valgkiosker og Biografer. Khvostof fik udbetalt omtrent 1,5 Million Rubler, som han overhovedet ikke kunde gøre Regnskab for efter Revolutionen — den største Del gik i hans egen Lomme. Khvostof opstillede en Oversigt over det mulige Valgresultat i hvert enkelt Guvernement. I denne Oversigt hed det om Sammensætningen af den fremtidige Duma:

> »Højreorienterede Oktobrister kan tillades, ønskelige er de mere konservative Grupper.«[103]

Deputerede af Rodsjankos Type kunde faa Lov at sidde i den nye Duma, men Markof II og hans Lige fra »De russiske Folks Forbund« var velkomne. Man haabede at naa dette Resultat ved Hjælp af de adelige Grundejere og Gejstligheden. Saaledes hed det om Guvernementet Tver:

> »Det vil være nødvendigt at opstille udprægede Højremænd i Forbund med Gejstligheden mod Venstregrupperne og Oktobristerne.«[104]

Om Guvernementet Tambof:

> »Venstregrupperne kan kun uskadeliggøres ved Gejstlighedens Hjælp. Denne er ganske vist lidet tilforladelig, men Biskoppen kan lede dens Skridt og paalægge den ikke at lade nogen Venstrefolk slippe igennem.«[105]

Da Forslaget skulde føres ud i Livet, faldt Tanken paa N. A. Maklakof, han, der var saa dygtig til at efterligne en »elskovssyg Panter«. Nikolaj II paalagde ham sammen med Protopopof, der i December blev udnævnte til Indenrigsminister, at affatte et

Manifest om Dumaens Opløsning. Glædestraalende over at være blevet udset til en »nyttigere« Virksomhed end at efterligne Panteren skrev Maklakof et Takkebrev til Tsaren. Af Brevet ser man, hvor omfattende Selvherskerdømmets Plan var. Maklakof skrev:

> »Det maa være hele Ministerraadets Sag, og man maa ikke overlade det til Indenrigsministeren alene at kæmpe mod hele det Rusland, der er løbet af Sporet. Regeringsmagten maa mere end nogensinde optræde koncentreret, maalbevidst, sammensvejset, med det ene Maal for enhver Pris at genoprette Statsordenen, og den maa tro fast paa Sejren over den indre Fjende, der gennem lang Tid har vokset sig farligere, mere forbitret og fræk end den ydre Fjende.«[106]

Den Tanke, at den indre Fjende var farligere end den ydre, at Landets egne Undersaatter var skadeligere end Fjenden, laa til Grund for hele Hofklikens Virksomhed.

Selvherskerdømmets Sammensværgelse var en Kendsgerning. Det maa bemærkes, at Maklakof skrev sit Brev den 22. Februar, og at den østrigske Udenrigminister, Grev Czernin, allerede den 26. Februar fik et Fredstilbud fra Rusland. Han skrev derom:

> »Den 26. Februar blev jeg opsøgt af en Herre, der kunde legitimere sig som befuldmægtiget Repræsentant for en neutral Magt. Han meddelte mig paa sin Regerings Vegne, at han havde Ordre til at lade mig vide, at Modstanderne eller en af dem var villig til at slutte Fred med os, og at Betingelserne for denne Fredsslutning vilde være gunstige for os . . . Jeg var ikke et Øjeblik i Tvivl om, at det drejede sig om Rusland, og min Hjemmelsmand bestyrkede mig i denne Overbevisning.«[107]

Selvherskerdømmet holdt stædigt fast ved den Kurs, det engang var slaaet ind paa.

De første uklare Efterretninger om en ny Vending i Tsarhoffets Udenrigspolitik bragte Bourgeoisiet i Harnisk. De allierede Imperialister understøttede det uforbeholdent. Hvis Rusland afsluttede en Separatfred vilde det være tvivlsomt, om de kunde

besejre Tyskland. Den russiske Hær bandt vældige fjendtlige Kræfter; hvis den gik ud af Spillet, risikerede de allierede Imperialister at se deres Planer strande.

Understøttet af de Allierede besluttede Bourgeoisiet sig til at tilføre den raadne Tsarisme nyt Blod ved en Paladsrevolution, at afsætte den uduelige Tsar og i hans Sted indsætte en anden, nemlig deres egen Kandidat. Hele Planen var beregnet paa at forstærke Kampen mod den stigende revolutionære Bevægelse uden derfor at indstille Krigen. I Hovedstaden dannede der sig to hemmelige Cirkler. Den ene bestod hovedsagelig af Militære, mest Gardeofficerer. Her spillede General Krymof en vigtig Rolle. Han blev senere, efter Februarrevolutionen, kendt som Deltager i General Kornilofs Opstand.

Teresjtsjenko, som blev Minister i den første Regering efter Februarrevolutionen i 1917, fortæller i sine Erindringer om General Krymof:

> »Han og hans Venner var klar over, at hvis de ikke overtog Føringen i Statsomvæltningen, vilde Folkemasserne selv gennemføre den, og de forstod udmærket, hvilke Følger og hvilket katastrofalt Anarki dette kunde føre med sig.
>
> Men mere forsigtige Personer hævdede, at Timen endnu ikke var kommet. Saaledes gik Januar og første Halvdel af Februar. Til Slut kunde de erfarne Politikeres vise Ord ikke længere overbevise os, og i de første Martsdage blev General Krymof i det Cifferspro, som vi brugte indbyrdes, kaldt fra Rumænien til Petrograd. Det var allerede for sent.«[108]

Ifølge Rodsjankos Erindringer fandt Samtalerne Sted hos Gutsjkof. Finans- og Industriverdenens Spidser vidste, at Generalerne Alexejef, Russkij og Brusilof billigede Sammensværgelsen. Samtidig arbejdedes der i samme Retning blandt Officererne i Petrograds Garderegimenter. Ogsaa Purisjkevitsj stod i Forbindelse med Officererne.

Den anden Cirkel bestod af Dumadeputerede. Miljukof tilstod efter Februarrevolutionen i 1917:

> »En betydelig Del af Medlemmerne af den første provisoriske Regering deltog i denne anden Cirkels Raadslagnin-

ger, nogle af dem ... kendte ogsaa den første Cirkels Eksistens.«[109]

De Sammensvorne havde til Hensigt at styrte Nikolaj, sende Tsarinaen til et Kloster og udraabe den mindreaarige Alexej til Tsar; indtil han havde naaet Myndighedsalderen, skulde Storfyrst Mikhael Alexandrovitsj, en Broder til Tsaren, udnævnes til faktisk Hersker, til Regent. Det første Skridt til Paladsrevolutionen skulde være Mordet paa Rasputin. Natten mellem den 30. og 31. December blev Rasputin indbudt til Fyrst Felix Jussupofs Bolig, hvor Purisjkevitsj sammen med Værten og Storfyrst Dimitri Pavlovitsj dræbte »Helgenen« med seks Skud.

De højtstaaende Sammensvorne, som hørte til den Kres, der havde skabt og opflasket Rasputinaanden, nærede det lønlige Haab, at dette Mord vilde bringe Hoffet til Fornuft. Nikolajs Slægtninge appellerede til ham og paapegede, at han styrtede baade sig selv og sine nærmeste i Fordærv. Men Tsaren forlod Hovedkvarteret og ilede til Petrograd. Her besluttede man, at Planen skulde gennemføres. Efter Protopopofs Forslag blev der dog foretaget een Ændring: Dumaen skulde foreløbig ikke opløses. Den 19. Januar offentliggjordes et Dekret fra Nikolaj, hvorefter Genoptagelsen af Dumaens og Rigsraadets Virksomhed blev udsat til den 27. Februar. Man frygtede ikke saa meget Ophidselsen i Borgerskabets Top som den hurtige Modning af Massernes revolutionære Vilje. Dumaens Opløsning kunde efter Protopopofs Mening blive en legal Anledning til Aktion fra Massernes Side.

Efter hvad Kadetpartiets Hovedorgan »Rjetsj« skrev, opfattede de Deputerede den ny Udsættelse som Kulminationen af Regeringens Felttog mod Dumaen. De borgerlige Sammensvorne, der havde gaaet stille med Dørene, fremskyndede nu ogsaa deres Forberedelser. Rodsjanko erfarede under en privat Samtale med Ministerpræsidenten, at Nikolaj havde undertegnet yderligere tre Dekreter uden at fastsætte nogen Dato for deres Offentliggørelse: et om Dumaens fuldstændige Opløsning, et andet om Udsættelse af Dumaens Virksomhed indtil Krigens Afslutning og et tredie om Indstilling af Dumaens Virksomhed paa ubestemt Tid. Dumapræsidenten kaldte telegrafisk Moskvaguvernementets Adelsmarskal, Basiljefski, Præsidenten for den fore-

nede Adels Kongres, A. D. Samarin og Petrogradguvernementets Adelsmarskal, Somof, til Petrograd. Fra Moskva tilkaldtes Fyrst G. I. Lvof fra Semstvoforbundet, der særlig nævntes som Kandidat til Ministerpræsidentposten i den ny Regering, og endvidere M. V. Tsjelnokof fra Byforbundet og A. I. Konovalof fra Industrifolkenes og Fabrikanternes Kongres. Man enedes om, at Samarin i Adelens Navn skulde søge Audiens hos Tsaren og prøve at faa ham til at indse, hvorledes Sagerne laa. Den 1. Februar skulde den forenede Adels Kongres træde sammen. Samtidig havde man i Februar 1917, som Gutsjkof meddelte i et Forhør for en Undersøgelseskommission efter Februarrevolutionen, indenfor den hemmelige Cirkel besluttet,

> »at standse Tsarens Tog paa Strækningen mellem Hovedkvarteret og Tsarskoje Selo, tvinge Tsaren til at abdicere og samtidig ved Hjælp af Troppeafdelinger, som man kunde stole paa her i Petrograd, arrestere den siddende Regering og derpaa proklamere saavel Kuppet som Personerne, der skulde staa i Spidsen for den nye Regering. Paa denne Maade ... vilde man ikke have at gøre med den samlede Hær, men kun med en meget ringe Del af den.«[110]

Ententediplomaterne var ligesom Førerne for det russiske Bourgeoisi af den Mening, at kun et Statskup kunde forhindre Revolutionen og »redde« Rusland. Den engelske Gesandt George Buchanan indrømmer i sine Erindringer, at de Sammensvorne raadslog om Kuppet hos ham i Gesandtskabet.

> »Der blev ganske aabent talt om Paladsrevolution«, skriver han i sine Memoirer, »og ved Middagen i Gesandtskabet meddelte en af mine russiske Venner, som beklædte en høj Stilling indenfor Regeringen, at Spørgsmaalet kun drejede sig om, hvorvidt baade Tsaren og Tsarinaen eller kun den sidste skulde myrdes.«[111]

Saaledes saa de adelige og borgerlige Spidsers Sammensværgelse ud.

Denne Tilstaaelse maa anses som tilstrækkeligt Bevis for, at Buchanan ikke blot havde Kendskab til Sammensværgelsen, men

ogsaa var Deltager i den. Man kan ikke bestride, at en allieret Magts Gesandt, som er underrettet om Muligheden for et Mord paa Tsaren, hos hvem han repræsenterer sin Konge, og som dog dækker de Sammensvorne, er Deltager i Sammensværgelsen. Buchanan fortæller ganske frimodigt:

> »En russisk Ven, der senere blev Medlem af den provisoriske Regering, meddelte mig, at der vilde finde et Kup Sted før Paaske.«[112]

To Sammensværgelser — begge med det Maal at forebygge Revolutionen — var fuldt modne; Deltagerne i dem havde travlt med at gennemføre deres Planer uden Massernes Hjælp, og inden Folket gennemskuede hele denne Politik. Men Revolutionen kom saavel Tsarismens Fremstød som Paladsrevolutionen i Forkøbet; mens Bourgeoisiet og Selvherskerdømmet laa i Totterne paa hinanden, drog Arbejderne og Bønderne ud paa Gaden i fælles Had mod saavel Bourgeoisiet som Tsarismen.

Efter Strejkebølgen i Oktober 1916 indtraadte der en vis Stilstand i Arbejderbevægelsen, men hverken i November eller December sank de Strejkendes Antal under 40.000. I 1917 satte et brat Opsving ind. Den haarde Vinter bragte alle Arbejdende nye Savn. Korntilførslen til Petrograd og Moskva gik næsten helt istaa. Priserne paa Masseforbrugsgenstande røg i Vejret i store Spring. I Levnedsmiddelkøerne kom det ofte til Protestdemonstrationer. Ved flere Lejligheder blev Bagerbutikker plyndret. Særlig Kvinderne var aktive ved saadanne Lejligheder. Det hemmelige Politi konstaterede i sin Januarrapport til Ministeren:

> »Husmødrene, der er udmattede af bestandig at staa i Kø foran Butikkerne og forpinte ved at se deres udtærede og syge Børn, er sikkert Revolutionen langt nærmere end de Herrer Miljukof, Roditsjef og Co., og naturligvis er de langt farligere, fordi de er det Fængstof, som en enkelt Gnist vil faa til at flamme.«[113]

I Januar begyndte Strejkerne den 22., paa Aarsdagen for den blodige Søndag 1905, hvor Arbejderdemonstranterne blev skudt ned. Dagen før havde Bolsjevikernes Petrogradkomité kaldt Ar-

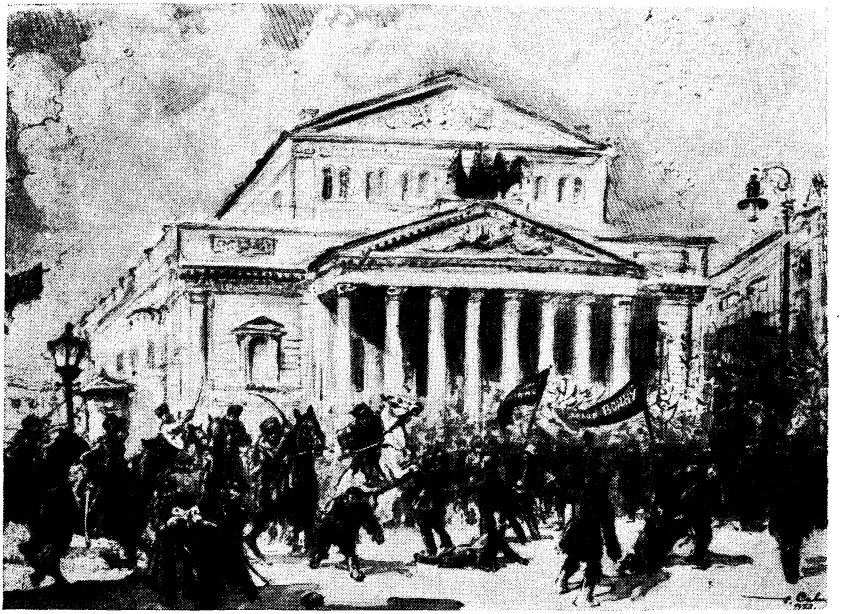

En Arbejderdemonstration splittes udenfor det Store Teater i Moskva, Januar 1917

bejderne ud til Demonstrationer mod Krigen. Bolsjevikernes Centralkomités Bureau havde givet Moskva samme Direktiv. Den 22. Januar afholdt Arbejderne Møder i mange Fabriker og Værker. De drog med røde Faner ud paa Gaden. I Viborg- og Narvakvarteret i Petrograd laa næsten samtlige Bedrifter stille. Foruden i Petrograd fandt der ogsaa Arbejderdemonstrationer Sted i Moskva, Baku og Nisjnij-Novgorod. I Moskva strejkede en Trediedel af Arbejderne. Bolsjevikernes Moskvakomité organiserede en Demonstration med 2000 Deltagere paa Tverskoj-Boulevarden, men beredent Politi sprængte Demonstrationen. Henimod Klokken tre om Eftermiddagen viste der sig paa Teaterpladsen en Gruppe Arbejdere med røde Faner, der bar Parolen: »Ned med Krigen!«. Demonstrationen voksede hurtigt til 1000 Personer og bevægede sig henimod Okhotny Rjad. Beredent Politi sprængte frem og red med dragne Sabler ind blandt Masserne. Overalt rasede Politiet

grusomt mod de Strejkende. Der blev foretaget Arrestationer. Mange Arbejdere blev ført til Militærkommandanturen. Men efter nogle Dages Forløb brød Strejkerne ud paany. I Januar strejkede over 200.000 Arbejdere i hele Landet — saadanne Strejker havde man ikke set under hele Krigen. I Petrograd og Moskva opstod en yderst spændt Situation. Byerne summede af Rygter. Indbyggerne hamstrede Levnedsmidler for det Tilfælde, at Transporten skulde gaa istaa.

> »Generalstrejkens Idé«, rapporterede Politiet, »vinder fra Dag til Dag nye Tilhængere og bliver ligesaa populær, som den var i 1905.«[114]

Landsbyernes Fattige sluttede sig til Bevægelsen i Byerne. De stadige Indkaldelser og de bestandige Rekvisitioner af Kvæg havde fuldstændig ruineret store Dele af de arbejdende Bønder. Industrikrisen berøvede Landsbyen Tændstikker, Petroleum og Salt. Brødet rakte knap nok til Halvdelen af Vinteren. Hadet mod Godsejeren og Kulaken flammede op med ny Kraft. Fra talrige Egne kom der Efterretninger om en voldsom Bevægelse mod Krigen.

> »Regeringen kan ikke hænge os allesammen, men Tyskerne kan meje os alle ned eller gøre os til Krøblinge«[115],

sagde man i Landsbyerne for at faa Folk til ikke at melde sig til Krigstjeneste. Politirapporterne sammenlignede stadig hyppigere Stemningen paa Landet med Stemningen i 1905—1906.

Tsarens Regering nægtede afgjort at gøre Indrømmelser ikke blot til det liberale Bourgeoisi, men ogsaa til de Hofkliker, som i Farens Stund var rede til at stille sig liberalt an. Tsarismen mobiliserede alle sine Kræfter. Politibetjentene blev udrustet med Maskingeværer, som man tog fra Garnisonerne, det hemmelige Politis Agenter blev sendt ud overalt for at finde »alle mistænkelige Elementer«. Arrestationer satte ind, og ofte gjorde man ikke Forskel paa Ven og Fjende. Natten til den 9. Februar blev Medlemmerne af Arbejdergruppen i den Centrale Krigsindustrikomité, Mensjevikerne Gvosdjef, Broido og andre, ialt elleve Mand, arresteret. Gruppen blev beskyldt for at have forberedt en Arbejderdemonstration til den 27. Februar,

Kø ved en Bagerbutik
Tegning af Vakhramejef.

»i den Hensigt at forvandle Rusland til en socialdemokratisk Republik.«[116]

Den 18. Februar blev der udstedt Befaling til at udskille Petrograds Militærkres fra Nordfronten som en særlig Enhed. Kreskommandanten, Generalløjtnant S. S. Khabalof, blev udstyret med de mest vidtgaaende Fuldmagter, Regeringen gjorde sig rede til skaanselsløs Kamp mod Revolutionen.

Allerede de første Tegn paa den revolutionære Storm fremkaldte Bestyrtelse i det liberale Bourgeoisi. Al Tale om Paladsrevolution forstummede. De »Revolutionære mod deres Vilje« havde været parat til at indlade sig paa en »Kammerrevolution« udenom Masserne, men pludselig viste Folkemasserne sig paa Gaden. Nu vilde »Snakkehovederne« fra Dumaen ikke engang høre Tale om at lægge alvorligt Tryk paa Tsardømmet. Igaar var

de Sammensvorne, i Dag forraadte de endog deres nærmeste Forbundsfæller. Dagen efter Arbejdergruppens Arrestation holdt den Centrale Krigsindustrikomités Bureau Møde; A. I. Gutsjkof og A. I. Konovalof fik det Hverv at anmode Regeringen om at behandle de Arresterede mildt. Man gav Mensjevikerne et smukt Skudsmaal:

> »En Række Kendsgerninger beviser, at takket være Arbejdergruppens Indgriben i en hel Række Bedrifter i forskellige Bydele har man undgaaet skarpe Konflikter mellem Arbejderne og Bedriftsledelsen.«[117]

Der blev dog ikke foretaget afgørende Skridt. Tværtimod, i det næste Møde i Komitéens Bureau, den 11. Februar, i hvilket ogsaa Oppositionsførerne fra Dumaen deltog, tog Miljukof kynisk Afstand fra Arbejdergruppens Virksomhed og talte imod at »slippe Folkekræfterne løs«. Professor Miljukof bønfaldt Arbejderne om ikke at drage ud paa Gaden og ikke at lade sig »provokere«. Han opfordrede dem endog til at holde sig borte fra den Demonstration, som Mensjevikerne planlagde til Statsdumaens Aabningsdag den 27. Februar. Mens Bourgeoisiet søgte at overtale Arbejderne til at afholde sig fra enhver Aktion, bønfaldt det Tsaren om at stille sig imødekommende overfor Dumaen: med smaa Indrømmelser vilde man forebygge mere energiske Krav fra Folkets Side.

Det opskræmte Bourgeoisis Manøvre understøttedes af de smaaborgerlige Partier. Efter Mensjevikernes Opfattelse var det kun Bourgeoisiet, der kunde lede den borgerlige Revolution. Man maatte derfor varsomt drive Bourgeoisiet frem. Mensjevikerne opfordrede Arbejderne til at demonstrere den 27. Februar til Forsvar for Dumaen. De foreslog Demonstranterne at samles ved det Tauriske Palæ, hvor Dumaen traadte sammen. I Mødet den 11. Februar, hvor Miljukof var til Stede, tog ogsaa Tsjkheidse Ordet. Mensjevikernes Leder bebrejdede Bourgeoisiets Leder, at han hinkede i Halen paa Begivenhederne.

> »Det er et Slag mod Arbejderklassen, men husk, at hvis Arbejderne gaar under, gaar I ogsaa under«[118],

sagde Tsjkheidse for at skræmme Bourgeoisiet og drive det til en mere energisk Kamp mod Tsaren. Arbejdergruppen og den

mensjevikiske Dumafraktion, der var Mensjevikernes legale Centrum, spillede Rollen som Brandsprøjte overfor den revolutionære Brand. Da det viste sig, at Strejken var ved at tage Form af væbnet Opstand, opfordrede Mensjevikerne Arbejderne til at afholde sig fra ikke alene Brugen af Vaaben, men ogsaa fra Demonstrationer.

Den samme Rolle som Forrædere mod Revolutionen spillede ogsaa de Socialrevolutionæres Grupper. Kerenski raadede Bourgeoisiet til at gaa dristigere frem. Efter Dumaens Aabning sagde han:

> »Hvis Landets Sag er Deres, hvis De begriber, at det gamle Regime og dets Tjenere ikke kan føre Rusland ud af den nuværende Krise, saa maa De ikke blot med Ord, men ogsaa i Gerning klart erklære Dem for Tilhængere af Statens øjeblikkelige Befrielse og ufortøvet gaa over fra Ord til Handling.«[119]

Kerenski troede ligesom Tsjkheidse, at Bourgeoisiet var i Stand til at føre en virkelig Kamp mod Selvherskerdømmet. Ligesom Mensjevikerne bønfaldt ogsaa de Socialrevolutionære Bourgeoisiet om at tage Ledelsen af Bevægelsen og derved forebygge den revolutionære Storm.

Da Februarrevolutionen brød ud, var Bolsjevikernes Parti organisatorisk svækket. Mange Organisationer var slaaet i Stykker. De mest kendte Partiarbejdere befandt sig i Forvisning, i Tugthuset eller i Emigration. Lenin befandt sig i det fjerne Svejts. Stalin sad langt inde i Sibirien, forvist til Turukhansk i Jenissejomraadet. Til samme Egn var ogsaa Sverdlof sendt.

Men Selvherskerdømmet havde ikke formaaet at knække det bolsjevikiske Parti; det var ikke lykkedes at bryde dets Forbindelse med Masserne. Tro mod Marxismens Grundsætning — altid med Masserne, altid i Spidsen for Masserne — ved Fronten og i Baglandet, i Byerne og ude i Landet gik Bolsjevikerne selvopofrende i Spidsen for det kæmpende Proletariat. I Stedet for dem, der sad i Fængslerne eller sendtes paa Tvangsarbejde, traadte nye Kammerater, nye Forstærkninger strømmede til. Bolsjevikerne var endog i Stand til at opretholde deres førende Centrum i Rusland, Centralkomitéens Bureau, hvor V. M. Molotof var en af Førerne. Det bolsjevikiske Partis heroiske Kamp

gav Resultater trods den uhørte Terror. De fremskredne Arbejdere, der var opdraget i Bolsjevismens Aand, gav den daglige politiske Kamp en lidenskabelig revolutionær Karakter. Bolsjevikernes Ideologi var levende i Arbejderklassen, den opflammede Masserne til uforsonlig Kamp mod deres Klassefjender. Kun Bolsjevikerne kaldte Masserne til væbnet Kamp for at styrte Tsarismen.

I Modsætning til Mensjevikerne, der opfordrede Arbejderne til at demonstrere til Forsvar for Dumaen paa dens Aabningsdag, rustede Bolsjevikerne sig til en Demonstration den 23. Februar, Aarsdagen for Processen mod den bolsjevikiske Dumafraktion. Allerede den 19. Februar udsendte Partiets Petrogradkomité Flyveblade, der kaldte Arbejderne ud til Aktion. Den 23. Februar stod en Del af Bedrifterne helt stille, andre arbejdede kun til Middag. Der blev holdt Møder, og Partiet uddelte 10.000 Flyveblade. Bolsjevikerne besluttede at deltage i den Strejke, der fandt Sted den 27. Februar, og at gennemføre den under deres egne Paroler. I Petrograd strejkede den Dag 60 Bedrifter med flere Gange Titusind Arbejdere. Putilof-Arbejderne demonstrerede under røde Faner med Paaskriften: »Ned med Selvherskerdømmet! Ned med Krigen!«. Arbejderne i Viborgkvarteret drog under Afsyngelse af revolutionære Sange over Litejny-Prospektet. Politiet, som vilde standse dem, blev slaaet tilbage. I Fabrikerne afholdtes Møder.

Parolen »Til Forsvar for Dumaen« var forsvundet. Strejken og Demonstrationen foregik under Bolsjevikernes Ledelse.

ANDET KAPITEL

Den borgerlig-demokratiske Februarrevolution

1.

Opstanden i Hovedstaden

Strejken fik et vældigt Omfang. Men den løste ikke den borgerlig-demokratiske Revolutions egentlige Problem, nemlig at styrte Selvherskerdømmet. Den bragte Masserne i Bevægelse og forberedte dem til en højere Form for Kamp, den væbnede Opstand; den viste, hvor moden Revolutionen allerede var. Det var ikke Strejken, der gav det gamle Regime Dødsstødet. Selvherskerdømmet blev knust ved den fælles Aktion af Arbejderne og Soldaterne, der støttede dem.

Den afgørende Rolle ved Selvherskerdømmets Omstyrtelse spillede Petrograd, hvor mere end en halv Million Proletarer var koncentreret. Den 3. Marts 1917 gik et af Putilofværkernes Værksteder i Strejke. I alle Afdelinger blev der holdt Møder. Arbejderne valgte en Delegation til at overrække Direktionen deres Krav. Direktøren truede med Afsked. Den 7. Marts blev Værkerne lukket. Næste Dag marcherede 20.000 Putilofarbejdere ind

til Byen. Dagen i Forvejen havde der i Petrograd fundet alvorlige Levnedsmiddeluroligheder Sted. Putilofarbejdernes Tilsynekomst gød Olie paa Ilden. Den 8. Marts var den internationale Kvindedag. Det bolsjevikiske Parti kaldte Arbejderne til Strejke. Omtrent 90.000 Arbejdere strejkede. Petrograds Yderdistrikter var hele Dagen i Demonstranternes Magt. Arbejderkvinderne var i Flertal blandt Mængden. Kvinderne forlod Køen foran Butikerne, hvor de i Timevis havde staaet og ventet paa Brød, og sluttede sig til de Strejkende. Demonstranterne strejkede ikke blot selv, men fik ogsaa andre Bedrifters Arbejdere til at forlade Arbejdet. En vældig Arbejdermasse omringede Patronfabriken, hvor de fik 5.000 Arbejdere til at nedlægge Arbejdet. Demonstrationerne foregik under Parolen: »Brød«. Man saa allerede mange røde Faner med revolutionære Paroler, særlig i Viborgkvarteret, hvor den bolsjevikiske Komité havde arbejdet energisk. Ifølge en Politirapport skete der ved Tretiden om Eftermiddagen det, at ca. 4.000 Mennesker tiltvang sig Passage fra Viborgkvarteret over Samsonjefski-Broen og fyldte Troitskaja-Pladsen. I Mængden dukkede der Talere op. Politibetjente til Fods og til Hest jog Demonstranterne fra hinanden. Arbejderne, der endnu ikke var stærke nok til at slaa Politiet tilbage, besvarede Voldshandlingerne med Plyndring af Bagerier og Gennemprygling af særlig ivrige Politibetjente.

Om Aftenen traadte Viborgkvarterets bolsjevikiske Komité sammen. Det blev besluttet at fortsætte Strejken og forvandle den til Generalstrejke.

Næste Dag, den 9. Marts, fortsatte Demonstrationerne med fornyet Kraft. Strejken bredte sig. Der strejkede allerede ca. 200.000 Arbejdere. Paa Broerne stod Vagtposter, men Arbejderne gik over Isen. Fra Yderdistrikterne strømmede Demonstranterne under røde Faner til Centrum, til Njefski-Prospektet. Naar Politiet spredte dem et Sted, samlede de sig straks et andet Sted. Uophørlig genlød Njefski-Prospektet af revolutionære Sange og Raab: »Ned med Tsaren!« — »Brød!«.

Da Troppernes Paalidelighed endnu ikke var prøvet, blev de benyttet med stor Forsigtighed: en Række Fortilfælde havde vist, at de var paa Randen af Lydighedsnægtelse. I Kredsen Vassiljefski Ostrof vægrede en Kosakpatrulje sig ved at hjælpe en Politikommissær, der var omringet af Mængden; paa Snamen-

skaja-Pladsen forholdt Kosakkerne sig fuldkommen uvirksomme, da Masserne drev beredne Politibetjente paa Flugt.

Det bolsjevikiske Partis Centralkomités Bureau besluttede at drage Soldaterne ind i den aktive Kamp.

Den 10. Marts gentog den foregaaende Dags Begivenheder sig med endnu større Kraft i Petrograds Gader. De isolerede Strejker gik over i Generalstrejke. Arbejdernes Sammenstød med Politiet blev stadig mere forbitrede. Arbejderne nøjedes ikke med at forsvare sig, men gik til Angreb. I flere Tilfælde blev Politikommissærer saaret og dræbt. Men da Demonstranterne manglede Vaaben, fik Politiet Overtaget. Henimod Aften formaaede Politiet endog at rense Gaderne og oprette en vis »Orden«. Den Øverstbefalende i Militærkredsen, Khabalof, dekreterede, at Arbejderne skulde gaa i Arbejde Tirsdag den 13. Marts, i modsat Fald vilde alle Indkaldte, der havde faaet Udsættelse, blive sendt til Fronten.

Tsarismens Magt syntes endnu ikke rokket, men der viste sig dog stærke Tegn paa dens snarlige Sammenbrud. Det var de Tilfælde, hvor Tropperne nægtede Politiet Hjælp eller endog direkte angreb Politiet. Ved Kasankatedralen befriede en lille Afdeling af 4. Donkosakregiment nogle arresterede Borgere og gennempryglede de Betjente, der bevogtede Gaarden, hvor de arresterede holdtes indespærret. I Viborgkvarteret retirerede Kosakkerne fra 1. Donregiment og lod Kommandøren for en blandet Afdeling, Oberst Sjalfejef, kæmpe alene sammen med Politiet mod Folkemasserne. Paa Snamenskaja-Pladsen trængte Kosakkerne Politiet tilbage, da de vilde sprede et Møde; derved blev Politikommissær Krylof dræbt. Først af alle svigtede altsaa netop de Kosakker, som Tsarens Raadgivere, paa Trods af Hovedkvarteret, ved alle Midler bestræbte sig for at holde tilbage i Petrograd.

Om de første Eksempler paa Lydighedsnægtelse i Hæren fortæller Rødgardisten P. D. Skuratof, en Arbejder fra Putilofværkerne:

> »Vi samlede os for Enden af Bogomolofskaja-Gaden i en mindre Gruppe paa 3—400 Mand; da vi saa naaede Petershof Chausseen, sluttede en vældig Arbejdermasse sig til os. Røde Tørklæder blev bundet paa Stokke, en rød Fane dukkede op, og til Marseillaisens Toner marcherede vi til Narvaporten. Da vi nærmede os Usjakofskaja-Gaden, kom en Af-

deling Politi ridende mod os og slog om sig til højre og venstre, saa vi maatte flygte. ... Ved Narvaporten samlede sig paany Tusinder af Arbejdere fra Putilofværkerne og den kemiske Fabrik. Vi besluttede at gennemføre en ordnet Demonstration. De forreste Rækker tog hinanden i Haanden, og saaledes marcherede vi ... Vi bøjede netop fra Sadovaja ind paa Njefski, da en Kavalerieskadron sprængte os i Møde med dragne Sabler fra Anitsjkof-Paladset. Vi gik ud til Siderne, og de red frem mellem Rækkerne. Vi raabte i Kor »Hurra«, men fik ikke noget Svar fra dem.

Da vi kom til Litejny-Prospektet, mødte vi Arbejderne fra Viborgkvarteret og marcherede sammen til Snamenskaja-Pladsen. Dér blev foranstaltet et fælles Møde. Fra Balabinhotellet sprængte en Politiafdeling frem. I Spidsen galoperede en Politikommissær, han gav med Sablen en Kvinde, der bar Fanen, et Hug over Skuldrene; hun var beskæftiget i Sygekassen i vor Bedrift ... Fra Centralhotellet sprængte Kosakker frem gennem Ligofka-Gaden, derpaa gjorde Politiet omkring og trak sig tilbage over Suvurof-Prospektet. Kosakkerne fulgte os.

Vi diskuterede indbyrdes, hvad det kunde betyde, at der var bekyndt at blive et saadant Virvar inden for Militæret, og kom til følgende Slutning: Altsaa har Revolutionen sejret.«[120]

Men denne Slutning var forhastet. Tropperne arbejdede endnu sammen med Politiet. Samme Aften rapporterede Kommandanten for Petrograds Militærdistrikt, General Khabalof, til den Øverstkommanderendes Stabschef, at »Mængden blev splittet«. Om Aftenen fik Khabalof følgende Ordre fra Hovedkvarteret:

»Jeg befaler, at der allerede i Morgen gøres Ende paa Uroen i Hovedstaden, idet den er utilladelig i denne tunge Tid, hvor vi fører Krig mod Tyskland og Østrig. Nikolaj II.«[121]

Tsarens Befaling gjorde Khabalof rasende. Da han efter Februarrevolutionen blev forhørt af Undersøgelseskommissionen, udtalte han:

»Dette Telegram — ja, hvad skal jeg sige? — naar jeg skal være ærlig og oprigtig: Det ramte mig som et Slag ... hvordan skulde jeg allerede i Morgen standse Uroen? Der stod: »allerede i Morgen« ... Hvad kunde jeg gøre? Hvorledes skulde jeg gøre Ende paa den? Dengang man sagde »Giv os Brød« — saa gav man Brød, og dermed færdig. Men da der stod »Ned med Selvherskerdømmet« paa Fanerne — hvad for Brød kunde da skaffe Ro? Men hvad skulde jeg gøre? Tsaren havde befalet. Man maatte skyde.«[122]

Khabalof befalede Regimentskommandørerne og Politikommissærerne at gøre Brug af Skydevaaben efter tredje Advarsel. Den Øverstkommanderendes Stabschef, General Alexejef, gav de Øverstbefalende ved Nord- og Vestfronten Ordre til ufortøvet at gøre hver en Kavaleribrigade klar til Forsendelse til Petrograd. Han talte med Stabschefen for Nordfronten paa direkte Ledning og sagde:

»Situationen er truende, der maa gøres alt for at fremskynde Ankomsten af paalidelige Tropper. Deraf afhænger hele vor Fremtid.«[123]

Ydermere proppede det hemmelige Politi Natten mellem 10. og 11. Marts alle Petrograds Fængsler fulde med Personer, der paa nogen Maade kunde være mistænkelige. Ogsaa fem Medlemmer af Bolsjevikernes Petersborgkomité blev arresteret. Ledelsen af Kampen gik nu over til Bolsjevikernes Distriktskomité i Viborgkvarteret. Ved Massearrestationer og ved at trække bevæbnede Forstærkninger til fra Fronten beredte Tsarismen sig til Opgøret med Revolutionen.

11. Marts begyndte tilsyneladende roligere end de foregaaende Dage. Det var Søndag, og Arbejderne gik senere til Byens Centrum end Dagen før. I Gaderne herskede der Søndagsstemning. Den tilsyneladende Ro fik Khabalof til at sende en af sine sædvanlige Sejrsdepecher til Hovedkvarteret:

»I Dag, den 11. Marts, har der lige fra i Morges været roligt i Byen.«[124]

Regeringstropperne var samlet i Byens Centrum. Paa høje Hustage og paa Politistationerne stod Maskingeværerne rede. De tsaristiske Myndigheder havde til Hensigt at modtage Arbejderne med Gevær- og Maskingeværild. Nevafloden var afspærret fra Arbejderkvartererne ved Politi- og Militærkordoner. Henimod Middag begyndte talrige Demonstranter med Bolsjevikerne i Spidsen at trænge frem til Byens Centrum, til Njefski.

Fabrikernes Arbejdere marcherede til Njefski, de vilde tage Kampen op mod Fjenden i selve Hovedstadens Hjerte. De blev modtaget med hensynsløs Ild. Det var umuligt at naa frem til Njefski. Skydningen varede hele Dagen.

En af Soldaterne fra det volhyniske Regiments Befalingsmandsskole fortæller følgende om Volhyniernes Medvirken ved Nedskydningen af Arbejderdemonstrationen:

> »Afdelingen var allerede paa Plads. Arbejderne havde besat hele Pladsen foran Nikolajbanegaarden. Soldaterne haaber stadig, at de kun blev trukket derhen for at gøre Indtryk og vække Frygt. Men da Banegaardsuret viste lidt i 12, spredtes Tvivlen blandt Soldaterne — der blev givet Befaling til at skyde. En Salve drønede. Arbejderne flygtede til alle Sider. De første Salver krævede næsten ingen Ofre: som efter fælles Indskydelse skød Soldaterne i Luften. Pludselig knaldede et Maskingevær, som nogle Officerer havde rettet mod Mængden, og Arbejdernes Blod flød paa den snedækkede Plads. Mængden flygtede over Hals og Hoved ind i Husenes Gaarde. Trængslen var uhyre. Beredent Gendarmeri paabegyndte Forfølgelsen af »Fjenden«, der var kastet ud af sin Stilling, og denne Forfølgelse fortsattes til langt ud paa Natten. Saa først blev Troppeafdelingerne trukket tilbage til deres Kaserner. Vor Afdeling, der førtes af Stabskaptajn Lasjkevitsj, vendte tilbage til Kasernen nøjagtig Klokken 1 om Natten.«[125]

Ifølge det hemmelige Politis Rapport opsamlede Politiet alene paa denne Dag paa Snamenskaja-Pladsen 40 Døde og omtrent lige saa mange saarede; hertil kommer dem, som blev bragt bort af Demonstranterne selv.

Den 11. Marts, der var begyndt saa rolig, endte i aaben Bor-

gerkrig. Det var karakteristisk, at Pavlofski-Regimentets Reservebataljons 4. Kompagni var blevet saa oprørt over, at deres Regiments Befalingsmandsskole havde deltaget i Beskydningen af Arbejderne, at de aabnede Ilden mod en Afdeling beredent Politi. Da de ikke fik Støtte fra andre Troppedele, blev de slaaet ned og maatte strække Vaaben, kun 21 Mand gik med deres Geværer over til det oprørske Folk. Officererne udpegede 19 »Anstiftere«. De Arresterede blev indsat i Peter-Paul Fæstningens Trubetskoj-Bastion. Der ventede dem Dødsstraf.

Borgerkrigens første Dag endte med Sejr for Tsarismen.

Henimod Aften var Byen renset for Demonstranter, den »allerhøjeste Befaling« var ogsaa denne Gang blevet gennemført.

Men Selvherskerdømmet bemærkede ikke Arbejdermassernes Indvirkning paa de Tropper, der havde skudt paa Demonstranterne. Proletariatets revolutionære Paavirkning mere end opvejede den Sejr, Selvherskerdømmet havde vundet. Soldaternes Forbitrelse mod deres Foresatte voksede med hver ny Salve. Men det bemærkede »Sejrherrerne« ikke, saa vant var de til Soldaternes Had.

Proletariatet udnyttede i vid Udstrækning den vigtige Lære af Revolutionen i 1905: det var nødvendigt at vinde Tropperne for sig. Arbejderne og navnlig Arbejderkvinderne sluttede en fast Ring om Soldaterne. De greb med Hænderne efter Soldaternes Bajonetter og besvor dem ikke at drukne Revolutionen i Arbejderblod. Enkelte Soldater og smaa Grupper skilte sig ud fra den store Masse. Oprørerne forsøgte lidenskabeligt at overtale dem. De nyindkaldte Soldater — en stor Del af Petrograds Garnison bestod af anden Klasses Landstormssoldater eller Rekrutter af yngste Aargang — paavirkedes stærkt af Harmen blandt Arbejderne. Soldaterne bevarede en dyster Tavshed og vendte sig beklemt bort fra Masserne, der talte saa indtrængende til dem, men det var allerede klart, at den revolutionære Stemning havde smittet dem. Mange Soldater gjorde allerede Forsøg paa at forsvare sig mod Bebrejdelserne og Anklagerne. Andre henviste vredt til Officererne, som var skyldige i Skyderiet paa den værgeløse Mængde. Atter andre opfordrede aabenlyst til at gaa haardere frem, idet de pegede paa deres uladte Geværer.

Proletarernes Standhaftighed og Selvfornægtelse fik Tropperne til at vakle og fremkaldte Sympati blandt Soldaterne.

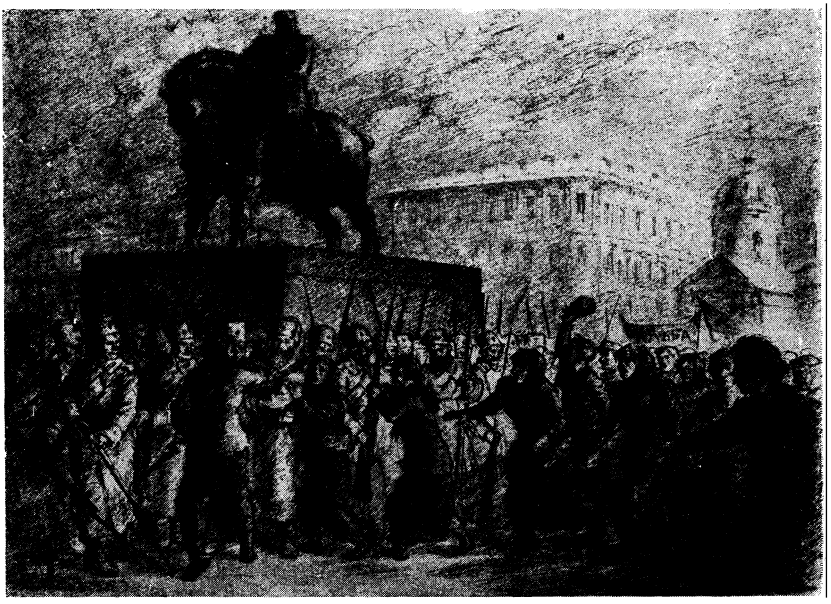

„Arbejderne og navnlig Arbejderkvinderne sluttede en fast Ring om Soldaterne"

Tegning af A. Vanetsion.

Den Lethed, hvormed Soldaterne i Pavlofskiregimentet blev slaaet ned, gav de tsaristiske Myndigheder nyt Mod. Indenrigsminister Protopopof skrev lettet til Tsaren:

»Tropperne har opført sig godt, en Undtagelse danner Pavlofskiregimentets 4. evakuerede Kompagni, som egenmægtig forlod sin Post.«[128]

I Slutningen af Rapporten løj Protopopof frækt:

»En Del af Arbejderne har til Hensigt at genoptage Arbejdet den 12. Marts.«[127]

Denne optimistiske Løgn viste, hvor lidt de stupide Gendarmer forstod af de Begivenheder, der udspilledes.

Tsarens haandgangne Mænd, der blev frækkere og frækkere, skyndte sig at annullere de intetsigende Indrømmelser, som de havde gjort de foregaaende Dage. Petrograds Bykommandant trak sin Anordning tilbage, i Følge hvilken Ernæringsvæsenet var blevet overdraget Bydumaen. Da man ventede, at der vilde blive fremsat en Forespørgsel i Dumaen om Skyderierne den 11. Marts, blev Dumaen opløst ved et Dekret fra Tsaren. Dette Dekret var allerede affattet i November 1916. Da Tsaren overrakte det til sin Ministerpræsident Golitsyn, havde han sagt:

»Behold det hos Dem og brug det, naar det bliver nødvendigt.«[128]

Men Ministrenes Hastværk var overflødigt. I disse oprivende Dage lettede Dumaen sin Samvittighed ved at rette Forespørgsler til Regeringen, ikke om Skyderierne, men om Ernæringssituationen i Petrograd. De forskrækkede Repræsentanter for Stor- og Smaaborgerskabet, Kadetten Roditsjef, den Socialrevolutionære Kerenski, Mensjeviken Tsjkheïdse, stoppede Ørerne til og lod, som om de ikke hørte Skuddene paa Gaden; de fortsatte med at bønfalde Tsarismen, som de plejede. De politiserende Intellektuelle løb forvirret fra Hus til Hus, paa Jagt efter de sidste »Nyheder«.

Dumapræsidenten Rodsjanko forstod noget bedre end de andre, hvor vidtrækkende og tragiske Begivenhederne var. Rodsjanko, der var nær knyttet til Monarkiet, anede, at det fuldstændige Sammenbrud var nær. Han bønfaldt Nikolaj II om at danne en ny Regering, som Landet havde »Tillid« til.

»Enhver Tøven er ensbetydende med Døden« telegraferede han til Tsaren. »Jeg beder til Gud, at Ansvaret i denne Stund ikke maa falde paa den, der bærer Kronen.«[129]

Men Tsaren afviste irriteret sin altfor hengivne Tjener. Som Svar paa Telegrammet skrev Nikolaj til Hofminister Frederiks:

»Denne Tyksak Rodsjanko har nu igen skrevet en hel Masse Vrøvl til mig, som jeg ikke engang vil svare paa.«[130]

2.

Februarrevolutionens Sejr

Mens man i Toppen triumferende gjorde Revolutionens Tab op og samlede Kræfter til et nyt Slag, blev der arbejdet febrilsk nede blandt Masserne. Arbejderne gik fra Fabrik til Fabrik og skildrede detaljeret de blodige Begivenheder. Øjenvidner til Skyderierne fortalte om Gendarmernes Brutalitet og vakte derved Tilhørernes Had til Bødlerne og et lidenskabeligt Ønske om Hævn. Arbejderkvinder, der havde overværet Overfaldet paa Demonstrationen, opflammede deres Brødre og Mænd til at fortsætte Kampen.

Den Nat herskede der en dyster og urolig Stemning i Kasernerne. Soldaterne diskuterede Gaarsdagens Hændelser, hvis Karakter var ved at gaa op for dem.

I disse den revolutionære Kamps stormfulde Dage var Bolsjevikerne i Aktivitet overalt — i Fabrikerne, i Kasernerne og paa Gaderne; de agiterede utrætteligt og kaldte ud til Kamp, forenede og sammensvejsede Arbejderne og Soldaterne. Bolsjevikernes Forbindelse med de ledende Centrer havde det hemmelige Politi ødelagt, men de skabte lokale Ledelser i Fabrikerne, satte dem hurtigt i Forbindelse med hinanden og smittede Arbejderne med deres Mod og deres faste Tillid til Sejren.

Samme Dag, den 11. Marts, samledes Viborgkvarterets bolsjevikiske Distriktskomité, som havde overtaget Førerskabet efter Petrogradkomitéens Arrestation. Kammeraterne fra Bedrifterne berettede om, hvordan den revolutionære Stemning og Viljen til at fortsætte Kampen voksede. Distriktskomitéen besluttede at udvikle den væbnede Kamp, at bemægtige sig Vaabenlagrene og afvæbne Politiet.

Proletariatets haardnakkede Demonstrationer, som var blevet beskudt paa nært Hold, Arbejdernes Omgang med Soldaterne og endelig Bolsjevikernes umiddelbare Indflydelse, idet de hyppigt trængte ind i selve Kasernerne, bevirkede, at de spredte Tilfælde af Lydighedsnægtelse blandt Tropperne slog om til aabent Mytteri: Soldaterne vendte sig mod deres Foresatte som Bønderne mod Godsejerne. Natten mellem 11. og 12. Marts besluttede det volhyniske Regiments Befalingsmandsskole, som havde skudt paa Arbejderne paa Snamenskaja-Pladsen, at nægte at bruge

Vaaben mod Demonstranterne. Men denne tilsyneladende passive Modstand mod de Foresatte forvandledes pludselig til aktiv Optræden. Da Chefen for Befalingsmandsskolen tidligt om Morgenen viste sig i Kasernen sammen med en yngre Officer, blev de under Hurraraab skudt ned — saa dybt gik Revolutionens Indflydelse allerede: Bøndernes aarhundredgamle Had til Herremanden i Officersuniform brød frem med skaanselsløst Raseri.

En Deltager i det volhyniske Regiments Opstand fortæller om dette enestaaende Øjeblik under Revolutionen:

»Underofficer Kirpitsjnikof oplæste en Befaling for os, hvorefter Afdelingen skulde træde an Klokken syv Morgen. Samtidig mødtes 18 Mand i en mørk Krog af Kasernen — det var de mest aktive Menige, nogle Delingsførere og Officianter — de diskuterede ivrigt Situationen, og alle 18 besluttede uigenkaldeligt; I Morgen er det os, der bestemmer. De fastlagde et Aktionsprogram: Afdelingen træder ikke an Klokken syv, som Stabskaptajn Lasjkevitsj har befalet, men Klokken seks, i Mellemtiden maa vi drage hele Afdelingen over paa vor Side . . .

Det begyndte allerede at lysne, da alle 18 stilfærdigt og hurtigt begav sig til deres Pladser.

Den 12. Marts Klokken 6 Morgen var Afdelingens 350 Mand traadt an. Kirpitsjnikof tog Ordet; han skildrede den almindelige Situation og forklarede, hvorledes man skulde forholde sig, og hvad der var at gøre.

Der behøvedes næsten ingen Agitation. Soldaterne var allerede paavirket af Propagandaen og ventede saa at sige kun paa denne Opfordring. Alle udtrykte deres faste Vilje til at støtte Arbejderne.

— Skal vi dø, saa dør vi, sagde de, men vi vil ikke skyde paa vore Brødre.

I dette Øjeblik hørte man Klirren af Sporer i Korridoren. Afdelingen lyttede og holdt Vejret et Øjeblik.

Fændrik Kolokolof, en tidligere Student, der først fornylig var traadt ind i Regimentet, kom ind. Afdelingen besvarede hans Hilsen paa den sædvanlige Maade. Straks efter ham viste Kommandør Lasjkevitsj sig. Alle var spændt til det yderste. Der herskede fuldkommen Stilhed.

Hans Hilsen: »God Morgen, Soldater«, blev besvaret med et dundrende Hurra, som vi i Forvejen havde aftalt.

Da Hurraet var døet hen, syntes Lasjkevitsj at føle, at der var noget i Gære, men han gentager sin Hilsen. Og atter drøner et kraftigt og truende Hurra.

Lasjkevitsj vender sig til Underofficer Markof og spørger ham vredt, hvad det skal betyde.

Markof fælder Gevær og svarer beslutsomt: »Dette Hurra er Signal til ikke at adlyde Deres Befalinger.«

Geværkolberne slog mod Kasernens Asfaltgulv, Geværlaasene raslede.

»Skrub af, mens du endnu har Livet i Behold«, raabte Soldaterne.

Lasjkevitsj forsøger at brøle: »Ret!« Intet Menneske hører mere paa hans Kommando. Lasjkevitsj beder Soldaterne om at træde ind i Rækkerne, for at han kan oplæse et Telegram fra »Hans Majestæt Nikolaj II«, som han har modtaget fra General Khabalof, men det havde ikke den ringeste Virkning paa Soldaterne.

Lasjkevitsj og Kolokolof havde opgivet ethvert Haab om at berolige Afdelingen og løb hen imod Døren. I Korridoren traf de Fændrik Vorontsof-Veljaminof, og alle tre greb Flugten. Markof og Orlof rev hurtigt Vinduets Trækrude op, lagde Geværerne an, og da de tre Officere var ud for Vinduet, lød to Skud.

Lasjkevitsj faldt om som et Stykke Træ i Portaabningen. De andre Officerer styrtede ud af Porten og meldte straks Mytteriet til Regimentsstaben.

Alle Officererne forlod øjeblikkelig Regimentet og tog Pengekassen og Fanen med sig.

Vejen var fri. Hele Afdelingen begav sig under Kirpitsjnikofs Kommando ud i Gaarden.

En Salve affyret i Luften var Alarmsignalet. De Arresterede blev befriet fra Arresten. Der blev straks sendt Delegerede til de nærliggende Troppeafdelinger med Forslag om at slutte sig til vor oprørske Afdeling. De første, som fulgte vor Anmodning var et Kompagni Evakuerede bestaaende af Tusind Mand, som uden nogen som helst Tøven sluttede sig til

os. Kort efter sluttede ogsaa det nye Uddannelsesmandskab sig til os.«[131]

Arbejdere dukkede op blandt Soldaterne.

Volhynierne strømmede ud paa Gaden. Under Hurraraab og Skud i Luften drog de til Naboregimenterne: Preobrasjenski- og det litauiske Regiment. Da de naaede Kasernerne, udløstes øjeblikkeligt det gamle Had til Godsejerne, som Bønderne i Soldatertrøjen bar paa. Ogsaa her blev Regimentskommandørerne dræbt. Preobrasjenskerne og Litauerne sluttede sig til Volhynierne, og i væbnede Skarer satte de sig i Bevægelse mod Viborgkvarteret, Hovedarnestedet for den revolutionære Brand i Petrograd. Allerede fra Morgenstunden væltede Arbejderne som en Lavastrøm frem fra Viborgsiden og gik over Nevaens Is. Ved Middagstid forjog Viborgerne et Kompagni af Moskvaregimentet, der med Maskingeværer havde spærret Litejny-Broen, og strømmede ind i Byen, dragende Soldaterne med sig. Undervejs blev Arsenalet taget med Storm. Der blev i al Hast dannet væbnede Afdelinger. Paa en Time faldt cirka 40.000 Geværer i Arbejdernes Hænder. Soldaternes uorganiserede Mytteri smeltede saaledes umiddelbart sammen med den revolutionære, proletariske Bevægelse. De væbnede Arbejdere stillede sig i Spidsen for de oprørske Soldater. Bevægelsen forvandledes til en Revolution, der med væbnet Haand styrtede Tsarismen.

Soldaternes Mytteri og Arbejdernes Demonstrationer var Optakten til Februarrevolutionen, og disse to Veje var paa ingen Maade tilfældige eller uafhængige af hinanden. Arbejderdemonstrationerne havde *forberedt* og *udløst* Mytteriet blandt Soldaterne endnu mens Tropperne adlød de tsaristiske Overordnede. *Uden Arbejdernes politiske Førerskab* var det ikke kommet til en Masseopstand blandt Soldaterne. Det var ikke nogen Tilfældighed, at Volhynierne og Litauerne begav sig til Viborgs Arbejderkvarter og ikke til Byens Centrum eller til Dumaen. Men saavel Arbejdernes Aktion som Soldaternes Forbitrelse var længe blevet forberedt af det bolsjevikiske Partis vedholdende og opofrende Arbejde. Det bolsjevikiske Partis Petrogradkomité havde endnu før sin Arrestation ladet trykke følgende Flyveblad:

»Det er umuligt at vente og tie længere. Arbejderklassen og Bønderne, klædt i den graa Soldaterkappe og den blaa

Soldaterdemonstration i Petrograd i Februardagene 1917

Arbejderbluse, maa række hinanden Haanden og føre Kampen mod hele Tsarkliken og for stedse gøre Ende paa den Skændsel, der hviler over Rusland ... Tiden til aaben Kamp er kommet.«[132]

Ledet af Partiet kom de to Strømme hinanden imøde, rykkede stadig nærmere sammen, indtil de smeltede sammen til den sejrrige Revolution.

Snart vrimlede Byen af Lastbiler og Personvogne med bevæbnede Matroser og Soldater. Gendarmerne og de genstridige Officerer blev grebet, afvæbnet og dræbt i Kampens Hede. Fængslerne blev stormet. Hundreder af aktive Revolutionære kom paa fri Fod og indtog straks deres Plads i de kæmpendes Rækker.

Politistationerne stod i Flammer. Hurraraab gjaldede uophørligt fra Bydel til Bydel.

Der blev holdt korte, stormende Møder. Bolsjevikernes Flyveblade gik fra Haand til Haand.

»Kald alle ud til Kamp,« hed det i et Opraab fra Bolsjevikernes Petrogradkomité. »Det er bedre at dø en ærefuld Død i Kampen for Arbejderklassens Sag end at sætte Livet til ved Fronten for Kapitalens Profit eller udmarves af Sult og uudholdeligt Arbejde... Alle under Revolutionens røde Faner! Ned med Tsarmonarkiet! Leve den demokratiske Republik! Al Godsejerjord til Folket! ... Ned med Krigen! ... Leve den socialistiske Internationale!«[133]

Tsarministrene holdt Møde i Mariapaladset. Alle Vegne fra kom der Efterretninger om Opstanden. Kosakpatruljer rapporterede, at en 1000 Mand stærk Afdeling Regeringstropper, som under Oberst Kutjopofs Befaling blev sendt ud mod Volhynierne, ikke kunde komme frem. Soldaterne gjorde fælles Sag mod Oprørerne.

De bestyrtede Ministre bemyndigede Militærkredsens Øverstbefalende, General Khabalof, til at indføre Belejringstilstand i Hovedstaden. Men Befalingen kunde ikke trykkes nogetsteds: Bykommandantens Trykkeri var besat af Oprørerne. Det lykkedes at trykke 1000 Eksemplarer i Admiralitetet. To Politiofficerer naaede kun at slaa nogle faa Kundgørelser op. Mængden rev hurtigt Plakaterne ned og rev dem i Stykker.

Ministrene sad raadvilde og hørte Meldingerne, da der allerede hørtes Skud noget borte. Man besluttede at slukke Lyset i hele Paladset og samle i det mindste en Del af de paalideligste Tropper til Modstand. Der kom dog ikke noget Angreb, og Lyset blev tændt igen. »Da Lyset blev tændt, befandt jeg mig til min Forbavselse under Bordet«[134], fortalte en af Ministrene senere Dumapræsident Rodsjanko.

Skrækken var ubegrundet. Den bevæbnede Mængde drog til det Tauriske Palads. I Dumaen var der netop Møde i Ældsteraadet, Repræsentanter for alle Fraktioner. Rodsjanko berettede om Opstanden, om Paniken, som havde grebet Regeringen. Han sendte Tsaren følgende Telegram:

»Stillingen forværres. Der maa ufortøvet træffes Forholdsregler, thi i Morgen vil det være for sent. Den sidste Time er kommet, den Time, i hvilken Fædrelandets og Dynastiets Skæbne afgøres.«[135]

I Stedet for et Svar fra Hovedkvarteret fandt Rodsjanko paa sit Bord Tsarens Kundgørelse om Dumaens Opløsning. Hvad skulde man gøre? Ikke at føje sig efter Kundgørelsen, men fortsætte med Møderne vilde betyde at nægte Monarken Lydighed, at slaa ind paa en revolutionær Vej. Noget saadant var den tsaristiske Duma ikke i Stand til. Tage mod Befalingen og skilles? Men udenfor Vinduerne hørte man Skuddene og Larmen fra den fremrykkende Mængde. De underdanige Godsejere og Bourgeois'er besluttede at føje sig efter Tsarens Kundgørelse, at opløse Dumaen som Statsorgan, men Dumaens Medlemmer skulde ikke skilles, de skulde som »Privatmænd« træde sammen til en »uofficiel« Raadslagning.

Paa denne Maade efterkom de ganske vist Befalingen, men skaffede sig selv frie Hænder.

Man holdt ikke som ellers Møde i den hvide Sal, men i Halvkredssalen, for ved denne Formalitet at betone Raadslagningens »private« Karakter. Over 200 Deputerede trængtes om Bordet, hvor Rodsjanko raadløs spurgte: »Hvad skal vi gøre?« En af Kadetterne, Nekrasof, der gjaldt for den mest radikale, stillede Forslag om ufortøvet at udnævne en af de »populære Generaler« til Diktator, for at han kunde slaa Mytteriet ned. Ham vinkede man af med irriterede Bemærkninger om, at Ministrene og Generalerne var saa forskrækkede, at de gemte sig under Sengen. Trudoviken Dsjubinski foreslog, at man blandt de Dumadeputerede skulde danne en Komité med uindskrænket Beføjelse til at genoprette Ordenen. Miljukof vendte sig mod begge Forslag: man maatte vente, indtil det havde vist sig, paa hvis Side Flertallet af Tropperne og Arbejderne stod.

Midt under Diskussionen styrtede en Officer, Chefen for Vagtmandskabet, ind i Salen og raabte: »Min Næstkommanderende er haardt saaret, beskyt mig.« De Deputerede saa ud af Vinduet og opdagede, at Masserne havde omringet Paladset, saa drønede Geværkolber mod Trappetrinene: Revolutionen viste sig paa Dumaens Tærskel. I al Hast blev der dannet en provisorisk Komité paa ti Mand til »Genoprettelse af Ordenen i Petrograd og til at holde Kontakt med Myndigheder og Personer«. Til Komitéen hørte: M. V. Rodsjanko, V. V. Sjulgin (Nationalist), P. N. Miljukof (Kadet), N. V. Nekrasof (Kadet), S. I. Sjidlofski (Oktobrist), I. I. Dmitrjukof (Oktobrist), A. I. Konovalof (Frem-

Medlemmer af Statsdumaens provisoriske Komité.
Siddende, fra venstre: V. N. Lvof, V. A. Rsjefski, S. I. Sjidlofski, M. V. Rodsjanko.
Staaende, fra venstre: V. V. Sjulgin, B. A. Engelhardt (Petrogradgarnisonens Kommandant), A. F. Kerenski, M. A. Karaulof

skridtspartiet), V. A. Rjsefski (Fremskridtspartiet), V. N. Lvof (Højre), A. F. Kerenski (Trudovik) og N. S. Tsjkheïdse (Mensjevik).

Det oprørske Folk spærrede alle Gader, der førte til det Tauriske Palads. Vældige Menneskemængder var sammenstuvet i Gaarden. Bevæbnede Soldater og Arbejdere trængte ind i Paladset.

Monarkisten Sjulgin har i sine Erindringer skildret den almindelige Stemning i det dødsensforskrækkede Bourgeoisi:

»Maskingeværer — det var det, jeg vilde have, for jeg følte, at kun Maskingeværernes Sprog gør Indtryk paa Gadens Pøbel, at kun Bly kan jage Uhyret tilbage til den Hule, hvorfra det er undsluppet... Desværre — dette Uhyre var... hans Majestæt det russiske Folk!... Det vi havde

frygtet saa meget, det vi for enhver Pris vilde undgaa, var allerede en Kendsgerning. Revolutionen var begyndt.«[136]

I Tsarens Hovedkvarter gik Formiddagen den 12. Marts som sædvanligt. Nikolaj II gik roligt ud for at modtage Rapporterne. Om Begivenhederne i Petrograd vidste man Besked. Dagen før var der kommet et Brev fra Tsarinaen, i hvilket hun skrev om Aktionerne i Hovedstaden den 10. Marts.

»Det er en *Huliganbevægelse*«, skrev Tsarinaen, »Gadedrenge og Gadetøse, der løber omkring og skriger, at de har ingen Brød, blot for at fremkalde Ophidselse — og Arbejdere, der hindrer andre i at arbejde. Hvis Vejret var rigtig koldt, sad de sandsynligvis allesammen hjemme.«[137]

I Hovedkvarteret mente man, at det var »Hungeruroligheder«, der fandt Sted i Petrograd, og Arbejdermassernes Sult havde man for Vane at overse. Nikolaj svarede den ophidsede Tsarina beroligende:

»Urolighederne blandt Tropperne har, efter hvad jeg hører, deres Udgangspunkt i et *Rekonvalescentkompagni*. Jeg spørger forbavset mig selv, hvad Paul (Gardens Øverstbefalende — *Red.*) gør. Han burde tage med fast Haand om de Folk.«[138]

Fra Krigszonen blev der sendt Troppeafdelinger til Petrograd. Khabalof fik Befaling til straks at gøre Ende paa Urolighederne.

Men ved Middagstid indløb stadig mere alarmerende Nyheder. Tsarinaen telegraferede:

»Revolutionen har i Gaar (den 11. Marts — *Red.*) antaget et forfærdende Omfang. Jeg ved, at ogsaa andre Troppeafdelinger har sluttet sig til den. Efterretningerne er daarligere end nogen Sinde.«[139]

En Time senere indtraf et andet Telegram:

»Indrømmelser nødvendige. Strejkerne fortsættes. Mange Troppeenheder er gaaet over paa Revolutionens Side.«[140]

Arrestation af Generaler i Februardagene 1917

Efter Maleri af I. A. Vladimirof.

Derefter ophørte Petrograd næsten at svare paa Opringninger.

Hofmændene i Hovedkvarteret var yderst oprørte. Tsaren raadslog længe med Generalstabschefen, General Alexejef, om Modforholdsregler. Man tænkte paa at sende en kampprøvet General med Tropper til Petrograd. Om Aftenen besluttede Nikolaj selv at tage derhen. Klokken 19 meddelte Nikolaj sin Gemalinde:

> »Afrejser i Morgen Klokken 2,30. Hestgarden har faaet Befaling til straks at marchere fra Novgorod til Byen.«[141]

Begivenhederne udviklede sig katastrofalt.

Fra Omegnen af Petrograd blev der meldt, at alle Troppeafdelinger havde rejst røde Faner. I Hovedstaden fandtes der overhovedet ikke længere regeringstro Troppeafdelinger.

Hovedkvarteret var i Febertilstand. Man telefonerede til Frontkommandanterne. Der blev trukket Tropper tilbage fra de forreste Stillinger. Paa sine Stabsofficerers Spørgsmaal om, hvad der var sket, svarede General Alexejef utaalmodigt: »Der er Oprør i Petrograd.«[142]

Hovedkvarteret forstod, at »Hungerrevolten« var vokset til en Revolution.

Endnu i sine sidste Krampetrækninger forsøgte Tsarismen at yde Modstand mod Revolutionen. Af de »trofaste« Regimenters Mandskab formerede Khabalof i største Hast en Stødtrop, bestaaende af 6 Kompagnier Infanteri og halvanden Eskadron Kavalleri med 15 Maskingeværer. Men saa snart disse Tropper fik Føling med Oprørerne, gik ogsaa de over paa Oprørernes Side. General Khabalof, der havde forskanset sig i Admiralitetet med en anden blandet Afdeling af Tropper fra det litauiske Regiment, Kexholm- og Ismailofskiregimentet, forsøgte at gøre Modstand mod Oprørerne. Men ogsaa dette udvalgte Mandskab smeltede bort for hans Øjne. Om Morgenen den 13. Marts meldte Khabalof gennem den direkte Ledning til Hovedkvarteret:

> »Tallet paa det pligttro Mandskab er gaaet tilbage til 600 Mand Infanteri og 500 Mand Kavalleri med 15 Maskingeværer og 12 Kanoner ... Stillingen er overordentlig vanskelig.«[143]

Han var ikke færdig med sine Samtaler med Hovedkvarteret, før ogsaa de sidste Rester af de »trofaste« Tropper sluttede sig til Arbejderne.

Med hvilken Hastighed Revolutionen voksede i Hæren, kan man se af Materialet fra Dumaens provisoriske Komités Militærkommission[144]:

Dato	*Tid paa Dagen*	*Det samlede Antal oprørske Soldater*
11. Marts	Klokken 3—6	600 Mand
12. —	om Morgenen	10,200 —
12. —	om Dagen	25,700 —
12. —	om Aftenen	66,700 —
13. —	om Morgenen	72,700 —
13. —	om Dagen	112,000 —
13. —	om Aftenen	127,000 —
14. —	om Morgenen	144,700 —
14. —	om Dagen	ca. 170,000 —

Om Grunden til, at Revolutionen sejrede saa hurtigt, skrev Lenin:

> »Men hvis Nederlagene i Krigen spillede Rollen som en negativ Faktor, der fremskyndede Eksplosionen, saa var *Forbindelsen* mellem den engelsk-franske Finanskapital, den engelsk-franske Imperialisme og Ruslands oktobristisk-kadettiske Kapital en Faktor, der fremskyndede denne Krises Udvikling. Denne overordentlig vigtige Side af Sagen bliver af forstaaelige Grunde fortiet af den engelsk-franske Presse og skadefro understreget af den tyske. Vi, Marxisterne, maa nøgternt se Sandheden i Øjnene, vi maa hverken lade os vildlede af de officielle Løgne, de sødladne diplomatiske Løgne, som Diplomater og Ministre i den ene krigsførende imperialistiske Gruppe kommer med, eller af det haanlige Grin og Skadefryden hos deres finansielle og militære Konkurrenter i den anden krigsførende Gruppe. Februar-Marts-Revolutionens hele Forløb viser tydeligt, at det engelske og det franske Gesandtskab sammen med deres Agenter og »Forbindelser«, som længe har gjort sig de mest fortvivlede

Anstrengelser for at forhindre »separate« Overenskomster og en separat Fred mellem Nikolaj II (vi vil haabe og anstrenge os for, at han bliver den sidste) og Wilhelm II, direkte stræbte efter at *afsætte* Nikolaj Romanof. Vi skal ikke gøre os nogen Illusioner. Naar Revolutionen sejrede saa hurtigt og — overfladisk set, ved første Blik — saa »radikalt«, saa er det kun sket, fordi en overordentlig original historisk Situation fik *fuldstændig forskellige* Strømninger, *fuldstændig forskelligartede* Klasseinteresser, *fuldstændig modsatte* politiske og sociale Bestræbelser til at *smelte sammen* og handle mærkværdig »enigt«. Nemlig: de engelsk-franske Imperialisters Sammensværgelse, som tilskyndede Miljukof, Gutsjkof og Co. til at gribe Magten *for at fortsætte den imperialistiske Krig,* for at føre den endnu mere forbitret og haardnakket, for at slagte *nye Millioner* russiske Arbejdere og Bønder med det Formaal at skaffe Gutsjkoferne ... Konstantinopel, de franske Kapitalister ... Syrien, de engelske Kapitalister ... Mesopotamien o. s. v. Dette paa den ene Side. Og paa den anden Side en dybtgaaende revolutionær Bevægelse i Proletariatet og Folkemasserne (hele den fattige Befolkning i By og paa Land) for *Brød,* for *Fred,* for *virkelig Frihed.*«[145]

I Petrograd var Kampen afgjort. Men Hovedkvarteret og Tsaren trak Tropper til fra Fronten. Kommandoen blev overdraget General Ivanof, der fik diktatoriske Fuldmagter; han havde udmærket sig ved Undertrykkelsen af Opstanden i Kronstadt 1905. Men General Ivanof fik kun med Besvær sit Mandskab frem til Tsarskoje Selo. Her sluttede hans Tropper sig straks til de revolutionære Soldater, og han selv undgik med Nød og Næppe Arrestation. Paa Tilbagevejen blev hans Tog rangeret ind paa et Sidespor, Forbindelsen med Fronten var allerede afbrudt.

Tsaren naaede paa sin Rejse fra Hovedkvarteret kun til Stationen Dno. De Tog, der kom fra Hovedstaden, var overfyldt med Soldater, der udbredte Nyheden om Opstanden i Hovedstaden. Det var umuligt at køre videre. Nikolaj II vendte tilbage til Pskof, til Nordfrontens Stab, for at rejse Hæren til Kamp mod Petrograd. I Pskof hørte han om Revolutionens Sejr, og Tele-

grammer fra de Øverstbefalende ved alle Frontafsnit anbefalede ham at give efter. Fra Petrograd kom der Meddelelse om de revolutionære Organisationers Opraab. Enhver Modstand var unyttig, og Nikolaj besluttede at frasige sig Tronen.

Mens Tsaren og Hovedkvarteret satte de sidste Reserver ind i Kampen, begyndte Petrograds Arbejdere og Soldater at danne deres politiske og organisatoriske Centrum, Sovjetten af Arbejder- og Soldaterrepræsentanter. Om Aftenen den 12. Marts aabnedes det første Møde af Petrograds Arbejder- og Soldaterrepræsentanters Sovjet.

3.
Dobbeltmagten

Arbejderne og Bønderne i Soldatertrøjen havde fuldbyrdet Revolutionen, men til at begynde med var det ikke dem, der høstede denne Revolutions Frugter: ved Siden af Sovjetten dannedes Bourgeoisiets Regering.

Rigsdumaens provisoriske Komité betragtede sig ikke som Regering, hverken overfor det døende Selvherskerdømme eller overfor det oprørske Folk. Komitéen var blevet valgt for at »genoprette Ordenen« og arbejdede ivrigt i den Retning. Rodsjanko, der nu var Komitéens Formand, begav sig straks efter Valget den 12. Marts til Ministerpræsidenten, Fyrst Golitsyn. Denne svarede, at alle Ministre var traadt tilbage, og han selv ventede hvert Minut at blive arresteret. Rodsjanko satte sig paany i Forbindelse med Tsaren og med Hovedkvarteret, forhandlede med de Befalingshavende ved Fronterne og bad dem om at støtte Dumaen overfor Nikolaj. Men Begivenhederne udviklede sig hurtigt. Der begyndte at indløbe Efterretninger om Opstand i Byer nær ved Petrograd. Hovedkvarteret kunde intet opmuntrende meddele, og fra den venstre Fløj af det Tauriske Palads, hvor Arbejderrepræsentanternes Sovjet var traadt sammen, blev det meddelt, at der var indtruffet Repræsentanter for Soldaterne i de oprørske Regimenter. Garnisonen traadte i Forbindelse med Sovjetten uden at tage Notits af Dumakomitéen. Styrkeforholdet var ikke i Bourgeoisiets Favør. Dette vilde have haft Tsaren til at gaa med til

en »Sejrens Regering« for at føre Krigen til Ende og forhindre Revolutionen. Men Revolutionen var kommet Bourgeoisiet i Forkøbet. Der var ikke andet at gøre end at slutte sig til Revolutionen, forsøge paa at tage Ledelsen af den for saa at lade den i Stikken. Alt imens Proletariatet og de Arbejdende stred og døde i Kampen mod Tsarismen, skyndte Bourgeoisiet sig at sminke sin »Sejrens Regering« om til en »Revolutionens Regering« i den Hensigt at undertrykke Revolutionen.

Sent paa Natten samledes den provisoriske Komité og besluttede at tage Magten i sine Hænder. Rodsjanko telegraferede ved Daggry til Hovedkvarteret, at Ministrene var arresteret, og at Regeringen ikke mere eksisterede:

> »Pøbelen er ved at blive Situationens Herre, og Statsdumaens Komité har derfor besluttet at overtage Regeringsfunktionerne for at undgaa Udryddelse af Officerer og Øvrighedspersoner og for at berolige de oprørte Lidenskaber.«[146]

Den provisoriske Komité udnævnte den 13. Marts Dumakommissærer til Ministerierne. Fra Moskva og andre Byer indtraf Efterretninger om, at de havde sluttet sig til Revolutionen. Der blev spurgt, hvad der skulde ske til Organisering af Statsmagten. Rodsjanko sendte alle Byer et Telegram om Dannelsen af den provisoriske Komité. Til det Tauriske Palads strømmede der Dagen igennem nye Regimenter, der var gaaet over paa Revolutionens Side. Rodsjanko og Miljukof holdt Taler og opfordrede Soldaterne til at vende tilbage til Kasernerne og adlyde deres Officerer. I en af sine Taler formanede Rodsjanko Soldaterne til at falde til Ro og aflevere deres Vaaben. Efterretningen bredte sig som en Løbeild i hele Garnisonen. Man fortalte, at Rodsjanko allerede havde givet Ordre til at fratage de oprørske Soldater Vaabnene. De Regimenter, der netop havde været i Dumaen, krævede, at man skulde sende Deputerede til dem for at sprede den opstaaede Misstemning. Sjulgin skildrede den voksende Ophidselse paa følgende Maade:

> »Jeg husker, at man sendte en Højre-Nationalist til et af Regimenterne ... Han kom tilbage igen ...
>
> — Naa, hvordan gaar det?

— Jo, det gaar godt! Jeg talte til dem — de raabte Hurra. Jeg sagde til dem, at man ingen Vegne kommer uden Officerer, og at Fædrelandet er i Fare. De lovede, at alt skulde gaa i Orden, de havde Tillid til Dumaen...

— Naa, Gudskelov...

Saa pludselig ringer Telefonen...

— Hvad? Der har jo lige været en hos jer... Det gik dog udmærket altsammen... Hvad? Er de ophidsede igen? Hvem? En, der staar mere til Venstre? Godt. Vi sender en med det samme.

Vi sender Miljukof. Miljukof kom tilbage en Time senere, meget tilfreds.

— De er lidt ophidsede. Jeg tror ikke, man har slaaet paa de rigtige Strenge, da man talte med dem... Jeg har talt til dem i Kasernen fra et eller andet Skafot. Hele Regimentet var der, ogsaa Folk fra andre Troppeafdelinger... Naa, Stemningen er meget god. Jeg blev baaret i Guldstol...

Men kort Tid efter ringer Telefonen igen som rasende.

— Hallo? Ja, jeg hører! Regiment Nummer det og det? Hvad, igen? Men Miljukof...? Han blev jo baaret i Guldstol... Hvad? Hvad vil de have? Endnu længere til Venstre? ... Naa, vel. Vi sender en Trudovik.«[147]

Fra Revolutionens første Dage traadte Modsigelsen mellem Hærens klassemæssige Sammensætning og de Klasseopgaver, som den tjente under Tsarismen og Bourgeoisiet, skarpt frem. Alle de Processer, der længe havde gæret i Hæren, brød med eet Slag frem til Overfladen, saa snart Selvherskerdømmet var styrtet.

»Først saa vi to Soldater...« beretter den engelske General Knox, der fra Artilleriforvaltningens Vinduer saa Revolutionens første Bølgeslag i Petrograd, »saa viste der sig en vældig, uordentlig Hob af Soldater, der fyldte den brede Gade og de to Fortove... Der var ingen Officerer.«[148]

Officererne forlod Regimenterne uanset deres Klasseoprindelse og politiske Sympatier. Smaaborgersønnerne og Linjeofficererne forenedes i fælles Frygt for den bevæbnede Blok af Arbejdere og Soldater.

Den samme engelske General, der skulde vaage over, at den russiske Hær opfyldte sine Forpligtelser overfor Ententen, fortæller om sit Besøg ved de forskellige Regimenter: I en Bataljon i det volhyniske Regiment blev alle 40 Officerer jaget bort, i Jægerbataljonen 22, i 1. Jernbanebataljon blev der kun 16 af 64 Officerer tilbage, tilmed uden Vaaben. »Jeg er tilsyneladende den eneste Officer i Petrograd, der har beholdt sin Sabel«[149], sluttede den engelske General melankolsk sine Betragtninger.

Bourgeoisiet forsøgte fra Revolutionens første Time at bevare Herredømmet over Hæren. Den provisoriske Komité indsatte allerede den 12. Marts, endnu før den overtog Magten, en militær Kommission, hvori der sad flere Officerer og Generaler. Kommissionen havde til Opgave at sikre Officerskorpset Ledelsen over Soldatermasserne. Men Bevægelsen nedefra gik hen over Kommissionen som en Flod, der gaar over sine Bredder. General Knox anfører et grelt Eksempel paa, hvor hurtigt Officererne mistede Herredømmet over Soldaterne:

> »Til Statsdumaens provisoriske Komité kom en Deputation fra Petrograds Soldater med Anmodning om at udstede een eller anden Instruks om Forholdsregler til at sikre Revolutionen i Hæren. Da Komitéen svarede, at Tiden ikke var kommet til saadanne Forholdsregler, gjorde Soldaten omkring og erklærede: »Saa meget desto bedre. Saa skriver vi selv Ordren«.«[150]

»Vi selv« — det var lige fra de første Revolutionsdage Parolen, som hjalp til at organisere Soldatermasserne.

Arbejderrepræsentanternes Sovjet, som fra Revolutionens første Dag ogsaa var en Soldatersovjet, forvandledes til et Magtorgan. Det fik Rodsjanko, Formanden for den provisoriske Komité, at føle. Da han f. Eks. den 14. Marts blev kaldt til Pskof til en Samtale med Tsaren, vægrede Jernbanefolkene sig ved at at stille et Tog til hans Disposition uden Sovjettens Tilladelse. Rodsjanko henvendte sig til Sovjetten, men blev dér afvist efter en kort Raadslagning. Om Aftenen blev Rodsjanko efter Tsarens Ordre kaldt til den direkte Telegrafledning fra Pskof, men Rodsjanko erklærede, at han ikke vilde køre alene til Telegrafkontoret. Efter hvad Sukhanof meddeler, sagde Rodsjanko til Repræsentanterne for Sovjetten:

»Vil de »Herrer Arbejder- og Soldaterrepræsentanter« være saa venlige at give mig en Beskyttelsesvagt eller køre med mig, ellers arresterer man mig nok paa Telegrafkontoret... Naa ja, De har jo Magten og Herredømmet. De kan naturligvis arrestere mig... Maaske arresterer De os alle, hvem kan vide det?«[151]

Sovjetten sad i Virkeligheden inde med Magten, den var en Slags Regering. Tidligt om Morgenen den 13. Marts besluttede Petrogradsovjettens Eksekutivkomité at danne Bydelskomitéer og at oprette en Arbejdermilits. Samme Formiddag udkom det første Nummer af »Meddelelser fra Petrograds Sovjet« (»Isvestija«) med et Opraab i Sovjettens Navn, i hvilket det hed:

»Arbejderrepræsentanternes Sovjet, som holder Møde i Rigsdumaen, sætter sig som Hovedopgave at organisere Folkekræfterne og Kampen for den endelige Befæstelse af den politiske Frihed og Folkestyret i Rusland. Sovjetten har indsat Bydelskommissærer, der skal oprette Folkets Magt i Petrograds Bydele. Vi opfordrer hele Hovedstadens Befolkning til straks at slutte sig sammen om Sovjetten, at danne lokale Komitéer i de forskellige Bydele og at tage Ledelsen af alle lokale Anliggender i sine Hænder. Vi maa allesammen, med forenede Kræfter, kæmpe for fuldstændig Fjernelse af den gamle Regering og Indkaldelse af en konstituerende Forsamling, der vælges paa Grundlag af almindelige, lige, direkte og hemmelige Valg.«[152]

Samme Dag, den 13. Marts, besluttede Sovjetten at genoptage Jernbanetrafiken mellem Petrograd og Moskva. Den 14. Marts holdtes der Møde i den nu forenede Sovjet af Arbejder- og Soldaterdeputerede. Regimenternes Repræsentanter skildrede indgaaende, hvorledes Mistilliden til Dumaen voksede efter Rodsjankos Opfordring til at aflevere Vaabnene. I Mødet besluttede man: i alle politiske Aktioner retter man sig udelukkende efter Sovjetten, og Forordningerne fra Dumaens Militærkommission gennemføres kun, hvis de ikke strider mod Sovjettens Ordrer.

Straks efter dette stormfulde Møde omringede en Gruppe Soldater Mensjeviken N. D. Sokolof, Medlem af Sovjettens Ekseku-

tivkomité, der sad ved sit Skrivebord i et tilstødende Rum. Han havde faaet det Hverv at offentliggøre Sovjettens Beslutninger i Form af en Befaling til Tropperne. Sokolof nedskrev, hvad de omkringstaaende Soldater dikterede ham.

Under Massernes Tryk blev da den første revolutionære Befaling udstedt, om hvilken Kerenski senere sagde: »... Jeg havde gerne givet 10 Aar af mit Liv for, at denne Befaling aldrig var blevet underskrevet.«[153]

Vi anfører den i dens fulde Ordlyd:

»BEFALING NR. 1.

14. Marts 1917.

Til Garnisonen i Petrograds Militærkreds, til alle Soldater i Garden, Hæren, Artilleriet og Flaaden til øjeblikkelig og nøjagtig Gennemførelse, og til Petrograds Arbejdere til Underretning:

Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjet har besluttet:

1) I samtlige Kompagnier, Bataljoner, Regimenter, Artilleribaser, Batterier, Eskadroner, i de forskellige militære Myndigheders særlige Instanser og paa Krigsflaadens Skibe skal der ufortøvet vælges Komitéer af Repræsentanter for Mandskaberne i de nævnte Troppedele.

2) I samtlige Troppeafdelinger, der endnu ikke har valgt deres Repræsentanter til Arbejderrepræsentanternes Sovjet, skal hvert Kompagni vælge en Repræsentant. Denne Repræsentant skal møde med skriftlige Fuldmagter den 15. Marts Klokken 10 Formiddag i Statdumaens Bygning.

3) Troppeafdelingerne skal i alle deres politiske Aktioner underordne sig Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjet og dennes Komitéer.

4) Befalinger fra Statsdumaens Militærkommission skal kun gennemføres, naar de ikke strider mod Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjets Befalinger og Beslutninger.

5) Vaaben af enhver Art, som: Geværer, Maskingeværer, Panserautomobiler o. a., maa være til Raadighed for og under Kontrol af Kompagni- og Bataljonskomitéerne og maa i intet Tilfælde udleveres til Officererne, heller ikke naar disse kræver det.

6) I Geledet og i tjenstligt Ærinde maa Soldaterne holde den strengeste Militærdisciplin, men udenfor Tjenesten og Geledet, i deres politiske, borgerlige og private Liv, maa Soldaterne i ingen Henseende hindres i at udøve de Rettigheder, der tilkommer alle Statsborgere.

Specielt afskaffes den militære Hilsepligt og obligatoriske Æresbevisninger udenfor Tjenesten.

7) Ligeledes afskaffes Tiltale af Officererne med Titler som: Deres Excellence, Deres Velbaarenhed o. s. v. og erstattes med Tiltalen: Hr. General, Hr. Oberst o. s. v.

Det forbydes Militærpersoner af enhver Rang at behandle Soldaterne groft, særlig at bruge Tiltalen »Du«; enhver Tilsidesættelse af denne Befaling og alle Tvistigheder mellem Officerer og Soldater skal de sidstnævnte bringe til Kompagnikomitéens Kundskab.

Nærværende Befaling skal oplæses for samtlige Kompagnier, Bataljoner, Regimenter, Skibsbesætninger, Batterier og andre Tropper af Felt- og Hjælpetjenesten.

Petrograds Arbejder- og Soldaterrepræsentanters Sovjet«.

Denne Befaling gjorde Sovjetten til Massernes altomfattende revolutionære Organisation. Samtlige Troppedele kom med Vaaben og Udrustning under dens politiske Kontrol.

I Befalingen havde der ogsaa været et Afsnit om de Foresattes Valgbarhed, men da Befalingen blev trykt i Bladet, blev Valgbarheden efter Sokolofs Anvisning udeladt.

Den 14. Marts dannedes Sovjetter af Arbejderrepræsentanter i Moskva, Samara og Saratof. Fra Sormovo kom der til Nisjni-Novgorod 5.000 Arbejdere, som sluttede sig til Garnisonen. I Tver samledes flere Tusind Arbejdere foran Kasernen og marcherede derefter gennem Byen sammen med Soldaterne.

Under disse Omstændigheder var den provisoriske Komités Myndighed fuldstændig illusorisk. Den maatte komme til en Forstaaelse med Sovjetten. Den 14. Marts Klokken 12 om Natten indbød den provisoriske Komité Repræsentanter for Sovjetten til et Møde. Der kom Mensjevikerne N. S. Tsjkheïdse, N. D. Sokolof, N. N. Sukhanof, J. M. Steklof (dengang Mensjevik) og den Socialrevolutionære V. N. Filippofski.

Kort før denne Indbydelse havde Sovjettens Eksekutivkomité

ligeledes drøftet Problemet om Magten. Mensjevikerne og de Socialrevolutionære havde Flertal i Eksekutivkomitéen. Grunden til, at de betragtede Februarrevolutionen som en borgerlig Revolution, var ikke blot, at den gjorde Ende paa det halvfeudale Regime, men ogsaa, at Bourgeoisiet efter deres Mening var den eneste førende Kraft i Revolutionen. Potresof, en gammel anset Mensjevik fra yderste højre Fløj, skrev rent ud:

> »Under den borgerlige Revolution viste Bourgeoisiet sig atter socialt og psykologisk bedst forberedt til at løse de fælles nationale Opgaver. Det vil sige, at i den nærmeste, omend korte historiske Periode, den Periode, hvor det udviklede kapitalistiske System i Landet fæstnes, er det denne Klasse, Rollen som Herre og Mester er tildelt.«[154]

Med Hensyn til Bedømmelsen af den fremtidige Statsmagts Karakter var der ingen Forskel mellem Højre- og Venstremensjevikerne. N. N. Sukhanof gjaldt som den »mest venstreorienterede« blandt Mensjevikerne. Han var næsten »Nederlagstilhænger«, skrev af og til Artikler mod Krigen og repræsenterede i dette Spørgsmaal en anden Opfattelse end den officielle Mensjevisme. Sukhanof, »Halv-Leninisten«, som han selv kaldte sig, gav dengang Udtryk for følgende Mening:

> »Den Magt, som skal afløse Tsarismen, maa være borgerlig; Trepof og Rasputin maa og kan kun afløses af Lederne af Dumaens »Fremskridtsblok«. En saadan Løsning maa man stile efter. I modsat Fald vil Omvæltningen mislykkes og Revolutionen gaa til Grunde.«[155]

Sukhanof forklarede saa, hvorfor netop Bourgeoisiet maatte overtage Magten. Demokratiet er splittet, det besidder ingen politiske Organisationer, det vil ikke kunne beherske det bestaaende Statsmaskineri uden noget Magtapparat, og det vover ikke engang at drømme om at skabe et nyt.

> »Hele det bestaaende Statsmaskineri, Hæren af Embedsmænd, Semstvoerne og Byforvaltningerne, som er privilegeret sammensat, og som arbejder under Medvirkning af

alle Demokratiets Kræfter, kunde adlyde en Miljukof, men ikke en Tsjkheïdse, og noget andet Apparat gaves der ikke og kunde der ikke gives.«[156]

Saaledes forklarede Sukhanof Nødvendigheden af at overgive Magten til Bourgeoisiet. Smaaborgeren, der under Revolutionen hverken vidste ud eller ind, tænkte slet ikke paa at antaste Statsmagten eller at give Magten til nogen som helst anden end den »sædvanlige« Herre. Kun eet foruroligede de Ledere af Sovjetten, som den revolutionære Bølge tilfældigt havde hævet op:

»Spørgsmaalet ... bestaar i, om de besiddende Klasser i Rusland under saadanne Omstændigheder *vil* overtage Magten. Opgaven er følgelig *at tvinge dem til at overtage Magten.*«[157]

Bourgeoisiet, der nu manglede Tsarismens Støtte, var angst for at tage Magtens Byrde paa sig. Mest aabenhjertet udtrykte Sjulgin sig:

»Vi var født og opdraget til at rose eller dadle den Magt, som gav os Ly under sine Vinger ... Vi var i yderste Fald i Stand til at foretage den lidet besværlige Overgang fra Deputeretbænkene til Ministertaburetterne ... *under den Forudsætning, at den kejserlige Livvagt beskyttede os* ... Men overfor Muligheden af en Omstyrtelse af Magten, overfor denne Afgrunds bundløse Dyb blev vi grebet af Svimmelhed og vort Hjerte stod stille.«[158]

Sovjettens Ledere, der mistede deres Selvbeherskelse, efterhaanden som Revolutionen udviklede sig, vilde med Vold paatvinge de modstræbende »Herrer og Mestre« Magten.

Sovjettens Eksekutivkomité besluttede at overlade det til den provisoriske Komité efter eget Skøn at opstille en Ministerliste og vedtog ikke at indtræde i Regeringen, men at overgive den Magten paa følgende Betingelser: 1) Fuldstændig Amnesti for alle politiske og religiøse Sager; 2) Ytrings-, Forenings-, Forsamlings- og Strejkefrihed; 3) Afskaffelse af alle Indskrænkninger paa Grund af Stand, Nationalitet og Religion; 4) Politiets

Erstatning med en Milits; 5) Demokratiske Valg til Organerne for den lokale Forvaltning; 6) Regeringen giver Afkald paa et hvilket som helst Skridt, der kan foregribe den fremtidige Regeringsform, indtil den konstituerende Forsamlings Indkaldelse; 7) Ingen Fjernelse eller Afvæbning af revolutionære Regimenter; 8) Borgerlige Rettigheder til Soldaterne. Blandt Sovjettens Krav fandtes der ikke eet stort Spørgsmaal, som man kunde have ført en skarp Kamp for: hverken Kravet om Jord, om Fred eller om 8 Timers Arbejdsdag blev omtalt. De smaaborgerlige, mensjevikisk-socialrevolutionære Ledere af Sovjetten gik med Vilje uden om disse Grundspørgsmaal for ikke at skræmme Bourgeoisiet.

Statsdumaens provisoriske Komité var yderst nervøs, mens den ventede paa Sovjettens Delegation. Fra alle Sider indløb der Efterretninger om Revolutionens hurtige Udvikling. Fra Regimenterne blev der telefoneret, at Soldaternes Holdning overfor Officererne stadig forværredes. Saasnart den socialrevolutionær-mensjevikiske Delegation fra Sovjetten viste sig i Paladsets højre Fløj, begyndte Rodsjanko og Miljukof at tale i Munden paa hinanden om Anarki i Byen og fortælle alle mulige Rygter om Gadeuroligheder. Bourgeoisiets Førere smurte tykt paa for at staa bedre, naar Handelen skulde foregaa, men til deres Forbavselse var der ingen, der modsagde dem. De smaaborgerlige Repræsentanter for Sovjetten hørte paa dem med Sympati. Miljukof forstod, at Revolutionen havde skræmt Gæsterne fra venstre Fløj af det Tauriske Palads lige saa meget som Værterne i højre Fløj. Miljukof genvandt straks sin Ro og forhørte sig med forretningsmæssig Mine om Eksekutivkomitéens Betingelser. De Betingelser, der blev opstillet af Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjet var stort set antagelige og kunde danne Grundlag for en Forstaaelse mellem Sovjetten og Statsdumaens Komité, erklærede Miljukof; dog føjede han til, at der var Punkter, som han afgjort maatte gøre Indsigelse imod. Navnlig var der Punktet om at give Afkald paa noget Skridt, der kunde foregribe den fremtidige Regeringsform. Bourgeoisiføreren, der havde genvundet sin Ro, søgte at overtale Delegationen til at gaa med til et Monarki: i Stedet for Nikolaj skulde man sætte hans Søn paa Tronen og udnævne Mikhael til Regent. Det var Bourgeoisiets gamle Program, der var opstillet længe før

Revolutionen. »Den ene er et sygt Barn, den anden en fuldkommen Dumrian«[159], sagde Miljukof, og Rodsjanko og de andre Medlemmer af Komitéen støttede ham. Miljukof læste paany alle Betingelserne for en Overenskomst, gav uforbeholden Tilslutning til Indkaldelse af en konstituerende Forsamling, men standsede atter ved Punktet om Regeringsformen.

Striden endte med, at man vedtog følgende Kompromisformel:

> »Ufortøvet Forberedelse af Indkaldelsen af en konstituerende Forsamling, valgt paa Grundlag af almindelig, lige, direkte og hemmelig Stemmeafgivning, som skal bestemme Landets Statsform og Forfatning.«[160]

Punktet gav i denne Form Miljukof frie Hænder, han kunde udlægge disse Betingelser efter eget Ønske.

Ved det sidste Krav angaaende Soldaternes Rettigheder indsatte Miljukof ligeledes en Ændring, der skulde lette ham hans fremtidige Politik:

> »indenfor de Grænser, som militær-tekniske Forhold tillader.«[161]

Efter at Miljukof paa denne lette Maade var kommet til Rette med Sovjettens Forslag, forlangte han paa sin Side, at der i Overenskomsten skulde optages en Forpligtelse: Sovjettens Eksekutivkomité skulde offentliggøre en Erklæring om, at Regeringen var blevet dannet i Forstaaelse med Sovjetten af Arbejderrepræsentanter og derfor fortjente Massernes Tillid; Erklæringen skulde indeholde en Opfordring til Soldaterne om at anerkende Officererne.

Hermed endte Mødet. Den provisoriske Komité begyndte at udfærdige en Ministerliste. Sovjettens Repræsentanter udarbejdede Erklæringen. Ved Daggry den 15. Marts traadte de paany sammen. Erklæringen fra Sovjettens Repræsentanter passede ikke Miljukof, og han gav sig straks til at korrigere den. Sovjettens Repræsentanter udarbejdede alle Punkter til den provisoriske Regerings Bekendtgørelse, mens Miljukof, Bourgeoisiets Fører, skrev Eksekutivkomitéens Erklæring. Dette Skuespil var karakteristisk for det fremtidige Forhold mellem den borgerlige Regering og Sovjettens smaaborgerlige Ledere.

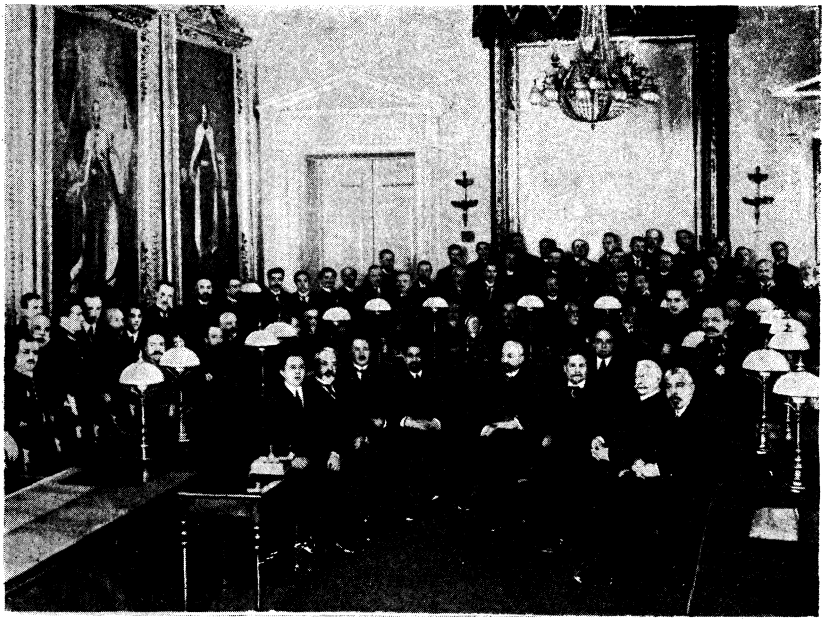

Den provisoriske Regering i dens første Sammensætning.
Siddende, fra venstre: A. I. Konovalof. A. I. Gutsjkof, N. V. Nekrasot A. I. Sjingarjof, G. J. Lvof, I. V. Godnef, M. I. Teresjtsjenko, P. N. Miljukof A. A. Manuilof. Staaende, fra højre: A. F. Kerenski

Samme Formiddag blev Regeringens Sammensætning bekendtgjort: Ministerpræsident og Indenrigsminister: Fyrst G. J. Lvof; Udenrigsminister: P. N. Miljukof (Kadet); Krigs- og Marineminister: A. I. Gutsjkof (Oktobrist); Trafikminister; N. V. Nekrasof (Kadet); Minister for Handel og Industri: A. I. Konovalof (Fremskridtspartiet); Finansminister: M. I. Teresjtsjenko; Undervisningsminister: A. A. Manuilof (Kadet); Overprokurator for Synoden: V. N. Lvof; Landbrugsminister: A. I. Sjingarjof (Kadet); Justitsminister: A. F. Kerenski (Trudovik); Statskontrolør: I. V. Godnef. 6 Ministre, d. v. s. Flertallet af Kabinettet, var taget fra den Liste over en »Tillidsregering«, der var opstillet allerede i Efteraaret 1915.

Den væbnede Magt og Massernes Støtte var paa Sovjetternes

Side, men Statsmagten laa i Hænderne paa den provisoriske Regering. Der opstod en Dobbeltmagt, en sjælden Foreteelse i Historien. Lenin skrev derom:

> »Det er et i højeste Grad bemærkelsesværdigt Særkende ved vor Revolution, at den har skabt en *Dobbeltmagt* ... Hvori bestaar nu denne Dobbeltmagt? I, at der ved Siden af den provisoriske Regering, *Bourgeoisiets Regering*, er opstaaet en *anden Regering*, som ganske vist endnu er svag og i sin Vorden, men dog uden Tvivl virkelig eksisterer og bliver stærkere: Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjetter.«[162]

Sovjetterne, der var skabt af de sejrrige Arbejdere og Soldater, men ledet af Mensjevikerne, anerkendte imidlertid frivilligt den provisoriske Regerings Autoritet, de overgav frivilligt den Magt, Soldaterne og Arbejderne havde erobret, til Bourgeoisiet.

Hvorfor?

Bourgeoisiet som Klasse var langt bedre organiseret end Proletariatet og Bønderne. Navnlig Krigen havde fremmet dets Organisering. Under Konflikterne med Selvherskerdømmet om Krigen og den kommende Revolution, havde Bourgeoisiet faktisk forberedt sit fremtidige Magtapparat.

> »Det var ikke tilfældigt,« skrev Lenin, »at Magten tilfaldt dette Parti (Kapitalisternes — *Red.*), selv om det naturligvis ikke var Kapitalisterne, der kæmpede mod de tsaristiske Tropper og udgød deres Blod for Friheden, men Arbejderne og Bønderne, Matroserne og Soldaterne. Magten tilfaldt Kapitalisternes Parti, fordi denne Klasse besad den Styrke, der ligger i Rigdom, Organisation og Viden. I Tiden efter 1905 og særlig under Krigen havde Kapitalisterne og de til dem knyttede Godsejere i Rusland gjort de største Fremskridt, hvad deres Organisering angaar.«[163]

Proletariatet var mindre forberedt til at tage Magten end Bourgeoisiet var. Den politisk mest modne Del af det bolsjevikiske Parti og Proletariatet var dels gaaet til Grunde i Krigen, dels befandt den sig i Emigration eller Forvisning i det fjerne

Sibirien, dels var den spredt over alle Krigens Fronter. I dens Sted traadte nye Masser fra Landet og mindre erfarne Partimedlemmer. Ganske vist var de nye Arbejdere for største Delen fremgaaet af Bøndernes fattige Lag, kun en Del af dem kom fra Kulakstanden og Byernes Smaaborgerstand. De sidste slap for Militærtjeneste ved at arbejde i Krigsindustrien. Men begge Grupper bragte smaaborgerlige Fordomme og politisk Blindhed ind i Proletariatets Rækker. Denne Omstændighed svækkede Proletariatet for en Tid.

Endelig var ogsaa den Kendsgerning af overordentlig Betydning, at Millioner og atter Millioner Mennesker, der politisk havde ligget i Dvale i »Folkenes Fængsel«, som det tsaristiske Rusland blev kaldt, med eet Slag traadte ind i det politiske Liv. Spidsborgernes, Smaaborgernes Millionmasse, som tidligere forsumpede under Tsarismens frygtelige Aag, overvældede Proletariatet ved sin Mængde. En gigantisk, smaaborgerlig Bølge oversvømmede det klassebevidste Proletariat og smittede endog en Del af det ideologisk. Talrige Arbejdere blev grebet af smaaborgerlige Kompromisillusioner.

Af denne Grund høstede Bourgeoisiet Frugterne af de revolutionære Arbejderes og Bønders Februarsejr.

Af samme Grund var det ganske vist Bolsjevikerne, der gik i Spidsen for Barrikadekæmperne, men det var Mensjevikerne og de Socialrevolutionære, der fik det overvældende Flertal i Sovjetterne. Det var den smaaborgerlige Bølge, der i den første Tid bestemte Sovjettens Sammensætning og gav de smaaborgerlige Førere Overvægten. Mens Bolsjevikerne var optaget af Kampen i Gaderne, satte de Socialrevolutionære og Mensjevikerne sig fast i Sovjetten. Paa Grund af en Beslutning fra den provisoriske Eksekutivkomité, der var valgt af Petrograds Sovjet, sendte de store Bedrifter een Repræsentant for hver Tusind Arbejdere til Sovjetten, men de Bedrifter, der havde mindre end Tusind Arbejdere, valgte ogsaa en Repræsentant. Efter denne Valgmaade fik de førende Bedrifter, der omfattede 87 Procent af Petrograds Proletariat, 124 Pladser i Sovjetten, kun to mere end de smaa Bedrifter, som tilsammen beskæftigede 13 Procent af Arbejderne.

Paa den Maade druknede Industriens Giganter, »Bolsjevikbedrifterne«, der ledede Bevægelsen, i de haandværksmæssige Smaabedrifter.

Desuden blev der til Sovjetten valgt Repræsentanter for de forskelligste militære Myndigheder, Tjenestesteder og Magasiner og tillige Hundreder af Bondesoldater fra Garnisonen, hvor de politisk umodne Elementer havde Overhaand.

Alt dette satte sit afgørende Præg paa Petrogradsovjettens Ledelse.

4.
Den provisoriske Regerings Kamp for Bourgeoisiets Eneherredømme

Efter at den provisoriske Regering havde sikret sig Støtte fra Petrograds Sovjet, beskæftigede den sig først og fremmest med Spørgsmaalet om Romanofdynastiet. Bag Sovjettens Ryg sendte Regeringen den 15. Marts A. I. Gutsjkof og V. V. Sjulgin til Tsaren i Pskof. Efter deres Afrejse, ved Tretiden om Eftermiddagen, talte Miljukof paa et Møde i det Tauriske Palads' Sal og gav Meddelelse om Regeringens Dannelse. Miljukofs Tale vandt Tilslutning, men mellem Bifaldet hørtes der ogsaa Protester. »Hvem har valgt jer?« blev der raabt til Taleren. Da Miljukof betegnede Fyrst Lvof som »Repræsentant for den organiserede Offentlighed«, lød der flere Tilraab fra Mængden: »den privilegerede!« — d. v. s. den borgerlige Offentlighed. Miljukof maatte holde en lang Lovtale om Gutsjkof og endog gribe til en direkte Løgn for at undgaa yderligere Modsigelse. »I dette Øjeblik, mens jeg taler til Dem i denne Sal, organiserer Gutsjkof paa Hovedstadens Gader vor Sejr«, sagde Miljukof, mens Gutsjkof i Virkeligheden sad i Toget for at rejse til Tsaren. Fra alle Sider i den store Sal lød der Raab: »Hvad med Dynastiet?« Miljukof tog til sidst Mod til sig og forsøgte forsigtigt at lægge Kortene paa Bordet:

> »Jeg ved i Forvejen, at mit Svar ikke vil tilfredsstille Dem alle, men jeg vil give det. Den gamle Despot, der har bragt Rusland til Afgrundens Rand, vil enten frivilligt give Afkald paa Tronen eller blive afsat. Magten vil gaa over til Storfyrst Mikhael Alexandrovitsj som Regent. Alexej bliver Tsarens Efterfølger.«

Dette gav Anledning til en ubeskrivelig Tumult. Fra Tilhørerpladserne blev der raabt: »Det er det gamle Dynasti«. Da Larmen havde lagt sig, anstrengte Miljukof sig for at afsvække Indtrykket af Meddelelsen noget:

> »Ja, mine Herrer, det er det gamle Dynasti, som De maaske ikke synes om, og som jeg maaske heller ikke synes om. Men nu drejer det sig ikke om, hvem man synes om. Vi maa ikke lade Spørgsmaalet om Statsformen ubesvaret og uløst. Vi forestiller os den som et parlamentarisk, konstitutionelt Monarki. Det kan være, at andre forestiller sig den anderledes. Men hvis vi skal til at strides derom, i Stedet for straks at træffe en Afgørelse, vil Rusland komme ud i Borgerkrig, og det Regime, vi netop har styrtet, vil opstaa igen ... Saa snart Faren er forbi, og der igen er tilvejebragt en fast Ordning, vil vi forberede Indkaldelsen af den konstituerende Forsamling ... paa Grundlag af almindelige, direkte, lige og hemmelige Valg. Den frit valgte Folkerepræsentation vil afgøre, hvem der bedst udtrykker den almindelige Mening i Rusland: vi eller vore Modstandere.«[164]

I Fabrikerne og Regimenterne fremkaldte Miljukofs Tale stærk Ophidselse. Om Aftenen viste der sig i det Tauriske Palads en Gruppe Officerer. De erklærede, at de ikke kunde vende tilbage til deres Regimenter, saalænge Miljukof ikke havde taget sine Ytringer tilbage. Meget bekymrede traadte Regeringsmedlemmerne sammen. Man besluttede til »Folkets Beroligelse« at erklære, at Miljukofs Tale »var Udtryk for hans personlige Mening«.

Mens Petrograd protesterede voldsomt mod Forsøget paa at paatvinge Folket en ny Tsar, ankom Gutsjkof og Sjulgin til Pskof, hvor de meddelte Regeringens Plan om at sætte Alexej paa Tronen. Nikolaj II erklærede, at han havde skiftet Mening og gav Afkald paa Tronen for sig og sin Søn til Fordel for sin Broder Mikhael. Den tidligere Tsar paaberaabte sig sin Faderfølelse: »Jeg er ikke i Stand til at skilles fra min Søn«.[165] I Virkeligheden lod Nikolaj sig lede af politiske Overvejelser: han vilde ikke risikere at miste sin Søn, men hellere se Tiden an. Gutsjkof og Sjulgin meddelte over direkte Telegrafledning den

provisoriske Regering Ordlyden af Tronfrasigelsen og rejste tilbage til Petrograd. Af Hensyn til Stemningen i Hovedstaden besluttede Regeringen ikke at offentliggøre Meddelelsen. Det lykkedes at advare Sjulgin telefonisk, men Gutsjkof begav sig direkte fra Toget til et Møde af Jernbanefolk paa selve Banegaarden, hvor han oplæste Manifestet og sluttede med Ordene: »Kejser Mikhael leve!«.[166] Svaret var Tilraab: »Ned med Tsaren!« De harmfulde Arbejdere forlangte, at Gutsjkof skulde arresteres og kropsvisiteres ... »Peberrod er ikke sødere end Radiser«, raabte Soldaterne oprørte, da de hørte Planen om at erstatte Nikolaj II med Mikhael II.

Den provisoriske Regering mærkede klart Stemningen blandt de brede Masser og forstod, at der ikke kunde være Tale om at bevare Monarkiet. Tidligt om Morgenen den 16. Marts opsøgte Rodsjanko, Miljukof, Gutsjkof, Nekrasof, Kerenski og andre Medlemmer af Regeringen Storfyrst Mikhael. Delegationens Flertal raadede ham til ligeledes at give Afkald paa Tronen. Imod dette var kun Miljukof og Gutsjkof, som lovede Storfyrsten, at de udenfor Petrograd vilde samle Stridskræfter til Forsvar for Monarkiet. Men Mikhael forstod selv, at han ikke vilde kunne holde Stillingen. Dagen i Forvejen havde han bedt om at faa et Tog stillet til Raadighed for at køre fra Gatsjina til Petrograd; men i Sovjetten erklærede man, at »Borger Romanof« kunde gaa ned paa Banegaarden, løse en Billet og tage det sædvanlige Tog. Mikhael Romanof tænkte sig om et Øjeblik, talte under fire Øjne med Rodsjanko og erklærede, at han vilde frasige sig Tronen. Miljukof fortæller, at Kerenski saa greb Storfyrstens Haand og sagde: »Deres Højhed, De er et ædelt Menneske«.[167]

Monarkiet kunde ikke reddes, men i Stedet søgte Bourgeoisiet at give den nye Magt et saa legitimt Udseende som muligt. Gutsjkof og Sjulgin fik Tsaren til at udnævne Fyrst Lvof til Ministerpræsident. Saaledes var Regeringens Leder lovmæssigt godkendt af den tidligere Tsar. Rodsjanko betonede ofte, at Fyrst Lvof

> »legemliggjorde Kontinuiteten af Magten, der var blevet overdraget ham af den endnu ikke styrtede Statsmagts Overhoved«.[168]

I Virkeligheden var Nikolaj ikke længere Tsar, da han under-

skrev Lvofs Udnævnelse. Mikhael opfordrede i sin Tronfrasigelse Folket til at adlyde

> »den provisoriske Regering, der er opstaaet ved Statsdumaens Initiativ og udstyret med Magtens hele Fylde.«[169]

Endog den nye Kommandant for Petrograds Militærkreds blev udnævnt i Forstaaelse med den gamle Statsmagt. I Stedet for General Khabalof indsattes General L. G. Kornilof, der var godt anskrevet i Hofkredse; Nikolaj II havde endog »værdiget ham Opmærksomhed«, efter at han var flygtet fra østrigsk-tysk Fangenskab. Ved et Telegram fra Fyrst Lvof af 18. Marts blev samtlige Guvernører og Viceguvernører afsat og deres Funktioner overdraget til Formændene for Guvernementernes Semstvoforvaltninger. Men mange af disse Formænd var i sin Tid blevet udnævnt af den gamle Statsmagt, og selv de, der var valgt, tilhørte de mest reaktionære Grupper.

Arbejdernes og Soldaternes energiske Protest mod Forsøgene paa at redde Monarkiet viste Regeringens Førere, at Bourgeoisiets Eneherredømme ikke kunde oprettes med Magt. Aabenlys Magtanvendelse tirrede Masserne, vakte Modstand og forstærkede Revolutionen. Der blev kun eet tilbage: at gøre Indrømmelser, benytte Krogveje og strø om sig med Løfter for at vinde Tid og samle Kræfter og saa gøre Ende paa Revolutionen. En saadan Indrømmelse var Kerenskis Optagelse i Regeringen, skønt hans Kandidatur overhovede ikke var blevet nævnt under Samtalerne med Sovjettens Repræsentanter Natten mellem den 14. og 15. Marts. V. V. Sjulgin fortæller i sine Erindringer, at Kadetten Sjingarjof, Landbrugsminister i den provisoriske Regering, kort før Revolutionen havde sagt:

> »— Hvis Magten tilfalder os, maa vi søge Støtte ved at udvide Fremskridtsblokken til venstre . . .
> — Hvorledes tænker De Dem det?
> — Jeg vil rette Opfordring til Kerenski.
> — Kerenski? Som hvad?
> — Som Justitsminister f. Eks. . . . Nu har denne Post slet ingen Betydning, men man maa fravriste Revolutionen dens Anførere . . . Blandt dem kommer i hvert Fald kun

Kerenski i Betragtning ... Det er langt bedre at have ham paa vor Side end mod os.«[170]

Den provisoriske Regering forsøgte at bevare frie Hænder. Den 19. Marts henvendte den sig til Folket med et Opraab, hvori den i meget ubestemt Form erklærede, at

»den ansaa det for sin hellige og ansvarsfulde Pligt at opfylde de af Folket nærede Ønsker og at føre Landet ind paa en fri, borgerlig Samfundsordnings lyse Vej.«[171]

Hvori de »af Folket nærede Ønsker« og Regeringens »hellige Pligt« konkret bestod, kunde ingen se af det svulstige, ordrige Opraab. Man lovede at indkalde den konstituerende Forsamling, der skulde afgøre alle Grundspørgsmaal, men Tidspunktet for Indkaldelsen blev ikke nævnt. Det var den konstituerende Forsamling, Miljukof forskansede sig bag, da han paa Mødet blev overdænget med Protester mod Monarkiet. Til den konstituerende Forsamling henviste Regeringen alle, der forlangte Svar paa Spørgsmaalet om Jord, Brød og Fred.

Ligesom den provisoriske Regerings første Erklæring af 15. Marts siger Opraabet af 19. Marts ikke et eneste Ord om Jordens Overgivelse til Bønderne. Til Landbrugsminister blev udnævnt A. I. Sjingarjof, en Semstvolæge, Kadet og Medlem af 4. Statsduma. Sjingarjofs Udnævnelse forklaredes udelukkende ved, at han i Dumaen altid havde talt om Levnedsmiddelspørgsmaal. Landbrugsministeriet var for den provisoriske Regering først og fremmest et Ernæringsministerium. Revolutionen var begyndt med »Levnedsmiddeluroligheder«; saadanne »Uroligheder« truede ogsaa den nye Regering, men Landsbyerne havde endnu ikke løftet deres Røst for at kræve Jord. Den provisoriske Regering talte ikke om Jorden, men allerede den 9. Marts besluttede den at drage Bønderne i Guvernementet Kasan til retsligt Ansvar paa Grund af Aktioner mod Grundejerne.

Der gik imidlertid ikke 14 Dage, før Landsbyerne lod høre fra sig. »Bønderne ... har overfaldet Godset Alexandrofka og delvis plyndret det,«[172] rapporteredes der fra Guvernementet Kursk. Fyrst Trubetskojs Godsforvalter i Guvernementet Rjasan beklagede sig over Bønderne, der forlangte, at Godset skulde

overgives dem. Den 29. Marts fik Sjingarjof et Telegram om Bondeuroligheder i Guvernementet Moskva. Lignende Meddelelser indløb fra alle Egne af Rusland.

Den provisoriske Regering gjorde først Forsøg paa at undertrykke den begyndende Bondebevægelse med de gammelkendte Midler: i første Halvdel af Marts blev der sendt Tropper til Landsbyerne for at »berolige« Befolkningen. Saadanne Afdelinger blev sendt til Guvernementerne Kursk, Mogilef og Perm. Men Regeringen Lvof — Miljukof — Sjingarjof blev hurtigt klar over, at man ikke kunde bringe Landsbyerne til Ro med de gamle Midler. Simpelthen at undertrykke Bevægelsen gik ikke. Der maatte visse Indrømmelser til. Den 25. Marts bekendtgjorde Regeringen, at Nikolaj II's Grundbesiddelser — Krongodserne — vilde blive eksproprieret til Fordel for Staten, og den 29. Marts blev denne Beslutning udvidet til hele Romanoffamiliens Grundbesiddelser, de saakaldte Apanagegodser.

Den 30. Marts henvendte Regeringen Lvof sig til Bønderne med en Erklæring:

> »Jordreformen ... vil uden Tvivl staa paa Dagsordenen i den forestaaende konstituerende Forsamling«, lovede den provisoriske Regering. »Jordspørgsmaalet kan ikke afgøres ved egenmægtige Beslaglæggelser«, hed det videre i Erklæringen. »Vold og Plyndringer er det værste og farligste Middel, naar det gælder økonomiske Forhold.«[173]

Talen om at afholde sig fra Vold angik dog kun Bønderne, til eget Brug blev Regeringen ved at anvende Vold. Den 21. April gav Fyrst Lvof, der var Ministerpræsident og tillige Indenrigsminister, Guvernementskommissærerne Anvisning paa at undertrykke Bondeurolighederne med alle Midler, »selv om der skal udkommanderes Militær«. De Provinskommissærer, som den provisoriske Regering havde udnævnt, og de Repræsentanter, som Statsdumaen havde udsendt, var nidkære i Gennemførelsen af Ministerpræsidentens Anvisninger. De Socialrevolutionære og Mensjevikerne dækkede Regeringens Straffeforholdsregler. Den 29. Marts vendte det socialrevolutionære Partis Distriktskonference i Petrograd sig imod Bondebevægelsen. Paa denne Konference fastslog man, at

»alle Forsøg paa øjeblikkelig Beslaglæggelse af privatejet Jord kan faa skæbnesvangre Følger for det regelmæssige Forløb af Landbrugets Liv ... Konfiskationen af de dyrkede Apanage-, Kron- og Privatgodser maa kun gennemføres ad Lovgivningens Vej ved Hjælp af den konstituerende Forsamling, der vil give Folket Jord og Frihed.«[174]

De Socialrevolutionære var mere reaktionære end Bourgeoisiet selv. Den provisoriske Regering havde faa Dage i Forvejen konfiskeret Kron- og Apanagegodserne. Den 16. April vedtog den alrussiske Sovjetkonference af Arbejder- og Soldaterrepræsentanter paa Mensjevikernes Forslag en Resolution, i hvilken det hed:

»... Agraruroligheder kan ikke gavne Bønderne, men kun Kontrarevolutionen. Man maa huske paa, at Magten nu befinder sig i Folkets Hænder, og at Folket selv vil afgøre Jordspørgsmaalet i den konstituerende Forsamling ...«[175]

Truslerne og Voldshandlingerne standsede ikke Agrarbevægelsen.

»I April viste der sig de første Tegn til en Ændring af Bøndernes Retsbevidsthed med Hensyn til Løsningen af Jordspørgsmaalet, og samtidig med denne Ændring begyndte tilsvarende Efterretninger i Form af Telegrammer at indløbe fra Provinsen.«[176]

— saaledes skrev Indenrigsministeren i tørt Kancellisprog til den provisoriske Regering. Godsejerne sluttede, at der maatte anvendes en ny Taktik i Kampen mod Bønderne.

»Godsejerne har forstaaet,« sagde Lenin herom, »at man ikke mere kan herske med Kniplen, det har de forstaaet udmærket, og de gaar nu over til en Herskemetode, der er noget nyt for Rusland, men som længe har eksisteret i Vesteuropa ... Godsejerne og Kapitalisterne lærer af Revolutionerne, de lærer af dem, at man maa regere Folket med Bedrag og Smiger, at man maa tilpasse sig, sætte et rødt Mærke i Knaphullet og selv om man er Blodsuger sige: Vi er det

revolutionære Demokrati; hvis I vil have lidt Taalmodighed, skal vi nok gøre alt for jer.«[177]

Den 24. April udstedte Regeringen en Lov »Til Beskyttelse af Udsæden«, som i Virkeligheden skulde sikre Godsejerne deres Jord og Forpagtningsafgifter og »i Tilfælde af 'Folkeuroligheder' deres — Godsejernes — Udgifter til Saaningen«.

Sjingarjof forsøgte at berolige Bønderne ved at oprette Forligsnævn, hvor Godsejerne skulde have den afgørende Indflydelse. Lenin bedømte dette Forsøg paa at forlige Godsejerne og Bønderne saaledes:

> »*Een* Godsejer, der ejer 2000 Desjatiner Land, og *tre Hundrede* Bondefamilier, der ejer 2000 Desjatiner Land — det er den almindelige Situation i Rusland. Tre Hundrede Bønder skulde vente paa *een* Godsejers 'frivillige' Samtykke.«[178]

Men det passede Godsejerne udmærket. Sjingarjof tog fat paa at udnytte Idéen om en saadan »frivillig Overenskomst«.

Den 4. Maj kom der en Forordning om Jordkomitéerne. Kadetten A. G. Khrusjtsjof fortæller i sin Biografi af Sjingarjof, hvordan Landbrugsministeren forestillede sig Jordkomitéernes Opgave:

> »Oprindelig tænkte A. I. Sjingarjof sig, at Jordkomitéerne skulde dannes med det ene Formaal at forberede og bearbejde Materialet om Jordspørgsmaalet... Nogen som helst udøvende Magt, nogen som helst Ret til at gribe ind i Jordforholdene skulde Komitéerne ikke have efter A. I. Sjingarjofs oprindelige Udkast.«[179]

Khrusjtsjof selv, der dengang var Landbrugsministerens højre Haand, gav i Hovedkomitéens første Møde følgende Forklaring paa, at denne Forholdsregel var nødvendig:

> »Agrarbevægelsen breder sig og antager Former, som truer med at ruinere hele Landets økonomiske Liv. Det er nødvendigt straks at tage Forholdsregler til Organisering af lokale Jordkomitéer.«[180]

Efter den Sjingarjofske Forordning skulde der i Hovedstaden dannes en Hoved-Jordkomité, i Provinsen Guvernements- og Kredskomitéer. Men Forordningen gjorde det ikke obligatorisk at danne Jordkomitéer i Landkommunerne. Lenin betegnede Forordningen om Jordkomitéerne som »en snu affattet Godsejerlov«.

> »... Men Komitéerne er efter denne snu affattede Godsejerlov sammensat saaledes,« skrev Lenin, »at Kredskomitéen er mindre demokratisk end Kommunekomitéen, Guvernementskomitéen mindre demokratisk end Kredskomitéen, og Hovedkomitéen mindre demokratisk end Guvernementskomitéen.«[181]

I Virkeligheden forløb Organiseringen noget anderledes. Kommunekomitéerne var opstaaet først, længe før Forordningen af 4. Maj kom, og havde bredt sig særlig hurtigt i April Maaned. Guvernements- og Kredskomitéerne, som den provisoriske Regerings Kommissærer skulde oprette, organiseredes kun langsomt, saa at sige i Kommunekomitéernes Kølvand, og søgte saa at tvinge disse ind under deres Førerskab.

Hovedkomitéens Politik blev helt og holdent bestemt af dens Sammensætning. Den bestod af: 25 af den provisoriske Regering udnævnte Repræsentanter, af hvilke det overvejende Flertal var Kadetter, 6 Repræsentanter for Bondeforbundet og den alrussiske Bondesovjet, 3 Repræsentanter for Statsdumaens provisoriske Komité og en Repræsentant for hvert af de politiske Partier, hvorved Kadetterne og de Grupper, der stod til højre for dem, fik 6 Pladser til. Til Formand for Hovedkomitéen blev udnævnt A. S. Posnikof, Professor i Nationaløkonomi, Medlem af 4. Statsduma, tilhørende Fremskridtspartiet, samme Parti som Minister Konovalof. Professoren var Leder af baade Bondebanken og Adelsbanken.

Det var aabenbart denne »Dobbeltfunktion«, der bevirkede, at Posnikof i Bourgeoisiets Øjne var den rette Mand til at »forlige« Bønderne med Godsejerne. Allerede i Hovedkomitéens første Møde, hvor Formanden fastlagde dens Opgaver, talte han om Nødvendigheden af

> »at udrydde en for Øjeblikket meget udbredt Vildfarelse, nemlig den, at al Jord ved den forestaaende Jordreform

vilde blive frataget Besidderne uden Erstatning. Komitéen maa erklære, at dette ikke vil blive Tilfældet.«[182]

Hovedkomitéen skulde blot spille Rollen som Beskytter imod Bønderne. Godsejernes og Bourgeoisiets virkelig effektive Arbejde blev udført uden Medvirken af dette Organ. I Hovedkomitéen diskuterede man i det uendelige Udkast til en Jordreform og forhalede paa enhver Maade den endelige Afgørelse. Paa den Maade manøvrerede den provisoriske Regering; den erstattede Truslerne og Straffeekspeditionerne med Forligsnævn og ventede paa en Lejlighed til at tage hele Magten i sine Hænder.

Denne Taktik — at gøre smaa Indrømmelser for at forebygge alvorligere Krav — fulgte den provisoriske Regering ogsaa i andre Spørgsmaal. Den 24. Marts undertegnede Petrogradfabrikanterne en Overenskomst med Petrogradsovjetten om Indførelse af 8 Timers Arbejdsdag, men den 29. Marts erklærede en Repræsentant for Petrograds Industri- og Fabrikantforening, Jefron, i et Møde hos Ministeren for Handel og Industri, Konovalof, at »den i Petrograd trufne Overenskomst ... var en midlertidig Indrømmelse«.[183]

I Ernæringsspørgsmaalet traf Regeringen overhovedet ingen Forholdsregler i den første Tid. Kø'erne foran Brødbutikerne blev ikke kortere, efter at Landbrugsministeriet var gaaet over fra den tsaristiske Dignitar Rittich til Kadetministeren Sjingarjof. Allerede den 17. Marts fastsatte Petrogradsovjettens Ernæringskommission Tvangspriser for Masseforbrugsvarer. Brødbutikernes Ejere begyndte saa at holde Brødet tilbage. Arbejderne i Bedrifterne krævede Beslaglæggelse af Kornforraadene hos de Besiddende. Den 27. Marts stillede Sovjettens Ernæringskommission Forslag om at konfiskere Korn hos de Godsejere, der ejede mindst 70 Hektar Jord. Den provisoriske Regering besluttede at tage Levnedsmiddelforsyningen i sin Haand. Den 3. April overlod Sovjettens Ernæringskommission sine Rettigheder og Beføjelser til Statens Ernæringskomité. Den 7. April var den provisoriske Regering tvunget til at udstede en Forordning om Kornmonopol, hvorefter Godsejernes Kornoverskud skulde stilles til Statens Raadighed. Til Forsyning indtil den nye Høst fik hvert Medlem af Godsejerens Familie og hver af hans Tjenestefolk og Arbejdere overladt 50 Pund Korn pr. Maaned. Til Kvægfoder og

Saasæd blev der afsat en bestemt Mængde. Desuden fik Godsejerne og Kulakerne Lov til at beholde 10 Procent af den samlede Forbrugsration »for alle Tilfældes Skyld«. Sjingarjof begrundede denne Forholdsregel med, at Staten paa Grund af Krigen var tvunget til at gribe ind i alle det økonomiske Livs Grene. Det forøgede Kornbehov og de tiltagende Vanskeligheder ved Fremskaffelsen gjorde det nødvendigt at afskaffe den frie Handel, betonede han. Hovedgrunden til denne Beslutnings Fremkomst omtalte Sjingarjof dog ikke, nemlig de revolutionære Massers Tryk paa Regeringen. I Begyndelsen bekæmpede Bourgeoisiet og Godsejerne Kornmonopolet med stor Voldsomhed. Den første alrussiske Handels- og Industrikongres, der afholdtes 1. til 5. April i Moskva, protesterede endnu før Forordningens Offentliggørelse mod »den farlige Plan om Indførelse af et Kornmonopol«, og et Flertal forkastede et Forslag om Indførelse af Monopol. Godsejernes Hovedordfører i Kampen mod Kornmonopolet, Rodsjanko, hævdede i et Brev til Kerenski, at man maatte ophæve »en saa risikabel Forholdsregel«.[184] Kornhandlernes Forbund, Børskomitéerne i en Række større Byer m. fl. vendte sig enstemmigt mod Kornmonopolet. Men det var kun et tilfældigt Vredesudbrud, fremkaldt af Overraskelsen, et instinktivt Selvforsvar, et forebyggende Modstød. Lovens Ophavsmænd erklærede selv kort Tid efter, at den i Virkeligheden kun var en Sikkerhedsforanstaltning mod Angreb fra Arbejdernes Side; ingen havde til Hensigt at gennemføre den i Praksis. Sjingarjof erklærede paa Kadetternes 7. Partikongres overfor sine Tilhængere, at det var »et ufuldstændigt Kornmonopol«.[185] Han betegnede det som »en bitter Nødvendighed«. Paa den tredje overordentlige Kongres af Repræsentanter for Børshandelen og Landbruget den 9.—12. Maj 1917 forklarede Sjingarjof i en beroligende Tone Bourgeoisiet og Godsejerne, at der ikke var nogen Grund til særlig Bekymring . . .

> »Det er ikke noget endeligt Kornmonopol,« anførte han, »vi griber ikke ind hverken i Kornproduktionen eller i den endelige Fordeling af Kornet gennem Fordelingsapparatet: det drejer sig kun om Retten til at raade over det Korn, der efter Høsten er beslaglagt af Staten.«[186]

I en Privatsamtale med Senator Sjidlofski, der beklagede sig over, at den Kornration, der var tilstaaet Grundejerne, var for lille, beroligede Sjingarjof ham og alle Godsejere ved at bemærke: »De Rationer skal De simpelthen ikke bryde Dem om; hvem skal egentlig kontrollere Dem?«[187] Den provisoriske Regerings Ministre viste »revolutionære Love« frem for Masserne, men bag Folkets Ryg anbefalede de Godsejerne at sabotere disse Love.

Kampen mod Forfaldet i Landets Økonomi blev overdraget Konovalof, en stor Tekstilfabrikant og særdeles aktiv Leder af en Række kapitalistiske Organisationer. Konovalof opfordrede Bourgeoisiet til at bekæmpe Spekulationen, talte endog om Statsindgriben i private Handels- og Industrianliggender, men i Praksis fjernede han alle indskrænkende Bestemmelser om Grundlæggelse af Aktieselskaber. Ikke uden Grund sagde man i et Møde i den Centrale Krigsindustrikomité til Konovalof, Gutsjkof og Teresjtsjenko:

> »Vi, Repræsentanterne for Handelen og Industrien, ser med særlig Stolthed paa jer tre, thi for os er I ikke blot fremragende russiske Borgere, men ogsaa de bedste og værdigste Sønner af Ruslands Handel og Industri.«[188]

Disse »værdigste Sønner af Ruslands Handel og Industri« bedrog Folket behændigt og udholdende.

Der var dog et Spørgsmaal, som man ikke kunde udskyde til den konstituerende Forsamling — det var Krigen. Man søgte paa enhver Maade at beskytte Hæren mod det revolutionære Petrograds Indflydelse. Efterretningerne om Revolutionens Udvikling blev holdt tilbage, og Aviserne blev ikke bragt videre til Troppeafdelingerne. Natten til den 16. Marts sendte den Øverstbefalendes Stabschef, General Alexejef, følgende hemmelige Telegram til Fronten:

> »Paa Grund af et Telegram fra den Øverstbefalendes Stabschef ved Vestfrontens Arméer, hvorefter en af 50 Personer bestaaende Delegation fra den nye Regering begiver sig fra Velikie Luki til Polotsk og afvæbner Gendarmerne, blev der desangaaende rettet en Forspørgsel til Statsdumaens Præsident, der meddelte, at der ikke var afsendt nogen Dele-

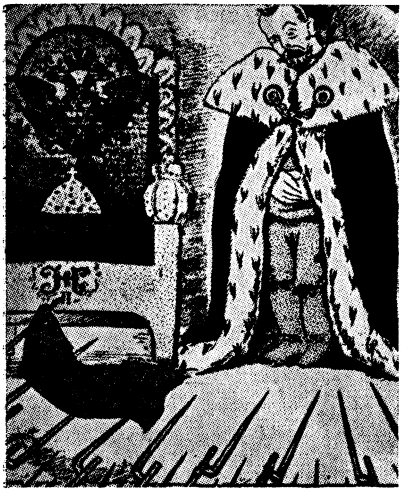

„Og derfor behager det os at frasige os den russiske Stats Trone“ (af Nikolaj II's Manifest)

Karikatur af V. Deni i „Bitsj“ Nr. 1, 1917.

Krigsminister Gutsjkof: „Krig til den sejrrige Ende“

Karikatur af Boris Jefimof.

gation. Der begynder altsaa aabenbart at vise sig rent revolutionære, tøjlesløse Bander fra Petrograd, som søger at afvæbne Gendarmerne ved Jernbanelinjerne og naturligvis derefter vil forsøge at tilrive sig Magten saavel over Jernbanerne som i Arméens Bagland og sandsynligvis ogsaa forsøge at trænge ind i selve Hæren. Man maa gribe til de mest energiske Forholdsregler, ved Jernbaneknudepunkterne maa der oprettes en Bevogtningstjeneste, paa disse Stationer maa der staa Garnisoner af paalidelige Tropper til Raadighed under Kommando af energiske Officerer. Hvis den Slags egenmægtige Delegationer dukker op et eller andet Sted, er det ønskeligt ikke at splitte dem ad, men at sætte dem fast og saa vidt muligt paa Stedet indsætte en Krigsret, hvis Domme ufortøvet skal fuldbyrdes.«[189]

Den Øverstbefalende ved Sydvestfronten, General Brusilof, udsendte et Telegram, hvori han krævede de mest energiske For-

holdsregler mod enhver Indtrængen af »Desorganisation og Anarki« i Hæren.

De tsaristiske Generaler gjorde sig rede til at møde Revolutionen i Hæren med Bajonetter og hurtigt arbejdende Krigsretter. Hvad »Befaling Nr. 1« angik, blev dens Udbredelse forhindret med samme Beslutsomhed, som det gamle Politi havde udvist ved Tilintetgørelsen af revolutionære Flyveblade.

Den 19. Marts offentliggjorde den provisoriske Regering et almindeligt Opraab til Folket og samtidig et Manifest til Hæren. Om Krigen ytrede dette Manifest sig med en vis Forsigtighed. Man betonede udelukkende, at Hæren maatte bevare sin Enhed, sit Sammenhold og sin faste indre Orden. Af Soldaterne forlangte man, at de betingelsesløst skulde underkaste sig Officererne. Den provisoriske Regering lovede Hæren at forsyne den med alt, »hvad der er nødvendigt til Fortsættelse af Krigen til den sejrrige Ende«.[190] Næste Dag ophævede Gutsjkof ved en ny Forordning »Befaling Nr. 1«.

Sovjettens Ledere, deriblandt dem, der 5 Dage i Forvejen havde affattet »Befaling Nr. 1«, f. Eks. Sokolof, var Gutsjkof behjælpelige med at ophæve denne Befaling. General Denikin fortæller, hvad han har hørt derom af General Potapof:

> »Den 19. Marts om Aftenen indfandt der sig hos Gutsjkof en Delegation fra Sovjetten ... for at drøfte en Reform af Hæren. Mødet forløb yderst stormende. Gutsjkof erklærede, at Delegationens Fordringer var uantagelige for ham, han forlod flere Gange Værelset og erklærede at ville træde tilbage som Minister. Efter at han var gaaet ud, overtog jeg (Potapof — *Red.*) Forsædet; der blev udarbejdet Overenskomster, Gutsjkof blev igen kaldt ind, og Mødet endte med Vedtagelse af et Opraab, der var undertegnet af Skobjelef for Sovjetten, af mig for Statsdumaens Komité og af Gutsjkof for Regeringen. Opraabet annullerede Befalingerne Nr. 1 og 2 (Sovjettens Befaling Nr. 2 udviklede, at Befaling Nr. 1 ikke foreskriver Valgbarhed for Officerer, og bemyndigede Komitéerne til at nedlægge Indsigelse mod Udnævnelse af Foresatte — *Red.*), men Krigsministeren lovede, at han i Arméen vilde indføre mere reelle Reformer til Nyordning af

Forholdet mellem Officerer og Soldater, end han oprindelig havde haft til Hensigt.«[191]

Den 22. Marts udstedte den provisoriske Regering et af Krigs- og Marineministeren underskrevet Opraab til Hæren, i hvilket man angreb Petrogradsovjetten, ganske vist i forsigtige Vendinger:

»Alle maa slutte op om den provisoriske Regering og have Tillid til, at den vil gøre alt, hvad der staar i dens Magt for at beskytte jer. I Hovedstaden bliver enkelte Grupper ved med at saa Tvedragt, de indsnævrer den provisoriske Regerings Frihed til at tage Beslutninger og hindrer den i at gennemføre sine Forholdsregler. Hør ikke paa dem, der saar Splid. Mange tyske Spioner, der gemmer sig i den graa Soldaterkappe, søger at stifte Ufred og sprede Uro i jeres Rækker.«[192]

Gutsjkof havde haft for travlt. Krigsministerens Opraab afslørede Regeringens sande Ansigt. Den 24. Marts skrev det bolsjevikiske Blad »Pravda«, som var begyndt at udkomme den 18. Marts, at den provisoriske Regerings Optræden betød intet mindre end et Angreb paa Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjet. Regimenterne i Petrograds Garnison begyndte at afholde Protestmøder. I Petrograds Sovjet begyndte der at indfinde sig Soldaterdelegationer fra Fronten, som eftertrykkeligt krævede Forholdsregler mod Generalernes Offensiv.

Siden Sovjettens smaaborgerlige Førere havde overladt Bourgeoisiet Magten, havde de flere Gange skærmet det mod Angreb fra de ophidsede Massers Side. Den 20. Marts indsatte Sovjettens Eksekutivkomité en særlig »Kontaktkommission« bestaaende af Tsjkheïdse, Steklof, Sukhanof, Filippofski og Skobjelef. Efter hvad Eksekutivkomitéen erklærede, blev denne Kommission dannet

»med det Formaal at informere Sovjetten om den provisoriske Regerings Hensigter og Handlinger, at informere Regeringen om det revolutionære Folks Krav, samt at paavirke Regeringen for at faa disse Krav opfyldt og uafbrudt at kontrollere deres Gennemførelse.«[193]

I Virkeligheden hjalp »Kontaktkommissionen« den provisoriske Regering med at berolige Masserne, som var kommet i Bevægelse. Saaledes var det med Spørgsmaalet om at arrestere Nikolaj og hans Familie. Den provisoriske Regering tillod Tsaren at rejse fra Pskof til Hovedkvarteret. Der traf Tsaren sammen med Hærens Generaler. Storfyrsterne kunde uforstyrret rejse til ham. Alt dette fremkaldte stærk Harme hos Soldaterne og Arbejderne. Sovjettens Eksekutivkomité saa sig nødsaget til at fatte en Beslutning om Tsarens Arrestation, og den 20. Marts besluttede ogsaa den provisoriske Regering at berøve Nikolaj Romanof og hele hans Familie Friheden.

Den 20. Marts udarbejdede den provisoriske Regering Ordlyden af Hærens og Embedsmændenes Troskabsed. I Eden stod der ikke et Ord om Revolutionen, og til Gengæld havde man beholdt Ordene om Korsets Tegn og Gud, som stod i den gamle tsaristiske Edsformular. Dette fremkaldte et nyt Udbrud af Harme. Sovjetten meddelte den 25. Marts den provisoriske Regering, at den ansaa Edens Tekst for uantagelig, og foreslog Forhandlinger om Udarbejdelse af en ny Edsformular. Samtidig betonede man, at Afvisningen af denne Tekst ikke betød nogen Opfordring til Opsætsighed mod den provisoriske Regering.

Paa samme Maade forholdt det sig med Spørgsmaalet om Krigen. Protesterne mod Gutsjkofs Optræden voksede bestandig. Soldaterne og Arbejderne krævede Fred. Den 24. Marts afholdtes der i Petrograd en Forsamling paa 1500 Mennesker, hvor det blev besluttet at foreslaa Sovjetten straks at henvende sig til det internationale og særlig det tyske og østrigske Demokrati med en Opfordring til at tvinge deres Regeringer til at slutte Fred.

Den 25. Marts forlangte en vældig Forsamling i Isjora-Værkerne i Nærheden af Petrograd, at Sovjetten skulde opfordre Arbejderklassen i de krigsførende Lande til at rejse sig mod deres Regeringer og slutte Fred. Samme Dag fandt der i Moskva en kæmpemæssig Demonstration Sted under Parolerne: »Leve den konstituerende Forsamling«, »Fred og Broderskab mellem Folkene«.[194]

Under Massebevægelsens Tryk besluttede Eksekutivkomitéens kompromisvenlige Førere at offentliggøre en særlig Deklaration som Svar paa de talrige Resolutioner og Krav. Den 27. Marts fremkom Opraabet fra Petrograds Arbejder- og Soldaterrepræ-

sentanters Sovjet til Folkene i hele Verden. Efter at have fastslaaet, at Tsaren var styrtet, at Rusland nu var et demokratisk Land, og Tiden var kommet, hvor Folkene skulde tage Afgørelsen om Krig og Fred i egne Hænder, fortsatte Sovjetten:

> »I Bevidstheden om sin revolutionære Kraft erklærer Ruslands Demokrati, at det med alle Midler vil modsætte sig sine herskende Klassers Erobringspolitik, og det opfordrer alle Europas Folk til fælles, beslutsomme Aktioner til Gunst for Freden.«[195]

Sovjettens Opraab anviste ingen konkrete Forholdsregler til Kamp for Freden. Det indeholdt ikke engang et Løfte om snarlig Optagelse af Fredsforhandlinger. Tværtimod, Opraabet betonede:

> »Vi vil standhaftigt forsvare vor egen Frihed mod alle reaktionære Anslag, indefra som udefra. Den russiske Revolution vil ikke vige for Erobrernes Bajonetter og vil ikke lade sig slaa ned af udenlandsk Militærmagt.«[196]

Sovjettens Førere forlangte, at Hæren nu som før skulde fortsætte Krigen.

Sovjettens Opraab passede hverken det russiske eller Ententens Bourgeoisi. Hvor uklart det end var affattet, var der dog i taaget Form Tale om Fred, og Folkene blev opfordret til Kamp mod Regeringens Erobringspolitik. Ententelandenes Gesandter fik travlt. Paléologue og Buchanan forlangte, at den provisoriske Regering skulde præcisere sit Standpunkt. Den 29. Marts sendte Udenrigsminister Miljukof de russiske Gesandter i Udlandet et Telegram, hvori han betonede, at den russiske Revolution satte sig som Maal at fortsætte Krigen til den endelige Sejr. Til de neutrale Lande — Svejts, Norge, Sverige og andre — blev Telegrammet sendt uden Henvisning til Krigsopgaverne.

I en Samtale med Presserepræsentanter den 5. April udtalte Miljukof:

> »Naar vi Russere gør Fordring paa Besiddelsen af Konstantinopel og Stræderne, saa vil vi dermed paa ingen Maade

antaste Tyrkiets nationale Rettigheder, og ingen har Ret til at anklage os for Erobringstendenser. Besiddelsen af Konstantinopel er altid blevet regnet for en af Ruslands urgamle nationale Opgaver.«[197]

Miljukofs Kommentarer til Sovjettens Opraab af 27. Marts havde udpræget imperialistisk Karakter. Dette kunde vække ny Harme i Masserne. Sovjettens Førere krævede, at Spørgsmaalet skulde behandles i »Kontaktkommissionen«. I dette Øjeblik dukkede Mensjeviken Tsereteli op i »Kontaktkommissionen«, han havde været Medlem af 2. Statsduma og var i 1907 blevet sendt paa Tvangsarbejde af Tsarismen. Tsereteli, der var en temperamentsfuld Taler og omgivet af en Martyrglorie, opnaaede straks en førende Stilling blandt Mensjevikerne. Han foreslog, at Regeringen ved denne Lejlighed skulde henvende sig til Hæren og Befolkningen med en højtidelig Erklæring og love: for det første et afgjort Brud med Erobringspolitiken, og for det andet Forholdsregler til at opnaa almindelig Fred. Kadetten V. D. Nabokof, der dengang var Regeringens Administrationschef, skildrer, hvorledes Tsereteli søgte at vinde Ministrene for sit Forslag:

> »Han hævdede, at hvis den provisoriske Regering vilde offentliggøre en saadan Erklæring, vilde der indtræde et eksempelløst Opsving i Stemningen i Hæren; han og hans Meningsfæller kunde da med fuld Tillid og utvivlsomt Held gaa i Lag med at samle Hæren om den provisoriske Regering, som med det samme vilde vinde overordentlig moralsk Autoritet. 'Sig det', sagde han, 'og alle vil følge Dem som een Mand'.«[198]

Tsereteli raadede altsaa direkte Bourgeoisiet til at offentliggøre en Erklæring for at berolige Masserne. Nabokof minder om, at da Tsereteli mærkede Miljukofs Vankelmodighed, begyndte han ivrigt at overtale ham:

> »Tsereteli holdt stadig paa — og hans faste Tro gjorde et ret komisk Indtryk — at hvis blot Direktivets Grundtanke blev antaget, skulde Miljukof nok finde de fine diplomatiske Metoder, ved hvis Hjælp dette Direktiv kunde gennemføres.«[199]

Den provisoriske Regering gav efter for »Kontaktkommissionens« Argumenter. Den 10. April blev der offentliggjort en Erklæring med følgende Hovedindhold:

> »Idet den provisoriske Regering overlader til Folkets Vilje, i nært Samarbejde med vore Allierede, at foretage den endelige Afgørelse af alle Spørgsmaal, der hænger sammen med Verdenskrigen og dens Afslutning, anser den det for sin Ret og sin Pligt allerede nu at erklære, at det ikke er det frie Ruslands Maal at herske over andre Folk, at tilegne sig deres nationale Goder, med Magt at erobre fremmede Omraader, men derimod at oprette en varig Fred paa Grundlag af Folkenes Selvbestemmelsesret.«[200]

Den provisoriske Regering rettede sig efter »Kontaktkommissionens« Raad og gengav Ord til andet, hvad der stod i Sovjettens Deklaration af 27. Marts. Men efter at have givet de Fordringer, Sovjettens smaaborgerlige Ledere havde stillet, hvad der tilkom dem, tilføjede Regeringen:

> »Det russiske Folk vil ikke tillade, at dets Fædreland gaar ud af den store Krig ydmyget og knækket i sin Livskraft. Disse Grundsætninger vil blive lagt til Grund for den provisoriske Regerings Udenrigspolitik, som urokkeligt vil gennemføre Folkeviljen og beskytte vort Fædrelands Rettigheder og samtidig fuldt ud overholde de Forpligtelser, vi har mod vore Allierede.«[201]

Efter Mensjevikernes Raad maskerede Regeringen behændigt sin Politiks imperialistiske Karakter ved Hjælp af »demokratiske« Paroler.

Masserne, som havde gennemført Revolutionen og rejst sig *mod* det imperialistiske Blodbad, mod dets Anstiftere og Ophavsmænd, blev paany trukket ind i Krigen af de Socialrevolutionære og Mensjevikerne. Den røveriske Krig for Kapitalisternes Interesser vilde man retfærdiggøre med, at det drejede sig om Forsvaret for Revolutionen, Forsvaret for det revolutionære Fædreland. Lenin skrev i Brochuren »Proletariatets Opgave i vor Revolution«:

»Det vigtigste, det grelleste Træk ved den smaaborgerlige Bølge, der har oversvømmet »næsten alt«, er utvivlsomt det *revolutionære Fædrelandsforsvar*. Det er nemlig den værste Fjende af den russiske Revolutions fortsatte Udvikling og heldige Udfald.«[202]

Bolsjevikernes Parti skelnede skarpt mellem *Massernes* revolutionære Fædrelandsforsvar og de smaaborgerlige *Føreres* Fædrelandsforsvar. De smaaborgerlige Føreres Fædrelandsforsvar skyldtes ikke nogen Vildfarelse, men Klassebaand og Klassetraditioner, den klassemæssige Stilling i de sociale Grupper, hvis Interesser de var Udtryk for. Massernes Fædrelandsforsvar havde helt andre Rødder. Proletarerne og de fattige Bønder var ikke interesseret i Erobring af fremmede Omraader eller i Voldshandlinger mod og Udplyndring af andre Folkeslag. Massernes Fædrelandsforsvar var Resultatet af, at Bourgeoisiet og dets Lakajer direkte bedrog dem. Bourgeoisiet og særlig de Socialrevolutionære og Mensjevikerne spillede paa den revolutionære Stolthed hos Masserne, som havde gennemført Omvæltningen, de udnyttede det »revolutionære Foraars« overstrømmende og glade Rus.

I Millioner Aviser, paa Møder, i Teatrer og Biografer blev det fremstillet, som om Krigens Karakter havde ændret sig, efter at den borgerlige provisoriske Regering var traadt i Tsarens Sted. Tidligere, hed det, var Krigen en Rovkrig, og det var Tsaren, der førte den, men nu er Tsaren styrtet, vi har faaet en Revolution — altsaa maa Landet forsvares. Brede Lag af Arbejderne og de fattige Masser paa Landet gennemskuede ikke straks dette Bedrag og blev saaledes for en Tid fanget i Bourgeoisiets Net.

Det var nødvendigt at oplyse de bedragne Soldater og Arbejdere om deres Vildfarelse og at vise dem, at naar Bourgeoisiet gik ind for Krigens Fortsættelse, var det ikke for Revolutionens Skyld, men for egen Vindings Skyld, for at forsvare deres egen Profit. Man maatte oplyse dem om, at en Krigs Karakter afhænger af, hvilken Klasse der fører den, at Krigen er en uundgaaelig Fortsættelse af den herskende Klasses Politik. Det drejede sig om Millioner, Snese af Millioner Mennesker. Det gjaldt om at løsrive enorme Masser af Arbejdere og fattige Bønder fra Bourgeoisiets og de smaaborgerlige Partiers Indflydelse. Det gjaldt om at afsløre det egennyttige Maal, der laa bag de Socialrevolu-

tionæres og Mensjevikernes larmende og prangende Fraser om Revolution, om Forsvaret af »det frie Rusland« og »Demokratiets store Erobringer«. Denne vanskelige Kamp mod Bourgeoisiets sociale Demagogi maatte Bolsjevikernes Parti føre helt alene.

Men denne ualmindeligt ansvarsfulde Kamp havde sit Særpræg. Man kunde ikke gaa ud til de vildførte Masser og simpelthen fremsætte Parolen: »Ned med Krigen!« En saadan Appel satte ofte Tilhørerne op mod vedkommende Agitator, saa hans Optræden kun gjorde Skade.

> »Parolen 'Ned med Krigen' er naturligvis rigtig,« skrev Lenin, »men den tager ikke de øjeblikkelige Opgavers Særpræg i Betragtning, nemlig Nødvendigheden af *paa anden Maade at nærme sig* den brede Masse. Efter mit Skøn minder den om Parolen »Ned med Tsaren«, som den uheldige Agitator i »den gode gamle Tid« uden videre gik ud paa Landet med og — fik Prygl for.«[203]

Under Lenins Førerskab modarbejdede Bolsjevikerne beslutsomt og selvopofrende den gigantiske, smaaborgerlige Bølge, der for en Tid havde oversvømmet Masserne.

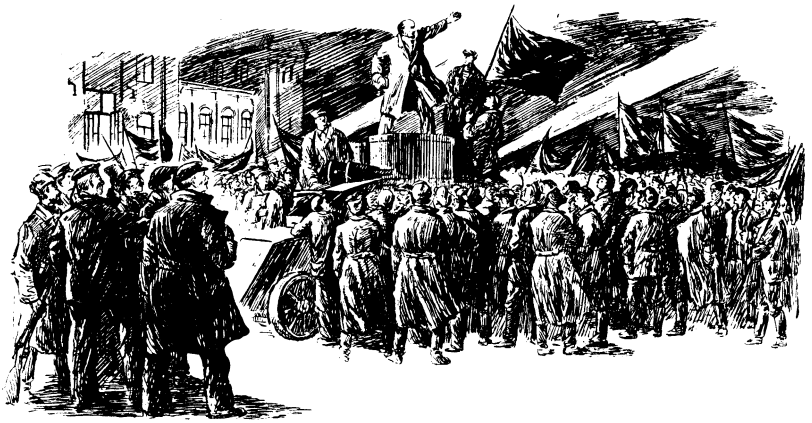

TREDIE KAPITEL

Lenins Ankomst

1.

Paa Jagt efter en Vej til det revolutionære Rusland

Da Februarrevolutionen kom, boede Lenin i Svejts. Ved de første Efterretninger om Omvæltningen besluttede Partiets Fører ufortøvet at rejse derhen, hvor den Flamme, som han utrættelig havde næret hele sit Liv, endelig blussede op. Lenin forudsaa bedre end nogen anden, hvilke Perspektiver der aabnede sig for den russiske Revolution, og hvilke Farer den gik i Møde. Af mange Aars Kamperfaring vidste han, at Revolutionens farligste Fjender vilde være dens falske Venner, den smaaborgerlige Sumps Snakkehoveder — Mensjevikerne og de Socialrevolutionære, der Gang paa Gang havde forraadt Arbejderklassens Interesser.

»... ikke Skygge af Tillid og Støtte til den nye Regering (ikke Skygge af Tillid og Støtte til Kerenski, Gvosdef, Tsjkhenkeli, Tsjkheïdse & Co.), og væbnet Afventen, væb-

net Forberedelse af en bredere Basis for en højere Etappe,«[204]

skrev Lenin fra Svejts faa Dage efter Februarrevolutionens Begyndelse som Svar paa et Spørgsmaal fra Petrograds Bolsjeviker.

I disse faa Ord var opridset et helt Aktionsprogram. Men det var ikke nok med Anvisninger »fra det fjerne«. Han maatte selv være der, hvor Revolutionens Ild flammede op, og hvor Skin-Socialisternes Brandværn fra alle Kanter af Verden kom ilende for at hjælpe de russiske Mensjeviker med at slukke Branden.

Men hvordan skulde han komme ind i det revolutionære Rusland? England og Frankrig, der beherskede alle Samfærdselsveje, lod ingen Bolsjeviker, mindst af alle Lenin, rejse igennem til Petrograd. De kendte godt Lenins Stilling til Rovkrigen. Kapitalisterne forstod udmærket, hvilke »Tab« Bolsjevikerne kunde tilføje dem ved at afsløre det imperialistiske, røveriske Blodbad.

Det var klart, at det bolsjevikiske Parti og det russiske Proletariat vilde indtage en rigtig Stilling og finde de nødvendige Paroler. Men Lenins Ankomst vilde fremskynde denne Udvikling. Bourgeoisiet, det russiske som det udenlandske, handlede i dette Tilfælde nøjagtig som dets Forgængere paa Pariserkommunens Tid. Da Pariserkommunarderne forlangte den berømte Revolutionære Blanqui udvekslet med en Række Præster og Ærkebiskopper, som var blevet tilbage i Paris, svarede Kommunens Bødler i Versailles: »At give Kommunarderne Blanqui er det samme som at sende dem en hel Hær«.

Man vilde ikke lade Lenin rejse til Rusland.

Han gennemtænkte alle Fremgangsmaader. At henvende sig til den provisoriske Regering om Hjælp var fuldkommen haabløst. Den provisoriske Regerings Udenrigsminister, Miljukof, sendte alle russiske Ambassader og Gesandtskaber følgende Telegram:

> »I Tilfælde af, at der skulde opstaa nogen som helst Tvivl angaaende politiske Emigranters Forhold, som paa Grund af Amnestiforordningen ønsker at vende tilbage til Rusland, vil jeg bede Dem danne en Komité af Repræsentanter for de politiske Emigranter ved det Dem betroede Ministeriums Udlandsafdeling for at klarlægge enhver opstaaet Tvivl i dette Spørgsmaal.«[205]

Dette Cirkulære fra Miljukof blev bekræftet ved et til de samme Adresser afsendt Telegram fra Udenrigsministeriet, i hvilket det hed:

»Ved Udstedelse af Pas til Emigranter kan De lade Dem lede af et Vidnesbyrd om deres Tilforladelighed med Hensyn til Krigen, indhentet fra andre værdige Emigranter eller fra Komitéer, som er dannet paa Grundlag af vort Telegram.«[206]

Der fandtes næppe nogen »værdig« Emigrant, der kunde bevidne Lenins »Tilforladelighed med Hensyn til Krigen«, i den Betydning, hvori det blev opfattet af den provisoriske Regering. Lenins Stilling til Krigen var alle bekendt. Man maatte søge en anden Vej, ad hvilken det var muligt at komme til Rusland. N. K. Krupskaja meddeler om Lenins Planer:

»Iljitsj havde hverken Rist eller Ro. Han bad ... om at faa at vide, om man ikke paa en eller anden Maade ved en Smuglers Hjælp kunde komme gennem Tyskland til Rusland. Det viste sig snart, at Smugleren kun kunde ordne Rejsen til Berlin. Desuden stod Smugleren i en eller anden Forbindelse med Parvus; men Parvus, der havde beriget sig paa Krigen og var blevet Socialchauvinist, vilde Lenin ikke have noget som helst at gøre med.

Man maatte søge en anden Udvej ... Nætter igennem sov Lenin ikke. En Nat sagde han: »Ved du hvad, jeg kunde jo rejse paa en stum Svenskers Pas«. Jeg maatte le: »Det gaar ikke, du kunde tale i Søvne. En Nat drømmer du om Kadetterne, saa vil du raabe i Søvne: Rakkerpak, Rakkerpak. Saa er man straks klar over, at du ikke er Svensker«.«[207]

For Lenin var der kun een Vej tilbage: at rejse over Tyskland og saa foreslaa den russiske Regering at udveksle de russiske Emigranter med tyske Krigsfanger. I og for sig var denne Vej prøvet een Gang før. Under Krigen var M. Kovalevski, en berømt borgerlig Liberal, rejst over Tyskland; da han kom til Petrograd, blev han højtidelig modtaget paa Banegaarden af Miljukof personlig, der dengang kun drømte om at blive Minister.

I sin Velkomsttale havde Miljukof ikke med et Ord omtalt, at Rejsen over Tyskland var Forrædderi. Den samme Miljukof — nu Minister i den provisoriske Regering — beredte Lenin en ganske anden Modtagelse.

Tanken at rejse gennem Tyskland stammede paa ingen Maade fra Lenin. Det var den kendte Mensjevik Martof, der kom med denne Plan, efter at det var fastslaaet, at den engelske Regering ikke vilde tillade nogen Modstander af Krigen at rejse til Rusland. Martofs Plan blev godkendt ved en Raadslagning mellem Repræsentanter for de Socialrevolutionære, Bundisterne og Mensjevikerne. Der blev sendt Telegrammer til Rusland med Krav om, at man gav Emigranterne Gennemrejsetilladelse og udvekslede dem med tyske og østrigske Krigsfanger. I to Uger ventede Emigranterne forgæves paa Svar: den provisoriske Regering havde aabenbart lagt Telegrammerne ned i Skrivebordsskuffen. Den engelske og den russiske Regering handlede i Forstaaelse med hinanden.

Først derefter besluttede Lenin at benytte Planen om at organisere Bolsjevikernes Rejse gennem Tyskland i Lighed med, hvad Martof havde foreslaaet. Da Lenin forudsaa det rasende Glam, som »Fædrelandsforsvarerne« og Bourgeoisiet vilde istemme i den Anledning, lagde han særlig Vægt paa dokumentarisk at fastslaa hver enkelt Forholdsregel til Forberedelse af Gennemrejsen. Han samlede omhyggeligt alt det Bevismateriale, som viste den provisoriske Regerings Modstand mod Bolsjevikernes Indrejse. Lenin foretog sin Afrejse fra Svejts i Overensstemmelse med en Række Internationalister, som ved denne Lejlighed afgav følgende Erklæring:

»Undertegnede har faaet Kendskab til de Hindringer, som Ententens Regeringer har lagt i Vejen for de russiske Internationalisters Afrejse, og til de Betingelser, der er blevet antaget af den tyske Regering, for deres Gennemrejse gennem Tyskland. De er fuldkommen klar over, at den tyske Regering kun tillader de russiske Internationalisters Gennemrejse i Haab om derved at styrke Bevægelsen i Rusland mod Krigen. Undertegnede erklærer:

De russiske Internationalister, som under hele Krigen uophørligt og med al deres Kraft har kæmpet mod Imperia-

lismen og særlig mod den tyske Imperialisme, vil vende tilbage til Rusland for at arbejde for Revolutionen; ved denne Handlemaade vil de hjælpe Proletariatet i alle Lande og specielt Tysklands og Østrigs Proletariat med at begynde sin revolutionære Kamp mod sin Regering. Det Eksempel, som det russiske Proletariats heltemodige Kamp har givet, er den bedste og stærkeste Stimulans til en saadan Kamp. Af alle disse Grunde finder undertegnede Internationalister fra Svejts, Frankrig, Tyskland, Polen, Sverige og Norge, at deres russiske Kammerater har ikke blot Ret, men ogsaa Pligt til at benytte den Mulighed, de har, for at vende tilbage til Rusland.«[208]

Paa Lenins Forslag indgik Sekretæren for det socialdemokratiske Parti i Svejts, Fritz Platten, en Overenskomst med de tyske Repræsentanter, hvorefter:

1) alle Emigranter faar Ret til Gennemrejse uanset deres Stilling til Krigen;

2) Emigranternes Vogn bliver ikke underkastet nogen Undersøgelse, Kontrol eller Prøvelse;

3) Emigranterne forpligter sig til efter deres Ankomst til Rusland at kræve Udveksling af tyske og østrigske Krigsfanger til Gengæld for de gennemrejste Emigranter.

Sammen med en Gruppe andre Emigranter rejste Lenin den 8. April, ledsaget af Fritz Platten, der havde organiseret Rejsen gennem Tyskland, fra Svejts til Stockholm og derfra over Finland til Petrograd.

Lenin og de medrejsende Bolsjeviker rejste gennem Tyskland i en særlig Vogn; de tyske Myndigheder maatte ifølge Gennemrejsebetingelserne kun holde Forbindelse med de Gennemrejsende ved Plattens Mellemkomst. Deraf opstod senere Legenden om den »plomberede Vogn«, i hvilken Bolsjevikerne skulde være rejst gennem Tyskland.

De tyske Chauvinister forsøgte under Rejsen at faa en Samtale med Lenin, men denne afslog kategorisk at mødes med dem.

Samtidig afrejste fra Svejts 32 Emigranter, deraf 19 Bolsjeviker, 6 Bundister og 7 fra forskellige andre Partier og Grupper. Det er værd at bemærke, at de Emigranter, som havde afslaaet at rejse med Lenin og var blevet i Svejts, allerede den 13. Maj

Lenin i en finsk Jernbanevogn paa Vej tilbage til Rusland fra Emigrationen, 1917

Efter Maleri af A. Moravjof.

besluttede at tage til Rusland ad samme Vej, thi det var umuligt at naa til Rusland paa anden Maade. Blandt disse Emigranter var der ikke en eneste Bolsjevik.

2.
Lenin i Petrograd

Ententeimperialisterne fulgte opmærksomt ethvert af Lenins Skridt. Den 16. April, den Dag han kom til Petrograd, sendte det engelske Gesandtskab det russiske Udenrigsministerium en Skrivelse med en Karakteristik af Lenin. Det hed deri:

> »Lenin er en god Organisator og et yderst farligt Menneske, *højst sandsynlig* har han mange Tilhængere i Petrograd.«[209]

Samme Dag sendte ogsaa den franske Gesandt Udenrigsministeriet en Skrivelse, hvor der ligeledes var Tale om Lenins Rejse gennem Tyskland.

Udenrigsministerens Medhjælper, A. Neratof, gjorde følgende Notits paa disse Skrivelser:

> »Alle Meddelelser fra Trediemand maa sættes i Bladene allerede i Morgen, uden at Kilderne angives, særlig skal man betone den tyske Regerings Velvilje overfor Lenin o. s. v.«.[210]

Saaledes begyndte man at spinde et Væv af Løgn og Bagtalelse omkring Lenins Rejse til Rusland. Frygten for, at denne »gode Organisator har mange Tilhængere i Petrograd«, drev de allierede Imperialister til at udfolde Hetsen mod Lenin. De beskyldte ham næsten for Højforræderi til Gunst for Tyskland. Hele Bourgeoisipressen og »Fædrelandsforsvarernes« Presse tog Del i den Hets, som den provisoriske Regering havde sat i Gang. Saaledes skrev Kadetbladet »Rjetsj« den 18. April 1917:

> »Borger Lenin og hans Kammerater, der vilde saa hurtigt til Rusland, skulde, før de valgte Vejen over Tyskland,

have spurgt sig selv, hvorfor den tyske Regering saa omgaaende og beredvilligt viste dem denne enestaaende Tjeneste, hvorfor den ansaa det for muligt at lade et fjendtligt Lands Borgere, der begav sig til dette Land, rejse igennem deres Territorium. Svaret turde være klart. Den tyske Regering haaber, at Borger Lenins og hans Kammeraters snarest mulige Ankomst vil være nyttig for de tyske Interesser, den tror paa, at Bolsjevikernes Fører er tyskvenlig. Alene Muligheden for et saadant Svar maatte efter vor Mening være tilstrækkelig til, at ingen ansvarlig Politiker, der vilde begive sig til Rusland for at tjene Folket, gjorde Brug af denne ejendommelige Elskværdighed.... Vi tror ikke... at Vejen til de russiske Folkemassers Hjerte og Sind for en russisk Politiker fører over Tyskland, lige meget hvilke Synspunkter han repræsenterer.«[211]

De Socialrevolutionære stod ikke tilbage for Kadetterne. Deres Partifører V. Tsjernof skrev den 29. April i Bladet »Djelo Naroda« det samme, som Kadetterne havde skrevet om Lenin:

»Han har overhovedet ikke tænkt paa, at ogsaa fra hans Standpunkt vilde Englands Samtykke til hans Rejse have været bedre, alene af den Grund, at det var blevet *fremtvunget* ved den russiske Revolutions Tryk, mens Tysklands Samtykke kan være mistænkeligt paa Grund af Motiverne.«[212]

Fra de engelske Imperialister til de russiske Socialrevolutionære og Mensjeviker — alle bagtalte de Lenin efter en og samme Recept og søgte at ophidse den tilbagestaaende Masse mod ham ved at antyde, at Bolsjevikernes Fører drev Spionage til Gunst for Tyskland.

Proletariatet og Bondesoldaternes Masser skænkede dog ikke disse nederdrægtige Bagvaskelser nogen Tiltro. Den 16. April, den Dag Lenin ankom, vendte det finske Regiments 3. Kompagni sig i en Protestresolution mod Bagvaskelserne fra Bourgeoisiet og dets Haandlangere fra den smaaborgerlige Lejr:

»Vi anser Ruten over Tyskland for den eneste ufarlige Vej til Rusland og kræver derfor, at den provisoriske Rege-

ring ufortøvet træffer en Overenskomst med den tyske Regering om Udveksling af vore Emigranter med tyske Krigsfanger.«[213]

Petrograds Arbejdere modtog deres afholdte Fører med uskrømtet Glæde. Fra alle Dele af Byen drog vældige Demonstrationstog til den finske Banegaard. Lenins Kampfæller, det bolsjevikiske Partis Kæmpere, kom for at hilse ham, der havde skabt, organiseret og opdraget det heroiske Parti. De revolutionære Soldater og Matroser kom for at faa Retningslinjer, ivrigt ventede de at høre Kampparoler. Arbejderne, Arbejderkvinderne, Matroserne, Soldaterne, Partiorganisationerne og de første Afdelinger af den røde Garde marcherede op for at modtage Revolutionens Fører. Gaderne var overfyldt af Arbejderkolonner med Transparenter: »Vi hilser Lenin«. En kæmpemæssig Mængde fyldte Pladsen foran den finske Banegaard.

Ogsaa Mensjevikerne kom for at modtage Lenin. De mensjevikiske Førere kom for at overtale Vladimir Iljitsj til at forlade Kampen for den bolsjevikiske Linje, de kom for at skille ham fra Masserne. En af de mest kendte Mensjeviker, Tsjkheïdse, holdt en hel Forelæsning for Lenin om, hvordan man burde forholde sig under Revolutionen.

Mensjeviken Sukhanof, en af Tsjkheïdses Kompagnoner i Forræderiet mod Proletariatet og i Kampen mod det bolsjevikiske Parti, overværede, hvordan den mensjevikiske Skolemester søgte at overtale Lenin til at opgive Revolutionen.

»I Spidsen for en lille Gruppe Mennesker, som Døren straks lukkede sig efter, gik eller rettere løb Lenin, med en rund Hat paa Hovedet, forfrosne Ansigtstræk og en prægtig Blomsterbuket i Haanden ind i det saakaldte »Tsarværelse«. Midt i Værelset standsede han foran Tsjkheïdse, som om han var stødt paa en fuldkommen uventet Hindring. Saa holdt Tsjkheïdse, uden at forandre sin dystre Mine, følgende »Velkomsttale«, som ikke blot i Aanden, ikke blot i Affattelsen, men ogsaa i Tonen var en Moralpræken:

»Kammerat Lenin, i Petrograds Arbejder- og Soldaterrepræsentanters Sovjets og i hele Revolutionens Navn hilser vi Dem velkommen til Rusland ... Vi tror dog, at det revo-

lutionære Demokratis Hovedopgave for Tiden er at forsvare vor Revolution mod alle Anslag indefra og udefra. Vi tror, at til dette Formaal er ikke Splittelse, men Samling af det samlede Demokratis Rækker nødvendig. Vi haaber, at De sammen med os vil virke for dette Maal...«

Tsjkheïdse tav. Jeg var maalløs af Overraskelse. Hvorledes skulde man egentlig forholde sig til denne »Velkomst« og dette herlige »dog«?... Men Lenin vidste aabenbart meget godt, hvorledes han skulde forholde sig til alt det. Han stod med en Mine, som om alt, hvad der foregik, ikke angik ham det ringeste, han saa til Siden, betragtede de omkringstaaende, ja endog Loftet i »Tsarværelset« ... saa vendte han sig bort fra Eksekutivkomitéens Delegation og holdt følgende »Svartale«:

»Kære Kammerater, Soldater, Matroser og Arbejdere! Jeg er lykkelig over i jeres Person at hilse den sejrrige russiske Revolution, at hilse jer som den proletariske Verdensarmés Fortrop... Den imperialistiske Røverkrig er Begyndelsen til Borgerkrigen i hele Europa... Den Time er ikke fjern, hvor Folkene følger vor Kammerat Karl Liebknechts Appel og vender Vaabnene mod deres Udbyttere, Kapitalisterne... Den socialistiske Verdensrevolutions Morgenrøde er allerede brudt frem... I Tyskland gærer det overalt... Maaske i Dag, maaske i Morgen, hver Dag kan hele den europæiske Imperialisme bryde sammen. Den russiske Revolution, som I har gennemført, er Begyndelsen dertil og har aabnet en ny Epoke. Leve den socialistiske Verdensrevolution«.«[214]

Efter at Lenin saaledes havde vendt de mensjevikiske Skolemestre Ryggen, viste han sig paa Banegaardens Trappe. Hele Pladsen kom i Bevægelse. En tusindtallig Mængde modtog sin Fører med Hurraraab. Lenin blev løftet op paa en Panserbil. Lyskasternes Skin faldt paa Vladimir Iljitsj. Lenin stampede lidt i Taget, som vilde han prøve Panservognens Stabilitet, og saa slyngede han trygt sin Appel til socialistisk Verdensrevolution ud i den lyttende Mængde. Lenins Tale hævede med eet Slag Revolutionen op paa et nyt Trin.

Revolutionen behøvede en Hjerne med usædvanlig Aandskraft, som hurtigt var i Stand til at orientere sig i det indvik-

lede Virvar af Modsigelser og Modsætninger og ufejlbarligt vise Masserne deres nærmeste Maal.

Der behøvedes en usædvanlig Viljekraft for at føre Masserne den rigtige Vej til dette Maal.

En saadan Tankens og Viljens Gigant, der havde samlet Erfaringerne fra de Arbejdendes revolutionære Kamp Verden over og mestrede den videnskabelige Erkendelse af Proletariatets Opgaver, var Vladimir Iljitsj Lenin. Revolutionens Fører indtog sin Post.

FJERDE KAPITEL

Ruslands socialdemokratiske Arbejderpartis (Bolsjevikernes) Aprilkonference

Da Lenin var kommet til Rusland, styrtede han sig med hele sin Energi ud i det revolutionære Arbejde. Om Formiddagen den 17. April talte han ved de ledende bolsjevikiske Partiarbejderes Konference og oplæste sine Teser »Om Proletariatets Opgaver i den nuværende Revolution«. Senere paa Dagen oplæste han Teserne paa et Møde af Delegerede — Bolsjeviker og Mensjeviker — der var indtruffet til den alrussiske Konference af Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjetter i Begyndelsen af April 1917.

I Teserne, der er gaaet over i Historien under Navnet »April-Teserne«, sammenfattede Lenin Partiets Kamperfaring og opridsede et klart Program for dets Virksomhed i den nye Etappe. Lenins »April-Teser« vendte en ny Side i Historien om det bolsjevikiske Partis revolutionære Kamp. Ny — ikke i den Forstand, at Teserne betød et Brud med Bolsjevismens gamle Teori og Praksis, men fordi de var et udtømmende Program for det proletariske Partis Aktioner i den Overgangsetappe, der var opstaaet ved den borgerlig-demokratiske Februarrevolution.

Tsarismens Fald ændrede de Betingelser, hvorunder Bolsjevikerne maatte arbejde.

»Det var et vældigt Omsving i Ruslands Historie og en enestaaende Vending i vort Partis Historie«, skrev Stalin om den borgerlig-demokratiske Februarrevolutions Sejr. »En ny Orientering af Partiet var nødvendig under de nye Kampbetingelser.«[215]

Det bolsjevikiske Parti var lige traadt ud af Illegaliteten. Mange Medlemmer af det bolsjevikiske Parti var ved at vende tilbage fra fjerne Forvisningssteder. Fra Narym, Turukhansk-Egnen, Jakutsk-Omraadet og fra de spredte Landsbyer og Bosteder i det høje Nord drog Hundreder og Tusinder af Bolsjeviker til Petrograd, Moskva og de øvrige Industricentrer. Jernbanerne var optaget af Militærtransporter og ude af Stand til hurtigt at befordre de Forviste tilbage. I de Komitéer, der skulde være behjælpelige med at ordne Hjemrejsen fra Forvisningen, de saakaldte »Hjælpekomitéer for de Amnesterede«, sad der Mensjeviker og Socialrevolutionære, som forsinkede de bolsjevikiske Forvistes Afrejse. Bolsjevikerne var spredt over hele det vældige Land, fra Petrograd til Vladivostok, fra Arkangelsk til Kaukasus.

Men Bolsjevikernes Parti var ideologisk og organisatorisk sammensvejset gennem en lang og fremgangsrig Kamp mod alle mensjevikiske og socialrevolutionære Afskygninger, gennem en uafbrudt Kamp mod opportunistiske Afvigelser og Svingninger bort fra Lenins Linje. Bolsjevikernes Parti traadte ind i den nye Etappe udrustet med den Leninske Plan om den borgerlig-demokratiske Revolutions Overgang til den socialistiske Revolution, en Plan, der blev udarbejdet allerede i 1905. Bolsjevikerne tog Arbejdet op i den nye Etappe, støttet paa Lenins Lære om Muligheden af Socialismens Sejr i eet Land alene. Bolsjevikerne var væbnet med den Leninske Teori om *Imperialismen som Kapitalismens nyeste Etappe.* De havde afsløret den imperialistiske Krigs røveriske Erobringskarakter. Gennem hele Revolutionens Historie var Bolsjevikernes Parti blevet forberedt til at foretage en »ny Orientering under de nye Kampbetingelser«.

Partiet standsede ikke, da den borgerlig-demokratiske Revolution havde sejret. Bolsjevikerne manede Proletariatet til at fortsætte Revolutionen. Bolsjevikerne traadte op mod den imperialistiske Krig, der ikke havde mistet sin røveriske Karakter, selv om Magten var gaaet over til den borgerlige provisoriske

Regering. Bolsjevikerne afslørede den provisoriske Regerings Klassenatur og opfordrede Proletariatet til at styrke og udvikle Sovjetterne som Organer for den revolutionære Magt.

Den 27. Marts, to Dage efter sin Hjemkomst fra Forvisningen, skrev Stalin i »Pravda«, at man maatte

> »styrke disse Sovjetter, oprette dem allevegne, forbinde dem indbyrdes under Ledelse af Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes centrale Sovjet som Organ for Folkets revolutionære Magt . . .«[216]

Men Partiets samlede Erfaring maatte almindeliggøres, de nye Opgaver under de nye Forhold maatte formuleres. Det var det, Lenin gjorde i sine April-Teser.

> »Lenins berømte 'April-Teser' var nødvendige for at Partiet med et Ryk kunde slaa ind paa den nye Vej,«[217]

skrev Stalin om Lenins Teser.

LENINS TESER:

1) Om vor Stilling til Krigen, som ogsaa under den nye Regering Lvof og Co. ubetinget er en imperialistisk Røverkrig fra Ruslands Side, i Kraft af denne Regerings kapitalistiske Karakter, gælder det, at selv den ringeste Indrømmelse til det »revolutionære Fædrelandsforsvar« er utilstedelig.

En revolutionær Krig, som virkelig retfærdiggør revolutionært Fædrelandsforsvar, kan faa Tilslutning fra det klassebevidste Proletariat, men kun under Forudsætning af, a) at Magten gaar over til Proletariatet og de fattigste Lag af Bønderne, der slutter sig til dette; b) at man i Handling og ikke blot i Ord giver Afkald paa alle Anneksioner; c) at man i Handling fuldstændig bryder med alle Kapitalens Interesser.

Eftersom brede Lag af det revolutionære Fædrelandsforsvars folkelige Talsmænd utvivlsomt mener det ærligt, idet de kun anerkender Krigen som uomgængelig, ikke fordi de ønsker Erobringer, og eftersom de er bedraget af Bourgeoisiet, maa man særlig grundigt, vedholdende og taalmodigt forklare dem deres Fejl-

tagelse, forklare den uløselige Sammenhæng, der er mellem Kapitalen og den imperialistiske Krig, og paavise, at det er *umuligt* at gøre Ende paa Krigen med en virkelig demokratisk og ikke voldelig Fred, hvis man ikke samtidig styrter Kapitalen.

Organisering af den bredest mulige Propaganda for denne Opfattelse blandt Fronttropperne.

Forbrødring.

2) Det særegne ved den nuværende Situation i Rusland, ligger i *Overgangen* fra Revolutionens første Etappe, som paa Grund af Proletariatets utilstrækkeligt udviklede Klassebevidsthed og mangelfulde Organisation lagde Magten i Bourgeoisiets Hænder, til dens anden Etappe, som maa lægge Magten i Hænderne paa Proletariatet og Bøndernes fattigste Lag.

Denne Overgang karakteriseres paa den ene Side ved, at den foregaar saa legalt som overhovedet muligt (Rusland er nu det frieste af alle krigsførende Lande), paa den anden Side ved, at der ikke øves Vold mod Masserne, og endelig ved, at disse uden videre stoler paa Kapitalisternes Regering, en Regering af Fredens og Socialismens værste Fjender.

Denne Særegenhed kræver af os, at vi forstaar at indrette os efter de *særlige* Betingelser, der er for partimæssigt Arbejde blandt de vældige proletariske Masser, der lige er vaagnet til politisk Liv.

3) Der maa ikke ydes Støtte til den provisoriske Regering, det maa klarlægges, at alle dens Løfter er fuldstændige falske, specielt dens Løfter om at give Afkald paa Anneksioner. I Stedet for at stille det utilladelige, illusionsvækkende »Krav« om, at *denne* Regering, Kapitalisternes Regering, skulde høre op med at være en imperialistisk Regering, maa Regeringen afsløres.

4) Man maa se den Kendsgerning i Øjnene, at i de fleste af Arbejderrepræsentanternes Sovjetter er vort Parti i Mindretal, og foreløbig et svagt Mindretal, overfor *en Blok* af *alle* smaaborgerlige, opportunistiske Elementer, som ligger under for Bourgeoisiets Paavirkning og overfører denne Paavirkning til Proletariatet, en Blok, der spænder fra Folkesocialisterne og de Socialrevolutionære til Organisationskomitéen (Tsjkheïdse, Tsereteli o. s. v.), Steklof o. s. v., o. s. v.

Det maa gøres klart for Masserne, at Arbejderrepræsentanternes Sovjetter er den *eneste mulige* Form for en revolutionær

Regering, og at det derfor, saalænge *denne* Regering ligger under for Bourgeoisiets Indflydelse, er vor Opgave taalmodigt, systematisk og vedholdende at *klargøre* Fejlene i deres Taktik, en Klargørelse, der maa tage Hensyn til Massernes praktiske Behov. Saalænge vi er i Mindretal, er det vort Arbejde at kritisere og klarlægge Fejlene, samtidig med, at vi propaganderer Nødvendigheden af, at hele Statsmagten overgaar til Arbejderrepræsentanternes Sovjetter, saa at Masserne ad Erfaringens Vej frigør sig fra deres Fejltagelser.

5) Ikke en parlamentarisk Republik — en Tilbagevenden til den fra Arbejderrepræsentanternes Sovjetter vilde være et Skridt tilbage — men en Republik af Arbejder-, Landarbejder- og Bonderepræsentanternes Sovjetter over hele Landet, fra nederst til øverst.

Afskaffelse af Politiet, Hæren og Embedsvæsnet. D. v. s. i Stedet for den staaende Hær almindelig Bevæbning af Folket.

Ingen Funktionærs Løn maa overstige en dygtig Arbejders Gennemsnitsløn, og alle Funktionærer skal være valgbare og til enhver Tid afsættelige.

6) I Agrarprogrammet skal Hovedvægten lægges over paa Landarbejderrepræsentanternes Sovjetter.

Konfiskation af al Godsejerjord.

Nationalisering af *al* Jord i Landet. Raadighedsretten til Jorden overdrages de lokale Sovjetter af Landarbejder- og Bonderepræsentanter. Udskillelse af Sovjetter af Repræsentanter for de fattigste Bønder. Paa ethvert stort Gods skabes Mønsterlandbrug (fra ca. 100 til 300 Desjatiner store efter lokale og andre Forhold og efter de lokale Organers Bestemmelse) under Kontrol af Landarbejderrepræsentanterne og for offentlig Regning.

7) Øjeblikkelig Sammensmeltning af alle Landets Banker til een Nationalbank og Indførelse af Kontrol med den fra Arbejderrepræsentanternes Sovjet.

8) Ikke »Indførelse« af Socialismen som vor umiddelbare Opgave, men kun øjeblikkelig Overgang til *Kontrol* fra Arbejderrepræsentanternes Sovjetters Side med Samfundets Produktion og Varefordeling.

9) Partiopgaver:

a) Øjeblikkelig Indkaldelse af en Partikongres;

b) Forandring af Partiets Program, fremfor alt:

1) om Imperialismen og den imperialistiske Krig,
2) om Stillingen til Staten og *vort* Krav om en »Kommune-Stat«, d. v. s. en Stat efter Pariserkommunens Forbillede,
3) Rettelse af det forældede Minimalprogram;

c) Ændring af Partiets Navn. I Stedet for »Socialdemokratiet«, hvis officielle Ledere i *hele* Verden har forraadt Socialismen ved at gaa over til Bourgeoisiet (»Fædrelandsforsvarerne« og de vankelmodige »Kautskyanere«), maa vi kalde os *Kommunistisk Parti.*

10) Genskabelse af Internationalen.

Initiativ til Skabelse af en revolutionær Internationale, en Internationale imod *Socialchauvinisterne* og imod »Centrum«*).[218]

Lenins Optræden virkede som en Bombe paa Mensjevikerne — Plekhanof kaldte det en »Drømmefarce«, en sindsforvirret Mands Hjernespind. »Lenin opfordrer til Borgerkrig«, gentog Mensjevikerne forfærdet.

Tsereteli talte imod Lenin:

> »Selv om Magten var blevet erobret i de første Dage, maatte Revolutionen ende med et enormt Nederlag i den nærmeste Fremtid. At bryde Traktaterne med de Allierede vilde medføre vor Ødelæggelse udefra. Og den mørkeste Reaktion mod Socialismen vilde brede sig over Europa, Internationalen vilde blive knust... Man maa ikke isolere sig fra det samlede Folk og fra det klassebevidste Proletariat.«[219]

Paa den samme Konference søgte Tsjkheïdse at skræmme Lenin:

> »Lenin er den eneste, der kommer til at staa udenfor Revolutionen, men vi andre fortsætter vor Vej.«[220]

---

*) »Centrum« kaldes i det internationale Socialdemokrati den Strømning, der svinger mellem Chauvinister (= »Fædrelandsforsvarerne«) og Internationalisterne, nemlig: Kautsky & Co. i Tyskland, Longuet & Co. i Frankrig, Tsjkheïdse & Co. i Rusland, Turati & Co. i Italien, MacDonald & Co. i England o. s. v. — *Note af Lenin.*

Ogsaa nogle Bolsjeviker, der var bange for Vanskelighederne ved den forestaaende Kamp, var bestyrtede. Men Partiet som Helhed blev sin Førers Fane tro, saaledes som Bolsjevikernes alrussiske Konference viste det.

Aprilkonferencen (den 7. Konference) fandt Sted i Petrograd den 7.—12. Maj*). I Konferencen deltog 133 Delegerede med besluttende Stemme og 18 med raadgivende Stemme; de repræsenterede ca. 80.000 Partimedlemmer.

Indtil Februarrevolutionen i 1917 havde det bolsjevikiske Parti arbejdet illegalt. Det var et forbudt Parti; alene Medlemsskab i Partiet medførte Fængsling og Tugthusstraf. Alle Partiets Konferencer og Kongresser fandt Sted i Hemmelighed, for største Delen i Udlandet. Aprilkonferencen var den første legale Konference i det bolsjevikiske Partis Historie.

Nu samledes Lenins Kampfæller fra hele Landet. Kammeraterne fra de fjerne Forvisningssteder og Tugthusene vendte tilbage, Delegerede kom fra Industricentrerne og de nationale Randomraader. Fra Hovedstadens Bedrifter kom Lederne og Organisatorerne af de nylige Barrikadekampe. I Konferencens Arbejde deltog: Lenin, Stalin, Molotof, Krupskaja, Dsersjinsky; fra Moskva og Moskva-Omraadet: Semljatsjka, Nogin, Skvortsof-Stepanof, Smidovitsj og flere andre; fra Donetsbækkenet Vorosjilof; fra Samara Kuibysjef; fra Ural Sverdlof og mange andre kendte Bolsjeviker. Den Kendsgerning, at Repræsentanterne for Organisationer, der var afskaaret fra de ledende Centrer, havde fundet et fælles Sprog og enstemmigt støttede Lenin, viste endnu engang, at Tsarismen ikke havde brudt Partiets Vilje, ikke havde ødelagt dets Forbindelse med Masserne, at Partiet havde holdt sig og var vokset organisatorisk og ideologisk.

I Kraft af sin Betydning indtager Bolsjevikernes alrussiske Aprilkonference en lige saa vigtig Plads som en Partikongres, holdt i et alvorligt historisk Øjeblik. Som Lenin udtalte ved Konferencens Aabning,

> »samles den ... under Forhold, som betinges ikke blot af den russiske, men tillige af den fremvoksende internationale Revolution.«[221]

---

*) Den 24.—29. April efter gammel russisk Tidsregning — *O. A.*

De Delegerede ude omkring fra skildrede, hvor hurtigt det bolsjevikiske Parti var vokset, og hvilket Kæmpearbejde det havde udført under de 2 Maaneders Revolution.

I Byen Petrograd fandtes der under Krigen ca. 2.000 betalende Partimedlemmer, men umiddelbart før Aprilkonferencen 16.000. I Kronstadt var der tidligere kun en lille illegal Organisation, nu 3.000 Bolsjeviker, i Helsingfors ligeledes 3.000, i Viborg 560. I Moskva var der 7.000 Bolsjeviker, regnes Moskvaomraadet med var der 13.000, deriblandt alene i Ivanovo-Vosnesensk 3.500. I Saratof mere end 1.500, i Samara 2.700, i Kasan 400; i Ural var der blevet arbejdet illegalt 9 Steder, men op til Aprilkonferencen havde Ural 43 Organisationer med 16.000 Bolsjeviker; i Lugansk fandtes der før Februarrevolutionen 100 Bolsjeviker, nu 1.500.

Foruden »Pravda« blev der udgivet flere andre bolsjevikiske Aviser. I Moskva udkom »Socialdemokrat« med et Oplag paa 60.000. I Ural »Uralskaja Pravda« og »Vperjod« (i Ufa), i Helsingfors »Volna«, i Kronstadt »Golos Pravdy«, i Jekatarinoslaf »Svesda«, i Kharkof »Proletarij«, i Kaukasus »Kavkasskij Rabotsjij«, og i Volgaomraadet udkom der en Avis i hver af Byerne Saratof, Samara og Kasan.

Bolsjevikernes Indflydelse var i hurtig Vækst. I Ural stod næsten samtlige Sovjetter bag dem. De indførte overalt 8 Timers Dagen og organiserede Kontrol med Industrien.

> »I Donetsbækkenet«, oplyste en Delegeret »er Lugansk nu faktisk i Arbejdernes Hænder. Hvis vi blot faar flere Partikræfter, vil Magten utvivlsomt gaa over til Bolsjevikerne. Overalt sidder der Minearbejdere: i Kommissariaterne og Militsen, i Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjetter, ja de virker endog som Dommere. Alle Organisationer er i Minearbejdernes Hænder, saaledes at Minearbejderne fuldkommen er Herrer i Gruberne.«[222]

Bolsjevikerne arbejdede blandt Krigsfangerne — Tyskere, Østrigere og Tjekoslovaker. Blandt Krigsfangerne i Lugansk bestod der allerede før Revolutionen i 1917 en bolsjevikisk Organisation med 40 Medlemmer, efter Revolutionen voksede den til over 100 Medlemmer. Skønt Krigsminister Gutsjkof havde for-

budt Krigsfangerne at deltage i Demonstrationer, tog Bolsjevikerne i Ural Tyskerne og Østrigerne med til Majfest. Fra Krigsfangernes Rækker udgik der som Følge af Bolsjevikernes Arbejde Hundreder af fortrinlige Organisatorer og Tusinder af tro Forkæmpere for Revolutionen.

Mange Steder havde Bolsjevikerne organiseret Landsbyceller. I Pensa sluttede en Bondekongres sig til Bolsjevikernes Standpunkt; Bønderne besluttede at beslaglægge Godsejernes Jord og overtage hele Inventaret til fælles Benyttelse. I Moskvaegnen, ved Volga og i Ukraine lykkedes det Bolsjevikerne at faa Ledelsen i en Del Bondesovjetter.

Dér, hvor Bolsjevikernes Indflydelse var stærk, var Revolutionen gaaet videre end i Centrum. En Delegeret fra Moskvaegnen meddelte:

> »I Orekhovo-Sujevo har Arbejderne hele Magten. Det er forbudt at bære Vaaben uden Sovjettens Tilladelse. Bønderne gaar Haand i Haand med Arbejderne... Betegnende er Historien med Tørvene. Vi sagde til Kapitalisterne, at hvis de ikke leverede Brændsel og skaffede os Mulighed for at arbejde, vilde vi ekspropriere Fabriken... Kammerat Lenin siger, at Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjet maa tage Magten — men i den Henseende er der ikke mere at gøre for os.«[223]

Paa Aprilkonferencen omtalte Lenin udførligt den Kendsgerning, at Provinsen overfløj Centrum:

> »Det Materiale, som Kammeraterne har leveret om Sovjetternes Virksomhed, er overordentlig interessant, selv om det ikke er fuldstændigt. Det er maaske det vigtigste Materiale, Konferencen har faaet, et Materiale, der gør det muligt for os at prøve vore Paroler i det virkelige Liv. Det Billede, vi fik, opfordrer til at drage optimistiske Slutninger. Bevægelsen begyndte i de store Byer; i den første Tid rettedes Proletariatets hele Energi mod Kampen dér. En Mængde Energi blev forbrugt i Kampen mod Tsarismen. Gennem denne Kamp blev den centrale Statsmagt i Petrograd fjernet. Et gigantisk Værk blev fuldført...

Fra Centrum gaar Revolutionen over til Provinsen. Det er gaaet, som det gik i Frankrig: Revolutionen er blevet en Revolution i Kommunerne. Ude i Landet viser Bevægelsen, at Flertallet dér er for Bønderne, for Arbejderne, dér har Bourgeoisiet i ringere Grad end andre Steder leveret Førerskabet, dér har Masserne holdt Kursen. Jo flere Oplysninger vi samler, jo tydeligere ser vi, at jo mere proletarisk Befolkningen er, jo færre Overgangselementer der er, des bedre gaar Revolutionen ude i Landet.«[224]

Beretningerne fra de enkelte Steder viste, hvor langt forud Revolutionen var naaet dér, hvor Bolsjevikerne ledede Arbejderne og de arbejdende Masser.

I en Række Industriomraader blev Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjetter Situationens Herrer. Regeringsorganerne var magtesløse. De kunde ikke udstede en Forordning uden Sovjettens Godkendelse. Sovjetterne organiserede Ernæringsvæsenet. De tog Industrien under deres Kontrol og vaagede over, at Arbejdet i Bedrifterne fortsattes.

Beretningerne fra de enkelte Steder bekræftede endnu en Gang, at Bolsjevikerne gennem hele deres praktisk-politiske Arbejde var modne til Lenins »April-Teser«.

Bolsjevikernes alrussiske Aprilkonference aabnedes den 7. Maj Klokken 10 Formiddag i en Sal i De højere Kvindekursus. Lenin holdt en kort Aabningstale. Han sagde, at det, som Kommunismens store Grundlæggere havde forudsagt, var slaaet til: Verdenskrigen havde uundgaaeligt ført til Revolution. Den store Ære at begynde Revolutionen blev det russiske Proletariat til Del, men dette maa ikke glemme, at den russiske Revolution kun er en Del af den internationale Revolution.

»Kun under denne Synsvinkel kan vi fastlægge vore Opgaver,«[225] sluttede Lenin sin Tale.

Konferencen besluttede at hilse de første Internationalister, Lenin og Karl Liebknecht, hvilken sidste de tyske Imperialister havde kastet i Fængsel. Konferencen paalagde Præsidiet at finde en Maade til at overgive den fængslede Liebknecht Bolsjevikernes Hilsen.

Efter Lenins Aabningstale vedtog Konferencen Dagsordenen:

1. Situationen (Krigen og den provisoriske Regering o. a.).
2. Fredskonferencen.
3. Forholdet til Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjetter.
4. Revision af Partiprogrammet.
5. Stillingen i Internationalen og vore Opgaver.
6. Foreningen af de socialdemokratiske, internationalistiske Organisationer.
7. Landbrugsspørgsmaalet.
8. Det nationale Spørgsmaal.
9. Den konstituerende Forsamling.
10. Organisationsspørgsmaal.
11. Beretning fra Omraaderne.
12. Valg af Centralkomitéen.

Midtpunktet for Konferencens Arbejde var Lenins to Beretninger om Situationen og om Landbrugsspørgsmaalet, som yderligere udviklede April-Teserne.

Analysen og Konklusionerne i Lenins Beretninger gik i Hovedsagen ud paa følgende.

Det vigtigste Kendetegn, efter hvilket Marxisterne bestemmer en Revolutions Karakter, er, at Magten gaar over fra en Klasse til en anden. I Februar gik Magten over fra de feudale Godsejere til Bourgeoisiet og de kapitalistiske Godsejere, d. v. s. de Godsejere, der drev deres Godser med lejet Arbejdskraft. En ny Klasse kom til Magten, Bourgeoisiet, og set fra dette Standpunkt var Februarrevolutionen en borgerlig Revolution.

Men Bourgeoisiet, der nu var kommet til Magten, havde tre Opgaver at løse: at gøre Ende paa Krigen, give Bønderne Jord og føre Landet ud af den økonomiske Krise.

Kunde Bourgeoisiet gøre Ende paa Krigen? Krigen — den er en uundgaaelig Følge af den kapitalistiske Udvikling. Saalænge Kapitalismen bestaar, vil der uvægerligt ogsaa komme Krige. Den nuværende Krig er fra begge de krigsførende Magtgruppers Side en imperialistisk Krig, d. v. s. en Krig, som Kapitalisterne fører for at sikre sig Verdensherredømmet, for at faa fordelagtige Markeder og for at kvæle de svage Folkeslag. Magtens Overgang fra Tsar Nikolaj Romanof til Godsejernes og Kapitalisternes Regering har ikke ændret Karakteren af Krigen fra Ruslands

Side. Den nye Regering fortsætter Rov- og Erobringskrigen. Den har godkendt alle de gamle tsaristiske Overenskomster, der lovede de russiske Kapitalister, at de maatte udplyndre Kina, Tyrkiet, Persien o. s. v. Den nye Regering, som forfægter Kapitalens Interesser, kan ikke give Afkald paa Anneksioner, d. v. s. at erobre fremmede Lande eller med Magt at fastholde forskellige Folkeslag indenfor Ruslands Grænser. I gunstigste Fald kunde Bourgeoisiet under Massernes Tryk gøre Ende paa den nuværende Krig ved at slutte Fred paa Bekostning af de svage og undertrykte Folk. En saadan Fred maatte uvægerlig føre til en ny Krig.

Kunde Bourgeoisiet give Bønderne Jord? Godsejerjorden var prioriteret og overprioriteret i Bourgeoisiets Banker. At tage Jorden fra Godsejerne vilde være at ramme Bourgeoisiet paa Pengepungen. Hvis Trykket fra neden var stærkt nok, kunde Bourgeoisiet i gunstigste Fald ofre en Del for at redde Helheden og altsaa overlade Bønderne en Del af Jorden mod Erstatning. Men dette vilde ikke bringe Landbrugsspørgsmaalet i Orden. Desuden havde Krigen ødelagt Bondebruget i den Grad, at det var ugørligt at fortsætte paa den gamle Maade. Der behøvedes Redskaber og Kvæg, men alt dette kunde kun skaffes ad revolutionær Vej, ved at fratage Bourgeoisiet dets Kapitaler.

Paa Bolsjevikernes Petrogradkonference, der fandt Sted umiddelbart før Aprilkonferencen, sagde Lenin:

> »Bourgeoisiet kan affinde sig med Jordens Nationalisering, hvis Bønderne tager Jorden. Vi, som proletarisk Parti, maa sige, at Jorden alene ingen Næring giver. For at dyrke den vil det følgelig blive nødvendigt at danne Kommuner*) ... Kadetterne handler allerede som Embedsmænd. De siger til Bønderne: »Afvent den konstituerende Forsamling«. Kun vort Parti opstiller Paroler, der virkelig driver Revolutionen fremad.«[223]

Bourgeoisiet kunde naturligvis forsøge at »genrejse« det økonomiske Liv, men kun paa de fattige Bønders og Arbejderes Bekostning, ved at vælte alle Byrder over paa deres Skuldre.

---

*) I Betydningen Fællesforetagender — *O. A.*

Bourgeoisiet, som havde tilrevet sig Magten, var ikke i Stand til at løse een eneste af Revolutionens Opgaver. Det havde jo ogsaa taget Magten for at kæmpe mod Revolutionen. Revolutionens Opgaver kunde kun løses af en ny Klasse, i hvis Hænder Statsmagten saa maatte lægges, nemlig Arbejderklassen.

> »Det særegne ved den øjeblikkelige Situation i Rusland«, sagde Lenin, »bestaar i *Overgangen* fra Revolutionens første Etappe, der som Følge af Proletariatets utilstrækkelige Klassebevidsthed og mangelfulde Organisation lagde Magten i Bourgeoisiets Hænder — til dens *anden* Etappe, der maa lægge Magten i Hænderne paa Proletariatet og Bøndernes fattigste Lag.«[227]

Det særegne bestod altsaa i *Overgangen* fra den borgerligdemokratiske Revolution til den socialistiske, eller, som Lenin sagde, i den borgerlige Revolutions *Voksen over* i den socialistiske.

En saadan Overgang af Magten til Proletariatet krævede paa ingen Maade en øjeblikkelig Opstand mod den provisoriske Regering. Den maatte styrtes, men ikke i det nuværende Øjeblik, ikke ved en direkte Storm. Landet nød en næsten fuldstændig politisk Frihed. Endnu anvendte Regeringen ikke Magt mod Revolutionen, thi Vaabnene befandt sig faktisk i Massernes Hænder. Arbejderne og Bønderne var ikke interesseret i Krigen. De forsvarsvenlige Stemninger hos dem var kun forbigaaende, de skyldtes en »ærlig Vildfarelse«, som Lenin udtrykte sig; derfor opfordrede Lenin til at hjælpe Arbejderne og »taalmodigt« at oplyse dem om deres Vildfarelse. I det Resolutionsudkast, Lenin oplæste paa Konferencen, hed det:

> »Det maa anerkendes, at meget brede Masser af de »revolutionære Fædrelandsforsvarere« mener det ærligt, d. v. s. at de *faktisk* ikke ønsker Anneksioner, Erobringer og Vold mod svage Folkeslag, at de *faktisk* tilstræber en demokratisk Fred mellem *alle* krigsførende Lande og ikke en Voldsfred. Det maa man anerkende, fordi Proletarernes og Halvproletarernes klassemæssige Stilling i By og paa Land (d. v. s. Folk, som helt eller delvis lever af at sælge deres Ar-

bejdskraft til Kapitalisterne) bevirker, at disse Klasser ingen Interesse har i at sikre Kapitalisterne Profit.«[228]

Lenin forklarede Konferencen dette Sted i Resolutionen paa følgende Maade:

»Der er ingen som helst Tvivl om, at Proletariatet og Halvproletariatet som Klasse ikke har nogen Interesse i Krigen. De gaar med, fordi Traditionerne og Bedraget paavirker dem. De har endnu ingen politisk Erfaring. Derfor er det vor Opgave at forklare og blive ved at forklare. Vi gør ikke den mindste principielle Indrømmelse, men dem kan vi ikke behandle som Socialchauvinister. Disse Befolkningselementer har aldrig været socialistiske, de har ingen Idé om Socialismen, de vaagner først nu til politisk Liv. Men deres Bevidsthed vokser og udvides overordentlig hurtigt. Dem maa man forstaa at indvirke paa ved at forklare Tingene, og det er den vanskeligste Opgave, især for et Parti, der endnu i Gaar var illegalt.«[229]

Sovjetterne forenede Flertallet af Arbejderne og de arbejdende Bønder. Men Ledelsen af Sovjetterne kom i Hænderne paa de Socialrevolutionære og Mensjevikerne, som havde overgivet Magten til den provisoriske Regering. Denne støttede sig paa Sovjetterne, og man kunde kun styrte den ved at erobre Flertallet i Sovjetterne.

Disse Forhold bevirkede et yderst sjældent Fænomen i Revolutionen: Magten kunde ad fredelig Vej tages fra den provisoriske Regering og lægges i Sovjetternes Hænder. Det, der skulde til, var kun at *isolere* de Socialrevolutionæres og Mensjevikernes smaaborgerlige Partier, idet man rev de brede Masser løs fra deres Indflydelse.

»Al Magt til Sovjetterne« — det var Partiets Parole i denne Etappe af Revolutionen.

Ved Sovjetternes Magt forstod Lenin paa ingen Maade, at Kapitalisterne simpelthen skulde jages ud af den provisoriske Regering, og Repræsentanter for Sovjetterne sættes i deres Sted.

Trotski, som fuldstændig fordrejede den bolsjevikiske Linje, skrev i sin Artikel »Oktobers Lære«, at hans Forslag om at over-

give Magten til ti Pesjekonof'er (en smaaborgerlig Socialist — *Red.*) i Stedet for de ti kapitalistiske Ministre, faldt sammen med Lenins Parole »Al Magt til Sovjetterne«. Det drejede sig ikke om at erstatte Minister-Kapitalister med Minister-Socialister. Lenins Parole gik ud paa at sønderslaa det borgerlige Statsapparat og erstatte det med et nyt, sovjetisk Statsapparat.

I Sovjetterne havde Mensjevikerne og de Socialrevolutionære Flertallet, Bolsjevikernes Parti var i Mindretal. Men hvis saadanne Sovjetter havde grebet Magten, vilde de være under Massernes stadige Tryk, og deres Medlemmer vilde blive valgt og nyvalgt frit. Naar det var Tilfældet, maatte Mensjevikerne og de Socialrevolutionære enten gaa fremad og forsøge paa at løse Revolutionens Opgaver, eller, hvad der var det sandsynligste, marchere paa Stedet og derved afsløre sig selv. Arbejderne og Bønderne vilde gaa med Bolsjevikerne, der i Gerning kæmpede for de Arbejdendes Interesser, og Bolsjevikerne vilde faa Flertallet i Sovjetterne. Det virkelig revolutionære bolsjevikiske Parti vilde, saa snart det sad inde med Flertallet, begynde at gennemføre sit Program: Afslutning af en demokratisk Fred, Beslaglæggelse af Godsejerjorden, Fordeling af Jord og Dyrkningsredskaber til de Arbejdende; det vilde øjeblikkelig begynde at genopbygge Erhvervslivet paa Kapitalisternes Bekostning ved Nationalisering af Bankerne og de største Bedrifter. Disse Forholdsregler vilde ganske vist ikke betyde nogen øjeblikkelig Overgang til Socialismen, men de vilde dog som Helhed være de første Skridt til en socialistisk Omformning af Rusland.

> »... Hvilke er nu det revolutionære Proletariats Opgaver?« spurgte Lenin paa Bolsjevikernes Aprilkonference, og han svarede: »Hovedmanglen og Hovedfejlen ved alle Socialisternes Betragtninger er, at man stiller Spørgsmaalet for almindeligt: Overgang til Socialismen. Man maa jo netop til at tale om konkrete Skridt og Forholdsregler. For nogle af disse er Tiden kommet, for andre endnu ikke. Vi befinder os for Øjeblikket i en Overgangstid. Vi har tydeligvis skabt Former, som ikke ligner borgerlige Staters Former: Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjetter — en Statsform, der ikke eksisterer og aldrig tidligere har eksisteret i nogen Stat. Det er en Form, der udgør de første Skridt til

Socialismen, og som er uundgaaelig i det socialistiske Samfunds Begyndelse. Det er en afgørende Kendsgerning...

Hvorfor ønsker vi, at Magten skal gaa over til Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjetter?

Den første Forholdsregel, de maa iværksætte, er Nationaliseringen af Jorden ... Privatejendomsretten til Jorden maa afskaffes. Det er den Opgave, der staar for, eftersom Folkets Flertal gaar ind for den. Dertil behøver vi Sovjetterne. Denne Forholdsregel lader sig umuligt gennemføre med de gamle Statsembedsmænd.

Den anden Forholdsregel. Vi kan ikke gaa ind for at »indføre« Socialismen — det vilde være den største Dumhed. Socialismen maa vi propagandere for. Flertallet af Ruslands Befolkning bestaar af Bønder, Smaajordejere, som ikke engang kan tænke paa Socialismen. Men hvad kan de indvende imod, at der i hver Landsby skal være en Bank, der giver dem Mulighed for at forbedre deres Landbrug? Det kan de ikke indvende noget imod. Vi maa propagandere for disse praktiske Forholdsregler blandt Bønderne og banke ind i deres Bevidsthed, at disse Forholdsregler er nødvendige.

En anden Sag er det med Sukkerfabrikanternes Syndikat; det er nemlig en Kendsgerning. Her maa vi foreslaa noget umiddelbart praktisk: se, disse allerede udformede Syndikater maa blive Statsejendom. Hvis Sovjetterne vil tage Magten, skal det udelukkende være for at naa saadanne Maal. Ellers er der ingen Mening i at tage Magten. Sagen ligger saaledes: enten udvikler disse Sovjetter sig videre, eller de vilde dø en lidet berømmelig Død, ligesom Pariserkommunen. Hvis det er en borgerlig Republik, man behøver, kan Kadetterne ogsaa gøre det.«[230]

Da Lenin opstillede Parolen »Al Magt til Sovjetterne« for Overgangsperioden, viste han samtidig, hvad der maatte være Sovjetternes konkrete Program, naar de havde faaet hele Magten.

Parolen »Al Magt til Sovjetterne« betød, som Stalin sagde,

»... at slaa Mensjevikernes og de Socialrevolutionæres Blok med Kadetterne i Stykker, at danne en Sovjetregering af

Mensjeviker og Socialrevolutionære (thi Sovjetterne var dengang socialrevolutionær-mensjevikiske), Ret til fri Agitation for Oppositionen (d. v. s. for Bolsjevikerne) og fri Kamp mellem Partierne indenfor Sovjetterne ud fra den Betragtning, at det ved en saadan Kamp vil lykkes Bolsjevikerne at erobre Sovjetterne og ændre Sovjetregeringens Sammensætning gennem en fredelig Udvikling af Revolutionen. Denne Plan betød naturligvis ikke Proletariatets Diktatur. Men den gjorde det utvivlsomt lettere at forberede de Betingelser, der skal til for at sikre Diktaturet, thi naar Mensjevikerne og de Socialrevolutionære var kommet til Magten og skulde praktisere deres antirevolutionære Platform, vilde det fremskynde Afsløringen af disse Partiers sande Væsen, fremskynde deres Isolering og Løsrivelse fra Masserne.«[231]

Ud fra sin Bedømmelse af den foreliggende Situation foreslog Lenin en tilsvarende *Taktik:* Skridt for Skridt at forklare Masserne, at den provisoriske Regering er ude af Stand til at skaffe Fred og Jord; at paavise, at Mensjevikerne og de Socialrevolutionære kun er Bourgeoisiets Haandlangere, og at man kun kan tage Magten fra Kapitalisterne ved at afdække de mensjevikisk-socialrevolutionære Kompromispartiers forræderiske Væsen. Mens man forbereder den proletariske Revolution, er de smaaborgerlige Kompromispartier den største Fare for den. Ved at prædike Kompromis med Bourgeoisiet drager de Masserne bort fra Kampen mod Fjenden, lammer deres Kampvilje og demobiliserer Arbejderne og de andre arbejdende Lag. Man kan ikke forberede Masserne til det afgørende Opgør med Bourgeoisiet uden at afsløre og isolere Kompromispartierne. Det gjaldt om at samle omkring Partiet alle virkelig revolutionære Elementer, der var i Stand til at kæmpe til det sidste, og at isolere Fædrelandsforsvarerne, Tilhængerne af »Krigen lige til Sejren«.

Paa Aprilkonferencen gav Lenin følgende Redegørelse for Bolsjevikernes Taktik, der gik ud paa ad fredelig Vej at lægge hele Magten i Sovjetternes Hænder:

»Mange er kommet paa den Tanke, om vi ikke fornægter os selv: vi har jo virket for den imperialistiske Krigs Forvandling til Borgerkrig, men nu ser det ud, som om vi mod-

siger os selv. Men i Rusland er den første Borgerkrig sluttet, vi gaar nu over til den anden Krig — mellem Imperialismen og det bevæbnede Folk, og i denne Overgangsperiode, saalænge den bevæbnede Magt ligger hos Soldaterne, saalænge Miljukof og Gutsjkof endnu ikke har anvendt Magt, forvandles denne Borgerkrig for os til en fredelig, langvarig og taalmodig Klassepropaganda. Hvis vi taler om Borgerkrig, før Masserne har forstaaet dens Nødvendighed, forfalder vi uden Tvivl til Blanquisme. Vi er Tilhængere af Borgerkrigen, men kun for saa vidt den føres af en bevidst Klasse. Man kan styrte den, Folket kender som Voldsregent. Men for Øjeblikket findes der ingen Voldsregent, det er Soldaterne og ikke Kapitalisterne, der har Kanonerne og Geværerne; Kapitalisterne behersker ikke nu Menneskene ved Magt, men ved Bedrag, derfor kan man ikke skrige op om Magt, det vilde være meningsløst.«[232]

Kursen henimod den proletariske, socialistiske Revolution forudsatte ogsaa en ny Gruppering af Klassekræfterne. Bourgeoisiet i By og paa Land kunde Proletariatet kun bekæmpe i snævert Forbund med de fattige Bønder ved samtidig at neutralisere Bøndernes vaklende Elementer — Mellembønderne. Men »neutralisere« dem betød paa ingen Maade at gøre dem neutrale, holde dem borte fra Kampen, afventende dennes Udgang. I Borgerkrigen, hvor Folket er skarpt skilt i to fjendtlige Lejre, kan der overhovedet ikke findes neutrale, som ikke deltager i Kampen. At neutralisere Mellembonden betød at faa ham til ikke at modarbejde Revolutionen, men om muligt at faa Hjælp fra ham. Netop Hovedmassen af Mellembønderne i Soldatertrøjen vaklede stærkt lige til den proletariske Revolution og kunde først i September 1917 optræde som vor midlertidige Hjælper, for saa vidt som Landbrugsspørgsmaalet og Spørgsmaalet om Fred kun kunde løses af Proletariatet. Men netop fordi Mellembonden var en vaklende Forbundsfælle, krævede Lenin, at Proletariatet skulde slutte Forbund med de fattige Bønder.

Lenins Forslag blev ikke blot fjendtligt modtaget af de smaaborgerlige Partier, ikke blot af Trotski, men ogsaa af en lille Gruppe i Partiet selv. L. Kamenjef, støttet af A. Rykof, Nogin o. a., gik imod Lenin og hævdede, at saalænge Godserne ikke var

likvideret, kunde man ikke tale om, at den borgerlige Revolution var endt, og at Magtens Overgang til Sovjetterne stod paa Dagsordenen. Overfor Lenins revolutionære Appel — at bryde med den provisoriske Regering og give Sovjetterne hele Magten — stillede Kamenjef Parolen: Sovjetternes Kontrol med den provisoriske Regering. Kamenjef indtog faktisk Mensjevikernes Standpunkt, der gik ud paa at forsvare den borgerlige Regering, der ikke kunde eller vilde gøre noget Skridt fremad, fordi den i Følge sit Klasseindhold var kontrarevolutionær. At kræve Kontrol med en saadan Regering uden at have den virkelige Magt var det samme som at indgive Masserne det falske Haab, at Bourgeoisiet kunde løse Revolutionens Opgaver.

I sin Kritik af Kamenjefs Synspunkter sagde Lenin:

> »Jeg kan forstaa, at den uudviklede Masse af Arbejdere og Soldater naivt og ubevidst kan tro paa Kontrollen, men blot man forestiller sig Hovedpunkterne i Kontrollen, forstaar man, at denne Tro er et Tilbagetog fra Klassekampens Grundprinciper.«[233]
>
> »Uden Magt kan man ikke kontrollere«, svarede Lenin Kamenjef paa Bolsjevikernes Petrograd-Konference, der fandt Sted faa Dage før Bolsjevikernes alrussiske Konference. »At ville kontrollere ved Resolutioner og lignende er det rene Snak.«[234]

Indholdet i Divergenserne kom særlig klart til Udtryk i Rykofs Tale paa Konferencen.

> »Hvor vil den socialistiske Omvæltnings Sol staa op?« sagde han. »Jeg tror, at som Forholdene ligger og i Betragtning af det spidsborgerlige Niveau, ligger Initiativet til den socialistiske Omvæltning ikke hos os. Vi mangler Kræfterne og de objektive Betingelser dertil. Men i Vesteuropa stilles dette Spørgsmaal, omtrent som Spørgsmaalet om Tsarismens Omstyrtelse stilledes hos os.«[235]

Ligesom Kamenjef gik Rykof ikke videre end til den borgerlige Revolution i Rusland. Det var netop denne mensjevikiske Indstilling Lenin skarpt vendte sig imod:

»Rykof siger, at Socialismen maa komme fra andre Lande med en mere udviklet Industri. Men saadan er det ikke. Man kan ikke sige, hvem der vil begynde, og hvem der vil slutte. Det er ikke Marxisme, men en Parodi paa Marxisme.«[236]

Konferencen fulgte Lenin, kun syv—otte Mand afholdt sig fra at stemme ved Afstemningen om de Leninske Forslag. Her viste det sig endnu engang, hvor ideologisk sammensvejset Partiet var.

Om Hovedpunktet paa Dagsordenen — om den foreliggende Situation — vedtog Aprilkonferencen en Resolution, hvis vigtigste Del lyder:

»Ruslands Proletariat, som virker i et af de mest tilbagestaaende Lande i Europa og i en Befolkning, hvis Hovedmasse er Smaabønder, kan ikke sætte sig det Maal at gennemføre den socialistiske Omformning med det samme.

Men det vilde være en meget stor Fejl, og tilmed i Praksis betyde, at man gik fuldstændig over paa Bourgeoisiets Side, hvis man deraf vilde slutte, at Arbejderklassen skal støtte Bourgeoisiet eller holde sin Virksomhed indenfor de Rammer, Smaaborgerskabet kan godkende, eller give Afkald paa Proletariatets førende Rolle, naar det gælder om at forklare Folket, hvor nødvendigt det er ikke at opsætte en Række Skridt henimod Socialismen, som er blevet praktisk mulige.

Et saadant Skridt er for det første Jordens Nationalisering. Denne Forholdsregel, som ikke umiddelbart gaar udover det borgerlige Samfunds Rammer, vilde tillige være et stærkt Slag mod Privatejendomsretten til Produktionsmidlerne og for saa vidt styrke det socialistiske Proletariats Indflydelse paa Halvproletarerne paa Landet.

Saadanne Forholdsregler er endvidere Oprettelse af Statskontrol med alle Banker og deres Sammensmeltning til en fælles Centralbank og Kontrol med Forsikringsselskaberne og Kapitalisternes største Syndikater (f. Eks. Sukkerfabrikanternes Syndikat, Kulsyndikatet, Metalsyndikatet o. fl. a.), med gradvis Overgang til en mere retfærdig, progres-

siv Beskatning af Indkomst og Formue. Saadanne Forholdsregler er økonomisk set fuldkommen modne, teknisk set ubetinget gennemførlige med det samme og kan politisk set finde Støtte hos Bøndernes overvejende Flertal, der i alle Henseender vil nyde godt af disse Foranstaltninger.«[237]

Om denne Del af Resolutionen sagde Lenin paa Konferencen:

»Modstanderne siger: Revolutionen er borgerlig, og derfor skal man ikke tale om Socialisme. Vi siger tværtimod: Da Bourgeoisiet ikke kan komme ud af den opstaaede Situation, marcherer Revolutionen netop videre. Vi maa ikke indskrænke os til demokratiske Talemaader, men gøre Stillingen klar for Masserne og vise dem en Række praktiske Forholdsregler: at tage Syndikaterne i deres egne Hænder, at kontrollere dem ved Hjælp af Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjetter o. s. v. Og alle disse Forholdsregler vil, naar de engang er gennemført, netop bevirke, at Rusland vil staa med den ene Fod i Socialismen.«[238]

Om Krigen vedtog Konferencen en særlig Resolution. I den gav Lenin en Karakteristik af Krigens klassemæssige Betydning, forklarede, hvad Massernes revolutionære Fædrelandsforsvar betød, og gik frem for alt ind paa, hvorledes man skulde gøre Ende paa Krigen. Om det sidste Spørgsmaal sagde Resolutionen paa Bolsjevikernes Aprilkonference:

»Hvad det vigtigste Spørgsmaal angaar, hvorledes man hurtigst gør Ende paa Kapitalisternes Krig, ikke ved en Voldsfred, men ved en virkelig demokratisk Fred, mener og beslutter Konferencen:

Det er umuligt at gøre Ende paa denne Krig ved, at blot den ene Sides Soldater afstaar fra at fortsætte Krigen, ved at den ene Part simpelthen indstiller Krigshandlingerne.

Konferencen protesterer paany eftertrykkeligt mod den nederdrægtige Bagvaskelse, som Kapitalisterne udbreder mod vort Parti, at vi skulde være stemt for en Separatfred med Tyskland. Vi anser de tyske Kapitalister for lige saa store Røvere som de russiske, engelske, franske o. s. v., og Kejser Wilhelm for lige saa stor en Røverfyrste som Nikolaj II og

Englands, Italiens, Rumæniens og alle andre Landes Monarker.

Vort Parti vil taalmodigt, men vedholdende gøre den Sandhed klar for Folket, at Krigen føres af Regeringerne, at Krige stedse er uadskilleligt sammenknyttede med bestemte Klassers Politik, og at man *kun* kan gøre Ende paa denne Krig med en demokratisk Fred, hvis hele Statsmagten, i det mindste i nogle af de krigsførende Lande, gaar over til Proletarernes og Halvproletarernes Klasse, der virkelig er i Stand til at gøre Ende paa Kapitalens Aag.«[239]

I Lys af denne Resolution om Krigen er det meget vigtigt at bemærke, hvordan Bolsjevikerne vurderede Forslaget om at indkalde en Fredskonference. Den danske »Socialist« Borgbjerg var kommet til Petrograd. Han tilhørte det opportunistiske Flertal i Danmarks socialdemokratiske Parti, der var gaaet over paa sit Bourgeoisis Side. I de tre skandinaviske Partiers Navn — det danske, norske og svenske — der alle traadte i Skranken for Forsvaret af det borgerlige Fædreland, foreslog Borgbjerg Petrogradsovjetten at indkalde en Fredskonference af Socialister. Borgbjerg indrømmede, at han handlede paa Foranledning af tyske Fædrelandsforsvarere som Scheidemann og andre; disse var rede til at forhandle om Fred paa det Grundlag, at Tyskland gav Afkald paa sine Erobringer. Det var klart, at den tyske Imperialisme, drevet af Hungersnøden, Forfaldet og Revolutionens Vækst i Baglandet, gjorde Forsøg paa ved Hjælp af en neutral »Fædrelandsforsvarer« — Danmark deltog jo ikke i Krigen — at komme til en fredelig Overenskomst med sine Modstandere om Byttets Deling. Tyskland var rede til at afstaa fra sine Erobringer fra den daværende Krig, men nævnte ikke sine tidligere Erobringer.

De engelske og franske Fædrelandsforsvarere afslog at tage Del i en Fredskonference og viste derved kun, at deres Herrer, de engelske og franske Imperialister, intet vilde høre om Fred, men vilde fortsætte Krigen til den sejrrige Ende. Bolsjevikernes Konference afslørede denne Fredskomedies imperialistiske Karakter:

»Socialister kan ikke, hvis de ikke vil forraade den proletariske Sag, hverken direkte eller indirekte tage Del i

denne smudsige og egennyttige Studehandel mellem de forskellige Landes Kapitalister om Delingen af det Bytte, de har røvet,«[240]

hed det i Resolutionen.

Samtidig henviste Konferencen særlig til de engelske og franske Fædrelandsforsvareres Rolle:

»Konferencen fastslaar endvidere den Kendsgerning, at de engelske og franske Socialister, der er gaaet over paa deres kapitalistiske Regeringers Side, har afslaaet at deltage i den af Borgbjerg planlagte Konference. Denne Kendsgerning viser klart, at det engelsk-franske imperialistiske Bourgeoisi, hvis Agenter disse foregivne Socialister er, vil *fortsætte denne* imperialistiske Krig, *trække den i Langdrag,* og at de ikke er villige til blot at drøfte de Indrømmelser, det tyske imperialistiske Bourgeoisi — under Indflydelse af den voksende Udmattelse, Hungersnøden, Forfaldet og frem for alt den truende Arbejderrevolution i Tyskland — gennem Borgbjerg er tvunget til at love.«[241]

Konferencen besluttede at forelægge disse Kendsgerninger for den brede Offentlighed og erklærede, at Bolsjevikerne er rede til Raadslagning og broderligt Forbund, men kun med de Arbejderpartier i andre Lande, som ogsaa i deres eget Land kæmper for Magtens Overgang til Proletariatet.

I Kampen for Magtens Overgang til en ny Klasse spillede de undertrykte Nationaliteter en stor Rolle. Revolutionens Udfald afhang af, om det vilde lykkes Proletariatet at drage de undertrykte Folkeslags arbejdende Masser med sig. Den borgerlige provisoriske Regering fortsatte den gamle tsaristiske Politik, der gik ud paa at kvæle og undertrykke Nationaliteterne. Den nationale Bevægelse blev undertrykt nu som før. Organisationer som den finske Landdag blev jaget fra hinanden. Parolen »Et helt og udeleligt Rusland« blev ved at være Rettesnoren for de borgerlige og smaaborgerlige Partier. Kun Bolsjevikerne bekæmpede denne Stavnsbaandsparole; de erklærede aabent, at den arbejdende Befolkning i de undertrykte Nationer har Ret til selv at afgøre sin Skæbne.

Stalin, der sammen med Lenin har udarbejdet Grundlaget for Bolsjevikernes Nationalitetspolitik, klarlagde i sin Beretning paa Konferencen den røveriske Karakter af Regeringens Politik og afslørede skaanselsløst de smaaborgerlige Kompromismagere, der hang i Bourgeoisiets Frakkeskøder. Stalin satte det bolsjevikiske Partis revolutionære Program op imod dem, der vilde forevige det nationale Aag:

»... Vort Standpunkt i det nationale Spørgsmaal lader sig sammenfatte i følgende Retningslinjer: a) Anerkendelse af Folkenes Ret til Løsrivelse; b) territorialt Selvstyre for Folkeslag, der forbliver indenfor den givne Stats Rammer; c) særlige Love for nationale Mindretal til Sikring af deres frie Udvikling; d) for Proletarer af alle Nationaliteter i den givne Stat et fælles, ubrydeligt, proletarisk Kollektiv, et fælles Parti.«[242]

Om det nationale Spørgsmaal blev der givet et særligt, sideløbende Referat af J. Pjatakof, som fik Støtte fra nogle Deltagere i Konferencen. Pjatakof holdt hemmeligt for Konferencen, at han i Kief havde bekæmpet Lenins Teser. Han hævdede paa Konferencen, at i Verdensøkonomiens Epoke, hvor alle Lande er knyttet uløseligt sammen, er den nationale Stat en allerede tilbagelagt Etappe af Historien:

»Kravet om Uafhængighed er hentet fra en anden historisk Epoke, det er reaktionært, for det vil dreje Historiens Hjul tilbage. Ud fra en Analyse af Imperialismens nye Epoke siger vi, at vi for Øjeblikket slet ikke kan forestille os en anden Kamp for Socialismen end Kampen under Parolen »Bort med Grænserne«, Kampen for at sløjfe alle Grænser.«[243]

Lenin kritiserede Pjatakofs Tale skarpt:

»Det er det rene Vrøvl at ville gennemføre den socialistiske Revolution under Parolen »Bort med Grænserne«, erklærede han. »Hvad betyder denne »Metode«, at ville gennemføre den socialistiske Revolution under Parolen »Bort

med Grænserne«? Vi holder paa Statens Nødvendighed, men en Stat forudsætter Grænser ... Man maa have mistet Forstanden, hvis man vil fortsætte Tsar Nikolajs Politik,« betonede Lenin.[244]

Fælles for L. Kamenjef og J. Pjatakof var, at de ikke forstod Revolutionens Opgaver. Den første søgte at trække Partiet ned i den mensjevikiske Sump, idet han benægtede Revolutionens socialistiske Karakter. Den anden vendte sig ikke direkte mod Lenins Standpunkt i dette Spørgsmaal, men prisgav i Praksis Revolutionen til Isolering og Nederlag. Partiet kæmpede paa to Fronter: mod Højreopportunisterne og mod den partifjendtlige »Venstre«-Indstilling, der maskerede sig med demagogiske Fraser.

Konferencens Grundspørgsmaal blev udtømmende behandlet i Lenins og Stalins Beretninger. I de øvrige Taler blev Lenins og Stalins Hovedtanker kun udførligere udviklet.

I Spørgsmaalet om »Stillingen til Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjetter« fastslog Konferencen, at Revolutionen gik fremad ude omkring i Landet og dér nærmede sig hele Magtens Overgang til Sovjetterne, men at Magtens Overgang til Sovjetterne i Hovedbyerne og i nogle andre store Byer, hvor Bourgeoisiets stærkeste Kræfter er koncentreret, og hvor Kompromispolitiken med Bourgeoisiet træder skarpere frem, er forbundet med særlig store Vanskeligheder.

»Det proletariske Partis Opgaver«, hedder det i Resolutionen, »er derfor paa den ene Side at yde alsidig Støtte til den nævnte Udvikling af Revolutionen ude omkring, paa den anden Side indenfor Sovjetterne at føre en systematisk Kamp (ved Hjælp af Propaganda og Nyvalg) for den proletariske Linjes Triumf; man maa koncentrere alle Anstrengelser og al Opmærksomhed om Arbejder- og Soldatermassen, for at skille den proletariske Linje fra den smaaborgerlige, den internationalistiske fra den forsvarsvenlige, den revolutionære fra den opportunistiske, for at organisere og bevæbne Arbejderne, for at forberede deres Kræfter til Revolutionens næste Etappe.«[245]

I Spørgsmaalet om »Internationalisternes Sammenslutning mod den smaaborgerlige Blok af Fædrelandsforsvarere« udtalte Konferencen sig mod enhver Blokdannelse med Partier, der ikke havde brudt med Fædrelandsforsvaret. Konferencen afviste en Overenskomst med Socialchauvinisterne i de andre Lande og udgav Parolen om at skabe III Internationale.

Bolsjevikernes Aprilkonference var af enorm Betydning for Partiets og Revolutionens Udvikling. Aprilkonferencen indstillede Bolsjevikernes Parti paa Kampen for den borgerlig-demokratiske Revolutions Overgang i den socialistiske Revolution. Konferencen udarbejdede et konkret, revolutionært Program for denne Overgangsetappe i Revolutionen. Konferencen viste, hvilke Klasser der driver Revolutionen fremad. Den vedtog Beslutninger om alle Revolutionens Grundspørgsmaal, om Krigen, Jorden og Kampen mod Sulten. Den anviste den eneste Udvej: hele Statsmagtens Overgang til Sovjetter af Arbejder-, Soldater-, Bonde- og andre Befolkningsrepræsentanter i hele Rusland.

> »Proletariatet vil i vore Resolutioner finde Retningslinjerne for Bevægelsen henimod vor Revolutions anden Etappe,«[246]

sagde Lenin i sin Slutningstale paa Konferencen.

Op imod de Socialrevolutionæres og Mensjevikernes smukke Talemaader, efter hvilke Masserne roligt og ydmygt skulde vente paa gode Gerninger fra den provisoriske Regering, satte Bolsjevikerne den dristige Appel til Kamp, til yderligere Udfoldelse af Revolutionen.

Partiet havde heroisk tilbagelagt Vejen til Sejr over Tsarismen og skabte paa sin alrussiske Konference Generallinjen for Sejren over Bourgeoisiet og dets smaaborgerlige Forbundsfæller. Og den Enstemmighed, med hvilken Konferencen havde fattet sine Beslutninger i Tilslutning til Lenins og Stalins Beretninger, var Borgen for Sejr i den nye Etappe.

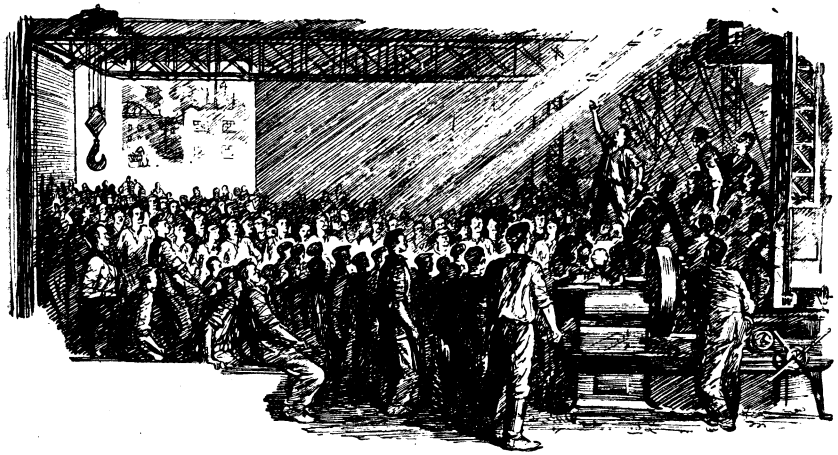

FEMTE KAPITEL

Det bolsjevikiske Parti i Kamp om Masserne

1.

Aprildemonstrationen

Bolsjevikernes Aprilkonference var ikke til Ende, før det kom til et Gennembrud af Klassemodsætningerne i Petrograd. Hverken Bourgeoisiets Indrømmelser eller Kompromismagernes Manøvrer havde hjulpet. Den 3. og 4. Maj*) fandt der i Hovedstadens Gader Massedemonstrationer Sted mod Krigen.

Hidtil havde den provisoriske Regering skjult sine virkelige Hensigter. Om Krigen talte den i bevidst taagede Fraser, der kunde give Masserne Haab om Indstilling af Slagteriet. Regeringen vilde se Tiden an, indtil de Socialrevolutionære og Mensjevikerne havde løst deres Opgave, at forberede Masserne til Krigens Fortsættelse. Men Bourgeoisiet frygtede, at den voksende Stemning mod Krigen skulde tilintetgøre alle Anstrengelser fra de socialrevolutionære og mensjevikiske Agitatorers Side. Ydernere havde Regeringens Erklæring af 10. April, der, omend utydeligt, havde udtalt sig for »Hidførelse af varig Fred paa Grundlag af Folkenes Selvbestemmelsesret«, gjort et ubehage-

*) 20.—21. April efter gammel russisk Tidsregning, deraf Navnet Aprildemonstrationen. — *O. A.*

ligt Indtryk paa de allierede Imperialister. De forlangte et utilsløret Svar, om Rusland vilde føre Krigen videre.

Den 1. Maj udtalte Miljukof, at Erklæringen af 10. April udtrykker »hele Folkets Bestræbelse for at føre Verdenskrigen videre indtil den afgørende Sejr«.[247]

Netop den Dag, altsaa 1. Maj efter ny Tidsregning, demonstrerede Arbejderne og Soldaterne paa Gaderne under Sovjeterklæringens Parole: »Fred uden Anneksioner og Erstatningsbetalinger«.

Miljukofs Note havde en udtalt imperialistisk Karakter, og det fremkaldte navnlig hos Petrograds Troppeafdelinger stormende Protest. Den 3. Maj om Morgenen rykkede det finske Regiment ud under Parolen »Ned med Erobringspolitiken«. Kort efter fulgte det 180. Regiment. Ogsaa en Del af Flaadens Besætning rykkede ud. Officererne gik ikke med. Over 15.000 Demonstranter forsamlede sig i yderst besluttet Stemning foran Maria-Paladset, hvor den provisoriske Regering holdt Møde. Man lod de socialrevolutionære og mensjevikiske Førere Gots og Skobjelef holder Taler til Soldaterne; de formaaede ikke at berolige nogen. Soldaterne vedtog følgende Beslutning:

> »Efter at være gjort bekendt med Miljukofs Note om Krigsformaalene udtrykker vi vor Harme over en saa uhørt Fremgangsmaade, som staar i kras Modsætning til Opraabet fra Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjet til Folkene i hele Verden og til Erklæringen fra den provisoriske Regering selv. Vi fordrer Miljukofs øjeblikkelige Tilbagetræden.«[248]

For at lede Masserne ind paa et andet Spor fik de Socialrevolutionære og Mensjevikerne Sovjetten indkaldt til et ekstraordinært Møde. En Repræsentant for Soldaterne og Matroserne, der var forsamlede foran Maria-Paladset, erklærede i Mødet, at Krisen kun kunde løses enten »ved vor Regering« eller »ved Borgerkrig«.

Arbejdernes og Soldaternes Aktioner medførte Modaktioner fra Bourgeoisiets Side. Den provisoriske Regerings Tilhængere førte de Regimenter ud paa Gaden, der endnu ikke havde gennemskuet den provisoriske Regerings virkelige Politik. Under

Kadetternes, de Socialrevolutionæres og Mensjevikernes Førerskab organiserede Husejere, Kræmmere, Spidsborgere og Embedsmandsintelligensen en Demonstration under Parolen: »Tillid til den provisoriske Regering«.

Mens den patriotiske Demonstration larmede, greb Regeringen ogsaa til mere afgørende Forholdsregler. Den nye Øverstbefalende for Petrograds Militærkreds, General Kornilof — der senere skulde blive Kontrarevolutionens Bannerfører — gav Mikhail-Artilleriskolen Befaling til at bringe to Batterier i Stilling paa Slotspladsen. Artilleriskolens Soldater og en Del af Officererne besluttede at forespørge, om Kornilofs Anordning var Sovjetten bekendt. Det viste sig, at Sovjetten ikke havde givet nogen saadan Ordre. Den overivrige General saa sig to Timer efter tvunget til at »ophæve« sin Befaling om Indsættelse af Kanoner. Men selve Befalingen vidnede om, at Regeringen havde besluttet at lade Demonstrationen beskyde. Det blev da ogsaa bekræftet af de videre Begivenheder: nogle Steder blev der skudt paa Arbejderne.

Bourgeoisiets Aktion fremkaldte paa sin Side Demonstrationer fra Proletariatet. Næste Dag rykkede Arbejdermasserne fra hele Bedrifter ud paa Gaden. Yderdistrikterne var fulde af Arbejdere og Soldater, som protesterede mod den imperialistiske Politik. I Centrum, paa Njefski, marcherede smaa Grupper af Regeringstilhængere.

I Mængden af demonstrerende Arbejdere saa man ogsaa Plakater med Parolen: »Ned med den provisoriske Regering!« Denne Parole blev opstillet af en Del af Bolsjevikernes Petrogradkomité i Strid med Partiets Centralkomités Linje. Lenin fordømte skarpt denne uoverlagte Parole.

> »Vi vilde kun foretage en fredelig Sondering af de fjendtlige Kræfter,« sagde han paa Partiets Aprilkonference, »men ikke levere noget Slag ... I det Øjeblik, da Aktionen fandt Sted, var det ikke paa sin Plads at styre »en lille Smule mere til venstre«. Vi betragter dette som den største Forbrydelse, som Desorganisation.«[249]

L. Trotski, der dengang endnu ikke var Medlem af det bolsjevikiske Parti, har fuldstændig forvansket Lenins Opfattelse. I sin »Oktobers Lære« skrev Trotski:

»Aprildemonstrationen, der gik længere til venstre end det var paakrævet, var et Rekognosceringsfremstød for at prøve Massernes Stemning og Forholdet mellem dem og Sovjetflertallet. Efter at Lenin havde foretaget Rekognosceringen trak han Parolen om øjeblikkelig Omstyrtelse af den provisoriske Regering tilbage, men han trak den kun tilbage for et Par Uger eller Maaneder, alt efter den Hurtighed, hvormed Massernes Harme mod Kompromismagerne vilde vokse.«[250]

Trotskis forløjede Paastand staar i kras Modstrid med Lenins hele Taktik. Lenin behøvede i April ikke at tage Parolen om »øjeblikkelig Omstyrtelse af den provisoriske Regering« tilbage, simpelthen fordi Lenin i April slet ikke havde opstillet denne Parole. Tværtimod kæmpede Lenin i Aprildagene mod denne Parole og fordømte den paa Partikonferencen. Den store Betydning af Bolsjevikernes Taktik laa netop i, at deres Paroler genspejlede Massernes inderligste Forventninger, formulerede deres politiske Krav og mobiliserede disse Masser under de bolsjevikiske Faner. Rekognosceringen af de fjendtlige Kræfter, som Lenin talte om, betyder i Klassekampen ingenlunde det samme som i en sædvanlig Krig.

»En politisk Hær er noget andet end en militær Hær,« saaledes har Stalin overordentlig træffende udtrykt denne Tanke. »Mens den militære Overkommando først begynder Krigen, naar den har en fuldt færdig Hær til Raadighed, saa maa Partiet skabe sin Hær under selve Kampen, under Klassernes Sammenstød, efterhaanden som Masserne selv gennem deres egen Erfaring overbeviser sig om Rigtigheden af Partiets Paroler, om Rigtigheden af dets Politik. Naturligvis blev der ved enhver saadan Demonstration samtidig ogsaa kastet et vist Lys over de skjulte Styrkeforhold, der fandt en vis Rekognoscering Sted, men Rekognosceringen var ikke i det givne Tilfælde Bevæggrunden til Demonstrationen, den var en naturlig Følge af den.«[251]

Aprildemonstrationen i Petrograd var en Impuls til Klaring af Massernes klassemæssige Selvbevidsthed ogsaa i andre Industricentrer i Landet.

Moskvas Proletariat reagerede paa Begivenhederne i Petrograd med en Solidaritetsdemonstration.

En Funktionær i Moskvas Bykommandantur beskriver Aprildagene i Moskva saaledes:

> »Store Folkemængder fyldte Pladsen foran Sovjetten, Talerne placerede sig paa Skobjelef-Mindesmærket. I Mængden bølgede og flagrede røde Faner. Snese af Plakater med Parolen »Ned med Miljukof« ragede op. Stemningen hos Masserne var højtidelig, var ophidset ... mensjevikiske og socialrevolutionære Talere afløste hinanden paa Sovjethusets Balkon og holdt beroligende Taler ... Mængden nede paa Pladsen modtog Talerne meget uvenligt: de beroligende Taler afbrødes af Raab, ironiske Bemærkninger og Krav om Miljukofs Tilbagetræden. De røde Plakater med Parolen »Ned med Miljukof« blev af Mængden løftet op mod Balkonen, for at Talerne deroppe bedre kunde se dem ... Uroen øgedes endnu mere ved, at 55. Regiment sluttede sig til Demonstranterne og næsten fuldtalligt var mødt under de samme Paroler: »Ned med Minister-Kapitalisterne«, »Ned med Miljukof«.«[252]

Til de demonstrerende Soldater sluttede sig Arbejdermasserne fra Bydelen Samoskvoretsjije; særlig aktive var Arbejderne fra Michelson-Værkerne, der forbrødrede sig med 55. Regiment.

Aprildemonstrationen og dens Ekko i Landet viste med et Slag hele Dybden af den politiske Krise.

Fremfor alt kom Soldatermasserne i Bevægelse: de havde tillidsfuldt troet paa den provisoriske Regerings Fredskærlighed. Den vaklende Masse hældede til venstre, til Arbejdernes Side. Denne vaklende Masse, der efter Lenins Udtryk »ved sin Kraft var i Stand til at afgøre alt,« bragte de to Yderfløje i Bevægelse: Bourgeoisiet og Proletariatet. Bourgeoisiet traadte i Skranken for den provisoriske Regering, Proletariatet for det bolsjevikiske Partis Paroler. Det drejede sig om, hvilken Klasse — Proletariatet eller Bourgeoisiet — der kunde drage Smaaborgerskabets vaklende Masse med sig.

De smaaborgerlige Sovjetførere, de Socialrevolutionære og Mensjevikerne, var ogsaa ved at hælde til Revolutionens Side,

Aprildagene i Petrograd. De revolutionære Matroser demonstrerer

men Bourgeoisiet kyste dem med Borgerkrigens Spøgelse, og efter Arbejderdemonstrationerne slog de Socialrevolutionære og Mensjevikerne derfor paany Følge med Bourgeoisiet. Forud for Aprilkrisen havde i Petrograd-Sovjettens Eksekutivkomité næsten Halvdelen af alle Delegerede udtalt sig mod den provisoriske Regering, men efter Demonstrationen udtalte 34 Delegerede mod 19 sig for Tillid til Kapitalisterne og Samarbejde med dem.

Det bolsjevikiske Partis Centralkomités Resolution, forfattet af Lenin, vurderede disse Klasseforskydninger saaledes:

> »Den smaaborgerlige Masse svingede først *bort fra* Kapitalisterne, fuld af Harme mod dem, over til Arbejderne; men en Dag senere fulgte den paany de mensjevikiske Førere og Narodnikførerne, som driver en Politik baseret paa »Tillid« til Kapitalisterne og »Samarbejde« med dem. De nævnte Førere gik ind paa et Kompromis, prisgav fuldstændig alle deres Positioner og lod sig nøje med Kapitalisternes tomme Snak og formelle Indrømmelser.«[253]

Aprileksplosionen viste Bourgeoisiet, at Kerenski alene — »Demokratiets Gidsel«, som han blev kaldt — ikke kunde sikre Massernes Støtte. Man maatte udvide sin Basis til venstre. Den provisoriske Regering besluttede sig til at ofre Gutsjkof og Miljukof. Den 9. Maj bekendtgjorde Regeringen i en særlig Erklæring, at den vilde drage nye Samfundskræfter ind i Ledelsen. Den 10. Maj henvendte Fyrst Lvof sig skriftligt til Tsjkheïdse med Forslag om at optage Repræsentanter for Sovjetten i Regeringen, ellers vilde Bourgeoisiet opgive Regeringsmagten. Efter at det ikke var lykkedes for Bourgeoisiet at oprette sit Eneherredømme, haabede det at fjerne Dobbeltherredømmet ved en Koalition med Repræsentanter fra Sovjetten. Saadan vurderede da ogsaa Miljukof Koalitionen:

> »Den (Koalitionsregeringen — *Red.*) giver os i alt Fald Haab om at naa de to vigtigste Maal i nærværende Øjeblik, nemlig Styrkelse af Regeringsmagten og Hidførelse af et Stemningsomsving i Hæren.«[254]

Sovjettens Eksekutivkomité var imidlertid bundet af sin gamle Resolution af 13. Marts om ikke at deltage i Regeringen. Bourgeoisiets Ultimatum skabte en Situation, hvorved Magten maatte gaa over i Sovjettens Hænder. Men dette frygtede Kompromismagerne mere end noget andet. Paa denne Tid afholdtes Mensjevikernes alrussiske Konference. Den begrundede Nødvendigheden af at indtræde i Regeringen paa følgende Maade:

> »Da den (den provisoriske Regering — *Red.*) ikke var i Stand til tilstrækkelig energiske revolutionære Skridt paa den indre Opbygnings Omraade og navnlig ikke formaaede at føre en konsekvent Fredspolitik i international Henseende, vakte den Mistillid hos de brede demokratiske Masser. Derfor raadede den ikke over hele den nødvendige Magtfuldkommenhed, og en større og større Del af Magten gik over til Sovjetterne.«[255]

Mensjevikerne indrømmede aabent, at Magten gled ud af den provisoriske Regerings Hænder over i Sovjetternes. Man kunde kun standse denne Overgang af Magten til Sovjetterne ved at

man traadte ind i Regeringen og derved gav den sin Støtte. Eksekutivkomitéen tog den 14. Maj sin gamle Resolution tilbage og besluttede at sætte endnu fire »socialistiske« Ministre ind i Regeringen. Skobjelef gav om Aftenen den 18. Maj Sovjetten Underretning om den nye Regering. Han sagde:

> »Hvis De anser det for nødvendigt, at vi paa Grundlag af denne Erklæring indtræder i Regeringen, saa maa De herefter nære fuld Tillid til Regeringen og sikre den Magtfuldkommenhed.«[256]

I samme Møde sagde en fremstaaende Fører for de Socialrevolutionære, A. R. Gots, at hans Parti sendte sine Repræsentanter ind i Regeringen for der at virkeliggøre Parolen »Jord og Frihed«.

> »De gaar ikke derind som Bourgeoisiets Fanger, men besætter en ny Stilling i Revolutionens forreste Skyttegrave,«[257]

sluttede Gots sin Tale. Tsereteli sagde i Sovjettens Møde, at der kun var to Udveje af den opstaaede Situation: enten at indtræde i Regeringen eller at overtage Magten. Den anden Udvej var umulig, thi efter Tseretelis Mening

> »er Bourgeoisiet ikke isoleret: bag det staar en Del af Hæren og Bondestanden, og disse vilde da vende sig bort fra den revolutionære Bevægelse.«[258]

Sovjetten tiltraadte Eksekutivkomitéens Beslutning. Næste Dag, den 19. Maj, offentliggjordes følgende Liste over Koalitionsregeringen: Ministerpræsident og Indenrigsminister — Fyrst G. J. Lvof; Krigs- og Marineminister — A. F. Kerenski (Socialrevolutionær); Justitsminister — P. N. Pereversef (i nær Tilknytning til de Socialrevolutionære); Udenrigsminister — M. J. Teresjtsjenko; Trafikminister — N. V. Nekrasof (Kadet); Minister for Handel og Industri — A. I. Konovalof (Fremskridtspartiet); Undervisningsminister — A. A. Manuilof (Kadet); Finansminister — A. J. Sjingarjof (Kadet); Landbrugsminister — V.

Soldaterdemonstration med Kravet: Ud med Tsaren fra Tsarskoje Selo (hvor den provisoriske Regering havde interneret ham) og overfør ham til Peter-Paul Fæstningen. Standeren bærer Indskriften: „Nikolaj den Blodige til Peter-Paul Fæstningen!“

M. Tsjernof (Socialrevolutionær); Post- og Telegrafminister — I. G. Tsereteli (Mensjevik); Arbejdsminister — M. I. Skobjelef (Mensjevik); Ernæringsminister — A. V. Pesjekhonof (»Folkesocialist«); Velfærdsminister — Fyrst V. N. Sjakhovskoj (Kadet); Overprokurator — V. N. Lvof (Centrum) og Statskontrollør — I. V. Godnef (Oktobrist).

Kerenskis Udnævnelse afslørede hele Hensigten med Koalitionen. Man gav ham Krigs- og Marineministeriet i det Haab, at Kerenski nød en vis Tillid i Hæren. Aftenen før, den 18. Maj, fremhævede en Repræsentant for den 11. Armé i Sovjettens Møde, hvor overordentlig vigtig Kerenskis Udnævnelse var: ikke blot Soldaterne, men ogsaa mange Officerer havde Tillid til ham. Til Udenrigsminister udnævntes, ikke uden Miljukofs Anbefaling, Teresjtsjenko, en Millionær, Teaterven og Kunstelsker. »Denne Mand vil i det mindste kunne tale med Diplomater,« sagde Miljukof om ham; det var en Hentydning til den nye Ministers Sprogkundskaber og selskabelige Manerer. Det kom imidlertid ikke an paa Manerer, men paa Politik.

Kadetten Nabokof skrev om Teresjtsjenko:

> »I sin Virksomhed som Udenrigsminister anstrengte han sig for at følge Miljukofs Politik, men saadan, at han ikke forstyrredes deri af Arbejdersovjetten. Han vilde tage alle ved Næsen.«[259]

2.

Koalitionsregeringen ved Arbejdet

Koalitionen med Kompromismagerne tillod Bourgeoisiet at indføre en egenartet Arbejdsdeling i Regeringen. De »socialistiske« Ministre traadte frem for Folket med »demokratiske« Taler og Forslag, mens Bourgeoisiets Ledere dækket af Kompromismagerne samlede Kræfter til en ny Offensiv mod Revolutionen. Statsdumaens Virksomhed genoptoges i Form af »private Møder«. Det første af den Slags Møder fandt Sted den 5. Maj. Rodsjanko definerede Mødernes Opgaver saaledes: »Man

venter af Dumaens Delegerede Direktiver om, hvordan Statsskibet skal føres.«[260] Den Deputerede N. V. Savitsj, en Oktobrist, tilføjede: »Det er vor Sag at forme den offentlige Mening.«[261]

Som Landbrugsminister traadte V. M. Tsjernof ind i Majkoalitionen. Denne Fører og Teoretiker fra de Socialrevolutionæres Parti gjaldt ogsaa for Specialist i Landbrugsspørgsmaal. Som Minister skulde Tsjernof forsøge at omsætte de Socialrevolutionæres forvirrede Teorier i Praksis. Men det var ikke til dette Formaal, at de Socialrevolutionærers Fører var blevet optaget i Regeringen. Fyrst Volkonski, den største Godsejer i Guvernementet Tambof, udviklede i Begyndelsen af Juni i et Brev til Tsjernof, hvad Godsejeren ventede af ham:

> »Kun ved Forskrift ovenfra,« skrev Fyrsten i højtravende Stil, »kan man opnaa Ensartethed i Handlinger, kun ad denne Vej kan man gyde koldt Vand paa Graadighedens glødende Kul, der er tændt af Klassekampens Drifter, og som med deres Røg truer med at formørke enhver Forstaaelse for det almene Vel, med deres Flammer at fortære selve deres Velstand, der puster til dem ... Man maa bydende sige dem (Bønderne — *Red.*), at der er Handlinger, der i Tider som de nærværende er naturstridige. Det er det, man maa sige dem, og det kan kun De gøre fra Petersborg. Hvert Ord, som man siger her i Provinsen, regnes for mistænkeligt: den ene tør man ikke tro, fordi han er Godsejer, den anden ikke, fordi han er Købmand, atter en anden »kender man jo«, han er jo »Jurist«, men alle er de »Bourgeois'er« og »det gamle Regime« ... De, Hr. Minister, er det ny Regime ... Sig det rigtige Ord — Dem vil man tro. Endnu er der Tid, men ikke længe.«[262]

Godsejerne anbefalede V. M. Tsjernof at træde op i »det ny Regimes« Navn, fordi de haabede, man vilde tro de Socialrevolutionæres Fører, og at han vilde forstaa at gyde koldt Vand paa »Graadighedens glødende Kul«, som Bøndernes Overtagelse af Godsejerjorden kaldtes i Volkonskis Sprog.

Tsjernof gjorde, hvad der stod i hans Magt, for at gyde Vand paa den Brand, der flammede op paa Landet. Det var Meningen med de talrige Lovforslag, som Ministeren forfattede. Man om-

gav ham med en Glorie som Forsvarer for Bøndernes Interesser. Man kaldte Tsjernof »Bondeministeren«, men tilføjede straks, at han vel næppe kunde gøre noget, da Regeringen ikke støttede ham. Denne Legende blev ivrigt udbredt af de Socialrevolutionære, der frygtede, at Ministerens Virksomhed, trods hans Lovforslag, vilde undergrave Tilliden til deres Parti paa Landet. Tsjernofs Glorie som Forsvarer for Bønderne var ogsaa til Fordel for Godsejerne selv, da han vakte Forventninger hos Bønderne om en fredelig Forstaaelse med Godsejerne. Da Kadetterne nogen Tid efter begyndte at anklage Tsjernof for Gennemførelse af hans Partiprogram og angivelig Eftergivenhed overfor »Bøndernes Egenraadighed«, lod han skyndsomst sin Ærestitel »Bondeminister« falde. Tsjernof skrev den 24. Juli:

> »Mine Lovforslag har netop det Formaal at lede hin lokale samfundsmæssige Selvvirksomhed, der ellers uvægerligt gaar over sine Bredder og ligesom en Flodbølge ødelægger meget, ind i lovmæssige Baner.«[263]

At inddæmme Bondebevægelsens Flodbølge og forebygge Ødelæggelsen af Herremandens Jordbesiddelse — det var Tsjernofs Opgaver. Men Revolutionens Vækst gjorde disse Opgaver meget svære. »Bondeministeren« snublede i eet væk: snart røg han for langt, puffet fremad af Bondeorganisationerne, snart holdt Kadetternes vrede Protestraab ham tilbage. Hoved-Jordkomitéen anerkendte ikke det Tsjernofske Værk. Landbrugsministerens Stedfortræder, P. A. Vikhljajef, maatte i et Møde i Hoved-Jordkomitéen gøre Medlemmerne opmærksom paa, at man ikke maatte gøre Landbrugsministeren til en Grammofontragt, men i det mindste indrømme ham en vis Selvstændighed . . . »Grammofonen« var naturligvis ikke Hovedkomitéen, som ikke gav sig af med sagligt Arbejde, men Godsejernes Organisation og Statsdumaens provisoriske Komité. Derfra fik den provisoriske Regering de virkelige, saglige Direktiver.

Godsejernes ledende Haand kom ubehændigt til Syne allerede i »Bondeministerens« første Forholdsregler. Til at begynde med lavede Landbrugsministeriet stort Gny om en af Bøndernes Hovedfordringer: Forbudet mod Køb og Salg af Jord. Fra Revolutionens Begyndelse havde der udfoldet sig en vild Jordspeku-

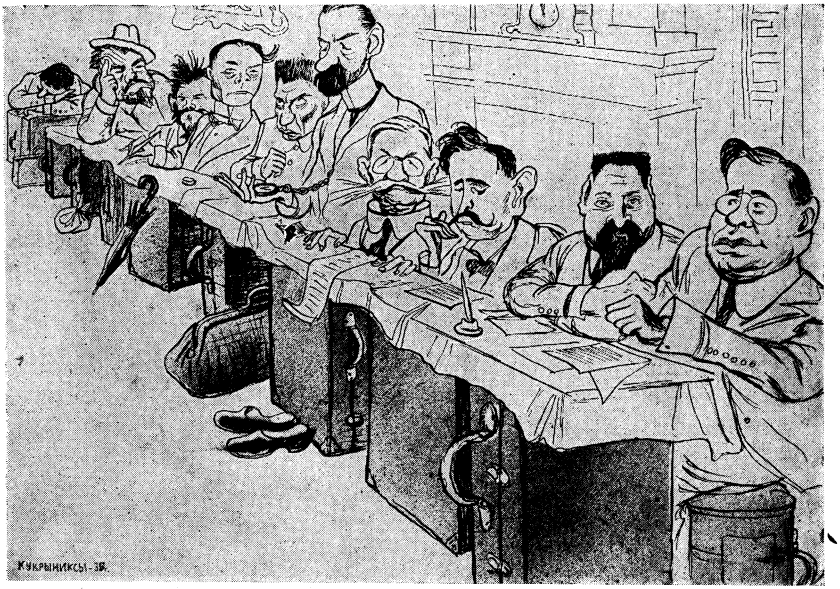

Den provisoriske Regering „ved Arbejdet“

Karikatur af Kukryniksy.

lation. Godsejerne solgte deres Godser, hovedsagelig til Udlændinge, der regnede sig for urørlige. Godsejerne splittede Jordegodset og afsatte det til Straamænd. Jorden blev lagt brak, ingen dyrkede den. Bønderne, der krævede øjeblikkeligt Forbud mod Køb og Salg af Jord, maatte beroliges. Tsjernof gjorde Udkast til et Dekret om Forbud mod Jordhandeler indtil Udstedelsen af en særlig Forordning. Paa Grundlag af Tsjernofs Udkast sendte Justitsminister Pereversef, Folkesocialist, den 30. Maj et Telegram til Notarerne om foreløbigt Forbud mod Handel med Jord.

Godsejerne lod ufortøvet Ministrene forstaa, at de havde gjort Regning uden Vært. Den forenede Adels Raad udtrykte i sin Henvendelse af 6. Juni sin Forbavselse over, at Justitsministerens overilede Telegram ikke var blevet tilbagekaldt i Pressen. Godsejerne forklarede Ministeren, at Forbudet mod Handel med Jord fratog Godsejerne Retten til at disponere over deres Ejendom, indskrænkede deres Brugsret og endelig betød en Tilbage-

venden til Livegenskabet, thi man lænkede Godsejeren til den Jord, som han muligvis ønskede at sælge. Til Slut mindede den forenede Adels Raad den provisoriske Regering om, at den i sine Erklæringer flere Gange havde lovet at overlade den konstituerende Forsamling Afgørelsen af Jordspørgsmaalet. Til Godsejernes Protest sluttede sig Aktieselskabernes Komité, Grundejerbankerne og Statsdumaens provisoriske Komité. I Begyndelsen af Juni bekendtgjorde Justitsministeren, Pereversef, telegrafisk, at Forbudet mod Handel med Jord ikke omfattede Erhvervelse og Salg af Panterettigheder. Ved denne Undtagelse blev Forbudet mod Handel med Jord i Realiteten ophævet.

Den 7. Juli fremkom i Bladene Meddelelse om, at Landbrugsministeren havde forelagt Regeringen et nyt Lovforslag om Forbud mod Køb og Salg af Jord. Mens »Bondeministeren« indbragte sit Lovforslag, ophævede Justitsministerens Stedfortræder, Demjanof, definitivt samtlige Forbud mod Handel med Jord og forklarede, at disse Handeler maatte ordnes og bekræftes i nøje Overensstemmelse med gældende Love.

Den, der stod bag alt dette Teater med Forbudet mod Handel med Jord, var Formanden for Statsdumaens provisoriske Komité, Rodsjanko, »den forhenværende Formand for den forhenværende Statsduma . . . , forhenværende Tillidsmand for Bøddelen Stolypin . . .«[264], som Lenin kaldte ham.

Den samme Rolle som Skjold for Bourgeoisiet spillede Arbejdsminister Skobjelef.

Hidtil havde der overhovedet ikke været et særligt Arbejdsministerium i Regeringen. Der bestod kun et Departement i Ministeriet for Handel og Industri. Den, der raadede over Fabrikerne og Værkerne, bestemte ogsaa over Arbejdsspørgsmaalene. Men da man rykkede tættere sammen i Regeringen og indrømmde de Socialrevolutionære og Mensjevikerne nogle Pladser, maatte man unddrage den borgerlige Minister Departementet »Arbejde«: den 18. Maj blev der oprettet et nyt Ministerium. Allerede i Ministeriet for Handel og Industri var der blevet oprettet et særligt Udvalg ved Departementet »Arbejde« til Forberedelse af Lovforslag om Arbejdsspørgsmaal. Udvalget bestod af 8 Repræsentanter for den socialrevolutionær-mensjevikiske Sovjet, 8 Arbejdsgivere, 2 Repræsentanter for Semstvo- og Byforbundet og 2 Repræsentanter for den Centrale Krigsindustri-

komité. Med en saadan Sammensætning var Gennemførelse af nogen som helst alvorlig Forbedring ikke tænkelig. Arbejdernes Repræsentation vilde til enhver Tid være i Mindretal. Det særlige Udvalg udarbejdede et Lovforslag om Fagforeninger. De borgerlige Repræsentanter kæmpede for at indskrænke Fagforeningernes Rettigheder. Skobjelef bibeholdt det særlige Udvalg, der under den nye »socialistiske« Minister fortsatte sin gamle Praksis. En Lov om 8 Timers Arbejdsdag blev syltet i Ministerialkontorerne. Bourgeoisiet havde opnaaet, hvad det vilde: Overenskomsten med Sovjetten om Indførelse af 8 Timers Dagen viste sig at være en forbigaaende Indrømmelse.

Den 6. Maj, før Koalitionsregeringens Dannelse, havde den gamle Regering udstedt en Forordning »om Arbejderkomitéer i Industribedrifterne«. Disse Komitéer fik overdraget at udføre kulturelt Oplysningsarbejde i Bedrifterne, at ordne Forholdet mellem Arbejderne og at repræsentere Arbejderne overfor Driftsledelsen. Der stod intet som helst om, at Komitéerne skulde beskæftige sig med Produktionen; Spørgsmaalet om at frigøre Komitémedlemmerne for Arbejdet blev overladt til Arbejdsgiverens og Arbejdernes »gensidige Overenskomst«; det var ikke obligatorisk at oprette disse Fabrikskomitéer, som Komitéerne kaldtes. Ikke blot ændrede Skobjelef intet i Forordningen, men han erklærede aabent, at Fabrikskomitéernes Rolle var udspillet. I ham fik Kapitalisterne en god Forsvarer.

Skobjelef indskrænkede sig ikke til at varetage sit eget Embede. Han saa sin Opgave i at støtte de andre Ministre, i første Række Konovalof, der tidligere selv havde ledet Arbejdssagerne. I sin Erklæring af 19. Maj sagde den provisoriske Regering intet bestemt om Kampen mod det økonomiske Forfald. Konovalof ansaa det for sin Hovedopgave at forhale Afgørelsen af brændende Spørgsmaal. Her oprettedes, ligesom i de øvrige Ministerier, utallige Kommissioner og Komitéer, hvor alle Spørgsmaal blev begravet. Stedfortræderen for Ministeren for Handel og Industri, V. A. Stepanof, Kadet, Medlem af 4. Duma, skildrede paa Dumamedlemmernes Møde den 2. Juni, hvordan Spørgsmaalet om Lønforhøjelse blev behandlet i Ministeriet. Industrifolk fra Sydrusland under Ledelse af Kadetten N. N. Kutler (Storgodsejer, efter Revolutionen 1905 Forvaltningschef for Landbrugssager) henvendte sig til den provisoriske Regering og erklærede, at Ar-

bejdernes Krav bragte Industrien i en haabløs Situation. En Lønforhøjelse, skrev Industrifolkene, vilde ikke blot fortære hele Profitten, men overhovedet gøre det umuligt at udbetale Løn uden at forhøje Varepriserne betydeligt. Ministeriet for Handel og Industri indbød Repræsentanter for Arbejdsgivere og Arbejdere til Petrograd. Efter to Dages Forhandlinger besluttede man at nedsætte en særlig Kommission.

> »I Dag er denne Kommission,« sagde Venstre-Kadetten V. A. Stepanof paa Dumamedlemmernes Møde, »som er delt i Sektioner, traadt sammen for første Gang og har behandlet det foreliggende Materiale. Hvad der kommer ud af det, er naturligvis svært at sige. Gud give, at dette Haab maa gaa i Opfyldelse, og at Kommissionen maa naa til en eller anden Overenskomst. Nogle Arbejdere har i Privatsamtaler sagt, at naar nu engang Stillingen var saadan, var de ogsaa villige til at slaa af paa deres Krav — hvor meget er naturligvis svært at sige. Men saa staar der et meget vanskeligt Spørgsmaal tilbage: hvis disse Delegerede overtydes om Tallenes Rigtighed og samtykker i at slaa af paa deres Krav — betyder saa dette Samtykke, at ogsaa de 800.000 Arbejdere, som de repræsenterer, vil slaa af, og vil det ikke ende med, at disse Arbejdere fratager dem Mandaterne og behandler dem som Forrædere, der har prisgivet deres Interesser og gjort deres Tillid til Skamme? Hvis en saadan Overenskomst ikke opnaas, bliver man nødt til at henvende sig til disse to Kommissioner (den ene til Prøvelse af Industrifolkenes Tal, den anden til Studium af Eksistensminimumet — *Red.*) som det sidste Forsøg paa ... at finde en Udvej ud af denne Situation.«[265]

Den 5. Juni afslog Kommissionen alle Arbejdernes Krav. Sagen blev sendt fra Komitéen til Kommissionen, fra Kommissionen til Sektionen — blot for at forhale Svaret.

Ved Udgangen af Maj fattede Eksekutivkomitéen for Petrograds Sovjet en Beslutning, der krævede statslig Regulering af Folkehusholdningen og Skabelse af særlige Organer til dette Formaal. Under Sovjetternes Tryk overdrog den provisoriske Regering den 9. Juni nogle Ministre at udarbejde et Forslag om

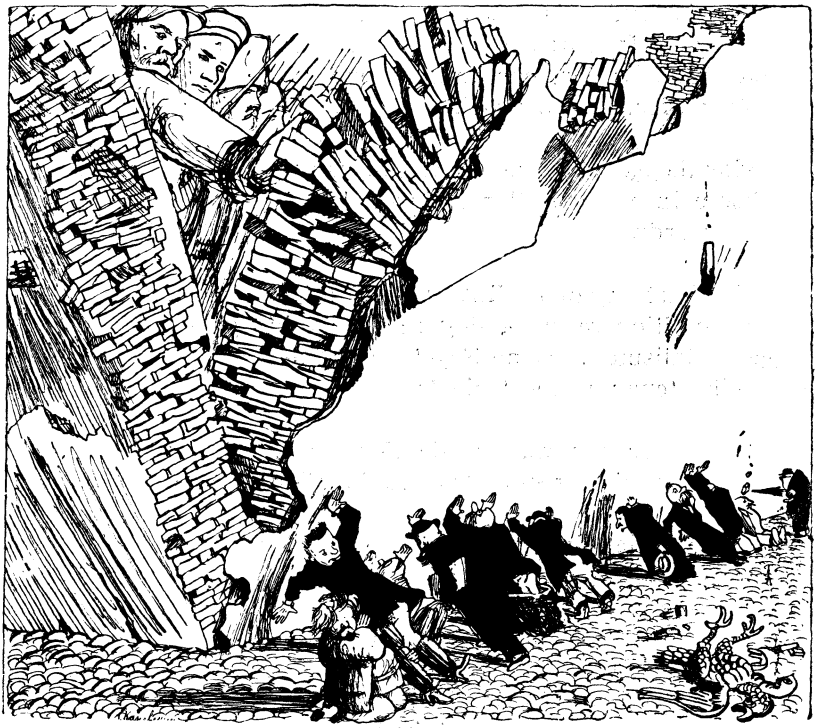

De der vilde støtte, og de der vilde styrte Koalitionen

Karikatur af Kanefski.

Organisering af et øverste Organ til Regulering af Landets økonomiske Liv. Konovalof traadte tilbage, da han ansaa dette for »en overdreven Fordring«. I hans Sted indtraadte Stedfortræderen for Ministeren for Handel og Industri, Venstre-Kadetten V. A. Stepanof. Det Nævn angaaende Udvikling af Ruslands Produktivkræfter, som Konovalof havde oprettet allerede den 18. Maj, og som ikke havde foretaget sig det ringeste, havde den 21. Juli endelig forfattet et Udkast til en Erklæring fra den provisoriske Regering om den økonomiske Politik. Først i Juni forsøgte Regeringen at se tilbage paa den tilbagelagte Vej, først i Juni begyndte Ministeriet for Handel og Industri i Stepanofs Person indgaaende at beskæftige sig med Landets alvorlige Situation, og

Udkastet begynder da ogsaa med en Skildring heraf. I et Møde i Handelens og Industriens Komité krævede dennes Formand, Kadetten N. N. Kutler, der spillede en førende Rolle i Bank- og Industrikredse, at den provisoriske Regering skulde:

> »fremlægge sit økonomiske Program: tilsigtede den at socialisere Industrien eller at bibeholde den kapitalistiske Samfundsordning?«[266]

Aabenbart frygtede Kutler, at Minister-Socialisterne i den første Koalitionsregering dog maaske vilde give sig til at opbygge Socialismen. Denne Frygt hos Kutler og hele Bourgeoisiet imødegik Stepanof meget klart:

> »Under den nuværende Forarmelse vilde Socialismen i og for sig ikke redde Rusland fra Elendigheden,«[267]

siger han i Indledningen til Erklæringen. I selve Erklæringen forklarer han yderligere:

> »Socialismen maa hvile paa et kraftigt Fundament af almindelig Organiserthed, hvad der mangler i Rusland, paa fuld Udvikling af Produktivkræfterne, hvis behørige Udnyttelse Rusland i Grunden ikke har begyndt paa endnu; endelig er Overgangen til en socialistisk Samfundsordning inden for en enkelt Stats Rammer overhovedet umulig.«[268]

II Internationales mensjevikiske Argumenter for Umuligheden af Socialismens Sejr i et enkelt Land blev taget op af Stepanof og dygtigt udnyttet i hans Erklæringsudkast. Sluttelig betonede han:

> »Umuligheden af at indføre en socialistisk Organisation af Folkehusholdningen i det nuværende Rusland bliver øjensynlig ikke draget i Tvivl hverken af den provisoriske Regerings Medlemmer eller af de realistisk indstillede Kredse i det revolutionære Demokrati. Regeringen maa ogsaa afgive en tilsvarende Erklæring for at undgaa enhver Misforstaaelse.«[269]

Minister Skobjelef, der repræsenterede de af Stepanof omtalte »realistisk indstillede Kredse i det revolutionære Demokrati«, skyndte sig at forebygge enhver »Misforstaaelse« en Gang for alle. Den 29. Juni bekræftede han i et Interview med Moskvajournalister Stepanofs Tese. Han erklærede, at naar det drejede sig om statslig Regulering af Industrien, kunde der overhovedet ikke være Tale om socialistisk Produktion. Bourgeoisiet kunde være ganske roligt. Stepanof'erne og »Socialisterne« af Skobjelefs Type værnede det nidkært mod Socialismen.

Ernæringsvæsenet blev skilt ud fra Landbrugsministeriet og henlagt til et særligt Ernæringsministerium. I Spidsen for det stod Pesjekhonof, Statistiker, Folkesocialist, en »yderst moderat Narodnik«, som Lenin sagde. Pesjekhonof sagde rent ud, at hans Indtræden i Ministeriet ikke vilde føre til nogen afgørende Ændring af Sjingarjofs Politik. Den ny Minister sigtede dermed til, at Kornmonopolet og de faste Priser skulde opretholdes, men i Virkeligheden bibeholdt han den hidtidige Ministers hele Politik. Godsejerne og Opkøberne drev Kornspekulation og undergravede fuldstændig de faste Priser. En streng Korntælling kunde have været et vigtigt Middel i Kampen mod Spekulationen. Allerede Loven af 7. April havde paabudt Tælling af hele Kornhøsten. Sjingarjof generede ikke Spekulanterne og Godsejerne. Heller ikke den »socialistiske« Minister rørte dem. Paa et Rundspørge fra Moskvas Arbejderrepræsentanters Sovjet svarede 32 af 38 Guvernementer, altsaa $^4/_5$, at hos dem skete der overhovedet ingen Tælling, og i 4 andre blev den kun unøjagtigt gennemført. Paa Forespørgsel om Gennemførelsen af Kornmonopolet svarede 1 Guvernement, at Monopolet var indført, 3 meddelte, at det slet ikke var indført, 23 gav det ubestemte Svar: »det bliver indført«, 6, at det var blevet indført delvis. Pesjekhonof organiserede ikke blot ingen Kontrol med Kornafleveringen, men sørgede ikke engang for en simpel Tælling. Som Følge heraf begyndte der en vild Spekulation med Kornet. Kø'erne foran Levnedsmiddelforretningerne voksede. Arbejderkonerne stod i Timevis i Rækkerne.

Skobjelef, Pesjekhonof og Tsjernof var en levende Illustration til Lenins Udtalelse:

> »Ministrene, der hørte til blandt Socialismens Overløbere, viste sig at være Talemaskiner, som skulde faa de undertrykte Klasser til at tænke paa noget andet . . .«[270]

3.

Den provisoriske Regerings Nationalitetspolitik

Bourgeoisiet søgte at fremstille Februarrevolutionen som en Massernes Protest mod den tsaristiske Hærs Nederlag i Krigen. Det forkyndte, at Revolutionens Hovedopgave var at føre Krigen til en sejrrig Afslutning, at erobre Konstantinopel o. s. v. Den borgerlige Regering havde absolut ikke i Sinde at revidere det imperialistiske Program. De imperialistiske Erobringsplaner, som det russiske Bourgeoisi ogsaa tidligere havde støttet, vilde det nu prøve at realisere med bedre Held.

Bourgeoisiet udnyttede Krigssituationen og manede Ruslands Befolkning til national Samling. Under dette Flag søgte det at komme uden om en Afgørelse af de »forbandede« sociale Spørgsmaal.

Det laa klart for Dagen, at den provisoriske Regering, som Bourgeoisiet havde skabt, hverken havde Vilje eller Evne til at hidføre en nogenlunde alvorlig Løsning af det nationale Spørgsmaal. At bevare Herredømmet over de nationale Randomraader og fortsætte den imperialistiske Ekspansion var for Bourgeoisiet en Betingelse for dets økonomiske og politiske Magt, dets Klasseherredømme. Støttet paa de smaaborgerlige Partier — de Socialrevolutionære og Mensjevikerne — forfægtede Bourgeoisiet den gamle tsaristiske Parole om et »helt og udeleligt Rusland«, hyllet i det »revolutionære Demokratis« rosafarvede Flag.

Eftersom den provisoriske Regering var ude af Stand til at knægte den nationale Befrielsesbevægelse i Ruslands Randomraader med Repressalier, anstrengte den sig for at svække Bevægelsen ved underordnede Indrømmelser: den ophævede Indskrænkningerne for visse Trosbekendelser og den Procentsats, der regulerede Nationaliteternes Adgang til Læreanstalterne, den indrømmede Folk af »fremmed Stamme« Ret til at beklæde Statsembeder o. s. v. Bourgeoisiet gav ganske vist Afkald paa de mest brutale Repressalier mod de undertrykte Nationaliteter, som Tsarismen havde praktiseret, men det indrømmede dem dog ingen som helst Rettigheder ud over de elementært statsborgerlige. Selv Spørgsmaalet om Modersmaalets Anvendelse i Læreanstalterne forblev uløst, skønt dette var en af Mindstefordrin-

gerne. Ifølge den provisoriske Regerings Dekret af 2. April 1917 var det kun tilladt at

> »betjene sig af andre Sprog og Dialekter end Russisk i private Selskabers Forretningsførelse, ved Undervisning i alle private Læreanstalter og i kommerciel Bogføring.«[271]

Selvherskerdømmets Fald og Magtens Overgang til Bourgeoisiet gjorde ikke Ende paa den nationale Undertrykkelse. Som Stalin sagde, skete der kun det, at

> »den gamle, grove Form for national Undertrykkelse gjorde Plads for en ny, mere raffineret, men til Gengæld farligere Form for Undertrykkelse.«[272]

Den nationale Befrielsesbevægelse blev derfor ikke svagere efter Februarrevolutionen, men forstærkedes tværtimod betydeligt. Stalin gav senere, i Artiklen »Oktober-Omvæltningen og det nationale Spørgsmaal«, en Vurdering af denne Bevægelse:

> »Under den borgerlige Revolution i Rusland (fra Februar 1917) havde den nationale Bevægelse i Randomraaderne Karakter af en borgerlig Frihedsbevægelse. Ruslands Nationaliteter, som det »gamle Regime« havde undertrykt og udbyttet i Aarhundreder, følte for første Gang deres Kraft og tog Kampen op mod deres Undertrykkere. »Bort med det nationale Aag« — det var Bevægelsens Parole. Ruslands Randomraader oversvømmedes med et Slag af »helnationale« Institutioner. I Spidsen for Bevægelsen marcherede den nationale borgerlig-demokratiske Intelligens. »Nationalraadene« i Letland, Estland, Litauen, Grusien, Armenien, Aserbaidsjan, i Kaukasus' Bjerge, Kirgisistan og Mellem-Volgaomraadet, »Radaen« i Ukraine og i Hviderusland, »Sfatul tserij« i Bessarabien, »Kurultaj« paa Krim og i Basjkirien, »Selvstyreregeringen« i Turkestan — det var de »helnationale« Institutioner, hvorom det nationale Bourgeoisi samlede sine Kræfter.«[273]

I Ukraine ledede den borgerlige Befrielsesbevægelse af Centralradaen, som i Revolutionens første Maaneder blev skabt

i Kief. Dens Ledere var: fra det ukrainske socialdemokratiske Arbejderparti Vinnitsjenko, Petljura, Maseppa, Tkatsjenko, fra de Socialrevolutionære Grusjefski, Khristjuk, Salisnjak, Kovaljof o. a. Bag Radaen stod betydelige — mest velhavende — Bondemasser.

I en Erklæring, som blev offentliggjort midt i Juni 1917 under Titlen »Første Universalakt«, fastslog Radaen kun rent principielt, at det ukrainske Folk selv maatte afgøre sin Skæbne, men krævede ikke øjeblikkelig Proklamering af et selvstyrende Ukraine. Ydermere indeholdt »Universalakten« det Forbehold, at der ikke kunde være Tale om en statslig Løsrivelse af Ukraine fra Rusland. Lenin betegnede disse første nationale Krav fra Ukraine til den provisoriske Regering som »meget beskedne«:

> »Ingen Demokrat ... kan bestride Ukraines *Ret* til uhindret Løsrivelse fra Rusland: netop en uforbeholden Anerkendelse af denne Ret gør det muligt at agitere for et frit Forbund af Ukrainere og Storrussere, for en *frivillig Forening* af de to Folk i een Stat ... Den forbandede Tsarisme gjorde Storrusserne til det ukrainske Folks Bødler og nærede paa enhver Maade dets Had til dem, der forbød selv de ukrainske Børn at tale og lære paa deres Modermaal,«[274]

skrev Lenin faa Dage efter Offentliggørelsen af »Første Universalakt«.

I den provisoriske Regerings Lejr, som lededes af Kadetterne, hvis nationale Politik havde de Socialrevolutionæres og Mensjevikernes Tilslutning, fremkaldte Radaens Erklæring imidlertid en Storm af Forargelse. Kadetternes Centralorgan, Bladet »Rjetsj«, kaldte Radaens »Universalakt«: »endnu et Led — og nu gennemført Led — i den tyske Plan til Ruslands Sønderlemmelse«. »Rjetsj« skrev:

> »Forbeholdene ændrer paa ingen Maade Betydningen af den fundamentale Kendsgerning, at Radaen paa egne og det ukrainske Folks Vegne har afslaaet ... at underkaste sig den provisoriske Regering og har erklæret sig for Ukraines Regering ... Man maa sige, at de Herrer Ukrainere har tilladt sig en daarlig Spøg med Rusland.«[275]

Saadan reagerede Bourgeoisiet overfor det ringeste Forsøg paa at antaste det »hele og udelelige Rusland«. Det regnede Ukrainerne for Landsforrædere og tyske Agenter og erklærede advarende, at Radaens Optræden

> »vil blive skarpt fordømt af alle Samfundets Organisationer, maaske med Undtagelse af »Desanneksionens« mest uforsonlige Tilhængere — Bolsjevikerne.«[276]

De borgerlige Imperialisters fjendtlige Ytringer om Bolsjevikerne øgede kun Sympatien for dem hos alle demokratiske Elementer, der kæmpede for national Befrielse. En Sammenligning mellem Bourgeoisiets Holdning og Bolsjevikernes Stilling til Nationaliteterne i det tidligere tsaristiske Rusland var nok til, at man begreb, *hvem* der var de undertrykte Folkeslags Ven.

Kampen omkring det ukrainske Spørgsmaal blussede heftigere og heftigere op. De Socialrevolutionære og Mensjevikerne gjorde et svagt, hyklerisk Forsøg paa at bringe et halvvejs anstændigt »Kompromis« i Stand mellem Radaen og den provisoriske Regering. Det kom der intet ud af. Man nægtede Ukrainerne alt, hvad de forlangte.

I sin Artikel »Ukraine og de russiske Regeringspartiers Nederlag« skrev Lenin paa dette Tidspunkt:

> »Den provisoriske Regerings Afslag paa disse yderst beskedne og berettigede Krav var en uhørt Skamløshed, en grænseløs Frækred af Kontrarevolutionære, en ægte Ytring af den storrussiske »Hold Kæft«-Politik. Og det har de Socialrevolutionære og Mensjevikerne med Foragt for deres egne Partiprogrammer tolereret i Regeringen og forsvarer det nu i deres Presse! Hvor dybt er de Socialrevolutionære og Mensjevikerne ikke sunket! Hvor ynkelige er ikke Udflugterne i deres Blade »Djelo Naroda« og »Rabotsjaja Gaseta« i Dag! Kaos, Virvar, »Leninisme i det nationale Spørgsmaal«, Anarki — i dette Sprog, hentet ud af en rabiat Godsejers Mund, raser begge Blade mod Ukrainerne.«[277]

I Midten af Juli ankom en Tremandskommission fra Regeringen, bestaaende af Kerenski, Tsereteli og Teresjtsjenko, til

Kief og sluttede en diplomatisk Vaabenstilstand med Radaen. Den gav iøvrigt ikke Ukrainerne nogen virkelige Rettigheder, men antydede kun Muligheden af Rettigheder i Fremtiden. Men selv denne Overenskomst blev modtaget meget fjendtligt i den borgerlige Lejr. Forhandlingerne med Ukrainerne tjente som Paaskud for de borgerlige Ministre til at udtræde af den provisoriske Regering. Da Kadetterne foretog dette Skridt, under Julibegivenhederne i Petrograd, erklærede de, at Grunden til deres Tilbagetræden var Meningsforskelle i det ukrainske Spørgsmaal.

Med Kadetternes Genindtræden i Regeringen i August 1917 forværredes Forholdet til Ukraine endnu mere. Ved en Instruks af 17. August fra den provisoriske Regering blev alle de Indrømmelser, Ukrainerne havde faaet ved Julioverenskomsten, tilbagekaldt. Instruksen begrænsede Ukraines Omraade til de fem vestlige Agrarguvernementer, mens Donetsbækkenet, Jekaterinoslafomraadet og Guvernementerne ved Sortehavet blev skilt fra. Ogsaa Radaens Virksomhedsomraade blev reduceret til et Mindstemaal; den beholdt kun nogle Rettigheder angaaende det lokale Selvstyre.

Centralradaen gik i Opposition mod den provisoriske Regering. Fra nu af og til Oktoberrevolutionen voksede og styrkedes Sympatien for Bolsjevikerne og deres rigtige Nationalitetspolitik hos Ukrainerne, selv hos dem, der gik med de smaaborgerlige Nationalister.

Den provisoriske Regering formaaede heller ikke at løse det nationale Spørgsmaal for Finlands Vedkommende. Den 20. Marts 1917 udstedte den en Lov, der genindførte den Forfatning, som Alexander I i sin Tid »tilstod« Storfyrstendømmet Finland. Udover denne tsaristiske Forfatning gik det russiske Bourgeoisi ikke. Finland fik ingen nye Rettigheder; dets Landdag fik ikke den højeste Magt.

Finlands Folkemasser krævede Selvstyre. Forhandlinger derom fandt Sted mellem den finske Landdag og den provisoriske Regering i Løbet af April og Maj 1917. Landdagens Forslag om Selvstyre forudsatte, at Rusland stadig skulde lede de udenrigske Anliggender og Hærvæsenet, og selv Embedet som Generalguvernør over Finland skulde bevares. Men ikke engang dette Forslag kunde den provisoriske Regering gaa med til. Den stillede som Betingelse, at Indkaldelse og Opløsning af Landdagen kun kunde

ske efter Beslutning af den russiske Regering, som ogsaa skulde stadfæste alle Landdagens Beslutninger, for saa vidt de berørte Ruslands Interesser. Og Afgørelsen af, hvilke Spørgsmaal der »berører Ruslands Interesser«, tilkom saa den russiske Generalguvernør. Af Landdagens Selvstændighed blev der i Virkeligheden intet tilbage.

Landdagen besvarede den 18. Juli den provisoriske Regerings Krav med at vedtage en Lov om Landdagens suveræne Rettigheder i alle Anliggender med Undtagelse af de militære og udenrigske. Saa udstedte den provisoriske Regering et Dekret om Opløsning af Landdagen med den Begrundelse, at denne tiltog sig

> »Ret til egenmægtig at forgribe Ruslands kommende konstituerende Forsamlings Vilje ... Maatte det finske Folk selv overveje sin Skæbne. Afgøres kan den kun i Forstaaelse med det russiske Folk,«[278]

hed det i den provisoriske Regerings Manifest af 31. Juli 1917. Derefter besatte Mensjeviken Gegetsjkori, den senere Udenrigsminister i det mensjevikiske Georgien, Landdagen med Tropper.

Landdagsmændene, der vægrede sig ved at underkaste sig den provisoriske Regerings Dekret, fik ikke Adgang til Landdagsbygningen.

Socialdemokratiet, der var en ret stærk Organisation, udgjorde Flertallet i den finske Landdag i Begyndelsen af 1917. De finske Socialdemokrater deltog aktivt i Ledelsen af Befrielsesbevægelsen; i det nationale Spørgsmaal havde de imidlertid ingen fast, principiel Linje, men forfaldt til at indtage borgerlige Standpunkter. Det finske Socialdemokratis Opportunisme afgjorde for en Tid Finlands Skæbne til Fordel for den borgerlige Statsorden. Dertil bidrog i høj Grad, at Finlands Bolsjeviker i lang Tid ikke brød med Mensjevikerne, ikke tilloa Socialdemokratiets Sprængning.

Det bolsjevikiske Partis Stilling til Finlands nationale Frihed fremgik tilstrækkelig klart baade af Resolutionen til Stalins Beretning paa Aprilkonferencen 1917 og af flere Artikler af Lenin og andre Bolsjeviker.

Lenin skrev:

»Tsarerne gennemførte Anneksionspolitiken i Forstaaelse med andre Monarker ved groft at bytte et Folk bort mod et andet (Polens Deling, Overenskomsten med Napoleon om Finland o. s. v.), saadan som Godsejerne indbyrdes byttede de livegne Bønder. Bourgeoisiet, der er blevet republikansk, gennemfører *nøjagtig samme* Anneksionspolitik mere raffineret, mere skjult... Kammerater, Arbejdere og Bønder! Lad jer ikke narre af de russiske Kapitalisters, af Gutsjkofs og Miljukofs, af den provisoriske Regerings Anneksionspolitik overfor Finland, Kurland, Ukraine o. s. v.!«[279]

I Slutningen af Sommeren 1917 begyndte i Finland Organiseringen af borgerlige Formationer paa den ene Side og af Arbejdernes røde Garde paa den anden. De første traadte i Forbindelse med Politiapparatet, de sidste med den russiske Hærs Troppeafdelinger i Finland. Soldatermasserne i de Hærafdelinger, der stod i Finland, begyndte dengang at gaa over til Bolsjevikernes Standpunkter.

Endnu krassere end i Finland gennemførte den provisoriske Regering den imperialistiske Politik overfor de østlige Folk.

I de østlige Folks nationale Bevægelse viste der sig efter Februarrevolutionen to Grundtendenser: Unitarismen og Nationalføderalismen. Unitarismen støttedes af det muhamedanske, især det tatariske Handelsbourgeoisi og de nationalistisk sindede Intellektuelle, der kun krævede »national-kulturelt Selvstyre«. Tilhængerne af de »national-territoritale Føderativgrundsætninger« repræsenterede det unge nationale Industribourgeoisi. I Muhamedanernes føderalistiske Bevægelse spillede det aserbaidsjanske Bourgeoisi den ledende Rolle. Ogsaa i Turkestan udtalte den første og anden muhamedanske Kongres sig for Føderation og »national-territorialt Selvstyre«. Denne Beslutning afspejlede blandt andet det nationale Bourgeoisis Frygt for den russiske Revolution og dets Ønske om at afgrænse sig fra den.

Bolsjeviker var der forholdsvis faa af i Turkestan. Ydermere forvanskede mange af de lokale bolsjevikiske Partiarbejdere det bolsjevikiske Partis Linje i det nationale Spørgsmaal og begik grove Fejl i deres Stilling til den hjemlige Befolkning. Derfor lykkedes det de nationalistiske Partier — det kasakhiske »Allasj-

Orda« og det usbekiske »Ulema« — at vinde betydelige Lag af Befolkningen.

Den borgerlige Februarrevolution forbedrede ikke Kaarene for de arbejdende Masser i Centralasiens undertrykte Folkeslag.

> »Februarrevolutionen, som har styrtet Monarkiet, overgav igen Magten til det samme tsaristiske Bureaukrati og til de lokale russiske Kulaker. Den provisoriske Regerings herværende Komité, som bestaar af disse Elementer, har i Stedet for den kirgisiske Befolknings Ligeberettigelse sat sig den kirgisiske Befolknings Undertrykkelse og Udryddelse som Opgave,«[280]

saadan karakteriseredes Stillingen i Centralasien i Programmet for »Den kirgisiske Ungdoms revolutionære Forbund«, der blev grundlagt efter Februarrevolutionen.

Den provisoriske Regerings første Handling i Spørgsmaalet om Turkestan var Beslutningen af 31. Marts 1917 om Amnesti for de Bødler, der slog den kirgisiske Opstand ned i 1916. Alle de russiske Pogromhelte, der havde myrdet og mishandlet den hjemlige Befolkning, blev løsladt af Fængslet. Den provisoriske Regerings Beslutning vakte Harme i den lokale Befolkning.

Harmen hos de undertrykte Nationaliteter i Centralasien voksede yderligere efter Udnævnelsen af N. N. Sjtsjepkin, en af Kadetpartiets Førere, til Formand for Regeringskomitéen for Turkestan. Komitéen udrustedes med Beføjelser som en Generalguvernør før Revolutionen. Den alene kunde træffe Afgørelse om Indførelse af lokalt Selvstyre i Turkestan og i Steppeomraadet (Kasakhstan). Den provisoriske Regering ansaa det i den Forbindelse for unødigt at strække sig længere end til Indførelse af Semstvoinstitutioner, skønt Befolkningen forlangte Selvstyre.

Den provisoriske Regering foretog sig ikke det ringeste for at løse det nationale Spørgsmaal.

Tsarismens hele centraliserede, bureaukratiske Apparat i de nationale Omraader rørtes der overhovedet ikke ved. Det russiske Sprog var nu som før Statssproget for alle Folkeslag. Statsskolen blev ligeledes ved at være russisk. De undertrykte Folkeslags Krav om nationale Rettigheder blev afslaaet. I Stedet for straks at imødekomme de brændende nationale Savn og Krav,

der havde hobet sig op gennem Aarhundreder, raadede den provisoriske Regering de undertrykte Nationaliteter til at afvente den konstituerende Forsamlings Afgørelse — skønt ingen ved, naar den bliver sammenkaldt.

Selv om enkelte nationale Krav blev opfyldt, da den provisoriske Regering kom til Magten, skete dette imod dens Vilje og mod Bourgeoisiets Ønske. Saaledes gjorde den provisoriske Regering f. Eks. en »storsindet« Gestus og offentliggjorde en Beslutning om Polens Uafhængighed. Men det havde den tyske Rigsregering gjort allerede et Aar før Februarrevolutionen, da den proklamerede den polske Stats Uafhængighed. Det maatte det russiske Bourgeoisi affinde sig med, eftersom Polen var besat af de tyske Tropper, og der for saa vidt ikke var noget Haab om at vinde det tilbage med væbnet Magt. Men der, hvor det drejede sig om Omraader, der var besat af russiske Tropper, adskilte den provisoriske Regerings Politik sig i ingen Henseende fra den tsaristiske.

Den provisoriske Regering, der gik ind for at fortsætte den imperialistiske Krig, afslog selvfølgelig, med Støtte af de Socialrevolutionære og Mensjevikerne, selv de mest elementære Krav, som Ruslands undertrykte Nationaliteter stillede.

4.

Den 1. alrussiske Sovjetkongres

Personskiftet forandrede ikke den provisoriske Regerings Program. Alt blev ved det gamle, med den ene Forskel, at Regeringen i sin Kamp for Bourgeoisiets Diktatur fik Støtte fra de socialrevolutionær-mensjevikiske Sovjetter.

Koalitionen med de Socialrevolutionære og Mensjevikerne hjalp Bourgeoisiet ud af Aprilkrisen uden Nederlag, men dens *Aarsager* var Bourgeoisiet ikke i Stand til at fjerne. Nu som før fortsattes det blodige Slagteri. Nu som før bestod Modsætningen mellem de brede Massers Klasseposition, der ingen Interesse havde i Krigen, og Fædrelandsforsvarets Parole: »Krig til den sejrrige Ende«. Men naar Aarsagerne til Krisen blev ved at be-

staa, maatte der uundgaaelig komme nye Eksplosioner. Derfor betonede det bolsjevikiske Partis Centralkomité, at de aktuelle Paroler stadig var:

»1. *Oplysning* om den proletariske Linje og den proletariske Vej til at gøre Ende paa Krigen.
2. *Kritik* af den smaaborgerlige Politik, der er baseret paa Tillid til Kapitalistregeringen og Samarbejde med den.
3. Propaganda og Agitation fra Gruppe til Gruppe i *hvert Regiment,* i *hver Bedrift,* især blandt de mest tilbagestaaende, Tjenestefolk, ufaglærte Arbejdere o. s. v., for det var især dem, Bourgeoisiet forsøgte at støtte sig paa i Krisens Dage.
4. *Organisering, Organisering* og endnu engang *Organisering* af Proletariatet: i hver Bedrift, i hver Bydel, i hver Husblok.«[281]

Kampen om Masserne traadte ind i en ny Fase. Bolsjevikerne gennemførte Partiets Centralkomités Beslutning: »Ind i Bedrifterne, ud til Masserne!«; de gik ind i Kasernerne, ind i Arbejderkvartererne. Velovervejet og dristigt aabnede de Folkets Øjne for den provisoriske Regerings kontrarevolutionære Væsen og Petrogradsovjettens socialrevolutionær-mensjevikiske Føreres Kompromispolitik.

De Socialrevolutionære og Mensjevikerne anstrengte sig særlig for at hindre de Leninske Agitatorers Indtrængen i Regimenterne. Paa Møderne overøste Kompromismændene Bolsjevikerne med Strømme af skidne Bagvaskelser. Men Lenins Partis Udholdenhed, dets Overbevisning om Rigtigheden af dets Sag, dets klare, præcise Paroler gjorde sin Virkning. Soldaterne og Arbejderne frigjorde sig fra de borgerlige Talers patriotiske Rummel; hyppigere og hyppigere raabte de: »Ned med Kæresteriet!«*), og krævede, at de socialrevolutionær-mensjevikiske Snakkehoveder fjernedes fra Kasernerne og Fabrikerne. Bolsjevikernes enkle, saglige Taler paahørtes med stadig voksende Opmærksomhed.

Massearbejdet, som fyldte det bolsjevikiske Partis Rækker

*) Der hentydes til Mensjevikernes og de Socialrevolutionæres Arbejde paa at knytte Arbejderklassen sammen med Bourgeoisiet. — *O. A.*

og styrkede det, udfoldedes i første Række i Arbejdernes Grundorganisationer, i Bedriftskomitéerne og Fagforeningerne. Efter at den russiske Arbejderklasse havde styrtet Selvherskerdømmet, begyndte den med en Fart uden Sidestykke i Historien at slutte sig organisatorisk sammen. Alene i Marts og April opstod i Petrograd og Moskva over 130 Fagforeninger, i hele Rusland var der paa den Tid allerede ca. 2.000.

Som et Tøbrud om Foraaret vældede Massernes Organisationer frem, og overalt var det Bolsjevikerne, der ledede Organisationsarbejdet. Særlig hurtigt voksede Bolsjevikernes Indflydelse i Bedriftskomitéerne. Bedriftskomitéernes Petrogradkonference den 12.—15. Juni, der fuldstændig var under bolsjevikisk Ledelse, var et tydeligt Bevis paa, at det bolsjevikiske Partis Indflydelse paa Arbejderklassen var i Vækst. Konferencen vedtog med overvældende Flertal en Resolution af Lenin om Forholdsregler til Bekæmpelse af det økonomiske Forfald. Den mensjevikiske Resolution fik kun 13 af 421 Stemmer. Konferencens Resolution sluttede med at henvise til, at en heldig Gennemførelse af de skitserede sociale og økonomiske Forholdsregler, som er absolut nødvendige for Arbejderklassen, kun er mulig i Tilfælde af, at Statsmagten gaar over til Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjetter. Paa Trods af den mensjevikiske Teori om Fagforeningernes »Neutralitet« og Uafhængighed af de politiske Partier, tog Fagforeningerne, ledet af bolsjevikiske Paroler, stærkere og stærkere Del i den politiske Kamp.

Den arbejdende Befolknings brede Lag kunde ikke med eet Slag tilegne sig Idéen om Kampen for Socialismen og bevidst stille sig paa den proletariske Revolutions Side. De var imod Bourgeoisiet, der trak Krigen i Langdrag, men endnu var det langt fra gaaet op for dem, at de selv kunde tage Magten. Der maatte gaas frem med Smidighed for at bibringe dem Klasseparolen: »Al Magt til Sovjetterne!« I denne Henseende spillede Parolen »Ned med de ti Minister-Kapitalister« en stor Rolle for Mobiliseringen af de Arbejdende. Denne enkle og klare Parole fremmede Afsløringen af Mensjevikerne og de Socialrevolutionære, som haardnakket arbejdede for at beholde de ti »Minister-Kapitalister« i Regeringen, og betonede Nødvendigheden af at overgive Magten til Sovjetterne.

Styrken i det bolsjevikiske Partis Agitation bestod netop i

Evnen til at komme i nær Kontakt med Masserne, at forme deres spontane Utilfredshed til en præcis Parole.

> »Dersom en Revolution er en virkelig Folkerevolution, som river Millionmasser med sig,« skrev Stalin om vort Partis forbløffende Resultater, »saa er Partiparolernes Rigtighed alene ikke tilstrækkeligt til at hidføre Revolutionens Sejr. Endnu en Betingelse er nødvendig for Sejren, nemlig den Betingelse, at Masserne selv, gennem deres egen Erfaring, har overbevist sig om Rigtigheden af disse Paroler. Først da bliver Partiets Paroler til Massernes egne Paroler. Først da bliver Revolutionen til en virkelig Folkerevolution.«[282]

Den Taktik, som Bolsjevikerne under Lenins Førerskab gennemførte i denne Periode, bestod i Skridt for Skridt at lede de brede Lag frem til Forstaaelse af Partiets Paroler, til Kamp for disse Paroler.

Resultaterne af det bolsjevikiske Partis intensive Kampvirksomhed viste sig meget snart i to afgørende Tildragelser: Kampen paa Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes 1. Sovjetkongres og i Forbindelse dermed: Junidemonstrationen i Petrograd.

Den 1. alrussiske Sovjetkongres aabnedes den 16. Juni. Der var over 1.000 Delegerede til Stede, deraf 822 med besluttende, de øvrige med raadgivende Stemme. Den smaaborgerlige socialrevolutionær-mensjevikiske Blok havde en enorm Overvægt paa Kongressen: de Socialrevolutionære raadede over 285, Mensjevikerne over 248 Mandater. De mindre Fraktioner fulgte næsten alle uden Forbehold Mensjevikerne og de Socialrevolutionære. Bolsjevikerne havde ialt 105 Delegerede.

De Socialrevolutionære og Mensjevikerne aabnede højtideligt Kongressen, som de betegnede som det »revolutionære Demokratis« Kongres. Under dette Begreb sammenfattede de Socialrevolutionære og Mensjevikerne Arbejderne, Bønderne, Byernes Smaaborgerskab, Tjenestemandsintelligensen, Embedsmændene, Udøvere af frie Erhverv, endelig slet og ret de »oplyste Folk« uden Hensyn til, hvilke Klasser de tilhørte.

For Mensjevikerne og de Socialrevolutionære var det fordelagtigt at forvirre Proletariatets Bevidsthed ved en taaget Terminologi. Den velklingende og yderst almindelige Formel »revolu-

tionært Demokrati« svarede udmærket til deres smaaborgerlige Natur og gjorde det muligt for dem at spille en betydende Rolle i det politiske Liv.

Paa Kongressen var repræsenteret 305 Sovjetter af baade Arbejder-, Soldater- og Bonderepræsentanter, 53 Sovjetter for Distrikts- og Guvernementscentrer, 21 Organisationer af Fronttropper, 8 Organisationer af Tropper i Baglandet og 5 Organisationer fra Flaaden.

Under den russiske Revolutions Forhold var dette den eneste organiserede og væbnede Kraft. Ingen kunde hamle op med Sovjetternes Kraft. Ikke desto mindre viste Kongressen sig at være fuldkommen afmægtig. Skønt Kongressen faktisk besad alle Muligheder for at skabe en real Magt, gav den Afkald paa at organisere denne Magt. Dette havde sin Logik, sin Lovmæssighed. Sovjetternes Førere var Mensjeviker og Socialrevolutionære, der frygtede for at overtage Magten uden Kapitalisterne og faktisk lod Revolutionen i Stikken. De gjorde alt for at lamme Arbejdernes og Bøndernes revolutionære Energi. Massernes stormende Skaberkraft blev forødt paa Bagateller. Det vaagnende Folks revolutionære Initiativ blev ikke udnyttet, men sløsedes bort i golde Forsøg paa at forlige Arbejdernes og Kapitalisternes Interesser. I Stedet for aktivt at bekæmpe de stadig frækkere Kapitalister, agiteredes der for en Voldgiftsret, hvor Regeringsrepræsentanter skulde have det afgørende Ord. I Stedet for at raabe til Kamp for en øjeblikkelig Forbedring af Arbejdernes Kaar, opfordrede man til at afvente Krigens Afslutning og den konstituerende Forsamlings Indkaldelse. I Stedet for Fred — Krig til den sejrrige Ende!

Arbejderklassens og de jordfattige Bønders Interesser blev systematisk ofret for Bourgeoisiets Interesser. Mensjevikerne og de Socialrevolutionære var de Drivremme, ved hvis Hjælp Bourgeoisiet fik Arbejderne og Bønderne til at følge Trop.

Hvad blev Sovjetternes Rolle, naar de afslog at tage Magten? Man paahørte lange Taler. Der førtes kedsommelige, endeløse Debatter om »Magtens Væsen«. Der vedtoges uendelige, udvandede Resolutioner, der ikke forpligtede til noget. »De samledes, blev siddende, talte og røg«, sagde Arbejderne spottende om de Socialrevolutionæres og Mensjevikernes Virksomhed.

I første Linje beskæftigede Kongressen sig med Spørgsmaalet

om Forholdet til den provisoriske Regering og Skabelsen af en revolutionær Magt. Mensjevikerne og de Socialrevolutionære afviste afgjort Tanken om Magtens Overgang til Sovjetterne. Skræmt af Bourgeoisiets Sabotage og vant til at være dets Stik-i-Rend-Drenge søgte de Socialrevolutionære og Mensjevikerne at bibringe Masserne en fejlagtig Forestilling om Magtens Karakter. Tsereteli, Mensjevikernes Leder, erklærede paa Kongressen med Eftertryk:

> »I nærværende Øjeblik er der intet politisk Parti i Rusland, der vilde sige: giv os Magten, forsvind, vi vil tage jeres Plads . . .«[283]

— Et saadant Parti findes ikke i Rusland! — tordnede Tsereteli, under aandeløs Stilhed i Salen.

Og pludselig, som et Tordenskrald, kom Svaret:

— Der findes et saadant Parti!

Det var Lenin, der i det bolsjevikiske Partis Navn nede fra sin Plads tilraabte Mensjevikerne dette bestemte Svar.

Det var, som om Forsamlingen havde faaet et elektrisk Stød. De indslumrede socialrevolutionære og mensjevikiske Tilhørere vaagnede og begyndte at mumle indbyrdes. De Delegerede rejste sig fra deres Pladser for at se den Mand, der havde udfordret Magthaverne. De opskræmte Ledere i Præsidiet flyttede sig uroligt paa Stolene. Lenin var allerede paa Vej mod Talerstolen.

> »Han sagde, at der ikke i Rusland findes noget politisk Parti, der er rede til at overtage Magten relt og holdent,« sagde Lenin. »Jeg svarer: »Jo!« Det kan intet Parti afvise, og det afviser vort Parti ikke: det er til enhver Tid rede til at overtage Magten helt og holdent.«[284]

Bolsjevismens dristige, faste Linje blev stillet op imod Mensjevikernes principløse, fejge, tvetungede Taktik.

Mange Delegerede kendte kun Lenin gennem de borgerlige, socialrevolutionære og mensjevikiske Blades Nedrakningsartikler. De menige Delegerede ønskede nu at høre Bolsjevikernes Fører, som der var skrevet saa meget og saa ilde om af dem, der forfægtede Bourgeoisiets og Smaaborgerskabets Interesser. De

vilde høre ham selv fremstille de bolsjevikiske Anskuelser. Der blev stille i Salen. De Delegerede lyttede til hans rolige, maalbevidste Tale.

Kongresledelsen, som følte dette, reagerede paa Lenins Udtalelser med Latter og polemiske Tilraab.

> »I kan le, saa meget I vil,« svarede Lenin dem, »men naar Borger Ministeren stiller os overfor dette Spørgsmaal paa Linje med Højrepartiet, faar han det tilbørlige Svar ... Vis os Tillid, og vi vil give jer vort Program. Vor Konference af 29. April har fastlagt dette Program. Desværre tager man intet Hensyn til dette Program og lader sig ikke lede af det. Aabenbart maa man forklare det populært.«[285]

Og Lenin begyndte at redegøre for de vigtigste Beslutninger fra det bolsjevikiske Partis Aprilkonference.

Mens han talte, ændredes Stemningen hos de Delegerede, navnlig hos Soldaterne. De lyttede ivrigt til Lenins Ord om den røveriske Krig, som Regeringen fortsatte, om Freden, som hverken den borgerlige Regering eller dens smaaborgerlige Forbundsfæller kunde eller vilde hidføre. Skridt for Skridt sønderrev Lenin Vævet af Løgn og Bagvaskelse og skitserede det helstøbte og overordentlig letfattelige Program.

Lenins Taletid var ved at udløbe. Fra de forreste Rækker, hvor Lederne sad, blev der raabt: »Ingen Forlængelse af Taletiden!« Der blev ubeskrivelig Larm i Salen. Protestraab og Krav om længere Taletid lød allevegne fra. Bifald satte ind, det steg og bredte sig til flere og flere Delegerede. Præsidiet maatte under Protesternes Tryk foretage en Afstemning og forlænge Taletiden for Lenin. De menige Delegerede, Soldaterne og Arbejderne, som havde forstaaet Lenins rolige og maalbevidste Ord, havde truffet Afgørelsen.

Under Bifald fra denne Del af Kongressen sluttede Lenin sin Tale:

> »Magtens Overgang til det revolutionære Proletariat, som støttes af de fattige Bønder, er ensbetydende med Overgangen til den revolutionære Kamp for Freden i de sikreste, de mest smertefri Former, som Menneskeheden nogensinde har

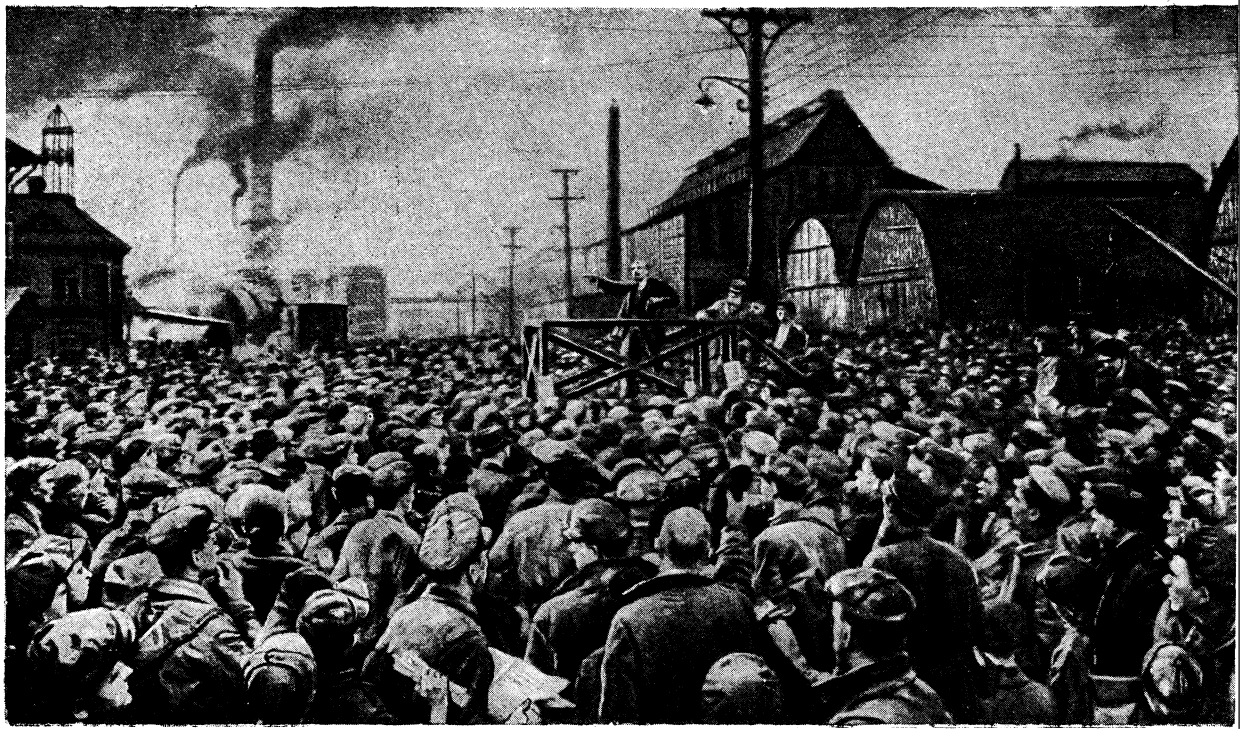

Lenin taler i Putilofværkerne i Petrograd 1917

Efter Maleri af J. I. Brodski.

kendt, Overgangen til, at de revolutionære Arbejderes Magt og Sejr sikres saavel i Rusland som i hele Verden.«[286]

Lenins Erklæring om, at Bolsjevikerne var rede til at overtage Magten, blev Midtpunktet for hele Kongressens Opmærksomhed. De Mensjeviker og Socialrevolutionære, der derefter talte, beskæftigede sig kun med Polemik mod Lenin. Kerenski, Skobjelef, Tsjernof, Filippofski, Dan o. a. søgte paa enhver Maade at bevise Nødvendigheden af Samarbejde med Bourgeoisiet og krævede, at Kongressen skulde støtte de russiske Kapitalisters Regering.

Den Resolution, Bolsjevikernes Fraktion foreslog, indeholdt en skarp Karakteristik af den provisoriske Regering. Den paapegede, at Regeringen ikke var i Stand til at redde Landet fra Forfaldet og give de Arbejdende Fred. Resolutionen rev Masken af de »socialistiske« Mensjeviker, som med deres Autoritet dækkede den kontrarevolutionære Regering. Efter at have understreget, at den Politik, der gik ud paa Samarbejde med Bourgeoisiet havde spillet fuldstændig fallit, foreslog Bolsjevikernes Resolution, at Magten skulde overdrages Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes alrussiske Sovjet.

Hvad havde Mensjevikerne og de Socialrevolutionære at stille op mod Bolsjevikernes revolutionære Taktik? I den socialrevolutionær-mensjevikiske Resolution, Kongressen vedtog, hed det:

> »Hvis hele Magten gik over til Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjetter i den nærværende Periode af den russiske Revolution, vilde det svække Revolutionens Kræfter betydeligt, ubelejligt støde Elementer bort, der endnu er i Stand til at tjene den, og udsætte Revolutionen for at blive knust.«[287]

Den 1. Sovjetkongres viste anskueligt, hvor dyb Afgrunden var mellem Proletariatets revolutionære Parti, Bolsjevikerne, og de smaaborgerlige Partiers Repræsentanter, Mensjevikerne og de Socialrevolutionære. Disse ansaa Revolutionen for endt. De vilde ikke gaa videre end til Magtens Overgang til Bourgeoisiet, og kunde heller ikke gøre det, for det vilde have været mod deres Interesser. Mensjeviken Dan, der sammen med andre optraadte

mod det Program, Lenin opstillede, udtalte dette ganske utvetydigt paa Kongressen.

> »Hvis vi nu havde en rent socialistisk Regering«, sagde han, »saa maatte vi sige, at heller ikke denne Regering kunde føre nogen anden Politik end det borgerlige revolutionære Demokratis Politik. Og det maa vi ogsaa da have for Øje, hvis det skulde gaa saadan, at Magten kommer i vore Hænder.«[288]

Til Held for Revolutionen gik det ikke saadan: Magten kom ikke i Dans Hænder.

Lenins anden store Tale paa Kongressen drejede sig om Krig og Fred. Lenin rettede en knusende Kritik mod Hykleriet i Mensjevikernes og de Socialrevolutionæres Kompromispolitik, »Kæresteriet«, angaaende Krig og Fred. Lenin mindede Kongressen om Petrogradsovjettens Opraab af 27. Marts til Folkene i hele Verden, hvori det hed: »Nægt at tjene som Erobrings- og Voldsredskaber i Kongernes, Godsejernes og Bankiérernes Hænder!« Lenin fortsatte:

> »Naar I siger: »Nægt at tjene som Redskaber i jeres Bankiérers Hænder«, mens I giver jeres egne Bankiérer Sæde i Regeringen Side om Side med Minister-Socialisterne, saa annullerer I alle jeres Opraab, saa forkaster I i Virkeligheden hele jeres Politik . . .«[289]
>
> »I har indviklet jer i uløselige Modsigelser,« betonede Lenin et andet Sted i sin Tale. »I appellerer til andre Landes Folk: »Ned med Anneksionerne«, men selv foretager I saadanne. Til andre Landes Folk siger I: »Styrt Bankiérerne,« men jeres egne styrter I ikke.«[290]

Kongresflertallets Stilling til Hovedspørgsmaalet, Magtens Organisering, var afgørende for alle andre Spørgsmaal. Idet Kongressen lod Magten blive i Bourgeoisiets Hænder, gjorde den sine egne halve Beslutninger fuldstændig betydningsløse.

Bolsjevikerne stillede og forfægtede selvstændige Forslag i alle Grundspørgsmaal og skabte derved en Platform, der var egnet til at mobilisere Masserne til den revolutionære Kamp. Hen

over Hovederne paa de socialrevolutionær-mensjevikiske »Førere« og Sovjetkongressen henvendte Bolsjevikerne sig til Masserne. Lenins Taler og de bolsjevikiske Resolutioner vakte Genklang langt ned i den arbejdende Befolkning, de fik Harmen over Kompromismændene til at flamme og bidrog stærkt til at højne Arbejdernes Klassebevidsthed.

Et betydeligt Eksempel paa Partiets voksende Indflydelse paa Masserne var Junidemonstrationen, der fandt Sted under Kongressen.

5.

Junidemonstrationen

Junidemonstrationen voksede frem spontant, ligesom Aprildemonstrationen. Bolsjevikerne havde imidlertid nu stærke Støttepunkter i Petrograds Arbejdermasser. Til Forskel fra Aprildemonstrationen formaaede Bolsjevikerne i Juni at lede den spontant opstaaede Utilfredshed ind paa den organiserede Kamps Baner. Det bolsjevikiske Partis Centralkomité bestræbte sig for at give Bevægelsen Form og Dybde og ansatte en fredelig Demonstration til den 23. Juni. Demonstrationen skulde gaa for sig under de bolsjevikiske Paroler: »Al Magt til Sovjetterne«, »Ned med de ti Minister-Kapitalister«, »Arbejderkontrol over Produktionen«, »Brød, Fred, Frihed«. Denne fredelige Demonstration skulde vise Sovjetkongressen, hvad der var Petrograds Arbejderes og Soldaters Vilje, nemlig at hele Statsmagten skulde lægges i Sovjetternes Hænder.

Massernes Harme øgedes yderligere ved, at den provisoriske Regering beordrede Anarkisterne sat ud af den forhenværende tsaristiske Hofmand Durnovos Villa. Den provisoriske Regerings Befaling faldt paa glødende Jord — Anarkisterne optog kun en Del af Bygningen, den største Del benyttedes af Rødgardister og Fagforeninger. Arbejderne i Viborgkvarteret, hvor Durnovos Villa laa, kom i Bevægelse. De betragtede den provisoriske Regerings Forholdsregler som et direkte Forsvar for de tidligere Ministre, der havde udmærket sig ved særlig Hengivenhed for Selvherskerdømmet. Ophidselsen voksede, den bredte sig fra den ene Bydel til den anden. Demonstrationen saa ud til at blive en storslaaet

Protest mod Kompromismagerne, som understøttede den provisoriske Regering; enten vilde den undergrave al Tillid til dem hos Petrograds Proletariat, eller tvinge dem til at slaa ind paa en fast revolutionær Politik.

Kompromispartiernes Ledere fik Nys om den tilsigtede Aktion og begyndte at raabe op om en bolsjevikisk Sammensværgelse. De erklærede paa Sovjetkongressen, at de Kontrarevolutionære vilde udnytte den bolsjevikiske Demonstration, og gennemførte en Kongresbeslutning, der forbød Demonstrationen. Man udstødte stærke Trusler mod Bolsjevikerne og truede dem endog med Udelukkelse fra Sovjetterne, hvis de alligevel gik ud paa Gaden.

De virkelige Aarsager til Forbudet mod Demonstrationen viste sig imidlertid snart. Den 24. Juni afholdt Sovjetkongressens Præsidium, Petrogradsovjettens Eksekutivkomité, Bondesovjettens Eksekutivkomité og alle Kongresfraktionernes Ledere et Fællesmøde. Mødet udviklede sig til en Domstol over det bolsjevikiske Parti. Mensjeviken Dan, der var Ordfører for en særlig Kommission, der havde drøftet Demonstrationen, indbragte en Resolution, der fordømte Bolsjevikerne:

> »De bolsjevikiske Centrers Forsøg paa at udnytte brede Befolkningslags Utilfredshed og Harme, der opstaar paa Grund af den svære økonomiske Krise, til den 22. Juni at foranstalte en Demonstration under Parolerne: Omstyrtelse af den provisoriske Regering og Sovjetternes Overtagelse af Magten, var et politisk Eventyr, som Kontrarevolutionen helt og holdent vilde have høstet Frugterne af.«[291]

Dan erklærede endnu engang, at Grunden til Forbudet mod Demonstrationen havde været Kontrarevolutionens Bestræbelse for at udnytte Arbejdernes og Soldaternes Opmarch til Fordel for sig selv. Men ingen meddelte nogen som helst Oplysninger eller Kendsgerninger, der kunde have bekræftet denne Erklæring. Alle erklærede som een Mand, at Bolsjevikerne forberedte en Sammensværgelse bag Kongressens Ryg og væbnede sig til en Kampaktion.

Den sande Grund til Forbudet røbede Mensjeviken Tsereteli i et Vredesudbrud:

> »Dans Resolution duer ikke. Det er ikke den Slags Resolutioner, vi nu trænger til. Hvad der er sket, er intet andet

end en *Sammensværgelse,* en Sammensværgelse til Omstyrtelse af Regeringen og Bolsjevikernes Erobring af Magten, idet de ved, at denne Magt aldrig vil tilfalde dem ad anden Vej ... Bolsjevikerne maa have os undskyldt, men vi vil nu gaa over til andre Kampmetoder. Revolutionære, som ikke forstaar at omgaas Vaaben værdigt, maa man tage disse Vaaben fra. Bolsjevikerne maa afvæbnes ... Man maa ikke lade Maskingeværerne og andre Vaaben blive i deres Hænder. Vi taaler ingen Sammensværgelser.«[292]

Tseretelis kontrarevolutionære Tale viste de smaaborgerlige Partiers fuldstændige Mangel paa Evne til at føre selvstændig Politik og deres aabenlyse Angst for det revolutionære Proletariats Aktion. Vreden er en daarlig Raadgiver: Tsereteli var i Kampens Hede plapret ud med, at de Socialrevolutionære og Mensjevikerne planlagde at give det kontrarevolutionære Bourgeoisi hele Magten og var ved at bane Vej for et Militærdiktatur af samme Art som General Cavaignacs i Frankrig. Lenin skrev dengang:

»Hverken Tsereteli eller Tsjernof personlig og ikke engang Kerenski er kaldet til at spille Cavaignacs Rolle — det vil blive andre Folk, der i det egnede Øjeblik vil sige til de russiske Louis Blanc'er: »Skrub af!« — men Tsereteli og Tsjernof er Førerne for en smaaborgerlig Politik, som gør Cavaignac'ers Fremkomst mulig og uundgaaelig ... Thi Cavaignac er ingen Tilfældighed, hans »Komme« ikke noget, der kun sker een Gang. Cavaignac er Repræsentant for en Klasse (det kontrarevolutionære Bourgeoisi), dens Politiks Førstemand. Og netop denne Klasse, netop denne Politik støtter I allerede *nu,* I Herrer Socialrevolutionære og Mensjeviker!«[293]

Beslutningen om Demonstrationsforbudet var blevet taget af Sovjetkongressen, der gjaldt for Sovjetternes højeste Organ. I Betragtning heraf rettede det bolsjevikiske Partis Centralkomité sig efter Kongressens Beslutning og aflyste den Demonstration, der var fastsat til den 23. Juni. Det var imidlertid vanskeligt at omsætte denne Beslutning i Praksis, da Beslutningen om at af-

lyse Demonstrationen blev taget sent om Aftenen den 22. Juni. Bolsjevikerne formaaede dog at afholde Masserne fra Opmarch i Gaderne. Det var den første Prøve paa Gennemførelsen af en kompliceret og vanskelig Manøvre: at organisere et Tilbagetog under Betingelser, hvor Massernes spontane Utilfredshed gaar over sine Bredder.

De Socialrevolutionære og Mensjevikerne fik aflyst den bolsjevikiske Demonstration, men de fjernede ikke de Aarsager, der drev Masserne til Aktion. Naar Kongressens Delegerede kom ud til Bedrifterne og Regimenterne, mærkede de allevegne, at Arbejderne og Soldaterne knurrede, at voldsomme Kræfter rørte sig, at Utilfredsheden var ved at bryde igennem.

Da de Delegerede skildrede deres Indtryk, besluttede Sovjetkongressen at ansætte en Demonstration til den 1. Juli*) for at give Massernes Stemning Udløsning og saa vidt muligt faa dem til at marchere under Kompromispolitikens Paroler. Desuden vilde de Socialrevolutionære og Mensjevikerne maale Kræfter med Bolsjevikerne og regnede med at faa Demonstrationen i deres Magt.

Det var ingen Tilfældighed, at man valgte at demonstrere den 1. Juli. De smaaborgerlige Ledere vidste, at den Dag skulde Offensiven ved Fronten begynde. En Tillidserklæring til Kongressen skulde samtidig være en Godkendelse af Offensiven ved Fronten.

Men Kompromismagerne forregnede sig. Den 1. Juli drog ca. 500.000 Arbejdere og Soldater ud paa Gaden. Fra alle Kanter af Byen marcherede Demonstrationstog med røde Faner og revolutionære Plakater mod Centrum. Det overvældende Flertal af Demonstranterne marcherede under bolsjevikiske Paroler. Kun ganske sjældent saas enkelte Plakater med Tilslutning til den provisoriske Regering. De modtoges med Piben og Latter, og de smaa Grupper, der marcherede under »Tillidens« Tegn, skyndte sig hurtigst muligt at komme videre.

Demonstrationen bortvejrede den smaalige Perfidi om en Sammensværgelse fra Bolsjevikernes Side. Hvordan kunde der være Tale om en Sammensværgelse, naar hele det revolutionære Petrograd rykkede ud paa Gaden for at kundgøre sin Vilje? Det

*) 18. Juni efter gammel russisk Tidsregning, heraf Navnet Junidemonstrationen — *O. A.*

var klart, hvor enhver stod: bag »Tillid til Regeringen« smaa Grupper af Demonstranter, der luskede beklemte forbi, bag de bolsjevikiske Paroler Arbejdermassernes Hundredtusinder.

Stalin skildrede denne Demonstration saaledes:

> »En Ejendommelighed var iøjnefaldende: ikke en Bedrift, ikke en Fabrik, ikke et Regiment havde opstillet Parolen: »Tillid til den provisoriske Regering«. Selv Mensjevikerne og de Socialrevolutionære havde *glemt* (eller snarere ikke vovet) at opstille denne Parole. De præsenterede alt muligt: »Ned med Splittelsen«, »For Enheden«, »Støt Sovjetten«, »For almindelig Skolepligt« (hvem der ikke synes om det, behøver ikke at høre efter) — kun Hovedsagen manglede: der var ikke Tale om *Tillid* til den provisoriske Regering, ikke engang med et fiffigt Forbehold »for saa vidt«. Kun tre Grupper havde dristet sig til at opstille Tillidsparolen, men de kom ogsaa til at angre det. Det var en Gruppe af Kosakker, Gruppen »Bund« og Plekhanofs Gruppe »Jedinstvo« (Enhed). »Den hellige Treenighed« — sagde Arbejderne spottende paa Marsmarken. To af disse Grupper blev af Arbejdernes Raab »Tag dem ned« tvunget til at rulle Transparenterne sammen. Kosakkerne, som vægrede sig ved at rulle Transparenten sammen, fik den revet itu. En anonym Transparent med Paaskriften »Tillid« der svævede »i Luften« tværs over Indgangen til Marsmarken, blev ødelagt af nogle Soldater og Arbejdere under bifaldende Bemærkninger fra Publikum: »Tilliden til den provisoriske Regering er blevet *hængende i Luften*«.[294]

Kort sagt: Mistillid til Regeringen hos det overvældende Flertal af Demonstranter og synlig Frygt hos Mensjevikerne og de Socialrevolutionære for at »gaa mod Strømmen« — det var Demonstrationens Kendetegn.

Demonstrationen viste, hvor stærkt det bolsjevikiske Partis Indflydelse var vokset. Masserne nøjedes ikke med at bære bolsjevikiske Faner og støtte de bolsjevikiske Paroler, Tusinder af Arbejdere kaldte sig aabent Bolsjeviker.

Kompromismagerne kunde ikke skjule deres Nederlag.

Mensjevikernes Centralorgan erklærede, at man havde haa-

bet at foranstalte en Tillidstilkendegivelse til Sovjetterne og den provisoriske Regering, men i Virkeligheden var

> »Demonstrationen af 1. Juli blevet en Demonstration af Mistilliden til den provisoriske Regering...
>
> Udefra set gjorde Demonstrationen af 1. Juli et nedslaaende Indtryk. Det saa ud, som det revolutionære Petrograd var uenig med den alrussiske Sovjetkongres. Faa Dage før ... havde Kongressen udtalt sin Tillid til den provisoriske Regering.
>
> Den 1. Juli syntes det revolutionære Petrograd at udtrykke sin fuldstændige Mistillid til den provisoriske Regering.«[295]

Hele den borgerlige og mensjevikiske Presse indrømmede, at de smaaborgerlige Kompromismagere havde hentet sig et Nederlag hos Petrograds Proletariat.

Alle som een talte de om Bolsjevikernes Sejr, Mensjevikerne og de Socialrevolutionære bedrøvet, Kadetterne bekymret, Monarkisterne skadefro.

> »Søndagens Demonstration viste klart »Bolsjevismens« fuldstændige Triumf i Petrograds Proletariat og Garnison,«[296]

var den Slutning, som det venstremensjevikiske »Novaja Sjisn« drog af alle sine Iagttagelser.

Men særlig blev Bourgeoisiet bekymret over Demonstrationen.

6.

De russiske Troppers Offensiv ved Fronten

Bourgeoisiet iagttog nervøst Kompromismagernes Optræden. Det havde forlængst mærket, at Jorden skred under deres Fødder. Kadetterne, Bourgeoisiets og Godsejernes førende Parti, saa mørkere og mørkere paa deres »Allieredes«, de Socialrevolutionæres og Mensjevikernes dalende Indflydelse. Reaktionen søgte med feberagtig Iver at finde nye Metoder til at fastholde Masserne. Et saadant Middel skulde Offensiven ved Fronten være, hvad Bour-

geoisiet og dets smaaborgerlige Allierede almindelig indrømmede. Kadetternes Beregning var yderst simpel: ved Kompromismagernes Hjælp vilde man drive Hæren ind i Offensiven. Krigens Fortsættelse maatte uundgaaeligt styrke den tøjlesløse Militærfløjs Indflydelse. Derigennem skulde Dobbeltmagten tilintetgøres og Magens hele Fylde overgaa til Bourgeoisiet. Fremgang ved Fronten skulde fremkalde en ny Bølge af Patriotisme og øge den forsvarsvenlige Stemning. I Krigens Larm kunde man først udskyde Revolutionens brændende Spørgsmaal, Jordspørgsmaalet, Arbejdernes Stilling, og derefter helt lægge dem paa Hylden.

Paastanden om, at man maatte koncentrere alle Kræfter om Kampen mod den ydre Fjende, gjorde det muligt for Kontrarevolutionen at gaa over til Fængsling og Nedskydning af dem, der agiterede mod Krigen.

Offensiven ved Fronten vilde, selv i Tilfælde af at den mislykkedes, komme til at bære Frugt for Bourgeoisiet. Hvis den mislykkedes, kunde man vælte hele Skylden over paa Bolsjevikerne.

Ogsaa de engelsk-franske Imperialister krævede aktive Handlinger. De havde forlængst set, at Rusland ikke var i Stand til at fortsætte Krigen. Det var ingen Tilfældighed, at Amerika straks efter Februarrevolutionen traadte ind i Krigen mod Tyskland: U. S. A.s Soldater skulde afløse Ruslands udslidte Hære. Men der skulde en vis Tid til at fremskaffe Tropperne; i Mellemtiden maatte saa Russerne tvinges til at fastholde saa mange tyske Armékorps som muligt paa deres Fronter. Man maatte

> »med alle Midler fastholde i det mindste en Del af de russiske Tropper for at forhindre Tyskland i at kaste alle sine Arméer mod Vest«, [297]

skriver Englands Repræsentant ved det russiske Hovedkvarter, General Knox, i sine Erindringer.

Den imperialistiske Presse krævede haardnakket Dag efter Dag Offensiv. Diplomaterne belejrede Udenrigsministeriet for at kræve krigeriske Aktioner. Fra England, Frankrig, Amerika kom socialdemokratiske Delegationer for at overtale det russiske Folk til »at gøre sin Pligt«. Henderson, Thomas (England), Thomas (Frankrig), Kompromismagernes mest kendte internationale

Albert Thomas, fransk socialdemokratisk Minister, Agent for det franske Bourgeoisi, besøger den russiske Front for at opflamme Soldaterne til Offensiv

Repræsentanter rejste til Fronten, besøgte Kasernerne og Fabrikerne for »i Revolutionens Navn« at faa Soldaterne til at slaas.

Den 16. Maj 1917 bragte det franske Blad »Information« Meddelelse om, at Amerika var rede til at yde Rusland et stort Laan paa Betingelse af »Garantier«.

> »Deraf slutter man,« skrev Bladet, »at den hemmelige Note, som U. S. A. har sendt til Rusland, kræver Garantier mod en Separatfred og Løfte om Samarbejde i fuldt Omfang. Man antager, at en saadan konkret Garanti fra Ruslands Side skal give sig Udtryk i, at der aabnes en Offensiv paa den russiske Front.«[298]

Imperialisterne vilde købe den russiske Hær, som man køber Slagtekvæg. Ruslands halvkoloniale Afhængighed var endnu større under den borgerlige provisoriske Regering end under Tsaren.

Utilfredshedens Vækst i Masserne og Rygterne om den plan-

lagte Demonstration fremskyndede Organiseringen af Offensiven ved Fronten. For de engelsk-franske Imperialisters Penge ophobedes Forraad af Ammunition, Kanoner og Maskingeværer. I Hast blev paalidelige Troppeafdelinger befordret til de afgørende Punkter.

Agitatorer fra de Socialrevolutionære og Mensjevikerne oversvømmede Fronten. Med indtrængende Taler og Trusler, med Løfter og Bedrag opfordrede de »i Revolutionens Navn« Soldaterne til at begynde Offensiven. Hvilke Dimensioner dette Bedrageri antog, kan man klart se af et enkelt Eksempel, som en Soldat i det 6. finske Regiment har meddelt.

Regimentet vilde i lang Tid ikke lade sig overtale. Saa kom en Delegation fra Gardekorpset og erklærede i samtlige Garderegimenters Navn, at de vilde vende deres Bajonetter mod det finske Regiment, hvis det vægrede sig ved at kæmpe.

Soldaterne var fuldstændig slaaet ud ved Meddelelsen om, at de stod alene. Under Trykket fra Officererne og Delegationen stemte Regimentet modstræbende for Offensiven.

Denne Soldat fra det finske Regiment fortæller:

»Artilleriforberedelsen til Angrebet blev glimrende gennemført. Fjendens Pigtraadsspærringer var fejet væk, og vort Regiment brød med ringe Tab ind i de halvt ødelagte tyske Skyttegraves forreste Linje. Den anden og tredje Forsvarslinje blev taget i Kamp. Modangrebet kom Tyskerne dyrt at staa. Omtrent 200 Lig af kraftige tyske Ynglinge og unge Mænd i Netskjorter og opknappede Soldaterfrakker laa i forskellige Stillinger med Ansigtet mod Jorden.

Bag tredje Linje kastede vore Skyttekæder sig til Jorden og krævede Afløsning, fordi en af Gardens Delegerede paa Mødet havde erklæret, at Garden nok skulde afløse os, saa snart vi havde gennembrudt Tyskernes Forsvarslinje. Alle Generalernes Anstrengelser for at drive os videre til Angreb var resultatløse. Det 6. finske Regiment erklærede, at det havde opfyldt sin Pligt og ventede, at Garden nu kom til Afløsning. Da Afløsningen trak ud, valgte Soldaterne og Regimentskomitéens Soldatergruppe en Delegation til Gardekorpset.

Men hvem kan beskrive vor Harme og Forbitrelse, da vi

„Offensiven“

Af en ukendt Kunstner.

erfarede, at Gardekorpsets Soldater slet ikke havde til Hensigt at angribe, at man havde truet dem med de finske Skytter paa samme Maade som os med Gardetropperne, og at den Delegation, som havde været hos os, simpelthen var den mensjevikiske Gruppe i Armékorpskomitéen, som ingen Gardesoldat regner med, da den faktiske Førelse af hele Armékorpset ligger hos en af de bolsjevikisk sindede Divisionskomitéer. Man havde bedraget os paa det mest samvittighedsløse.«[299]

Angrebsplanen var blevet udarbejdet endnu før Revolutionen. Den 30. og 31. December 1916 havde Frontkommandanterne været samlet i Hovedkvarteret og havde forelagt deres Angrebsplaner. Nikolaj II havde dengang givet Befaling til at begynde Offensiven om Foraaret:

»ved at føre Hovedstødet ud fra den 11. og 7. Armés Afsnit i Retning mod Lvof og med samtidige Fremstød paa de øvrige Fronter.«[300]

Den provisoriske Regerings Generaler havde ikke engang gjort sig den Ulejlighed at udarbejde en ny strategisk Plan; de tog simpelthen den gamle tsaristiske Plan frem. Her som overalt overtog den provisoriske Regering Selvherskerdømmets uduelige Politik.

Oprindelig var Offensiven ansat til den 23. Juni, men da holdt Sovjetkongressen netop Møde. Eventyret maatte maskeres med et Samtykke fra Fædrelandsforsvarerne. Kerenski bad om, at Offensiven maatte blive opsat, til han havde faaet vedtaget en Resolution, der bifaldt den. Fra Hovedkvarteret svarede man, at man kunde gaa med til en Opsættelse af Offensiven paa to Dage, men ikke længere; thi »Fjenden mærker allerede tydeligt, at vi forbereder os,«[301] erklærede den øverstbefalende, General Brusilof.

Der gik to Dage. Resolutionen forelaa ikke endnu, og Generalerne begyndte at blive urolige. Brusilof lod den 25. Juni Kerenski kalde til den direkte Telefonledning og forlangte, at han straks skulde komme til Fronten. Kerenski, der havde travlt med at bearbejde de Kongresdelegerede, sendte Krigsministeriets Kabinetschef af Sted for at forhandle med Brusilof.

> »Resolutionen bliver vedtaget i Dag eller i Morgen,« sagde denne Kabinetschef beroligende til Brusilof, »Begivenhederne i Petrograd, navnlig Bolsjevikernes Optræden, har sinket Sagen stærkt . . . Der er allerede kommet ikke faa Delegationer fra Fronttropperne til os . . . Ministeren har forklaret enhver af disse Delegationer, at deres Foresattes Befalinger betingelsesløst maa udføres . . . De er alle rejst tilbage, i det store og hele tilfredse, men det viser, at *for at være helt paa den sikre Side* maa Ministeren personlig møde paa Stedet *med en Resolution fra Soldaterne og Arbejderne* som Supplement til Bondekongressens Resolution.«[302]

Udstyret med en Kongresresolution, der billigede Krigens Fortsættelse, rejste Kerenski til Fronten.

Offensiven begyndte den 1. Juli.

I Petrograd marcherede Tusinder af Arbejdere og Soldater op med bydende Krav om Fred, men ved Fronten gik Hundredtusinder Døden i Møde.

I Petrograd stemte de proletariske Masser mod den provisoriske Regering, men ved Fronten gik Tusinder af Mennesker til Grunde paa samme Regerings Befaling og i samme Regerings Navn.

Paa den revolutionære Hovedstads Gader rev Arbejderne Fanerne med Paaskriften »Tillid til Regeringen« i Stykker, men under de samme Faner slog Granaterne ned ved Fronten og lemlæstede og dræbte Tusinder af de bedste Arbejdende.

Stødet mod de østrigske og tyske Hære blev ført over en Front paa 70 Kilometer, mellem Landsbyerne Sdvisjino og Topelikha, hvor der var koncentreret 312 Bataljoner, ca. 300.000 Soldater. Omtrent 800 lette og 500 middelsvære og svære Kanoner var til Raadighed der. Efter to Dages Artilleriforberedelse gik Tropperne til Angreb. Den 7. Armé besatte Fjendens Skyttegrave. Men de uduelige Generaler forstod ikke at udnytte dette Resultat. Forstærkningerne blev siddende fast et eller andet Sted og kom kun langsomt frem. Modparten vandt Tid, samlede sine Kræfter og tvang Russerne tilbage.

Paa 11. Armés Front gentog det samme sig. Efter at Regimenterne havde besat de fjendtlige Skyttegrave, vidste de ikke, hvad de nu skulde gøre. Operationsplanen var ikke beregnet paa en Sejr. Tropperne kom ikke ud af Flækken. Tiden gik, Modstanderen samlede Kræfter og skred til Modoffensiv.

Fuldstændig uventet for de sløve Generaler begyndte den 8. Juli 8. Armé en resultatrig Offensiv. Hovedkvarteret besluttede at skifte Heste under Kørselen: at ændre Angrebsplanen og kaste Forstærkninger fra 7. Armé over til 8. Men saa dristig en Manøvre var for meget for de gamle Generalers Evner. Udfærdigelsen af Befalingerne varede uendelig længe. Endnu længere varede det med at udsøge de fornødne Tropper. Og da man endelig havde fundet dem, rettede Fjenden den 19. Juli et knusende Modangreb.

Kerenskis og Brusilofs Offensiv, der var forberedt i Hast og bygget paa List og Bedrag, brød sammen. Efter fire, fem Dages Forløb afsløredes den stærke Modsætning mellem Soldaterne og de borgerlige Officerer. Den kunstigt skabte Krigsbegejstring

svandt hurtigt, og Tropperne, som man med Vold og List havde drevet til Angreb, strømmede tilbage til Baglandet.

Hærene paa Sydfronten mistede i Offensivens 10 Dage ca. 60.000 Mand. Det var den blodige Pris for Kerenskis Eventyr.

Fremstødet viste sig at være uforberedt. Planerne var ikke tilstrækkelig udarbejdet. En af Armékommandanterne blev afsat ved en Befaling af Kerenski, fordi han ikke havde opstillet nogen Detailplan. Den tekniske Udrustning til Angrebet var elendig. I 10. Armé, paa II kaukasiske Armékorps Front, var der i Stedet for 18 Panserbatterier kun 3, i Stedet for 30.000 Skridt var der kun gravet 5.000 Skridt Skyttegrave. I samme Armés I sibiriske Korps havde man faaet omtrent en Tredjedel af de Skyttegrave færdige, der skulde til. Der manglede Geværpatroner. Troppernes Uddannelse var langt fra tilfredsstillende.

Mange Soldater kunde ikke engang skyde med Geværet. Reservernes Udnyttelse, Forbindelsen mellem Troppeafdelingerne var sørgelig slet.

> »Er det da mærkeligt,« skrev en af den provisoriske Regerings Militærkommissærer, Stankevitsj, bittert »at vor Offensiv er endt med en Fiasko ... Ligger Hemmeligheden i vore Fiaskoer overfor den fjendtlige Offensiv paa Sydvestfronten ikke i vor fuldstændige Mangel paa Forberedelse?«[303]

Hæren viste sig teknisk uforberedt — det maatte en af Offensivens mest aktive Organisatorer indrømme. Men Bourgeoisiet fandt andre Aarsager: det forsøgte at vælte Skylden for Fiaskoen over paa Bolsjevikerne.

Allerede den 6. Juli, saa snart de første Efterretninger om Nederlaget indløb, telegraferede General Brusilof indtrængende til Kerenski:

> »... Stemningen paa den 5. Armés Front er meget slet. ... Tropperne vægrer sig ved at gaa i Stilling og udtaler sig kategorisk mod Offensiven ... I nogle Regimenter erklærer man aabent, at der for dem ingen anden Autoritet er end Lenin ... *Jeg er af den Mening, at en Sanering i Hæren kun kan indtræde efter en Sanering i Baglandet, naar Bolsje-*

vikernes og Leninisternes Propaganda erklæres for forbryderisk og straffes som Højforræderi.«[304]

Den tsaristiske General afslørede Offensivens Hemmelighed: det var ikke saa meget Krigen mod Tyskland, det drejede sig om, som Kampen mod Revolutionen.

Offensiven ved Fronten brød sammen, og dermed brød ogsaa Kadetternes Manøvre sammen. Bourgeoisiet indsaa, at Kompromismagerne havde tabt deres Indflydelse paa Masserne, og at Hæren gled dem af Hænde. Revolutionen havde paa Julioffensivens Tid erobret faste Positioner i Hæren og truede med fuldstændig at berøve Reaktionen dens Indflydelse der.

7.

Revolutionens Vækst i Hæren

Bourgeoisiet og dets Lakajer overdængede Fronten med Bjerge af Flyveblade. Gennem 150 Arméaviser søgte man Dag efter Dag at overtale Soldaterne til at blive ved Fronten. Til at begynde med forvirredes Soldatermasserne af de »socialistiske« Fædrelandsforsvareres Demagogi, senere iagttog de dyster Tavshed.

Mens man »foroven« med feberagtig Hast samlede Kræfter for at undertvinge Masserne, var der »forneden« en lige saa feberagtig Proces i Gang, der fik Masserne til at tabe Troen paa dem »foroven« og indse deres Selvbedrag. Stabenes tørre Beretninger registrerede Dag for Dag Kendsgerningerne om Hærens »Opløsning«.

Frontkommandanterne, som den 17. Maj 1917 var samlet til Konference, karakteriserede Stillingen paa følgende Maade.

Kommandanten paa Sydvestfronten, General Brusilof, beretter:

> »Et af Regimenterne har erklæret, at det ikke alene *nægter at gaa til Angreb,* men ønsker at forlade Fronten og drage hjem. Komitéerne vendte sig imod denne Bestræbelse, men fik saa at vide, at de vilde blive afsat. Jeg søgte længe at overbevise Regimentet, og da jeg spurgte, om de var enige

med mig, bad de mig om Tilladelse til at give skriftligt Svar. Nogle Minutter efter dukkede en Plakat op foran mig: »Fred for enhver Pris! Ned med Krigen!...« Til sidst gav de mig deres Ord paa at ville blive, men *gaa til Angreb nægtede de,* med følgende Begrundelse: »Modstanderen her hos os er god og har meddelt, at han ikke vil angribe, *hvis vi ikke angriber.* For os er det om at gøre, at vi kommer hjem for at glæde os over Friheden og Jorden — hvorfor lade sig lemlæste?«[305]

General Dragomirof siger ligeledes:

»Den fremherskende Stemning i Hæren er Længslen efter Fred. Enhver, der gaar ind for Fred uden Anneksioner og for Folkenes Selvbestemmelsesret, kan let skaffe sig Popularitet i Hæren... Ønsket om Fred er saa stærkt, at *de ankommende Forstærkninger nægter* at tage Vaabnene. »Hvad skal vi med dem, vi tænker ikke paa at slaas...«.«[306]

General Sjtsjerbatsjef, Kommandant paa den rumænske Front:

»Jeg er nylig blevet udnævnt, men har allerede kunnet besøge de mig undergivne russiske Arméer; det Indtryk, jeg fik af Troppernes moralske Tilstand og Kampdygtighed, falder sammen med, hvad der er skildret udførligt for Dem... Jeg vil blot henvise til en af de bedste Divisioner i den russiske Hær, som Tropperne forhen kaldte »Jern-Divisionen«, og som tidligere i denne Krig paa glimrende Maade har hævdet sit gamle Ry. Da denne Division blev opstillet i et aktivt Frontafsnit, vægrede den sig ved at begynde paa de forberedende Pionerarbejder til Offensiven, med den Begrundelse, at den ikke ønskede at gaa til Angreb.«[307]

I Soldaterbrevene kan man let følge Revolutionens Veje frem til Sejren.

Det bratte Omsving fra det absolutte Monarki til politisk Frihed, det Forhold, at Millioner af Mennesker, der hidtil havde været sløve Undersaatter, blev indraget i den revolutionære Kamp

— dette skabte i den første Tid en forsvarsvenlig Stemning, der bandt Soldaternes Tanker.

»Vi hilser og tilslutter os Overkommandoens Parole »Krig indtil Sejren«,« skriver en Soldat i Begyndelsen af Februarrevolutionen, men han fortsætter i samme Brev: »En Del har slidt sig op, mens en anden Del gemmer sig bag det gamle Regimes Love og Kapitalen. Der sidder de og trives vel. De skulde straks sendes ud i Skyttegravene tillige med Gendarmerne og Politibetjentene, og de, der har lidt saa meget, skulde tilbage til Rusland i deres Sted.«[308]

Senere i Marts kommer den samme Tanke klarere og klarere til Udtryk i Soldaterbrevene og antager allerede en bestemt Klassebetoning:

»Vi føler og forstaar alle meget godt, hvad vi trænger til. Gud give, vi blot maa besejre Fjenden udadtil; saa skal vi tage os af de indre Fjender, nemlig Godsejerne.«[309]

Samtidig betones ogsaa Hovedformaalet: »at fratage Godsejerne Jorden«.[310]

»Vi er alle meget glade over Friheden, det er forbandet tungt at dø nu, da Dørene staar aabne i Rusland ... Enhver ... Soldat vilde gerne opleve det lyse, dejlige Liv i Dag, som man har ventet paa i 307 Aar ... Men det værste er: dette Blodbad vil ingen Ende tage,«[311]

klager en tredje i sit Brev.

Endelig hedder det i et Brev fra Fronten i April:

»Disse Herskaber bør omsider vide, hvad det har paa sig med, at Hæren vil kæmpe som een Mand indtil den fuldstændige Sejr, og disse Herskaber bør træffe de mest energiske Forholdsregler til at standse dette frygtelige og meningsløse Myrderi, og det saa hurtigt som muligt, ellers bliver det for sent.«[312]

En Soldat, der skriver paa 8. Infanteridivisions 31. Alexejef-

ski-Regiments Vegne, nævner ogsaa en bestemt Frist for, hvorlænge Hæren vil vente...

> »Hvis det skal vare længe endnu, saa giver vi vort Æresord paa, at vi forlader Fronten den 15. Maj — saa maa ikke blot Soldaterne i forreste Linje gaa til Grunde, men hele Rusland.«[313]

Soldaternes Masse frigjorde sig overordentlig hurtigt for Forsvarsillusionerne. De Militærorganisationer, der var skabt i Tilknytning til det bolsjevikiske Partis Centralkomité og dernæst ogsaa i alle store Byer, ydede et mægtigt Arbejde. Støttet paa de Proletarer, der var spredt over Regimenterne, skabte Bolsjevikernes Militærorganisationer Celler i de enkelte Troppeafdelinger, udbredte Litteratur, organiserede Møder og Foredrag. I Petrograd udkom »Soldatskaja Pravda« straks i 50.000 Eksemplarer og virkede organiserende der, hvor der endnu ikke var noget Partiapparat. Ved Fronten udkom »Okopnapa Pravda« (Skyttegravs-Pravda). Militæraviserne var en særlig klar Bekræftelse paa Lenins Karakteristik af et Blad som en »kollektiv Organisator«[314]: Korrespondenterne til Aviserne blev Organisatorer af det bolsjevikiske Arbejde i Troppeafdelingerne — og Læserne Bolsjeviker i Geleddet.

De bolsjevikiske Aviser vandt snart den højeste Yndest, Popularitet og Autoritet hos Soldaterne. Aviserne fik materiel Støtte fra Hæren; for at muliggøre deres Udgivelse ofredes ikke blot de sidste Kopeker, men ogsaa Medaljer, Amuletkors og Georgskors, Vielsesringe o. s. v.

Hverken den rasende Hets eller Forbudene kunde hindre de bolsjevikiske Aviser i at trænge ind i Hæren. Soldater og Arbejdere skabte endog i selve Frontzonen et Afsætningsapparat, der arbejdede med stor Opofrelse. Hvert Nummer af Avisen blev bogstavelig læst i Stykker. Ved Hjælp af Jernbanefolk, Postfunktionærer, Chauffører og Feltkøkkener trængte Aviserne ikke blot ud i Skyttegravene, men blev ogsaa udbredt i Feltvagtkæden, der stod umiddelbart foran »Fjenden«.

Vanskelighederne ved det bolsjevikiske Arbejde for at frigøre Masserne fra den borgerlige Indflydelse var endnu større i de nationale Troppeafdelinger. Her havde man ikke blot de

Socialrevolutionære og Mensjevikerne, men ogsaa de nationale Fordomme at kæmpe med.

Her maatte man ikke blot afsløre den provisoriske Regering, men yderligere frigøre de arbejdende Lag fra »deres« nationale Bourgeoisis Indflydelse, der ligeledes gik ind for at fortsætte den imperialistiske Krig. Men ogsaa her indsaa Arbejderne og Bønderne hurtigt ved egen Erfaring Rigtigheden af den bolsjevikiske Linje.

Det bolsjevikiske Partis Militærorganisation ydede et kæmpemæssigt Arbejde i Hæren. Allerede først i Maj stod Halvdelen af Petrograds Garnison under bolsjevikisk Indflydelse. I Pavlofski-, Ismailofski- og Preobrasjenskiregimentet, i det finske og andre Regimenter bestod allerede faste Organisationer.

Bolsjevikernes Centralkomités Militærorganisation stod i Forbindelse med Frontregimenterne og en Række Garnisoner i Baglandet. Hvor stor dens Indflydelse var, kan man se af de bolsjevikiske Partis Militærorganisations alrussiske Konference.

Konferencen blev aabnet den 29. Juni. 48 Organisationer fra Fronten og 17 fra Baglandet var repræsenteret. Der kom Delegerede fra 500 Regimenter, der var spredt over de fire vigtigste Fronter og de 30 største Centrer i Landet.

Der manglede kun Repræsentanter for Kaukasus og Østsibirien.

Ca. 160 Delegerede repræsenterede omtrent 26.000 Soldater, organiserede i bolsjevikiske Celler.

I 10 Dage — fra den 29. Juni til den 9. Juli — præsterede Konferencen under Ledelse af Partiets Centralkomité et meget omfattende Arbejde.

Foruden Beretningerne fra de enkelte Troppeafdelinger, der gav et tydeligt Billede af Stillingen ved Fronten, stod de almene Spørgsmaal paa Dagsordenen: Organisering af Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjetters Magt — Hovedtaler Lenin; den nationale Bevægelse og de nationale Regimenter — Hovedtaler Stalin; Landbrugsspørgsmaalet — Hovedtaler Lenin o. a.

Paa Konferencens Tid var en bred national Bevægelse kommet til Udfoldelse i Hæren. Nationale Regimenter blev dannet, Soldater af en bestemt Nationalitet blev sendt fra en Front til en anden. En Masseagitation for Skabelse af nationale Troppeafdelinger var i Gang. Samtidig med, at det nationale Bougeoisi vir-

kede for at danne nationale Troppeafdelinger og haabede paa denne Maade at skabe sig en Støtte i Kampen mod Revolutionen, modsatte de mest reaktionære af de højere Officerer sig paa enhver Maade saadanne Formationer. De storrussiske Undertrykkere spillede paa de chauvinistiske Fordomme, som Tsarismen havde opflasket, for at ophidse Soldatermasserne mod de nationale Formationer.

Paa Konferencen vendte enkelte Delegerede sig mod de ukrainske Formationer. De forklarede, at Oprettelsen af ukrainske Troppeafdelinger under Krigsforhold var meget vanskelig, rent teknisk set, og at Kravet om Ukrainisering ikke udgik fra hele Folket, men kun fra de ukrainske Godsejere.

Der maatte en præcis, bolsjevikisk Linje til. Denne Linje blev lagt ved Stalins Tale.

Stalin paaviste, at den provisoriske Regerings Nationalitetspolitik var Stormagtspolitik og intet andet, hvorimod Bolsjevikernes Nationalitetsprogram var Nationernes Selvbestemmelsesret, indbefattet Retten til Løsrivelse.

> »Konferencen nærer den faste Overbevisning,« hedder det i den af Stalin foreslaaede Resolution, »at kun en afgjort og uigenkaldelig Anerkendelse af Nationernes Ret til Selvbestemmelse, en Anerkendelse i Handling og ikke blot i Ord, vil kunne befæste den broderlige Tillid mellem Ruslands Folkeslag og dermed bane Vej for deres virkelige Forening — frivilligt, ikke ved Vold — til et Statshele.«[315]

Angaaende Oprettelse af nationale Troppeafdelinger vedtog Konferencen enstemmigt følgende:

> »Ud fra den Overbevisning, at Oprettelsen af nationale Regimenter i Almindelighed ikke er i de arbejdende Massers Interesse — selv om Konferencen naturligvis ikke bestrider hver enkelt Nationalitets Ret til at oprette saadanne Regimenter — udtrykker Konferencen sin faste Tillid til, at Ukraines Proletariat, der ligesom hele Ruslands Proletariat er interesseret i, at den staaende Hær afløses af en almindelig Folkemilits, vil kæmpe mod Omdannelsen af Ukraines nationale Regimenter til en staaende Hær uden Forbindelse med Folket.«[316]

Konferencens Resolution skabte et fast Grundlag for Partiets Arbejde i de nationale Troppeafdelinger. Konferencen fordømte al Stormagtspolitik, men advarede samtidig mod mulige Overdrivelser i Retning af lokal Nationalisme og krævede, at der blev arbejdet ihærdigt paa at bolsjevisere de nationale Troppeafdelinger. Den klart optrukne Kamp paa to Fronter i Stalins Tale spillede en overordentlig Rolle i Arbejdet paa at drage de nationale Troppeafdelinger over paa Revolutionens Side, navnlig i Oktoberdagene*).

Den alrussiske Konference af det bolsjevikiske Partis Militærorganisationer ved Fronten og i Baglandet gjorde Status op for den fire Maaneders Kamp mellem Revolutionen og Kontrarevolutionen om Hæren: Resultatet viste klart, at Sejren hældede til Revolutionens Side.

En endelig Sejr kunde kun vindes ved at forstærke og udvikle Arbejdet i Baglandet og ved Fronten.

Konferencen fremhævede imidlertid endnu en Vinding for det bolsjevikiske Parti, nemlig den fremgangsrige Kamp for at skabe den proletariske Milits, den røde Garde.

*) Den proletariske Revolution fandt efter gammel russisk Tidsregning Sted i de sidste Dage af Oktober 1917 — *O. A.*

SJETTE KAPITEL

Den røde Garde

1.

Den proletariske Milits

Bourgeoisiet, der i Hast havde anlagt en »republikansk« Kulør, søgte ivrigt at bevare sit Grundlag og sine Støttepiller, frem for alt at bevare Herredømmet over Hæren og Politiet. Ved Fronten blev et halvt Dusin tsaristiske Generaler afsat. Nogle blev forflyttet til mindre betydende Poster. Hæren blev døbt om fra en »kejserlig« til en »revolutionær« Hær.

Politiet og Gendarmerne var ikke mere nogen organiseret Kraft i Landet, en Del var sendt til Fronten, en anden Del havde ligeledes »skiftet Farve« eller holdt sig skjult for i det rette Øjeblik at vise sig paa Scenen igen. Den provisoriske Regering, der havde faaet Magten af Revolutionens Haand, kunde ikke genindsætte det gamle Politi, men forsøgte ufortøvet at skaffe sig en ny Politikraft: den indførte en »Folke«-Milits med valgbare Ledere og underlagde den de gamle Bydumaer og Semstvoer. »Folke«-Militsens Mandskab blev omhyggeligt udvalgt; saaledes bestod f. Eks. Petrograd-Militsen i de første Dage udelukkende af Studenter og Officerer. Lenin skrev i den Anledning:

»Hovedsagen for Godsejerne og Kapitalisterne i dette Øjeblik, hvor de har overbevist sig om de revolutionære

Massers Kraft, er at *bevare* de væsentligste Institutioner fra det gamle Regimes Tid, at bevare det gamle Undertrykkelsesredskab: Politiet, Embedsmændene, den staaende Hær. Man forsøger at lade »Borgermilitsen« blive det, vi kendte før, d. v. s., man vil gøre den til smaa, fra Folket løsrevne bevæbnede Afdelinger, der staar Bourgeoisiet saa nær som muligt og kommanderes af Folk fra Bourgeoisiet.«[317]

Revolutionen kunde kun drives fremad, hvis det gamle Magtapparat med dets Politi og Hær blev ødelagt. Overfor Bourgeoisiets Manøvre med »Folke«-Militsen stillede det bolsjevikiske Parti Parolen om den proletariske Milits, Parolen om almindelig Bevæbning af Proletariatet.

»Den eneste *Garanti* for Friheden og Tsarismens fuldstændige Ødelæggelse er *Proletariatets Bevæbning*«[318], skrev Lenin i sit første Brev om Februarrevolutionen.

Her drejede det sig imidlertid slet ikke om, hvordan man skulde faa Ledelsen af den nydannede Milits og heller ikke om at danne en bevæbnet Kraft til at udføre Vagt- og Beskyttelsestjeneste eller »opretholde den offentlige Orden«. Dannelsen af en proletarisk Milits i den Form, Lenin havde haft for Øje, betød noget langt større.

Blandt Aarsagerne til at Bourgeoisiet kunde tage Magten i Februardagene, var dets Organiserthed af særlig Betydning. Under Krigen havde Bourgeoisiet skabt sig fuldt færdige politiske Organisationer i Form af Semstvo- og Byinstitutioner, Statsdumaen, Krigsindustrikomitéerne, og med disse Organisationer gjorde det Front mod Revolutionen. Tsarismen forfulgte brutalt de proletariske Organisationer, men rørte ikke de borgerlige. Tværtimod, Tsarismen styrkede med Omhu disse Organisationer af Hensyn til en heldig Krigsførelse og navnlig af Hensyn til Kampen mod Revolutionen.

Proletariatet maatte skyndsomst til at skabe sig Organisationer. Det drejede sig ikke kun om de sædvanlige Organisationer, d. v. s. Fagforeninger o. s. v. I den givne Etappe var dette ikke tilstrækkeligt.

I Overgangsperioden fra første til anden Etappe af Revolutionen havde Proletariatet Brug for en Organisation af en ny Type, der var i Stand til at befæste dets revolutionære *Magt*.

Parolen om den proletariske Milits gav fremfor alt Proletariatet Vaaben i Hænde og førte til en almindelig Bevæbning af Arbejderne. Det bolsjevikiske Parti forlangte desuden, da det opstillede Parolen om en proletarisk Milits, at ogsaa Kvinderne skulde kunne optages i den. Millioner af Arbejderkvinder blev for første Gang trukket ind i Politik, de blev aktive Deltagere i det offentlige Liv og blev revet løs fra Bourgeoisiets Indflydelse.

Støttet til det arbejdende Folk vilde den nye Milits kunne tage Kampen op mod den truende Hungersnød, overvaage en rigtig Fordeling af Brød og andre Levnedsmidler og kontrollere Fabrikernes og Værkernes uforstyrrede Drift.

Men den proletariske Milits kunde kun løse sine Opgaver, hvis dens Arbejde blev betalt paa Kapitalisternes Regning. For at opnaa dette maatte selvfølgelig Bourgeoisiets Sabotage brydes og den virkelige Kontrol over Produktionen lægges i Arbejdernes Hænder.

Saaledes førte Virkeliggørelsen af Parolen om en proletarisk Milits uundgaaeligt til Ødelæggelse af det gamle Magtapparat, Politiet og Hæren; den stillede i det offentliges Tjeneste vældige Kadrer af Arbejdende, der med Held var i Stand til at erstatte de tsaristiske Embedsmænd. Den proletariske Milits blev en politisk Skole for Arbejderklassens brede Lag. Idet den lærte Folket at bruge Vaabnene, voksede den proletariske Milits til en Klassehær, der kunde kæmpe for Sovjetternes Magt.

Det var ikke blot en Kamp for at skabe proletariske Kadrer til Opstanden. De militærtekniske Forberedelser til Opstanden, Skabelsen af en materiel militær Kraft til at gennemføre Omvæltningen med, var kun en Del af denne Parole. Kravet om, at der skulde organiseres en proletarisk Milits, rejste hele Problemet om Magten, viste Vejen til at drage de store Masser ind i Politik, rev dem løs fra Bourgeoisiet og vandt dem for Revolutionens Sag. Den proletariske Milits førte Masserne helt frem til Kampen og Magten.

Lenin skrev om Militsens Organisering:

> »Kammerater, Arbejdere, overbevis Bønderne og hele Folket om Nødvendigheden af at oprette en almenfolkelig Milits i Stedet for Politiet og de gamle Embedsmænd! ... Giv jer under ingen Omstændigheder tilfreds med den bor-

Militsfolk i Kief under Februarrevolutionen

gerlige Milits. Drag Kvinderne ind i den offentlige Tjeneste paa lige Fod med Mændene. Sæt ubetinget igennem, at Kapitalisterne betaler Arbejderne de Dage, som de anvender til den offentlige Tjeneste i Militsen!

Lær Demokrati i Praksis, straks, paa egen Haand, nedefra; løft Masserne op til aktiv, direkte, almindelig Deltagelse i Forvaltningen — dette og kun dette giver Garanti for Revolutionens fuldstændige Sejr og for dens faste, velovervejede, planmæssige Fremmarch.«[319]

Partiet opstillede ingen speciel, detailleret Plan for Skabelsen af den proletariske Milits. En saa betydningsfuld og vidtspændende Opgave kunde vanskeligt presses ind i et snævert Skema. Partiet betonede tværtimod, at Proletariatet vilde følge flere forskellige Veje under Løsningen af denne Opgave.

»Nogle Steder i Rusland,« skrev Lenin, »giver Februar-Marts-Revolutionen det (Proletariatet — *Red.*) næsten hele Magten i Hænde, andre Steder vil det maaske »egenmægtigt« skabe og udvikle en proletarisk Milits, andre Steder igen vil

det sandsynligvis forlange, at der straks udskrives Valg til Bydumaerne og Semstvoerne paa Grundlag af almindelig o. s. v. Valgret for at gøre disse til revolutionære Centrer, o. s. v., indtil Væksten af den proletariske Organiserthed, Tilnærmelsen mellem Soldater og Arbejdere, Bevægelsen blandt Bønderne og mange, mange Menneskers Skuffelse over Gutsjkofs og Miljukofs Krigs- og Imperialistregerings Uduelighed lader den Time rykke nær, hvor denne Regering vil blive afløst af Arbejderrepræsentanternes Sovjets Regering.«[320]

I hele Landet begyndte Organiseringen af den proletariske Milits. Paa de Steder, hvor Proletariatet var koncentreret i betydelige Masser, og hvor Bolsjevikerne havde stærke Organisationer, blev den proletariske Milits opbygget nøjagtig efter den af Lenin opridsede Plan. I Kanavino, en Bydel ved Volga overfor det egentlige Nisjni-Novgorod, hvor Bolsjevikerne var stærke, blev der saaledes oprettet en af Kapitalisterne betalt Milits i næsten alle Bydelens 16 Bedrifter, der omfattede 30.000 Arbejdere. Bourgeoisiet forsøgte at indskrænke dens Rolle til Beskyttelse af Bedrifterne og »Ordenen«. Men i Virkeligheden var Militsen i Kanavino det stedlige Magtorgan: Arbejderne kontrollerede Produktionen, overvaagede Fordelingen af Levnedsmidler, afgjorde Konflikter mellem Arbejdsgivere og Arbejdere o. s. v. Det var netop om Kanavinos Milits, Lenin skrev:

»Denne rigtige Vej betræder Arbejdermasserne selv. Nisjni-Novgorod-Arbejdernes Eksempel maa blive et Forbillede for hele Rusland.«[321]

Ogsaa Arbejderne fra Orekhovo-Sujevo kom dette Forbillede meget nær. Lige fra Februarrevolutionens Begyndelse havde der i Orekhovo bestaaet en fast sammensvejset bolsjevikisk Kærne. Arbejderne overtog den almindelige Borgermilits, som Bourgeoisiet havde faaet dannet af Gymnasiaster. Den bolsjevikiske Organisation dannede en særlig Stab til at lede Arbejdernes militære Uddannelse. Staben, der ledede Kampgrupperne, udarbejdede en topografisk Beskrivelse af Byen med Henblik paa eventuelle Gadekampe og organiserede en Efterretningsafdeling »for

at lære den lokale Kontrarevolutions Stemning at kende«. Vaabnene til den proletariske Milits skaffede Orekhovo-Sujevos Bolsjeviker »i Overensstemmelse med de lokale Betingelser«. Officererne fra et Regiment, der laa nær Byen, blev indbudt til en »Sammenkomst med Arbejderne«.

> »De blev beværtet med Mad og Drikke, som det sig hør og bør,« fortæller Orekhovo-Arbejderen M. J. Petrokof, »desuden fik de et Stykke prægtigt Klæde, og paa den Maade kom vi i Besiddelse af deres 300 Geværer foruden næsten 61.000 skarpe Patroner. Samme Nat blev det hele bragt over til os.«[322]

Ligesom i Kanavino repræsenterede Orekhovo-Militsen den virkelige proletariske Magt paa Egnen. Den provisoriske Regerings Repræsentanter kunde ikke gennemføre en eneste Forholdsregel uden at have Militsens Bekræftelse og Samtykke, og ved Hjælp af Militsen lykkedes det Arbejderne i Orekhovo-Sujevo at opnaa særdeles betydelige Resultater i deres økonomiske Kamp.

I Oktoberkampene tog Orekhovo-Sujevos Arbejdere aktiv Del: de kæmpede i Moskva mod Officerseleverne, lige saa godt som Moskvaarbejderne selv.

Andre Steder dannedes Kampgrupper af Partimedlemmer, og lidt efter lidt blev ogsaa partiløse Arbejdere draget med ind i dem. I Jekaterinoslaf var der allerede før Februarrevolutionen illegalt blev dannet en revolverbevæbnet Kampgruppe. Gruppen havde til Opgave »at beskytte Massemøder og Sammenkomster i Lejligheder for at forhindre Katastrofer og ogsaa for at skræmme Spioner«.[323]

Efter Revolutionen voksede Kampgrupperne hurtigt ved Tilstrømning af Medlemmer fra den bolsjevikiske Organisation. I Begyndelsen af Maj fik de Navneforandring til den røde Garde, men den, der vilde træde ind i denne, maatte dog have en Anbefaling fra den bolsjevikiske Organisation.

I Ural voksede den proletariske Milits frem i Kampen mod Kontrarevolutionens Fremstød.

I Troitsk havde saaledes nogle Kosakker, der den 14. Maj stod Vagt foran et Brændevinslager, brudt Laase og Plomber op

og skaffet sig Snaps. De plyndrede i drukken Tilstand Lageret, og mellem de berusede dukkede skumle Figurer op, der æggede dem til at »slaa Jøderne ned«. Bolsjevikerne indkaldte et ekstraordinært Møde, hvor det blev besluttet at mobilisere alle Partimedlemmer i Afdelingen til at beskytte og forsvare Borgerne i Troitsk.

Der blev ogsaa appelleret til de partiløse Arbejdere. I Industribedrifterne blev der straks dannet Kampafdelinger under Ledelse af Medlemmer af det bolsjevikiske Parti. Vaaben fik man fra det 131. Reserveinfanteriregiments Stab. To Uger efter Ordenens Genoprettelse blev en Del af Vaabnene afleveret, en anden Del gemt i Fabrikerne. I den følgende Tid kæmpede Arbejderafdelingerne i Troitsk mod de kontrarevolutionære Udfald fra Egnens Bourgeoisi, Kulaker og Officerer, marcherede op ved Møder, befriede fængslede Bolsjeviker. Efter Oktoberrevolutionen prøvede Troitsks Bolsjeviker deres Vaaben i Kampe mod Kosakatamanen Dustofs Bander.

I de fleste Egne af Rusland skete Opbygningen af den proletariske Milits imidlertid ved, at der dannedes Afdelinger af den røde Garde. Den røde Garde blev den proletariske Milits mest typiske Form.

2.

Den røde Garde i Hovedstaden

Lige fra Revolutionens første Dage foregik Petrogradproletariatets Selvbevæbningsproces i Stormtempo. Arbejderne tvang Sovjettens smaaborgerlige Ledere til officielt at sanktionere, hvad de allerede havde taget paa egen Haand. Den 13. Marts vedtog Sovjettens socialrevolutionær-mensjevikiske Eksekutivkomité følgende:

> »Arbejderne i Bedrifterne skal organisere en Milits paa 100 Mand for hver 1.000 Arbejdere.«[324]

Men saa snart det viste sig, at Bourgeoisiet holdt det første Angreb Stangen, anstrengte de Socialrevolutionære og Mensje-

vikerne sig for at tage deres Indrømmelser tilbage, ligesom med »Befaling Nr. 1«.

Fremfor alt forbød Eksekutivkomitéen at udlevere Vaaben til Arbejderne, dernæst udtalte den sig i Mødet den 20. Marts for en Sammensmeltning af Bedriftsmilitsen og den almindelige Borgermilits. Eksekutivkomitéen foreslog Arbejderne:

> »1. Som samlet Organisation at træde ind i Bymilitsen. 2. Samtidig at opretholde sin selvstændige Organisation og organisere egne valgte Militskomitéer; at anlægge et hvidt Armbind med Nummerbetegnelse fra Bymilitsen og antage en af den udstedt Legitimation; ved Siden af dette at hæfte Bedriftsmilitsens røde Rosette paa Bymilitsens hvide Armbind og beholde Bedriftsmilitsens Nummer og Legitmation.«[325]

Dette »Forslag« viser forøvrigt meget klart den Grundmetode, som de Socialrevolutionære og Mensjevikerne arbejdede med. Da de smaaborgerlige Ledere var bange for at støde Arbejderne fra sig ved at støtte Bourgeoisiet afgjort og aabenlyst, søgte de at pynte deres Forslag med »demokratiske« Paafund: Arbejdermilitsen skulde opløses, men til Trøst skulde dens Medlemmer have Lov til at beholde deres Mærker paa Ærmet.

Masserne forstod, at de blev nødt til at skabe den proletariske Milits hen over Hovederne paa de Socialrevolutionære og Mensjevikerne, i Kamp mod dem.

Den 16. Marts overdrog det bolsjevikiske Partis Petrogradkomité to Organisatorer i kortest mulig Frist at fremlægge et Udkast til Organisering af proletariske Militskadrer.

Af denne Beslutning udsprang egentlig det bolsjevikiske Partis Centralkomités Militærkommission, den saakaldte »Militkom«. »Militkoms« Arbejde foregik, som vi allerede har set, hovedsagelig blandt Soldaterne, mens det bolsjevikiske Partis Distriktskomitéer energisk og kyndigt tog fat paa at organisere den proletariske Milits. I talrige Bedrifter opstod smaa Celler af Bedriftsmilitsen, som lidt efter lidt drog Arbejderne til sig. Allevegne foregik der en Selvbevæbning af Proletariatet. Vaabnene, som før Revolutionen var blevet gravet ned, blev hentet frem igen, andre fik dem af Soldater eller købte dem, hvor der var

Lejlighed til det. Et stort Antal Vaaben havde man været saa forudseende at sikre sig i Revolutionens første Dage. Den Øverstbefalende i Petrograds Militærkreds, General Kornilof, udstedte i April en Befaling til Befolkningen om »straks at aflevere Vaabnene«, og af den fremgaar det, at i Revolutionens første Dage var over 40.000 Geværere og 30.000 Revolvere blevet taget fra Arsenalet.

Arbejderne adlød ikke den socialrevolutionær-mensjevikiske Eksekutivkomités Befaling om Sammensmeltning af Bymilitsen og Bedriftsmilitsen og afleverede ikke deres Vaaben. Under forskellige Betegnelser som »Partitrop«, »Arbejdermilits ved Distriktssovjetterne«, »Kampgruppe« bestod der stadig Grupper af bevæbnede Arbejdere i Bedrifterne og i mange Fagforeninger, og de blev ved at vokse.

Arbejderne maatte lægge megen Kraft i de Konflikter, der opstod om Aflønningen af disse Kampgruppers Medlemmer. Arbejderne forlangte den gennemsnitlige Timeløn for de Timer, hvor de var beskæftiget ved Ordenstjenesten. Arbejdsgiverne vilde ikke betale; de følte, at ikke blot Regeringsorganerne, men ogsaa Sovjetternes Eksekutivkomité stod bag dem. Petrograds Byduma erklærede sig villig til at lønne Arbejderne i Kampgrupperne, paa den Betingelse, at de opløste deres Afdelinger og blev almindelige Militsmænd.

Til Medlemmerne af den proletariske Milits blev der ikke udbetalt Penge, det blev forbudt at udlevere Vaaben til dem, og efter Lenins Ankomst, da Hetsen mod Bolsjevikerne tog til, begyndte man at afvæbne dem og ikke sjældent at fængsle dem. Den proletariske Milits var den første Organisation, som den provisoriske Regerings Terror satte ind imod — saa alvorligt tog Bourgeoisiet Organiseringen af den røde Garde. Ikke des mindre bestod den proletariske Milits under forskellige Betegnelser stadig i Bedrifterne og forsatte sin Vækst.

Pressen begyndte at offentliggøre Resolutioner, der krævede Bevæbning af Proletariatet.

Saaledes meddelte Arbejderne fra Værket »Stary Parviainen« den 28. April i »Isvestija«, at de forlangte den provisoriske Regering afsat, fordi den var en Hindring for den revolutionære Sag, og Magten overgivet til Sovjetterne, hvorpaa de fremførte følgende Krav:

»Der maa organiseres en rød Garde, og hele Folket maa bevæbnes.«[326]

Bevægelsen antog en saadan Massekarakter, at det blev nødvendigt at give den en ensartet Organisationsform.

Som Svar paa Hetsen mod Bolsjevikerne og Bourgeoisiets kontrarevolutionære Fremstød rejste det bolsjevikiske Partis Petrogradkomité sidst i April Spørgsmaalet om at danne særlige Partikampgrupper til Sikring af den frie Partivirksomhed.

Viborgkvarterets Sovjet, der allerede var rent bolsjevikisk, besluttede den 11. Maj enstemmigt at omdanne Militsen til en »Arbejdergarde«, og den følgende Dag blev »Udkast til Statuter for Arbejdergarden« offentliggjort i »Pravda«. I Udkastet hed det:

> »Maal: 1. Arbejdergarden stiller sig som Opgave: a) med Vaaben i Haand at forsvare Arbejderklassens Erobringer; b) at beskytte alle Borgeres Liv, Sikkerhed og Ejendele uanset Køn, Alder eller Nationalitet.
>
> Sammensætning: 2. Medlem af Arbejdergarden kan enhver Arbejder eller Arbejderkvinde blive, som er Medlem af et socialistisk Parti eller en Fagforening, og som er anbefalet eller valgt paa en Bedrifts eller Bedriftsafdelings Fællesmøde.«[327]

Sovjettens Eksekutivkomité, der hele Tiden havde modarbejdet de selvstændige Arbejderkampgrupper, svingede under Indtryk af Aprilbegivenhederne endnu længere til højre. Da Statutudkastet blev offentliggjort i »Isvestija« den 11. Maj, stod der samtidig en advarende Leder, hvis mensjevikiske Forfatter udtrykte sin Frygt for, at

> »den røde Garde, i den Form den paatænkes, er en direkte Trusel mod de revolutionære Kræfters Enhed,«[328]

og at den vilde drive en Kile ind mellem Arbejdergrupperne og den revolutionære Hær. Allerede den Kendsgerning, at man publicerede den røde Gardes Statuter lige efter en saa panikslagen Leder, viser, i hvilken Grad Arbejdernes Krav var vokset Mensjevikerne over Hovedet.

Den 11. Maj blev der afholdt en Konference af Arbejderrepræsentanter fra forskellige Bedrifter; der deltog 156 Delegerede fra 82 Petrograd-Bedrifter og 26 Delegerede fra Partiorganisationer. Den mensjevikiske Del af Forsamlingen hævdede, at Arbejderafdelingerne burde underlægges Sovjetten. Eksekutivkomitéens Repræsentant udtalte:

> »Eksekutivkomitéens afvisende Holdning overfor Tanken om en rød Garde er allerede kommet til Udtryk i en bestemt Resolution fra Eksekutivkomitéens Bureau, der vil blive offentliggjort i Morgen.«[329]

Forsamlingen var oprørt og valgte en Delegation til at forhandle med den socialrevolutionær-mensjevikiske Eksekutivkomité. Næste Dag begav Delegationen sig til Tsjkheïdse i Eksekutivkomitéen. Mensjevikerne svarede paa dette Besøg ved at offentliggøre en kort Artikel »Rød Garde eller Milits?« i »Isvestija«, Nr. 54, hvor man igen forklarede, at Arbejderkampgrupperne maatte indordnes i »Militsens Organisation«[330], og maatte se bort fra en selvstændig Eksistens. I Kampen mod den kompromisvenlige Sovjet forlagde Bolsjevikerne Tyngdepunktet for deres Arbejde til de enkelte Bedrifter, hvor der allerede var oprettet Afdelinger af den røde Garde. Bolsjevikernes Petrogradkomité gjorde alt for at befæste sit Førerskab over Hovedstadens Bedriftskomitéer. Dette var en nødvendig Forudsætning for, at Bevæbningen af Proletariatet kunde lykkes, thi Bedriftskomitéerne maatte gøre Hovedarbejdet i Kampen. Bedriftskomitéernes Bolsjevisering førte til en umiddelbar Styrkelse af Partiets Indflydelse i Fagforeningerne og i Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjetter.

Stridighederne mellem Arbejdsgivere og Arbejdere om Militsens Løn afspejlede Arbejdernes haardnakkede Kamp for den røde Garde. Chefen for Bymilitsen gav Ordre[331] til at »anholde og afvæbne alle Militssoldater, paa hvis Armbind der i Stedet for Bogstavet 'G' staar 'NM'*).—« Som Svar derpaa rejste Bolsjevikerne i Valgmøderne forud for Valget til Distriktsdumaerne med endnu større Styrke Spørgsmaalet om en almindelig Folkemilits. Ledelsen af Fabriksejernes Sammenslutning modtog sta-

*) G var Bymilitsens Kendingsbogstav, NM Folkemilitsens — *O. A.*

dig Klager fra Kapitalister, der understregede, at Bedriftskomitéerne støttede Kravene om en Arbejdermilits. Arbejderne optraadte i Enhedsfront overfor Arbejdsgiverne.

Et typisk Tilfælde indtraf i Læderfirmaet I. V. Osipof & Co.s Fabrik. Ejerne klagede til Sammenslutningens Ledelse over »Militsmændenes altfor stridslystne Holdning« og ligesaa over, at Bedriftskomitéen og Fabrikens Arbejdere støttede Militsmændene; det drejede sig stadig om det samme Spørgsmaal: Lønnen. Sammenslutningens Ledelse anbefalede Ejerne at henvende sig til Indenrigsministeriet om Hjælp. Sikker paa sin Magt meddelte Driftsledelsen den 29. April Arbejdermilitsens Medlemmer, at den afslog at lønne dem for Tiden fra 23. Marts og fremefter. Arbejdermilitsen arresterede først Driftsledelsen og indkaldte saa Arbejderne til Fællesmøde. Ogsaa Fabrikens Direktør blev indbudt. Han nægtede at komme, men blev hentet med Magt. Fabrikens Arbejdere erklærede, at alle Militsmændenes Krav var ubetinget rigtige og skulde opfyldes. De besluttede:

> »kategorisk at forlange af Driftsledelsen, at den udbetaler Militsmændene Løn i Henhold til deres Løntrin fra den 23. Marts at regne. I modsat Fald besluttede Forsamlingen energisk at støtte sine Kammerater, Militsmændene, *med alle til Raadighed staaende Midler.*«[332]

Trykket fra Arbejderne fik mange Arbejdsgivere til at gøre Indrømmelser, bl. a. Siemens-Schuckert, Fabriken for Hær- og Flaadetilbehør og A. Paramonofs Læderfabrik.

De Protester, som Kapitalisterne sendte til Indenrigsministeriet, viser, hvorledes Arbejderne under Bolsjevikernes Ledelse realiserede Tanken om Proletariatets almindelige Bevæbning. Læderfabrikanternes alrussiske Sammenslutning fremførte i sin Henvendelse til Indenrigsministeriet følgende:

> »I Læderindustriens Storbedrifter organiseres der nu en ny Type Milits. Arbejderne vælger en Militsmand for hver 100 Arbejdere, den saaledes dannede Gruppe bliver i en Maaned uddannet i Skydning og i Militsmændenes øvrige Pligter, saa bliver de afløst af den følgende, nye Gruppe, saaledes at alle Bedriftens Arbejdere med Tiden vil have

gennemgaaet denne Militstjeneste«. Under disse Omstændigheder »synes Oprettelsen af Arbejdermilitsen i sig selv noget uklar og modsvarer i hvert Fald aldeles ikke Produktionens Behov.«[333]

Ude i Landet gennemgik den proletariske Milits i Hovedsagen de samme Udviklingsetapper som i Petrograd. Februarrevolutionen gav Proletariatet Vaaben i Hænde. Arbejdernes Kampgrupper udøvede i den første Tid Militsens Funktioner, beskyttede Byerne mod Røveroverfald og Drukkenskabspogromer. Kampgrupperne stødte overalt paa Modstand fra de Socialrevolutionære og Mensjevikerne.

I Moskva blev der den 15. Marts oprettet en Folkemilits som i Petrograd og med samme Funktion, »Beskyttelse af Ro og Orden«. Allerede i Revolutionens første Dage protesterede de Socialrevolutionære og Mensjevikerne mod Arbejdernes Bevæbning. De truede endog med at arrestere enhver, der beholdt Vaabnene. Ikke des mindre havnede en Del af Vaabnene i Fabrikerne, og de oprettede Kampafdelinger indførte militær Uddannelse. Fordelingen af Vaabnene skete meget ujævnt og tilfældigt. Hvor der var udfoldet mest Energi og Initiativ, var Bevæbningen bedst. F. Eks. erfarede Arbejderne paa Michelson-Fabriken, at Vaaben, der havde tilhørt Warszawa-Politiet, var ankommet til Rjasan-Ural-Banegaarden og laa i den Sibiriske Banks Lagerrum; man besluttede at sætte sig i Besiddelse af dem. Det var ligeledes i Michelson-Fabriken man om Natten fremstillede Bomber, saaledes at det i Oktoberdagene var muligt at bevæbne ikke blot Fabrikens, men ogsaa Nabobedrifternes røde Garde og Dvina-Regimentets Soldater. I Marts—April var der allerede en Afdeling af den røde Garde paa over 400 Mand.

Ifølge Kammerat Petsje, en af Organisatorerne af Moskvas røde Garde, fandtes der i April Arbejdergrupper ikke blot i Michelson-Fabriken, men ogsaa i Bedrifterne »Motor«, »Provodnik«, Telefonfabriken o. fl. Men der manglede i Reglen Vaaben. F. Eks. maatte den 80 Mand store røde Garde, der i Juni blev oprettet i Fabrikken »Postavsjtsjik« i Bydelen Samoskvoretsjije, øve Geværgreb med Stokke, da de ingen Geværer havde.

Moskvas Bolsjeviker viede straks den proletariske Milits behørig Opmærksomhed. Paa den bolsjevikiske Bykonference den

16.—17. April blev der vedtaget en Resolution om Situationen og Proletariatets Opgaver. Et af Punkterne lød:

»Der maa oprettes en bevæbnet Folkemilits under den strengeste Kontrol af Proletariatets og Bøndernes Organisationer.«[334]

10 Dage senere besluttede Bolsjevikernes Moskvakomité næsten enstemmigt følgende Retningslinjer for Gennemførelsen af dette Punkt:

»1. Kammeraterne skal indtræde i den røde Garde.

2. Gennem Arbejderrepræsentanternes Sovjet skal der ske Henvendelse til de sociale Organisationers Komité med Forslag om at foretrække, om ikke Partimedlemmer, saa dog Arbejdere.

3. Det er nødvendigt at danne Bedriftskampgrupper, der skal overtage Bedriftens Beskyttelse. Til dette Formaal skal Fabrikanterne skaffe Vaaben.

4. Der skal organiseres Partikampgrupper eller Skytteforeninger og tages alle Forholdsregler for at skaffe Vaaben.«[335]

I Kampen for den proletariske Milits gav Moskvas Bolsjeviker et lysende Eksempel paa smidig Taktik. I Bedrifterne blev der organiseret Arbejderafdelinger. For at krydse Bolsjevikernes Planer besluttede Bourgeoisiet at tage Ledelsen af Bevægelsen. Med dette Formaal overtog de sociale Organisationers Komité, som de Socialrevolutionære og Mensjevikerne stod i Spidsen for, Organiseringen af den røde Garde.

Bolsjevikerne forpligtede først og fremmest Medlemmerne af Partiets Fabriksceller til at træde ind i disse Afdelinger, men saalænge de Socialrevolutionære og Mensjevikerne havde Ledelsen af den røde Garde, gav Partiet Anvisning paa samtidig at danne Partikampgrupper og forsyne dem med Vaaben. Denne Taktik gjorde det muligt at erobre Organisationen indefra. Den politiske Kamps Forløb bekræftede Rigtigheden af denne Taktik. Det lykkedes Moskva-Bolsjevikerne at beholde Ledelsen af de saaledes dannede Afdelinger.

Den 11. Maj vedtog Moskvas Bykomité, Moskvakredsens Komité og Bolsjevikernes Centralkomités Omraadebureau sammen med Partifunktionærer en Resolution om Stillingen til den provisoriske Regering; et af Punkterne lød:

»Hurtigst mulig Organisering af en rød Arbejdergarde, uden paa Forhaand at fastlægge de Former, hvorunder det kan ske.«[336]

Saaledes blev der overalt, hvor der var Bolsjeviker i Spidsen for Proletariatet — i Hovedstaden og ude i Landet, i Ural og i Donetsbækkenet, i Ukraine og i Kaukasus — under en svær og haardnakket Kamp dannet Afdelinger af den røde Garde. Trods Regeringens Forfølgelser og de Socialrevolutionæres og Mensjevikernes Modstand lykkedes det Bolsjevikerne at stille sig i Spidsen for Massernes Initiativ og yde et omfattende Arbejde for Organiseringen af den proletariske Milits. I Kampen om Militsen forstod Bolsjevikerne at udnytte alle Arbejdernes Klassekrav og afsløre alle forsoningsvenlige Skridt fra de Socialrevolutionære og Mensjevikernes Side. Hvad enten det drejede sig om Boligspørgsmaalet, om Brødmangelen eller om Beslaglæggelse af Forraad forstod Bolsjevikerne at vise, at alle Regeringens Forholdsregler og alle Mensjevikernes Løfter var uopfyldelige, saalænge ikke hele det arbejdende Folk havde faaet Del i Forvaltningen, saalænge der ikke i Stedet for Politi og Hær var organiseret en proletariske Milits til Forsvar og til Angreb. Denne Politik gav Proletariatet den faste Overbevisning, at Borgerkrigen mellem Klasserne var uundgaaelig og den proletariske Revolution nødvendig.

I Maj, da Valgkampagnen til Distriktsdumaerne fandt Sted og de Socialrevolutionære og Mensjevikerne drev en pralende Agitation og lovede Proletariatet Brød, offentlig Bespisning, Boliger, offentliggjorde Lenin sin Artikel »De har glemt Hovedsagen«, hvori han beskrev Kampen for den proletariske Milits og sagde:

»Det er jo netop saadan, at alle den Slags Programmer, alle den Slags Lister over mægtige Reformer er tomme Ord, naar man lader den herskende Kapitals haarde og grusomme Betingelser ude af Betragtning, tomme Ord, der i Praksis

enten betyder harmløse »fromme Ønsker« eller et simpelt Bedrag overfor Masserne fra de borgerlige Dusinpolitikanters Side.«[337]

Saalænge der bestaar Politi eller i dets Sted en Milits, der er adskilt fra og rettet imod Folket, er der ingen Mulighed for nogen som helst alvorlige og grundlæggende Reformer til Gavn for de Arbejdende.

»En almenfolkelig Milits i Stedet for Politi og staaende Hær,« skrev Lenin, »det er en *Betingelse* for en heldig Kommunalreform til Gavn for de Arbejdende.«[338]

»En almenfolkelig Milits,« skrev Lenin, »det betyder at opdrage virkelige Befolknings*masser* til Demokrati.

En almenfolkelig Milits — det betyder, at *ikke kun* de Rige, ikke kun *deres* Politi regerer over de Fattige, men Folket selv, hvor de Fattige har Overvægten.

En almenfolkelig Milits — det betyder, at Kontrollen (med Fabrikerne, Boligerne, Varefordelingen o. s. v.) *kan* komme videre end til Papiret.

En almenfolkelig Milits — det betyder, at Brødfordelingen vil gaa for sig uden »Kø'er«, *uden nogen som helst* Forret for de Rige.«[339]

Bolsjevikerne naaede meget store Resultater i Arbejdet paa at gennemføre Parolen om den proletariske Milits: i Juli havde Partiet i alle Industricentrer bevæbnede Afdelinger af fremskredne Proletarer, der var beredt til at give deres Liv for Partiets store, revolutionære Sag.

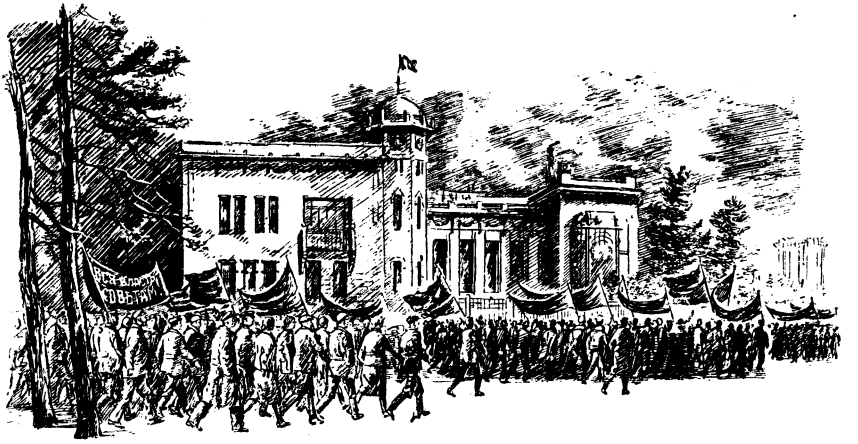

SYVENDE KAPITEL

Julidagene

1.

Arbejdernes Aktioner i Hovedstaden

De revolutionære Kræfter, som havde fremkaldt Junikrisen, fortsatte at virke med stigende Hastighed.

Endnu var ikke en eneste af Revolutionens Opgaver løst. Vanskelighederne med Brødforsyningen voksede. Forfaldet tog til og bredte sig til stadig nye Omraader og Egne. Værksteder og Fabriker blev standset, i Reglen af Arbejdsgiverne. Produktionsorganismen lammedes over hele Landet, idet Trafikvæsenet virkede som Kanaler, der spredte Forfaldet.

I Maj blev 108 Bedrifter med 8.701 Arbejdere, i Juni 125 Bedrifter med 38.455 Arbejdere, i Juli 206 Bedrifter med 47.754 Arbejdere standset. Produktionen i Metalindustrien gik ned med 40 %, i Tekstilindustrien med 20 %.

Hungersnøden nærmede sig.

Det var klart, at Bourgeoisiet forberedte et Angreb. Dette Angrebs Klasseindhold blottede den storindustrielle Rjabusjinski med kynisk Aabenhed. Paa Handels- og Industrikongressen erklærede han begejstret, at det Øjeblik snart vilde komme, hvor

»Hungerens Knokkelhaand og Folkets Nød vil gribe Folkets Venner, Medlemmerne af de forskellige Komitéer og Sovjetter, i Struben.«[340]

I hele Maj Maaned og særlig i Juni udbrød der i hele Landet uophørlig Strejker med Krav om 8 Timers Arbejdsdag og Forbedring af Arbejdernes økonomiske Stilling.

Donetsbækkenet sydede; ustandseligt rasede Kampen mellem Arbejdere og Arbejdsgivere; i Ural rejste der sig en Bølge af Strejker; i Nisjni-Novgorod Omraadet strejkede over 20.000 Arbejdere i Sormovo. I Moskvaegnen blev langvarige Konflikter en normal Foreteelse.

I Landsbyerne voksede Agrarrevolutionen hurtigt. I Juli omfattede Bondebevægelsen 43 Guvernementer. Uden Hensyn til de Socialrevolutionære, der havde sat sig fast i Bondesovjetterne, rejste Bønderne sig mod Godsejerne.

Arbejder- og Bondebevægelsen maatte øve sin Indflydelse paa Hæren, hvor der ogsaa virkede specielle Aarsager, der fremkaldte en dyb Utilfredshed hos Soldaterne. Der løb haardnakkede Rygter om Genindførelse af Dødsstraf ved Fronten, om Opløsning af de opsætsige Regimenter. Der opstod en nervøs, ophidset Stemning, og Soldaterne vægrede sig mere og mere mod at slaas.

Særlig bitter blev Kampen i Petrograd. Junidemonstrationen havde vist, hvilken Kraft der laa i Proletariatet og det bolsjevikiske Parti. Efter Junibegivenhederne bragte hver Dag Efterretninger om Aktioner fremkaldt af denne eller hin Aarsag. Mest foruroligende for Bourgeoisiet og Kompromismagerne var den Omstændighed, at disse Aktioner stedse antog en politisk og for det meste en bolsjevikisk Farve. Den 15. Juni forlangte Arbejderne ved »Skorokhod«-Fabriken, at Sovjetterne fik Magten, den 21. vedtog Arbejderne ved »Obukhof«-Fabriken en lignende Resolution, den 23. forlangte Bedriften »Stary Parviainen« med Eftertryk, at Magten skulde overgives Sovjetterne, den 26. Juni stod allerede 19 Bedrifter og 3 militære Formationer i Petrograd paa Bolsjevikernes Side. »Vi har styrtet den gamle Regering, vi vil ogsaa jage Kerenski ad Helvede til!« sagde Arbejderne og Soldaterne. Bevægelsen for Magtens Overgivelse til Sovjetterne voksede med uhørt Hastighed. En ringe Anledning

var tilstrækkelig til at bringe Massernes Ophidselse til Udbrud og drive dem til Kamp mod Kapitalisternes Regering.

Bougeoisiet saa, hvorhen Petrogradarbejdernes og Soldaternes Stemning udviklede sig. Situationen blev yderligere forværret ved de daarlige Efterretninger fra Fronten.

De tjenstlige Indberetninger omtalte med stigende Bekymring, at Titusinder deserterede fra Fronten. Hærledelsen klagede over, at Soldaterkomitéerne handlede egenmægtigt og fjernede Officererne fra Kommandoen. Men hyppigst telegraferede Kommissærerne og Generalerne om den almindelige Forbrødring. Hæren gled Befalingsmændene af Hænde.

Den Offensiv, man med utjenlige Midler havde paabegyndt 1. Juli, brød sammen. Hvert Øjeblik kunde Katastrofen bryde ud. Man maatte handle med den største Hurtighed, inden Efterretningerne om Nederlaget ved Fronten gød Olie paa Ilden. Hurtighed var ogsaa nødvendig, fordi Valgene til den konstituerende Forsamling nærmede sig. Saa meget Regeringen end havde bestræbt sig paa at skyde disse Valg ud, saa maatte den dog under Massernes Tryk fastsætte Indkaldelsen af den konstituerende Forsamling til den 13. Oktober. Den strandede Offensiv og de foruroligende Efterretninger fra Landsbyerne tillod ingen Tvivl om, at Bønderne i den konstituerende Forsamling vilde gaa langt til venstre for deres officielle socialrevolutionære Førere.

Bourgeoisiet greb en tilfældig Anledning til den 15. Juli til at trække sine Repræsentanter i Regeringen tilbage.

Kadetminister Sjingarjof (Finansminister), Manuilof (Undervisningsminister) og Fyrst Sjakhofskoj (Socialminister) erklærede, at de ikke billigede Kerenskis og Teresjtsjenkos Politik i det ukrainske Spørgsmaal, og forlod Regeringen. Trafikminister Nekrasof meddelte først sin Tilbagetræden, men ombestemte sig senere og udmeldte sig af Kadetternes Parti ved et Brev til Partiets Centralkomité. Bourgeoisiet regnede med, at de Socialrevolutionære og Mensjevikerne, der udmærket kendte den ophidsede Stemning og var underrettet om den militære Katastrofe, vilde være bange for at overtage Magten. Kadetterne forstod, at naar de truede med at udtræde af Regeringen, vilde de forskræmte Kompromismagere klamre sig til de borgerlige Ministre og gaa ind paa hvad som helst. Kadetterne havde Interesse i at hidføre en Regeringskrise for at faa den fulde Magt fra de forskrækkede

Smaaborgere og optage en energisk Kamp mod Bolsjevismen. Den 16. Juni høstede Miljukof Bifald paa Statsdumamedlemmernes Møde, da han sagde:

> »Det russiske Samfund maa slutte sig sammen i Kampen mod den truende Bolsjevisme ... Naar den provisoriske Regering langt om længe har begrebet, at Statsmagten ogsaa raader over andre Midler end Overtalelse — netop de Midler, den allerede er begyndt at anvende, naar den gaar denne Vej, saa vil den russiske Revolutions Erobringer blive befæstet. Det er den Vej, vi og den provisoriske Regering maa holde os til.«[341]

Resten skulde forløbe efter de gamle, bekendte Spilleregler: Proletariatet skulde provokeres til en overilet Aktion og skaanselsløst slaas ned med Vaabenmagt. Alle borgerlige Partier og de sorte Hundreder støttede Kadetterne. Purisjkevitsj udtalte den 29. Juni paa Statsdumamedlemmernes private Møde om Valgene til Bydelsdumaerne:

> »Naar De tænker paa Valgtallene, vil De begribe, at det ædle Parti »Folkefrihed« (saaledes kaldte Kadetterne sig — *Red.*) har vundet en straalende Sejr, thi for dette Parti, som er det mest højreorienterede Parti i Rusland, har alle stemt, der staar endnu længere til højre.«[342]

Grundet paa Revolutionsfaren samlede alle borgerlige Partier sig om Kadetterne.

Kadetterne havde dog forregnet sig. Deres Manøvre fremkaldte en Krise ikke blot i Regeringen, men ogsaa i Landet.

Allerede de første Efterretninger om Kadetternes Manøvre bragte Arbejdernes Forbitrelse til Udbrud. Om Morgenen den 16. Juli afholdt 1. Maskingeværregiments Kompagni- og Regimentskomitéer et fælles Møde, hvor nogle Talere krævede, at Spørgsmaalet om en væbnet Aktion skulde drøftes. De Tilstedeværende godkendte Forslaget og indkaldte paa Stedet et Møde.

Soldaternes Repræsentanter forlangte en øjeblikkelig, væbnet Aktion for at styrte den provisoriske Regering. Soldaterne talte med Harme om Kerenskis Forsøg paa at knuse Revolutionen ved

at skrige op om »Krig indtil Sejren«. Der lød Raab: »Ud paa Gaden!« I højeste Ophidselse, under Raabene »Ned med Krigen!«, »Al Magt til Sovjetterne!« strømmede Soldaterne fra Maskingeværregimentet ud af Baraken, hvor Mødet havde fundet Sted.

Med Maskingeværer paa Lastbiler, med Plakater: »Bourgeoisiet skal slaas ned af vore Maskingeværer!«, »Ned med de ti kapitalistiske Ministre!« marcherede Regimentet til det Tauriske Palads, skønt Bolsjevikernes Parti havde opfordret til at undlade Aktioner.

Maskingeværsoldaterne valgte Delegerede og sendte dem skyndsomst til andre Regimenter, til de større Bedrifter og til Kronstadt. De Delegerede fra Maskingeværregimentet fandt overalt en eksplosiv Stemning og kampvillige Masser.

> »Den 16. Juli ved Totiden,« fortæller en Arbejder fra Fabriken »Novy Parviainen«, »kom nogle Kammerater fra 1. Maskingeværregiment og bad os om at stille en Lastbil til Raadighed for Maskingeværer og saaledes støtte deres Aktion mod den provisoriske Regering... Alle Arbejderne blev indkaldt til Møde. Mødet forløb meget stormende. Kammeraterne fra Maskingeværregimentet fremførte lidenskabeligt og overbevisende, at Øjeblikket var kommet, hvor den provisoriske Regering og Kerenski maatte styrtes. Stemningen mellem Arbejderne var yderst revolutionær... Jeg tog hjem for at hente Vaaben. Da jeg kom tilbage, kørte der allerede Lastbiler med Maskingeværskytter og en Del af vore Arbejdere ud af Fabriken.«[343]

Nøjagtig samme Stemning fandt de Delegerede i andre Bedrifter. Henimod Klokken 2 kom Soldaterne fra Maskingeværregimenterne ind i Putilof-Værkerne og opfordrede til Aktion mod Regeringen, der truede med at sende den revolutionære Garnison til Fronten. »Ned med den Slags Ministre!« lød det overalt i den tusindtallige Mængde. Paa Anmodningen om at støtte Maskingeværregimentets Aktion raabte Arbejderne: »Vi gaar med! Vi gaar med!«[344] Hen paa Aftenen satte ca. 30.000 Putilofarbejdere med Koner og Børn sig i Bevægelse mod Paladset, og de rev paa Vejen andre Bedrifter og Regimenter med.

I Kronstadt indkaldte de Delegerede fra 1. Maskingeværregi-

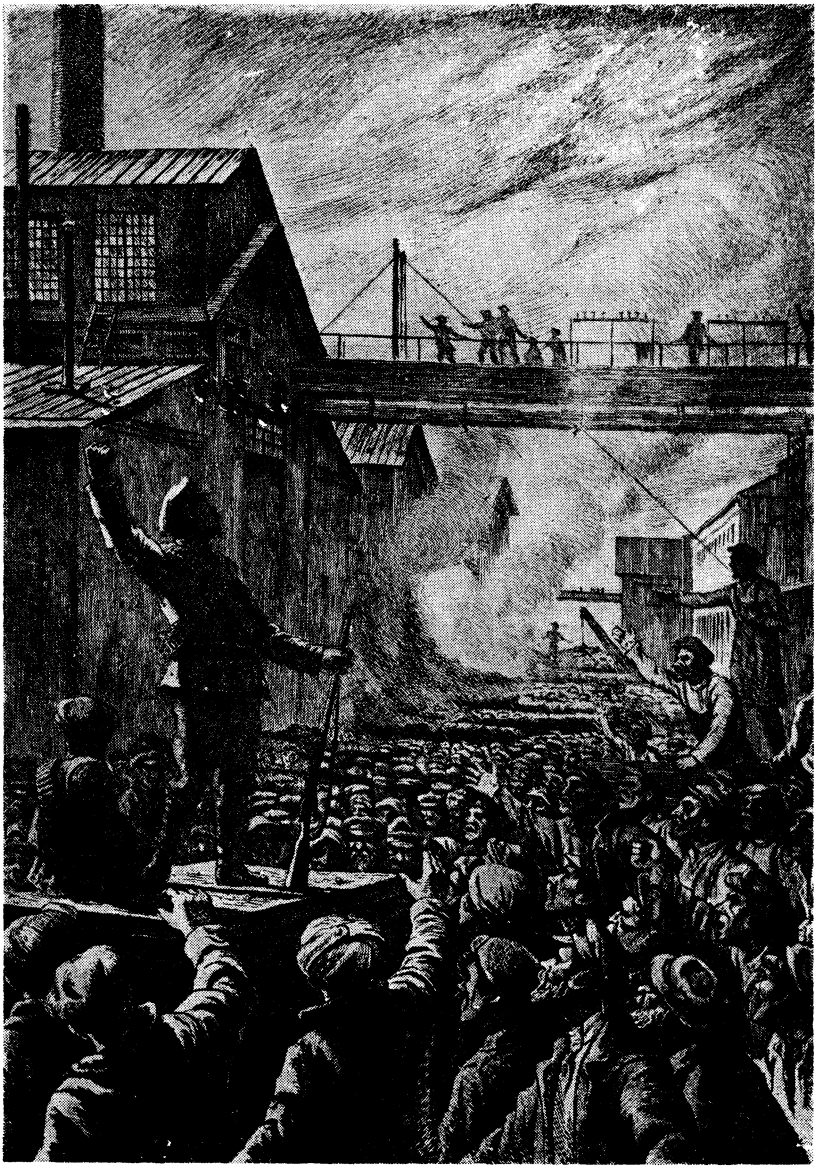

Julidagene i Petrograd. Soldater fra Maskingeværregimentet opfordrer Arbejderne i Putilofværkerne til at støtte Aktionen mod den provisoriske Regering

Efter en Radering af P. Sjillingofski.

ment til Møde paa Jakornaja-Pladsen (Ankerpladsen). Deres Opfordring fandt begejstret Genklang: Matroserne besluttede at støtte Petrogradgarnisonens og Petrogradarbejdernes Aktion.

Eksekutivkomitéen for Kronstadts Sovjet besluttede at slutte sig til Petrogradgarnisonens Aktion og bestemte, at de væbnede Styrker skulde samles den 17. Juli Kl. 6 Morgen for at overføres til Petrograd.

2.

Julidemonstrationen i Hovedstaden

Det bolsjevikiske Parti kendte udmærket Stemningen i Troppeafdelingerne og i Bedrifterne. Det vidste, hvilken revolutionær Energi der havde samlet sig i Underklassen. Men Partiet ansaa endnu ikke Stillingen for moden til væbnet Kamp, og det var ikke paa Bolsjevikernes Initiativ, at Masserne gik ud paa Gaden i Julidagene. Partiet var imod en Aktion nu. Allerede den 5. Juli blev der holdt et fælles Møde af Centralkomitéens, Petrogradkomitéens og Bolsjevikernes Militærorganisations Medlemmer, hvor det blev betonet, at det var uhensigtsmæssigt i Øjeblikket at tage Kampen op.

Bolsjevikerne fulgte opmærksomt Kadetternes Manøvrer. Lenin sagde advarende til Partiet, at det for Bourgeoisiet var fordelagtigt at lokke Petrograds revolutionære Masser ud paa Gaden før den revolutionære Gæring endnu havde grebet hele Landet.

Men Bevægelsen i Hovedstaden voksede stormende. For hver Dag blev Masserne mere klar over Regeringens kontrarevolutionære Karakter. Fra Time til Time afsløredes de Socialrevolutionæres og Mensjevikernes Kompromispolitik. Paa et Tidspunkt, hvor Bevægelsen voksede, og der var Udsigt til, at den vilde vokse endnu mere stormende, var det uhensigtsmæssigt at sætte noget paa Spil.

> »... Lad de vordende Cavaignac'er begynde«, skrev Lenin.[345]

Der var ogsaa andre Aarsager, der forklarede det bolsjevikiske Partis Taktik. Saa stor end Petrograds Betydning var for

Revolutionen, saa kunde den dog ikke alene afgøre dens Udfald. Uden Urals, uden Donetsbækkenets, uden Soldaternes Millioner vilde det have været vanvittigt at skride til Aktion. Hæren gled synligt ud af Regeringens Hænder, Hæren troede *allerede* ikke mere paa den provisoriske Regering, men den stod *endnu* under Indflydelse af sine Komitéer, der var behersket af de Socialrevolutionære og Mensjevikerne.

I Overensstemmelse med Partiets Direktiver udtalte Bolsjevikerne, og specielt Repræsentanterne for Partiets Militærorganisation, sig den 16. Juli imod en væbnet Aktion. Men Ophidselsen mellem Petrograds Soldater og Arbejdere havde allerede overskredet alle Grænser.

Netop i disse Dage, den 14.—16. Juli, fandt Petrogradbolsjevikernes anden Bykonference Sted. Repræsentanter for Maskingeværregimentet kom til Stede og gav Meddelelse om deres Regiments Aktion. Stalin karakteriserede dennes Begivenhed saaledes paa Konferencen:

> »I husker, hvordan I forklarede de Delegerede, at Partimedlemmer ikke maa gaa imod Partiets Beslutninger, og hvorledes Regimentets Repræsentanter blev ophidsede og erklærede, at de hellere vilde træde ud af Partiet end handle imod deres Regiments Beslutning.«[346]

Den 16. Juli Klokken 5 om Eftermiddagen erklærede Stalin officielt i Centraleksekutivkomitéens Møde, efter at der først var afholdt et fælles Møde mellem Centralkomitéen og Konferencen Klokken 4, at Partiet havde besluttet sig til ikke at foretage nogen Aktion. Der blev straks skrevet et Opraab, og det blev sendt til »Pravda«, hvor det skulde offentliggøres den 17. om Morgenen. Mødets og Konferencens Deltagere skyndte sig ud i Distrikterne for at holde Masserne tilbage fra Aktionen. Men det var allerede umuligt at holde Bevægelsen tilbage. Man hørte utaalmodigt paa Bolsjevikerne, og saa trængte Masserne ud paa Gaden. Til to Bolsjeviker, der forgæves havde forsøgt at holde Soldaterne fra Moskva-Regimentet og Arbejderne fra de omliggende Bedrifter tilbage, sagde Demonstranterne:

> »Hvis vi ikke kendte jer personligt, vilde vi jage jer væk som Mensjeviker.«[347]

Der maatte tages en ny Beslutning. De menige Medlemmer af det bolsjevikiske Parti traf mange Gange denne nye Beslutning paa eget Ansvar — saa stærkt var Partiets politiske Niveau vokset. De forstod udmærket, at hvis Demonstrationen blev overladt til sig selv, vilde den blive slaaet ned af Kontrarevolutionen. Da der ikke længere var Udsigt til at holde Lavinen tilbage, stillede Bolsjevikerne sig i Spidsen for Demonstrationen. De overtog Ledelsen af Bevægelsen og lod, af Hensyn til eventuelle kontrarevolutionære Provokationer, Demonstrationen ledsage af den bevæbnede røde Garde.

> »Aktionen kom i Skred,« sagde Stalin senere i sin Tale paa Petrograd-Organisationens Konference. »Havde Partiet Ret til, under Proletariatets og Soldaternes Aktion, at træde til Side og uskyldigt vaske sine Hænder? Vi regnede med Muligheden af endnu alvorligere Følger af Aktionen, end der faktisk er indtraadt. Vi havde ikke Ret til at vaske vore Hænder; som Proletariatets Parti var vi forpligtede til at gribe ind i dets Aktion og give den en fredelig og organiseret Karakter, uden at sætte sig den væbnede Magtovertagelse til Maal.«[348]

Den 16. Juli ved 10-Tiden om Aftenen mødtes i Ksjesinskaja-Paladset Delegerede fra Bykonferencen, Medlemmer af Bolsjevikernes Centralkomité og Repræsentanter for Troppeafdelinger og Bedrifter. Forsamlingen behandlede Begivenhederne i Petrograd og vedtog følgende Beslutning:

> »Den opstaaede Krise om Magten vil ikke blive løst i Folkets Interesse, hvis ikke det revolutionære Proletariat og Garnisonen straks fast og besluttet erklærer, at de er Tilhængere af Magtens Overgivelse til Arbejder-, Soldater- og Bonderepræsentanternes Sovjetter. Til dette Formaal opfordrer vi Arbejderne og Soldaterne til straks at gaa ud paa Gaden for at demonstrere deres Vilje.«[349]

Bolsjevikernes Centralkomité besluttede sammen med Petrogradkomitéen og Militærorganisationen at ophæve den tidligere Beslutning, der forbød Aktionen, og at træde i Spidsen for den

spontane Bevægelse for at give den en organiseret Form. Der blev ansat en fredelig Demonstration til den 17. Juli under Parolen: »Al Magt til Sovjetterne!« Da det tidligere vedtagne Opraab allerede var sat, udkom »Pravda« den næste Dag med en hvid Spalte. Det nye Opraab blev udgivet som særligt Flyveblad og indeholdt en Appel til Petrograds Arbejdere og Soldater:

> »Efter at det kontrarevolutionære Bourgeoisi aabenlyst er gaaet til Aktion mod Revolutionen, maa Arbejder-, Soldater- og Bonderepræsentanternes alrussiske Sovjet tage hele Magten i sine Hænder.«[350]

Den 17. Juli afholdtes en ny, magtfuld Demonstration , denne Gang med det bolsjevikiske Parti i Spidsen. For at lede Bevægelsen blev der dannet en særlig Stab og udarbejdet en Instruktion. Panserbiler stod parate paa forskellige Steder i Byen til Beskyttelse af Demonstranterne. Et Kompagni af Maskingeværregimentet var blevet sendt ind i Peter-Pauls Fæstningen.

Den 17. Juli opmarcherede, foruden de fra Kronstadt indtrufne Matroser, ogsaa nogle Troppeafdelinger fra Peterhof, Oranienbaum, Krasnoje Selo og andre Steder. Matroserne fra Kronstadt viste sig foran Ksjesinskaja-Paladset og vilde ubetinget høre Partiets Fører, Lenin.

Lenin hilste i en kort Tale — det var hans eneste i Julidagene — de revolutionære Kronstadtmatroser i Petrogradarbejdernes Navn og udtalte sin Tillid til, at Parolen »Al Magt til Sovjetterne« maatte og vilde sejre. Samtidig opfordrede Lenin til »Udholdenhed, Standhaftighed og Vagtsomhed«.

Demonstrationen marcherede til Ksjesinskaja-Paladset, der var Sæde for det bolsjevikiske Partis Centralkomité og Petrogradkomité, derfra drog de til det Tauriske Palads, hvor den alrussiske Centraleksekutivkomité for Sovjetterne havde til Huse. Der valgte Demonstranterne Delegationer, der fremførte Massernes Fordringer. 90 Repræsentanter for 54 Bedrifter henvendte sig til Medlemmerne af den alrussiske Centraleksekutivkomité. Den ene Delegerede efter den anden tog Ordet for lidenskabeligt at opfordre den alrussiske Centraleksekutivkomité til at overtage Magten. De forskrækkede Socialrevolutionære og Mensjeviker hviskede uroligt indbyrdes, lyttede efter Demonstranternes takt-

faste March, men fattede ingen Beslutning. Førerne for det »revolutionære Demokrati« var bestyrtet over Demonstrationen, hvis Drøn blev stadig stærkere, og som talte næsten en halv Million Arbejdere og Soldater. De søgte paa enhver Maade at undgaa at opfylde Folkemassernes Krav.

3.

Julidemonstrationen slaas ned

Mens Demonstranterne energisk forlangte, at Sovjetterne skulde tage Magten, mobiliserede de Socialrevolutionære og Mensjevikerne ilsomt bag Massernes Ryg alle Kræfter mod Revolutionen. Regeringstro Tropper blev beordret hen foran det Tauriske Palads. Klokken 7 Aften indtraf paa Slotspladsen Eleverne fra Wladimir-Militærskolen, det 9. Kavalleriregiment og det 1. Kosakregiment.

Mensjeviken Vojtinski sagde den 18. Juli i et fælles Møde af den alrussiske Centraleksekutivkomité og den alrussiske Eksekutivkomité for Bonderepræsentanternes Sovjetter:

> »En Tid lang havde vi overhovedet ingen Kræfter til Disposition. Foran Indgangen til det Tauriske Palads stod kun 6 Mand, der ikke kunde holde Mængden tilbage. De første Formationer, der kom os til Hjælp, var Panserbilerne. ... *Vi havde taget den faste Beslutning:* i Tilfælde af Voldshandlinger fra den væbnede Bande *at aabne Ilden.*«[351]

Komitéen for den 5. Armé fik Befaling til at sende Tropper til Petrograd. Den 14. Kavalleridivision, det 14. Donkosakregiment, det 117. Isborskaregiment og andre Troppeafdelinger blev straks afsendt til Fronten. Til Leder af disse kombinerede Afdelinger blev udnævnt Medlem af den alrussiske Centraleksekutivkomité, Oberstløjtnant Masurenko. Marineministerens Stedfortræder, Dudarof, gav Undervandsbaadene i Helsingfors Befaling til ikke at vige tilbage for at sænke revolutionære Krigsskibe, ifald disse skulde afsejle til Petrograd. De Socialrevolutionære og Mensjevikerne var mere beslutsomme end den tidligere Tsar Nikolaj i hans sidste Regeringsdage, da det drejede sig om at

„Ordenen“ genoprettet i Petrograd — General Polovtsef og hans Hjælpere, de Socialrevolutionære Avksentjef og Gots

Karikatur af Kukryniksy.

trække Tropper væk fra Fronten og sætte dem ind i Kampen mod Revolutionen. Smaaborgeren, der var løbet amok, var ikke mindre reaktionær end Tsarens Generaler.

I intim Forstaaelse med Førerne for de Socialrevolutionære og Mensjevikerne udstedte den Øverstkommanderende for Petrograds Militærkreds, General Polovtsef, den 17. Juli om Morgenen Ordre til øjeblikkelig Genoprettelse af Ordenen.

Paa forskellige Steder af Byen — paa Hjørnet af Njefski-Prospektet og Sadovajagaden, paa Litejniprospektet, i Nærheden af Ingeniørslottet og andre Steder — aabnede Provokatører og Kontrarevolutionære Geværild mod Demonstranterne. Forskellige Steder blev Demonstranter overfaldet af Kosakker og Officersclever. Kontrarevolutionen gik over til Angreb. Sovjetternes alrussiske Centraleksekutivkomité sendte to Socialrevolutionære, Avksentjef og Gots, til at bistaa Regeringskommissionen »med at genoprette og vedligeholde den revolutionære Orden i Petrograd«. Den 18. Juli om Formiddagen blev »Pravdas« Redaktion og »Truds« Trykkeri ødelagt af kontrarevolutionære Tropper.

Bolsjevikerne betragtede Demonstrationen som endt og opfordrede allerede den 17. Juli dens Deltagere til fredeligt at gaa fra hinanden. Matroserne blev dog i Petrograd af Hensyn til Kosakkernes og Officerelevernes Overfald; de besatte Ksjesinskaja-Paladset og Peter-Pauls Fæstningen og forberedte sig sammen med Maskingeværregimentet til Forsvar.

Den 18. Juli om Aftenen indtraf nye Forstærkninger til Regeringen fra Fronten. I hele Byen fandt der paa denne Tid Fængslinger, Husundersøgelser og Ødelæggelser Sted. Petrograd lignede en besat By. Patruljer af Officerselever fyldte Gaderne. Arbejderdistrikterne var afspærret fra Centrum. Natten til den 19. Juli vedtog et fælles Møde af den alrussiske Centraleksekutivkomité for Arbejder- og Soldatersovjetterne og den alrussiske Eksekutivkomité for Bondesovjetterne en Beslutning, der uforbeholdent gav Tilslutning til Kontrarevolutionens beskidte Sag:

> »Forsamlingen erklærer, at de i disse Dage af den provisoriske Regering og af den af begge Eksekutivkomitéers Bureau indsatte Militærkommission trufne Beslutninger har svaret til Revolutionens Interesser.
>
> Forsamlingen erklærer endvidere, at energiske Forholds-

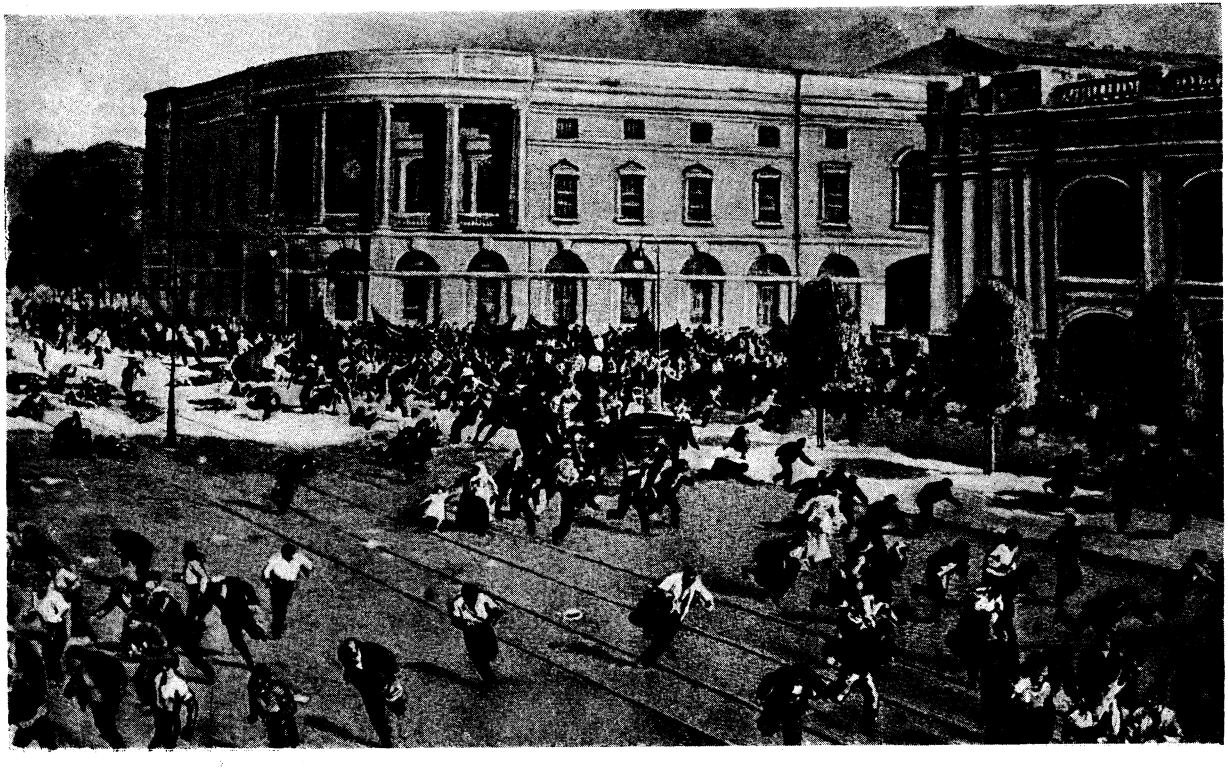

Julidemonstrationen i Petrograd 1917 beskydes

Maleri af A. M. Ljubimof.

regler til Genoprettelse og Vedligeholdelse af den revolutionære Orden i Petrograd er nødvendig og bekræfter de Fuldmagter, som Kammeraterne Avksentjef og Gots har faaet af de to Komitéers Bureauer.«[352]

Forsamlingen godkendte ogsaa Dudarofs Telegram.

Kontrarevolutionens Repræsentanter talte nu i Ultimatum'ets Form. De Delegerede fra Kronstadtmatroserne, der paa dette Tidspunkt førte Forhandlinger med Centraleksekutivkomitéens Militærkommission, blev opfordret til ufortøvet at lade sig afvæbne. I sin Beretning paa Petrogradorganisationens Konference den 18. og 19. Juli beskrev Stalin Stillingen paa følgende Maade:

»Den 18. Juli fandt der Forhandlinger Sted med Centraleksekutivkomitéen, der var repræsenteret ved Liber. Liber stillede følgende Betingelser: vi (det vil sige Bolsjevikerne — *Red.*) skal fjerne Panserbilerne fra Ksjesinskaja-Paladset, og Matroserne skal tage tilbage til Kronstadt. Vi indvilgede paa den Betingelse, at Sovjetterne skulde paatage sig at beskytte vore Partiorganisationer mod eventuelle Ødelæggelser. Liber forsikrede os i Centraleksekutivkomitéens Navn, at vore Betingelser skulde blive opfyldt, at Ksjesinskaja-Paladset skulde forblive til vor Raadighed, indtil vi fik anvist blivende Lokaler. Vi opfyldte vore Løfter. Panserbilerne blev trukket tilbage, Kronstadtmatroserne indvilgede i at rejse tilbage til Kronstadt, men kun med Vaabnene hos sig. Centraleksekutivkomitéen overholdt imidlertid ikke en eneste af sine Forpligtelser. Den 19. Juli telefonerede Kosmin (Stedfortræderen for Militærkredsens Øverstkommanderende — *Red.*), at i Løbet af ¾ Time maatte Ksjesinskaja-Paladset og Peter-Pauls Fæstningen være rømmet, i modsat Fald truede han med at sætte væbnede Kræfter ind. Centralkomitéen besluttede at sætte alt ind paa at undgaa Blodsudgydelse. Jeg blev af det bolsjevikiske Partis Centralkomité sendt til Peter-Pauls Fæstningen, hvor det lykkedes mig at overtale de derværende Matroser til ikke at indlade sig i Kamp, da Tingene havde stillet sig saaledes, at vi ikke stod overfor Kontrarevolutionen, men overfor Sovjetterne. Som Repræsentant for Centraleksekutivkomi-

téen begav jeg mig sammen med Bogdanof til Kosmin. Hos ham var alt rede til Kamp: saavel Artilleri og Kavalleri som Infanteri. Vi talte indtrængende til ham om ikke at anvende Vaabenmagt. Kosmin var utilfreds med, at »Civilisterne vedvarende forstyrrede ham med deres Indblandinger« og gav kun ugerne efter for Centraleksekutivkomitéens Henstilling. Det var for mig klart, at Mensjevikerne vilde have udgydt Blod ved Hjælp af Militæret for at give Arbejderne, Soldaterne og Matroserne en Lektion. Vi forhindrede, at de fik deres Ønske opfyldt... Af Skræk for Bolsjevikerne og Kontrarevolutionen sluttede Centraleksekutivkomitéen et skændigt Forbund med Kontrarevolutionen og opfyldte dens Forlangender: Udlevering af Bolsjevikerne, Fængsling af Delegationen fra den baltiske Flaade, Afvæbning af de revolutionære Soldater og Arbejdere.«[353]

Allerede den 17. Juli gav den provisoriske Regering den Øverstbefalende for Petrograds Militærkreds, General Polovtsef, Befaling til at »rense Petrograd for bevæbnede Folk«.

»Samtidig«, hed det i Befalingen, »overdrages det Dem at arrestere som Deltagere i Urolighederne de Bolsjeviker, der holder Ksjesinskaja-Huset besat, at rense Bygningen og lade den besætte af Tropper.«[354]

Den 19. Juli om Morgenen blev Peter-Pauls Fæstningen besat af Cyklist-Tropper, noget senere fulgte ogsaa den militære Besættelse af Ksjesinskaja-Paladset, hvis Inventar blev ødelagt. Samme Dag, den 19. Juli, gav den provisoriske Regering Ordre til at arrestere Lenin.

Mod Bolsjevikernes Parti og mod deres Førere blev der iværksat en vild Hets. Lenin beskyldte man løgnagtigt for at spionere for Tyskland. Dette Idioti blev fabrikeret paa Grundlag af et »Vidneudsagn« af en Provokatør, en Fændrik ved det 16. sibiriske Regiment ved Navn Jermolenko, der foregav af den tyske Hærledelse at være sendt til den 6. Armés Front for at agitere for en Fredsslutning med Tyskland. Den provisoriske Regering havde allerede i April sit »Vidneudsagn« parat, men gemte det til et mere egnet Øjeblik. Den 18. Juli blev disse løgnagtige Opfindel-

Skur ved Jernbanestationen Raslif, hvor Lenin i Julidagene holdt sig skjult paa Grund af den provisoriske Regerings Forfølgelser

ser offentliggjort i den gule Sprøjte »Sjivoje Slovo« af den tidligere Socialdemokrat og Medlem af 2. Statsduma, G. Aleksinski, og den tidligere »Folkeven« V. Pankratof. Den provisoriske Regering vovede ikke at offentliggøre disse »Dokumenter« i sit eget Navn og overgav dem til de omtalte Personer.

Mensjevikføreren Dan, der i sin Forklaring for Undersøgelseskommissionen erklærede, at han ikke troede paa Bolsjevikernes Samarbejde med den tyske Spionage, tillod sig ikke destomindre den provokatoriske Paastand, at tyske Agenter havde haft Andel i Demonstrationerne den 16.—18. Juli:

> »Jeg er ganske vist fast overbevist om, at den tyske Generalstabs Agenter har sneget sig ind i alle Bevægelser af lignende Karakter som Bevægelserne af 16.—18. Juli, men jeg har aldrig beskyldt nogen af Bolsjevikerne og end mindre hele det bolsjevikiske Parti for tysk Spionage.«[355]

Kontrarevolutionen forlangte Lenin stillet for Retten, men han afventede ikke Fængslingen og gik i Illegalitet. Nogle Partimedlemmer (Rykof, Nogin, Kamenjef) udtalte sig for, at Lenin skulde møde for Retten. Trotski krævede ligeledes, at Lenin skulde udlevere sig til Myndighederne. Men Stalin vendte sig skarpt derimod, idet han erklærede: der er ingen Garanti for, at man ikke river ham i Stykker[356].

Hvor rigtigt Stalin bedømte den Fare, der truede Lenin, viste sig tydeligst i Udtalelser af selve Polovtsef, der var en af Hovedmændene ved Julimyrderiet.

Polovtsef skrev senere i sine Erindringer »Mørke Dage«:

> »Den Officer, der tog til Terioki i Haab om at fange Lenin dér, spurgte mig, om jeg ønskede at modtage denne Herre i hel eller parteret Form ... Jeg svarede med et Smil, at Fængslede meget ofte foretager Flugtforsøg.«[357]

Lenin selv udtalte sig paa følgende Maade om denne Domstol:

> »Domstolen er et Magtorgan. Det glemmer de Liberale af og til. For Marxisterne er det en Fejl at glemme det.
>
> Men hvor ligger Magten ...? En Regering findes ikke. Den veksler fra Dag til Dag. Den foretager sig intet. Der fungerer et Militærdiktatur. Derfor er det latterligt kun at kun at tale om en »Domstol«. Det drejer sig ikke om en »Domstol«, men om en *Episode i Borgerkrigen* ... »Jeg har intet ulovligt begaaet. Domstolen er retfærdig. Domstolen vil undersøge Beviserne. Domstolen vil være offentlig. Folket vil forstaa. Jeg vil møde«. Denne Tankegang er barnlig naiv. Ikke en Retssag, men en Hets mod Internationalisterne — det er, hvad *Magthaverne har Brug for.* At holde dem bag Laas og Slaa — det er det, de Herrer Kerenski og Co. vil. Saaledes var det (i England og Frankrig), saaledes vil det være (i Rusland).«[358]

Den 20. Juli besluttede den provisoriske Regering at opløse alle de Troppeafdelinger, der havde taget Del i Demonstrationerne den 16.—18. Juli. Den provisoriske Regerings Beslutning var enslydende med de Krav, der allerede den 17. Juli var stillet

Udenrigsminister Teresjtsjenko af Buchanan, den engelske Gesandt i Petrograd. Buchanan forlangte:

> »1) Genindførelse af Dødsstraf i hele Rusland for alle Personer der er undergivet de militære Love og Marinelovene. 2) De Soldater, der deltog i de ulovlige Demonstrationer, skal udlevere Agitatorerne til Afstraffelse. 3) Afvæbning af alle Arbejdere i Petrograd. 4) Indførelse af Militærcensur med med Ret til at beslaglægge Aviser, der ophidser Tropperne eller Befolkningen til at forstyrre Ordenen eller Militærdisciplinen. 5) Dannelse af en »Milits« i Petrograd og andre større Byer under Befaling af saarede Officerer, sammensat af Soldater, der er blevet saaret ved Fronten, hvorved ældre Folk paa 40 Aar og derover foretrækkes. 6) Afvæbning og Omdannelse til Arbejdsbatailloner af samtlige Regimenter i Petrograd og Omegn, saafremt de ikke gaar ind paa alle ovennævnte Betingelser.«[359]

Den 21. Juli blev der givet Ordre til at opløse Matrossovjetternes Centraleksekutivkomité for den baltiske Flaade, Centrobalt, som den kortere hed. Der blev givet Ordre til at arrestere samtlige Anstiftere af Urolighederne blandt Kronstadts Garnison og blandt Mandskabet paa Linjeskibene »Petropavlofsk«, »Respublika« og »Slava« og føre dem til Petrograd til Retsforfølgelse. Som Bourgeoisiets Lakajer udtrykte sig, Matroserne havde ved »kontrarevolutionære Handlinger og Resolutioner besmudset deres Skibes Navne«.

Samme Dag udsendte Kerenski et forløjet Radiotelegram »Til Alle«, i hvilket det hed:

> »Det har utvetydigt vist sig, at Urolighederne i Petrograd er blevet organiseret under Medvirken af tyske Regeringsagenter ... De Førere og Personer, der har besmudset sig med Broderblod, med Forbrydelser mod Fædrelandet og mod Revolutionen, vil blive arresteret.«[360]

De »socialistiske« Ministre — der efter Kadetternes Tilbagetræden havde Flertallet i Regeringen — erkendte, at Regeringens aabenlyst kontrarevolutionære Karakter kunde udløse en Bølge

af Modstand hos Masserne. Kompromisministrene besluttede at love Folket nogle »revolutionære« Forholdsregler uden dog at indstille Felttoget mod Revolutionen. Man tænkte sig at erklære Rusland for Republik, at opløse Statsraadet og Statsdumaen og begynde paa en Jordlovgivning. Den 20. Juli om Formiddagen forelagde Kerenski dette Program i den provisoriske Regerings Møde. Som Svar traadte Fyrst Lvof tilbage og forlod Mødet.

I de borgerlige Kredse blev der slaaet Alarm. Dumaens provisoriske Komité erklærede, at den ansaa det for

> »politisk skæbnesvangert at udelukke den fra at medvirke ved Dannelsen af den nye provisoriske Regering.«[361]

Om Aftenen sendte Fyrst Lvof Regeringen en Protestskrivelse mod det opstillede Program. Ifølge hans Ord indeholdt alle Punkter i Programmet

> »en demagogisk Prisgivelse af statslige, moralske Værdier for at opfylde Massernes smaalige, forfængelige Krav.«[362]

Af Angst for Bourgeoisiet afstod de »socialistiske« Ministre fra deres Hensigter. Den 21. Juli udnævnte den provisoriske Regering Kerenski til Ministerpræsident; han beholdt Posterne som Krigs- og Marineminister. Nekrasof indtraadte i Regeringen som Vice-Ministerpræsident. Mensjeviken Tsereteli fik overdraget Indenrigsministeriet. Samme Dag offentliggjorde Regeringen sit Program, som ikke indeholdt en eneste af de nylig paatænkte Forholdsregler. Regeringserklæringen var en Gentagelse af den første Koalitionsregerings Erklæring af 6. Maj, til hvilken der flere Steder direkte henvistes. Den provisoriske Regering lovede at opbyde alle Kræfter i Kampen mod den ydre Fjende, at indkalde den konstituerende Forsamling til det fastsatte Tidspunkt og at forberede en Jordlovgivning. Samtidig blev det meddelt, at hvad angik Arbejderpolitik »skal der udarbejdes Lovforslag om 8 Timers Arbejdsdag og almindelig Arbejderbeskyttelse« o. s. v.[363] For at bekæmpe det økonomiske Forfald vilde man i Regeringen oprette et Erhvervsraad og en central Erhvervskomité, der skulde opstille en samlet Plan til Organisering af Folkehusholdningen og Arbejdet.

Ligesom de tidligere Erklæringer indeholdt det nye Program ikke noget konkret. Den tidligere Tsar Nikolaj skrev i sin Dagbog om den nye Regering og dens Erklæring:

> »21. Juli. Lørdag. I Regeringens Sammensætning er der sket en Forandring: Fyrst Lvof er traadt tilbage, Kerenski er blevet Ministerpræsident og forbliver samtidig Krigs- og Marineminister, samt overtager Ledelsen af Ministeriet for Handel og Industri. Denne Mand er afgjort paa sin Plads i dette Øjeblik; jo mere Magt han faar desto bedre.«[364]

De Socialrevolutionære og Mensjevikerne støttede fuldt ud Regeringen.

Den 22. Juli afholdt Sovjetternes alrussiske Centraleksekutivkomité og Bondesovjetternes alrussiske Eksekutivkomité et Fællesmøde, hvor man udnævnte Ministeriet til »Regeringen til Revolutionens Redning«:

> »Den maa have uindskrænket Fuldmagt til at genoprette Organisation og Disciplin i Hæren og til energisk at bekæmpe alle Tegn paa Kontrarevolution og Anarki.«[365]

Efter at Mensjevikerne og de Socialrevolutionære havde givet den provisoriske Regering overordentlige Fuldmagter, gav de Anvisning paa, i hvilken Retning Slaget skulde føres for med størst mulig Sikkerhed at slaa Revolutionen ned. Den 26. Juli udtalte Dan i de to Eksekutivkomitéers Fællesmøde:

> »Det, som Kammerat Kerenski har opfordret os til, har vi allerede gjort. Vi er ikke blot parat til at støtte den provisoriske Regering, vi har ikke blot overdraget den hele Magten, vi kræver ogsaa, at Regeringen gør Brug af denne Magt. ... Idag til Morgen vedtog de Socialrevolutionæres og Mensjevikernes Fraktionsmøde en Resolution, som vi her forelægger Forsamlingen, og vi er overbevist om, at denne Resolution vil blive vedtaget ...«[366]

Derefter forelagdes en Resolution med Krav om, at Bolsjevikerne skulde stilles for Retten, at Lenin skulde møde for Ret-

ten, at alle retsligt Tiltalte skulde fjernes fra Sovjetterne, og at samtlige Medlemmer af Sovjetten betingelsesløst skulde underkaste sig Flertallets Beslutninger.

Denne Tildragelse viste, hvor dybt de smaaborgerlige Partier var sunket, men det blev ikke ved den. I det reaktionære Bourgeoisiblad »Novoje Vremja« fandtes den 21. Juli en Artikel, der opfordrede Mensjevikerne og de Socialrevolutionære

> »til ved energiske Forholdsregler at afgrænse sig fra den forbryderiske Bolsjevisme og at hæve sig over Mistanken om at ville holde Haanden over Lenin.«[367]

Allerede den 24. Juli offentliggjorde Mensjevikerne under Bourgeoisiets Jubelraab et Opraab til alle Partimedlemmer, undertegnet af Organisationskomitéen, der gjorde det ud for Centralkomité for Ruslands mensjevikiske, socialdemokratiske Arbejderparti:

> »Det forbryderiske Eventyr, som den Leninske Stab har anstiftet, har kun kunnet faa et saadant Omfang og blive en Fare for Revolutionens Sag, fordi betydende Arbejderlag fulgte denne Stab, og fordi Socialdemokratiet har vist sig for svagt til ved sin organisatoriske Indgriben at lamme Demagogien ... Det er nu paa Tide højt og tydeligt at erklære, at »Bolsjevismen«, den Bolsjevisme, hvis Repræsentant og Fører Lenin er, har fjernet sig saa langt fra Socialdemokratiet, er saa gennemtrængt af anarko-syndikalistiske Idéer, at den kun i Kraft af en Vildfarelse, en vis Træghed, kan dække sig bag Ruslands Socialdemokratiske Arbejderpartis Fane.«[368]

Mensjevikerne og de Socialrevolutionære havde fuldendt deres Udvikling; efter at have samarbejdet med Bourgeoisiet gik de helt over til Revolutionens Fjender.

Den 25. Juli genindførte Regeringen Dødsstraf ved Fronten og indsatte Krigsretter til at afregne med de revolutionære Soldater. Endvidere udstedte Regeringen Forordninger om Indførelse af en provisorisk Militærcensur, om Forbud mod bolsjevikiske Aviser (»Pravda«, »Okopnaja Pravda« o. a.), om Af-

væbning af Arbejderne o. s. v. Den engelske Gesandt Buchanans Program blev hurtigt virkeliggjort. Ikke for ingenting skrev Buchanan i sine Erindringer om den provisoriske Regerings Virksomhed:

> »Hvor daarlige Udsigterne end var, saa var jeg tilbøjelig til at betragte Tingene mere optimistisk. Regeringen havde slaaet den bolsjevikiske Opstand ned og tilsyneladende endelig besluttet sig til at handle med Fasthed ... Da jeg nogle Dage senere opsøgte Teresjtsjenko, forsikrede han mig, at Regeringen nu var fuldstændig Herre over Situationen.«[369]

Samtidig med at den provisoriske Regering førte en afgjort kontrarevolutionær Politik, søgte den at aflede Massernes Opmærksomhed med Almisser: i det samme Møde, hvor Dødsstraffen blev indført, vedtog man et Lovforslag, der forbød Køb og Salg af Jord; man afvæbnede Petrograds Garnison og den 26. Juli afskedigede man General Polovtsef, der havde slaaet Juliaktionen ned.

Saa snart det viste sig, at Juliaktionen var slaaet fejl, besluttede den provisoriske Regering at omdanne Ministeriet igen. Den 24. Juli udnævntes til Justitsminister I. N. Jefremof, Medlem af Statsdumaen, Godsejer, Medlem af Fremskridtspartiet; til Leder af Velfærdsministeriet A. A. Barysjnikof, ligeledes Dumamedlem og Fremskridtspartimand; til Leder af Trafikministeriet Takhtamysjef. Fremskridtspartiets Mænd havde kort forinden organiseret et nyt Parti — det Russiske radikaldemokratiske Parti — for at udvide deres Basis med nye, smaaborgerlige Lag. Det nye Parti udtalte sig for Koalitionen, for Optagelse af borgerlige Repræsentanter i Regeringen.

Hvor nær Fremskridtsmændene end stod Kadetterne — Lenin kaldte dem en »Krydsning af Oktobrister og Kadetter«[370] — kunde de dog ikke repræsentere Bourgeoisiet: de politiske Ledere var Kadetter. Den 26. Juli henvendte Kerenski sig til Kadetternes Centralkomité med Forslag om at udpege Kandidater til Regeringen. Kadetterne afslog. Tre prominente Moskva-Kadetter — N. J. Astrof, senere Medlem af General Denikins Regering, N. M. Kisjkin, der i 1919 forsøgte at organisere en Opstand i Moskva til Gunst for Denikin, og V. D. Nabokof, Administrations-

chef i den første provisoriske Regering — sendte den 28. Juli Kerenski et Brev, hvori de meddelte de Betingelser, under hvilke Kadetterne var villige til at indtræde i Regeringen. Kadetterne opstillede følgende Krav: Regeringens Medlemmer skal i deres Arbejde være uafhængige af alle Organisationer og Partier, Regeringen maa ikke gennemføre nogen stor Reform før den konstituerende Forsamlings Sammentræden, Disciplinen i Hæren skal ubetinget genoprettes, Soldaterkomitéernes Indblanding i militærtaktiske Spørgsmaal skal forbydes, der skal gøres Ende paa Mangeherredømmet. Det var ikke længere nok for Kadetterne, at de smaaborgerlige Ledere af Sovjetterne havde givet Regeringen hele Magten. Regeringen maatte nu kunne udøve hele Magten ganske uafhængigt af Sovjetterne. Den 31. Juli udtalte Bourgeoisiets Førere paa et af de sædvanlige »private Møder af Statsdumaens Medlemmer«, hvad de stræbte efter. Purisjkevitsj raabte hysterisk:

> »Statsmagten maa være en Magt, Arbejder- og Bondesovjetterne maa sættes paa Plads og opløses.«[371]

A. M. Maslennikof, Husejer, Sagfører, Medlem af Fremskridtspartiet, støttede denne Mørkemand:

> »Det er paa Tide at sige, hvorfor vi er kommet ud i denne Skændsel og Fornedrelse ... Skylden er Fantasternes, de vanvittige Folks, der bilder sig ind, at de skaber Fredspolitik; Skylden er de smaa Stræberes, der under Revolutionen vilde fare rundt i Biler og leve i Paladser, mens de solgte Rusland til Tyskerne ... En Klike forrykte Fanatikere, en Klike Hallunker, en Klike Forrædere har klistret sig opad Revolutionen, og denne Klike kaldte sig »Arbejder- og Soldatersovjetternes Eksekutivkomité«.«[372]

F. I. Roditsjef, en af Kadetpartiets Stiftere, der som Minister i den provisoriske Regering havde drevet imperialistisk Stormagtspolitik overfor Finland, forlangte Kisjkins, Astrofs og Nabokofs Krav opfyldt og sagde truende:

> »Vi frygter, at den Bolsjevisme, der maaske allerede har vist sit Ansigt i Byerne, ogsaa vil vise sit Ansigt paa Landet,

men vi maa kæmpe imod dette, vi maa mane Regeringen til Kamp imod dette, ikke til Eftergivenhed, men til Organisering af Forvaltningen, til Organisering af Magten i Landet.«[373]

Da Atmosfæren saa var tilstrækkelig ophedet, traadte Miljukof frem med en indgaaende Analyse af Kadetternes Krav. Bourgeoisiets Leder spurgte sine ophidsede Tilhørere:

»Anser I det for rigtigt, at Partiet »Folkefrihed« ... skal lade sine Medlemmer spille Rollen som Skærmbrædt, en Rolle, vi ikke tidligere har villet spille, at Partiet »Folkefrihed« alligevel skal indtræde i Regeringen? Vi mener nej ... Og vi tror, at vi ganske simpelt vilde bedrage Landet ... hvis vi modtog det fremsatte Tilbud paa ligegyldigt hvilke Betingelser, i Stedet for paa de Betingelser, som vi stiller, og som — det glæder mig at kunne sige det — Statsdumaens provisoriske Komité stiller sammen med os.«[374]

Miljukof var i den Grad kommet i Aande, at han forlangte en ny Udskydelse af den konstituerende Forsamling; Regeringen havde nu lovet at indkalde den til den 30. September.

Handelens og Industriens forenede Organisationer støttede Miljukofs Krav ved en særlig Deklaration. Godsejerne og Bourgeoisiet samlede sig om Kadetpartiets Betingelser.

Den 2. August henvendte Kerenski sig igen til Kisjkin og Astrof og tilbød dem Plads i Regeringen.

»Den provisoriske Regering er udstyret med den fulde Magt og er ikke ansvarlig overfor nogen social Organisation eller overfor noget Parti,«[375]

erklærede han for at vinde Kadetterne, idet han haabede at faa Sovjettens fulde Støtte. Men Bourgeoisiets stridslystne Holdning skræmte Sovjettens Førere, de tøvede med at gaa ind paa alle Kadetternes Betingelser. Kerenski besluttede at lægge Tryk paa de vankelmodige Kompromisfolk. Den 3. August erklærede han, at han traadte tilbage. Kerenski begrundede sit Skridt med, at han aabenbart ikke besad tilstrækkelig Autoritet til at danne

Regering, og at han paa den anden Side var af den Mening, at Rusland kun kunde styres af en Regering, der forenede alle samfundsmæssige Organisationer. De borgerlige Ministre Teresjtsjenko, Godnef, Jefremof, Lvof og Nekrasof stillede sig bag Kerenski og nedlagde deres Poster. Den provisoriske Regering besluttede ikke at modtage Kerenskis og de andre Ministres Tilbagetræden, hele Regeringen maatte fungere videre, til der paa en eller anden Maade var dannet en ny Regering. Man vedtog at indkalde Centralkomitéerne for Folkesocialisternes Parti, Kadetterne, Mensjevikerne, de Socialrevolutionære og det radikaldemokratiske Parti (det tidligere Fremskridtsparti) til Møde om Aftenen; endvidere indbød man Statsdumaens Præsident og Formændene for Sovjetternes alrussiske Centraleksekutivkomité og Bondesovjetternes alrussiske Eksekutivkomité. Klokken 9 om Aftenen holdt de to Eksekutivkomitéer et forberedende Møde, hvor Tsereteli berettede om Krisens Forløb. Dan foreslog at afbryde Mødet, alle skulde blive i det Tauriske Palads, mens de indbudte skulde begive sig til Regeringens Møde i Vinterpaladset.

Klokken 11,30 Aften aabnedes Fællesmødet, hvori Regeringen og Centralkomitéerne for Kompromispartierne og de øvrige borgerlige Partier deltog. Diskussionen varede til ud paa Morgenen. Bourgeoisiet gik ind for Kadetternes Betingelser. Kompromisfolkene forlangte en Anerkendelse af Deklarationen af 21. Juli. Dan sagde paa Mensjevikernes Vegne, at de »til sin Tid« ikke vilde være bange for at overtage Magten[376], men først maatte man prøve alle Muligheder for Dannelse af en Koalitionsregering. Tsjkheïdse spurgte indtrængende Miljukof om, hvordan han saa paa Spørgsmaalene Fred og Jord. Miljukof henviste ham til Moskva-Kadetternes Brev og tilføjede:

> »Først maa der skabes et magtfuldt Rusland, siden kan man tale om, hvordan man skal løse de nationale Opgaver og opfylde vore Forpligtelser overfor de Allierede.«[377]

Af Hensyn til Stemningen ændrede Miljukof hurtigt Taktik. Han begyndte at spille paa Kerenskis Popularitet og foreslog, at man overdrog Kerenski personlig at sammensætte en Ministerliste af Personer, som han mente burde optages. Bourgeoisiet tiltraadte dette Forslag, thi i saa Fald vilde Regeringen blive uaf-

hængig af Organisationerne. Miljukofs Forslag gav imidlertid ogsaa Kompromisfolkene Mulighed for at redde Skinnet overfor Masserne, eftersom »Socialisten« Kerenski stadig skulde staa i Spidsen for Regeringen. Mensjevikerne og de Socialrevolutionære erklærede i deres Resolutioner, at de

> »nærer fuld Tillid til Kammerat Kerenski, naar det drejer sig om at danne en Regering med Repræsentanter for alle de Partier, der er rede til at arbejde paa Grundlag af det Program, som Kammerat Kerenskis Regering offentliggjorde den 21. Juli.«[378]

Den 4. August afholdt Sovjetternes Centraleksekutivkomité og Bondesovjetternes alrussiske Eksekutivkomité et Fællesmøde, hvor de overdrog Kerenski at danne Regering. Deklarationen af 21. Juli var aabenbart kun blevet nævnt for at aflede Opmærksomheden. Samme Dag »betroede« Statsdumaens provisoriske Komité ligeledes Kerenski at danne Regering, men nævnte overhovedet ikke Deklarationen af 21. Juli. Den 6. August indvilgede Kadetpartiets Centralkomité i at lade sig repræsentere i Regeringen, men understregede udtrykkeligt, at det fastholdt de gamle Betingelser:

> »I Betragtning af Ministerpræsidentens Erklæring om at ville bygge en stærk Regeringsmagt paa den haarde Nødvendighed af at føre Krig, styrke Hærens Kampkraft og genrejse Statens økonomiske Kraft, overlader Centralkomitéen for Partiet »Folkefrihed« sine Kammerater at indtræde i Regeringen efter Kerenskis personlige Valg og at overtage de dem tilbudte Poster.«[379]

Samme Dag blev Regeringens nye Sammensætning bekendtgjort: Ministerpræsident, Krigs- og Marineminister — A. F. Kerenski (Socialrevolutionær); Vice-Ministerpræsident og Finansminister — N. V. Nekrasof (Venstre-Kadet); Indenrigsminister — N. D. Avksentjef (Socialrevolutionær); Udenrigsminister — M. I. Teresjtsjenko; Justitsminister — A. S. Sarudny (Folkesocialist); Undervisningsminister — S. F. Oldenburg (Kadet); Minister for Handel og Industri — S. N. Prokopovitsj (partiløs,

Kadetterne nærstaaende); Landbrugsminister — V. M. Tsjernof (Socialrevolutionær); Minister for Post og Telegraf — A. N. Nikitin (Mensjevik); Arbejdsminister — M. I. Skobjelef (Mensjevik); Ernæringsminister — A. V. Pesjekhonof (Folkesocialist); Velfærdsminister — I. N. Jefremof (det radikaldemokratiske Parti); Trafikminister — P. N. Jurenjef (Kadet); Overprokurator — A. V. Kartasjef (Kadet); Statskontrollør — F. F. Kokosjkin (Kadet). Kadetterne havde saaledes et fast Tag i Regeringen. Teresjtsjenko og Prokopovitsj tilhørte ikke Kadetpartiet, men sluttede sig til dets Politik; hvad »Folkesocialisterne« angaar, havde Pesjekhonof klart nok vist, hvor nær han stod Kadetterne. Miljukof skrev da ogsaa om den nye Regering:

> »Selv om Socialisterne havde en ringe nominel Overvægt, laa *den virkelige Overvægt i Regeringen ubetinget hos de overbeviste Tilhængere af det borgerlige Demokrati.*«[380]

Julibegivenhederne afspejlede sig ogsaa i Provinsen. Da de første Efterretninger kom fra Petrograd, vedtog det socialrevolutionær-mensjevikiske Præsidium for Eksekutivkomitéen for Arbejder-, Soldater- og Bonderepræsentanternes Sovjetter i Moskva den 17. Juli følgende Beslutning:

> »Indtil særlig Beslutning herom tages, er i Byen Moskva alle Aktioner saavel i Form af Demonstrationer som i Form af Friluftsmøder forbudt.«[381]

Men trods dette Forbud drog samme Dag mægtige Arbejderdemonstrationer fra Yderdistrikterne ind i Byen; paa deres Faner og Standere lyste Paroler med Krav om, at hele Magten skulde overgives til Sovjetterne. Ved Siden af Arbejderne marcherede ogsaa enkelte Troppeafdelinger fra Moskvagarnisonen.

Paa Skobjelef-Pladsen blev der foranstaltet et Møde, hvor bolsjevikiske Talere tog Ordet.

I Ivanovo-Vosnesensk herskede der en aabenlyst bolsjevikisk Stemning. Den 18. Juli vedtog Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjetter en Beslutning, der krævede Magten overgivet til Sovjetterne. Den 19. Juli afholdtes i Ivanono-Vosnesensk en vældig Demonstration af Arbejdere og Soldater fra den stedlige Garnison.

Demonstrationer, i nogle Tilfælde ogsaa Soldateropstande, fandt Sted i Jaroslavl, Rostof, Kostroma, Sjuja, Kovrof, Nisjni-Novgorod, Kief, Riga og mange andre Steder. Til Nisjni-Novgorod blev der fra Moskva sendt Tropper under Kommando af Oberst Verkhofski for at afvæbne den stedlige Garnison.

4.

Proletariatet overvinder Samarbejdsillusionerne

Demonstrationerne den 16.—18. Juli var altsaa slaaet ned og det bolsjevikiske Parti sat udenfor Loven.

Det saa ud, som om Bevægelsen var endt med et *Nederlag,* men i Virkeligheden var det en egenartet Sejr, som Revolutionen vandt, mens den voksede fra det borgerlige Trin over i det socialistiske. Bourgeoisiet overvurderede i nogen Grad sin Sukces: bag de ydre, let synlige Forskydninger bemærkede det ikke den dybe, indre Proces i Klassekræfternes Gruppering. Da Tsarismen i Januardagene 1905 slog en fredelig Demonstration ned, var det ikke Arbejderbevægelsen, men Arbejdernes Tro paa Tsaren, der blev knust. Og da Bourgeoisiet nu slog Juliaktionen ned, var det ikke Arbejderrevolutionen, der gik under, men Arbejdernes Tillid, ganske vist ikke til Bourgeoisiet — den var forlængst borte — men til de smaaborgerlige Ledere.

Blandt Demonstranternes Hundredtusinder var der en hel Del menige Socialrevolutionære og Mensjeviker. Sammen med mange Tusind Partiløse, der havde vist Tillid til den smaaborgerlige Blok, saa de klart, hvor skamløst Blokken havde forraadt dem. Julidagene drev en Kile ind mellem Kompromispartiernes Spidser og menige Medlemmer; mens Spidserne gled over i Bourgeoisiets Lejr, vendte de menige Medlemmer sig brat til Proletariatet.

Bolsjevikernes Rækker begyndte hurtigt at fyldes. Paa 3 Uger steg Antallet af Partimedlemmer i Petrograd med 2.500. Partiets Vækst og dets Indflydelse paa Arbejderne viste sig ved Valgene til Bedrifternes forskellige Organer. Repræsentantskabsvalgene til Sygekasserne i Bedrifterne »Novy Lessner« og »Stary Lessner«

gav følgende Resultat: af 100 valgte var 15 Socialrevolutionære, 5 Mensjeviker og 80 Bolsjeviker. Indtil da havde mindre end Halvdelen af Repræsentanterne været Bolsjeviker. I Bedriften »Ericson« valgtes 60 Repræsentanter, hvoraf 7 Mensjeviker, 14 Socialrevolutionære og 39 Bolsjeviker. I Bedriften »Treugolnik« valgtes 65—70 Bolsjeviker blandt 100 Repræsentanter; før havde de Socialrevolutionære haft Flertallet.

Nyvalgene til Sovjetterne gav lignende Resultater. I den Fransk-russiske Fabrik blev der valgt 3 bolsjevikiske Deputerede i Stedet for de tidligere Socialrevolutionære og Mensjeviker. Bedriften »Langensiepen« valgte en Bolsjevik i Stedet for en Kompromismand o. s. v.

Arbejderne brød med de bankerotte Partier og gik over til Bolsjevikerne. Selv om de maaske ikke endnu traadte ind i Partiet — ofte paa Grund af de haarde Forfølgelser — saa frigjorde de sig dog aandeligt fra de smaaborgerlige Føreres Indflydelse.

Resultatet var overalt det samme: efter de første Dages vilde Repressalier begyndte Arbejdermasserne at søge Klarhed, at tænke grundigt over Tingene, og gik saa lidt efter lidt over i Bolsjevikernes Lejr.

> »Vi fik Beretning om Petrograd-Begivenhederne,« fortalte en Delegeret fra Grosny paa Bolsjevikernes 6. Kongres, »og hvad saa? Fra de Socialrevolutionære og Mensjevikerne ... ikke et Ord; de var slaaet ud. Saa hørte Hetsen op, og de Socialrevolutionære begyndte endda at melde sig ind i vor Organisation.«
>
> »De Socialrevolutionære har stor Indflydelse,« sagde en Repræsentant fra Donetsbækkenet, »men efter Begivenhederne den 16.—18. Juli mærker man, at Arbejderne forlader de socialrevolutionære Organisationer og gaar over til os ... Ansete Socialrevolutionære er traadt ind i vor Organisation og har sagt, at de herskende Klasser forraader Arbejdernes Interesser.«[382]

Et Bevis paa Opløsningen i de smaaborgerlige Partier var ogsaa Oppositionens Vækst i deres egne Rækker: hos Mensjevikerne styrkedes Venstrefløjen, hvis Leder Martof i Julidagene endog havde foreslaaet, at Magten skulde overgives til Sovjet-

terne; Mensjevikernes Højrefløj skilte sig faktisk ud og gik over til Bladet »Djen«, der blev redigeret af den kendte Likvidator Potresof. Hos de Socialrevolutionære blev Venstrestrømningerne ligeledes stærkere. Det socialrevolutionære Parti knagede i alle Fuger: Højrefolkene skældte ud paa Ledelsen, mens »Venstrefolkene« beskyldte Højrefolkene for Forræderi.

Julibevægelsen fremkaldte en Foreteelse, der senere gentog sig ofte i Partiets Historie: Proletariatet sporede, at dets Parti var i Fare, og sluttede sig endnu tættere sammen om Bolsjevikerne. Efter Julibegivenhederne fulgte den første »Partiuge«, i hvilken Arbejderne i Massevis strømmede ind i Partirækkerne.

Julidemonstrationen spillede ogsaa i en anden Henseende en stor Rolle. Den gav Arbejderne og Bønderne Svar paa Revolutionens Grundspørgsmaal: hvem har Magten. Magten var gaaet over i Bourgeoisiets Hænder — det begreb de Arbejdendes brede Masser, de mærkede det paa deres egen Krop.

> »Bevægelsen den 16.—17. Juli,« siger Lenin i sin Vurdering af Julidagene, »var det sidste Forsøg paa ved en fredelig Demonstration at bevæge Sovjetterne til at tage Magten. Fra dette Øjeblik overlader Sovjetterne, d. v. s. de der herskende Socialrevolutionære og Mensjeviker, faktisk Magten til Kontrarevolutionen, der repræsenteres af Kadetterne og støttes af de Socialrevolutionære og Mensjevikerne. Nu er en fredelig Udvikling af Revolutionen i Rusland ikke længere mulig, og Historien har stillet Spørgsmaalet saaledes: enten en fuldstændig Sejr for Kontrarevolutionen eller en ny Revolution.«[383]

Det paahvilede det bolsjevikiske Partis 6. Kongres at udarbejde en ny Taktik for Revolutionens nye Etappe.

OTTENDE KAPITEL

Det bolsjevikiske Partis 6. Kongres

Det bolsjevikiske Parti afholdt sin historiske 6. Kongres i Petrograd den 8.—16. August 1917.

I sin Beretning paa den 6. Kongres meddelte Jakob Sverdlof, at Antallet af Partiorganisationer siden Aprilkonferencen var vokset fra 78 til 162. Paa tre Maaneder var Medlemstallet steget til det tredobbelte, fra 80.000 til 240.000. Deraf fandtes 41.000 i Petrograd, 50.000 i Moskva-Distriktet, 25.000 i Ural, 16.000 i Donetsbækkenet, 10.000 i Kief-Distriktet, 9.000 i Kaukasus, 12.000 i Finland, 14.000 i det baltiske Omraade, 13.000 i Volga-Omraadet, 7.000 i Odessa-Distriktet, 10.000 i Sibirien, 4.000 i Minsk-Distriktet, 1.500 i Nord-Distriktet og endelig 26.000 i Militærorganisationerne.[384]

Ogsaa den bolsjevikiske Presse havde udviklet sig betydeligt i denne Periode. Partiet havde 41 Aviser med et dagligt Oplag paa 320.000 Eksemplarer. 27 Aviser udkom paa russisk, de øvrige paa Grusinsk, Armenisk, Lettisk, Tatarisk, Polsk og andre Sprog.

Efter Julidagene blev 8 Aviser forbudt, deriblandt ogsaa Partiets Centralorgan »Pravda«. Ved Kongressens Begyndelse udkom dog 5 af de forbudte Aviser igen under andre Navne.

Det bolsjevikiske Partis Indflydelse paa Masserne var vokset kolossalt. Det fremgik tydeligt af de Kendsgerninger, som de Delegerede meddelte Kongressen i deres Beretninger fra de forskellige Egne. En Delegeret fra Moskva, V. N. Podbjelski, sagde:

> »Kammerater, vor Organisations mægtige Indflydelse gav sig Udslag i, at alle Masseaktioner foregik under vore Paroler ... Demonstrationen den 1. Juli, som officielt var organiseret af Sovjetten, foregik under vore Paroler. Paa de Samlingspladser, Sovjetten havde fastsat, stod der ynkelige Grupper paa 20—30 Mand, mens vore Faner blev fulgt af Masser. Overalt, hvor vi holdt Møder, samledes store Folkemængder, de andre Steder var der tomt, og der kom først Bevægelse i det, da Demonstrationstogene med vore Faner marcherede op, og vore Talere tog Ordet.«[385]

Ledet af Resolutionerne fra det bolsjevikiske Partis Aprilkonference forstod Moskvaorganisationen at samle Arbejdernes og de Arbejdendes brede Masser om sig. Moskvabolsjevikerne erobrede en Række Fagforeninger, hvor Arbejderne fordrev Mensjevikerne og de Socialrevolutionære. Kompromisfolkene havde stadig Flertallet i Moskvasovjetten, men Bolsjevikernes Indflydelse paa Masserne var steget i den Grad, at Mensjevikerne og de Socialrevolutionære ofte var nødt til at stemme for bolsjevikiske Resolutioner. Paa det Fællesmøde, som Moskvas Arbejder- og Soldaterrepræsentanters Sovjetter afholdt den 7. August, dristede Mensjevikerne og de Socialrevolutionære sig ikke til at gaa imod Bolsjevikerne Protest mod Dødsstraffens Indførelse. Paa Bedriftskomitéernes Moskvakonference, der fandt Sted den 5.—10. August, stemte en Del af Mensjevikerne paa Grund af Massernes Tryk for Bolsjevikernes Forslag om Indførelse af Arbejderkontrol med Produktionen. Regeringsterroren efter Julibegivenhederne kunde ikke standse Væksten i Moskvabolsjevikernes Indflydelse. Hetsen mod Partiet blev skærpet, det blev vanskeligere at afholde Møder og Sammenkomster, men Organisationen led ikke synlige Tab. Moskvabolsjevikerne fortsatte standhaftigt og fortrøstningsfuldt deres Arbejde blandt Masserne efter Lenins og det bolsjevikiske Partis Centralkomités Direktiver. En Delegeret fra Moskva erklærede paa Bolsjevikernes Kongres med særligt Eftertryk:

»Til Slut anser jeg det for særdeles vigtigt at fastslaa den fuldstændige Overensstemmelse i det ideologiske Arbejde mellem Moskva og Petrograd; dette kom til Udtryk saavel under Krisen den 3.—4. Maj, som da det drejede sig om en Aktion i Julidagene.

Denne Enighed, som opstod uden nogen forudgaaende Overenskomst, overbeviser os, Kammerater, om vort Standpunkts Livskraft og giver os endnu større Fortrøstning og Begejstring i vort Arbejde.«[386]

En Repræsentant fra Donetsbækkenet talte paa Kongressen om den bolsjevikiske Organisations hurtige Vækst. De bolsjevikiske Resolutioner blev vedtaget paa alle Arbejdermøder. Bolsjevikerne havde den overvejende Indflydelse paa Arbejderne. Paa mange Arbejdspladser traadte Arbejderne ud af de Socialrevolutionæres og Mensjevikernes Partier og meldte sig ind i den bolsjevikiske Organisation.

Ogsaa i Volgaomraadet steg det bolsjevikiske Partis Indflydelse. I Tsaritsyn, det nuværende Stalingrad, erobrede Bolsjevikerne ved Valget til Bydumaen 39 af 102 Mandater. Ved Valget i Saratof indtog Bolsjevikerne Tredjepladsen. I Volgaomraadet arbejdede Bolsjevikerne med Held blandt de undertrykte Nationers brede Lag. I Kasan blev det bolsjevikiske Partis Program oversat og udgivet paa Tatarisk.

I Grosny havde det bolsjevikiske Parti 800 Medlemmer umiddelbart før Aprilkonferencen, men da 6. Kongres fandt Sted, var der ca. 2.000. Bolsjevikerne arbejdede under yderst vanskelige Betingelser. I Byen var der dannet en »Forening til Bekæmpelse af Bolsjevikerne«. Bolsjevikerne blev udskreget som tyske Spioner, de blev provokeret til Aktioner og derefter overfaldet. Man beskyldte Bolsjevikerne for at hidse Tsjetsjentserne op mod Russerne. I en Kosaklandsby i Nærheden af Grosny vedtog man den 22. Juli at udvise alle Bolsjeviker inden tre Dage. En Lærerinde blev jaget ud af Landsbyen, blot fordi hun var gift med en Bolsjevik.

Men Arbejderne støttede de bolsjevikiske Organisationer. De lod sig heller ikke skræmme af Repressalierne efter Julibegivenhederne.

»Julibegivenhederne,« sagde en Delegeret fra Grosny,

»har ligesom udkrystalliseret vort Parti: det er overbeviste Arbejdere, som nu melder sig ind, Folk, som aldrig forlader Partiet.«[387]

Ogsaa Bolsjevikerne i Transkaukasien havde svære Forhold at arbejde under. Det lykkedes dem at vinde Soldaterne; alene i Tiflis laa der 80.000 Soldater. Men Sovjetternes Egns-Eksekutivkomité, som Mensjevikerne og de Socialrevolutionære beherskede, begyndte at fjerne de bolsjevikiske Tropper fra Byen. De blev erstattet af andre Regimenter, som først blev anbragt i længere Tid paa Landet, hvor de blev bearbejdet med Bagvakselser mod Bolsjevikerne. Naar ogsaa de nye Regimenter begyndte at blive bolsjevikiske, blev de ligeledes fjernet fra Byerne. De bolsjevikiske Aviser blev beslaglagt. Engang konfiskerede Tiflissovjettens Eksekutivkomité saaledes 40.000 Eksemplarer af »Pravda«. I hvert af Sovjettens Møder truede man med at forbyde den bolsjevikiske Avis »Kaukasski Rabotsji«.

»Vort Arbejde dér,« sagde en Delegeret fra Transkaukasien, »er Martyrarbejde. Men vi har alligevel fortsat vort Arbejde. Vor Avis er blevet et Soldaterblad: vi har faaet hele Bjerge af Breve og Tusinder af Sympatitelegrammer fra Fronten.«[388]

I Tiden fra Aprilkonferencen til 6. Kongres havde det bolsjevikiske Parti erhvervet sig stor Erfaring i Massearbejde. Den hurtigt skiftende politiske Situation, de feberagtigt anspændte Livsforhold skabte en Række nye Former for Massearbejdet. I Regimenterne og Bedrifterne blev der organiseret Hjemstavnsgrupper, Foreninger af Soldater og Arbejdere fra samme Egn, undertiden fra samme Landsby. I Hjemstavnsgrupperne var der politisk Underholdning, Soldater, der rejste paa Orlov, blev forsynet med Literatur. Den bolsjevikiske Organisation i Kronstadt sendte hele Skarer af Agitatorer fra Hjemstavnsgrupperne ud i Landsbyerne og Guvernementerne.

Foruden i Hjemstavnsgrupperne blev der arbejdet i Klubberne. I Petrograd blev en af disse Klubber dannet af Militærorganisationen ved Bolsjevikernes Centralkomité. Det var »Pravdas« Soldaterklub. Her blev der holdt Foredrag og redegjort for det bolsjevikiske Partis Program.

Store Fremskridt gjorde Arbejdet blandt Soldaterne i alle Garnisoner og ved Fronten. I Moskva omfattede Militærorganisationen over 2.000 Bolsjeviker. Moskvafolkene sendte Literatur og Agitatorer til Fronten. Paa 6. Kongres meddelte Kammerat Jaroslafski paa Moskva-Militærorganisationens Vegne, at paa en enkelt Maaned var der kommet over 170 Udsendinge fra Fronten for at hente Literatur. Og dette til Trods for, at det var strafbart at læse bolsjevikiske Aviser.

Ved Fronten, navnlig i Nærheden af Petrograd, f. Eks. i den 12. Armé, kom Partiorganisationerne hurtigt til Kræfter igen efter Massakrerne under Julidemonstrationen. Dagen efter at Generalerne havde forbudt »Okopnaja Pravda«, udkom der allerede et nyt Blad, »Okopny Nabat«. Den 2. August formaaede Bolsjevikerne at afholde en Konference af Delegerede fra 23 russiske, sibiriske og lettiske Regimenter. Konferencen sendte en Protest mod den provisoriske Regerings Repressalier til Petrograd og krævede Løsladelse af alle arresterede Bolsjeviker.

I de lettiske Regimenter var der over 2.000 Bolsjeviker, men bag dem stod i Virkeligheden alle 48.000 Soldater. En Delegeret fra Letterne sagde paa Kongressen:

> »Nu fortryder Staben, at den lod oprette nationale Regimenter, men nu er det umuligt at opløse de otte lettiske Regimenter. De lettiske Skytter har erklæret, at de ikke vil tillade det. De sibiriske Regimenter har erklæret, at man vil faa med dem at bestille, hvis man skulde vove at opløse de lettiske Regimenter — og omvendt. Der bestaar fuldkommen Enighed mellem de lettiske og sibiriske Regimenter, og hvis det ikke lykkes Staben at provokere os til Aktioner, haaber jeg, at vi vil kunne gøre den 12. Armé til en »rød Armé«.«[389]

Særlig vedholdende og energisk arbejdede Partiet i Sovjetterne, Massernes politiske Organisationer, hvor de ihærdigt afslørede de Socialrevolutionæres og Mensjevikernes forræderiske Politik. Den bolsjevikiske Bølge oversvømmede Sovjetternes nederste Etager og truede ogsaa med at slaa ind over de øverste I mange Tilfælde var Sovjetternes Spidser ikke længere Udtryk for Stemningen blandt deres Vælgere. Overfor Stormløbet franeden greb den smaaborgerlige Bloks Førere stadig til et gammelkendt Middel: de forsøgte paa enhver Maade at forhale og ud-

skyde Nyvalgene. Men Partiet forstod at krydse ogsaa denne Manøvre, idet det skaffede sig Støttepunkter i Bydelssovjetterne. Da 6. Partikongres fandt Sted, var f. Eks. 6 af Moskvas 10 Bydele ubestridt under bolsjevikisk Ledelse. Da Massernes Bølge trængte de Socialrevolutionære og Mensjevikerne ud af Sovjetterne, vandrede de over i Byernes og Semstvoernes Selvforvaltningsorganer for derfra at bekæmpe den bolsjevikiske Indflydelse.

I Kommunalforvaltningerne — Bydumaerne, hvor Mensjevikerne og de Socialrevolutionære forskansede sig for at føre Kampen mod Sovjetterne — erobrede Leninisterne ligeledes en imponerende Stilling.

Med samme Haardnakkethed kæmpede Partiet ogsaa om Føringen i andre Organisationer. Fagforeningerne bolsjeviseredes. Bedriftskomitéerne i Industricentrerne fulgte Bolsjevikerne i eet og alt.

Partiet ydede et stort Arbejde blandt Ungdommen. Ungdomsforbundet i Petrograd, der under 6. Partikongres talte ca. 50.000 Medlemmer, kæmpede aktivt under Bolsjevikernes Paroler. I de andre store Industricentrer var Partiets Indflydelse paa Ungdommen lige saa stærk.

De Kongresdelegeredes Beretninger fra de enkelte Pladser viste, at selv om Partiet endnu ikke havde erobret det overvældende Flertal i Proletariatets og Bøndernes Masseorganisationer i hele Landet, havde det dog stærke Støttepunkter i Nøglestillingerne. Da Partiet afholdt sin 6. Kongres, havde det tredoblet sit Medlemstal siden Aprilkonferencen, det havde høstet overordentlig Erfaring i den revolutionære Kamp og øget sin Indflydelse paa de brede Masser.

Kongressen maatte arbejde illegalt. Regeringens Spioner, baade lejede og frivillige, luskede omkring i alle Kvarterer for at opspore, hvor de Delegerede samledes. Den 11. August offentliggjorde den provisoriske Regering en Forordning, hvorefter Krigsministeren og Indenrigsministeren fik Ret til at forbyde alle Møder og Kongresser. Denne Forordning var aabenlyst rettet mod Bolsjevikerne.

I Kongressen deltog 157 Delegerede med besluttende og 128 med raadgivende Stemme. Den blev aabnet i Viborgkvarteret, men maatte derpaa af konspirative Grunde flytte til den anden Ende af Byen, ved Narvaporten.

»Møderne var saa illegale,« fortæller en af Deltagerne, »at mange Kammerater optraadte under illegale Navne, da vi hver Dag ventede at blive overfaldet og fængslet.«[390]

Faren for Fængsling var saa real, at Kongressen maatte afbryde sit Arbejde meget tidligt og i Hast gennemføre Valgene til Centralkomitéen.

Under disse Forhold var der ingen Tid at spilde. Kun de mest paatrængende Spørgsmaal kunde behandles. Saaledes fandt Kongressen det ikke muligt at beskæftige sig nærmere med Revisionen af Partiprogrammet. Det blev paalagt den nye Centralkomité at udarbejde et nyt Program.

Kongressen vedtog følgende Dagsorden:

1. Organisationsbureauets Beretning (angaaende Kongressens Indkaldelse — *Red.*).
2. Centralkomitéens Beretning.
3. Beretninger fra de lokale Organisationer.
4. Situationen:
   a) Krigen og den internationale Situation,
   b) den politiske og økonomiske Situation.
5. Revision af Programmet.
6. Organisationsspørgsmaal.
7. Valgene til den konstituerende Forsamling.
8. Internationalen.
9. Sikring af Partiets Enhed.
10. Fagforeningsbevægelsen.
11. Valg.
12. Eventuelt.

Et af de første Spørgsmaal, Kongressen drøftede, var, om Lenin skulde give Møde for Retten. Hovedtaler var Sergo Ordsjonikidse. Han udtalte sig kategorisk imod, at Lenin skulde møde for Retten.

»For dem er det vigtigt,« sagde Ordsjonikidse, »at fjerne saa mange Førere som muligt fra det revolutionære Partis Rækker. Vi maa under ingen Omstændigheder udlevere Lenin.«[391]

Kammerat Dsersjinski støttede ham:

> »Vi maa klart og bestemt udtale, at de Kammerater, som ... har raadet Lenin til ikke at lade sig anholde, har handlet rigtigt. Vi maa give et klart Svar paa Hetsen i den borgerlige Presse, der forsøger at bringe Forvirring i Arbejdernes Rækker.«[392]

Kun faa Kongresdelegerede udtalte sig for, at Lenin skulde møde for Retten. Volodarski og Lasjevitsj mente, at Processen mod Lenin kunde forvandles til en Anklage mod Regeringen, saa at Partiet kunde faa Gavn af det.

Det bolsjevikiske Partis Kongres udtalte sig imod, at Lenin skulde møde for Retten, og godkendte saaledes det Standpunkt, som Stalin havde taget straks efter Julidemonstrationens Undertrykkelse.

Kongressens Hovedpunkter var Stalins to Taler: Centralkomitéens politiske Beretning og Redegørelsen for den politiske Situation. Stalin gav i sin første Tale en dybtgaaende, leninistisk Analyse af Julibegivenhederne og Partiets Taktik i disse Dage og stillede straks de Spørgsmaal, hvis Løsning var bestemmende for den proletariske Revolutions Gang og Udgang i Rusland.

> »Før jeg begynder paa Beretningen om Centralkomitéens politiske Virksomhed i de sidste to en halv Maaned,« sagde Stalin, »anser jeg det for nødvendigt at pege paa det grundlæggende Faktum, der har været bestemmende for Centralkomitéens Virksomhed. Jeg sigter til Udviklingen af vor Revolution, som rejser Spørgsmaalet om at gribe ind i de økonomiske Forhold i Form af Kontrol med Produktionen, at overgive Jorden til Bønderne, at tage Magten fra Bourgeoisiet og overgive den til Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjetter. Alt dette bestemmer vor Revolutions dybtgaaende Karakter. Den er ved at faa Karakter af en socialistisk Revolution, en Arbejderrevolution.«[393]

Centralkomitéens politiske Linje mødte ingen væsentlige Indvendinger. De enkelte Bemærkninger drejede sig hovedsagelig om den ikke tilstrækkeligt faste Forbindelse mellem Central-

komitéen og Provinsen. Men netop under Henvisning til disse Bemærkninger forsøgte Preobrasjenski at paavise, at Petrogradproletariatets Isolering fra Provinsen var Aarsag til Julinederlaget.

Kongressen godkendte Centralkomitéens Virksomhed og Beretning med alle Stemmer paa nær 5, der ikke stemte.

Stalins anden Tale var viet Partiets Taktik i den nye Etappe.

Den politiske Situation i Landet havde ændret sig stærkt efter Julidagene. Mens Regeringsmagten siden Februarrevolutionen havde befundet sig i en Tilstand af ustadig Ligevægt, var der nu sket en brat Vending til højre: *den provisoriske Regerings og Sovjetternes Dobbeltherredømme var blevet afløst af Bourgeoisiets Eneherredømme.* De nylig vundne Friheder veg Pladsen for Undtagelseslove mod Bolsjevikerne. Regeringen anstrengte sig paa enhver Maade for at afvæbne Revolutionen. Den opløste de revolutionære Regimenter og satte den røde Garde udenfor Loven.

Alle Muligheder for en fredelig Udvikling af Revolutionen var borte. Man kunde kun bringe Revolutionen fremad ved at rive Magten ud af Bourgeoisiets Hænder.

Men kun een Klasse, Proletariatet sammen med Landsbyernes Fattige, kunde tage Tøjlerne med Magt. Sovjetterne, som stadig lededes af Socialrevolutionære og Mensjeviker, var gledet over i Bourgeoisiets Lejr og kunde paa dette Stadium af Revolutionen kun optræde som Haandlangere for Kontrarevolutionen. Aprilparolen »Al Magt til Sovjetterne« kunde ikke længere opretholdes, efter alt hvad der var sket i Forbindelse med Julibegivenhederne. Tilbagetrækningen af denne Parole betød imidlertid ikke, at Kampen for Sovjetternes Magt blev opgivet. Lenin betonede paa enhver Maade, at det ikke her drejede sig om Sovjetterne i det hele taget som Organer for den revolutionære Kamp, men kun om de *givne,* kompromisvenlige Sovjetter i den *givne* Etappe af Revolutionens Udvikling.

Det var dette Leninske Standpunkt, Stalin udviklede og forfægtede paa Kongressen i sin yderst klare og præcise Tale om den politiske Situation. Om Revolutionens Gang sagde Stalin:

> »Imidlertid gaar Krigen videre, det økonomiske Forfald tager til, Revolutionen forsætter og antager mere og mere en

socialistisk Karakter. Revolutionen trænger ind paa Produktionens Omraade — Spørgsmaalet om Kontrol rejser sig. Revolutionen trænger ind paa Landbrugets Omraade — det er ikke blot Spørgsmaalet om Konfiskation af Jorden, men ogsaa om Konfiskation af det levende og døde Inventar, der rejser sig...

En Del Kammerater siger, at eftersom Kapitalismen er svagt udviklet hos os, er det utopisk at rejse Spørgsmaalet om en socialistisk Revolution. De vilde have Ret, hvis Krigen ikke var der, hvis Forfaldet ikke var der, hvis Folkehusholdningens Grundlag ikke var rystet. Men disse Spørgsmaal om Indgriben i Erhvervsforholdene rejser sig i alle Lande som uomgængelige Spørgsmaal. I Tyskland blev dette Spørgsmaal rejst og afgjort uden Massernes umiddelbare og aktive Deltagelse. Sagen staar anderledes her i Rusland. Hos os har det økonomiske Forfald antaget et mere truende Omfang. Paa den anden Side har der intetsteds under Krigsforhold været en saadan Frihed som hos os. Dertil kommer Arbejdernes stærke Organiserthed, f. Eks. er 66 pCt. af Metalarbejderne i Petrograd organiseret. Endelig har Proletariatet intetsteds haft saa omfattende Organisationer som Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjetter. Alt dette udelukker, at Arbejderne skulde afholde sig fra at gribe ind i det økonomiske Liv. Dette er det reelle Grundlag for at rejse Spørgsmaalet om den socialistiske Revolution her i Rusland.«[394]

Stalin sluttede med at sige:

»... indtil den 16. Juli var en fredelig Sejr, en fredelig Overgang af Magten til Sovjetterne mulig. Dersom Sovjetkongressen havde besluttet at tage Magten, tror jeg ikke, at Kadetterne havde vovet at vende sig aabent mod Sovjetterne, thi en saadan Aktion vilde paa Forhaand være dømt til at strande. Men nu, hvor Kontrarevolutionen har organiseret og befæstet sig, er det noget Snak at sige, at Sovjetterne kan tage Magten ad fredelig Vej. Revolutionens fredelige Periode er til Ende, en ikke fredelig Periode, en Periode med Sammenstød og Eksplosioner er begyndt.«[395]

Stalins Beretning og hans Resolutionsforslag udløste hæf-

tige Debatter. Dette viser, at de Meningsforskelligheder om den russiske Revolutions Karakter, som fandtes paa Aprilkonferencens Tid, ikke var helt overvundet endnu. Nogle Delegerede udtalte sig for at beholde den gamle Parole »Al Magt til Sovjetterne« og vendte sig altsaa imod Lenins Karakteristik af den russiske Revolution som en socialistisk Revolution.

Nogin vendte sig mod Stalin med følgende Ord:

> »Hvad er Forskellen mellem Kammerat Stalins Resolution og Aprilkonferencens Resolutioner? Dengang mente vi, at vi endnu staar foran Overgangen til den socialistiske Revolution. Kammerater, har vort Land virkelig paa to Maaneder gjort et saadant Spring, at det allerede er forberedt til Socialismen?«[396]

En Delegeret fra Moskva, N. S. Angarski, sagde:

> »Men jeg er ikke enig med Kammerat Stalin i, at vi skal springe den borgerlige Revolution over og gaa lige til den socialistiske. Stalin siger: Vi har gunstige Betingelser — i Rusland er indtil 70 Procent af Arbejderne organiseret, o. s. v. Men det er langtfra nok til en socialistisk Revolution. Vi har ingen Reserver. Reserverne er Bønderne, der er revolutionære i dette Øjeblik, og som er det, indtil de har faaet Jord, men ikke længere. Den Genvej, som Kammerat Stalin foreslaar, er ikke Marxismens, men Desperationens Taktik, som foreløbig ikke er motiveret af noget som helst.«[397]

Nogins Argumenter støttedes af Jurenjef og Volodarski.

> »Hvis vort Parti vedtager Stalins Resolution,« sagde Jurenjef, »vil vi hurtigt opnaa at isolere Proletariatet fra Bønderne og Befolkningens brede Masser. Her gennemføres egentlig Proletariatets Diktatur.«[398]

En lignende Kritik fremsatte Salesjski, der mente, at Stalin havde Uret i sin Paastand om, at Magten den 18. Juli var gaaet over i Kontrarevolutionens Hænder. Men paa Kongressen talte Salesjski selv af konspirative Grunde ikke under sit eget Navn, men under Dæknavnet »Vladimir«, idet der var Fare for Fængsling.

Opponenterne mod Lenins Linje havde intet lært af Begivenhederne under den voksende Revolution.

> »Brudet mellem Bourgeoisiet og Bønderne er uundgaaeligt, og det vil i al sin Skarphed rejse Spørgsmaalet, i hvis Hænder Magten skal befinde sig«,[399]

saaledes gentog Nogin sin gamle Tanke om, at den borgerlige Revolution ikke var afsluttet; han vilde ikke se, at Bønderne nu havde delt sig, og at deres øvre Lag var vandret over i Bourgeoisiets Lejr.

Paa Aprilkonferencen havde Nogin ikke forstaaet, at naar Krigen trak i Langdrag, vilde det økonomiske Forfald gøre det bydende nødvendigt at tage Spørgsmaalet om at gaa over til Socialismen op, og at kun Proletariatet sammen med de fattige Bønder kan fuldbyrde denne Overgang. Paa 6. Kongres forstod Nogin stadig ikke, at der ikke var Tale om et »Spring«, om en Modning af Produktivkræfterne paa to—tre Maaneder, men derimod om en ny Gruppering af Klassekræfterne, saaledes at Revolutionen stod overfor Spørgsmaalet om, at den mest revolutionære Klasse skulde tage Magten.

Om de paastaaede Uoverensstemmelser med Resolutionerne fra Partiets Aprilkonference sagde Stalin paa Kongressen:

> »Nu nogle Ord til Kammeraterne Angarski og Nogin om Socialismen. Allerede paa Aprilkonferencen talte vi om, at Tiden til at tage Skridt i Retning af Socialismen var kommet.«[400]

Kammerat Stalin læste derpaa følgende Sætninger af Aprilkonferencens Resolution om den øjeblikkelige Situation:

> »Ruslands Proletariat, som arbejder i et af de mest tilbagestaaende Lande i Europa og i en Befolkning, hvis Hovedmasse er Smaabønder, kan ikke sætte sig det Maal at gennemføre den socialistiske Omformning med det samme.
>
> Men det vilde være en meget stor Fejl, og tilmed i Praksis betyde, at man gik fuldstændig over paa Bourgeoisiets Side, hvis man deraf vilde slutte, at Arbejderklassen skal

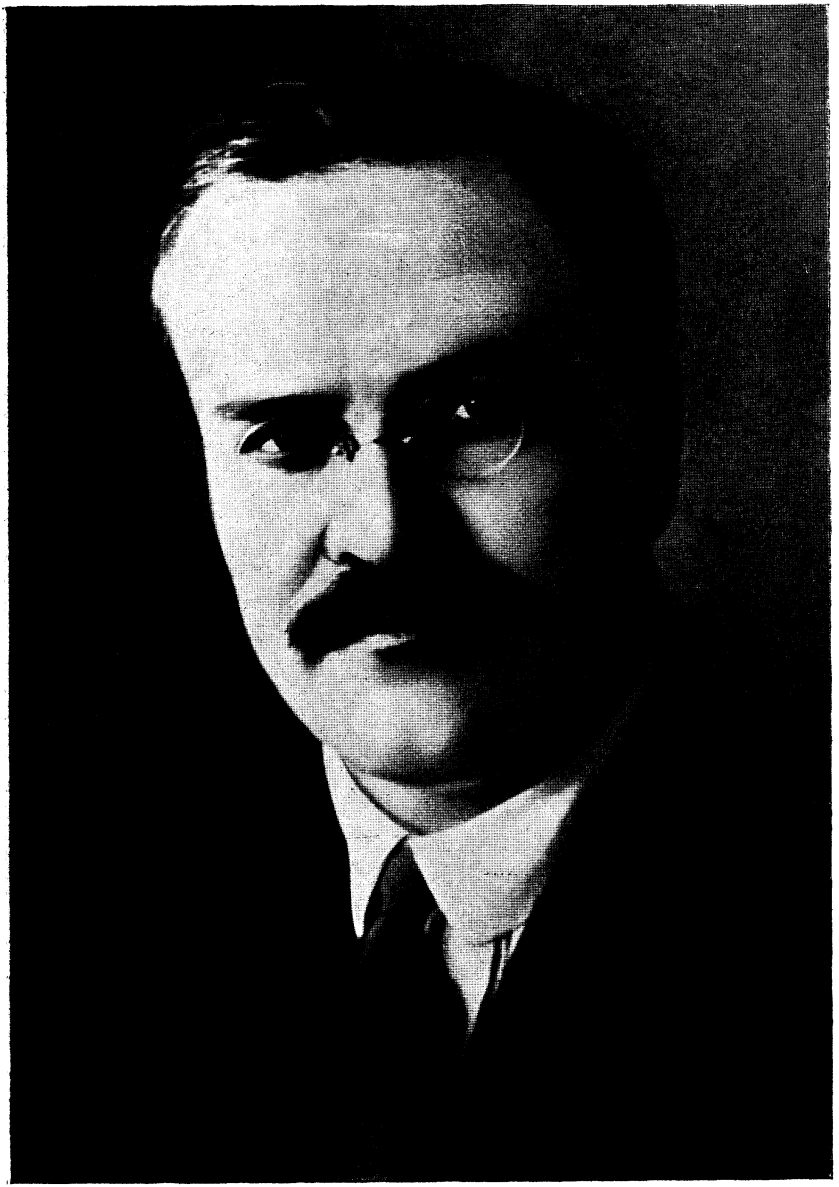

V. Molotof

støtte Bourgeoisiet eller holde sin Virksomhed indenfor de Rammer, Smaaborgerskabet kan godkende, eller give Afkald paa Proletariatets førende Rolle, naar det gælder om at forklare Folket, hvor nødvendigt det er ikke at opsætte en Række Skridt henimod Socialismen, som er blevet praktisk mulige.«[401]

Stalin paapegede, at 6. Partikongres' Resolution fortsatte den af Bolsjevikernes Aprilkonference fastlagte Linje og sagde videre:

»Kammeraterne er tre Maaneder bagefter. Hvad er der sket i disse tre Maaneder? Smaaborgerskabet har spaltet sig, de nederste Lag skiller sig ud fra de øverste, Proletariatet organiserer sig, det økonomiske Kaos breder sig og rejser stadig stærkere Spørgsmaalet om at iværksætte en Arbejderkontrol (f. Eks. i Petrograd, i Donetsbækkenet, o. s. v.). Alt bekræfter Rigtigheden af de Teser, vi vedtog i April. Men Kammeraterne trækker os baglæns.«[402]

Molotof, der deltog i Kongressen, tilbageviste Modstanderne af Stalins Resolution:

»... det er ubestrideligt, at det kontrarevolutionære Bourgeoisi har triumferet; det afskaffer alle Friheder, og efter Krisen den 16.—18. Juli kan Magten derfor ikke overgaa til Sovjetterne ad fredelig Vej. Derom hersker der ingen Meningsforskelligheder mellem Kammeraterne.

Omsvinget bestaar netop i, at Revolutionen ikke længere har en fredelig Karakter.

Man kan kun gribe Tøjlerne med Magt...

Kun Proletariatet og de fattige Bønder har i Sinde at tage Magten, de kan gøre det og vil gøre det i Flertallets Interesse, hvis Repræsentanter de er.«[403]

Ogsaa Bukharin kritiserede Stalins Tale. Han forestillede sig, at Revolutionens videre Udvikling skulde foregaa i to paa hinanden følgende Etapper, og sagde:

»Første Fase — med Deltagelse af Bønderne, som stræber efter at faa Jord; anden Fase — efter de mætte Bønders

Frafald, den proletariske Revolutions Fase, hvor det russiske Proletariat kun vil faa Støtte af de proletariske Elementer og af Vesteuropas Proletariat.«[404]

Som man ser, lignede Bukharins Opfattelse meget det Standpunkt, som Kamenjef forfægtede paa Aprilkonferencen: enten gaar vi med Bønderne, og saa er det ingen socialistisk Revolution — eller ogsaa optræder Proletariatet alene, kun da vil det være en socialistisk Revolution.

I sine Svar paa Spørgsmaalene, i sit Slutord og i sine Indvendinger mod Ændringsforslagene til Resolutionen gav Stalin paany en dybtgaaende Analyse af den Etappe, Revolutionen befandt sig i.

»Nu stiller vi Parolen om, at Magten skal overgives til Proletariatet og de fattige Bønder,« sagde Stalin. »Følgelig drejer det sig ikke om Formen, men om hvilken *Klasse* der faar Magten, det drejer sig om Sovjetternes Sammensætning ... Man maa gøre sig klart, at det ikke er Spørgsmaalet om Formen, der er afgørende. Virkelig afgørende er det Spørgsmaal, om Arbejderklassen er moden til Diktaturet, alt andet ordner sig, bliver til ved Revolutionens skabende Kraft.«[405]

Endvidere henviste Stalin til, at Tilbagetrækningen af Parolen »Al Magt til Sovjetterne« paa ingen Maade var ensbetydende med en Parole »Ned med Sovjetterne«. Bolsjevikerne skulde ikke engang udtræde af Sovjetternes Centraleksekutivkomité, skønt den spillede en ynkelig Rolle.

Bolsjevikerne skulde blive i Sovjetterne og fortsætte med at afsløre de Socialrevolutionæres og Mensjevikernes Taktik.

»Hovedopgaven,« betonede Stalin i sit Slutord, »er at udbrede Idéen om, at man nødvendigvis maa *styrte* den bestaaende Magt. Vi er endnu ikke tilstrækkelig forberedt til at praktisere denne Tanke. Men vi maa forberede os.

Arbejderne, Bønderne og Soldaterne maa klart forstaa, at medmindre den nuværende Statsmagt styrtes, kan de hverken opnaa Frihed eller Jord.

Altsaa, det drejer sig ikke om at organisere Magten, men om at styrte den. Har vi først faaet Magten i Hænde, skal vi nok forstaa at organisere den.«[406]

Stalin øvede en skarp Kritik mod Bukharins Opfattelse:

»Hvilke Perspektiver har Bukharin?« spurgte han. »Hans Analyse er forkert fra Grunden af. Efter hans Mening gaar vi i den første Etappe henimod en Bonderevolution. Men denne maa dog uundgaaeligt mødes med, falde sammen med Arbejderrevolutionen. Det er utænkeligt, at Arbejderklassen, Revolutionens Fortrop, ikke samtidig skulde kæmpe for sine egne Krav. Derfor anser jeg Bukharins Skema for lidet gennemtænkt. Den anden Etappe er ifølge Bukharin den proletariske Revolution, støttet af Vesteuropa, uden Bønderne, som saa har faaet Jord og derfor er tilfredse. Men mod hvem er denne Revolution rettet? Bukharin giver ikke Svar herpaa med sit Legetøjsskema.«[407]

Bukharin skar alle Bønder over een Kam. Han glemte, at de imperialistiske Bourgeois'er dannede Blok udelukkende med den rige Musjik, som Stalin udtrykte sig. De fattige Lag af Bønderne fulgte Proletariatet, lod sig lede af dette.

En ligesaa skarp Tilrettevisning fik Preobrasjenski, der hævdede det trotskistiske Standpunkt, at Socialismens Sejr i et enkelt Land var umulig. I den af Stalin foreslaaede Resolution om den politiske Situation hed det:

»Det bliver da disse revolutionære Klassers (d. v. s. Proletariatet og de fattige Bønder — *Red.*) Opgave at anspænde alle Kræfter for at tage Statsmagten i deres egne Hænder og udnytte den i Forbund med de fremskredne Landes revolutionære Proletariat til Fremme af Freden og den socialistiske Omformning af Samfundet.«[408]

Preobrasjenski vendte sig mod denne Stalins Formulering og stillede følgende Ændringsforslag:

»Jeg foreslaar Resolutionens sidste Sætning affattet anderledes: »... at udnytte den til Fremme af Freden og —

under Forudsætning af en proletarisk Revolution i Vesten — af Socialismen . . .«[409]

I sin Kritik af Preobrasjenski, der med sit Standpunkt forfægtede Trotskis Teori om Umuligheden af Socialismens Sejr i et enkelt Land, sagde Stalin:

»Jeg er imod en saadan Slutning paa Resolutionen. Den Mulighed er ikke udelukket, at netop Rusland bliver det Land, der baner Vej for Socialismen. Endnu har intet Land nydt en saadan Frihed, som der var i Rusland, intet Land har forsøgt at indføre Arbejderkontrol med Produktionen. Desuden er vor Revolutions Basis bredere end i Vesteuropa, hvor Proletariatet staar helt alene, Ansigt til Ansigt med Bourgeoisiet. Her hos os faar Arbejderne Støtte fra de fattige Lag blandt Bønderne . . . Vi maa forlade den forældede Tanke, at kun Europa kan vise os Vejen. Der findes en dogmatisk Marxisme og en skabende Marxisme. Jeg holder paa den sidstnævnte.«[410]

I Tilknytning til Stalins Beretning blev der vedtaget en Resolution, som gjorde Status op for den tilbagelagte Etappe og pegede paa de Veje, Revolutionen maatte følge under sin Udvikling til et højere Trin. Det hed der:

»1. Klassekampens Udvikling og Partiernes indbyrdes Forhold under den imperialistiske Krig har i Sammenhæng med Krisen ved Fronten og Ruslands stigende Afhængighed af de Allieredes Kapital ført til det kontrarevolutionære, imperialistiske Bourgeoisis Diktatur, som støtter sig paa Militærkliken blandt de øverste Officerer, og som den smaaborgerlige Socialismes Førere tilhyller med et revolutionært Slør . . .

4. Under disse Partiers Herredømme er Sovjetterne uundgaaeligt sunket dybere og dybere, de er ophørt med at være Organer for Opstanden og med at være Magtorganer i Staten, og deres Beslutninger er uundgaaeligt blevet afmægtige Resolutioner og fromme Ønsker. Samtidig udnyttede Bourgeoisiet de »socialistiske« Ministre til at udskyde Valgene til den

konstituerende Forsamling, hindre Jordens Overgang til Bønderne, sabotere enhver Kamp mod Forfaldet og — med Tilslutning fra Sovjetternes Flertal — forberede Offensiven ved Fronten, d. v. s. den imperialistiske Krigs Genoplivelse, og organiserede ved Hjælp af alt dette Kontrarevolutionens Kræfter...

6. Som Følge af Begivenhedernes Udvikling befinder Statsmagten sig i Øjeblikket faktisk i Hænderne paa det kontrarevolutionære Bourgeoisi, som støttes af Militærkliken. Netop dette imperialistiske Diktatur gennemførte og gennemfører alle de ovenfor nævnte Forholdsregler, som betyder Ophævelse af den politiske Frihed, Undertrykkelse af Masserne og skaanselsløs Forfølgelse af det internationalistiske Proletariat, og samtidig er Sovjetternes centrale Organ, Centraleksekutivkomitéen, fuldstændig magtesløs og uvirksom.

Sovjetterne er midt i en kvalfuld Dødskamp, i Opløsning, fordi de ikke rettidigt har taget hele Statsmagten i deres Hænder.

7. Den Parole, vort Parti har propaganderet for, Parolen om Magtens Overgivelse til Sovjetterne, som blev fremsat under Revolutionens første Opsving, var en Parole for Revolutionens fredelige Udvikling, for en smertefri Forskydning af Magten fra Bourgeoisiet til Arbejderne og Bønderne, mens Smaaborgerskabet lidt efter lidt skulde frigøres for sine Illusioner. I Dag er en fredelig Udvikling og en smertefri Forskydning af Magten til Sovjetterne umulig, thi Magten er faktisk allerede i det kontrarevolutionære Bourgeoisis Hænder. Den rigtige Parole kan i dette Øjeblik kun være fuldstændig Likvidering af det kontrarevolutionære Bourgeoisis Diktatur. Kun det revolutionære Proletariat med Støtte af de fattige Bønder har Kraft til at løse denne Opgave, som det nye Opsving stiller.«[411]

Den nye Parole opfordrede aldeles ikke til en øjeblikkelig Aktion mod Regeringen. Tværtimod, hele Resolutionen advarede Proletariatet imod at lade sig provokere af det kontrarevolutionære Bourgeoisi. Resolutionen betonede i første Række Nødvendigheden af at organisere og forberede alle revolutionære

Kræfter til det Øjeblik, da Krisen i hele Landet havde skabt gunstige Forudsætninger for Opstanden og Omvæltningen.

Resolutionen blev vedtaget med alle Stemmer paa nær fire, der undlod at stemme.

Drøftelsen af den politiske Situation var Kongressens Midtpunkt. De andre Spørgsmaal, der stod paa Dagsordenen, blev afgjort i Overensstemmelse med Kongressens principielle Stilling til den proletariske Revolution.

Resolutionen om Krigen fastslog, at det imperialistiske Myrderi breder sig. En ny imperialistisk Gigant, Amerika, er traadt ind i Krigen. Amerika og de Allierede har tvunget Kina til at deltage i den imperialistiske Krig. De imperialistiske Magters Kamp føres faktisk over hele Verden. Medvirkende til at Krigen trækker i Langdrag er, at Militærdiktaturets Regimente og Splittelsen af det internationale Proletariats Kræfter letter Verdensbourgeoisiets Kamp mod den fremvoksende Revolution.

Den russiske Revolution er den største Fare for alle Landes Imperialister. Ruslands revolutionære Masser vender sig stadig skarpere mod den røveriske Krig og er i Færd med at drage alle Landes Proletarer ind i denne Kamp. Derfor har Verdensimperialismen aabnet sit Felttog mod den russiske Revolution. Den støtter sig herunder paa Hjælpen fra Kompromismagerne i alle Lande. De Socialrevolutionære og Mensjevikerne i Rusland, der støttede de russiske Troppers Offensiv ved Fronten, er dermed gaaet over paa Imperialisternes Side. Den Kampagne for Fred, som Petrogradsovjetten forsøgte at føre ved at »lægge Tryk« paa de imperialistiske Regeringer og samarbejde med de udenlandske Fædrelandsforsvarere, er tydeligvis strandet. Dens Forlis bekræfter Rigtigheden af det bolsjevikiske Standpunkt, at kun Massernes revolutionære Kamp mod Imperialisterne i alle Lande, kun den internationale proletariske Revolution formaar at give de forpinte Folk en demokratisk Fred.

I den Resolution, Bolsjevikernes 6. Kongres vedtog om Krigen, hed det til Slut:

> »9. Likvideringen af det imperialistiske Herredømme stiller Arbejderklassen i det Land, der først opretter Proletarernes og Halvproletarernes Diktatur den Opgave med alle Midler (ogsaa med Vaabenmagt) at støtte de øvrige Landes

kæmpende Proletariat. Specielt vil denne Opgave staa paa Dagsordenen i Rusland, hvis, hvad der er meget sandsynligt, det nye uundgaaelige Opsving i den russiske Revolution bringer Arbejderne og de fattige Bønder til Magten, inden Omvæltningen i Vestens kapitalistiske Lande indtræffer.

10. Det eneste Middel til en virkelig demokratisk Likvidering af Krigen er derfor, at det internationale Proletariat erobrer Magten — i Rusland, at Arbejderne og de fattige Bønder erobrer den. Kun disse Klasser vil være i Stand til at bryde med alle Landes Kapitalister og i Handling fremskynde den internationale proletariske Revolution, som maa afskaffe ikke alene Krigen, men ogsaa det kapitalistiske Slaveri.«[412]

Bolsjevikerne 6. Kongres lagde en Kurs, der stilede efter en Likvidering af det kontrarevolutionære Bourgeoisis Diktatur, og udarbejdede samtidig en udførlig økonomisk Platform for Arbejdet paa at komme ud af Krisen, for Erhvervslivets Genopbygning og Organisering i Arbejdernes og de fattige Bønder Interesse. I Resolutionen om den økonomiske Situation udtalte 6. Kongres, at Landet som Følge af Kapitalisternes og Godsejernes egennyttige Regeren, som Fædrelandsforsvarerne holder Haanden over, staar paa Randen af økonomisk Ruin og Undergang. Kongressen anviste i Detaljer alle nødvendige Forholdsregler til Landets Redning, saavel paa Industriproduktionens som paa Landbrugets, Finansernes, Kommunalvæsenets Omraade o. s. v. Arbejderkontrol med Produktionen, Konfiskering af Godsejernes Jord og Nationalisering af al Jorden, Nationalisering af Bankerne og Storindustrien — alle disse konkrete, enkle Krav fra Bolsjevikerne var umiddelbart forstaaelige for de brede Masser. Men alle disse Forholdsregler kunde ikke føres ud i Livet, hvis der ikke blev gjort Ende paa Krigen, hvis ikke Erobringskrigen, Røverkrigen, blev forvandlet til en retfærdig Krig, til Borgerkrig. I 6. Kongres' Resolution hed det:

»Den eneste Udvej af den kritiske Situation er at gøre Ende paa Krigen og organisere Produktionen, ikke til Krig, men derimod til Genopbygning af alt det, som Krigen har

ødelagt, ikke i en Haandfuld Finansfyrsters Interesse, men i Arbejdernes og de fattige Bønders Interesse.

En saadan Regulering af Produktionen kan i Rusland kun gennemføres af en Organisation, der befinder sig i Proletarernes og Halvproletarernes Hænder, hvilket forudsætter, at disse faar Statsmagten i Hænde.«[413]

De Socialrevolutionære og Mensjevikerne henviste stadig til den franske borgerlige Revolution i 1789 og skildrede, hvordan de franske Arbejdere havde vist enestaaende Heltemod og præsteret Vidundere af Tapperhed i Kampen mod Adelen og dennes engelske, prøjsiske og russiske Forbundsfæller. Hvorfor skulde saa Ruslands Arbejdende ikke kunne føre Krig med lige saa stor Energi, Begejstring og Lidenskab for at forsvare Revolutionen?

De Socialrevolutionære og Mensjevikerne talte imidlertid ikke om de Betingelser, der havde muliggjort saadanne Vidundere i Frankrig. Det franske Folk knuste sin Tsarisme. Under Ledelse af deres Revolutionære, Jakobinernes Parti, lod de franske Arbejdende ikke Sten paa Sten tilbage af Feudalismens Bygning. De franske Bønder tog Jorden fra Godsejerne. De franske Revolutionære afregnede med den forældede Samfundsordning og førte beslutsomt Folket mod dets Fjender. Alt dette gjorde Krigen til en retfærdig Krig for Franskmændene, en Forsvarskrig. Den beslutsomt gennemførte Revolution skabte de materielle Betingelser for, at Frankrigs undertrykte Klasser heroisk, selvopofrende og glødende begejstret kunde føre Krig mod det reaktionære Europa.

Naar Røverkrigen blev forvandlet til en Borgerkrig og Forholdsreglerne i Bolsjevikernes økonomiske Platform blev gennemført, maatte dette medføre en mægtig Stigning i Landets Kampkraft. Kun hvis man skaanselsløst fjernede alt det gamle, hvis man fornyede Landet og omskabte det i Overensstemmelse med den bolsjevikiske Platform, kunde der skabes materielle Betingelser for Vidundere, og langt større Vidundere end under den franske Revolution. Kun et Folk, der var befriet for Kapitalismens Slaveri, kunde udfolde et virkeligt revolutionært Initiativ, under Ledelse af Bolsjevikerne Parti.

Kongressen behandlede Bolsjevikernes Arbejde i Fagforeningerne med stor Opmærksomhed. Den understregede, at den revo-

lutionære Praksis fuldstændig havde kuldkastet Opportunisternes Teori om Fagforeningernes »Neutralitet«. Faktisk havde det vist sig, at Fagforeningerne ikke kunde være neutrale. Krigen havde spaltet hele Arbejderbevægelsen, ogsaa den faglige, i to Lejre. De Fagforeninger, der støttede Krigen og gik ind for at forsvare det borgerlige Fædreland i Røverkrigen, var faktisk gaaet over paa deres Imperialisters Side. Kun de Fagforeninger, som holdt en klar Klasselinje mod Bourgeoisiet, kunde løse deres Opgave og forsvare Arbejdernes Interesser. Kongressen opfordrede alle det bolsjevikiske Partis Medlemmer til at træde ind i Fagforeningerne og dér kæmpe energisk for at gøre Fagforeningerne til kæmpende Klasseorganisationer, som i snæver Kontakt med Proletariatets politiske Parti skulde organisere den økonomiske og politiske Bekæmpelse af Kontrarevolutionen.

I Kongressens Resolution hed det:

> »For at bekæmpe Landets økonomiske Opløsning, som forværres af den voksende Kontrarevolution, og for at føre Revolutionen sejrrigt til Ende, maa Fagforeningerne gaa ind for statslig Indgriben i Organiseringen af Produkternes Fremstilling og Fordeling og have for Øje, at disse Forholdsregler kun kan gennemføres i de brede Folkemassers Interesse, hvis en ny revolutionær Bølge rejser sig, og Proletariatet opretter sit Diktatur med Støtte fra de fattige Lag af Bønderne.
>
> I Betragtning heraf fastslaar Kongressen: Ruslands Fagforeninger kan kun løse alle disse ansvarsfulde Opgaver, hvis de er *kæmpende Klasseorganisationer* og fører deres Kamp i intimt, organisk Samarbejde med Proletariatets politiske Klasseparti; hvis de under Valgene til den konstituerende Forsamling kæmper energisk for det socialistiske Partis Sejr, som urokkeligt forfægter Proletariatets Klasseinteresser og gaar ind for at gøre Ende paa Krigen hurtigst muligt ved Hjælp af Massernes revolutionære Kamp mod de herskende Klasser i alle Lande; hvis de for at gøre Ende paa Krigen hurtigst muligt og for at skabe en Internationale straks træder i Forbindelse med alle Fagforeninger, der i de forskellige Lande fører Krig mod Krigen, sammen med disse udarbejder en fælles Plan for deres Kamp mod Folkemyrde-

riet og for Socialismen; hvis de bringer deres daglige Kamp for at forbedre den økonomiske Situation i Forbindelse med de gigantiske sociale Slag i den Epoke, vi gennemlever, og hvis de endelig i alle deres Aktioner fremhæver, at de Opgaver, som Historien har stillet det russiske Proletariat, kun kan løses i international Maalestok.

International revolutionær Socialisme — mod den internationale Imperialisme!«[414]

Kongressen behandlede ogsaa Spørgsmaalet om det bolsjevikiske Partis unge Reserver. Det hedder i Resolutionen om Ungdomsforbundet:

»Nu, hvor Arbejderklassens Kamp bliver en direkte Kamp for Socialismen, anser Kongressen det for særlig vigtigt, at Arbejderungdommens socialistiske Klasseorganisationers Medvirken sikres, og forpligter Partiorganisationerne til at vie dette Arbejde den største Opmærksomhed.«[415]

Kongressen betonede endnu engang, at ved Valgene til Bydumaerne, til de kooperative Foretagender, til Sovjetterne, var en Fællesoptræden kun tilladelig med dem, der fuldstændig havde brudt med Fædrelandsforsvarerne og kæmpede for Sovjetternes Magt.

Kongressen optog Mesjrajontsi'erne (»Mellemgruppen«) og deres Leder, Trotski, i Partiet. Denne Gruppe bestod af Mensjeviker og en Del tidligere Bolsjeviker, der havde skilt sig ud fra Partiet og havde dannet en særlig Organisation i Petrograd i 1913. Mesjrajontsi'erne var under Krigen Modstandere af at bryde med Fædrelandsforsvarerne, de bekæmpede de bolsjevikiske Paroler om den imperialistiske Krigs Forvandling til Borgerkrig, de var imod den Politik, der tog Sigte paa at hidføre den tsaristiske Regerings Nederlag i den imperialistiske Krig, og anerkendte ikke Muligheden af en Sejr for Socialismen i Rusland. I 1917 hørte L. Trotski, A. Lunatsjarski, K. Jurenjef, A. Joffe, M. Uritski, V. Volodarski o. a. til Mesjrajontsi'erne. Revolutionens Udvikling tvang dem til at indrømme, at Bolsjevikerne havde Ret, at bryde med Fædrelandsforsvarerne og erklære paa det bolsjevikiske Partis 6. Kongres, at de godkendte Bolsjevikernes Program.

Det maa bemærkes, at Mesjrajontsi'erne paa 6. Kongres forlangte, at Lenin skulde møde for den kontrarevolutionære Regerings Domstol. I deres Taler paa Kongressen støttede de en opportunistisk Linje og talte imod Stalins Resolution.

Kongressen valgte en Centralkomité, bestaaende af Kammeraterne Lenin, Stalin, Sverdlof, Dsersjinski, Artjom (Sergejef), Uritski, Sjaumjan o. a.

6. Partikongres viste, hvilken Kraft det bolsjevikiske Parti var blevet. Hverken de Socialrevolutionæres og Mensjevikernes Bagvaskelser eller Regeringens Terror formaaede at bremse Partiets Vækst i Medlemstal og Indflydelse. Bolsjevikerne, der faktisk var illegale, aabenbarede en enestaaende Færdighed i at forbinde illegale og legale Kampformer, en Færdighed, de havde erhvervet sig igennem de mange Aar, Kampen mod Tsarismen og Bourgeoisiet havde staaet paa. Partiet gav et glimrende Eksempel paa, hvorledes Masserne kan frigøres fra Kompromismagernes Indflydelse. Bolsjevikerne søgte ind i Regimenterne, arbejdede i Fabrikkerne, i de kooperative Foretagender, i Fagforeningerne, overalt mobiliserende Masserne omkring Lenins Paroler.

6. Kongres er af overordentlig Betydning i Partiets Historie. Den fandt Sted lige før Revolutionens nye Opsving. Aprilkonferencen havde indstillet Partiet paa, at den borgerlige Revolution skulde vokse over i den socialistiske. 6. Partikongres indstillede Partiet paa den væbnede Opstand. Alle Kongressens Resolutioner og Beslutninger havde et eneste Maal: at sikre Revolutionens Sejr i den nye Etappe.

Lenin var ikke til Stede paa Kongressen. Den provisoriske Regerings Forfølgelser tvang ham til at holde sig skjult. Men Lenin stod i Forbindelse med Kongressens Ledere og gav dem de fornødne Raad. Lenins Aand, hans Idéer, hans faste Ledelse og hans direkte, konkrete Anvisninger gennemsyrede Kongressens Arbejde, Stalins Taler og Udtalelser. Stalin, som gennemførte Lenins Værk, samlede Partiet omkring Kampens afgørende Spørgsmaal: den borgerlige Regerings Omstyrtelse og Proletariatets og de fattige Bønders Overtagelse af Magten.

NIENDE KAPITEL

Kornilofkuppet

1.

Militærdiktaturet forberedes

Den Analyse af Revolutionens Gang, som Stalin havde givet paa Bolsjevikernes 6. Kongres, blev hurtigt bekræftet ved Begivenhedernes stormende Udvikling.

Kompromismagernes forræderiske Taktik i Julidagene frigjorde Kontrarevolutionens Kræfter. For at indhente den tabte Tid gik Bourgeoisiet over til aabent Angreb. En Række bolsjevikiske Aviser blev forbudt. De revolutionære Troppedele fra Petrograd og andre Garnisoner blev sendt til Fronten.

Man skyndte sig at bryde Proletariatets Modstand, inden det havde naaet at samle sig. Kontrarevolutionens Parole var: alt skal blive som i den »gode, gamle Tid«.

Kontrarevolutionens Tilhængere, som Kompromismagerne havde reddet i Julidagene, gik energisk frem ikke alene mod Bolsjevikerne, men ogsaa mod de smaaborgerlige Ledere. Som Lenin havde forudsagt, forstærkedes Klapjagten ikke blot mod det bolsjevikiske Parti, men mod alle demokratiske Erobringer, ogsaa mod Sovjetterne.

Bourgeoisiet talte aabent om, at man maatte vende tilbage til den Vej, der allerede tilhørte Landets Fortid.

Den 2. September sagde Purisjkevitsj i »Dumamedlemmernes private Møde«, det legale Centrum for Kontrarevolutionen:

> »Saalænge Rusland ikke har faaet en Diktator, der er udrustet med vidtgaaende Fuldmagter, saalænge det øverste Raad ikke bestaar af de bedste russiske Generaler, som er fordrevet fra Fronten, og som har risikeret Livet for Fædrelandet — saalænge vil der ikke komme ordnede Forhold i Rusland.«[416]

Denne Tsartjener snakkede ofte over sig, naar han blev hidsig. Ogsaa her havde Purisjkevitsj udleveret Bourgeoisiets Hemmelighed. Rodsjanko, Mødets Præsident, skyndte sig at rette den alt for aabenhjertige Reaktionæres Fejl:

> »Jeg er afgjort ikke indforstaaet dermed, og jeg mener, at Statsdumaen, ogsaa i et privat Møde, er det mindst egnede Sted til at opfordre til et eller andet Statskup, til et eller andet Diktatur, der som bekendt aldrig oprettes ved et Opraab, men opstaar af sig selv i det Øjeblik, hvor det er blevet en Nødvendighed.«[417]

Rodsjanko, som søgte at berolige den alt for snakkesalige og ivrige Kontrarevolutionære, forklarede ham samtidig, at Diktatur skal man ikke tale om, det skal man omhyggeligt forberede.

»Landet søgte efter et *Navn*«[418] — saaledes udtrykte General Denikin Kontrarevolutionens almindelige Stemning. Et saadant »Navn« kunde Kerenski blive for en Tid. Han var gaaet meget energisk til Værks mod Bolsjevikerne, han havde afvæbnet de revolutionære Regimenter og indført Dødsstraffen ved Fronten. Man kunde regne med, at han ogsaa i Fremtiden vilde gennemføre Bourgeoisiets Planer, og han syntes at være antagelig for de imperialistiske Forbundsfæller. For Arbejdet med at undertrykke den bolsjevikiske Bevægelse og gøre Arméen føjelig forlangte Kerenski mindre af »Forbundsfællerne« end Kandidaterne længere til højre.

Buchanan skrev lige ud om Kerenski:

> »Han gik ind for Krigens Fortsættelse til Enden, men tilbageviste enhver Tanke om Erobringer, og mens Miljukof

talte om, at Besiddelsen af Konstantinopel var et af Ruslands Krigsmaal, afslog han (Kerenski — *Red.*) energisk at solidarisere sig med ham.«[419]

Med Kerenskis Hjælp kunde England fortsætte Krigen, ogsaa uden at afstaa fra Konstantinopel, som »Forbundsfællerne« i sin Tid havde lovet Tsaren. Men Generalerne og de borgerlige Partiers Førere var imod Kerenski. De var ængstelige ved Kerenskis Tilknytning til Sovjetterne og havde ingen Tillid til hans personlige Egenskaber. Rodsjanko og hans Venner vilde hellere støtte sig paa en Militærperson end paa en Politiker. Der blev talt om General Alexejef, man tænkte paa Admiral Koltsjak, men da Kornilof blev udnævnt til Øverstkommanderende, hørte man op med at søge. »Navnet« var fundet.

»Kornilof er en langt stærkere Mand end Kerenski; hvis han kunde befæste sin Indflydelse i Hæren, og hvis den kunde blive en stærk Kampkraft, vilde han være Situationens Herre«[420], skrev Buchanan.

Kontrarevolutionen skød paa enhver Maade denne General i Forgrunden.

Kornilof var Søn af en tsaristisk Embedsmand og aldeles ikke Bonde og Kosak, hvad han udgav sig for i sine Opraab til Folket og Hæren. Efter Afgangen fra Generalstabsakademiet tjente han i det fjerne Østen og i Centralasien. I 1914 kommanderede han den 48. Division ved den østrigske Front. I Augustkampene ved Lvof mistede han 22 Kanoner og mange Fanger. General Brusilof, der dengang kommanderede 8. Armé, vilde endog afsætte Kornilof paa Grund af dette Nederlag, men lod ham blive i Divisionen i Betragtning af hans personlige Tapperhed. I April 1915, da den østrig-ungarske Armé jog Russerne ud af Galizien, forstod Kornilof ikke at organisere sine Regimenters Tilbagetog. Østrigerne omringede Størstedelen af Divisionen og opfordrede den til at overgive sig. Kornilof afslog dette, men gjorde heller ikke Forsøg paa at slaa sig igennem. Han forlod sammen med sin Stab Divisionen, som han selv havde ført i Fælden, og flygtede ind i Skovene. Efter fire Dages Forløb overgav Generalen sig til Østrigerne. En Brigadekommandør i den 48. Division, General

Popovitsj-Lipovats, som blev saaret i disse Kampe, meddelte i April 1915 Sandheden om General Kornilofs forsmædelige Optræden. Men Popovitsj fik Ordre til at tie, og den Øverstbefalende for Sydvestfrontens Arméer, General Ivanof, foreslog endog, at Kornilof skulde dekoreres. Der blev fabrikeret en »Sejrsmelding«, og Storfyrst Nikolaj Nikolajevitsj indberettede Kornilofs »Daad« til Tsaren. Senere, i Efteraaret 1916, blev alt Materiale om Divisionens Kapitulation samlet og sendt til Kornilof med en Opfordring til at udtale sig derom, men Generalen tav haardnakket, og først 10 Maaneder senere, da han allerede var udnævnt til Øverstkommanderende, indsendte han en Beretning, der var affattet af Stabschefen for den 48. Division. Og nu vovede ingen mere at tale om den Øverstkommanderendes gamle Fejl.

Kornilof flygtede fra Fangenskabet ved Hjælp fra en Sygepasser, som han havde bestukket. Generalen overdrev stærkt Vanskelighederne ved Flugten, da han den 16. September 1916 skildrede denne for en Medarbejder ved Bladet »Novoje Vremja«:

> »Jeg saa, hvordan Hytten, som min Kammerat gik ind i, blev omringet af østrigske Gendarmer, nogle Minutter efter hørte jeg Skud — det var min Kammerat, som forsvarede sig mod Fjenden, men det var en ulige Kamp, og han faldt.«[421]

I Virkeligheden faldt den tjekiske Sygepasser Franz Mrnak ikke og indviklede sig heller ikke i noget Skyderi. Han faldt tilfældigt i Hænderne paa en Gendarm, blev anholdt og fortalte Retten om Flugtens Enkeltheder og Kornilofs Løfte om at betale ham Hjælpen med 20.000 Guldkroner, naar de var i Rusland.

Kornilofs Historier gjorde deres Nytte. Da de tsaristiske Hofsnoge havde for faa reelle Beviser paa deres Generalers Tapperhed, »idealiserede« de Kornilofs Flugt og skabte ham et »Navn« ved at digte en Legende. Kornilof overtog det XXV. Armékorps ved Vestfronten, hvor han var indtil Februarrevolutionen. I Petrograd, hvor Kornilof blev Chef for Militærkredsen, viste han stor Beslutsomhed under Aprildemonstrationen: han gav Ordre til at sætte Artilleri ind mod Arbejderne. Bourgeoisiet blev straks opmærksom paa den nidkære Generals »Evner«. Maaske mente de,

at han var et ganske godt Emne til en Napoleon. Buchanan, der var godt underrettet om, hvad der gik for sig i Regeringskredse, fortalte, hvad han havde hørt af Teresjtsjenko:

> »Regeringen traf Forholdsregler til at gaa imod dette Krav (fra Sovjetterne — *Red.*), ved at styrke Petrogradgarnisonens Chef, General Kornilofs Magt.«[422]

Da Gutsjkof var Krigsminister, vilde han gøre Kornilof til Øverstkommanderende ved Nordfronten. I Begyndelsen af Maj blev han sat i Spidsen for den 8. Armé ved Sydvestfronten. Kornilof, som ikke var uden en vis personlig Tapperhed, formaaede ved sit personlige Eksempel at rive en mindre Del af Tropperne med i Kampen.

General Brusilof, som under Krigen havde Lejlighed til at følge Kornilofs militære Virksomhed, gav ham følgende Skudsmaal:

> »Han er Kommandør for en forvoven Partisantrop, ikke andet.«[423]

Han var ikke i Stand til at føre større Troppeformationer. Dette viste sig ogsaa under Julioffensiven i den 8. Armé. Kornilof konsoliderede ikke de første Resultater i rette Tid, forstod ikke at udføre Frontledelsens Direktiver, og den 8. Armé flygtede i Panik som de øvrige. Kornilof væltede hele Skylden for Nederlaget over paa Revolutionen. Heri fik han Støtte af Armékommissæren, Marineingeniør, Stabskaptajn Filonenko og særlig af Frontkommissær B. V. Savinkof, en Højre-Socialrevolutionær.

Savinkofs Udvikling giver et særlig klart Billede af det socialrevolutionære Partis Historie. Savinkof var Terrorist, Medlem af en Kamporganisation, Deltager i en Række Attentater mod tsaristiske Øvrighedspersoner. Efter Revolutionen i 1905 trak Savinkof sig tilbage fra politisk Arbejde og beskæftigede sig med Literatur. Fra hans Pen stammer Romanen »Den blege Hest«, hvori den forhenværende Bombemand besudler Revolutionen, i Lighed med mange andre Intellektuelle, der efter 1905 havde ladet sig skræmme af Kampens Vanskeligheder. Den bedste Karakteristik af denne Eventyrer giver hans eget Valgsprog: »Der er ingen Moral, der er kun Skønhed«. Under Krigen gik Savinkof ind for

den imperialistiske Parole: »Krig til den sejrrige Ende«. Efter Februarrevolutionen stod han paa de Socialrevolutionæres yderste højre Fløj og krævede en »stærk Magt«. Buchanan skrev om ham:

> »Savinkof var en glødende Forkæmper for energiske Forholdsregler til at genoprette Disciplinen og undertrykke Anarkiet; det fortælles om ham, at han havde bedt Kerenski om Tilladelse til at begive sig til det Tauriske Palads med et Par Regimenter og arrestere Sovjetten.«[424]

Savinkof saa med Velvilje paa Kornilofs Forsøg paa at skyde Skylden for den fejlslagne Offensiv over paa Bolsjevikerne. Ogsaa Filonenko støttede Generalen.

Hvad Filonenko var, kan man se af følgende Soldaterresolution:

> »Generalforsamlingen af den 9. Panservognsdivisions Soldater og Officerer har drøftet Spørgsmaalet Oberstløjtnant M. M. Filonenko, for Tiden den provisoriske Regerings Kommissær ved Hovedkvarteret, og udtaler:
>
> Krigsminister *Kerenski,* Arbejder- og Soldatersovjetten og Sovjetkongressens Eksekutivkomité skal underrettes om, at *Filonenkos* hele tidligere Virksomhed som Officer i Divisionen ytrede sig i systematisk Soldaterplageri, hvorunder han kun brugte Udtryk som »Idiot«, »Dompap« o. s. v., og han pryglede Soldaterne, f. Eks. Underkorporal Rasin. Mens han var Adjudant, anvendte han Pryglestraf uden Divisionskommandørens Tilladelse, udelukkende i Kraft af sin Stilling, idet ingen vovede at træde op mod hans Pryglemetoder, som han stadig truede med, og som han kynisk pralede med. Hans Opførsel overfor Soldaterne var utrolig fornærmelig, og han ansaa dem for laverestaaende Væsener. Vi er derfor af den Mening, at Filonenko ikke kan beklæde Posten som Kommissær for en revolutionær Regering.«[425]

Savinkof og Filonenko mente, at Generalen, som altsaa ikke kunde hamle op med den ydre Fjende, vilde lægge større Evner for Dagen i Kampen med den indre Fjende. Disse to Kommis-

særer fik Kornilof udnævnt til Øverstkommanderende ved Fronten. Savinkof skrev i den Anledning:

> »Ved Kornilofs Udnævnelse til Øverstbefalende over Tropperne paa Sydvestfronten er en mere planmæssig Kamp mod Bolsjevikerne blevet mulig.«[426]

Kornilof retfærdiggjorde Kontrarevolutionens Tillid. Opmuntret af de borgerlige Elementers aabne Sympati tog Generalen fat paa at genindføre den tidligere Kadaverdisciplin i Hæren. Han forlangte kategorisk Dødsstraf indført ved Fronten. Kerenski gav omgaaende efter, og den 25. Juli indførte han telegrafisk Dødsstraffen ved Fronten.

Kornilof sendte Telegrammer til Ministerpræsident Lvof, Kerenski og Rodsjanko, hvori han ultimativt forlangte ekstraordinære Forholdsregler. Den 22. Juli gav Kornilof alle Befalingsmænd Ordre til at sætte Maskingeværer og Kanoner ind mod de Formationer, som egenmægtigt forlod deres Stillinger. Den socialrevolutionær-mensjevikiske Eksekutivkomité for Sydvestfronten støttede Kornilof og telegraferede til Kerenski:

> »I Dag har Sydvestfrontens Øverstbefalende og 11. Armés Kommandant med Kommissærernes og Komitéens Samtykke givet Ordre til at skyde paa flygtende.«[427]

Kornilofs Telegrammer og Befalinger blev med Velbehag optrykt af alle borgerlige Aviser. Kornilof blev i Pressen betegnet som en Mand, der var i Stand til at bremse Revolutionen. Regeringen selv var ikke utilbøjelig til at gaa videre for at undertrykke Revolutionen, men frygtede at rejse Masserne mod sig. Saa meget hellere kom den Diktatoraspiranten i Møde.

> »Da General Kornilof blev udnævnt til Øverstkommanderende,« skrev General Denikin i sine Erindringer, »hørte al videre Søgen op. Diktatoren var paa alles Læber, nogle var forhaabningsfulde, andre var fjendtlige og mistænksomme.«[428]

Da Reaktionen havde fundet »Navnet«, begyndte den at bearbejde den offentlige Mening. I kæmpemæssige Oplag blev der

udsendt en særlig Brochure med Titlen: »Den første Øverstkommanderende af Folket, Generalløjtnant Lavr Georgijevitsj Kornilof«. I Brochuren stod der, at General Kornilof stammede fra Folket, og at Folket nu havde valgt ham til sin Øverstkommanderende. Om Generalens krigeriske Heltegerninger udbredte Forfatteren sig uden Hæmninger. F. Eks. skrev han om den 48. Divisions Kapitulation, at Østrigerne havde fanget

> »en Haandfuld Folk, der lignede Skygger — syv Mand. Mellem dem befandt sig den haardtsaarede Kornilof og en saaret Sygepasser«.[429]

I Virkeligheden faldt over 6.000 Mand i Fangenskab, som Dokumenterne viste, og Kornilof selv, der havde overladt Divisionen til sig selv, overgav sig efter fire Dages Forløb; hans Saar viste sig at være ganske ubetydelige. Forfatteren til denne Lovsang var V. S. Savoiko, Kornilofs nære Ven og Medarbejder.

Generalen selv kunde ikke finde sig til Rette i Politik. Alt politisk Arbejde hos ham og for ham udførtes af Savoiko, der var Søn af en Admiral, som var blevet belønnet med et Gods i Guvernementet Podolsk. Savoiko var Adelsmarskal i Kredsen Gaisin. Der opkøbte han polske Godser, der kom til Tvangsauktion, lod Skovene rydde og solgte Jorden til Bønderne. Ved denne Jordspekulation skrabede han sig en vældig Formue sammen. Under Revolutionen i 1905 tvang denne durkdrevne Spekulant Bønderne i Landsbyen Dunajevtsy til at optage ham og hans Sønner blandt Bønderne, idet han var bange for, at hans Gods skulde blive ødelagt. De stedlige Myndigheder godkendte ikke denne snu Manøvre, men det viste sig ogsaa overflødigt, eftersom Bondebevægelsen blev slaaet ned. Savoiko spekulerede derefter i Olie, han var Repræsentant for Firmaet »Nobel« og ledende Direktør for Selskabet »Emba og Kaspien«. Han beskæftigede sig ogsaa med Bankoperationer og deltog sammen med Protopopof i Udgivelsen af Sorthundredbladet »Russkaja Volja«. I Maj 1917, efter Kornilofs Udnævnelse til Kommandør for 8. Armé, traadte Savoiko ind i et af den »vilde Divisions« Regimenter som Frivillig, men blev ved Arméstaben som Kornilofs Ordonnans. Som en behændig Spekulant, der havde Forbindelse med Presse- og Industrikredse, udfoldede Savoiko en omfattende

Reklamevirksomhed. Han aftrykte Telegrammer til Kornilof, offentliggjorde tvivlsomme Dokumenter, fabrikerede Biografier og skrev de fleste af den Øverstkommanderendes Befalinger og Opraab. Kornilof selv fortalte senere om Savoiko:

> »Han førte en glimrende Pen, derfor overlod jeg ham Affattelsen af de Befalinger og Skriftstykker, som fordrede en særlig kraftfuld, kunstnerisk Stil.«[430]

Savoikos »Kunst« indskrænkede sig dog ikke til Stilen. Miljukof, som selv var Deltager i Kornilofeventyret, skrev ganske aabent:

> »Kornilof skjuler dog, at Savoikos Indflydelse rakte videre end til Stilen, at den ogsaa bestemte selve Indholdet af de politiske Dokumenter, som Kornilof udstedte.«[431]

Kornilofs politiske Følgesvend gjorde ikke alene Reklame for ham, men han arbejdede ogsaa med den alvorligere Forberedelse af Statskuppet. I de store Byer havde de længe forberedt dets Organisation. Overalt blev dannet hemmelige Foreninger, som navnlig kom til at bestaa af Officerer og Elever fra Militærskolerne. I Hovedstaden vrimlede det med hemmelige Foreninger, der stod parat til at støtte Kontrarevolutionen indefra, saasnart væbnede Styrker havde naaet Byen.

I Slutningen af Juli organiseredes i Petrograd det saakaldte »republikanske Centrum« med det Maal at sammenfatte alle Petrograds militære Organisationers Virksomhed. Denne Organisations Sammensætning var ubestemt, den omfattede Officerer, Embedsmænd o. s. v. Foreningens Formand var en Ingeniør, Nikolajefski, hvis Bagmænd var store Bankiérer og Industrifolk. De var bange for at træde ind i Organisationen, men forsynede den med rigelige Pengemidler. Ved Hjælp af disse Penge lykkedes det det »republikanske Centrum« at hverve Tilhængere. Denikin fortæller i sine Erindringer, at det »republikanske Centrum« i hans Militærsektion forenede mange mindre Militærorganisationer. I selve Hovedkvarteret dannedes Officersforbundets Hovedkomité under den Øverstkommanderendes umiddelbare Beskyttelse. Denikin skriver, at denne Komité

»intet som helst politisk Program forfægtede, men satte sig som Maal i Arméen at forberede Jordbunden og samle Kræfterne til at indføre Diktaturet, det eneste Middel, der efter Officerskorpsets Mening endnu kunde redde Landet.«[432]

Hen i August blev et Medlem af Officersforbundets Komité, Oberst Sidorin, dirigeret ind i det »republikanske Centrum« for at sammenslutte begge Organisationernes Kræfter.

I alle disse Forberedelser tog den saakaldte militære Officersliga stærk Del, den samme Liga, som tidligere havde hyldet Aleksinski, da han rettede sin smudsige Beskyldning mod Lenin for Spionage. Ligaens Medlemmer sendte en Sympatiadresse til Admiral Koltsjak, da Matroserne jog ham ud af Sebastopol.

Alt dette var Spirerne til de fremtidige hvidgardistiske Organisationer. Kadrerne til Kontrarevolutionens Armé blev uddannet.

Men denne febrilske Forberedelse af Militærdiktaturet maatte ogsaa forankres politisk. Man havde Brug for et stærkt, alrussisk Centrum, som skulde lede Bevægelsen og retfærdiggøre den i de bredeste Lags Øjne. Den provisoriske Regering besluttede at indkalde en Rigskonference i Moskva, fjernt fra det revolutionære Petrograd. Dækket af de Socialrevolutionære og Mensjevikerne skulde Konferencen i Moskva godkende Regeringens kontrarevolutionære Program og billige dens Fremstød mod Arbejderne og Bønderne.

Konferencen blev sammenkaldt i Moskva. Den gamle Hovedstad syntes Bourgeoisiet roligere end det sydende Petrograd.

Kort før Konferencen, som Lenin kaldte »en kontrarevolutionær, imperialistisk Konference«, fandt den 2. alrussiske Handels- og Industrikongres Sted i Moskva, den 15. August. Dér samledes »Blomsten« af det kontrarevolutionære Bourgeoisi. Allerede dér talte man aabent om Nødvendigheden af beslutsomme Foranstaltninger for at bringe Arbejderne, Bønderne og Soldaterne til Fornuft. For at bringe Stemningen i Vejret udslyngede Storkapitalisten Rjabusjinski følgende Appel paa Kongressen:

»Hvornaar vil, ikke Slaven af i Gaar, men den frie russiske Borger endelig rejse sig? Gid han snart sætter sig i Bevægelse, Rusland venter paa ham . . . Gid den kraftfulde Køb-

mandsnatur maa udfolde sig i hele sin Storhed. Handelens Folk! Det gælder den russiske Jords Redning.«[433]

Paa Kongressen holdt Ministeren for Handel og Industri, Prokopovitsj, en Hilsningstale. Købmændene og Fabrikanterne modtog den radikale Kadetminister med ironiske Tilraab og Latter.

Kontrarevolutionen benyttede Handels- og Industrikongressen til at danne den saakaldte »Samfundsstøtternes Konference«, der faktisk var Kontrarevolutionens Stab. Der samledes de vigtigste Førere for Kadetterne, Oktobristerne og de aabenlyse Monarkister: Rodsjanko, Generalerne Alexejef, Brusilof, Kaledin, Judenitsj o. a., Miljukof, Maklakof, Kisjkin, ialt ca. 300 Personer. Møderne var fortrolige. Presserepræsentanter blev ikke indladt. Den 22. August sendte »Konferencen« et af Rodsjanko underskrevet Telegram til Kornilof:

> »I de svære Prøvelsers bange Timer ser hele det tænkende Rusland med Haab og Tillid hen til Dem. Gid Gud maa staa Dem bi i Deres store Arbejde for at genskabe en stærk Armé til Ruslands Redning.«[434]

»Konferencen« modtog Beretninger om den politiske, finansielle, økonomiske og militære Situation. Angaaende de politiske Spørgsmaal vedtog »Konferencen« en Resolution med følgende Krav:

> »En helstøbt og stærk Centralmagt maa gøre Ende paa de kollegiale Sammenslutningers ansvarsløse Skalten og Valten i Statsforvaltningen; de enkelte Folkegruppers Fordringer maa indskrænkes til det lovmæssige og retfærdige Omfang.«[435]

I Resolutionen forlangtes det endvidere, at den konstituerende Forsamling skulde træde sammen i Moskva. I Militærspørgsmaalet blev Kornilofs Program vedtaget. Til Slut valgte »Konferencen« et staaende Udvalg til fortsat at organisere alle Samfundskræfter. Til dette Udvalg hørte Rodsjanko, Rjabusjinski, Struve, Miljukof, Maklakof, Sjingarjof, Sjidlofski, Sjulgin, Kisjkin, Kutler og fra Officersforbundet Novosiltsef. Kort sagt, i Ly

af »Samfundsstøtternes Konference« sluttede alle Bourgeoisi- og Godsejerpartierne sig sammen. Af denne »Konference« opstod Kontrarevolutionens fremtidige store Organisation, »Højrecentret« og det »nationale« Centrum, der senere skulde spille en betydelig Rolle for saavel Koltsjaks som Denikins Oprør.

Rigskonferencen blev aabnet den 25. August. Af selve Rigskonferencens Sammensætning fremgik dens kontrarevolutionære Væsen. Fra Statsdumaens fire Valgperioder var 488 Mand til Stede, fra Sovjetterne og de offentlige Organisationer 129. Bydumaerne fik 129 Pladser, Semstvoerne 118, Handels- og Industrikredse og Banker 150, de videnskabelige Organisationer 99, Hær og Flaade 177, Gejstligheden 24, de nationale Organisationer 58, Bønderne 100, Kooperationen 313, Fagforeningerne 176 o. s. v. Her samledes de gamle Generaler og Officerskorpsets Spidser, Kadetpartiets Professorer, Biskopper, Statsembedsmænd og Kooperationens Mænd. Der indfandt sig ogsaa Repræsentanter for Bourgeoisiet med Rjabusjinski i Spidsen; det var ham, der havde truet Folkemasserne med Sult og Nød, saafremt de ikke vilde give Afkald paa deres Krav.

Bolsjevikerne besluttede at afsløre »Rigskonferencen« i en Deklaration og derpaa forlade den. Den socialrevolutionær-mensjevikiske Ledelse af Sovjetternes Centraleksekutivkomité udelukkede dog Bolsjevikerne af Delegationen af Frygt for, at »Enhedsdemonstrationen af alle Landets levende Kræfter« skulde blive forstyrret.

Det bolsjevikiske Parti besluttede at organisere en 1 Dags Strejke i hele Moskva for at afsløre og modvirke den kontrarevolutionære »Rigskonference«. Under de givne Forhold var dette den mest formaalstjenlige Kampform. Det bolsjevikiske Partis Centralkomité opfordrede i sit Opraab Arbejderne til ikke at foranstalte nogen som helst Gadeaktioner og til ikke at lade sig provokere, da Bourgeoisiet kunde udnytte saadanne Aktioner til at falde over Arbejderne med Vaabenmagt. Moskvas Proletariat fulgte med Begejstring Partiets Opraab. Trods Modstanden fra det socialrevolutionær-mensjevikiske Flertal i Moskvasovjetten, som forbød Strejken, nedlagde over 400.000 Mand Arbejdet den Dag Rigskonferencen blev aabnet i Moskva, den 25. August. Bourgeoisiet fik et haandgribeligt Bevis for, hvem Arbejderklassen i Virkeligheden støttede. Moskvaproletarernes Kampbered-

skab kølnede Iveren hos Bourgeoisiets Repræsentanter. De var flygtet fra Petrograds revolutionære Storme til det »rolige Moskva«, men paa det »fredelige Moskvas« Gader indhentedes de af den samme revolutionære Storm. Den Omvæltning, der skulde føre til Militærdiktaturet, var forberedt til det Øjeblik, Rigskonferencen aabnedes. Pressen hævede Kornilof til Skyerne, overøste ham med Virak. Officerseleverne, der stod Vagt ved det Store Teater, hvor »Konferencen« fandt Sted, var forsynet med skarpe Patroner. Fra Fronten blev Kosakker beordret til Moskva.

Bourgeoisiet hilser sin Afgud, General Kornilof, ved Ankomsten til Rigskonferencen i Moskva

Talerne paa Rigskonferencen afslørede Bourgeoisiets sande Hensigter. Her var Kerenski ikke mere toneangivende. Da han hentydede til Julibegivenhederne og truede alle, der vilde antaste Magten, »det være sig fra venstre eller fra højre«, havde de, der rustede sig til et Slag mod Revolutionen, kun et tvetydigt Smil tilovers for ham. Kerenskis hysteriske Trusler forskrækkede ikke Bourgeoisiet. De havde tilstrækkelige Beviser paa Haanden for, at »Socialisten« Kerenski havde været med til at forberede Slaget mod Revolutionen.

Den virkelige Fører for hele denne Sammenrotnings reaktionære Kræfter var Kornilof. Han ankom til Moskva Dagen efter »Konferencens« Aabning. Paa Alexander-Banegaarden fik Generalen en yderst festlig Modtagelse. Kornilof blev baaret i Guldstol.

»I Troen paa Dem mødes vi alle, mødes hele Moskva,«[436] saadan hilste Kadetten Roditsjef ham.

Millionærkvinden Morosova faldt paa Knæ for Kornilof. Kornilof talte truende om, at Riga kunde falde, han antydede, at

det vilde aabne Vejen til Petrograd for Tyskerne, og krævede, at Disciplinen skulde genrejses i Hæren, at Moskva skulde overgives Befalingsmagten og Officerernes Prestige hæves. Diktatoraspiranten foreslog at indføre Dødsstraf ikke blot ved Fronten, men ogsaa i Baglandet, at militarisere Jernbanerne og de Fabriker og Værker, der arbejdede for Hærens Forsyning.

Diktaturets Program var ikke udelukkende Kornilofs Værk. Det var blevet udarbejdet i Hovedkvarteret i Begyndelsen af August med Savinkofs og Filonenkos Hjælp. Kornilof havde indgivet sit Program til Kerenski første Gang den 16. August, anden Gang i en udvidet og ændret Form den 23. August. Men Kerenski tøvede med Svaret.

> »Der blev deri fremsat en hel Række Forslag,« saaledes sagde Kerenski for at forklare sin Nølen, »som for Størstedelen var fuldtud antagelige, men saadan affattet og begrundet, at deres Offentliggørelse vilde have fremkaldt de stik modsatte Resultater.«[437]

Umiddelbart før Rigskonferencen lagde Kadetterne Pres paa Kerenski. Om Morgenen den 24. August sagde F. Kokosjkin til ham, at Partiet »Folkefrihed« vilde træde ud af Regeringen, dersom Kornilofs Program ikke blev antaget. En ny Krise blev undgaaet ved, at den provisoriske Regering samme Dag i det væsentlige tiltraadte Kornilofs Krav af 16. August. Hvad var Kerenskis Trusler mod dem, der »antastede« Magten, værd efter dette? Føreren for det »revolutionære Demokrati«, som Kompromismagerne kaldte ham, havde paa Forhaand taget Del i Forberedelsen af Kontrarevolutionen.

Mest udførligt udviklede General Kaledin Kontrarevolutionens Program paa Rigskonferencen. Kosaktroppernes Ataman forlangte ugenert:

> »1. Arméen maa staa udenfor Politik, alle Møder og Forsamlinger med deres Partikampe og Stridigheder skal forbydes.
>
> 2. Alle Sovjetter og Komitéer, saavel i Arméen som i Baglandet, maa afskaffes.

3. Deklarationen om Soldaternes Rettigheder maa revideres og suppleres med en Deklaration om deres Pligter.

4. Disciplinen i Hæren skal højnes og befæstes ved de mest energiske Forholdsregler.

5. Baglandet og Fronten udgør et samlet Hele, som sikrer Arméens Kampdygtighed; alle til Konsolidering af Disciplinen ved Fronten nødvendige Forholdsregler maa ogsaa anvendes i Baglandet.

6. De Foresattes disciplinariske Beføjelser maa genoprettes, den fuldstændige Magt maa overgives til Arméens Ledere.«[438]

Kaledin betonede blandt andet i sin Tale, at Kosakkerne — de samme Kosakker, som man saa ofte beskyldte for Kontrarevolution — havde reddet Regeringen den 16.—21. Juli. Paa Moskvakonferencen plaprede Kaledin med soldatermæssig Aabenhjertighed ud med, at det netop var Minister-»Socialisterne«, der den 16. Juli kaldte Kosakkerne til Hjælp. Og ingen vovede at imødegaa Kaledin, ingen protesterede, da han haanede Mensjevikerne og de Socialrevolutionære.

Afsløret af Kosakatamanen dukkede Kompromismagerne sig ængsteligt og tav.

»En Kosakgeneral har spyttet dem i Ansigtet, men de tørrede sig kun af og sagde: »Det regner«,«[439] skrev Lenin om denne Tale af Kaledin.

Paa Konferencen talte Tsjkheïdse, Tsereteli og Plekhanof, der præsenterede deres gamle Kompromisrecepter. Kornilof, Kaledin og Rodsjanko beredte sig paa at drukne Revolutionen i Proletariatets Blod, men Kompromismagerne opfordrede nu som før til Samling med Mordkomplottet mod Revolutionen. Paa Tribunen trykkede Tsereteli Kapitalisten Bublikof i Haanden. Generalerne og Købmændene klappede ad »Socialistens« moralske Fald og hyldede Forbundet mellem Mensjeviker og Korniloffolk.

Baade før og under Moskvakonferencen forhandlede Bourgeoisiet bag Kulisserne med Kornilof for at forberede den provisoriske Regerings Likvidering og sin egen Magtovertagelse. Men Moskvaarbejdernes Strejke havde vist Reaktionen, at en øje-

blikkelig Aktion mod Revolutionen vilde være forhastet. Miljukof opsøgte den 26. August Kornilof og foreslog ham at vente lidt. Det samme gentog han overfor Kaledin. Begge Generalerne samtykkede.

Rigskonferencen opfyldte ikke sine Arrangørers Forhaabninger. Planen om Statskup strandede. Det viste sig, at Folkemasserne var paa deres Post. Reaktionen besluttede sig til i enhver Henseende at forberede sine Kræfter bedre.

2.

Bourgeoisiet begynder Borgerkrigen

Kornilof rejste tilbage til Hovedkvarteret, som fra nu af blev Centrum for alle kontrarevolutionære Hensigter og Planer. Dér mødtes Repræsentanter for det gamle Regime fra alle Egne og lovede Generalen Penge og Støtte. Ententerepræsentanterne indstillede sig paa Kornilof, da de havde overbevist sig om, at deres Medvirken ved Paladsrevolutionen i Februar ikke havde reddet den russiske Hær. Nu haabede de ved at deltage i Kornilofs Sammensværgelse at kunne holde den russiske Hær ved Fronten, saa Krigen kunde fortsættes.

Kornilofs Sammensværgelse blev aabent forberedt og fremskyndet. For at aflede Opmærksomheden fra den, satte man Rygtet om en planlagt Bolsjevikopstand i Omløb. I de borgerlige og smaaborgerlige Aviser vrimlede det med Antydninger og »Meddelelser« om en bolsjevikisk Sammensværgelse. Kadetbladet »Rjetsj« nævnede endog Dagen for Aktionen — den 9. September — Halvaarsdagen for Revolutionen. Den provisoriske Regering med Kerenski i Spidsen gav Korniloffolkene frit Spil, idet den med hele sin Styrke kastede sig over Bolsjevikerne. Der blev udarbejdet en Provokationsplan. Man regnede med, at der vilde finde Demonstrationer Sted paa Halvaarsdagen for Revolutionen. Hvis dette ikke skete, skulde Ataman Dutof med sine Kosakker »arrangere« en bolsjevikisk Opstand. Regeringen skulde give Befaling til at undertrykke denne »bolsjevikiske« Opstand. Derpaa skulde Tropper, som Kornilof paa Forhaand holdt parat, marchere ind i Petrograd og knuse først og fremmest Bolsjevikernes

Under „Socialisten“ Kerenskis Vinger

Karikatur af Kukryniksy.

Parti, men desuden Sovjetterne og overhovedet alle revolutionær-demokratiske Organisationer.

Kornilof havde sin Ministerliste færdig.

Ved en senere Afhøring fortalte han følgende om den endelige Sammensætning af den planlagte Regering:

> »Den 8. September, da Frontkommissærernes Møde var endt, samledes i mit Arbejdsværelse Filonenko, V. S. Savoiko og A. F. Aladjin . . . Vi lavede Udkast til et »nationalt Forsvarsraad«, bestaaende af den Øverstkommanderende som Formand, A. F. Kerenski som stedfortrædende Minister, B. Savinkof, General Alexejef, Admiral Koltsjak og M. Filonenko. *Dette Forsvarsraad skulde gennemføre et kollektivt Diktatur,* da det ikke ansaas for ønskværdigt at oprette et personligt Diktatur. Til de øvrige Ministerposter blev udpeget: S. G. Takhtamysjef, Tretjakof, Pokrofski, Grev Ignatief, Aladjin, Plekhanof, G. J. Lvof og Savoiko.«[440]

For at berolige Arbejderne og Bønderne udarbejdede de Sammensvorne to demagogiske Forordninger. Den ene om Forhøjelse af Arbejdslønnen for Jernbanefolkene og Postfunktionærerne, for i det mindste en Tid at opnaa Neutralitet fra deres Side, den anden om Jorden: aktive Deltagere i Krigen mod Tyskland fik Løfte om Tildeling af Jord.

For at ruste sig til det afgørende Slag gjorde Korniloffolkene alt for at anbringe deres Folk overalt i Petrograd, navnlig Officererne. Det blev besluttet at sende en særlig Troppeafdeling til Petrograd for at besætte Byen i det gunstige Øjeblik. Allerede den 26. August ankom Chefen for III Kavallerikorps, General Krymof, til Mogilef; det var ham, der deltog i »Paladsrevolutionen« lige før Februarrevolutionen. Kornilof gav Krymof Ledelsen af Ekspeditionen mod den revolutionære Hovedstad. Krymof fik Paalæg om, saa snart de første Efterretninger om »Bolsjevikernes« Aktion indløb, uopholdelig at besætte Petrograd, indføre Belejringstilstand, afvæbne Garnisonstropperne, jage Sovjetterne fra hinanden, arrestere deres Medlemmer, afvæbne Kronstadt o. s. v.

Den 2. September blev der gjort Alvor af den Trusel, som Kornilof havde talt om paa Rigskonferencen. Riga blev overgivet til Tyskerne, Vejen til Petrograd laa aaben. Selvfølgelig skød Kornilofs Hovedkvarter hele Skylden over paa Soldaterne. Men Riga blev udleveret af Generalerne. Det er uimodsigeligt bevist gennem den rumænske Gesandt Diamandis Telegram til sin Regeringschef Bratianu.

Gesandten telegraferede om sin Samtale med Kornilof:

> »Generalen tilføjede, at Tropperne havde rømmet Riga paa hans Befaling og var gaaet tilbage, fordi han foretrak at miste Territorium fremfor at miste Hæren. *General Kornilof regner ogsaa med det Indtryk, som Rigas Indtagelse vil gøre paa den offentlige Mening, for at opnaa øjeblikkelig Genoprettelse af Disciplinen i den russiske Hær.*«[441]

Faktisk gav Rigas Fald Kornilof Mulighed for paany at trænge paa hos den provisoriske Regering for at faa gennemført det forlængst opstillede Program. Specielt forlangte Generalen, at Petrograds Militærkreds i operativ Henseende blev underlagt

ham. Den provisoriske Regering gik ind paa dette Krav, blot med den Indskrænkning, at Petrograd og Omegn skulde skilles ud fra Hovedkvarterets Omraade og direkte underlægges Krigsministeren; dette holdt særlig Kerenski fast ved. Den 6. September rejste Savinkof til Hovedkvarteret og meddelte Kornilof, at den provisoriske Regering havde antaget Generalens »Memorandum«. Savinkof bekræftede Nødvendigheden af at overføre III Kavallerikorps til Petrograds Nærhed, af Hensyn til »mulige« Forviklinger. Det III Kavallerikorps, til hvilket ogsaa den »vilde Division« hørte, satte sig i Bevægelse mod Hovedstaden.

Begivenhederne var i Skred, de antog en for Revolutionen truende Karakter.

Den 7. September sendte Hovedkvarteret et Telegram til Ataman Kaledin i Novotsjerkask om at overføre en bereden Kosakdivision til Finland via Moskva, og I kaukasiske Kavallerikorps, der stod i Finland, fik Befaling til at marchere mod Petrograd.

Fra Fronten blev skyndsomst kaldt ca. 3.000 Officerer til Hovedkvarteret under Paaskud af, at de skulde lære nye Typer Mine- og Bombekastere at kende. Man anmodede om, at der blev sendt tilforladelige Folk, helst Officerer i aktiv Tjeneste. Ved Ankomsten fik de forklaret, at det ikke drejede sig om en yderligere Uddannelse, men at der i Petrograd ventedes en Aktion fra Bolsjevikernes Side. Kornilof havde med Kerenskis Tilslutning sendt Kosaktropper til Hovedstaden, og muligvis blev Kornilof nødt til midlertidigt at udraabe sig til Diktator. Alle Officerer fik Løfte om, at hver vilde faa stillet 5—10 Officerselever til Raadighed; de fik Dagpenge og blev sendt til Petrograd for at »genoprette Ordenen«. Den 9. September fik General Krymofs III Korps Befaling til, i Tilfælde af, at Jernbanelinjerne blev ødelagt, at marchere i feltmæssig Orden mod Petrograd.

Den revolutionære Hovedstad var indesluttet i en Ring. Det saa ud til, at man havde forudset alt. I Hovedkvarteret haabede man paa et hurtigt Resultat. Man antog, at ingen vilde rejse sig til Forsvar for den provisoriske Regering.

»Ingen vil forsvare Kerenski. Det hele er kun en Spadseretur, alt er forberedt,«[442] skrev General Krasnof senere om Stemningen i Hovedkvarteret i Kornilofdagene.

Den provisoriske Regering var underrettet om alle den Øverst-

kommanderendes Forberedelser. Kerenski skyndte sig at opfylde alle Kornilofs Krav for at lette hans Forholdsregler. Et Vidne til Begivenhederne, General Alexejef, bekræftede denne Omstændighed i et Brev til Miljukof:

> »Kornilofs Aktion var ingen Hemmelighed for Regeringens Medlemmer. Dette Spørgsmaal blev drøftet af Savinkof og Filonenko og gennem dem med Kerenski.«[443]

Men Bevægelsens Omfang forskrækkede Kornilofs Medskyldige. Kerenski forstod, at Kornilofs Aktion vilde ruske Masserne op, at Hæren og Bønderne vilde rejse sig mod Kontrarevolutionen. Kerenski, de Socialrevolutionære og Mensjevikerne følte, at den revolutionære Bølge vilde skylle Kompromismagerne bort sammen med Kornilof. Derfor foretog Kerenski, efter at være blevet underrettet om Kornilofs Aktion, en brat Frontændring og besluttede at gribe til Forholdsregler mod »Rebellerne«. De socialrevolutionær-mensjevikiske Forræderes politiske Beregning var tydelig nok: de vilde vise, at Kornilof marcherede mod Petrograd mod deres Vilje, de vilde overbevise Arbejderne om, at Mensjevikerne og de Socialrevolutionære »forsvarede« Revolutionen, de vilde give sig ud for at være Revolutionære, for derved at hæve deres Anseelse.

Kerenski havde ogsaa rent personlige Bevæggrunde. Han vidste, at »Landet søger et Navn«, og ansaa sit eget »Navn« for fuldtud egnet. Han havde længe mistroisk iagttaget, hvordan Kornilof rykkede i Forgrunden, han havde endog forsøgt at afsætte ham, men det havde de borgerlige Organisationer modsat sig. Den engelske Gesandt gav rammende Udtryk for Rivaliseringen mellem de to Aspiranter til Diktatorposten, da han den 3. September skrev i sin Dagbog:

> »Kerenski, som i den sidste Tid var blevet noget ør i Hovedet, og hvem man spottende gav Navnet »den lille Napoleon«, anstrengte sig af alle Kræfter for at finde sig til Rette i sin nye Rolle, han antog visse Positurer, som Napoleon yndede, og tvang begge sine Adjudanter til at staa ved Siden af sig under hele Konferencen. Det synes mig, at Kerenski og Kornilof ikke holder særlig meget af hinanden,

men den vigtigste Garanti for os bestaar i, at i hvert Fald paa det nuværende Tidspunkt kan ingen af dem klare sig uden den anden. Kerenski kan ikke regne med at genoprette Militærmagten uden Kornilof, den eneste Mand, der kan tage Hæren i sin Haand. Samtidig kan Kornilof ikke undvære Kerenski, der trods sin synkende Popularitet er den eneste Mand, der med betydelig Virkning kan tale til Masserne og kan faa dem til at godkende de energiske Forholdsregler, man maa gribe til i Baglandet, hvis Hæren skal komme igennem en fjerde Vinterkampagne.«[444]

Kornilof selv var ogsaa af den Mening, at man foreløbig maatte regne med Kerenski. Generalen optog ikke tilfældigt Kerenski i sin Liste over den nye Regering. Kornilofs politiske Raadgivere — Savoiko, Savinkof, Filonenko — forsikrede ham, at et Samarbejde med Kerenski var muligt.

Kerenski hørte nok om Sammensværgelsens Forberedelse i Hovedkvarteret, men han kunde ikke faa Enkeltheder at vide. Den 4. September kom den tidligere Minister V. N. Lvof til ham og fortalte ham, at »flere af det offentlige Livs Grupper« var stemt for en Omdannelse af hans Kabinet. Paa Kerenskis Spørgsmaal, hvem Lvof tænkte paa, hentydede denne til Hovedkvarteret.

Kerenski forstod, at han med Lvofs Hjælp kunde faa Enkeltheder om Sammensværgelsen at vide, og besluttede at betjene sig af denne Mellemmand. Den 6. September opsøgte Lvof Kornilof og lod denne forstaa, at han var kommet paa Ministerpræsidentens Foranledning; Kerenski ønskede at høre Generalens Mening om Situationen i Landet. Kornilof bad Mellemmanden komme igen den 7. September. Næste Formiddag overrakte den Øverstkommanderende Lvof følgende Krav:

1. Indførelse af Krigstilstand;
2. Alle Ministre skal træde tilbage, Ministerpræsidenten iberegnet, Ministeriernes midlertidige Ledelse overgives Ministrenes Stedfortrædere, indtil den Øverstkommanderende har dannet Ministerium.

Den 8. September Kl. 7 Aften blev Lvof modtaget af Kerenski i Vinterpaladset. Kerenski troede ikke paa Lvofs Meddelelser og

foranledigede ham til at fremlægge Kornilofs Krav skriftligt. Derpaa lod Kerenski sig om Aftenen Kl. 8,30 sætte i direkte Telegrafforbindelse med Kornilof og opfordrede Lvof til at overvære Samtalen. Lvof blev forsinket, og Kerenski besluttede at tale med Kornilof ikke blot i sit eget Navn, men ogsaa i den fraværende Lvofs Navn.

»*Kerenski:* God Dag, General. Her taler Vladimir Nikolajevitsj Lvof og Kerenski. Vær venlig at bekræfte, at Kerenski kan handle i Henhold til de af Vladimir Nikolajevitsj overbragte Informationer.

Kornilof: God Dag, Alexander Fedorovitsj. God Dag, Vladimir Nikolajevitsj. Jeg bekræfter paany Fremstillingen af den Situation, i hvilken Landet og Hæren efter min Mening befinder sig, en Fremstilling, jeg har givet overfor Vladimir Nikolajevitsj; jeg gentager, at de sidste Dages Tildragelser og de nu forestaaende Begivenheder bydende kræver en fuldstændig entydig Afgørelse i den allerkorteste Frist.

Kerenski (for Lvof): Jeg, Vladimir Nikolajevitsj, spørger Dem: Skal man gennemføre den entydige Beslutning, som De bad mig overbringe Alexander Fedorovitsj strengt personlig; uden en saadan Bekræftelse fra Dem personlig tøver Alexander Fedorovitsj med at tro mig fuldt ud.

Kornilof: Javel, jeg bekræfter, at jeg har bedt Dem overbinge Alexander Fedorovitsj min indtrængende Bøn om at komme til Mogilef.

Kerenski: Jeg, Alexander Fedorovitsj, forstaar Deres Svar som en Bekræftelse af de Ord, Vladimir Nikolajevitsj har overbragt mig. Det er mig umuligt at rejse i Dag, jeg haaber at kunne tage afsted i Morgen. Skal Savinkof med?

Kornilof: Jeg beder indtrængende om, at Boris Viktorovitsj kommer sammen med Dem. Det, jeg har sagt til Vladimir Nikolajevitsj, gælder i samme Grad for Boris Viktorovitsj. Jeg anmoder Dem meget om ikke at udskyde Deres Afrejse længere end til i Morgen. Jeg beder Dem om at tro mig, at kun Bevidstheden om Øjeblikkets Alvor tvinger mig til at bede Dem saa indtrængende.

Kerenski: Skal vi kun komme i Tilfælde af de Aktioner, om hvilke der gaar Rygter, eller i alle Tilfælde?

Kornilof: I alle Tilfælde.

Kerenski: Farvel, vi ses snart.

Kornilof: Farvel.«[445]

Efter denne Samtale traf Kerenski Lvof paa Trappen og bad ham ind til sig. I et Sideværelse var en Medhjælper hos Militsens Chef, Balavinski, skjult. Kerenski foranledigede Lvof til at gentage sin Beretning i Nærværelse af det skjulte Vidne. Da Kerenski paa denne provokatoriske Maade havde faaet Kornilofs Forslag bekræftet, erklærede han pludselig Lvof for anholdt. Selv skyndte han sig til den provisoriske Regerings Møde. Ministerpræsidenten aflagde Beretning om Lvofs Adfærd, fremlagde alle Telegrafstrimlerne med Samtalen og krævede ekstraordinære Fuldmagter til Kamp mod Kornilofs Oprør. Kerenskis Optræden kom som et Lyn fra en klar Himmel for Kadetministrene. Alle havde de Kendskab til Sammensværgelsen. Alle havde de ventet Aktionen og forberedt den, og nu væltede Regeringens Chef pludselig Brikkerne. Kadetterne anstrengte sig for at bilægge Konflikten »uden Snak og Opsigt«. Miljukof søgte at overbevise Kerenski om, at den reale Magt var paa Kornilofs Side, at denne handlede patriotisk og maatte støttes af alle »levende Kræfter i Landet«. Miljukof og General Alexejef gjorde sig alle Anstrengelser for at bortrydde »Misforstaaelserne« hos Ministerpræsidenten og opnaa en Forstaaelse mellem Kerenski og Kornilof. Kadetministrene Kokosjkin, Jurenjef, Oldenburg og Kartasjef demissionerede atter for derved at gøre det lettere for Kornilof at gennemføre sin Plan.

Kadetbladet »Rjetsj« forsøgte i sin Spidsartikel den 11. September at føre det hele tilbage til en simpel Misforstaaelse; den stillede sig dermed aabenlyst paa Kornilofs Side. Den 12. September udkom »Rjetsj« med en tom Spalte. Den Spidsartikel, i hvilken Kadetterne aabent solidariserede sig med Kornilof, maatte i sidste Minut tages ud, efter at Kornilofkuppet havde vist sig at være haabløst. Spidsartiklens Tekst er dog blevet opbevaret i Arkivet. Kadetterne spurgte i denne Artikel:

»Hvad skal man svare paa den Beskyldning, at de nuværende Begivenheder er en Sammensværgelse mod Revolu-

tionen med det Maal at befri sig for Demokratiets Udvækster? General Kornilof er ingen Reaktionær, hans Maal har intet tilfælles med Kontrarevolutionen, det fremgaar af hans bestemte Erklæring, der med sin uforlignelige Enkelhed karakteriserer Soldaten, hvis Aand og Hjerte er fri for enhver Underfundighed. General Kornilof søger Veje til at føre Rusland til Sejr over Fjenden, Veje, der kan give Folkeviljen Udtryk i den konstituerende Forsamlings fremtidige Opbygningsarbejde. Det falder os saa meget lettere at slutte os til denne Formulering af de nationale Maal, som vi allerede længe før General Kornilof har talt i det samme Sprog. ... Vi er ikke bange for at sige, at General Kornilof har forfulgt de samme Maal, som vi betragter som nødvendige for Fædrelandets Frelse.«[446]

»Rjetsj« Spidsartikel retfærdiggør fuldstændig Lenins Karakteristik af Kadetterne som »Korniloffolk«.

Ogsaa Entente-Diplomaterne forsøgte at forsone de to Aspiranter til Diktatorposten: den engelske Gesandt Buchanan var underrettet om Sammensværgelsen og støttede Kornilof. Med Buchanans Vidende drog engelske Panservogne sammen med det III Korps mod Petrograd.

»Alle mine Sympatier var paa Kornilofs Side«[447], indrømmede Englænderen i sine Memoirer. Den engelske Presse søgte omhyggeligt at skjule, at engelske Panservogne tog Del i Kornilofeventyret. Den officielle Avis »Times« skrev den 16. Oktober 1917 helt oprørt, at Historien om Panservognene var rent Opdigt og ondsindet Usandhed. Under Pres af den engelske Gesandt drog den provisoriske Regering endog Redaktøren af den bolsjevikiske Avis »Socialdemokrat« i Moskva til retsligt Ansvar for »Bagvaskelse«. Vi er nu i Besiddelse af et Dokument, der tilfulde bekræfter Englændernes Forbindelse med Korniloffolkene. Det er et Iltelegram fra en af de førende Korniloffolk, General Romanofski, af 10. September:

»Til Generalkvartermester 7. Giv uopholdelig Kommandøren for den britiske Panserafdeling Befaling til at sende samtlige Kampvogne, inklusive Fiat-Vognene, med alle Officerer og hele Bemandingen *til Brovary til Kommandør-Løjt-*

nant Soames. Derhen skal ogsaa sendes de Kampvogne, der befinder sig i *Dubrovka*. 6429«.[448]

Senere maatte Imperialisterne aabent indrømme deres Deltagelse i Kornilofkuppet. De amerikanske Officerer røbede under en Strid med Englænderne, hvad disse for enhver Pris vilde skjule. Det hedder ikke med Urette, at naar to Tyve strides, kommer Sandheden for Dagens Lys. Den amerikanske Oberst Robins offentliggjorde sin Samtale med den engelske General Knox. Denne Samtale fandt Sted i Petrograd kort efter Kornilofkuppets Sammenbrud. Robins beretter:

> »Han (General Knox — *Red.*) fortsatte: »De burde gaa med Kornilof« — og han rødmede, da han kom i Tanker om, at det var mig bekendt, at de engelske Officerer fulgte den fremrykkende Kornilof i russiske Uniformer paa engelske Tanks og nær havde aabnet Ilden mod Korniloftropperne, da disse vægrede sig ved at marchere længere end til Pskof.«[449]

I Kornilofkuppets Dage gjorde den engelske General Knox, der var den engelske Generalstabs Repræsentant ved den provisoriske Regering, alt, hvad der stod i hans Magt, for at fremme den militære Omvæltning. Og naar Kornilofeventyret brød sammen, saa er det mindst af alt den engelske Generals Skyld.

Kerenski forsøgte, støttet af Sovjetternes alrussiske Centraleksekutivkomité, at organisere Petrograds Forsvar. Men de eneste, der virkelig kunde slaa Kornilof tilbage, var Bolsjevikerne.

3.

Generalernes Eventyr slaas ned

Bolsjevikernes Parti havde længe fulgt Forberedelserne til Kornilofkuppet. Skønt Kadetterne, Mensjevikerne og de Socialrevolutionæres Regering havde sat Partiet udenfor Loven, kunde det dog advare Arbejderklassen mod det planlagte Kup og slaa Alarm allerede ved de første Efterretninger. Partiet vidste, at Regeringen var indviklet i den kontrarevolutionære Sammen-

sværgelse; derfor manede det Masserne til Kamp, ikke for Kerenski, men til Forsvar for Revolutionen, mod Kornilof og hans Kolonner.

Bolsjevikernes Parti mobiliserede alle Kræfter mod Korniloffolkene.

I et ekstraordinært Møde i det bolsjevikiske Partis Petrogradkomité den 9. September vedtog man at oprette en særlig Vagttjeneste ved Petrogradkomitéen og ogsaa Vagttjenester af Bydelskomitéernes Medlemmer og Repræsentanter for Arbejderne i Fabrikerne i de enkelte Bydele. I alle Bydele blev Agitatorerne samlet. Partiet kaldte Arbejderne ud til Forsvar.

Partiets Opfordring blev fulgt af hele Petrograds Arbejderklasse, der havde overbevist sig om Mensjevikernes og de Socialrevolutionæres Forræderrolle. Mens den røde Gardes Afdelinger hidtil var blevet organiseret og uddannet illegalt, skete det nu helt aabenlyst.

Bolsjevikerne traadte ind i den Komité til Kamp mod Kontrarevolutionen, som var blevet dannet ved Sovjetternes alrussiske Centraleksekutivkomité, men paa den Betingelse, at Arbejderne blev bevæbnet, og at de, der var blevet fængslet paa Grund af deres Deltagelse i Julidemonstrationen, blev løsladt. Disse Betingelser blev straks opfyldt.

Det samme Billede frembød Moskva og Provinsen, der fulgte Appellen til Kamp mod Generalernes Kontrarevolution. Overalt begyndte man at organisere Arbejderkampgrupper. I en Række Byer blev der oprettet Revolutionskomitéer. Arbejderne forlangte, at man løslod de fængslede Bolsjeviker og overgav hele Magten til Sovjetterne.

Mod Korniloffolkene sendtes Afdelinger af den røde Garde. Ved Petrograd blev der gravet Skyttegrave og anlagt Pigtraadsspærringer. I Hast blev der anskaffet Vaaben, formeret Afdelinger, trykt Millioner af Flyveblade.

Bolsjevikerne kaldte ogsaa Petrogradgarnisonen ud til Forsvar. Garnisonens Regimenter svarede med at fordrive de socialrevolutionær-mensjevikiske Kommissærer fra deres Midte og erstatte dem med Bolsjeviker. Til de Socialrevolutionæres og Mensjevikernes Skræk viste det sig, at ikke blot Petrogradgarnisonen, men ogsaa Flertallet af Matroserne i den baltiske Flaade stod paa Bolsjevikernes Side. Kerenski, der anede Uraad, erklærede pate-

tisk, at han gav sig ind under Bolsjevikernes Beskyttelse, hvortil Bolsjevikerne svarede, at de havde en vigtigere Opgave at opfylde.

Agitationen satte ind blandt Korniloftropperne.

Jernbanefolkene brød Jernbaneskinnerne op og forsinkede paa enhver Maade Kornilofs Troppeforsendelser til Petrograd.

Ved Luga, hvorfra Korniloffolkene til Fods vilde marchere mod Petrograd, opstod der en Forsinkelse; Sovjetten i Luga afslog General Krymofs Ultimatum og forlangte, at hans Kosakker skulde gaa udenom Luga, naar de marcherede mod Petrograd.

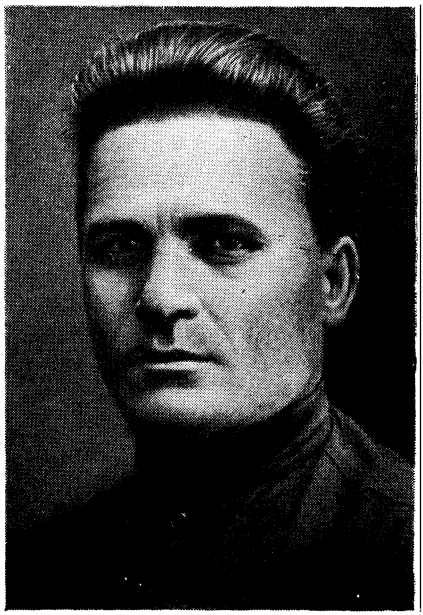

S. M. Kirof

De Arbejdendes beslutsomme Modstand mod Kornilofeventyret bragte Opløsning i de Sammensvornes Tropper. Den 12. September kom nogle Kosakker fra Dondivisionen til Lugasovjetten og foreslog at arrestere General Krymof og at underordne sig den provisoriske Regerings Bestemmelser. Korpskommandøren undgik kun at blive fængslet, fordi en Repræsentant for Kerenski kom til Stede; sammen med denne begav Krymof sig straks til Petrograd. Krymof, der havde overbevist sig om, at Soldaterne blankt nægtede at kæmpe mod de revolutionære Afdelinger, skød sig i Fortvivlelse.

Den »vilde Divisions« Offensiv sluttede paa samme Maade som Kosakregimenternes Offensiv. Der blev sendt en muhammedansk Delegation ud til dem.

Initiativet til at afsende en muhammedansk Delegation stammede fra S. M. Kirof. Han arbejdede 1917 i Vladikavkas. I September 1917 kom Kirof efter Beslutning af den bolsjevikiske

Organisation og Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjet i Vladikavkas til Petrograd. Under Kornilofbegivenhederne befandt han sig i Moskva. Da Kirof hørte, at den »vilde Division«, der ogsaa havde Afdelinger af Bjergfolk, deltog i Kornilofeventyret, foreslog han Moskvasovjetten at sende en Delegation fra Bjergfolkenes Centralkomité i Vladikavkas til den »vilde Division«. Moskvasovjetten satte sig telegrafisk i Forbindelse med Vladikavkas.

Delegationen ankom og forklarede Kornilofs Soldater deres Foresattes virkelige Hensigter. Det var nok til at gøre den »vilde Division« fuldstændig uskadelig for Revolutionen.

Ogsaa i Petrograd hentede Korniloffolkene sig en Fiasko. Officererne, der var sendt derhen i Forvejen, morede sig paa Restauranterne og brugte de Penge, som de havde faaet til at organisere Omvæltningen med. Denikin skriver i sine Erindringer:

> »Chefen for Militærorganisationen i Petrograd, Oberst S., blev længe eftersøgt forgæves. Det viste sig, at han af Angst for Forfølgelser var flygtet til Finland og havde taget de sidste Rester af Organisationens Penge, ca. 150.000 Rubler, med sig.«[450]

Det samme fortæller en anden Kornilofmand, Kadetten Miljukof.

Ogsaa selve Hovedkvarteret kom helt i Opløsning. Det var isoleret og levede sine sidste Dage i Angst og Bæven. Selv Georgijefski-Bataljonen afslog at støtte Kornilof. Ved Fronten og i Hovedkvarteret lod Armékomitéerne arrestere Generalerne Denikin, Markof, Lukomski, Romanofski o. a., som aabent var gaaet ind for Kornilof.

Likvideringen af Kornilofkuppet nærmede sig sin Afslutning. Den 12. September afsatte den provisoriske Regering Kornilof som Øverstkommanderende og lod ham anklage for Oprør. Posten som Øverstkommanderende overtog Kerenski. Til Stabschef blev udnævnt General Alexejef, der ogsaa havde været Stabschef under Tsaren — den samme General, som under Rigskonferencen havde forhandlet med Kornilof om, hvem der skulde være Diktator.

Kornilofkuppet var slaaet fejl. Det var ikke lykkedes Godsejerne og Bourgeoisiet at knuse Revolutionen. Men Borgerkrigen, som Generalerne havde paabegyndt, bevirkede, at Styrkeforholdet ændrede sig brat.

Lenin skrev i sin Vurdering af Kornilofopstanden:

> »Kornilofopstandens historiske Betydning bestaar netop i, at den med overordentlig Styrke har aabnet Folkemassernes Øjne for den Sandhed, der er blevet og stadig bliver tilsløret af de Socialrevolutionære og Mensjevikernes Kompromisfraser, nemlig: Godsejerne og Bourgeoisiet med Kadetpartiet i Spidsen og fulgt af Generalerne og Officererne har organiseret sig, de er parat til at begaa og begaar allerede de mest uhørte Forbrydelser, de er parat til at udlevere Riga (og derefter ogsaa Petrograd) til Tyskerne, til at aabne Fronten for dem, til at lade de bolsjevikiske Regimenter skyde ned, til at anstifte Oprør, til at føre Tropperne med den »vilde Division« i Spidsen mod Hovedstaden o. s. v., altsammen for at sikre Bourgeoisiet hele Magten, for at befæste Godsejernes Magt paa Landet, for at drukne Landet i Arbejdernes og Bøndernes Blod.«[451]

Massebevægelsen rev ogsaa de Socialrevolutionære og Mensjevikernes Tilhængere med. De borgerlige Førere anstrengte sig ivrigt for at skjule deres Forbindelse med Kornilofkuppet. Ved deres Geskæftighed forsøgte de at faa Folkemasserne til at tro, at ogsaa Kompromismagernes Partier deltog i Kampen mod Kontrarevolutionen. Førerne for de Socialrevolutionære og Mensjevikerne traadte ind i Komitéerne, der organiserede Forsvaret mod Kornilof, affattede støjende Resolutioner og bedyrede deres Troskab mod Revolutionen.

Men Kampen gik sin Gang uanset Kompromismagerne. Endnu engang, ligesom i Februardagene, blev Sovjetterne Arbejdernes og Bøndernes Kamp- og Masseorganisationer. Sovjetterne livede op igen og begyndte at udvikle sig. Magten laa paany hos Sovjetterne; Arbejderne fik igen Vaaben i Hænde. Der opstod atter en Situation, hvor det i en vis Forstand viste sig muligt at anvende den gamle Taktik fra før Julidagene.

I Pressen foreslog Lenin de Socialrevolutionære og Mensje-

vikerne, at Sovjetterne skulde tage Magten, paa Betingelse af fuldstændig Agitationsfrihed for Bolsjevikerne og frie Nyvalg til Sovjetterne.

Men kun en ganske kort Tid var det muligt at vende tilbage til den gamle Taktik — at give Sovjetterne Magten ad fredelig Vej. De Socialrevolutionæres og Mensjevikernes revolutionære Rus fortog sig meget hurtigt. De havde sluttet sig fast til den borgerlige Regering og efter Kornilofs Nederlag søgte de igen ind i den borgerlige Fold.

Statens Ledelse blev for en Tid overladt et Direktorium, bestaaende af Kerenski, M. I. Teresjtsjenko, den nylig udnævnte Krigsminister A. I. Verkhofski, Marineminister Verderofski og Postminister A. M. Nikitin.

Bolsjevikernes sidste Forsøg paa ad fredelig Vej at faa Magten lagt i Sovjetternes Hænder endte resultatløst. Men dette Forsøg viste endnu engang, at Magten *kun* kan erobres *ved Opstand* mod den borgerlige Regering og den smaaborgerlige Blok. Parolen »Al Magt til Sovjetterne« kom paany paa Dagsordenen. Men nu klang den anderledes, thi Sovjetterne selv havde ændret sig.

> »Parolen »Al Magt til Sovjetterne« blev paany sat paa Dagsordenen,« skrev Stalin, »men nu betød denne Parole ikke mere det samme som paa det første Stadium. Dens Indhold havde forandret sig principielt. Nu betød denne Parole fuldstændigt Brud med Imperialismen og Magtens Overgang til Bolsjevikerne, thi Flertallet af Sovjetterne var allerede nu blevet bolsjevikiske. Nu betød denne Parole, at Revolutionen, gennem Opstanden, gik direkte over til Proletariatets Diktatur, ja mere endda, nu betød denne Parole Organisering og statslig Udformning af Proletariatets Diktatur.«[452]

Den væbnede Opstand stod paa Dagsordenen.

TIENDE KAPITEL

Landets Økonomi bryder sammen

1.

Kapitalisternes Sabotage

Kornilofs Sammensværgelse var slaaet fejl. Men takket være de Socialrevolutionære og Mensjevikerne forblev Magten i Bourgeoisiets Hænder. Kapitalisterne, der ikke vovede at optræde aabent, indledede en Offensiv mod Arbejderklassen efter Rjabusjinskis Recept: de begyndte at organisere Hungeren.

En Katastrofe trak op over Landet. Jernbanetrafiken var fuldstændig brudt sammen. Brændstofudvindingen gik tilbage. Korntilførslen gik ned. Krigen skærpede det almindelige Forfald. Sammenbrudet var uundgaaeligt. Men Regeringen undlod ikke blot at tage ekstraordinære Skridt til Bekæmpelse af Hungersnøden, men organiserede aabenlyst en økonomisk Kornilofaffære. Regeringens Medlemmer snakkede meget om Kontrol og Regulering af Industrien. I Virkeligheden undergravede de deres egne »Forholdsregler«, forhalede Afgørelserne, skabte uhaandterlige, bureaukratiske Organer, som de helt og holdent stillede under Kapitalisternes Formynderskab.

Ved Aabningen af Mødet den 3. August i det lige oprettede

økonomiske Raad erklærede Kerenski stortalende, at det nye Organs Opgave var

> »at udarbejde en Plan og efterhaanden regulere hele Landets økonomiske og finansielle Liv, ud fra det Princip, at alle Interesser skal underordnes Statens Interesser.«[453]

Samtidig blev der skabt en økonomisk Hovedkomité som udøvende Organ for det økonomiske Raad, men Komitéens Instruks gjorde den til et selvstændigt Organ. Dens Beslutninger kunde kun ophæves af den provisoriske Regering. Komitéens Viceformand, N. N. Savin, en kendt Repræsentant for Industrikredse, indrømmede den 22. August i et Møde i det økonomiske Raad, at han ikke selv vidste, »hvilke Opgaver den økonomiske Komité havde«[454]. Den 25. September erklærede Medlemmerne af den økonomiske Hovedkomité for deres Vedkommende, at det økonomiske Raad kunde hindre Komitéens Virksomhed, og Landbrugsministeriets Repræsentant, N. I. Rakitnikof, kaldte direkte Raadet og det Nævn, som blev knyttet til Komitéen, for ubrugelige Organer.

Virvaret øgedes ved, at man beholdt de »særlige Nævn«, der blev oprettet allerede i Tsarens Tid. Et særligt Nævn for Forsvaret, der var udstyret med ekstraordinær Myndighed, traf Afgørelser i de vigtigste Spørgsmaal om Landets økonomiske Liv. I Spidsen for dette stod P. I. Paltsjinski, en Ingeniør, som tidligere havde arbejdet i Guldindustrien og ved Jernbaneanlæg. Paltsjinski var samtidig Handels- og Industriministerens Stedfortræder, Formand for det særlige Nævn for Forsvaret og Overdirektør for Metal- og Brændselsforsyningen. I alle disse tre Organisationer optraadte han med samme Skarphed mod Revolutionen. Lenin skrev om ham:

> »Paltsjinski erhvervede sig i denne Kamp den sørgeligste og videste Berømmelse i hele Rusland. Han arbejdede bag Regeringens Ryg, traadte ikke aabent frem for Folket (ganske som Kadetterne yndede at gøre, idet de helst skød Tsereteli frem »for Folket«, mens de selv i al Stilhed tog sig af de vigtigste Sager).
>
> Paltsjinski bremsede og saboterede alle de alvorlige For-

holdsregler fra de spontant opstaaede demokratiske Organisationer, thi ikke en eneste alvorlig Forholdsregel kunde gennemføres, uden at Pengesækkenes umaadelige Profiter og Udskejelser led Afbræk«.[455]

Den provisoriske Regering vovede ikke at afskaffe det gamle tsaristiske, bureaukratiske »særlige Nævn« for Forsvaret, men derimod vendte den sig skarpt mod de demokratiske Organisationer, mod alle Arter af Komitéer for Forsyningen og mod Sovjetternes Levnedsmiddelkommissioner, som nedefra bekæmpede Hungeren. Paltsjinski blev ligefrem berømt ved, at han ganske simpelt ophævede de demokratiske Organisationers Anvisninger. Med andre Ord, Regeringen selv gjorde intet, men den hindrede de Arbejdende i at bekæmpe den truende Katastrofe.

Den »republikanske« Regering lod kun forsvindende faa Arbejdere faa Plads i sine regulerende Organer. I det økonomiske Raad var der 10 Repræsentanter for den provisoriske Regering, 12 Repræsentanter for borgerlige Organisationer (Byforbundet, Handels- og Industriforbundet o. s. v.) og 6 Professorer, men kun 9 Repræsentanter for Sovjetterne og Fagforeningerne. Den økonomiske Komité, som var et arbejdende Organ, bestod af Repræsentanter for Ministerierne, der var udnævnt af Regeringen, Ministerpræsidenten var Komitéens Formand. Repræsentanter for de Arbejdende kunde overhovedet ikke optages i Komitéen. De fik kun Sæde i det Nævn, der blev knyttet til Hovedkomitéen. Men selv her var der kun 3 Repræsentanter for Sovjetterne og Fagforeningerne mod 10 Repræsentanter for det økonomiske Raad, 6 for de borgerlige Organisationer, 14 for Regeringsorganerne, 13 Direktører for Forsyningsvæsenet og en Række Enkeltpersoner, som Komitéen havde udnævnt. Disse tre Arbejdere skulde dække over, at der i Hovedkomitéen fuldstændig manglede Repræsentanter for Demokratiet. En hel Flok indædte, gamle Bureaukrater mod 3 Repræsentanter for de Arbejdende — det var Styrkeforholdet i de Organer, den provisoriske Regering havde skabt. Da Hovedkomitéen drøftede en Forordning om økonomiske Raad i de enkelte Distrikter, beskæftigede den sig særlig med deres Sammensætning og drøftede dette i talrige Møder. Komitéens Formand berettede, at Demokratiets Repræsentanter forlangte Halvdelen af Pladserne, men det lod sig ikke

gøre, da de Industrielle vilde boykotte saadanne Raad. Han fremhævede, at det rigtigste vilde være at anvende det Fordelingsprincip, som gjaldt i den økonomiske Hovedkomité — d. v. s., at Demokratiets Repræsentanter skulde have en Fjerdedel af Pladserne. Af Frygt for Sabotage fra Kapitalisternes Side vedtog Komitéen Formandens Forslag.

I Form af det økonomiske Raad, Hovedkomitéen og Distrikternes økonomiske Raad skabte Regeringen Kornilofske Centrer paa det økonomiske Omraade.

Mens de »regulerende Organer« drøftede Sammensætningen af deres Komitéer og Kommissioner og bedrog Folket med Løfter om Kontrol og Varetælling, spekulerede Bourgeoisiet uden Hæmninger. Varerne forsvandt fra Markedet. Arbejderne og de Arbejdende maatte staa i Kø i Timevis for at faa deres Hungerrationer, mens man »underhaanden« kunde faa en hvilken som helst Vare i en hvilken som helst Mængde. Kapitalisterne spekulerede og tjente paa Aktier i Industriforetagender, som for Størsteparten kun fandtes paa Børsen, men ikke eksisterede i Virkeligheden. I ni Maaneder af 1916 blev der dannet 150 Aktieselskaber med en Kapital paa 209,53 Millioner Rubler, fra Marts til Juni 1917 — 52 Aktieselskaber med en Kapital paa 138,65 Millioner Rubler, men alene i August 1917 opstod der 62 Aktieselskaber med en Kapital paa 205,35 Millioner Rubler. I September antog denne Udvikling et enestaaende Omfang: der blev dannet ikke mindre end 303 Aktieselskaber med en samlet Kapital paa 800 Millioner Rubler. Der indløb Bjerge af Andragender om Oprettelse af Aktieselskaber. Gennem ni Maaneder af 1917 blev der givet Tilladelse til at oprette nye Selskaber med en Aktiekapital paa 1,9 Milliarder Rubler — eller 6,5 Gange saa mange som i Aaret 1913. De gamle Aktieselskaber fik Lov til at udstede Aktier til et Beløb af 1,5 Milliarder Rubler — d. v. s. 6 Gange saa meget som i 1913. Det samlede Aktiepaalydende i Rusland oversteg endog Englands. Hovedparten af disse Emissioner skete fra Juli til September.

Naar man tager i Betragtning, at Grundkapitalen i de i 1917 dannede Aktieselskaber androg 469,51 Millioner Rubler, mens der skulde udstedes Aktier til et Beløb af omtrent 2 Milliarder Rubler, bliver det klart, hvilke vældige Spekulationer Kapitalisternes havde planlagt.

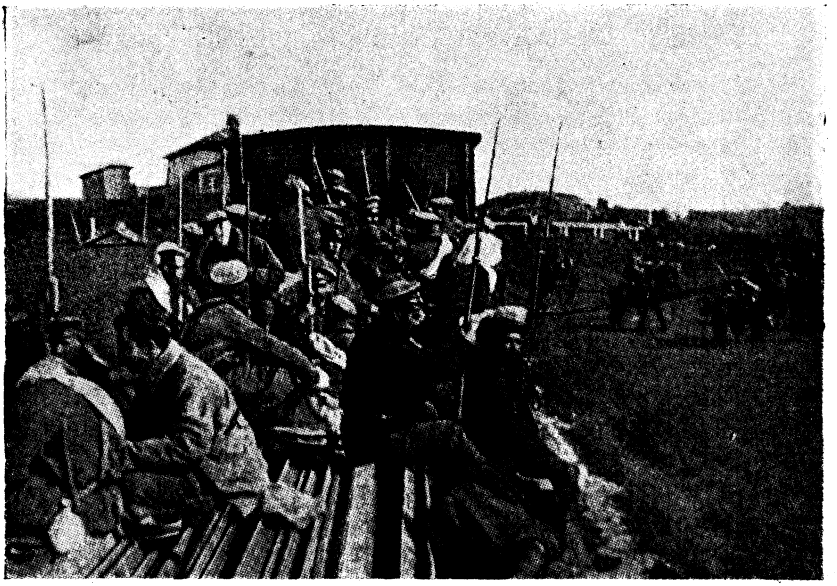

Flugten fra Fronten

Bladet »Djen«, som aabenlyst støttede Bourgeoisiet, skrev den 19. August:

> »Mens hele Industrien staar foran et Sammenbrud, mens Fabrikerne bliver lukket eller kommer under Statens Ledelse som Følge af de altfor store Udgifter ... bliver disse eller lignende Bedrifters Aktier uden nogen Grund eller Mening jobbet Snese eller Hundreder af Rubler i Vejret paa Børsen, og Milliondifferencerne gaar daglig i Lommerne paa Bankiérerne, skumle Kulissefigurer (forhenværende Børsjobbere) og det spekulerende Publikum.«[456]

Spekulationen drev den sammenbrydende Økonomi i Afgrunden.

Mod Spekulationen kæmpede Sovjetterne, Bedriftskomitéerne, Levnedsmiddelkomitéerne, mens Regeringen lod, som om den intet bemærkede. I det økonomiske Raads Møde den 6. August blev følgende Spørgsmaal rettet til Ministeriet for Handel og Industri:

»Overvaager man Spekulationshandelens Udvikling, og i bekræftende Fald, hvilke Resultater har dette givet?«[457]

Ministeriets Repræsentant, V. J. Varsar, en førende Personlighed i Siemens-Schuckert Selskabet og samtidig Afdelingschef i Ministeriet for Handel og Industri, lod sig ikke forvirre, men svarede:

»Jeg maa sige, at vi ikke anser det for overkommeligt at overvaage alle *Livets Smaating*.«[458]

Folkets Hunger var Smaating for Kapitalisternes Regering. Der blev ikke taget nogen som helst Forholdsregel mod Spekulationen, skønt selv den smaaborgerlige Presse forlangte dette. I Straffelovgivningen fandtes ingen Bestemmelser om Kampen mod Spekulationen, bortset fra Paragraf 29, der gav Dommerne Mulighed for at idømme Bødestraffe i de sjældne Tilfælde, hvor der forelaa aabenlys Overtrædelse af Loven. Naar Dommerne overhovedet skred ind, saa fangede de kun Markedets smaa Gedder; Børsens Hajer blev naturligvis ikke antastet. Men da Arbejderorganisationerne greb Initiativet og forsøgte at oprette deres Kontrol med Kapitalisternes Virksomhed, slog Regeringen Alarm og beskyldte Arbejderklassen for »Anarki«.

Spekulationen antog hurtigt et saa mægtigt Omfang, at selv Konovalof blev forskrækket.

Han, som havde været Handels- og Industriminister i den forrige Regering, sendte den 16. Oktober N. N. Savin et Brev i Anledning af, at Oliefirmaerne skjulte deres Lagre. Firmaet »Nobel« anmeldte til Levering 82 Millioner Pud Olie, selvom de havde Mulighed for at levere 150 Millioner Pud; i Virkeligheden leverede det 65 Millioner Pud. Firmaet »Masut« anmeldte 47 Millioner Pud, raadede over 54 Millioner Pud og leverede 37 Millioner Pud. Der var Mangel paa Brændstof; Fabrikerne blev standset, men Oliespekulanterne skjulte ca. Halvdelen af deres Lagre til Trods for, at der var indført Oliemonopol. I Stedet for at tage fat paa Sabotørerne, som fremkaldte Brændstofmangel i Landet, bad Konovalof beskedent Savin om

»at tage Forholdsregler til at faa Oliefirmaerne til at øge Olieleveringerne fra Astrakhan, i det mindste til Nisjni-Novgorod.«[459]

Firmaet »Nobel« lod haant om Regeringen og dens Monopol og meddelte lige ud Brændstofkontoret i Moskva, at de

> »ikke var i Stand til at levere Moskva-Distriktet Olie, selv ikke til Bedrifterne i 1. Kategori.«[460]

Paa lignende Maade saboterede Kapitalisterne ogsaa Kulmonopolet, som Regeringen havde indført den 14. August.

Paa Rigskonferencen den 25. August indrømmede Handels- og Industriminister Prokopovitsj, at

> »Monopolet endnu ikke fungerer helt rigtigt«, men, som han fortrøstningsfuldt sagde, »fra Slutningen af August vil det trods alt lykkes os at bringe Kulmonopolet i Virksomhed.«[461]

Ministeren høstede Bifald, men Kapitalisterne ændrede ikke deres Holdning. Prokopovitsj haabede og ventede, men Spekulanterne holdt Kullene tilbage. Bladet »Isvestija Juga« meddelte den 2. November:

> »Foran os ligger en Tabel over de forhaandenværende Kulforraad alene i Gruberne i Distriktet Rovenjets, hvor der ikke er beskæftiget mere end 5000 Arbejdere i 13 Skakter, og hvor der findes ca. 10 Millioner Pud Kul ... Men de bliver ikke afsendt, fordi Industriherrerne ikke vil levere dem.«[462]

Det maa tilføjes, at der i Donetsbækkenet fandtes Dusinvis af saadanne Gruber, der ophobede Lagre »for Nødstilfælde«; som Følge heraf laa der Millioner og atter Millioner Pud Kul paa Pladserne for at drive Priserne i Vejret i Spekulationsøjemed.

Det, der undergravede Industriens og Befolkningens Brændstofforsyning, var ikke Arbejdsproduktivitetens Tilbagegang, som Kapitalisterne naturligvis klagede over. *Hovedaarsagen til Forfaldet var Kapitalisternes Sabotage.*

Regeringen imødekom Kulspekulanterne. Den præmierede Sabotagen, idet den uophørligt forhøjede Kulpriserne: i Juli med 7 Kopek, i September med 14 Kopek pr. Pud. Paa to Maaneder androg Forhøjelsen sammenlignet med Førkrigsprisen over 100 Procent. Landets Finanser knagede i alle Fuger, men Regerin-

gen var rundhaandet overfor Arbejdsgiverne. Med den ene Haand skrev Regeringen Resolutioner om Monopoler og stemte for faste Priser, med den anden skrev den under paa Prisforhøjelser for at fremme Kapitalisternes Interesser.

Arbejdsgiverne var ikke tilfredse med Spekulationsgevinsterne og Prisaageren, men drog til Felts mod Arbejderklassen med Lockouter og Standsning af Virksomheder. Efter de omtrentlige, i høj Grad modererede Tal i Tidsskriftet »Industri og Handel«, blev i August og September 231 Virksomheder standset og 61.000 Arbejdere kastet paa Gaden. Arbejdsgiverne fremstillede disse Forholdsregler som en Protest mod Regeringens regulerende Indgreb. Men for det meste begrundede Kapitalisterne Lockouterne med, at Arbejderne stillede overdrevne Krav. I en Indberetning til den provisoriske Regering hævdede Handelens og Industriens Sammenslutning aabent:

> »Fabrikernes og Værkernes Lukning er en naturlig Død som Følge af et overvældende Blodtab.«[463]

Betegnende i saa Henseende var den Holdning, som Ejeren af Stearinfabriken »Neva« i Petrograd indtog. Virksomheden forringede sin Produktion fra Dag til Dag. Arbejderne forlangte en Forklaring af Bedriftsledelsen.

> »Vi har Raastofmangel ... Man venter et Zeppelinangreb paa Petrograd, derfor kan der ikke blive Tale om Tilførsel af Raastoffer,«[464]

svarede Direktionen. I Virkeligheden sendte Sabotørerne Stearinen, Virksomhedens vigtigste Raastof, til Moskva og Finland.

Særlig uforskammet teede Kapitalisterne i Sydrusland sig. Paa deres Konference i September 1917 stillede de den provisoriske Regering et truende Ultimatum:

> »Repræsentanterne for Stenkul-, Antracit-, Jern-, Metal- og Forarbejdningsindustrien i Sydrusland anser det for nødvendigt endnu engang overfor den provisoriske Regering kategorisk at erklære, at hvis de stedlige Myndigheder ikke kan eller ikke vil garantere Driftsledernes Sikkerhed og person-

lige Ukrænkelighed, er Industrivirksomhederne ikke i Stand til at arbejde i denne Atmosfære og maa derfor lukke.«[465]

Ogsaa her imødekom Regeringen Kapitalisterne. I sit Møde den 5. Oktober vedtog den økonomiske Hovedkomité paa Forslag af Paltsjinski en Beslutning, der skulde tjene som Aktionsprogram for Regeringen. Hovedpunktet i denne Beslutning lød:

»I Tilfælde af, at Arbejderne krænker Overenskomsten, kan Virksomhederne helt eller delvis lukkes, og Personalet kan helt eller delvis afskediges.«[466]

Regeringen havde saaledes til Hensigt at lægge Lockouten til Grund for sin Arbejderpolitik. I denne Aand skulde der hurtigst muligt udarbejdes et særligt Lovforslag.

En anden betydningsfuld Industrirepræsentant, Varsar, forsøgte i et Møde den 6. Oktober i det »særlige Nævn« for Forsvaret at begrunde Lockouterne som fuldstændig lovlige og nødvendige og opstillede følgende Tese:

»I Bedrifterne findes ingen som helst Myndighed, og derfor er Standsning af Bedrifterne det eneste Vaaben, som Bedriftsejerne har i Kampen mod Arbejderne.«[467]

Varsar var endog imod det Punkt i Forslaget, hvorefter Bedrifterne kun med Regeringens Tilladelse kunde lukkes af Industriherrerne, da denne Indskrænkning efter hans Mening hindrede Ejerne i at bekæmpe Arbejdernes overdrevne Krav.

Grubeejerne truede med Lockout i hele Donetsbækkenet. I Petrograd blev der indtil Oktober lukket 40 Virksomheder. I Moskva vilde Fabrikanterne i Oktober lockoute 300.000 Arbejdere. I Ural blev Halvdelen af alle Virksomheder standset. Umiddelbart før Oktoberrevolutionen blev 50.000 Arbejdere sat paa Gaden i Jekaterinoslaf. Lockouterne bredte sig over hele Landet.

De mensjevikiske Ministre støttede de aabenlyse Kornilofolk. P. N. Kolokolnikof, Arbejdsministerens Stedfortræder og Mensjeviken Gvosdefs Partifælle, havde allerede den 8. August i det økonomiske Raads Møde aabent udtalt, at Arbejdsminiseriet anerkendte Arbejdsgivernes Ret til at erklære Lockout.

Offensiven mod Arbejderklassens sociale Erobringer under Revolutionen udviklede sig i forceret Tempo. Midt i September besluttede den forenede Industris Hovedkomité — et af Bourgeoisiets vigtigste organisatoriske og økonomiske Centrer — ikke mere at betale Medlemmerne af Sovjetterne, Bedriftskomitéerne og Tillidsmandsraadene for deres Tab af Arbejdstid paa Grund af Møderne. Dette Slag mod Arbejderklassens Organisationer var Kronen paa en Række kraftige Forholdsregler, som Mensjeviken Skobjelef havde gennemført. Kort forinden, da han blev Minister, havde han demagogisk truet med, at han vilde fratage Bourgeoisiet 100 Procent af dets Profit. I Virkeligheden forsøgte Skobjelef at fratage Arbejderne 100 Procent af deres Erobringer. Den 10. og 11. September forbød Arbejdsministeren Bedriftskomitéerne at holde Møde i Arbejdstiden og at blande sig i Antagelses- og Afskedigelsesspørgsmaal, d. v. s., han likviderede i Grunden Bedriftskomitéerne. Den »socialistiske« Minister, som truende havde løftet en Knytnæve mod Bourgeoisiet, lod den i Stedet falde til Slag mod Arbejderklassen.

Kapitalisternes Sabotage bevirkede hurtigt en stærk Nedgang i Produktionen. I Metalindustrien arbejdede i andet Kvartal 42 Højovne, i tredje Kvartal 41 og ved Slutningen af Oktober kun 33. Særlig voldsomt gik Produktionen tilbage i Perioden Juli —Oktober. Ogsaa Kulproduktionen sank katastrofalt: i Juli blev der udvundet 119 Millioner Pud Kul, i August 115 Millioner og i September 110 Millioner.

Arbejdsproduktiviteten paavirkedes navnlig af Indkaldelserne til Militærtjenesten. Netop i de Omraader, hvor Produktionstilbagegangen var særlig stor (Donetsbækkenet og Ural), var Antallet af Kvinder, unge Mennesker og Krigsfanger overordentlig stort blandt Arbejderne. Efter Kapitalisternes egne Indrømmelser laa Krigsfangernes Arbejdsproduktivitet ca. Halvdelen under Gennemsnitsydelsen; men i Ural og i Donetsbækkenet udgjorde Krigsfangerne mere end en Tredjedel af samtlige Arbejdere. Forstyrrelserne i Brændstof- og Raastofforsyningen, Forringelsen af Kvaliteten, Sliddet paa Maskinerne, Mangelen paa den nødvendige Reparation, Tilbagegangen i Arbejdernes Kvalifikationer — alt dette sænkede Arbejdsproduktiviteten. Virksomhedernes Lukning var kun Slutstenen paa Produktionsødelæggelsen. Det var betegnende, at i de Virksomheder, hvor Arbejderne havde over-

taget Ledelsen allerede før Oktoberrevolutionen, som f. Eks. i Metalværket Goujon i Moskva, steg Arbejdsproduktiviteten uophørligt.

Arbejdsproduktiviteten paavirkedes i særlig Grad af Arbejdernes daarlige Ernæring. Moskva- og Petrogradarbejderne fik i September og Oktober mindre end 200 Gram Brød daglig — i flere Distrikter sultede de simpelthen. Efter Arbejdsministeriets Angivelse steg Lønningerne i Krigstiden 515 Procent i Moskva, mens Priserne for de vigtigste Levnedsmidler i Moskva i samme Periode steg 836 Procent, og Priserne for almindelige Masseforbrugsartikler endog 1109 Procent. I Petrograd steg en Metalarbejders gennemsnitlige Timeløn fra Marts til Maj 57,8 Kopek, fra Maj til August kun 8,2 Kopek. Lønforhøjelsernes Tempo blev langsommere efter Julibegivenhederne, og Lønstigningen ophørte som Følge af Bourgeoisiets Offensiv mod Arbejderklassen næsten helt. Men Prisstigningens Tempo var overordentlig stærkt i Perioden Maj—August. Ruslands Pristal (Prisen for en Gruppe Masseforbrugsvarer) steg fra 420 til 725, Priserne blev altsaa omtrent fordoblet. Det betød en Sænkning af Reallønnen til omtrent det halve. I Gennemsnit for 1917 androg Reallønnen 57,4 Procent i Forhold til 1913. Arbejderklassen var altsaa blevet fuldstændig forarmet i Krigsaarene og særlig i det borgerlige Regimentes otte Maaneder. Arbejderne fik daarligere Mad og gik daarligere klædt, de førte en Sultetilværelse. Derved blev Arbejdsproduktiviteten ikke blot sænket, men simpelthen tilintetgjort.

Lenin gjorde Industriherrernes Virksomhed op paa følgende Maade:

> »Kapitalisterne saboterer (skader, hindrer, undergraver, bremser) bevidst og haardnakket Produktionen i Haab om, at en uhørt Katastrofe vil føre til Republikens Sammenbrud og til Sammenbrud for Demokratiet, for Sovjetterne og i det hele taget for Arbejdernes og Bøndernes Sammenslutninger og saaledes lette Monarkiets Tilbagevenden og Genoprettelsen af Bourgeoisiets og Godsejernes Almagt.«[468]

Kornilofoffensiven i Industrien tog til, skærpedes og greb over paa andre Omraader af det økonomiske Liv.

2.

Det finansielle Sammenbrud

Finansproblemet kom til at se truende ud for Regeringen. I Juli og August slugte Krigen daglig den enorme Sum af 66,6 Millioner Rubler. I Midten af Juli fandtes der ifølge Kapitalisten Bublikofs Beregning ingen »sikker Dækning«[469] for de forestaaende Udgifter, der beløb sig til 12—14 Milliarder. Rubelkursen faldt hurtigt. Under Kerenskis Regimente faldt Rublen dobbelt saa hurtigt som i 1916. Den mistede i Løbet af 5 Maaneder 25 pCt. af sin Værdi. Tilgangen af Indskud i Kreditanstalterne gik ca. 1 Milliard tilbage. Fra April hørte Indskudenes Forøgelse næsten fuldstændig op. De samlede Indskud, der androg 3,05 Milliarder Rubler den 1. Marts, sank indtil 1. Oktober til 1,63 Milliarder. I 1916 blev der udstedt Papirpenge til et Beløb af 1,5 Milliarder, i den provisoriske Regerings 5 første Maaneder derimod til et Beløb af 4,5 Milliarder. En Lavine af Papirpenge — man kaldte dem »Kerenskirubler« — oversvømmede Landet. Finansvæsenet knagede i alle Fuger som et Skib i Pakis. Regeringen, der søgte en Udvej ved at trykke Papirpenge, førte en Finanspolitik, som endog hos Rjabusjinski fremkaldte Harme. Han saa i denne — og med fuld Ret — en Fortsættelse af det gamle Styres Politik og udtalte, at det »kan ikke længere lokke nogen«.

Rublens Fald drev Industrien og hele Folkehusholdningen mod en ny Krises Afgrund. Regeringen søgte Midler til at kurere Landet for det finansielle Sammenbrud, men den fandt ikke paa andet end at sætte stærkere Fart paa Seddelpressens Virksomhed. Fortvivlet stillede den borgerlige Professor Tugan-Baranofski Forslag om et Tvangslaan hos Kapitalisterne. Professor Hensel beregnede, at et saadant Laan kunde give 10 Milliarder. Men den borgerlige Presse vendte sig imod disse desperate Vovehalse og bragte dem til Tavshed. Finansministeriet sammenkaldte en Konference, der vendte sig imod et saadant Laan under Paaberaabelse af den »i Forvejen høje direkte Beskatning«. Efter at den borgerlige Presse havde forpurret en indirekte Beskatning af Bourgeoisiet i Form af et Laan, traadte den samlede Presse i Skranken for en forøget indirekte Beskatning af den arbejdende Befolkning. »Handels- og Industritidende«

— Organ for Fabrikejerne — betonede den 16. August, at Hovedsagen i den nye Etappe ikke var direkte, men indirekte Skatter.

> »Skattereformens anden Etappe begynder; nu er det nødvendigt energisk at give sig af med Afgifter og Monopoler. Man kan være principiel Modstander af indirekte Skatter, og alligevel maa man anerkende det uundgaaelige i at forhøje dem.«[470]

Under Henvisning til de lange Kø'er foran Butikerne forsikrede Artiklens Forfatter, at Befolkningen var villig til at betale, »da den raader over mange frie Penge«.[471] I Virkeligheden havde Befolkningen naturligvis ingen overflødige Penge, men der var simpelthen Mangel paa Produkter, paa Varer, og de Arbejdende, der var plaget af Sult, solgte alt blot for at redde Livet.

»Handels- og Industritidende« erklærede aabent den 16. August:

> »De indirekte Skatters Satser er absolut ikke blevet forhøjet i Forhold til Befolkningens, og særlig Arbejderklassens, forhøjede nominelle Betalingsevne,« og Bladet krævede af Regeringen: »Finansministeriet maa beskæftige sig med at forhøje Afgifterne og indføre nye Monopoler til Fordel for Statskassen.«[472]

Regeringen efterkom straks denne Opfordring fra Bourgeoisiet. »Rjetsj« offentliggjorde den 19. August et Interview med Finansministeren, N. V. Nekrasof, hvori han udtalte:

> »I Betragtning af de kolossale Udgifter vil en Forhøjelse af den *indirekte* Beskatning være nødvendig. Det er endvidere uundgaaeligt at indføre nye Statsmonopoler: paa Sukker, Tændstikker og Te.»[473]

I sin Tale paa Rigskonferencen forklarede Nekrasof udførligt sine Forslag. Med Hensyn til de direkte Skatter sagde han, at »de maa lade Industriens økonomiske Apparat urørt«[474], d. v. s. der kunde kun være Tale om at nedsætte dem. Om de indirekte Skatter derimod sagde Ministeren noget helt andet:

»Uden en Forhøjelse, *en alvorlig og betydelig Forhøjelse* af de indirekte Skatter kan vi ikke klare os paa nuværende Tidspunkt.«[475]

Ved denne Lejlighed beroligede Ministeren endda Bourgeoisiet specielt angaaende Monopolerne paa Sukker og andre Varer:

»Vi betragter disse Forholdsregler som udpræget skattemæssige, vi anser det for nødvendigt at gennemføre dem for fuldstændigere og bedre at kunne faa Indtægterne ind og ser deri paa ingen Maade nogen planmæssig Bestræbelse for at indskrænke det privatøkonomiske Initiativ.«[476]

Nekrasof betonede udtrykkeligt, at Monopolerne paa Masseforbrugsartikler tilsigtede at regulere de Arbejdendes Indtægter, derimod ikke Kapitalisternes. Det var et helt Kornilofprogram paa Finanspolitikens Omraade. Repræsentanterne for det »revolutionære Demokrati« paa Rigskonferencen udtalte igennem »Socialisten« Tsjkheïdses Mund, at Ministerens Betragtninger om de indirekte Skatter var rigtige.

I et Opraab fra Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjetter talte man ligeledes om at faa hele Befolkningen til at yde alvorligere Ofre for at undgaa en Finanskatastrofe.

Regeringen opfyldte alle Finansministerens Løfter med pinlig Nøjagtighed. I September forelagde Finansministeriet Regeringen et Forslag om at udskyde den Skat, der skulde betales en Gang for alle, til 1918 og nedsætte Indkomstskatten. Regeringen bifaldt fuldtud disse Forholdsregler. Desuden vedtog det »særlige Nævn« for Forsvaret en Beslutning om at udbetale Forskud til Kapitalisterne af Hensyn til den kommende Prisforhøjelse. I September blev der indført Sukkermonopol, og Jernbanetaksterne blev forhøjet flere Gange. Den 8. Oktober understregede Regeringen i en Erklæring, at de indirekte Skatter spillede en afgørende Rolle, og at det var nødvendigt at forhøje dem. I Slutningen af Oktober udarbejdede Finansministeriet Forslag til endnu en Række nye Monopoler: paa Tændstikker, Makhorka (daarlig Tobak), Kaffe og Te. Det var Masseforbrugsartikler, man havde pillet ud. Man vilde skaffe sig store Indtægter ved at udplyndre Masserne ved Hjælp af disse Monopoler. Tidligere

havde Temonopolet indbragt 150—160 Millioner Rubler, nu regnede Regeringen med at faa 740 Millioner ud af det. Paa Tændstikker alene havde Regeringen til Hensigt at presse 207 Millioner Rublers Nettoindtægt ud af den arbejdende Befolkning.

Den Prisforhøjelse, Kapitalisterne havde sat igennem, havde ogsaa en anden Side: der blev udstedt Papirpenge i det uendelige. I April blev der udstedt 476 Millioner Rubler Papirpenge, i September 1954,4 Millioner, d. v. s. over 4 Gange saa mange. Oktober bragte nye Papirpenge til et Beløb af 1933,5 Millioner. Den provisoriske Regerings Penge, de saakaldte »Kerenskirubler«, karakteriserede mere end noget andet Bourgeoisiets Finanspolitik. De smaa Stykker Papir med Paaskriften »20« eller »40« Rubler bar hverken Underskrift, Dato eller Nummer. Som Følge af Seddelpressens feberagtige Arbejde tabte Rublen i Tidsrummet fra August til Oktober 37 pCt. af sin Værdi, det vil sige halvanden Gang saa meget som i de første 5 Maaneder af Revolutionen. Arbejderen fik sin Løn i »faldende Rubler«, der smuldrede væk mellem Hænderne paa ham. I Oktober var Rublen faldet 53 pCt. i Forhold til Dollar. Valutafaldet blev til en »Hvirvelvind«, der trak Rublen nedad med hidtil ukendt Fart. Rublens Købekraft androg knap nok 10 Førkrigskopek. Den ustandselige Udstedelse af Papirpenge befordrede Spekulationen og tillod Kapitalisterne at tjene Millioner. Papirstrømmen sænkede Arbejdernes Realløn fra Maaned til Maaned; Forhøjelsen af de indirekte Skatter gav den det sidste Stød. Den provisoriske Regerings Skattetryk lod Bourgeoisiet i Fred, mens Masserne blev plyndret til Skjorten. Regeringen forsøgte at dæmme op for Finanskrisen med en Strøm af Papirpenge. Men lige saa umuligt det er at slukke en Ildebrand med Benzin, lige saa umuligt var det at undgaa Finanssammenbruddet ved Hjælp af Seddelpressen. Finanskrisen fremskyndede Økonomiens Sammenbrud. Regeringen førte Landet ud i Katastrofen.

3.

Forfaldet i Trafikvæsenet

Den voksende Opløsning i Trafikvæsenet blev ligesom i Industrien kun bekæmpet ved Massernes eget revolutionære Initiativ.

Efter Julidagene, og særlig i August, begyndte Regeringen en aaben Offensiv imod Jernbaneproletariatet. Den nye Kurs bestod i at likvidere det »Nekrasofske Foraar« — saaledes kaldtes den Periode, hvor Trafikministeren, den »venstreorienterede« Kadet Nekrasof, endnu var nødt til at tage Hensyn til Masserne — og gennemføre Kornilofpolitiken inden for Transportvæsenet. Efter Julidagene fremsatte Kadetpartiet en skarp Protest imod Nekrasofs bekendte Cirkulære Nr. 6321. Dette Cirkulære, der allerede blev udsendt den 9. Juni, anerkendte Fagforeningerne og Jernbanefolkenes Komitéer i Transportvæsenet. De fik endog Ret til at øve Kontrol med Banernes Virksomhed. Denne Periode i Trafikvæsenet blev betegnet som det »Nekrasofske Foraar«. Kadetterne erklærede, at Eksperimentet med de russiske Jernbaner var slaaet fejl. Det »særlige Nævn« for Godsbefordringen udtalte sig for at ophæve Cirkulære Nr. 6321, at paalægge Personalet større Ansvar, at afskaffe alle Arbejdernes og Funktionærernes Kontrolrettigheder og for Ret til at udstede obligatoriske Forordninger, paa Grundlag af hvilke Disciplinærdomstolene kunde arrestere de skyldige uden Formaliteter.

Paa den russisk-amerikanske Komités Møde, der overværedes af en »stor Autoritet«, en »fornem Udlænding«, Steevens, Præsidenten for den amerikanske Jernbanekommission i Rusland, udtalte man:

> »I Jernbanevæsenet skal der en fast Haand til. Funktionærernes Deltagelse i Forvaltningen af Banelinjerne er utilladelig.«[477]

Privatbanernes Raad gik utvetydigt ind for den fulde og betingelsesløse Genoprettelse af de førrevolutionære Arbejdsforhold i Transportvæsenet. Paa »Samfundsstøtternes« Konference i Moskva den 21. August rejste man Spørgsmaalet om at militarisere Jernbanerne. Formanden for Privatbanernes Raad, N. D. Bajdak, udtalte i en Samtale med Repræsentanter for Pressen, at »der ufortøvet maa erklæres Undtagelsestilstand for Jernbanernes Vedkommende.«[478]

Jernbanernes Militarisering var den »nye Tanke«, som Kornilof fremsatte i sit Program. Før han slog løs, krævede Generalen: »Der maa erklæres Krigstilstand for Jernbanernes Vedkommende.«[479]

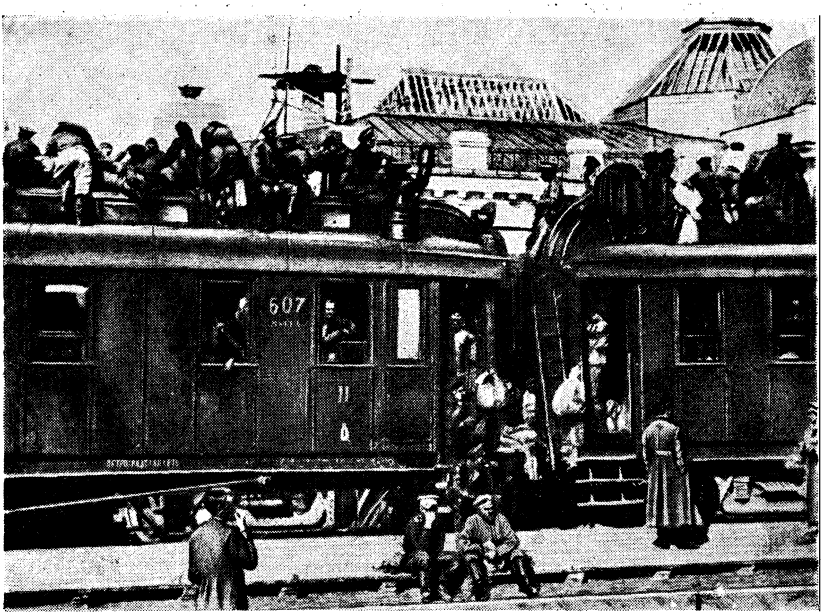

Kaos paa Jernbanerne

Bourgeoisiet ansaa dog Nekrasof for at være for svag til at gennemføre Kornilofoffensiven imod Arbejderklassen. Man havde Brug for en Mand med en stærk Haand. Det behøvede ikke ubetinget at være en Kadet eller en Politiker, der stod endnu længere til højre. Tværtimod var det bedre for Bourgeoisiet at have en »Socialist«, der kunde efterkomme Bourgeoisiets Vilje ligesaa samvittighedsfuldt som Mensjevikerne Skobjelef og Nikitin eller de Socialrevolutionære S. Maslof og Tsjernof. Man fandt ogsaa en saadan »Kornilof« til Transportvæsenet. Direktørerne for Banerne anbefalede hertil den Socialrevolutionære Takhtamysjef, den samme, som Kornilof vilde optage i sin Diktaturregering. Den nye Minister retfærdiggjorde fuldtud Bourgeoisiets Tillid allerede ved sine første Skridt. Den 29. Juli forsøgte han i sin Tale paa Jernbanefolkenes 1. Kongres at forsøde den bitre Pille, som Kornilofmetoden til Helbredelse af det alvorligt syge Transportvæsen var; han begyndte sin Tale med en Skildring af Arbejderaristokratiets lykkelige Liv i England:

»Hvor lykkelig maa den engelske Arbejder ikke være. Jeg har besøgt Arbejderboliger: Arbejderne har 3 Værelser, Køkken, Klaver... Den Tid er ikke fjern, hvor ogsaa den russiske Arbejder ligesom den engelske kommer hjem til en lys, kultiveret Bolig med 3—4 Værelser og hører en udmærket Hjemmekoncert: Datteren spiller Klaver og Sønnen Violin.«[480]

Fra Skildringen af den paradisiske Fremtid gik han saa over til Nutiden og meddelte Kongressen, at

»Beføjelsen til at bestemme og disponere over Jernbanerne tilkommer Regeringsmagtens Organer. Enhver Indblanding i disse Organers Bestemmelser er utilladelig.«[481]

Arbejderne ved Kasan-Jernbanen kaldte siden Takhtamysjef »Violinen« og Medlemmerne af den provisoriske Regering »Violinspillerne«. Efter Takhtamysjefs Tale begyndte et bredt anlagt Felttog fra Forvaltningens Side mod Komitéerne: man berøvede dem deres Lokaler, deres Medlemmer blev jaget bort fra Tjenesten og stillet for Retten.

Efter denne ivrige Socialrevolutionære blev Kadetten P. N. Jurenjef Trafikminister. Han erklærede sig fuldkommen solidarisk med Takhtamysjefs Virksomhed. Jurenjef supplerede Takhtamysjefs Aktionsprogram i sin Tale paa Jernbanefolkene alrussiske Kongres den 14. August:

»En Indblanding i Ledelsens Dispositioner fra private Personer eller Organisationer, som ikke er bemyndiget dertil af Regeringen, en Indblanding, der bringer Uorden i Transporten og egenmægtigt fjerner ansvarlige Personer med det Resultat, at der skabes en umulig Situation for Jernbanevæsenets tekniske Afdelinger i det Øjeblik, vi nu gennemlever ved Fronten, hvor Staten har Krigslykken imod sig og befinder sig i den største Fare — en saadan Indblanding anser jeg for en Statsforbrydelse! Og Regeringen er forpligtet til med hele sin Magt at gaa frem mod den Slags Forsøg som mod direkte statsfjendtlige Foreteelser.«[482]

Jurenjef vendte sig afgjort imod Arbejdernes Krav om Lønforhøjelse. Paa et Krav fra Arbejderne ved Moskvas Jernbaneværksteder svarede han stejlt: »Der er ingen Penge«. Dette stereotype Svar gav han alle.

Kompromismagerne støttede fuldt og helt Kornilofkursen i Jernbanevæsenet. Paa Rigskonferencen talte den højreorienterede Socialrevolutionære Orekhof paa Jernbanefolkenes Vegne; han var Formand for Jernbanefolkenes Stiftelseskongres (i Juli-August) og den første Formand for »Viksjel«, som Jernbanearbejdernes og -funktionærernes alrussiske Eksekutivkomité blev kaldt. Denne »Socialist« udtalte paa Konferencen:

> »Orden, Ofre og Forsvar — det har Regeringen opfordret os til i disse Dage. Orden, Ofre og Forsvar — det staar der paa det alrussiske Jernbaneforbunds Fane.«[483]

Trafikvæsenet var et af de mange »forbandede Steder«, hvor den provisoriske Regering »ikke fik Dansen rigtig i Gang«, for at bruge Gogols Ord. Ministrene skiftede, men Trafikvæsenet gik sin gamle Krebsegang... Jurenjef blev afløst af Liverofski. Denne solidariserede sig ligesom Jurenjef med sin Forgængers Politik. Man fortsatte med Repressalier og Afvisning af Lønforhøjelser. Paa enkelte Banelinjer forsøgte Forvaltningen at sabotere Arbejdernes og Funktionærernes Levnedsmiddelforsyning. Chefen for Kasanbanen, von Meck — der senere under Sovjetmagten organiserede Skadegørerarbejde ved Jernbanerne — tilbageholdt haardt tiltrængte Krediter til Køb af Varer for derved at sabotere Levnedsmiddelforsyningen. Den Slags Handlinger fra Regeringens og dens Agenters Side ude omkring i Landet maatte uundgaaeligt medføre Transportvæsenets Sammenbrud. Hertil bidrog ogsaa saadanne nye Foreteelser som Masseflugten fra Fronten og den tiltagende Hamstring som Følge af Sulten og Spekulationen. I Juli var 200.000 Jernbanevogne ude af Funktion, i August 248.000 Jernbanevogne. I 9 Maaneder lastedes 19.500 Jernbanevogne i Gennemsnit pr. Dag, eller 22 pCt. mindre end i 1916. I Oktober lastedes der gennemsnitlig 16.627 Vogne pr. Dag, — d. v. s. 34 pCt. mindre end i 1916. Der var ved at opstaa en fuldstændig Lammelse af Jernbanerne og følgelig af hele Landets Erhvervsliv. Ikke engang

Bourgeoisiet lagde Skjul paa dette Forhold. Den kendte Ingeniør Landsberg udtalte i Godsbefordringsnævnets Møde: »I de nærmeste Vintermaaneder maa der uvægerligt komme et fuldstændigt Sammenbrud.«[484]

4.

Bondebevægelsen tilspidses

Den provisoriske Regerings økonomiske Politik virkede særlig stærkt i Landbrugsspørgsmaalet. Denne Politik var nu direkte knyttet til General Kornilofs Navn.

Allerede i Midten af Juli havde Formanden for Landejendomsbesiddernes Forening, N. N. Lvof, opfordret Godsejerne til at »gøre Ende paa Passiviteten, man maa gaa over til Offensiv«[485]. Dette Krav blev særlig taget op af General Kornilof. Længe før sin Indtræden i den »store Politik« havde Generalen prøvet sine Kræfter paa Jordfronten. Den 21. Juli 1917 udstedte Kornilof en Tvangsforordning »Om Indhøstningen«. Deri skrev han:

> »Hele Høsten ... maa bringes i Hus fuldstændigt og paa kortest mulig Tid. Derfor forbydes det ... med Magt at tilegne sig Sæd eller afhøstet Korn ... og paa nogen som helst Maade at forstyrre Kornhøsten ...«[486]

Bønder, der ikke rettede sig efter denne Forordning, truede Kornilof med »Strafarbejdslejr i indtil 3 Aar.«[487] Man begyndte straks at gennemføre Forordningen. Jordkomitéen i Poltava blev stillet for Retten for at have overtraadt Kornilofs Befaling. Man regnede med et Utal af Processer. Militærmyndighederne bestemte, at disse Processer skulde behandles før andre. Hvis Processerne ikke bragte Bønderne til Fornuft, anbefalede man at anvende Militærmagt.

Kornilofs Tvangsforordning gjaldt kun for Sydvestfrontomraadet. De »socialistiske« Ministre — Tsjernof, Tsereteli, Pesjekhonof — gjorde hvad de kunde for at udvide Generalens »Lov« til

at omfatte hele Landet. Den 29. Juli sendte Landbrugsministeren en Instruks til de lokale Jordkomitéer. I denne Instruks raadede Tsjernof Bønderne til at betale Forpagtningsafgifterne til Godsejerne i det Omfang, som Forligsnævnene havde fastsat. Tsjernof nævnede endog Muligheden af, at den udyrkede Jord kunde overdrages til Jordkomitéerne, men ... med Levnedsmiddelkomitéernes Godkendelse. Denne forvirrede og, som de Socialrevolutionære selv udtrykte sig, »velmente« Instruks spillede en bestemt Rolle i den almindelige Plan for Kornilofoffensiven mod Landsbyen. Den skulde tjene som liberalt Skalkeskjul for de to andre »socialistiske« Ministre, Tseretelis og Pesjekhonofs »Kornilof«arbejde.

Ovenpaa Tsjernofs Instruks kom Indenrigsminister Tsereteli's Cirkulære af 31. Juli, hvori det hed:

> »Befolkningen tillader sig at bemægtige sig, pløje og tilsaa fremmed Jord, at fortrænge Arbejdere og opstille økonomiske Krav, der ikke kan bæres af Landbrugsbedrifterne.«[488]

Under Henvisning til, at Opfordringer til at bemægtige sig Jord maa straffes med Lovens fulde Strenghed, paalagde Ministeren Guvernements-Kommissærerne

> »at træffe hurtige og beslutsomme Forholdsregler til Forhindring af alle egenmægtige Handlinger med Hensyn til Jordforholdene.«[489]

Tsereteli var gaaet endnu længere end Kornilof: Den »socialistiske« Minister erklærede endog »Opfordringen til at bemægtige sig Jord« for utilladelig. Et lignende Cirkulære udsendte Ernæringsminister Pesjekhonof.

Efter udførligt at have opregnet alle Bøndernes »forbryderiske« Handlinger anordnede han:

> »Alle saadanne Foreteelser maa der straks gøres Ende paa ... De Personer, der gør sig skyldige i saadanne Handlinger, skal ufortøvet overgives til Domstolene, for at der kan blive indledet Proces imod dem.«[490]

De »socialistiske« Ministres Kornilofcirkulærer kronedes af en Befaling fra General Kornilof selv, der paa denne Tid var blevet udnævnt til Øverstkommanderende. I den nye Befaling udvidede Kornilof sin Tvangsforordning til at gælde for »hele Omraadet for Krigsskuepladsen«.

Statsapparatet, der lededes af Korniloffolk, tog fat paa at gennemføre disse Instrukser, Cirkulærer og Befalinger. Paa Landet var Forfølgelsen imod »Jordtagerne« i fuld Gang. De socialrevolutionære Guvernementskommissærer var særlig aktive her.

I Guvernementet Tula blev der i sidste Halvdel af Juli og hele August arresteret ca. 60 Medlemmer af Jordkomitéer og Bondesovjetter og »jævne Bønder«, efter hvad en Repræsentant for Guvernementet oplyste paa det tredje Møde i Hovedjordkomitéen i August. I Guvernementet Smolensk blev der alene i Jelna-Kredsen arresteret Repræsentanter for 14 Kommunekomitéer.

Den alrussiske Bondesovjet, der lededes af de Socialrevolutionære, kunde kun fastslaa, at »Arrestationerne og Repressalierne formelt støtter sig paa nogle Artikler i Straffeloven«[491], som var blevet optaget i Stolypin-Regeringens Lov efter 1905 med Undertrykkelse af Bondebevægelsen for Øje.

Kort efter Kornilofs og Tseretelis Cirkulærer blev der sendt særlig regeringstro Troppeafdelinger ud paa Landet. I Juli og August talte man i 11 Guvernementer — Arnesteder for en særlig stærk Bondebevægelse (det centrale Sortejordsomraade og Mellemvolga) — 22 Tilfælde af væbnet Undertrykkelse af Bondeaktioner. Det var dog kun en Draabe i Bondeuroligheder nes stormfulde Hav. Alene i Juli forefaldt der 1122 Tilfælde af »Retskrænkelser i Jordspørgsmaalet«.[492] Godsejerne saa, at Faren hvert Øjeblik kunde være over dem, og var absolut ikke til Sinds at vente paa den konstituerende Forsamling med korslagte Arme.

Godsejerne forsøgte at anvende den gamle Stolypinpolitik under de nye Forhold. Til Stolypinmetoden hørte Forligsnævnene, hvor hver 300 Bønder skulde underordne sig en enkelt Godsejer. Til Stolypinmetoden svarede ogsaa Forsøget paa en Nyfordeling af de forpagtede Jorder blandt de økonomisk velstillede Bønder paa de fattige Bønders Bekostning. Samme Karakter havde Politiken til Fremhjælpning af Kulakbrug. Paa den alrussiske Jordbesidderkongres i Midten af Juli vedtog man

en Resolution om Nødvendigheden af at tildele jordfattige Bønder lidt Jord paa Bekostning af Statsgodserne, Apanagegodserne og de private Godser. Jordtildelingen maa, hed det videre i Resolutionen, foretages i Overensstemmelse med Privatejendomsretten. Godsejerne vilde beholde deres Jord ved Hjælp af nogle ubetydelige Indrømmelser.

> »Jeg er Godsejer«, skrev M. Boborykin fra Guvernementet Petrograd til den tidligere Dumapræsident Rodsjanko. »Jeg kan simpelt hen ikke faa ind i mit Hoved, at man kan berøve mig min Jord, og tilmed med det mest utrolige Formaal: for at eksperimentere med socialistiske Teorier. Hvis der noget Sted paa Jorden, eller for min Skyld gerne paa Mars, fandtes denne ideale Samfundsform, i hvis Navn man opfordrer mig (for ikke simpelthen at sige: udplyndrer) til uden Erstatning at give Afkald paa min Ejendom, ja, tro De mig, saa vilde jeg være rede til at trække min sidste Skjorte af Kroppen og ofre den ... Men som et Menneske, der er vokset op paa Landet og kender det Liv, som de russiske Landbrugere og Godsejere virkelig lever ..., overlader jeg de højtravende Paroler til Fremtiden og erklærer: Landsbyen behøver en Magt, en stærk, solid Magt, der støtter sig paa Masserne og Loven. Vor Bonde er uvidende og raa, og netop det er den tidligere herskende Adelsklasses Forbrydelse. Bonden har allerede mange Steder sat sig i Besiddelse af Godsejernes Jord, den hjemmelavede Opdeling er saa at sige næsten afsluttet, og nu kommer det kun an paa den Socialrevolutionæres erfarne, dygtige Haand.«[493]

I det følgende udviklede Godsejer Boborykin sin Plan for en Jordreform. Han anbefalede den provisoriske Regering at

> »imødekomme Bøndernes spontane Bestræbelser og endnu før den *konstituerende Forsamling* fordele en Del af Godsejernes Jord blandt det »arbejdende Folk«,«[494]

naturligvis ikke uden Betaling, men imod Erstatning.

Godsejerne forsøgte at skaffe sig en »Støtte i Masserne« paa Landet ved at drage Kulakerne over paa deres Side. Paa Jord-

besidderforeningens Initiativ begyndte man at oprette »Gaardejerforeninger paa Landet.

Flertallet af dem stillede sig aabent paa Kadetprogrammets Grund. Saaledes hed det i Programmet for en af disse Foreninger i det sydlige Ukraine:

> »Foreningen tager omfattende Del i Statens politiske Liv og tilstræber Virkeliggørelsen af en demokratisk, republikansk Statsorden efter de af Partiet »Folkefrihed« fremsatte Grundsætninger.«[495]

Programmet fordømte endvidere afgjort »alle Beslaglæggelser af Jord, og alle Bondeuroligheder« og anbefalede at foretage Ekspropriationen af privat Jordbesiddelse »paa Grundlag af Privatejendomsrettens Princip« og »imod en retfærdig Erstatning«.

Stolypinkursen, der tilsigtede at skabe »stærke Landbrugere«, suppleredes med en bevidst Politik til Ødelæggelse af Landbruget, der allerede i Forvejen var undergravet af Krigen. Rjabusjinski'erne paa Landet søgte, ligesom deres Kolleger i Byen, at kvæle Revolutionen med Sultens Knokkelhaand. Godsejerne lod Jorden ligge brak, ødelagde Sæden, tilintetgjorde Kornet, slagtede Kvæget. Bladet »Efterretninger fra Bonderepræsentanternes Alrussiske Sovjet« meddelte i Slutningen af Juli, at Godsejer Esmon i Starobykhof-Kredsen lod sin Rug ødelægge. Da en Militssoldat forlangte, at han skulde høre op med det, svarede Godsejeren: »Indtil den konstituerende Forsamling er jeg Herre over min Jord og vil derfor gøre, hvad der passer mig«. Paa Spørgsmaalet om, hvornaar han tænkte sig at høste Rugen, svarede Godsejeren: »Rugen bliver staaende paa Marken ... Det vedkommer ingen, for Rugen er min Ejendom«.[496] En Delegeret fra Guvernementet Mogilef meddelte paa det andet Møde i Hoved-Jordkomitéen:

> »Godsejer Sipajlo ødelægger systematisk sin Bedrift. Han sælger underhaanden i al Stilhed alle sine Avlsdyr, hver Nat 12—14 Køer, han sælger sine Landbrugsredskaber til enhver, der vil have dem, han lader Kvæget æde Kornet og Enggræsset.«[497]

Jordforvaltningen berettede i Begyndelsen af August fra Balasjof-Kredsen:

»Godsejerne kører ikke deres Korn og Hø hjem, undertiden brænder de det eller lader det blive ædt af Kvæget.«[498]

Godsejernes Skadegørerpolitik udløste en skarp Modbevægelse hos Bønderne og fik dem til at forstærke Kampen imod Godsejerne. Jordbesidderkomitéen for Sydrusland telegraferede til Kerenski:

»De Love, som den provisoriske Regering har udstedt for at forhindre Anarki, og den Øverstkommanderendes Befaling af 13. August d. A. *ringeagtes fuldstændig,* Landsbyerne lever og handler efter Anvisninger fra lokale, egenmægtige Organisationer... En saadan Tilstand maa føre til Landbrugets fuldstændige Sammenbrud med alle skæbnesvangre Konsekvenser. Jordbesidderforeningens Hovedkomité beder den provisoriske Regering i Statens Interesse ufortøvet træffe Forholdsregler til Standsning af Jordkomitéernes katastrofalt skadelige Virksomhed... og til Beskyttelse af Jordbesiddernes Person og Ejendom.«[499]

Denne Skildring af Situationen paa Landet blev givet 3 Dage før Kornilofs Kup. Det drejede sig ikke længere om Jorden alene. Selve Godsejernes Liv og hele deres Ejendom skulde beskyttes. Denne Opgave kunde kun løses af den Kornilofpolitik, som Regeringen havde begyndt i Juli.

Den 21. September bestemte Regeringen, at Jord- og Levnedsmiddelkomitéerne skulde underlægges Forvaltningsretterne. Bondeorganisationerne var paany under Godsejernes Hæl, fordi Godsejerne sad i Forvaltningsapparatet. Samme Dag, den 21. September, skyndte Kerenski, »Sejrherren« over Korniiof, sig at bevidne den besejrede General sin Troskab. Kerenski udstedte Befaling Nr. 911 til Supplering og Bekræftelse af Kornilofs Befaling af 13. August. Uden at gøre Krav paa Originalitet gentog den nye Øverstbefalende ordret Kornilofs Befaling:

»Jeg forbyder ubetinget,« skrev Kerenski, »1. voldelig Be-

slaglæggelse af Udsæd eller afhøstet Korn . . . 2. Fjernelse af levende eller dødt Inventar paa voldelig, ulovlig Maade. . .«[500]

Samtidig fortsatte Regeringen sin gamle Politik, der tilsigtede at føre Bønderne bag Lyset. »Bondeministeren« Tsjernof blev afløst af den Socialrevolutionære Semjon Maslof. Dennes Navnebroder, den mensjevikiske Landbrugsteoretiker Peter Maslof, gjorde hurtigt Regnskabet op over Tsjernofs Virksomhed.

> »Bondepolitiken . . .,« skrev han i Bladet »Djen«, »er naar alt kommer til alt skadelig for Bønderne selv . . . Den provisoriske Regering har aabenbart i nogen Grad udglattet og neutraliseret Partikarakteren af Landbrugsministeriets Forholdsregler. Takket være denne Udglatning og en fornuftig Smidighed hos Tsjernof fik Landbrugsministeriets Virksomhed ingen slemme Følger . . .«[501]

Denne Bedømmelse indeholdt den socialrevolutionær-mensjevikiske Bloks hele Program. Og naar Godsejerne lige til Oktoberrevolutionen ikke fik nogen af Bondebevægelsens virkelige »slemme Følger« at mærke, kunde de helt og fuldt takke de Socialrevolutionæres og Mensjevikernes »fornuftige Smidighed« derfor.

Regeringen fortsatte med at føre Bønderne bag Lyset og udtalte i sin Deklaration af 10. Oktober:

> »Den umiddelbare Ordning af Jordforholdene maa overdrages til Jordkomitéerne, til hvilke Landbrugsjorden kan gives paa en Maade, der vil blive fastlagt ved en særlig Lov, men uden at krænke de bestaaende Former for Jordbesiddelse . . . for at redde Folkehusholdningen fra definitivt Sammenbrud.«[502]

Denne Deklaration tjente som Forberedelse til en behændig Manøvre fra Kerenskis Side. Manøvren bestod i, at man under den voksende Bonderejsning kun kunde redde »Folkehusholdningen«, d. v. s. Godsejernes Økonomi, »uden at krænke de bestaaende Former for Jordbesiddelse«, naar man stillede Gods-

ejerinteresserne under Guvernementskomitéernes Ledelse. Guvernementskomitéerne stod under Ledelse af Godsejerne. Jorden kom i paalidlige Hænder, hvis denne Manøvre lykkedes. Men Godsejerne havde heller ikke i Guvernementskomitéerne nogen særlig fast Position. Før den provisoriske Regering besluttede sig til dette farlige Skridt, gik den i Gang med at styrke de »lokale Myndigheder«. Paa sit Møde den 11. Oktober erklærede Regeringen det for nødvendigt,

> »i de Guvernementer, hvor der forefalder Bondeuroligheder, at oprette særlige Komitéer, der skal være forpligtet til ufortøvet at træffe Foranstaltninger til Likvidering af de paa de enkelte Steder opdukkende Misforstaaelser samt til Beskyttelse af Orden og Lovlighed paa Jordforholdenes Omraade.«[503]

Det næste Punkt i Beslutningen ordnede Sammensætningen af disse »særlige Komitéer«. Til disse Krigsretter for Landbrugsspørgsmaal hørte der Repræsentanter for de lokale Centralmyndigheder, endvidere

> »Repræsentanter for de lokale sociale Selvforvaltningsorganer . . ., der har umiddelbar Forbindelse med de Spørgsmaal, der vedrører Jordforholdene.«[504]

»Umiddelbar Forbindelse« med Jorden havde naturligvis kun Godsejerne. I deres Hænder lagde man de »særlige Komitéer« som et Middel til at afregne med Bønderne. Guvernementskommissærerne og de militære Myndigheder fik Anvisning paa at handle i Overensstemmelse med de særlige Komitéer og ikke vige tilbage for at anvende væbnet Magt ved Undertrykkelsen af Uroligheder.

Maskinen blev sat i Gang. Den provisoriske Regerings væbnede Afregning med Bondebevægelsen blev i September-Oktober en stadig hyppigere Foreteelse. I Marts-Juni forefaldt der 17 Tilfælde af væbnet Undertrykkelse af Opstande, i Juli-August 39, i September-Oktober 105. En Del af Godsejerne fik endog den Tro, at Kerenski maaske var ved at blive stærkere. »Han maa dog være stærk«, naar han undertrykker Bønderne med Vaaben

i Haand. I de uroligste Egne blev der erklæret Belejringstilstand. Til Guvernementet Tambof blev der sendt en Militærafdeling under Kommando af Kaptajn Mironovitsj. Sammen med Afdelingen kom Statsadvokat A. F. Staal fra Moskva; han var Medlem af Bondeforbundets Hovedkomité. Hvor vanskeligt det faldt disse Herrer at »berolige« Bønderne, viser de Midler, de anvendte. Til Landsbyerne sendte man Kavalleri, Kosakker og ... Panservogne. Under Beskyttelse af de Panservogne, som et Medlem af Bondeforbundets Hovedkomité lod rykke ind, rejste Godsejerne Hovedet. Den ekstraordinære Adelsforsamling for Guvernementet Tambof forlangte, at den tagne Jord blev givet tilbage, at Forpagtningsafgiften blev forhøjet, og frem for alt, at man gik beslutsomt til Værks.

Til Guvernementet Kasan blev der i September sendt 2775 Soldater. Men man berettede fra Landsbyerne:

> »Nogle Troppedele er fuldstændig uduelige; saaledes løb Soldaterne i Kosmodemjansk-Kredsen fra hinanden under en Kvindedemonstration.«[505]

Selv Bourgeoisiets mest paalidelige Styrke, som Kerenski havde overtaget fra det gamle Styre, nægtede at gøre Tjeneste.

> »I Gress-Landdistriktet,« meddelte man i Oktober fra Guvernementet Minsk, »flygtede Kosakkerne, der var udkommanderet for at genoprette Ordenen, fordi Bønderne truede dem med at kaste med Sten.«[506]

Ogsaa andre Steder, hvor det lykkedes at genoprette den ydre Orden ved at skyde Folk, blev Situationen ved at være spændt.

> »Saalænge det drejer sig om Spørgsmaal af almindelig Karakter,« skrev det borgerlige Blad »Russkije Vjedomosti« om Situationen paa Landet, »er Bønderne tilbageholdne, rolige og hører opmærksomt efter; men saa snart Taleren berører et lokalt Spørgsmaal, er Roen og Tilbageholdenheden øjeblikkelig forsvundet.«[507]

Godsejernes Illusioner svandt hurtigt. Regeringen, hvem det ikke var lykkedes at undertrykke Bondebevægelsen i Juli-August,

viste sig afmægtig overfor Bondeopstanden i September-Oktober. Under disse Omstændigheder maatte Godsejerne beslutte sig til en farlig Manøvre: de forsøgte at give det Udseende af, at Jorden blev overgivet til Bønderne. Man maatte gøre et Forsøg paa at overgive Jorden til Komitéerne (bestaaende af Socialrevolutionære), hvor Godsejerne havde Overvægten, og derved, idet Godsejerne bevarede Grundlaget for deres Magt, slaa Bondebevægelsen ned.

Formanden for de forenede Kommune-, Kreds- og Guvernements-Semstvoer i Guvernementet Saratof telegraferede den 18. Oktober til Indenrigsministeriet:

> »Den eneste Forholdsregel, der kan standse Uroligheder-nes Udvikling, er straks at stille al Godsejernes Jord til Jordkomitéernes Disposition.«[508]

Den 26. Oktober krævede den provisoriske Regerings Kommissær for Guvernementet Nisjni-Novgorod sammen med Guvernements-Jordkomitéen og de Socialrevolutionæres Partikomité i et Telegram, at al Jorden skulde overdrages Komitéerne »for at redde de veldrevne Brug og berolige Befolkningen.«[509]

I den foregaaende Etappe bedrog man Bønderne med de Socialrevolutionæres Løfter, med Tsjernofs Taler, og ogsaa nu blev denne »ærefulde« Opgave overdraget den nye Landbrugsminister, den Højresocialrevolutionære S. Maslof. Allerede i Juli havde Maslof lagt ganske usædvanlige ministerielle Evner for Dagen. I sin Tale i Hoved-Jordkomitéens andet Møde, hvor han forsvarede Godsejernes Interesser, lod han som om han stillede sig »over« de forskellige Klassers Bestræbelser.

> »Det kræver,« sagde den fremtidige Minister, »at alle lokale Jordsager underlægges et eller andet højere Organ, en højere Ret, en højere Regel, der paa den ene Side binder Godsejerne, paa den anden Side binder Bønderne og ordner deres gensidige Forhold.«[510]

En saadan Minister var lige, hvad Godsejerne havde Brug for. Da S. Maslof afløste Tsjernof, erklærede han straks, at han vilde fortsætte sin Forgængers politiske Linje. I den sidste Halv-

del af Oktober forelagde den produktive og energiske Minister en hel Række Lovforslag for Regeringen: om Ordning af Jordforholdene, om Forpagtningsfonden, om Stridigheder vedrørende Forpagtningsaftaler o. s. v. Lovene blev forelagt Regeringen i »det rette Øjeblik«.

Jordbesidderforeningens Hovedbestyrelse gav i sit Møde den 14. Oktober, hvor der deltog 25 Repræsentanter for Guvernementsorganisationer, en skarp Karakteristik af Forholdene ude omkring:

> »Bondeurolighederne omfatter en stadig større Del af Landet, antager en stadig mere vild og ødelæggende Karakter, er stadig oftere ledsaget af Voldshandlinger og Mord; samtidig med Godsejerne er hele den velhavende Del af Bønderne Offer for Urolighederne. Det landlige Rusland gaar materielt til Grunde, gaar moralsk og aandeligt til Grunde . . .«[511]

I denne hvidglødende Atmosfære blev Maslofs Lovforslag behandlet mere opmærksomt end Tsjernofs. Den nye Landbrugsminister lagde endnu større Smidighed for Dagen end den »smidige« Tsjernof. Den 29. Oktober redegjorde Maslof paa et lukket Møde i Hoved-Jordkomitéen for sit Lovforslag om at give Jorden til Jordkomitéerne indtil den konstituerende Forsamling. Ifølge Lovforslaget skulde der ved Jordkomitéerne oprettes en særlig Forpagtningsfond, hvortil Stats- og Klosterjorden skulde henlægges. Hertil henlagde man af Godsejerjorden kun de Dele, som tidligere havde været forpagtet ud, og det bestemtes endvidere, at Ejerne stadig skulde have Forpagtningsafgift af denne Jord. Men derudover anbefalede man Godsejerne frivilligt at afgive Jord til Forpagtningsfonden.

Lenin afslørede denne Lov med følgende Ord:

> »Det er ingen Konfiskation af Godsejernes Jordbesiddelse, men en Befæstelse af den . . . Kadetterne lader, som om de Socialrevolutionæres Forslag er overordentlig »revolutionært«, og i alle borgerlige Blade raaber man op *imod* Lovforslaget . . . Det hele er en Komedie, et Spil, en Prutten fra en Handelsmand, der bemærker de Socialrevolutionæres

Karakterløshed og haaber at faa endnu bedre Køb. Men i Virkeligheden er S. L. Maslofs Forslag et »*Godsejer*«-Forslag, der er skrevet *for at komme overens* med Godsejerne, *for at redde* dem.«[512]

Den 30. Oktober mente Regeringen det nødvendigt at foretage en videre Bearbejdelse af Forslaget og oversendte det til en særlig Kommission. Denne Kommission beskar Forslaget yderligere. Det kom paany til Behandling i den provisoriske Regerings Møde den 6. November.

Men hverken Kerenski eller Maslof var nu i Stand til at redde Godsejerne og Bourgeoisiet, trods alle udspekulerede Forsøg fra Kadetternes Side. Landbrugsspørgsmaalet forblev uløst, nøjagtig som Spørgsmaalene om Regulering af Industrien og Forbedring af Trafikvæsenet.

5.

Hungersnøden nærmer sig

Byernes Levnedsmiddelforsyning blev daarligere for hver Dag der gik. I Løbet af de 4 Maaneder, Pesjekhonof fungerede, gik Jernbanernes Godsbefordring alt i alt ned til en Tredjedel og Befordringen af Levnedsmidler ned til to Femtedele. Ernæringsministeriet forholdt sig næsten uvirksomt.

> »Det var selvbestaltede, demokratiske Organisationer, Forsyningskomitéer og Ernæringskomitéer af enhver Art, der tog Kampen op mod Katastrofen«, skrev Lenin.[513]

Godsejerne og Kulakerne løb fra alle Sider Storm mod Kornmonopolet. De sociale Organisationer og særlig Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjetter i de store Byer forlangte, at Regeringen skulde skride kraftigt ind mod Kornspekulanerne. Men »Folkesocialisten« Pesjekhonof foretog sig ikke det ringeste. Paa Rigs-Ernæringskomitéens Møde den 6. September blev der aflagt Beretning »om Fastsættelse af en midlertidig Forhøjelse af Prisen paa Varer, der fremskaffes paa Grundlag af den Kredit, som er ydet Ernæringsministeriet i Overens-

stemmelse med den provisoriske Regerings Beslutning af 1. Juni 1917«.[514] Ernæringskomitéen vedtog enstemmigt at fastsætte en midlertidig Prisforhøjelse paa 7 pCt. for alle Varer. Naturligvis var disse 7 pCt. betydeligt mindre end de 100 pCt.'s Prisforhøjelser, som Regeringen havde foretaget. Men selv de 7 pCt. slog en Breche i de faste Priser, en Breche man kunde udvide saa meget man vilde. Idet Repræsentanterne for Demokratiet stemte for de 7 pCt.s Forhøjelse som Maksimum, hjalp de selv Regeringen med at bryde de faste Priser.

Men da Regeringen afskaffede de faste Priser, traadte Pesjekhonof tilbage. Han paaberaabte sig, at denne Foranstaltning vilde forøge Statens Udgifter med 2 Milliarder. I Stedet for ham udnævntes den forhenværende Minister for Handel og Industri, Prokopovitsj, fordi han var mere haandfast i Kampen imod Arbejderne. En Repræsentant for Bourgeoisiet, Rokhovitsj, sammenlignede Prokopovitsj med Pesjekhonof og gav den nye Minister følgende Karakteristik:

> »Man kan forestille sig Situationen for en Handels- og Industriminister, der er udset til at fremme Handelens Udvikling i Landet, naar der ved Siden af ham er et andet Medlem af Regeringen (dermed menes Pesjekhonof — *Red.*), der kæmper for og træffer Foranstaltninger til at ødelægge Handelen fuldstændig.«[515]

Prokopovitsj gik ind for Handelens Frihed og var derfor den egnede Mand til at afskaffe Kornmonopolet.

De Socialrevolutionære og Mensjevikerne og ogsaa deres Kandidat Pesjekhonof bekæmpede kun Regeringens Offensiv mod Arbejderklassen og de Arbejdende i Ord. I Stedet for at henvende sig til Masserne med Krav om, at Kerenski skulde stilles for Retten, nøjedes de med frugtesløse Talemaader. Lenin karakteriserede deres Stilling paa følgende Maade:

> »Regeringen bryder Loven, idet den for at tjene de Rige, Godsejerne og Kapitalisterne, træffer en Foranstaltning, der gør al Kontrol *umulig, ødelægger* Ernæringsvæsenet og Saneringen af de i Bund og Grund ruinerede Finanser. Men de Socialrevolutionære og Mensjevikerne bliver ved at tale

om en Forstaaelse med Handels- og Industrikredsene, bliver ved at gaa til Møde med Teresjtsjenko, skaane Kerenski og nøjes med en kraftesløs Protestresolution, som Regeringen roligt begraver i en Skuffe! ...«[516]

Fordoblingen af Kornpriserne var en gigantisk Beskatning af de Arbejdende. Med et Pennestrøg skænkede Regeringen Godsejerne og Kulakerne 2 Milliarder Rubler paa Arbejdernes og de fattige Bønders Bekostning. Fordoblingen af Kornprisen undergravede Næringsmiddelforsyningen, gav Spekulanterne frit Spil, rystede Finanserne endnu mere og forøgede Hungeren og Forfaldet yderligere. I September meddelte Pressen:

»Som Følge af Misforholdet mellem Priserne paa Landbrugsprodukter og Fabriksvarer tager Spekulationen nu til i Provinsen. I Stedet for at bringe Kornet paa Markedet og sælge det til de fastsatte Priser, kommer Bønderne Kornet i Sække og bringer det med alle tænkelige Kneb til de større Byer som Bagage for dér at afsætte det til højere Priser. I Togene og paa Stationerne ser man Spekulanter, der er belæsset med Sække; hjulpet af Soldater eller tilfældige Folk slæber de Kornsække op i Personvognene eller Godsvognene for at kunne sælge Kornet i Storbyerne.«[517]

Hjemmebrænderiet greb om sig i alle Guvernementer, og dertil medgik, efter hvad Ernæringsministeriet indrømmede, »forfærdende Mængder«. Spekulationen udvidede sin Front. Den borgerlige Politiker Kondratjef skrev:

»De faste Priser er blevet fordoblet ... Men ikke desto mindre er de frie Priser steget saa hurtigt, at de nye faste Priser og Satser er sakket langt bagud.«[518]

Fordoblingen af Priserne forøgede ikke blot Kornspekulationen, men bidrog ogsaa til Prisstigningen i Almindelighed. »Forhøjelsen af Kornpriserne med 100 pCt. havde en ødelæggende Virkning: Priserne paa nogle Levnedsmidler er steget til det dobbelte«[519], meddelte man fra Guvernementet Taurien. »Man mærker stigende Tendens for Produkter, der har meget lidt For-

bindelse med Korn«[520], oplyste man fra Kherson. Fra Kharkof meddelte man: »De økonomisk stærke Bønder haaber paa en ny Prisstigning. Troen paa en fast Ernæringspolitik fra Regeringens Side er rokket.«[521]

Da Regeringen en Gang havde forhøjet Priserne, var Kornjerne overbevist om, at den vilde forhøje dem igen. De begyndte at tilbageholde Kornet — »Valutaen over alle Valutaer«. Sabotagen mod Kornforsyningen antog stadig nye Former: Kornet blev skjult, blev fordærvet, og paa Markerne blev der øvet Skadegørerarbejde mod den kommende Høst. En Udsending fra Regeringen, der arbejdede i Guvernementet Orel, berettede, at der blev saaet i ukrudtfyldte Marker, at Jorden blev daarligt passet, og at man ikke kørte Gødningen ud. Fra Guvernementet Mogilef skrev man til Ernæringsministeriet, at Godsejerne opgav aabenlyst falske Tal paa deres Kornforraad: en af dem blev grebet i at skjule 10.000 Pud Korn. Man gemte Kornet for at spekulere med det, man tilintetgjorde det for ikke at levere det til de Arbejdende i Byen.

Der nærmede sig en Hungervinter. Levnedsmiddelrationerne blev overalt sat ned. Levnedsmiddeluroligheder bredte sig fra Dnjepr til Amur.

Paa et Møde i Republikens Raad den 29. Oktober gjorde Ernæringsminister Prokopovitsj Resultatet op af sin Virksomhed i de forløbne 1½ Maaned og pralede med, at Fordoblingen af Priserne havde bevirket en Bedring i Levnedsmiddelforsyningen. Det var i Virkeligheden ikke Tilfældet. »Fordoblingen af de faste Priser har ikke forhøjet Tilførslen«[522], meddelte man fra Astrakhan. »Tilførslen af Forbrugsvarer er gaaet ned til to Tredjedele«[523], berettede Kursk. »Efter Fordoblingen af de faste Priser er Kornleverancen taget af«[524], telegraferede Tula. Saaledes saa Prokopovitsj' »Resultater« ud i Virkeligheden. De almindelige Oversigter over Levnedsmiddelforsyningerne bekræftede disse Meddelelser og tilbageviste Prokopovitsj' løgnagtige Paastande. Septemberplanen for Kornfremskaffelsen var slaaet fejl, idet den kun var opfyldt til 31,3 pCt., skønt der blev fremskaffet 46,73 Millioner Pud imod 19,76 Millioner i August. Men det var kun den almindelige sæsonmæssige Forhøjelse af Leveringerne. Desuden var der Godsejere, der skyndte sig at blive af med deres Korn, idet de frygtede for, at deres Godser skulde blive ødelagt.

I Oktober blev Planen kun opfyldt til 19 pCt.: der blev ialt leveret 27,38 Millioner Pud Korn imod 48,95 Millioner Pud i Oktober 1916. Tallene modbeviste klart Prokopovitsj' Paastande.

Forsyningsvanskelighederne voksede. Selv Ernæringsministeriet maatte konstatere, at

> »Systemet med Tvangsudskrivning af Korn ... er fortsat den mest virksomme Maade at gennemføre Kornmonopolet paa.«[525]

Stadig hyppigere udsendte man Militær for at fremskaffe Korn. Forværringen paa Levnedsmiddelfronten var saa aabenbar, at selv de ikke-revolutionære Organisationer i Provinsen krævede en Tilbagevenden til de gamle Forhold. De sociale Organisationer i Jenisej-Guvernementet anmodede om, at man ophævede Forordningen om Fordobling af Priserne, da den ikke var nødvendig i dette Guvernement. Fra Omsk meddelte man: »Forplejningskontoret protesterer imod den uventede, uformaalstjenlige Forhøjelse af de faste Priser.«[526] Ernæringskomitéen i Guvernementet Kherson erklærede, at det var en »vanvittig, aldeles ubegrundet Forholdsregel.«[527]

Der var Organisationer, der ikke blot protesterede mod Regeringens Beslutning, men ogsaa saboterede den. »Komitéen til Revolutionens Redning« i Astrakhan besluttede: »Kornet skal sælges til de gamle Priser.«[528] I 13 af 25 Guvernementer var de sociale Organisationer under den ene eller anden Form imod Prisforhøjelsen.

Magthaverne blev grebet af Bestyrtelse. Paa et lukket Møde i den provisoriske Regerings Forsvarskommission den 23. Oktober stillede General Dukhonin, i Betragtning af den tiltagende Hungersnød i Hæren, selv Spørgsmaalet om »en talmæssig Nedsættelse af Hærstyrkerne.«[529] Men Regeringen greb til Forholdsregler, der kun kunde fremskynde Sammenbrudet. I Begyndelsen af Oktober udsendte Ernæringsministeren et Cirkulære om Kornrekvisition. Han truede med at anvende Militærmagt mod dem, der krydsede Regeringens Forsyningspolitik. Men disse Trusler var kun rettet mod de arbejdende Bønder. Imod Godsejerne og Kulakerne, der gemte Kornet, ja tilintetgjorde og spe-

kulerede med det, blev der ikke anvendt andre Midler end Overtalelser. Godsejerne søgte man at overtale, men Bønderne blev tvunget til at levere Korn.

De Organisationer, der kunde have hjulpet Regeringen i Kampen mod Hungeren, blev fuldstændig udelukket fra Deltagelse i Ernæringsspørgsmaalet. Prokopovitsj afbrød allerede i Midten af September Rigs-Ernæringskomitéens Samling uden paa nogen Maade at tage Hensyn til dens Medlemmers Ønsker og erklærede, at Samlingen først igen kunde aabnes, naar han havde været paa Inspektionsrejse igennem Rusland. I Bladet »Novaja Sjisn« for den 18. Oktober blev der offentliggjort et interessant Brev, som en Delegation fra Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjetters Centraleksekutivkomité havde skrevet. Det hed heri:

> »Delegationen ser i Ernæringsministeriets Politik dels en direkte Krænkelse af Loven, dels en systematisk Tilsidesættelse af Rigs-Ernæringskomitéen, der er Udtryk for det revolutionære Demokrati og de sociale Gruppers Meninger, idet man udelukker dem fra Indflydelse paa Ernæringssituationen. I denne Politik ser Centraleksekutivkomitéens Delegation en Tilbagevenden til det gamle Styres værste Tider med dets Foragt for de sociale Kræfter og det sociale Initiativ.«[530]

Selv Mensjevikerne og de Socialrevolutionære »gjorde Oprør«. Regeringen besluttede at afskaffe alle de sociale Organisationers Komitéer og i Stedet indsætte bureaukratiske Befuldmægtigede. Det var Prokopovitsj' sidste Middel i »Kampen« mod Hungeren. Det karakteriserede Regeringens Felttog mod Arbejderklassen paa Tærskelen til Oktoberrevolutionen. Regeringen vilde skaffe Kornet til Veje med de Reaktionæres Hjælp.

Paa et Møde i Republikens Raad den 29. Oktober udtalte Prokopovitsj:

> »Vi maa høre op med Overtalelser, vi maa høre op med de evindelige Overtalelser. Vi maa skabe Magtorganer paa de enkelte Pladser.«[531]

For at skabe en saadan stærk, lokal Magt lod Ministeriet det gamle System af Befuldmægtigede og overordentlige Befuldmæg-

tigede genopstaa. Disse Folk afløste alle de demokratiske Organisationer. Til Befuldmægtigede udnævnte man Folk, der raadede over Magt. F. Eks. udnævnte man til overordentlig Befuldmægtiget for Orenburg-Distriktet Atamanen for Orenburgs Kosaktropper, den kendte kontrarevolutionære Dutof, der var Formand for Forbundet af Kosaktropper og aktiv Deltager i Kornilofsammensværgelsen.

Dette System med overordentlige Befuldmægtigede af Ataman Dutofs Kaliber var ingen daarlig Forberedelse af Kontrarevolutionens Styrker ude i Landet. Kontrarevolutionen bemægtigede sig et af de vigtigste Vaaben i Kampen mod Revolutionen, Ernæringsvæsenet. I Ernæringsapparatet inddrog man næsten udelukkende det private Handelsapparat som en værdig Forbundsfælle for de nye Befuldmægtigede. De Befuldmægtigede klarede deres Opgaver glimrende. Paa den 2. Kongres af Ernæringskommissærer i Guvernementet Orenburg og i Turgajsk-Omraadet gav man en træffende Karakteristik af en af de mest fremtrædende Befuldmægtigede — Kosakatamanen Dutof. I sin Indberetning om Kongressen sagde Hovedkommissæren:

> »Hvad specielt Ataman Dutofs Udnævnelse til Overbefuldmægtiget for Guvernementet Orenburg og Turgajsk-Omraadet angaar, kan det bemærkes, at denne Mand paa Grund af sin politiske Optræden ikke nyder Tillid hos den arbejdende Befolkning i disse Egne. Han kender ikke det ringeste til Ernæringsvæsenet og billiger ikke Principperne for Kornmonopolet. Desuden har han som overordentlig Befuldmægtiget angaaende Levnedsmiddelforsyningen truffet en Række Bestemmelser, som har bragt Desorganisation (Opløsning) i Apparatet, der var ved at komme i Gang (gennem Forøgelse af de frie Køb, Indførelse af Priser med franko Levering, fuldstændig Foragt for de almindeligt anerkendte lokale Ernæringsorganer og ved Gennemførelse af en ren Kosakpolitik o. s. v.), Kongressen understreger i Særdeleshed, at hele hans Politik gennemføres af specielt ansatte Folk fra de tidligere Befuldmægtigedes, Kornhandlernes og alle mulige høje Guvernementsembedsmænds Kredse, Folk, som Revolutionen allerede i de første Dage havde fejet væk, og det er klart, at en saadan Politik fuldstændig

diskrediterer Organiseringen af Ernæringsvæsenet i Guvernementerne. Kongressen anser hans Virksomhed for ubetinget skadelig for Levnedsmiddelforsyningen.«[532]

Kommissæren tog kun fejl paa et Punkt: Dutof forstod udmærket, hvordan man i den nye Etappe skulde arbejde paa Ernæringsomraadet for at tjene Bourgeoisiets og Godsejernes Interesser.

Genoprettelsen af det førrevolutionære Ernæringsapparat, Tilladelsen til frie Køb, d. v. s. til at bryde ethvert Monopol, den fuldstændige Foragt for de sociale Forsyningsorganer, alt det var netop en nøjagtig Gennemførelse af Regeringens sidste Anordninger.

Kommissærerne behøvede ikke at lære Ataman Dutof Kontrarevolutionens Kunst. Dutof var en »mønsterværdig« Befuldmægtiget, for hans Virksomhed var et Mønster paa, hvorledes man paa Levnedsmiddelfronten skulde kæmpe imod den optrækkende Revolution. De andre Befuldmægtigede rettede sig ogsaa efter ham. Saaledes »bekæmpede« Regeringen Hungeren. Denne Kamp bidrog i Virkeligheden positivt til at øge Hungersnøden, med det Formaal at lette Samlingen af de kontrarevolutionære Kræfter til fremgangsrig Kamp imod den proletariske Revolution, der allerede stod for Døren.

Landet drev lige ud i en Katastrofe. Bourgeoisiet gav Revolutionen Skylden for alt. Lenin skrev:

> »Kadetterne er skadefro: Revolutionen har jo lidt Skibbrud, Revolutionen har *hverken* gjort det af med Krigen *eller* med Forfaldet. Det er ikke sandt. De, der har lidt Skibbrud, er *Kadetterne* tillige med de *Socialrevolutionære og Mensjevikerne*, for denne Blok (dette Forbund) har regeret Rusland et halvt Aar, og har i dette halve Aar forstærket Forfaldet og forviklet og vanskeliggjort den militære Stilling. Jo mere fuldstændig Bourgeoisiets *Forbund* med de *Socialrevolutionære* og *Mensjevikerne* spiller fallit, jo hurtigere vil Folket *lære*. Desto lettere vil det finde den *rigtige* Udvej: Forbundet mellem de fattige Bønder, d. v. s. Flertallet af Bønderne, og Proletariatet.«[533]

ELVTE KAPITEL

Det bolsjevikiske Partis økonomiske Program paa Tærskelen til den proletariske Revolution

1.

Bolsjevikernes Paroler

Det bolsjevikiske Partis økonomiske Program stod i skarp Modsætning til alle andre Partiers Programmer. Disse forsvarede Kapitalismens Bestaaen. Det bolsjevikiske Parti afslørede Grundlinjen hos alle disse Partier: at bevare Udbytningen af de Arbejdende.

De borgerlige Partiers Programmer skulde hjælpe Kapitalisterne til at komme ud af Krisen — ved Indrømmelser paa enkelte Punkter for at bevare Helheden, Kapitalismen. Det bolsjevikiske Partis Program anviste en Udvej af Blindgyden ved en Række indgribende Forholdsregler, der vilde undergrave og derefter likvidere hele Kapitalismens System.

Kadetterne, Mensjevikerne og de Socialrevolutionære var ikke i Stand til at finde en Udvej af Situationen. Tværtimod, deres Politik udvidede og uddybede det økonomiske Kaos i Landet. Lenin betonede dengang, at hvis man lod Magten blive hos Bourgeoisiets Repræsentanter

»betyder det at aabne Døren paa vid Gab paa den ene Side

for Hungersnøden og en uundgaaelig økonomisk Katastrofe, som Kapitalisterne med Vilje fremskynder og skærper, og paa den anden Side for en militær Katastrofe . . .«[534]

Det eneste Middel til at bekæmpe det truende Sammenbrud var den proletariske Revolution.

Bolsjevikernes økonomiske Program gav Udtryk for Arbejderklassens og de arbejdende Bondemassers Interesser og Bestræbelser. Bolsjevikerne opfordrede Proletarerne og de arbejdende Bønder til øjeblikkelig at konfiskere Godsejernes Jord, til at nationalisere al Jord, til at nationalisere Industritrusterne og Bankerne, til at indføre Arbejderkontrol med Produktionen og Varefordelingen o. s. v.

Hvert enkelt Punkt i Bolsjevikernes økonomiske Program, hvad enten det nu drejede sig om Nationalisering af Jorden, Arbejderkontrol eller Nationalisering af Banker og Syndikater, var en *Kamp*parole, om hvilken Bolsjevikerne sluttede Masserne sammen og skabte den politiske Armé, uden hvilken det var umuligt for Arbejderklassen og de fattige Bønder at erobre Magten. Hvert enkelt Krav i Bolsjevikernes Program berørte Dagens brændende Spørgsmaal, hvert enkelt Afsnit var forstaaeligt, hver Parole trængte ind i Arbejdernes og de arbejdende Bønders dybeste Lag. Partiets præcise, konkrete Paroler og selvopofrende Arbejde viste, at den proletariske Magt ikke vil krybe for Kapitalen, og at den ikke vil vige tilbage for nogen Forholdsregel mod Bourgeoisiet, at den vil bryde enhver Modstand fra Kapitalisterne og Godsejerne og øjeblikkelig bidrage til at forbedre de arbejdende Massers Levevilkaar.

Men hver Parole, hvert enkelt praktisk Forslag var kun en Del af det samlede Program, en helstøbt og konsekvent Plan, hvis hele Grundlag og hele Væsen var Kampen for *Proletariatets Diktatur*.

Kravene i Partiets Program kunde kun virkeliggøres, naar man oprettede Proletariatets Diktatur, knuste Kapitalisternes og Godsejernes Magt og indførte en Sovjetmagt.

Og naar hver Arbejder, hver Arbejdsløs, hver Kokkepige og hver fattig Bonde med egne Øjne ser den proletariske Magt i Kamp mod Kapitalisterne og Kulakerne, naar de ser, at Jorden

kommer i Hænderne paa de Arbejdende, og Fabrikerne og Værkerne kommer under Arbejdernes Kontrol,

> »saa«, siger Lenin, »vil hverken Kapitalisterne og Kulakerne eller Finanskapitalen, der raader over Hundreder af Milliarder, have Kraft til at besejre Folkerevolutionen, men denne vil tværtimod besejre hele Verden, for i alle Lande er den socialistiske Omvæltning ved at modnes.«[535]

Udgangspunktet for det bolsjevikiske Partis økonomiske Program paa Tærskelen til Oktoberrevolutionen var Lenins Grundsætning om Muligheden af Socialismens Sejr i eet enkelt Land. Ruslands økonomiske Udvikling indtil 1917 havde skabt alle Muligheder for en Bevægelse henimod Socialismen. Arbejderklassens politiske Erobringer i Perioden mellem Februar- og Oktoberrevolutionen havde skabt de nødvendige Forudsætninger for at omsætte disse Muligheder til Virkelighed. Lenin sagde i sin historiske Artikel »Den truende Katastrofe og hvordan den skal bekæmpes«:

> »At gaa fremad i det tyvende Aarhundredes Rusland, der har erobret Republiken og Demokratiet ad revolutionær Vej, er *umuligt* uden at *gaa til* Socialismen, uden at tage *Skridt* dertil . . .«[536]

Det var netop denne Grundsætning, der laa til Grund for det økonomiske Program, som 6. Partikongres havde udarbejdet.

I sine Beslutninger paapegede Bolsjevikernes 6. Partikongres klart, at kun ved at gennemføre en revolutionær Omvæltning, likvidere Bourgeoisiets Diktatur og lægge Magten i de bolsjevikiske Sovjetters Hænder, kunde man begynde at forbedre den økonomiske Situation.

Hvilke revolutionære Forholdsregler kunde under det proletariske Diktaturs Betingelser føre Landet ud af Katastrofen?

Partikongressen erklærede, at det frem for alt var nødvendigt

> »at gribe ind i Produktionen for planmæssigt at regulere Produktion og Fordeling, og ligeledes at nationalisere og centralisere Bankvæsenet og at nationalisere en Række Truster (f. Eks. Olie, Kul, Sukker, Metaller og Transport).«[537]

Nationaliseringen af de største Bedrifter og Nationaliseringen af Jorden skulde danne det Grundlag, paa hvilket Proletariatets Diktaturs Organer kunde begynde Opbygningen af en Planøkonomi. Derved blev Grunden slaaet væk under Fødderne paa Kapitalisterne og Godsejerne.

Partikongressen erklærede det endvidere for nødvendigt at organisere

> »en rigtig Udveksling mellem By og Land, støttet paa de kooperative Foretagender og Ernæringskomitéerne, for at forsyne Byerne med de nødvendige Landbrugsprodukter og Landbruget med de nødvendige Fabriksvarer, Landbrugsredskaber og Maskiner o. s. v.«[538]

6. Partikongres behandlede specielt Spørgsmaalet om Arbejderkontrol; den fastlagde saavel dens Organisationsformer som Veje til dens Gennemførelse.

Endelig blev der i Resolutionen skitseret Forholdsregler til Kamp mod det finansielle Sammenbrud, Forholdsregler til rigtig Fordeling af Arbejdskraften (Overførelse af Arbejdere fra de Produktionsgrene og Bedrifter, der arbejdede for Krigen, til de Produktionsgrene og Bedrifter, der arbejdede for Landets Behov).

2.

Nationaliseringen af Jorden

Det gamle Ruslands Bønder blev udnyttet paa alle Maader af Godsejerne og Kapitalisterne. De betalte uhyre Skatter og døde som Fluer af den regelmæssigt tilbagevendende Hungersnød. Godsejernes Magt holdt med haard Haand Bønderne nede i Mørke og Uvidenhed. Ca. en halv Million Bondefamilier vandrede hvert Aar fra en Del af Rusland til en anden, hovedsagelig til Sibirien, fordi de manglede Jord. Efter den officielle Statistik havde 30—35 pCt. af Bønderne ingen Trækdyr. Ca. 4 pCt. af Bønderne havde overhovedet ingen Jord at tilsaa. En Godsejer ejede i Gennemsnit lige saa meget Jord som 300 Bønder. Bønderne stræbte efter at faa Jord, men Godsejerne, Kapitalisterne

og Kulakerne stod dem i Vejen. Bønderne var nødt til at forpagte Jord paa Aagerbetingelser. Efter Februarrevolutionen blev Bønderne bedraget af Mensjevikerne, de Socialrevolutionære og den provisoriske Regering med Løfter om, at den konstituerende Forsamling vilde give dem Jord. Alle Bøndernes Forsøg paa selv at tage Jorden blev energisk undertrykt af den provisoriske Regering. Ene og alene Bolsjevikernes Parti udstedte Parolen om øjeblikkelig Overgivelse af Jorden til Bønderne uden Erstatning.

> »Som bekendt«, sagde Lenin i sin Tale paa Aprilkonferencen, »gaar Fædrelandsforsvarernes smaaborgelige Partier ind for at udskyde Jordspørgsmaalet til den konstituerende Forsamling. Vi er Tilhængere af, at Jorden straks skal overdrages Bønderne, saa velorganiseret som muligt. Vi er ubetinget mod anarkistiske Konfiskationer. I foreslaar Bønderne at komme overens med Godsejerne. Vi siger, at man skal tage Jorden straks og tilsaa den for at bekæmpe Mangelen paa Brød, for at bevare Landet mod det Sammenbrud, der nærmer sig med rasende Hast.«[539]

Konfiskeringen af Godsejernes Jord og Nationaliseringen af Jord betød et Slag mod Privatejendomsretten til Jorden, som var Grundlaget for Godsejernes Magt. Nationaliseringen af Jorden betød ikke blot, at den borgerlige Revolution blev ført til Ende, hvilket det russiske Bourgeoisi ikke var i Stand til, ligesom det hverken havde Kraft til at fortsætte Krigen eller havde Kraft til at afslutte den. Nationaliseringen var — paa Grundlag af Proletariatets Diktatur — allerede et konkret og alvorligt Skridt henimod Socialismen. Nationaliseringen af Jorden rettede sin Brod ikke alene mod de adelige Godsejere, men ogsaa mod de »fedtede« Stolypinske Kulakgodsejere. Nationaliseringen af Jorden var et Slag mod en af Privatejendomsrettens Hovedformer og derved tillige et kraftigt Slag mod Privatejendomsretten overhovedet.

Det var ganske naturligt, at Parolen om Jordens Nationalisering maatte fremkalde vildt Had hos den provisoriske Regering, hos Mensjevikerne og Kulakernes socialrevolutionære Parti. Men netop denne Parole svarede til Bøndernes mest brændende Behov og dybeste Ønsker.

I hele Landet sydede allerede Bondeopstanden under Parolen om Likvidering af Godsejernes Jordbesiddelse. Godsejerne, der endnu ikke havde glemt, at den røde Hane havde galet over deres Herregaarde, erindrede med Rædsel Bøndernes gamle Raab: »Skær Jord af til os, eller vi skærer Halsen over paa jer«.

Nedenstaaende tørre, officielle Indberetninger vidner om Bevægelsen blandt Bønderne paa Tærskelen til Oktoberrevolutionen:

»Tambof, den 27. September. Fra Moskva er indtruffet Ekspeditionstropper til Undertrykkelse af Opstanden, sammen med Repræsentanter fra Moskvas Arbejder- og Soldatersovjet. Ifølge Meddelelse fra de sidstnævnte er der indløbet Underretninger om Udbrud af Uroligheder endnu et Sted, 40 Verst fra Koslof, hvortil ufortøvet en Del af Ekspeditionstropperne blev sendt. Landsbyen Jaroslafka brænder.«[540]

»Saratof, den 8. Oktober. Paa Grund af Bondeuroligheder i Serdobsk-Kredsen blev der afsendt Tropper. I et Opraab appellerer Guvernementskommissæren til Borgersindet og erklærer, at Anvendelse af militær Magt er nødvendig.«[541]

»Sjitomir, den 12. Oktober. Guvernementskommissæren har faaet en Række Efterretninger om begyndende Uroligheder i Guvernementet. Skove og tilsaaede Marker bliver ødelagt. Tropper afsendt til Genoprettelse af Ordenen.«[542]

»Saratof, den 12. Oktober. I Serdobsk-Kredsen bliver enkelte Gaarde plyndret og brændt ned; Fru Dekonskajas, Saburofs, Fru Sjirinkinas, Nenarokomofs store Herregaarde og Pavlofski-Kolonien blev jævnet med Jorden.«[543]

»Voronesj, den 20. Oktober. I Sadonsk-Kredsen i Nærheden af Landsbyen Sjivotinnoje blev Tsjertkofs og andre Godsejeres Herregaarde til Dels ødelagt af Bønderne. Over 60.000 Pud Hvede og andet Korn gik op i Luer.«[544]

»Pensa, den 26. Oktober. I Narovtsjat-Kredsen blev otte Herregaarde ødelagt. Til Likvidering af Urolighederne blev der afsendt Kavalleri. I Krasno-Slobodsk Kredsen blev Fru Lebedevas Gods, og i Insar-Kredsen Andronofs Gods plyndret.«[545]

»Nisjni-Novgorod, den 26. Oktober. Fra Kredsene Lu-

kojanof, Ardatof og Sergatsj indløber Beretninger om begyndende Massehugst af Skovene, om Afbrænding af Gaarde, enkelte Steder ledsaget af Voldshandlinger mod Ejerne. Særlig alvorlig er Bevægelsen i Lukojanof-Kredsen, hvor fire Gaarde er brændt... Der blev sendt Militær til de nævnte Steder.«[546]

Godsejernes og de store Kulakers brændende Gaarde var ikke blot grelle Eksempler paa den bolsjevikiske Parole udført i Praksis; men de var for Proletaren Ledefyr til Sejren i Forbund med Landsbyens Halvproletarer. Netop Parolen om Konfiskation af Godsejernes Jord og Nationaliseringen af al Jord rejste overalt i Landet Bønderne til Kamp mod Godsejerne og Kulakerne. Takket være denne Parole fik Bolsjevikerne i Spørgsmaalet om Jorden allerede i September 1917 Flertallet i Sovjetterne.

Bondemasserne ødelagde Grundlaget for Godsejersystemet, mens den provisoriske Regering i sin Deklaration af 25. September 1917 opfordrede dem til at bringe Jordforholdene i Orden »uden at krænke de bestaaende Former for Jordbesiddelse«.[547] Nationaliseringen af Jorden likviderede Grundlaget for Godsejersystemet, mens Kadetternes og de Socialrevolutionæres Blok med Mensjevikerne stilede efter at afstive dette faldefærdige System.

Konfiskeringen og, paa Basis af den, Nationaliseringen af Jorden gjorde fuldkommen Ende paa Jordhungeren, der havde drevet Bønderne ind under Godsejernes Aag, gjorde Ende paa Bøndernes Jordfattigdom, hvor Bønderne efter Tolstojs Ord »ikke engang kunde slippe en Høne løs«. Alene dette var af uhyre revolutionær Betydning.

Men det bolsjevikiske Parti satte sig langt større Maal. Den konsekvent gennemførte Nationalisering af Jorden maatte under Proletariatets Diktatur danne Grundlaget for Landbrugets fuldstændige Rekonstruktion efter nye, socialistiske Grundsætninger. Ved at likvidere Privatejendomsretten til Jorden ødelagde Nationaliseringen ogsaa aarhundredgamle Ejendomsfordomme, der med frygtelig Kraft lænkede Bønderne til Jorden. Vejen blev gjort fri for nye økonomiske Former, i Stedet for de gamle, der stammede fra Forfædrenes Tid, fra Livegenskabets Tid, hvor Smaabønderne var bundet til et usselt Stykke Jord. Stalin gjorde

i sin Tale paa de marxistiske Landbrugsspecialisters Konference i 1929 Regnskabet op for den af Sovjetmagten gennemførte Nationalisering af Jorden:

»... netop fordi der ikke findes nogen Privatejendomsret til Jorden hos os, hænger Bonden her ikke som en Slave ved sin Stump Jord, saadan som i Vesteuropa. Denne Omstændighed maa nødvendigvis gøre det lettere for Smaabondebrugene at slaa ind paa Kollektivbrugenes Vej.

Det er en af Grundene til, at det her, hvor Jorden er nationaliseret, lykkes saa let for *Stor*brugene paa Landet, Kollektivbrugene paa Landet, at demonstrere deres *Overlegenhed* overfor det *lille* Bondebrug.

Deri ligger den store revolutionære Betydning af de sovjetiske Landbrugslove, som har gjort det af med den absolutte Jordrente, afskaffet Privatejendomsretten til Jorden og nationaliseret Jorden.«[548]

3.

Arbejderkontrollen med Produktionen

Arbejderkontrollen — et af det bolsjevikiske Partis vigtigste Programkrav paa Tærskelen til Oktoberrevolutionen — havde særlig Betydning i en Tid, hvor den kapitalistiske Økonomi spillede fuldstændig Fallit, idet Arbejdsgiverne drev Sabotage, erklærede Lockout og undergravede Produktionen. Ligesom de andre Paroler i det økonomiske Program var »Arbejderkontrollen« en Parole i Kampen for Magten. Bolsjevikerne betragtede aldrig denne Parole løsrevet fra Hovedsagen: Proletariatets Diktatur.

I sit historiske Skrift »Vil Bolsjevikerne kunne beholde Statsmagten?« betonede Lenin, at naar vi taler om Arbejderkontrollen, »stiller vi altid denne Parole *samimen med* Proletariatets Diktatur, *lige efter* det...«[549]

Mensjevikerne og de Socialrevolutionære førte en rasende Kamp mod Arbejderkontrollen. De skrev i deres Aviser, at Arbejderkontrollen kun vil føre til Anarki, at Arbejderne ikke vil

være den Opgave voksen at føre Kontrol med det økonomiske Liv. De blev ved at slaa paa, at hvis der overhovedet kunde være Tale om Kontrol, maatte det være Statskontrol; men da Statsmagten før Oktoberrevolutionen befandt sig i Bourgeoisiets Hænder, betød dette i Grunden at udlevere Kontrollen til Bourgeoisiet. Ogsaa i dette Spørgsmaal beskyttede Mensjevikerne og de Socialrevolutionære Kapitalisterne mod Arbejderklassen.

Midt i Juli afholdt Arbejdsgiverne en Konference i Moskva. Man besluttede der med alle Midler at forhindre Gennemførelsen af socialistiske Forholdsregler og særlig at kæmpe mod Arbejdernes Indblanding i Produktionsledelsen.

En senere Arbejdsgiverkonference bekræftede disse Beslutninger. Den provisoriske Regering og dens Organer saavel som Arbejdsgiverorganisationerne og Kapitalisterne paa de forskellige Steder kæmpede energisk mod Arbejderkontrollen. Men ogsaa denne bolsjevikiske Parole støttedes kraftigt af Arbejdermasserne. Arbejderne og Funktionærerne paa Bedrifterne skulde selv virkeliggøre Arbejderkontrollen gennem de paa deres Generalforsamlinger valgte Repræsentanter. Det var forbudt at standse Bedrifter eller indskrænke Produktionen uden Arbejderkontrollens Tilladelse. Arbejderkontrollen undersøgte alle Dokumenter og Forretningsbøger i Bedrifterne og afslørede Ejernes Spekulationsmanøvrer, den kontrollerede Lagrene af Raastoffer, Færdigvarer og andre Materialer. Den oprettede bevæbnede Kampgrupper for at beskytte Bedrifterne mod Kapitalisterne, der hellere vilde ødelægge deres Ejendom end udlevere den til dens nye Herre, Arbejderklassen.

»Arbejderkontrollen«, hed det i Resolutionen fra Bolsjevikernes 6. Partikongres, »skal gradvis udvikles til fuldstændig Regulering af Produktionen.

Til at gennemføre Arbejderkontrollen er følgende foreløbige Skridt nødvendige: Forretningshemmeligheden afskaffes, Købmænds, Industrifolks og Bankers Forretningsbøger gøres tilgængelige for Kontrollen. Hemmeligholdelse af Dokumenter erklæres for strafbart efter Loven. Lagrene registreres periodisk og Beretninger over dem offentliggøres periodisk med Angivelse af de Bedrifter, hvor de befinder sig.«[550]

Arbejderkontrollen var et Slag mod den kapitalistiske Metode i Erhvervslivet. Der var ikke længere Plads for Forretningshemmelighederne, som tjente til at skjule Udplyndringen.

»Til Bekæmpelse af den hemmelige eller aabenlyse Lockout skal der udstedes en Lov, der forbyder at lukke Fabriker eller indskrænke Produktionen uden Tilladelse fra Arbejderrepræsentanternes Sovjet, Fagforeningerne og de centrale Bedriftskomitéer,«[551] hed det i Partikongressens Resolution.

Efter Proletariatets Sejr kunde Arbejderkontrollens Organer udvikles til Driftsledelser. Den bredt anlagte Arbejderkontrol *forberedte* Arbejderne til at lede Produktionslivet og frembragte Tusinder af glimrende Organisatorer og hentede Tusinder af Ledere op fra Arbejdermassernes Dyb.

4.

Nationaliseringen af Bankerne og Industritrusterne

Bolsjevikernes 6. Partikongres erklærede, at man maatte nationalisere og centralisere Bankvæsenet og en Række Truster for planmæssigt at regulere Produktionen og Fordelingen. Industriherrerne var ikke alene imod Nationaliseringen af Industrien, men ogsaa imod en tvungen Organisering i Syndikater, d. v. s. mod en tvungen Sammenslutning i store Organisationer. Den provisoriske Regering mumlede noget om at oprette saadanne Syndikater, men turde ikke holde fast ved det og trak hurtigt sine Forslag tilbage under Fabrikanternes Tryk.

Kun det proletariske Diktaturs Stat kunde gennemføre Nationaliseringen. Nationaliseringen af Bankerne og Bedrifterne undergravede Grundlaget for Kapitalens Herredømme. Da Bankerne, de største Industriforetagender og Transporten kom i Hænderne paa Proletariatets Diktatur, var der samtidig skabt Grundlag for at gaa over til en planmæssig socialistisk Økonomi.

Lenin tillagde Bankernes Nationalisering særlig Betydning. Bankerne var Centrerne for det økonomiske Liv under Kapitalismen. Et Slag mod Bankerne maatte tilføje Kapitalismens hele

System et dødeligt Saar. I sin Artikel »Den truende Katastrofe og hvordan den skal bekæmpes« giver Lenin de Arbejdende en detailleret Redegørelse for, hvor gavnligt det er at gennemføre dette Punkt i Bolsjevikernes Program:

> »De Fordele, som hele Folket, *ikke* specielt Arbejderne (for Arbejderne har kun lidt at gøre med Banker), men Bøndernes og de smaa Erhvervsdrivendes Masser, vil faa ved Bankernes Nationalisering, vil være uhyre store. Arbejdsbesparelsen vil være kæmpemæssig, og hvis man antager, at Staten beholdt det nuværende Antal Bankfunktionærer, vil det betyde et meget stort Skridt fremad, idet man derved vil gøre Brugen af Bankerne mere universel (almindelig), forøge Antallet af Filialer, gøre Bankoperationer mere tilgængelige, o. s. v., o. s. v. Netop de *smaa* Besiddere, Bønderne, vilde faa langt lettere ved at opnaa Krediter. Staten vilde for første Gang faa Mulighed for først og fremmest at *overse* og saa *kontrollere* alle vigtige Pengeoperationer uden Tilsløring, derefter at *regulere* det økonomiske Liv og endelig faa Millioner og Milliarder til store Statsoperationer uden at betale de Herrer Kapitalister vanvittige »Provisioner« for deres »Tjenester«.«[552]

Nationaliseringen af Bankerne lettede ogsaa Nationaliseringen af Forsikringsvæsenet. Centraliseringen af Forsikringsvæsenet maatte medføre nye store Resultater med Hensyn til at forbedre de Arbejdendes Kaar. Disse Forholdsregler maatte nedsætte Forsikringspræmierne og bringe alle forsikrede mange Fordele og Lettelser.

De Socialrevolutionære og Mensjevikerne gjorde ogsaa utallige Indvendinger mod Bankernes og andre Foretagenders Nationalisering; de mente, at Proletariatet ikke kunde klare Ledelsen af Landets økonomiske Liv. Men Tiden var moden til at nationalisere Bankerne og de større Foretagender, det var et fuldtud muligt Skridt henimod Socialismen, og det blev ogsaa gennemført af Proletariatets Diktatur kort efter Oktoberrevolutionen.

De enkle og klare bolsjevikiske Paroler, der var vokset frem af Livet selv og berørte alle Arbejdernes, hele den arbejdende

Bybefolknings og Fattigbøndernes daglige materielle Interesser, faldt i god Jord hos de brede Masser. I Kampen for at gennemføre disse Paroler blev det muligt helt at afsløre Skøntalerne fra Mensjevikernes og de Socialrevolutionæres Lejr, der ikke rørte en Finger for at lette Massernes Kaar.

TOLVTE KAPITEL

Den revolutionære Krise modnes

1.

Den nye Bølge af økonomiske og revolutionære Strejker

Det revolutionære Opsving, som Stalin havde forudsagt paa Bolsjevikernes 6. Partikongres, og som Bolsjevikernes energiske og vedholdende Arbejde havde forberedt, indtraadte efter Likvideringen af Kornilofsammensværgelsen. Af Kornilofkuppet lærte de brede Folkemasser saa at sige haandgribeligt og med egne Øjne, at Bourgeoisiet og Godsejerne vilde begaa enhver Forbrydelse blot for at genoprette deres Magt over det arbejdende Folk og bevare den ubeskaaret, mens de Socialrevolutionære og Mensjevikerne vil begaa et hvilket som helst Forræderi blot for at bevare Koalitionen, Samarbejdet med Bourgeoisiet.

Den Borgerkrig, Kapitalisterne begyndte i Kornilofrevoltens Dage, frembragte et stærkt Modtryk i de brede Folkemasser. Først og fremmest kom hele Arbejderklassen i Bevægelse.

Som Svar paa Bourgeoisiets Fremstød rejste der sig en mægtig Strejkebølge, der voksede fra Dag til Dag, rev stadig nye Masser af Arbejdende med og naaede ud til de fjerneste Steder, selv dér, hvor Strejkebølgen ikke naaede hen, da den var paa sit højeste under Revolutionen i 1905.

Forrest af alle gik Metalarbejderne. Deres heltemodige Kamp viste, hvilken Energi Proletariatet formaar at udvikle, naar det ledes af det ideologisk faste bolsjevikiske Parti, den Leninske revolutionære Marxismes Parti. Indtil 5. August havde Petrograds Metalarbejdere afholdt sig fra isolerede Strejker. Men efter Juli besluttede de at begynde en almindelig Kamp for nye Lønaftaler. Overfor Metalarbejderne stod en sluttet Front af Arbejdsgivere, der blev organiseret og ledet af »Den forenede Industris Hovedkomité«.

Den provisoriske Regering støttede Fabrikanterne ved at gribe ind i Konflikten, hver Gang den antog skarpere Former. Men Metalarbejdernes sluttede, organiserede Stormangreb gennembrød Industriherrernes forenede Front og tvang dem allerede i August til at underskrive en ny Lønaftale.

Eksemplet fra Petrograd og Moskva, hvor Metalarbejderne næsten samtidig traadte i Aktion, gav Genlyd i hele Landet. I Ural, i Ukraine, i Donetsbækkenet og i Sibirien organiseredes Metalarbejdernes Hær. De lærte af egen Erfaring, at kun den revolutionære Kamp kunde befri dem fra Krisen og Hungeren, som Bourgeoisiet organiserede.

Metalarbejderne fulgtes af Tekstilarbejderne. I Gavrilo-Jamsk Lærredsfabrik i Guvernementet Jaroslaf — den tilhørte A. A. Lokalof — forlangte over 3000 Vævere Lønforhøjelse og faste Varepriser i Fabriksudsalget. Arbejdsministeren, Mensjeviken Kosma Gvosdef, greb ind i Konflikten. Denne Forsvarer af Bourgeoisiet foreslog at overdrage Afgørelsen til en Voldgiftsret bestaaende af tre Repræsentanter for Fagforeningen, tre Repræsentanter for Fabriksdirektionen og et Medlem udnævnt af Arbejdsministeriet. Voldgiftsrettens Møder begyndte den 10. Oktober. Sagen blev trukket i Langdrag, og først hen i Oktober traf Voldgiftsretten en Afgørelse i Arbejdernes Favør. Men heller ikke nu gik Fabrikanterne med til Indrømmelser.

4000 Arbejdere fra Byen Likino i Distriktet Orekhovo-Sujevo, der var paa Randen af Hungersnød, kæmpede ubrydeligt to Maaneder igennem mod Fabrikantens Sabotage; i August havde han lukket Bedriften under Paaskud af Brændstofmangel. Den 15. September meddelte Direktionen Arbejderne, at de kunde faa Afregning. Arbejderne nægtede at komme. De sendte Delegerede til Gvosdef. De rejste til Arbejdskommissæren i Moskva. De fik

samme Svar overalt: der sultes allevegne, det er ikke muligt at hjælpe. I dette Tilfælde havde Arbejderne ikke at gøre med en enkelt Fabrikant. Fabrikens Ejer, Smirnof, var samtidig Formand for Moskvas Krigsindustrikomité og høj Embedsmand i den provisoriske Regering. Smirnof gav ikke efter for Arbejderne, skønt Moskvasovjetten greb ind i Konflikten. Ministeriet for Handel og Industri, der ikke ønskede en Skærpelse af Kampen, anbefalede Smirnof at give efter, men Fabrikanten fortsatte haardnakket sin Sabotage.

Sammen med Arbejderne i Likino strejkede Arbejderne i mange Fabriker i Orekhovo-Sujevo. Tekstilarbejdernes enkelte Aktioner og Konflikter mundede ud i en mægtig Strejke i hele Ivanovo-Kinesjma Distriktet, hvor næsten 40.000 Væveriarbejdere den 2. November strejkede paa Opfordring af den centrale Strejkeledelse.

Læderarbejderne i Moskva havde fra den 29. August ført en haardnakket Strejke, der varede 2½ Maaned. De sprængte Arbejdsgivernes Enhedsfront og tvang dem til at optage Særforhandlinger.

Stort Omfang antog Bevægelsen blandt Typograferne. Petrograds Typografer sejrede den 28. September, og Moskvas lige før Oktoberrevolutionen. I Hovedstædernes Fodspor fulgte Typograferne i Jekaterinenborg, Jekaterinoslaf, Minsk, Baku, Astrakhan og Vologda.

Minearbejdernes Kamp i Donetsbækkenet tog et yderst stormende Forløb. Den greb om sig fra Grube til Grube, voksede fra Dag til Dag, og Minearbejdernes Strejkebevægelse kom til at omfatte hele Proletariatet i Donetsbækkenet.

Strejkebevægelsen greb ogsaa Jernbanefolkene, hvis socialrevolutionær-mensjevikiske Viksjel paa en hver Maade søgte at undgaa Aktioner. Viksjels Ledere var overvejende Tjenestemænd, det forklarer deres borgerlige Holdning og Indstilling. Viksjels Ledere lovede »at udvirke et Løntillæg« hos den borgerlige Regering uden nogen Kamp. Kornilofs Kupforsøg lærte Jernbanefolkene, at en Tøven kun vilde forringe Udsigterne for en Forbedring, kun vilde hjælpe Bourgeoisiet til at konsolidere sine Kræfter. Jernbanefolkenes Bevægelse, der blev udløst ved Kornilofrevolten, antog et Tempo, som om Arbejderne havde faaet travlt med at indhente det forsømte.

De forskrækkede Viksjel-Ledere paa Banestrækningen Sysran-Vjasma klagede sig:

> »At afholde Jernbanefolkene fra Aktioner er yderst vanskeligt og paa sine Steder umuligt. De enkelte Aktioner udbryder spontant.«[553]

Man kan forestille sig, hvor stærkt Stormløbet var fra Jernbanefolkenes brede Masser, naar Viksjel, hvis Navn blev ensbetydende med krybende Underdanighed for Kapitalisterne, gik med til at erklære Strejke paa alle Banelinjer den 6. Oktober. Disse »Revolutionære for en Time og under Tvang«, d. v. s. under Massernes Tryk og ikke af indre Klasseoverbevisning, havde ganske vist Held til at kvæle Strejken paa to Dage, men det lykkedes dem ikke at lede Bevægelsen ind paa Kompromisets Baner. Organisationerne, især de lavere, protesterede mod den forræderiske Ledelse og fortsatte Strejken. Og i Dagene før Oktoberrevolutionen begyndte Jernbanearbejderne en endrægtig Aktion, som brød Viksjels Sabotage, da denne forsøgte at redde den provisoriske Regering.

Kort sagt, i hele Landet udfoldede der sig en bred Strejkebevægelse. Proletariatets Millionhære rejste sig til Kamp mod Bourgeoisiet.

Hvad viste denne overordentlig omfattende Strejkekamp?

Frem for alt viste den, at Proletariatets enkelte Dele ikke i lige Grad tog Del i Kampen. Forrest gik Metalarbejderne, Arbejderklassens »Jernkærne«. Deres Kamp indledede af »Bolsjevikbedrifterne«, Hovedstædernes største Fabriker, hvor Partiets førende Kadrer fandtes. Den proletariske Fortrop i Hovedstæderne rev Hovedmassen af Arbejderne med sig, bragte Provinsen i Bevægelse og drog de tilbagestaaende med sig.

Proletariatets Bevægelse efter Kornilofdagene kendetegnedes dernæst ved, at den foregik langt mere organiseret. I den Periode, hvor man pustede ud og samlede Kræfter, var det lykkedes Arbejderklassen at skabe et mægtigt Net af Fagforeninger.

I Juli var der i Rusland 976 Fagforeninger med 1½ Million Medlemmer[554]. Saaledes havde

Metalarbejdernes Fagforeninger over	400.000	Medlemmer
Tekstilarbejdernes	178.560	—
Typografernes	55.291	—
Konfektionsarbejdernes	51.545	—
Træarbejdernes	28.601	—
Handels- og Kontormedhjælpernes	45.981	—

Henimod Oktober omfattede Fagforeningerne over to Millioner Arbejdere, deraf en Million i Petrograd og Moskva. Dertil kom de Fabrikskomitéer, der var direkte organiserede i Bedrifterne. I Fagforeningerne og Fabrikskomitéerne besad Bolsjevikernes Parti de Drivremme, der forbandt det med Arbejdernes brede Masser, og i »Arbejderkontrollen« havde de en klar og fængende Parole, der viste Proletariatet Kampens nærmeste Maal.

Organiseringen af Arbejderne var parret med høj Klassebevidsthed og stærk Klassesolidaritet. Da de sultende Likinoarbejdere den 2. November demonstrerede gennem Orekhovo-Sujevo, indstilledes Arbejdet i Bedrifterne, og Arbejderne besluttede paa et Møde, at hver af dem skulde tage en Arbejder fra Likino i Kost. Et Øjenvidne til denne Klassesolidaritet skriver:

> »Likinoarbejderne var faa Minutter efter deres Ankomst fordelt blandt Mængden. Længe var der mange, der søgte efter Likinoarbejdere, men de var allesammen spredt rundt om i Arbejderboligerne og Kasernerne.«[555]

Samme Dag besluttede Arbejderne paa et Møde at give en Dagløn til de sultende Kammerater og at organisere en Pengeindsamling ved Hjælp af Indsamlingslister.

Typograferne i Jekaterinenborg skrev efter deres 3 Maaneders Strejke til Kammeraterne i Moskva:

> »Strejken er endt med en Sejr for Arbejderne ... Vi takker jer endnu engang, Kammerater i Moskva, for Hjælpen, der har gjort Sejren mulig.«[556]

Typograferne i Kharkof takkede ligeledes Moskvakammeraterne for Pengehjælpen:

»Strejkekomitéen hilser jer, Kammerater i Moskva, og udtaler sin Tillid til, at vi vil besejre Kapitalen, naar Proletariatet forener sig.«[557]

Og overalt i Provinsen viste Arbejderbevægelsen i denne Periode med overvældende Klarhed, at det bolsjevikiske Parti forstod at forbinde de enkelte Krav med Bevægelsens almindelige Maal.

Tro mod Lenins Grundsætning — altid med Masserne, i Spidsen for Masserne, uden at ile forud, og uden at blive tilbage — kæmpede Bolsjevikernes Parti for de Krav, der vedrørte Arbejdernes daglige Liv: Tarifer, Forbedring af Arbejdsbetingelserne og Levnedsmiddelforsyningen, Kontrol over Antagelse og Afskedigelse af Arbejdere, Beskyttelse af Kvindearbejdet. Bolsjevikerne handlede dristigt og beslutsomt ikke blot som Organisatorer af politiske Kampagner, men ogsaa som Førere i Arbejdernes enkelte Konflikter og Strejker: de var overalt blandt Arbejderne, i alle Lag, de tog Del i alle Kampens Former for at knytte dem sammen med Bevægelsens almindelige Opgaver. De enkelte Krav var for Partiet de Trin, ad hvilke det førte de enkelte Arbejdergrupper fra de smaa, lokale Spørgsmaal op til den revolutionære Politiks almindelige Spørgsmaal.

De fleste Strejker begyndte med økonomiske Paroler: Lønforhøjelse, Ændring af Tarifoverenskomster o. s. v. Men Arbejderne blev meget hurtigt klar over, at de kun kunde vinde fremad, hvis de gik videre fra økonomiske til politiske Krav. Arbejdernes Kamp efter Kornilofs og Kerenskis Forsøg paa at slaa Proletariatet ned bekræftede endnu engang den Lov, Lenin fastslog paa Grundlag af Erfaringerne fra Strejken i 1905: uden snæver Forbindelse mellem de økonomiske og de politiske Strejker kan der ingen bred Massebevægelse gives.

»... I Bevægelsens første Tid,« skrev Lenin, »og naar nye Lag drages ind i Bevægelsen, spiller den rent økonomiske Strejke en overvejende Rolle; men paa den anden Side vækker den politiske Strejke de tilbagestaaende, rusker dem op, skaber en mere almen, en bredere Bevægelse, hæver den op paa et højere Trin.«[558]

Det grundlæggende Kendetegn paa Arbejderbevægelsen før Oktoberomvæltningen var imidlertid Ændringen af Kampens *Former.*

Ved Valget af disse Former krævede Lenin, at man ikke skulde udspekulere dem, ikke opfinde dem, men forstaa at benytte de Former, der melder sig under selve Bevægelsens Gang. Lenin forklarede, at man maatte betragte hver enkelt Kampform historisk: i det givne Øjeblik gælder det at vælge den Metode, der svarer til Partiets Opgaver. Det bolsjevikiske Partis Smidighed var og er stadig et Kendetegn paa dets Kraft. Demonstrationerne, Strejkerne — økonomiske og politiske — var ogsaa før Kornilofkuppet Grundformen for Proletariatets Kamp, men nu viste der sig nye Elementer i Bevægelsen. I Oktober strømmede en bred Bølge af Strejker hen over Donetsbækkenet. Regeringen anvendte Kosakker mod de Strejkende, hvad der yderligere øgede den revolutionære Forbitrelse: Minearbejderne forlangte, at Straffeekspeditionen skulde trækkes tilbage, og truede med at begynde en Generalstrejke den 23. Oktober. Tre Dage senere telegraferede Ataman Kaledin til Krigsministeren:

> »I Gruberne har forskellige egenmægtige Organisationer, som ikke anerkender nogen anden Magt end deres egen, tilrevet sig hele Magten.«[559]

I Gruberne fjernede Arbejderne Forvaltningen, fængslede de genstridige og overtog Ledelsen af Produktionen.

I Kampen mod Arbejdsgiverne begyndte Arbejderne hyppigere og hyppigere at fængsle og fjerne Driftsledelsen. Den 1. Oktober fængslede Metalarbejderne i Kharkof Direktørerne for »Det Almindelige Elektricitetsselskab« og stillede dem under Bevogtning af den røde Garde. De sydrussiske Industrifolk, som afholdt et Møde i Kharkof, sendte en Klage til Arbejdsministeren, hvori det hed:

> »Da de forbryderiske Elementer forbliver fuldstændig ustraffede, har Arbejdernes Fremfærd i »Det Almindelige Elektricitetsselskab« ogsaa fundet Efterligning i Bedriften »Gerlach & Pulst«, hvor Forvaltningen ligeledes blev holdt fængslet i 20 Timer. I Dag, den 3. Oktober, fængsledes

Direktionen i Kharkof Lokomotivfabrik paa lignende Maade.«[560]

Naturligvis drejede det sig her ikke om en Efterligning; den gamle Kampform var forældet, den kunde ikke længere rumme det nye Indhold: *Bevægelsen stod umiddelbart overfor Problemet om Magten i Landet og Ledelsen af Bedrifterne.*

Denne nye Form for Arbejdernes Kamp traadte ogsaa frem i Moskva-Læderarbejdernes Kamp. Læderarbejderstrejken varede over to Maaneder. Industriherrerne gav ikke efter. Arbejderne begyndte at kræve skarpere Forholdsregler. Paa et Delegeretmøde forlangte Læderarbejdene, at Bedriftsledelserne skulde fjernes, og at man straks skulde besætte de Fabriker, hvis Ejere ikke vilde opfylde Arbejdernes Krav. Delegeretmødet vedtog en Beslutning om, at Sovjetterne skulde have hele Magten, og at man straks skulde sætte sig i Besiddelse af de Bedrifter, hvor der ikke opnaaedes en Overenskomst mellem Arbejderne og Arbejdsgiverne.

For at vise, at denne Belutning ikke var nogen tom Trusel, gav Mødet Resolutionen følgende væsentlige Tilføjelse:

> »Efter den 1. skal Bedriftskomitéerne straks gribe til praktiske Forholdsregler til at forberede en Ekspropriation, d. v. s.: registrere Varebeholdninger, Maskiner o. s. v.«[561]

I en hel Række Bedrifter begyndte Arbejderne med Fabrikskomitéernes eller Sovjetternes Hjælp at dekretere Arbejderkontrol. F. Eks. blev der indført Arbejderkontrol i Trjokhgornaja-Fabriken i Moskva.

Der, hvor Kapitalisterne lukkede deres Bedrifter, ignorerede Arbejderne Arbejdsgivernes Anvisninger og fortsatte Arbejdet. Arbejdernes og Funktionærernes Fabrikskomité i Fabriken »Helferich-Sade« i Kharkof besvarede Direktionens Ordre til at lukke Bedriften med et Opraab til Arbejderne om fra den 20. September at fortsætte Produktionen paa egen Haand og overdrog Ledelsen af Virksomheden til en særlig Kommission. Det samme skete i mange andre Bedrifter i hele Landet.

Arbejderbevægelsen antog klart Karakter og Form af aaben revolutionær Kamp.

Det tydeligste Tegn paa den nye revolutionære Krise var den

hastigt fremadskridende Bolsjevisering af Sovjetterne, Bedriftskomitéerne og andre Organisationer. Arbejderne overlod Ledelsen til dem, der i Handling, i daglig, haardnakket Kamp havde bevist deres Evne til at føre Revolutionen fremad. Petrogradsovjetten kom den 13. September i Hænderne paa Bolsjevikerne; Moskvasovjetten vedtog den 18. September for første Gang en bolsjevikisk Resolution. I Petrograds og Moskvas Arbejderrepræsentanters Sovjetter havde Bolsjevikerne nu Flertallet.

Hver Time bragte det bolsjevikiske Parti nye Sejre. Paa een eneste Dag, den 14. September, fik Sovjetternes alrussiske Centraleksekutivkomité Opfordring fra 126 Provinssovjetter til at overtage Magten.

Den 16. September afholdt Tekstilarbejderforbundet et Delegeretmøde i Moskva, hvori 300 Delegerede for 175.000 Tekstilarbejdere deltog. Mødet vedtog en bolsjevikisk Resolution, som krævede Magten overgivet til Sovjetterne.

Den 18. September aabnedes i Krasnojarsk Centralsibiriens Sovjetkongres, som i 110.000 Arbejderes og 90.000 Bønders Navn vedtog bolsjevikiske Resolutioner.

Den 23. September aabnedes Finlands 3. Distriktssovjetkongres, der fuldstændig stod under bolsjevikisk Ledelse.

Den 13. Oktober fik Bolsjevikerne stort Flertal i Saratofs nyvalgte Sovjet: 300 Bolsjeviker stod overfor 90 Socialrevolutionære og 53 Mensjeviker.

Fra alle Egne af Landet — fra det høje Nord, fra det fjerne Sibirien, fra Sortehavets Kyster, fra Ukraine, fra Centralasien og fra Transkaukasien — indløb der Krav om at overdrage Magten til Sovjetterne. Aviserne fra denne Periode vrimler af Meddelelser, Beretninger og Resolutioner, der vidner om, med hvilken Fart stadig større Masser anerkendte den bolsjevikiske Ledelse.

Som Eksempel anfører vi en Resolution fra 4000 Arbejdere i Alexander-Fabrikens Vogn- og Lokomotivværksteder i Petrograd, som gav et tydeligt Udtryk for den almindelige Stemning:

»1. Den siddende Regering undlader ikke blot at tilfredsstille Arbejderklassens og Bøndernes mest brændende Behov, den undlader ikke blot at tage de nødvendige Skridt til at gøre Ende paa Krigen og til at lette Levnedsmiddelnøden,

men den bekymrer sig tværtimod kun om Forsvaret for Kapitalisternes og Godsejernes Interesser, den overlader de røveriske Imperialister Afgørelsen om Krig og Fred og »bekæmper« Levnedsmiddelnøden ved at forhøje Kornpriserne.

2. En saadan Regering kan fra vor Side kun regne med een Ting: den mest energiske Kamp mod den. Det er efter vor Mening en uopsættelig Opgave at fjerne Regeringen, der ødelægger Revolutionens Sag og følger Kontrarevolutionens Fane.

3. Revolutionen vil gaa til Grunde, hvis ikke Arbejderne, Soldaterne og Bønderne i Skikkelse af Sovjetterne griber Magten. Derfor kræver vi, at den forestaaende Sovjetkongres proklamerer Sovjetmagten.

4. I Bevidstheden om, at Revolutionen gennemlever kritiske Dage, erklærer vi: i Kampen om Magten, i Kampen for Revolutionens Sejr kan Sovjetterne regne med vor ubetingede og afgjorte Støtte.«[562]

Under Trykket fra Arbejderne opløste de lavere Organer sig selv, og Nyvalgene gav Bolsjevikerne Overvægten. Fabrikskomitéen for Trjokhgornaja-Fabriken i Moskva besluttede at nedlægge sit Mandat, og det nye Præsidium for Fabrikskomitéen erklærede straks, at

»den ansaa det for nødvendigt ved Hjælp af Strejken at kæmpe for Sovjetternes Magt.«[563]

Paa Grund af deres egne haarde Erfaringer blev Proletariatets brede Masser overbevist om Rigtigheden af, hvad Bolsjevikernes Parti lærte dem: at Revolutionen kun kunde reddes ved beslutsom og opofrende Kamp for at styrte Fabrikanternes og Godsejernes Regering, som Kerenski stod i Spidsen for.

2.

Bondeopstandene i Rusland og den nationale Frihedsbevægelse i Randomraaderne

Kornilofkuppet havde ogsaa aabnet Øjnene hos de brede Lag i Bondebefolkningen. For Bønderne betød Kornilofs Aktion gan-

ske klart, at Godsejerne vilde vende tilbage til de gamle »adelige Reder« og at de helt maatte opgive Forhaabningerne om at faa Jord af den provisoriske Regering. Med Jorden saa det i Forvejen ikke lovende ud, og nu viste den gamle Klassefjende sig paany, som efter et bevinget Ord fra den Tid allerede i et halvt Aar havde »korniloviseret og kerenskiet« Bønderne. Som Svar paa Godsejernes Forsøg paa at sætte sig endnu fastere paa Jorden rejste Bønderne sig allevegne.

I Kerenskimilitsens Arkiver er der bevaret udførlige Beretninger om Bondebevægelsens stormende Vækst. Disse Beretninger gengiver hovedsagelig større Begivenheder, og specielt dem, der fandt Sted i de centrale Omraader. Men allerede disse Kendsgerninger giver en klar Forestilling om Bevægelsens Karakter.[564]

	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.
Antal Bondeaktioner (Skovninger, Markskader, egenmægtig Afhøstning, Besættelser af Godser o. s. v.)	259	577	1122	691	629

Ved første Blik kunde det se ud, som om Bondebevægelsen var gaaet tilbage efter Julidagene. Det var ogsaa den Slutning, som Kompromismagernes Bogholdere, de socialrevolutionærmensjevikiske Førere drog af disse Tal. De bestræbte sig for at paavise, at Bønderne var ved at falde til Ro og var villige til at opsætte »Forhandlingen om Jorden« til »Herrens Ankomst«, d. v. s. til den konstituerende Forsamling traadte sammen.

Men helt bortset fra, at Kerenskimilitsen stillede Tallene uærligt op, anførte den vitterligt falske Tal i sine Indberetninger. Kampens stærkeste Form — Ødelæggelse og Afbrænding af Herregaarde, Tilegnelse af Jord og af Inventar — skilte de borgerlige Statistikere ud fra Rubriken »Jordforseelser« og henregnede den til Rubriken »Voldelige og røveriske Retskrænkelser«, hvor de slog Jordbesættelser sammen med Mord og Plyndringer. Men heller ikke denne Svindlermetode kan tilsløre Bondebevægelsens sande Væsen. Mens det samlede Antal af Bondeaktioner falder, vokser Antallet af Ødelæggelser og Besættelser af Herregaarde stadigt og hurtigt[565]:

	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.
Voldelige og røveriske Retskrænkelser	152	112	387	440	958

Bøndernes Kamp havde forandret sig fundamentalt. I Stedet for Markskader, egenmægtig Afhøstning og økonomiske Konflikter, gik man fortrinsvis over til at »ryge Godsejerne ud« af deres Reder: man begynder at ødelægge og afbrænde Herregaardene, at bemægtige sig Jorden og opdele Godserne. I den provisoriske Regerings Møder berettes der atter og atter om nye Oprør paa Landet. Den 10. Oktober beretter den stedfortrædende Ministerpræsident Konovalof om en stærk Voldsbevægelse mod Godsejerne i Guvernementet Saratof, den 16. Oktober kommer der Efterretninger om Ødelæggelse af Herregaarde i Guvernementet Volhynien, den 17. Oktober om Besættelse og Opdeling af Godserne i Guvernementerne Kursk, Pensa og Rjasan, den 19. Oktober om den voksende Bevægelse i Guvernementerne Vladikavkas, Minsk, Kharkof og Volhynien. Bondebevægelsen bredte sig som Ild i tørt Træ, den sprang fra Egn til Egn og nærmede sig mere og mere Fronten, hvor Millioner Soldater graadigt slugte Rygterne om Besættelse af Herregaardsjorden.

Da Bondebevægelsen nærmede sig Fronten, hvor Stemningen i Forvejen var paa Kogepunktet, maatte den provisoriske Regering gribe til en ny kontrarevolutionær Plan.

Den 28. Oktober foreslog Indenrigsministeriet under det uskyldige Paaskud at ville forbedre Hærens Levnedsmiddelforsyning, at man skulde forlægge Kavalleriet fra Fronten til det Indre af Rusland. Kavalleriet skulde fordeles saadan, at det holdt saa mange Omraader som muligt besat, og næsten udelukkende saadanne, hvor Bondeopstanden flammede: Guvernementerne Rjasan, Tambof, Pensa, Saratof, Kursk, Orel, Kief, Kharkof, Jekaterinoslaf, Novgorod, Perm o. a. At det i Virkeligheden drejede sig om en kæmpemæssig Straffeekspedition, hvor Kavalleriet skulde være de straffende og en stor Del af Bondebefolkningen de straffede, kan man se af Telegrammer, som Indenrigsminister Nikitin (Medlem af det mensjevikiske Parti) og General Dukhonin udvekslede. Nikitin begrundede sit Krav om at afsende Kavalleri med, at

Matroser og Soldater i Spidsen for væbnede Bondeaktioner
Tegning af P. Vassiljef.

»af Hensyn til Forplejningen kan Kavalleriafdelinger til Fremme af Ordenens Opretholdelse hurtigt fordeles paa de enkelte Steder . . .«[566]

Saa følger en Optælling af de Omraader, hvor Opstanden var i Gang — ca. 20 Guvernementer, over en Tredjedel af det europæiske Rusland!

Den mensjevikiske Minister vilde lade godt en Tredjedel af Bønderne gennempiske af deres egne Sønner i Soldatertrøjen.

Dukhonin svarede Godsejernes tjenstivrige Forsvarer:

»Hverken Kampforholdene eller de Plyndringer og Røverier, der i den seneste Tid er blevet hyppigere og hyppigere umiddelbart bag Fronten, tillader for Øjeblikket at trække Kavalleriet tilbage fra Fronterne og forlægge det langt ind i

Baglandet ... Opretholdelsen af den indre Orden i Landet maa hvile paa en rigtigt organiseret Milits, der maa sammensættes af udvalgte, paalidelige Folk af de Aargange, som i den nærmeste Fremtid skal hjemsendes.«[567]

General Dukhonin røbede med soldatermæssig Ligefremhed hele Planens Indhold: Kavalleriet skulde ikke forlægges til Baglandet af Forplejningshensyn, men udelukkende for at slaa Bondebevægelsen ned. Det lykkedes imidlertid ikke at gennemføre Planen: man havde ingen paalidelige Kavalleriafdelinger, for de Regimenter, der blev sendt fra Fronten, begyndte selv at sprede de revolutionære Idéer. Men Planens Eksistens viste, at Godsejernes og Bourgeoisiets Regering var rede til at lade Strømme af Blod flyde i hele Landet blot for at bryde Bøndernes Modstand.

Straffeekspeditionerne paa Landet virkede som Olie paa Ilden: de sidste Forhaabninger bortvejredes som Røg, og Bondeopstandene flammede over hele Landet; de lagde en Flammering omkring Guvernementsbyerne.

»I Rusland«, skrev Lenin om denne Periode, »er Revolutionen uden Tvivl naaet til et Vendepunkt. I et Bondeland, under en revolutionær, republikansk Regering, der støttes af de Socialrevolutionæres og Mensjevikernes Partier, som endnu i Gaar havde Herredømmet i det smaaborgerlige Demokrati, vokser en *Bondeopstand* frem.

Det er utroligt, men det er en Kendsgerning.«[568]

Ogsaa hos de undertrykte Nationaliteter skete der en brat Forskydning.

Bourgeoisiets nationale Organisationer saa i Kornilof og hans chauvinistiske Stormagtspolitik en reel Fare for deres Eksistens og skyndte sig at fordømme Kontrarevolutionens Fremstød.

»Det vilde være en stor Ulykke«, skrev den ukrainske Centralrada i sit Opraab, »om det skulde lykkes General Kornilof at vende Folket og Hæren mod Regeringen ... Bønderne og Arbejderne vilde definitivt blive styrtet ud i Elendighed og kastet tilbage i den gamle, forfærdelige Ufrihed

under Herrerne og Tsaren ... Den ukrainske Centralrada opfordrer hele Befolkningen paa Ukraines Jord til ikke at adlyde Befalinger fra Kornilof eller andre af Revolutionens Fjender. Den ukrainske Centralrada kundgør for alle Borgere i Ukraines Landsbyer og Byer, at den lovlige Regering i Rusland udelukkende er den provisoriske Regering og i Ukraine den ukrainske Centralrada og dens Generalsekretariat.«[569]

Selv Mullahernes alrussiske Kongres i Kasan forenede sig med den almindelige Muhammedaner-Kongres og opfordrede de mange Millioner Muhammedanere til

»at knytte deres Skæbne til den Magt og de Organisationer for Demokratiet, der fra Revolutionens første Begyndelse var Bolværket for de erobrede Friheder.«[570]

I Transkaukasien manede det stedlige Bourgeoisi og de smaaborgerlige Partier til Kamp mod Kornilof. I Burjatien og i Turkestan vedtog det nationale Bourgeoisi Resolutioner mod Kornilofopstanden.

Men Massebevægelsens Omfang skræmte det nationale Bourgeoisi og dets socialrevolutionær-mensjevikiske Lakajer.

Fortsættelsen af den imperialistiske Krig, den stadig voksende Hungersnød og den faktiske pure Vægring ved at løse det nationale Spørgsmaal overtydede de undertrykte Nationaliteters brede Masser om, at hverken det storrussiske eller deres eget nationale Bourgeoisi var de rette til at lede Frihedskampen.

I Finland besluttede Førerne for Landdagen, der var blevet opløst af den provisoriske Regering, at aabne den igen paa egen Haand. Men Generalguvernøren for Finland, Kadetten Nekrasof, lod den 28. September Dørene til Landdagsbygningen forsegle. Helsingfors' Arbejder- og Soldaterrepræsentanters Sovjet, der ledede af Bolsjevikerne, kom Landdagen til Hjælp. »Landdagen vil holde Møde under Beskyttelse af vore Bajonetter,« erklærede Sovjetten overfor Generalguvernøren. For at bryde de Arbejdendes Modstand gav den provisoriske Regering Ordre til at trække de revolutionære Tropper bort fra Finland. Proletariatet og de brede Folkemasser i Finland fik et anskueligt Bevis paa, at kun Sovjetmagten kunde give dem Friheden.

Paa Krim tvang de arbejdende Tatarer Krim-Muhammedanernes Kongres, der traadte sammen den 21. Oktober i Simferopol, til at stille Krav om Aabning af en muhammedansk Landdag for Krim, indtil den konstituerende Forsamling traadte sammen. Folkemasserne paa det undertrykte Krim troede ikke paa den provisoriske Regerings Løfter og søgte ved egen Kraft at løse det nationale Spørgsmaal.

I alle nationale Omraader øgedes Antallet af Konflikter og Sammenstød mellem Regeringskommissærerne og de stedlige Organisationer. Hvert Forsøg paa national Selvbestemmelse, den ringeste Stræben efter statslig Selvstændighed stødte paa Ruslands provisoriske Regerings skarpe Afvisning. Paa den anden Side krævede de undertrykte Nationers Arbejdere og Bønder, at de nationale Organisationer, der i Revolutionens første Periode var traadt i Spidsen for den borgerlige Frihedsbevægelse, skulde føre en energisk Politik: afslutte Krigen, konfiskere Godsejerjorden og likvidere den nationale Ulighed.

I samme Grad, som Revolutionen gik i Dybden, skærpedes Situationen: nedefra voksede Trykket fra Arbejderne og Bønderne, ovenfra kom Presset fra den provisoriske Regerings Undertrykkelsesmaskine. Folkemasserne blev mere og mere overbevist om, at de kun kunde opnaa deres Frihed i Kamp mod saavel Imperialismen som deres eget nationale Bourgeoisi, i Kamp for Sovjetmagten.

Stalin skrev om den nationale Kamp i denne Periode:

> »... For saa vidt de »almentnationale« Institutioner i Randomraaderne viste en Tendens til statslig Selvstændighed, stødte de paa Ruslands imperialistiske Regerings uovervindelige Modstand. Men for saa vidt de hævdede det nationale Bourgeoisis Magt og forblev døve overfor deres »egne« Arbejderes og Bønders grundlæggende Interesser, fremkaldte de Knurren og Utilfredshed hos disse ...
>
> Det blev klart, at Befrielsen af de arbejdende Masser i de undertrykte Nationaliteter og Tilintetgørelsen af det nationale Aag var utænkelig, hvis de arbejdende Masser ikke brød med Imperialismen, undertvang »deres« nationale Bourgeoisi og selv greb Magten.«[571]

Den sociale Differentieringsproces indenfor den fælles, natio-

nale Bevægelse foregik i alle Nationaliteter med større eller mindre Styrke, alt efter Proletariatets Organiserthed og Klassebevidsthed. Hvordan denne Proces forløb, viser de usbekiske Smaakaarsfolks Kamp om Bydumaen i Samarkand i Begyndelsen af September 1917. Ved Valgene til Dumaen opstillede det nationale Bourgeoisi en muhammedansk Enhedsliste, som fuldstændig bestod af Bey'er, Mullah'er og Købmænd. Da Arbejderne og de Fattige i Samarkand forlangte 10 af deres Repræsentanter optaget paa Listen, nægtede man dem det og foreslog dem at nøjes med 2. De fattige Befolkningslag i Samarkand, der havde sluttet sig sammen i et »Forbund af arbejdende Muhammedanere«, afslog en saadan Repræsentation.

»Forbundet« henvendte sig til de Arbejdende med følgende Flyveblad:

> »Er det retfærdigt, at der af et samlet Antal paa 75 Medlemmer i Bydumaen kommer 73 Repræsentanter for Bey'er, Mullah'er og Intellektuelle, der ikke engang udgør en Tiendedel af Byens Befolkning, men kun to Repræsentanter for os fattige Arbejdere, der udgør Befolkningens Flertal? Derfor har vi afslaaet Sjura'ens (national-borgerlig Organisation — *Red.*) Betingelser.«
>
> »Men ved I,« hedder det videre i Flyvebladet, »hvad denne samme Sjura, der ikke var villig til at optage ti Mand fra os, har gjort? Den har sluttet sig sammen med et russisk Forbund, det saakaldte Husejernes Forbund, og optaget 25 Russere paa sin Liste. Da vi hørte det, sagde vi: »Saa er det ogsaa lige meget«, og opstillede i Tillid til Gud vor egen Liste, hvorpaa vi har optaget en Repræsentant for hver Arbejdergruppe i vor By. Mange Mennesker er meget urolige over vor Handlemaade, da de nærer stor Frygt for, at der ikke bliver nogen Plads til dem, naar vi lader vore fattige Folk drage ind i Bydumaen ... Arbejdere, vær ikke godtroende, lad jer ikke narre!«[572]

Dette Dokument bar overordentlig tydeligt Præg af det nye i den nationale Bevægelse, der uundgaaeligt maatte opstaa, efterhaanden som Revolutionen gik over fra den borgerlig-demokratiske Etappe til den socialistiske. Selv de mest tilbagestaaende,

nationale Grupper af Proletariatet blev af egen Erfaring klar over Klasseenheden mellem deres »egne« og de russiske Udbyttere. Det nationale Bourgeoisi frygtede ikke uden Grund, at »der ikke vilde blive nogen Plads« til det.

De undertrykte Nationaliteters Bourgeoisi søgte at bremse denne Differentieringsproces indenfor den nationale Bevægelse. Det kunde kun gøres, hvis det afgrænsede sig fra hele det øvrige Rusland, hvor Bolsjevismens revolutionære Smitstof ustandselig bredte sig.

> »Rusland befinder sig i Øjeblikket i en Tilstand af Opløsning og Forfald, det vrider sig i uophørlig Revolutionskrampe,« skrev den borgerlige finske Avis »Huvudstadsbladet«. — »Det russiske Folk er angrebet af anarkistisk Tøjlesløshed og Selvødelæggelse; maa vi under saadanne Forhold ikke stræbe efter, saa godt vi kan, at gøre os fri af dette Kaos for ikke selv at blive revet i Afgrunden?«[573]

Det finske Bourgeoisi udtalte med største Aabenhed de lønlige Ønsker hos de borgerlige Lag i alle undertrykte Nationaliteter. Men selv disse lønlige Bestræbelser traadte klarere og klarere frem. Især efter at Kornilofkuppet var slaaet ned, voksede Bourgeoisiets Trang til at afgrænse sig fra de revolutionære Centrer. Disse Bestræbelser fremkaldtes ikke blot af den provisoriske Regerings imperialistiske Politik, men ogsaa af Frygten for dets »egne« Arbejderes og Bønders Aktivitet.

I en Række nationale Omraader begyndte Klassekonflikterne at vokse over i væbnet Kamp. Bondebevægelsens Opsving var meget stærkere i de nationale Omraader end andetsteds: i Guvernementet Vladimir, i Centralrusland, var der i September kun 13 Bondeaktioner, men i Guvernementet Kasan 51, i Guvernementet Minsk 57, i Kiefomraadet 39. Bondebefolkningens Kamp i de undertrykte Nationer begyndte stedvis at smelte sammen med Arbejdernes Strejker, hvad der skabte en yderst spændt Situation i de nationale Omraader. Den 17. Oktober berettede den mensjevikiske Indenrigsminister Nikitin i den provisoriske Regerings Møde om Bøndernes væbnede Kamp i Kredsene Grosny, Vedjensk og Khasaf-Jurt i Terek-Omraadet. Ministeren var navnlig blevet ængstelig ved, at der samtidig i Egnen om Byen Grosny var be-

gyndt en Oliearbejderstrejke. Hvor bange Regeringen var for en Sammenslutning af den nationalrevolutionære Bevægelse med Arbejderrevolutionen, kan man se af, at den skyndte sig telegrafisk at dekretere Krigstilstand i de nævnte Omraader.

Den nationale Frihedskrig forenedes med Arbejderrevolutionen og Bondeopstanden.

> »Det nationale Spørgsmaal og Landbrugsspørgsmaalet,« skrev Lenin, »er i denne Tid Kærnespørgsmaalene for de smaaborgerlige Befolkningsmasser i Rusland. Det er ubestrideligt. Og i begge Spørgsmaal er Proletariatet *'ikke-isoleret'* som aldrig før. Det har Folkets Flertal med sig. *Det alene* er i Stand til at føre den energiske, virkelig revolutionær-demokratiske Politik i begge disse Spørgsmaal, som straks vilde sikre den proletariske Statsmagt ikke blot Støtte fra Befolkningens Flertal, men ogsaa et ægte Udbrud af revolutionær Begejstring i Masserne. . .«[574]

TRETTENDE KAPITEL

Hær og Flaade paa Tærskelen til Oktoberrevolutionen

1.

Fronten før Oktoberrevolutionen

Kornilofrevolten skærpede Modsætningerne og Kampen mellem Officererne og Soldaterne. De brede Soldatermasser mistede den sidste Rest af Tillid til Officerskorpset ved, at Officererne direkte deltog i den kontrarevolutionære Sammensværgelse eller aabent sympatiserede med den. Sammenholdet mellem Befalingsmændene og deres Troppeafdelinger opløstes mere og mere. Klassekampen indenfor Hæren traadte ind i en ny Fase.

Den 12. Armés socialrevolutionær-mensjevikiske Komité telegraferede til Tsjkheïdse:

> »Kornilofsammensværgelsen har sat dybe Spor, Massen stoler ikke længere paa nogen som helst, Mistilliden til Befalingsmændene, som er en Følge af Tilbagetoget, er vokset ved Kornilofhistorien.«[575]

I en Oversigt over Stemningen blandt Tropperne paa Vestfronten skildres Stillingen saaledes:

> »General Kornilofs Aktion har næsten overalt ødelagt Tilløbene til et godt Forhold imellem Officererne og Solda-

ternes Masser. Agitationen imod Officerskorpset er vokset, især hvor Soldaterne har opdaget, at visse Officerer tilhørte Officersforbundet.«[576]

I mange Troppeafdelinger blev der stillet Krav om, at Officersforbundet skulde opløses. Soldaterne viste aabent deres Forbitrelse over de Privilegier, som Kornilof og hans Medhjælpere nød i Fængslet, og forlangte, at de skulde dømmes snarest.

»I skriver i jeres Aviser, ærede Kammerater, om Sukhomlinof og Kornilof,« skrev Soldater fra Fronthæren i Slutningen af September til de socialrevolutionære og mensjevikiske Ledere, »at visse Vidner har udtalt sig til Fordel for dem. Hvorlænge varer det, ærede Kammerater, inden I dømmer dem! Sukhomlinof har I vel allerede haft for Retten i seks Maaneder, og ligesaadan er det med Kornilof. Det er jo klart, at de er skyldige, og det er unødvendigt at undersøge Sagen længere: de har forraadt os og udgydt vort Blod. Døm dem dog simpelthen inden 24 Timer, saadan som de gjorde med os under det gamle Regime. Men I, ærede Kammerater, lader dem endda forsvare sig. Der findes kun én Dom: hug Hovedet af dem og lad Ormene æde dem; den Slags Pak er der nok af. Men I laver for mange Omstændigheder med dem! Gør ikke for mange Ophævelser, ærede Kammerater!«[577]

Soldaternes Masse begyndte at blive klar over, at Mensjevikerne og de Socialrevolutionære spillede en forræderisk Rolle og stod paa Bourgeoisiets Side. Soldaterne selv kæmpede paa deres Vis mod Korniloffolkene. De begyndte at jage Officererne bort fra Regimenterne, saa snart de opdagede, at de stod i Forbindelse med Kornilof. De krævede, at Officererne skulde bevise, at de ikke havde støttet Revolten. De tog Vaabnene fra Befalingsmændene. Nogle Steder — i Helsingfors paa Linjeskibet »Petropavlofsk« og i Viborg — afregnede Soldaterne og Mandskabet selv med de aabent kontrarevolutionære Elementer blandt Officererne. I Viborg blev 11 Officerer dræbt.

Samtidig voksede Opløsningen ved Fronten mere og mere. Fronten løb i en næsten ubrudt Linje af Skyttegrave fra Øster-

søen til Sortehavet og videre fra Sortehavet til den persiske Grænse. De 15 Arméer, som stod paa Strækningen mellem Østersøen og det sorte Hav, var sammenfattet i Grupper paa 3—4 Arméer, svarende til Hovedoperationerne; disse var samlet under en særlig Overkommando og dannede de forskellige Fronter. Mest betydningsfuld i militær Henseende — særlig efter Rigas Fald — var Nordfronten, som beskyttede Tilførselsvejene til Petrograd. Vest- og Sydfronterne havde paa denne Tid underordnet Betydning, idet der ikke længere kunde være Tale om, at de kunde tjene som Opmarchomraader for en Offensiv. Men det sydligste Afsnit af venstre Fløj, den saakaldte rumænske Front, havde dog overordentlig stor Betydning, idet den beskyttede Odessa og de øvrige Havne paa Sortehavskysten.

Kort før Oktoberrevolutionen fandtes der efter forhaandenværende Oplysninger ikke mere end 2 Millioner Soldater ialt paa samtlige Fronter, men dette Tal er omtrentligt. Den spontane Demobilisering, som paa denne Tid greb selv de sikreste Troppeafdelinger, berøvede daglig Fronten Tusinder af Soldater. Det er umuligt at fastslaa det virkelige Antal Soldater, som paa denne Tid var ved Fronten. Kerenskiregeringens Krigsminister, Verkhofski, som gik af nogle Dage før Oktoberrevolutionen, bedømte Frontens talmæssige Styrke i Midten af Oktober paa følgende Maade:

> »Først under Konferencen i Hovedkvarteret lykkedes det mig at faa nøjagtige Tal for Hærens Styrke. De Tal, jeg havde faaet ved forskellige Lejligheder, laa imellem 7 og 12 Millioner. Nu har vi til Slut faaet mere nøjagtige Tal. For hele Hæren paa en Frontlinje over 1.800 Verst udgør Bajonetternes Antal 1,5 Millioner i Infanteriet, dertil kommer 500.000 Mand i Artilleriet og de øvrige militære Specialtropper, f. Eks.: Ingeniørtropper, Flyvere o. s. v.; 3,5 Millioner befinder sig i Hærens Institutioner bagved Fronten, f. Eks. Vognparkerne, Trænet, Feltbagerierne o. s. v. I alle mulige Organisationer, f. Eks. Røde Kors, Semstvo- og Byforbundet, Semstvoforbundet, ved Vejbygning, ved Opførelse af Stillinger o. s. v. er der beskæftiget 2,9 Millioner Mand, i Militærkredsene bagved Fronten befinder sig 1,5 Millioner Mand, af hvilke kun ca. 400.000 er inddelt i Marchkompag-

nier, d. v. s. brugbare til Fronttjeneste. Tilsammen staar saaledes næsten 10 Millioner Mand under Vaaben, af hvilke kun 2 Millioner gør Tjeneste ved Fronten, mens alle de øvrige paa en eller anden Maade gør Hjælpetjeneste. Kort sagt, for hver Frontsoldat er der næsten 4 Personer, som gør Hjælpetjeneste bag ved Fronten.«[578]

L. M. Kaganovitsj, Leder af Bolsjevikernes Militærorganisation i Saratof; paa de bolsjevikiske Militærorganisationers alrussiske Konference valgtes han til Medlem af Militærorganisationernes alrussiske Bureau ved det bolsjevikiske Partis Centralkomité

Men ogsaa disse to Millioner, som var posteret i en tynd Kæde langs den uhyre Front, var langtfra kampdygtige. Den almindelige Krigstræthed, Modviljen mod at fortsætte Krigen, Mistroen til Officererne og Deserteringerne tog meget stærkt til. Hæren, som tilmed led under frygtelige Forplejningsvanskeligheder, nærmede sig en fuldstændig Opløsningstilstand og blev en »syg Organisme«, som Lenin senere kaldte den. Skylden for alt dette forsøgte man at vælte over paa Bolsjevikerne.

»Det er dem, som har Hovedskylden for vore Nederlag,« lød det i hele den borgerlige Presse. De mensjevikiske og socialrevolutionære Aviser stod ikke tilbage for Bourgeoisiets, men iværksatte en utrolig Hets mod Bolsjevikerne. Denne Parole var ogsaa Hovedtemaet i alle Rapporter, som den provisoriske Regerings Militærkommissærer indsendte. Den stedfortrædende Kommissær for Nordfrontens 5. Armé, Oberstløjtnant Dolgopolof, rapporterede den 1. November til Krigsministeriets politiske Ledelse:

»Stemningen i Hæren bliver daarligere og daarligere som Følge af Bolsjevikernes forøgede Agitation, og der kræves heroiske Forholdsregler for at genoprette Hærens Kampduelighed. Der kræves Kamp — og skaanselsløs Kamp — mod de ansvarsløse Demagoger.«[579]

I Slutningen af Rapporten gentog han:

»Den ansvarsløse Demagogi har en skæbnesvanger Virkning paa Hærens Tilstand, og der kræves skaanselsløs Kamp, beslutsom Kamp imod den Slags Aktioner.«[580]

Formanden for den 126. Divisions Komité i Sydvestfrontens særlige Hær, Rittsjenko, meddelte i sin Rapport af 30. Oktober:

»Aarsagen til, at Kampordren ikke udføres, ligger i, at Hæren opløses som Følge af de uigennemførlige Paroler, der spredes blandt Soldatermasserne.«[581]

Kommissæren for den 7. Armé ved samme Sydvestfront, Surgutsjef, betonede i en Rapport af 28. Oktober:

»Arméens Stilling er i Øjeblikket yderst alvorlig... En ikke ubetydelig Rolle spiller den bolsjevikiske Agitation, som bliver stadig vanskeligere at bekæmpe.«[582]

Selv fra de Fronter, hvor Bolsjevikernes Virksomhed var ret svagt udviklet — den rumænske Front f. Eks. — kom der Klager over bolsjevikiske Rænker. Den rumænske Fronts Kommissær, Thiesenhausen, karakteriserede i sin hemmelige Rapport af 11. November Stillingen ved Fronten før Oktoberrevolutionen paa følgende Maade:

»En stadig voksende, uimodstaaelig, stadig bredere Bølge af Længsel efter Fred for enhver Pris oversvømmer Fronten og spreder Nervøsitet og Usikkerhed i Troppernes Liv. Hertil har Tilhængerne af Zimmerwald- og Kienthal-Idéerne i høj Grad bidraget. Det er Folk, som kender Massernes svage Sider og som uden Betænkning udnytter disse svage Sider med deres paagaaende Tale om Fred.«[583]

Alle disse Udtalelser — der kunde anføres utallige — vidnede kun om, at de, der ansaa sig for at være Hærens Ledere, var blevet fuldstændig forvirrede, og at de ikke vilde se den virkelige Aarsag til Forfaldet. Indenfor Hæren foregik den samme Opløsning som i alle Grene af Folkehusholdningen. Denne Opløsning var, naar alt kommer til alt, kun et grelt Bevis paa, at hele den borgerlig-feudale Samfundsorden i Landet var brudt fuldstændig sammen. At skyde Skylden for dette paa Bolsjevikerne var kun at forveksle Aarsag og Virkning, hvad Lenin ogsaa mange Gange understregede.

> »... alle de Bagtalelser«, sagde han, »som den borgerlige Presse og de Partier, der hjælper den eller er fjendtligt stemt mod Sovjetmagten, udspreder om os, nemlig at Bolsjevikerne bringer Opløsning i Arméen, er dum Snak.«[584]

Dum Snak var ogsaa den Paastand, at Opløsningen var størst i de bolsjevikiske Troppeafdelinger — eller rettere i de Afdelinger, hvor de bolsjevikiske Organisationer havde hele Soldatermassen bag sig. Det var lige omvendt. I Kampene ved Riga, hvor det traadte særlig tydeligt frem, at Hærledelsen og Kompromismagernes Komitéer var fuldstændig ude af Stand til at lede Soldatermasserne, lagde de lettiske Regimenter, der var næsten udelukkende bolsjevikiske, den største Fasthed for Dagen.

Under Operationerne paa Øerne Dagø og Øsel holdt de bolsjevikiske Matroser sig særlig godt. Mens alle de øvrige flygtede i panisk Skræk, deriblandt ogsaa Artilleriet, d. v. s. de Troppeafdelinger, der ansaas for at være bedst beskyttet mod den »bolsjevikiske Smitte«, blev de bolsjevikiske Tropper paa deres Kamppost.

Paa samme Maade gik det paa mange andre Frontafsnit.

»Den bolsjevikiske Smitte« var i alle Tilfælde en skabende og organiserende Kraft. Det var selv Bolsjevikernes Modstandere lejlighedsvis nødt til at indrømme. Savitski, der var Medhjælper hos Nordfrontens Kommissær, skrev i sin Rapport til Krigsministeren:

> »I 1. lettiske Brigade arbejdes der tilfredsstillende, men der er fremkommet Klager over daarligt Fodtøj og daarlig

Beklædning og over utilstrækkelig Forplejning. Fortroppen kæmpede med gode Resultater og rykkede frem. I Løbet af en Uge blev der taget over 150 Fanger og 10 Maskingeværer. Kornilofsammensværgelsen har rokket Soldaternes Tillid til Officererne. I 1. lettiske Brigade breder der sig ogsaa en Mistillid til den provisoriske Regering og Ministerpræsidenten, som man beskylder for at ville tilrive sig Magten. Bladet »Den lettiske Skytte« har en kendelig Indflydelse.«[585]

Et andet Vidne fra samme Lejr — den provisoriske Regerings Overkommissær Stankevitsj — siger direkte i sine Erindringer:

»Man maa slaa fast, at den bedste og mest veldisciplinerede Armé ikke blot paa Nordfronten, men maaske paa hele den russiske Front — nemlig 5. Armé — var den første, der valgte en bolsjevikisk Armékomité.«[586]

Alt dette vidner jo paa ingen Maade om, at Bolsjevikerne spredte Desorganisation, saadan som Bourgeoisiet og dets hengivne Venner, Kompromispartierne, søgte at fremstille det. Og naar Fronten trods alt brød sammen, var det andre Aarsager, der fremkaldte dette Sammenbrud. Den vigtigste Aarsag var den provisoriske Regerings forræderiske Udenrigs- og Indenrigspolitik, som var rettet mod de brede, arbejdende Massers Interesser. Fronten vaklede under den svære, udmattende Kamp, mens Borger- og Godsejerklassen bag Fronten førte et vellystigt Liv, feberagtigt optaget af Spekulation og Jagt efter Profit.

»Bag Fronten har man ikke Indtrykket af, at hele Folket stræber efter, at det frie Folks Armé skal forsynes og betjenes bedre, end det var Tilfældet i tidligere Aar,« skrev Stankevitsj i et Telegram den 2. November, »og det er ikke simpelthen en Følge af, at Landet er blevet forarmet bag Fronten, for Byernes Gader er fyldt af en Mængde Lediggængere, og Teatrene og Biograferne kan ikke rumme alle, der vil ind.«[587]

Spekulanterne og Forretningsfolkene, Fabrikanterne og Industriherrerne, som tjente vanvittige Profiter paa Krigsleverancer,

krævede »Krig til den sejrrige Ende«. Overalt blev de saa let indtjente Millionformuer letsindigt ødslet bort. Men paa samme Tid gik de sultende Soldater, der intet Fodtøj havde, til Grunde i de fugtige og lusede Skyttegrave ved Fronten, hvor de i største Ophidselse hørte om alt det, der foregik bag Fronten. Der vaktes i dem et vildt Had til de Folk, der tvang dem til at fortsætte Krigen. Tilstanden var i Grunden stadig den samme som før Februarrevolutionen, med den ene Forskel, at Fronten nu sultede mere og var mere udmattet end før, fordi Forraadene var udtømt og Forfaldet bag Fronten blev større for hver Dag der gik. I en saadan Situation var det ikke underligt, at Fronten opløstes mere og mere. Krigens Klasseindhold, de herskende Klassers Egoisme, Officerernes Tilknytning til disse Klasser aabenbarede sig stadig tydeligere for Soldatermasserne. Den stadig ringere Forplejning og Udrustning af Hæren fik til sidst Karakter af en Katastrofe. Kort før Oktoberrevolutionen led nogle Troppeafdelinger virkelig Hungersnød, de fik intet Brød, intet Kød og ingen Gryn.

Beretningerne fra Kommissærer og Kommandører fra alle Fronter meldte højlydt om den Katastrofe, der nærmede sig.

Kommissæren for 4. Armé, Alexejefski, erklærede i sin Rapport den 18. Oktober:

> »Som Følge af Forplejningens og Udrustningens Tilstand bliver Stemningen daarligere; nogle Steder antager den en alarmerende Karakter.«[588]

Kommissæren for 3. Armé, Posnikof, sagde i sin Indberetning den 20. Oktober:

> »Der mangler ikke blot varme Klæder, men ogsaa almindelig Udrustning, Linser, Sild og tilstrækkelig Brødration. Energiske Forholdsregler er nødvendige for at forbedre Forplejningen og for at skaffe Beklædning og Fodtøj.«[589]

Medhjælperen hos Kommissæren for 9. Armé, Petsjkurof, meddelte i sin Beretning for 20.—24. Oktober:

> »Hovedaarsagen til Utilfredsheden er den stærke Mangel paa Udrustning. Soldaterne er iklædt Sommeruniformer,

men Vejret er nu regnfuldt, Temperaturen synker om Natten til Frysepunktet... I 166. Division forlanger man Udrustning, da man ikke alene mangler Skjorter, Bukser og Frakker (varme), men man kan ikke engang faa Sommertøjet repareret; hele Delinger bliver væk fra Øvelserne, fordi deres Tøj er slidt op.«[590]

Kommissæren for 9. Armé meddeler paany den 29. Oktober:

»Der mangler Levnedsmidler, Fodtøj, Undertøj og Mundering; i 37. og 43. Infanteridivision er en meget stor Procentdel af Soldaterne uden Fodtøj, og i nogle Dele af 37. Division har en stor Procentdel af Mandskabet overhovedet intet Undertøj.«[591]

Den 5. November telegraferede Kommissæren for 12. Armé, Nakorjakof, til Overkommissæren:

»Situationen forværres hurtigt, særlig hvad Brød angaar. Medregner man de medførte Forraad af Felttvebakker, har Hæren Forsyning til endnu 3—4 Dage. Der bliver ikke leveret Mel fra Baglandet. Af den Grund er uhørte Udskejelser mulige.«[592]

Situationen tilspidsedes stadig. Stadig oftere indløb der Meddelelser fra Fronten om, at enkelte Regimenter og Divisioner havde nægtet at efterkomme Ordrer til Kamp og andre Befalinger fra Officererne. Den Beretning om Udskejelser i Hæren i Tidsrummet fra 14. Oktober til 12. November, som er afgivet af den militær-politiske Afdeling ved den Øverstkommanderendes Stab, giver følgende Billede: I Løbet af denne Tid var der 53 Tilfælde af Forbrødring, 9 Forsøg paa tvangsmæssigt at indstille Krigshandlingerne mod Fjenden og mod Tropper, der forbrødrede sig, 7 Tilfælde af egenmægtig Rømning af Stillinger, 104 Tilfælde af Lydighedsnægtelse, 24 Tilfælde af Krav om Fjernelse af Foresatte, 67 Tilfælde af Forulempelse af Foresatte, i enkelte Tilfælde ledsaget af Voldshandlinger og Drab; over 100 Tilfælde af Vægring ved at deltage i Øvelser og Arbejder, 22 Tilfælde af Krav om øjeblikkelig Fredsslutning, 8 Tilfælde af Forulempelser af den

provisoriske Regerings Kommissærer og Medlemmer af Troppekomitéer, ved hvilke Lejligheder man anvendte Vold imod dem, o. s. v.

De Regimenter og Divisioner, som gjorde sig skyldig i Lydighedsnægtelse, blev opløst, hvad der forøvrigt ikke lykkedes altid og allevegne. Enkelte »Urostiftere« blev stillet for Krigsretten, men det forbedrede ikke Situationen ved Fronten:

Den 25. Oktober rapporterede Sobolef, Medhjælper hos Kommissæren for Nordfronten, til Krigsministeren:

> »Som jeg allerede har meddelt, har 3 Regimenter afleveret Vaabnene i Løbet af den Frist, som jeg havde sat. Derpaa fordrede jeg, at de ophidsende Elementer og Urostiftere skulde udleveres; nu bliver de stillet for den revolutionære Krigsret. Paa Grund af formildende Omstændigheder blev 4. Regiment foreløbig ikke opløst, men dets Urostiftere blev ligeledes stillet for Retten. Der blev truffet Forholdsregler til Rettens Beskyttelse og til at sikre Roen. Tildragelserne i den 116. Division kan betragtes som fuldstændig likviderede.«[593]

Men straks efter maatte han tilføje:

> »Jeg er moralsk forpligtet til at meddele — og det kan ikke heller forties — at der nærmer sig frygtelige Begivenheder; hvad de vil bringe Landet og Revolutionen maa være klart for enhver, der ikke er bange for at se Sandheden i Øjnene. I Dag har vi næsten ingen Hær, i Morgen har vi slet ingen.«[594]

Den 31. Oktober rapporterede Kommissæren for 2. Armé, Grodski:

> »Stemningen er yderst nervøs, den tilspidses for hver Time og nærmer sig truende Lydighedsnægtelse... Blandt Soldatermasserne siges det, at hvis Freden ikke bliver sluttet i de nærmeste Dage, forlader vi Fronten. Om Desertering fra Fronten er der de mest haardnakkede Rygter i Omløb.«[595]

Kommissæren for Sydvestfrontens 11. Armé, Tsjekotilo, meddelte:

»Militærstøvler, Frakker og Undertøj bliver solgt i Massevis, idet man gaar ud fra den Tanke, at der ikke kan føres Krig uden Uniformer; Soldaterne haaber derved at fremskynde Freden.«[596]

Og endelig slog Kommissæren for Vestfronten, Sjdanof, i sin Ugeberetning den 4. November følgende fast:

»Den nervøse Stemning i Hæren vokser fra Dag til Dag; Disciplinærforseelser breder sig til nye Troppeafdelinger; Bolsjevikernes Propaganda tager Overhaand og har Fremgang ... Tilliden til Komitéerne er dalende, man nægter at høre paa dem, de bliver jaget bort og pryglet. De forskrækkede Komitéer nedlægger deres Mandat uden at afvente Nyvalg. Hadet til Officererne vokser som Følge af den vidt udbredte Overbevisning, at Officererne trækker Krigen i Langdrag. Frontsoldaternes Stemning forværres, Komitéerne, Officererne og de Foresatte, som er overvældet af Mængden af spontane Disciplinbrud, er slaaet med Panik. De lægger Hænderne i Skødet, Opløsningen naar sin Kulmination.«[597]

Frontens Opløsning betød i sidste Instans et Sammenbrud af hele den feudal-kapitalistiske Samfundsorden i Landet, som den gamle Hær var et Spejlbillede af. Den var skabt til at pleje de herskende Klassers Røverformaal og beskytte deres Privilegier, og da de brød sammen, gik den ogsaa under.

2.

Flaaden i Dagene før Oktoberrevolutionen

Kornilofbegivenhederne gik heller ikke sporløst hen over Flaaden. De skærpede Matrosernes politiske Interesser og øgede deres Mistillid til Officererne. I Helsingfors forlangte Krigsskibenes Besætninger skriftlige Erklæringer af Officererne an-

gaaende disses Stilling til Kornilof. I enkelte Tilfælde holdt de oprørte Matroser Rettergang paa egen Haand. Paa Beslutning af et Fællesmøde for Helsingforssovjetten og den baltiske Flaades Centralraad, »Centrobalt«, blev der dannet en Revolutionskomité, der indsatte Kommissærer for Krigsskibene, Telegrafen, Telefoncentralen, Postvæsenet og andre Institutioner.

Paa Helsingforssovjettens Møder, især under Matrossektionens Forhandlinger, rejstes der stadig hyppigere Krav om, at den provisoriske Regering skulde styrtes og Sovjetmagten oprettes. I September vedtog 12 af den baltiske Flaades Skibe en Kampresolution imod det Dekret fra den provisoriske Regering, som erklærede Rusland for »Republik« uden Tilføjelse af Ordet »demokratisk«. Matroserne begyndte stadig oftere at tale om væbnet Opstand.

Den 14. Oktober henviste Kerenski i et Telegram til den Øverstkommanderende for Nordfronten til de »farlige« Stemninger blandt Kronstadtmatroserne.

> »Med Kronstadtmatroserne er det allerede kommet saa vidt, at ikke alle Forsvarsmidler vil være til Stede i det kritiske Øjeblik.«[598]

Under Indflydelse af den stadig voksende revolutionære Stemning blandt Matrosernes Masser begyndte Forsvarsillusionerne hurtigt at svinde i »Centrobalt«, hvor de endnu i August kunde spores blandt nogle af Medlemmerne. Allerede i Begyndelsen af Oktober kunde den baltiske Flaades Matroser melde sig som Tilhængere af den proletariske Revolution og som fuldstændig rede til at gaa i Kamp for Sovjetmagten. Dette Beredskab viste de paa »Centrobalts« 2. Kongres, som blev aabnet den 8. Oktober i Helsingfors.

Den 16. Oktober henvendte »Centrobalts« 2. Kongres sig til Matroserne og Soldaterne med en Appel til at forberede Kampen for Revolutionen. Som Svar paa denne Appel begyndte der fra alle Dele af Landet at indløbe Forsikringer til »Centrobalt« om, at man var rede til at støtte den proletariske Revolution.

Matroserne paa Sortehavsflaaden erklærede:

> »Vi forener vor Stemme med jeres lidenskabelige Appel; vi vil sammen med jer gaa paa Barrikaderne for at kæmpe den sidste Kamp.«[599]

Fra den rumænske Front tilbød Soldaterne de revolutionære Matroser deres Støtte:

> »Kammerater, meget afhænger nu af jer. Lad jer ikke skræmme af noget. Vi er til enhver Tid rede til at staa ved jeres Side.«[600]

Alle Kongressens Beslutninger blev vedtaget under Bolsjevikernes umiddelbare Ledelse. »Centrobalts« Kongres svarede paa de ondsindede Bagvaskelser i Pressen, der beskyldte Matroserne for at flygte fra Fronten, og offentliggjorde en skarp Protest:

> »Dig, Bonaparte-Kerenski, som har forraadt Revolutionen, sender vi en Forbandelse i det Øjeblik, da vore Kammerater falder for Kugler og Granater og synker i Havets Bølger med de Ord paa Læben: forsvar Revolutionen. Og naar vi alle som én sætter Livet i Vove for Friheden og Jorden, falder vi i ærlig Kamp mod den ydre Fjende og paa Barrikaderne mod den indre Fjende, idet vi forbander dig Kerenski og dine Følgesvende for jeres Opraab, som søger at splitte Flaadens Kræfter i en for Landet og Revolutionen skæbnesvanger Stund.«[601]

Denne Resolution viste, at den baltiske Flaades Matroser var fuldt ud rede til at føre en uforsonlig, revolutionær Kamp for Sovjetmagten. Kun i et Øjeblik, der allerede er modent til Opstand, kan saadanne Resolutioner fremkomme. Erklæringen om, at de var parat til at ofre deres Liv paa Barrikaderne, var ikke tomme Ord for de baltiske Matroser — det beviste de i Gerning under de store Oktoberkampe.

Den baltiske Flaade stod under meget stærk Indflydelse af det bolsjevikiske Parti og dets Fører Lenin. De baltiske Matroser var blandt de første, der opstillede et klart Program for Forberedelserne af Magtovertagelsen. Vanskeligere var det at bolsjevisere Sortehavsflaaden, hvor Mensjevikerne og de Socialrevolutionære havde stor Indflydelse. Til Forskel fra den baltiske Flaade, hvis Mandskab næsten udelukkende rekruteredes fra Industriarbejderne, kom Sortehavsflaadens Mandskab for en stor Del fra mere eller mindre velhavende Lag af ukrainske Bønder.

Denne Omstændighed og det, at Sortehavsflaaden var saa isoleret fra Revolutionens Centrer, gjorde, at de Socialrevolutionære en Tid havde Overtaget dér.

For en Tid var Sortehavsflaaden et Centrum, der trak de kontrarevolutionære Kræfter til sig, og Revolutionens Fjender bestræbte sig paa at udnytte den til deres Formaal. Flaadens Øverstkommanderende, Admiral Koltsjak, den senere Leder af den sibiriske Kontrarevolution, arrangerede i Sommeren 1917 en fingeret Delegation med en »Matros« Batkin i Spidsen; i Sortehavsmatrosernes Navn rejste de rundt i hele Rusland og agiterede saavel i Petrograd som i Provinsen og ved Fronten for en Offensiv. Med Støtte fra Kompromisfolkene forsøgte denne Batkin, der udgav sig for Matros, ogsaa at trænge ind i den baltiske Flaade, men her blev han behørigt modtaget og blev afsløret. Efter sin skandaløse Fiasko i Helsingfors vovede Admiralens Udsending ikke mere at vise sig i Kronstadt. Snart efter fratog Sebastopolsovjetten under Matrosernes Tryk hele Delegationen dens Mandat.

Det bolsjevikiske Partis Centralkomité viede Arbejdet i Sortehavsflaaden særlig Opmærksomhed. De lokale bolsjevikiske Organistationer fik Anvisning paa at sende erfarne Propagandister dertil. Samtidig blev der ogsaa sendt Partiarbejdere dertil fra Petrograd, bl. a. Matroser fra den baltiske Flaade.

Bolsjevikerne i Byerne ved Sortehavet udfoldede en omfattende Virksomhed paa Krigsskibene og dannede Particeller dér. Matrosmasserne begyndte stadig mere fast og beslutsomt at følge dem. Den stedfortrædende Generalkommissær for Sortehavsflaaden, Borisof, telegraferede den 6. September til Admiralitetet:

> »I den korte Tid, jeg har været fraværende, er Sebastopol blevet en bolsjevikisk By. Stærk Ophidselse, uophørlige Møder, hvor kun Bolsjeviker faar Lov til at tale, oprørte Menneskemængder paa alle Gadehjørner. I Organisationerne er Stemningen ligeledes meget tilspidset. Fantastiske Rygter om kontrarevolutionære Sammensværgelser og ankommende Kosakker oprører Masserne. I nogle Troppeafdelinger har man allerede grebet til Vaaben. Blandt Bolsjevikerne er der dukket gode Agitatorer op. Oven i Købet

ankom der i Gaar en Delegation fra den baltiske Flaade for at agitere for Tilslutning til den baltiske Flaades Ultimatum angaaende Lønforhøjelse. Fire af de Delegerede fik paa min Befaling ikke Adgang til Sebastopol, to, der havde Mandat fra Flaadens Centralraad, fik Adgang, men blev sendt tilbage samme Dag efter en Samtale med Eksekutivkomitéen. Man har ikke kunnet træffe energiske Forholdsregler mod Bolsjevikernes Agitation og mod Møderne, da man ikke kan stole paa nogen. Sortehavsdelegationen vil man ikke engang høre paa. Den har fuldstændig mistet sin Prestige.«[602]

I August kunde Sebastopol endnu ikke kaldes en »bolsjevikisk By«. De Socialrevolutionæres Organisationer talte dér op mod 20.000 Medlemmer, mens Bolsjevikerne kun havde 250 Mand i deres Rækker. Alle valgte, ledende Organer befandt sig endnu i Hænderne paa de Socialrevolutionære og Mensjevikerne. Men Borisofs panikslagne Telegram gav et rigtigt Billede af Begivenhedernes Gang. Kompromisfolkene tabte stadig mere Terræn, og Bolsjevikernes Positioner blev for hver Dag stærkere.

Af Sebastopolsovjettens 145 Deputerede tilhørte i Juli kun de 12 Bolsjevikernes Fraktion, men i Oktober havde Fraktionen allerede 50 Deputerede. Bolsjeviseringen af Sebastopolsovjetten skete hovedsagelig ved, at Sortehavsmatroserne gik over til Revolutionen, under det bolsjevikiske Partis Ledelse.

Ved Siden af Sebastopolsovjetten var der blevet dannet et Centralraad for Sortehavsflaaden, hvis overvejende Flertal bestod af Partiløse og Kompromismagere. I en Række Spørgsmaal indtog det alligevel et endog mere radikalt Standpunkt end Sebastopolsovjetten, og Raadets Autoritet og Indflydelse voksede i samme Grad, som det radikaliseredes.

Den 20. September holdt Repræsentanter for 20 Skibs- og Kystformationer Møde ombord paa Linjeskibet »Rostislaf«, hvor man vedtog at forlange, at Magten skulde overgives til Socialisterne. Den 22. September blev der igen holdt Møde ombord paa »Rostislaf«, hvor der nu var repræsenteret 40 Kyst- og Skibsformationer. Mødet vedtog en skarp Protest mod en Ordre, der sikrede de kontrarevolutionære Befalingsmænds Stilling og forbød den politiske Kamp indenfor Hær og Flaade. Ordren blev

med Rette anset for at være et Anslag mod Soldaternes og Matrosernes elementære Borgerrettigheder.

Den 28. September vedtog Flaadens Centralraad i Overensstemmelse med Delegeretforsamlingens Beslutning for en Tid at hejse røde Faner og Signalet: »Leve den russiske demokratiske Republik!« paa alle Sortehavsflaadens Skibe. Efter denne Demonstration nægtede de fleste Besætninger kategorisk at stryge de en Gang hejste røde Flag. Under Trykket fra Matrosernes store Masse besluttede Flaadens Centralraad at lade Spørgsmaalet om Flaget være aabent indtil den konstituerende Forsamling.

Det ukrainske Bourgeoisi forsøgte at udnytte Kerenskiregeringens Mangel paa Evne til at løse det nationale Spørgsmaal til at sprede borgerlig Nationalisme i Sortehavsflaaden og gennemføre en Ukrainisering af Flaaden. Det opnaaede dog kun lidt; kun en eneste Krydser, »Pamjat Merkurija«, ombyttede det røde Flag med det ukrainske.

For at styrke Partiarbejdet sendte Partiets Centralkomité sidst i Oktober to Partiarbejdere til Sebastopol, af hvilke den ene var en Matros fra den baltiske Flaade i Kronstadt. J. M. Sverdlof gav dem følgende Direktiver: Proletariatets Magtovertagelse er et Spørgsmaal om faa Dage. I alle større Centrer er de proletariske Kræfter allerede tilstrækkeligt modne, men i Syden, især paa Krim, staar Tingene daarligt. Dér maa man konstatere, at Socialkompromismagerne har en fuldstændig Overmagt, hvilket er særlig beklageligt i Betragtning af Sebastopols Betydning som Krigshavn. Opgaven er at gøre Sebastopol til en revolutionær Basis for Sortehavskysten. Sebastopol maa blive Sydens Kronstadt.

Da Oktoberrevolutionen kom, havde Kompromismagernes Ledelse af Flaadens Centralraad, der havde sat sig fast i Admiralitetet, mistet den sidste Rest af Indflydelse paa Matroserne. Selv efter den provisoriske Regerings Beslutning om at opløse Flaadens Centralraad støttede de Mensjeviker og Socialrevolutionære, der sad i det, slavisk den provisoriske Regering. Paa Grund af Flaadens og Petrogradgarnisonens Bolsjevisering forsøgte den provisoriske Regering umiddelbart før Oktoberrevolutionen at afvæbne Kronstadt og Petrograd og at fjerne Artilleriet fra nogle Forter under Paaskud af, at man behøvede det ved Fronten.

De revolutionære Matroser forhindrede imidlertid sammen med Arbejderne og Soldaterne, at denne Afvæbning blev gennemført.

3.

Bolsjeviseringen af Hæren

Det bolsjevikiske Parti arbejdede i Hæren under yderst vanskelige Forhold. Den borgerlige og smaaborgerlige Presses Løgne og Bagvaskelser besværliggjorde dets Agitation og Propaganda. Jagten paa de bolsjevikiske Aviser, der var forbudt ved Fronten, lagde store Hindringer i Vejen for Bolsjevikernes Arbejde.

> »Vi har *kun Ordet* til vor Raadighed,« skrev Lenin. »Og selv denne Mulighed vil man tage fra os ... »Pravda« lader man ikke komme ud til Fronten. Bladforhandlerne i Kief har besluttet ikke at forhandle »Pravda«. Og endelig lover man os at føre en »systematisk Kamp mod Leninismens Propaganda« ... (»Efterretninger fra Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjet«). Men til Gengæld *beskylder man os* for at være Aarsag til enhver spontan Protest, enhver Udskejelse, hvor den end har fundet Sted.«[603]

Trods alle Hindringer trængte de bolsjevikiske Aviser ind i Kasernerne og ud til Skyttegravene og Skibene. De mødte Sympati og vandt Genklang hos Soldaterne og opflammede en dristig, revolutionær Stemning blandt dem.

> »I Dag har en klassebevidst Arbejdende, en Bladsælger bragt os en Avis, som man maa læse, Avisen »Soldat«, der udbreder Sandheden,« hed det i et Brev fra et Petrograd-Reserveregiment til den hjemlige Landsby, »i Dag saa man de proletariske Aviser »Soldat« og »Rabotsji Put« i vore Soldaters Hænder. Ellers ser man det sørgelige Syn, at alle Soldaterkammeraterne læser borgerlige Aviser, der stadig anklager de rigtige Førere, lyver frækt og derved fører Læserne bag Lyset.«[604]

Var det svært at faa de bolsjevikiske Aviser ind i Petrograds Kaserner, saa var det endnu sværere at faa dem ud til Fronten, til Fronthæren. Men ogsaa der ruskede de bolsjevikiske Tanker Soldaterne op, klarede deres Klassebevidsthed og viste dem den revolutionære Kamps Metoder. Den bolsjevikiske Presses vældige Arbejde vandt begejstret Genklang hos Soldaterne.

> »Kammerat Redaktør!« skrev den menige Soldat Koslof fra Fronthæren til Bladet »Soldats« Redaktion. »Jeg og mange af mine Kammerater interesserer os uhyre meget for Deres Avis, der giver os gode Anvisninger. Vi har tilfældigt faaet fat i denne Avis; vi ser i den, at vi maa kræve og fastholde, at Magten ikke maa gives til Kapitalisterne, der, som De skriver, søger at udnytte vor Uvidenhed til at saa Splid mellem Soldaterne og Arbejderne. Men vi vil følge Deres Eksempel og vil altid støtte Dem; vi vil tilkæmpe os vore Rettigheder i Overensstemmelse med Deres Program.«[605]

Lenins klare, letfattelige Artikler og Taler gjorde et stærkt Indtryk paa Soldaterne.

> »Særlig takker jeg for Kammerat Lenins Tale, som jeg har længtes saa meget efter,« skrev en Soldat fra Fronten. »Jeg for min Part gør nu mine Soldaterkammerater bekendt med denne Tale af Lenin, og især dem, der af Uforstand søgte at undergrave Tilliden, men som nu beklager, at Kammerat Lenin har været udsat for ondsindede Angreb og Bagvaskelser.«[606]

Klassebevidsthedens Vækst hos Soldaternes Masser og deres Overgang til Bolsjevikerne maatte forankres organisatorisk. Titusinder af fremskredne, politisk skolede Arbejdere, der var blevet indkaldt, knyttede hurtigt snævre Forbindelser med det politiske Livs Centrer og grundlagde stærke bolsjevikiske Celler ved Fronten. En vældig Rolle spillede de Regimenter af Petrogradgarnisonen, der var blevet opløst efter Julibegivenhederne. At sende Tusinder af Soldater, der havde gennemgaaet Hovedstadens revolutionære Skole, til Fronten, var intet andet end at sende mange bolsjevikiske Partiarbejdere derud. I de Soldater-

breve, der blev beslaglagt af Censuren efter Juli, mærker man Tilstrømningen af organisatoriske Kræfter. I dem hører man allerede Mistilliden til Kompromismagernes Sovjetter.

»Jeg var heller ikke tidligere overbevist om deres oprigtige Vilje til at hjælpe den knægtede og undertrykte Masse,« skrev en Soldat om de Socialrevolutionære og Mensjevikerne, »men nu er jeg mere og mere overbevist om, at alle, der taler rødt og diplomatisk, tænker sort og kapitalistisk.«[607]

En anden Soldat bemærker med samme Adresse:

»I skal ikke længere tro, at I har Støtte i Hæren.«[608]

Hæren befriede sig for de højere Officerers Formynderskab og derved ogsaa for de smaaborgerlige Partiers Indflydelse og for Tilliden til dem. Bolsjevikerne begyndte at beherske Soldaternes Tankegang fuldstændigt.

I Hæren styrkedes det vidtforgrenede Net af bolsjevikiske Organisationer, der vandt Føringen i Soldaternes Masseorganisationer. Bolsjevikernes Parti havde ingen færdig politisk Hær ved Fronten. Først lidt efter lidt, ved utrætteligt og anspændt Arbejde, styrkede Partiet sin Indflydelse blandt Masserne. Ved Hjælp af Erfaringen, Praksis og den levende Udvikling viste det sit Programs og sin Taktiks Overlegenhed og spredte de kontrarevolutionære Illusioner, som Mensjevikerne og de Socialrevolutionære nærede. Før Oktoberrevolutionen blev Militærorganisationen ved Partiets Centralkomité til en virkelig Kampstab. Under Bolsjevikernes Centralkomités Ledelse forenede, organiserede og skolede den de brede Soldatermasser til Kampen for Magten.

Paa denne Tid lagde Bolsjevikerne Hovedvægten paa at vinde de lavere Soldaterorganisationer. Regiments-, Kompagni- og andre Komitéer, der umiddelbart genspejlede Massernes Stemning, stillede sig lidt efter lidt paa deres Side. Komitéerne rensede sig Skridt for Skridt for det smaaborgerlige Affald og sluttede op under Bolsjevikernes Partifane. Følgende Eksempel giver en anskuelig Forestilling om, hvorledes denne Proces forløb ved Fronten.

K. J. Vorosjilof (siddende i Midten) blandt Medlemmer af Militærsektionen ved Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjet i Lugansk

I 12. turkestanske Skytteregiment i 2. Armés 3. sibiriske Korps fandtes en lille forenet socialdemokratisk Organisation, der omfattede baade Mensjeviker, Internationalister og Bolsjeviker. I Spidsen for Bolsjevikerne stod Kommandøren for 2. Bataljon, Kamensjtsjikof, en ung Oberstløjtnant, der senere blev den første valgte Øverstkommanderende for Vestfronten.

I Begyndelsen af August rejste Kamensjtsjikof Spørgsmaalet, om Bolsjevikerne skulde træde ud af den forenede Organisation og danne en selvstændig, bolsjevikisk Celle. For at drage saa mange Tilhængere med sig som muligt stillede Bolsjevikerne dette Spørgsmaal til Diskussion i et Møde for alle Organisationens Medlemmer. Kamensjtsjikof var første Taler, og hans Tale udløste en stormende Diskussion. Navnlig gik to Internationalister, Lægen Begun og en Underofficer, stærkt ind for at bibeholde »Enhedsorganisationen«. Den omtalte Underofficer sluttede sig forøvrigt paa samme Møde til Bolsjevikerne, efter at Spaltningen var vedtaget. Kamensjtsjikof blev valgt til For-

mand for den nye Komité og Underofficeren Korolef til Sekretær.

Bolsjevikerne lod sig ikke skræmme af, at den nye Organisation til at begynde med ikke havde mere end 18—20 Medlemmer. Snart lykkedes det Komitéen at finde en »Hytte«, som med sit Bibliotek, sine Aviser og fremfor alt ved Samtalerne dér hurtigt blev et Samlingssted for Soldaterne. Arbejdet voksede i den Grad, at Komitéen blev til en Distriktsledelse, der sammenfattede Partiarbejdet i 12., 24. og 25. turkestanske Skytteregiment i samme Division, endvidere i Divisionsartilleriet, Stormbataljonen og andre Troppeafdelinger. Der blev oven i Købet dannet et særligt Kollektiv for Partiarbejdet blandt Bønderne i den nærliggende Flække Rubjasjevitsji.

Før Oktoberrevolutionen var Nyvalg af Troppekomitéer ved Fronten blevet en Masseforeteelse.

> »Det er os umuligt at fortsætte Arbejdet,« sagde Formanden for 107. Regimentskomité, »fordi Regimentet indtager en fjendtlig Holdning overfor os og indstændigt forlanger Nyvalg af Komitéen. Blandt Soldaterne vokser Irritationen over Komitéens Virksomhed ... Jeg anser det for nødvendigt at foreslaa, at hele Komitéen gaar af.«[609]

I en hemmelig Beretning fra Vestfrontens Kommissær om Ugen fra 27. Oktober til 3. November hedder det:

> »Det er blevet et karakteristisk Fænomen, at der afholdes Nyvalg til Komitéerne, i hvilke der efter Valgene udelukkende sidder Bolsjeviker. Egenmægtige Nyvalg har fundet Sted i 2., 3. og 6. Grenaderregiment.«[610]

Hvordan disse »egenmægtige Nyvalg« gik for sig, viser Nyvalget i et af de omtalte Regimenter, 6. Grenaderregiment.

Den bolsjevikiske Organisation i dette Regiment var dannet i August. Det lykkedes derefter at organisere bolsjevikiske Celler i næsten alle Kompagnier og Grupper. Midt i Oktober afholdtes der to Møder, som omfattede hele Regimentet, og hvor Bolsjevikernes Forslag fik stor Succes. Af Officererne var der kun to Fændriker og af de Socialrevolutionære kun en Frivillig, den gamle Roginski, der vovede at tage Ordet.

Med en saadan Stemning i Regimentet var det fuldkommen taabeligt at beholde den gamle Regimentskomité, der bestod af Kompromismagere, og Bolsjevikerne indledede derfor en energisk Kampagne for Nyvalg. Der blev opstillet Kandidater, og Bolsjevikernes Sejr var hævet over enhver Tvivl.

Det lykkedes imidlertid ikke at føre Arbejdet til Forberedelse af Nyvalg planmæssigt og fuldstændigt til Ende. Den 25. Oktober fik Regimentet fra 2. Armés Armékomité Anvisning paa at sende en Delegeret til Armékonferencen, der var fastsat til den 29. Oktober. Regimentskomitéen, der vidste, at dens Dage var talt, skyndte sig ikke desto mindre at vælge den socialrevolutionære Roginski til sin Repræsentant.

Da Bolsjevikerne erfarede dette, besluttede de straks at gennemføre Nyvalg. Det maatte ikke ske, at en Socialrevolutionær tog til Konferencen for at repræsentere et bolsjevikisk Regiment. Der blev straks sendt Agitatorer ud til de forskellige Kompagnier, og hele Regimentet kom øjeblikkelig i Bevægelse. Den tjenstgørende Regimentsofficer gjorde et svagt Forsøg paa »ikke at tillade« Mødet, men det var der ingen, der tog Notits af.

Sejren var fuldstændig. Allerede næste Morgen samledes den nye Regimentskomité, der udelukkende bestod af Bolsjeviker, og dens første Beslutning var at fratage den socialrevolutionære Roginski Mandatet til Armékonferencen. I Stedet blev der valgt en Bolsjevik.

Massenyvalgene af Regimentskomitéer vakte Fortvivlelse og Forvirring blandt de smaaborgerlige Kompromismagere og den provisoriske Regerings øvrige Tilhængere. Og det var faktisk let at tabe Fatningen over saadanne Krav som f. Eks. den Beslutning, der blev vedtaget paa Vestfrontens 3. Armés 35. Armékorps' Kongres den 24. Oktober:

> »Vi Medlemmer af 35. Armékorps' Kongres«, hed det i Beslutningen, »kræver af Arbejder-, Soldater- og Bonderepræsentanternes Sovjetters alrussiske Kongres, der er fastsat til den 2. November, at den tager Magten, offentliggør de hemmelige Traktater, som de allierede Regeringer har afsluttet, ufortøvet fremsætter demokratiske Fredsbetingelser og straks slutter Vaabenstilstand paa samtlige Fronter.«[611]

De højere Arméorganisationer — Front-, Armé-, Korps- og tildels Divisionskomitéerne — befandt sig endnu i Mensjevikernes og de Socialrevolutionæres Hænder og var kun Udtryk for Revolutionen af i Gaar. Uden Støtte i Masserne mistede de den praktiske Ledelse.

Partiets Guvernements- og Kredskomitéer spillede en stor Rolle ved Hærens Bolsjevisering baade ved Fronten og i Baglandet. En betydelig Del af deres Aktivitet helligede de Arbejdet i Hæren. Gennem Arbejderne havde Partiorganisationerne Indflydelse paa Udviklingen og Styrkelsen af Soldaternes Klassebevidsthed. Saaledes spillede Industriarbejderne en betydelig Rolle i Petrogradgarnisonen. Saadan var det ogsaa i Kronstadt. De stedlige bolsjevikiske Komitéer udøvede en vældig revolutionerende Indflydelse paa Garnisonens Troppeafdelinger.

Mellem Soldaterne og Arbejderne blev der knyttet saa snævre Forbindelser, at f. Eks. de Soldater, der afrejste fra Petrograd, afgav Løfte om at kæmpe for Petrogradarbejdernes revolutionære Paroler. Saaledes erklærede et Kompagni ved 2. Maskingeværregiment ved Afrejsen til Fronten:

> »Vi Skytter i Maskingeværregimentets 5. Kompagni var forsamlet den 15. Oktober i Aar for før Afrejsen til Fronten at afgøre Spørgsmaalet om vor Fane og besluttede at bede Kammeraterne fra »Treugolnik« om Hjælp, da vore egne Midler ikke slog til. Kammeraterne fra »Treugolnik« har besluttet at overlade os 200 Rubler gennem deres Komité, hvorfor vi Maskingeværskytter i 5. Kompagni, der drager til Fronten til 527. Belebej-Regiment ... udtaler vor varme Tak for deres Hjælp og meddeler dem, at vi vil gaa ind for: 1. at de hemmelige Traktater straks offentliggøres, 2. øjeblikkelig Fredsforhandlinger, 3. at al Jord straks overgives til Bondekomitéerne, 4. Kontrol med alle Produktionsgrene, 5. øjeblikkelig Indkaldelse af Sovjetterne. Skønt vi Maskingeværskytter i 5. Kompagni ikke tilhører Partiet (Bolsjevikernes Parti), vil vi nu gaa i Døden for alle Krav og Paroler sammen med dem. Vor Gruppe tæller 107 Mand og staar for Tiden i Strelna. Denne Beslutning blev enstemmigt vedtaget af hele Mandskabet.«[612]

Arbejderne og Soldaterne udvekslede stadig Repræsentanter. Mellem Bedrifterne og Regimenterne skabtes det Samarbejde og den Solidaritet, der senere i Oktoberdagene sikrede Opstanden Sejr. Her er et Brev, som Putilofarbejderne sendte til Soldaterne i Ismailofski-Regimentet, der havde takket dem for deres Hjælp under Kornilofkuppet:

> »I Henhold til Regimentskomitéens Brev Nr. 634 af 26. September, der udtaler en Tak til Bedriftskomitéen for de Feltkøkkener, som blev stillet til Raadighed for Regimentet i Kornilofkuppets Dage, meddeler vi, at Bedriftskomitéen for Putilof-Værkerne ogsaa i Fremtiden altid med Glæde vil dele ikke alene Feltkøkkener, men ogsaa alvorligere Krigsmateriel med sine kære Kammerater i Ismailofski-Regimentet, hvis en af de kontrarevolutionære Eventyrere, der er blevet saa talrige blandt Generalerne, og som drømmer om Selvherskerdømmet og Underkuelsen af Folket, skulde rejse sig. Bedriftskomitéen trykker kammeratligt jeres Haand og haaber, at Ismailofskisoldaternes Hjerter gløder med den samme hellige, revolutionære Ild som Putilofarbejdernes, og at disse Hjerter i Farens Stund for det revolutionære Folk vil slaa som et eneste mægtigt, flammende Hjerte.«[613]

Hvilken overordentlig Indflydelse Arbejderne i Industricentrerne havde paa Soldaterne, fremgaar af en Rapport, som Kommandanten for Sortehavsflaaden den 9. Oktober sendte den Øverstkommanderende:

> »45. Reserve-Infanteriregiment, der staar i Byen Nikolajef,« saaledes beklager Flaadens Kommandant sig, »er for Øjeblikket en Afdeling, der er fuldstændig udisciplineret, og som ikke kan sættes ind til Beskyttelse af Havnen og Bedrifterne ... En Mængde Soldater deltager ivrigt i Borgernes Liv i Byen Nikolajef og foranstalter uophørligt Massemøder i Byens Gader.«[614]

Paa lignende Maade var det i de fleste Industricentrer.

Det bolsjevikiske Partis Centralkomité, der forberedte den proletariske Revolution, havde overordentlig stor Opmærksomhed henvendt paa Partiarbejdet blandt Tropperne. Paa Centralkomitéens Møder blev der stadig behandlet Spørgsmaal angaa-

ende Arbejdet blandt Soldaterne, Stemningen blandt Soldaterne blev analyseret og Revolutionens og Kontrarevolutionens Kræfter vurderet. Bolsjevikernes Militærorganisation befæstede de snævre Forbindelser med Soldatermasserne. Den forenede Ledelsen af Partiarbejdet ved Fronten med Arbejdet i Baglandet. Den forsynede Troppeafdelingerne med Literatur, udsendte Instruktører og Agitatorer og foranstaltede Konferencer.

Fra 14. til 16. September afholdtes der i Minsk et Møde af Bolsjeviker fra dette Distrikt og fra Fronten. Forsamlingen repræsenterede 3.651 Partimedlemmer fra Hæren og 2.410 fra Distriktet. Mødet ansaa det ikke for muligt at betegne sig som Konference, fordi de lavere Organisationer ikke var tilstrækkeligt repræsenteret.

To Uger efter dette Møde afholdt Bolsjevikerne deres første Konference for Nordvestdistriktet i Minsk, den 28. September—1. Oktober. Der deltog 88 Delegerede, deraf 61 fra Hæren og 27 fra Distriktet. De Delegerede fra Hæren repræsenterede allerede 4.111 Partimedlemmer og 1.564 Sympatiserende. Halvdelen af de Delegerede fra Hæren tilhørte 2. Armé, den mest revolutionære af alle Arméerne paa Nordfronten.

Fjorten Dage efter denne Konference, den 10.—12. Oktober, afholdt Bolsjevikerne fra 2. Armé deres første Konference i Byen Nesvisj. Der deltog 137 Delegerede, som repræsenterede 5.124 organiserede Partimedlemmer og ca. 12.000 Sympatiserende.

Endelig afholdtes 20 Dage før Oktoberrevolutionen, den 18. Oktober, Bolsjevikernes 2. Distriktskonference i Minsk, paa hvilken der allerede var 353 Delegerede til Stede; de repræsenterede 28.501 Partimedlemmer og 27.855 Sympatiserende.

Paa samme Maade udfoldede det bolsjevikiske Arbejde sig ogsaa paa andre Frontafsnit.

Jo mere Hæren blev bolsjeviseret, desto mere bydende og eftertrykkeligt rejste den de politiske Spørgsmaal. Paa Fællesmødet for Komitéerne ved 712. Infanteriregiment, Saltykof-Nefski, i September blev der vedtaget følgende Resolution, der er meget karakteristisk for Stemningen blandt Soldaterne paa det Tidspunkt:

»Demokratiets 6 Maaneders Samarbejde med Bourgeoisiet i Regeringen har kun ført til, at Krigen trækker i Lang-

drag, at Forankringen af de erobrede Friheder udskydes, at den konstituerende Forsamling udsættes, at en skaanselsløs Kamp imod det revolutionære Demokrati er sat i Gang, baade mod enkelte Personer og mod Pressen, og at de kontrarevolutionære Foreteelser, hvis Højdepunkt var Kornilofkuppet, er opstaaet. Derfor finder Forsamlingen, at et videre Samarbejde mellem Demokratiet og Bourgeoisiet i Regeringen er utilladeligt af Hensyn til Revolutionens Erobringer og Kampen for Internationalen.«[615]

I andre Resolutioner kom Kravenes bolsjevikiske Karakter endnu klarere til Udtryk. En Resolution fra Forsamlingen paa Flyverstationen »Brigitofka« ved Reval forlangte, at hele Magten øjeblikkelig skulde overgaa i Sovjetternes Hænder, og krævede Fredsslutning, Jordens Overgivelse til Bønderne, Organisering af Produktionskontrol og Bevæbning af Arbejderne.

I Løbet af Oktober bliver Parolen om Magtens Overgang til Sovjetterne stadig mere populær i Hæren. Infanteri- og Kavaleriregimenter, Artilleriafdelinger, Pionerformationer og Sanitetsafdelinger udtaler stadig hyppigere deres Mistillid til Regeringen Kerenski og kræver enstemmigt og med Eftertryk, at hele Magten skal lægges i Hænderne paa Proletarernes og Bøndernes Sovjetter.

Et særlig tydeligt Tegn paa, at Revolutionen voksede i Hæren, var den nye Form for Kamp mod de Foresatte. Soldaterne nægtede at adlyde Officererne, spærrede dem inde og tilintetgjorde de mest reaktionære blandt dem. Alt det var ogsaa forekommet tidligere. Det nye var, at Soldaterne afsatte Officererne fra deres Poster og valgte Kommandører fra deres egne Rækker. Hæren gjorde et stort Skridt fremad i Revolutionens Udvikling, da den indførte det Princip at vælge de Foresatte. *Ved denne Kampform løste Soldatermasserne Problemet om Magten i Hæren.* En Beretning fra Generalerne fastslog med stor Bekymring:

»I 4. Motorcyklistbataljon (af den særlige Armé) er Kommandøren for 3. Kompagni og Chefen for Intendanturen blevet afsat, og i deres Sted er der valgt Soldater; i 648. Deling er en Kommissær blevet valgt til Kommandør; Komitéen for 3. Gardedivisions flyvende Sanitetsafdeling har

afsat Chefen og overtaget alt Materiel; et Sanitetstogs Komité har afsat Overlægen, Chefen for Intendanturen og Sygeplejerskerne og valgt andre Personer (11. Armé); i 5. kaukasiske Division blev en Sekretær i Intendanturen afsat, fordi han afslog at udlevere Soldaterne nogle Penne, hvad man opfattede som et Ønske fra Sekretærens Side om at forhindre Valgene til den konstituerende Forsamling (12. Armé); i 41. Armékorps' 74. Division fattede man den Beslutning at afskaffe Divisionsintendantens og Økonomichefens Embeder og overdrage deres Funktioner til særlige Kommissioner (7. Armé); i 53. sibiriske Skytteregiment nægtede man at modtage Regimentskommandøren, der var vendt tilbage fra Evakueringen; Komitéen for 11. Armés Stabstropper besluttede at rekvirere de Heste, som var Officerernes private Ejendom, at visitere de bortrejsende Officerer og fratage dem Vaabnene og at overføre Officererne til Fælleskvarterer.«[616]

Revolutionen i Hæren smeltede sammen med Bondebevægelsen i Frontzonen. Chefen for Kredsmilitsen i Volmar, Schumann, som personlig inspicerede den sydvestlige Del af sin Kreds, meddelte den 23. Oktober, at i Kommunen Posendorf »blev der paa Herregaardene og Godserne ved Landevejene beslaglagt Havre, Brødkorn, Kløver og Hø, der allerede var høstet«.[617] I Katver Kommune »har næsten alle Herregaarde og Godser i Nærheden af Landevejen lidt under Tilbagetoget«.[618]

I hele Frontzonen, fra Nordfronten helt ned til den rumænske Front blev Herregaarde ødelagt af Soldater og Bønder fra Egnen. Soldaterne optraadte som væbnede Bærere af Bøndernes Stemninger, deres Aktioner gav Udtryk for Landsbyens spontane Had til Godsejerne og Kulakerne.

Soldaterne, som tog Del i Kampen mod Godsejerne i Frontzonen, fremmede gennem deres Breve til Landsbyerne Agrarrevolutionen i hele Landet. Et af de mange Breve fra Frontsoldaterne til Slægtningene i Landsbyen lyder:

»Driv uden Bekymring Kvæget ind paa Godsejerens Jord og pløj deres Marker, spørg dem overhovedet ikke, de tykmavede Hunde, de har drukket nok af vort Blod. Tag Tiden

i Agt, grib til nu, og vi nedlægger ikke Vaabnene, før vi har bragt hele Sagen i Orden, og saa tager vi Geværerne med hjem.«[619]

Disse Soldaterbreve blev paa Landet betragtet som Direktiver og øvede en uhyre Indflydelse paa Revolutionens Gang.

Ikke blot i Ord, men ogsaa i Gerning gik Hæren over til beslutsom revolutionær Kamp mod Udbytterne. Bolsjevikernes Parti opnaaede vældige Resultater. Det udtrykte Chefen for 18. sibiriske Skyttedivision i faa Ord:

»70. Skytteregiments Kommandør«, skrev han i sin Rapport, »har aflagt Beretning til mig om den fuldstændige Opløsning i Regimentet. Alle bolsjevikiske Idéer er Lov.«[620]

Da de afgørende Kampe for den proletariske Revolution kom, blev de bolsjevikiske Idéer virkelig til Lov for den milliontallige, bevæbnede Masse.

Da Lenin senere analyserede Resultaterne af Valgene til den konstituerende Forsamling, skrev han:

»I Hæren havde Bolsjevikerne allerede i November 1917 en *politisk* »*Stødtrop*«, der paa det afgørende Punkt og i det afgørende Øjeblik sikrede dem en knusende Overvægt af Kræfter. Der kunde overhovedet ikke være Tale om Modstand fra Hærens Side mod Proletariatets Oktoberrevolution, imod Proletariatets Erobring af den politiske Magt, for Bolsjevikerne havde en gigantisk Overvægt paa Nord- og Vestfronten; men paa de øvrige Fronter, der laa langt fra Centrum, havde Bolsjevikerne Tid til og Mulighed for at *erobre Bønderne fra de Socialrevolutionæres Parti.*«[621]

Den revolutionære Utaalmodighed fik Soldatermasserne, der var blevet sig deres Interesser bevidst, til at skynde paa for at faa Sovjetmagten oprettet.

»Kammerater, sæt ikke jeres Lid til Kerenski«, skrev Soldaterne i 3. Armé til deres Soldaterrepræsentanters Sovjet. »Han fører os ud i en saadan Afgrund, at vi alle gaar

til Grunde sammen. Kammerater Soldater, sørg for at vi hurtigst muligt faar Fred. Vi har ikke længere Kraft til at holde Fronten. Kammerater Soldater, tænk paa, at hjemme dør vore Familier af Sult; vore Forældre, Koner og Børn derhjemme er ikke Hunde. Vi skal ikke lytte til Bourgeoisiet, tværtimod, ned med Krigen, leve den konstituerende Forsamling og leve de bolsjevikiske Kammerater.«[622]

Raabet »Leve de bolsjevikiske Kammerater« lød hyppigere og hyppigere i Hæren. Man finder det i den ene eller den anden Form i alle Soldaterbreve.

»Vi beder d'Herrer Bolsjeviker tage sig af Hr. Kerenski og klynge ham op i samme Krog som Kornilof,« skrev en Gruppe saarede Soldater. »Vi anmoder om, at Magten straks overdrages til Folket, til Bonde- og Soldaterrepræsentanternes Sovjetter. Ned med den provisoriske Regering! Leve Folkestyret! Kammerater Arbejdere og Soldater, hold jeres Vaaben rede, lad os marchere mod Storborgernes Petrograd, gennemprygle Koalitionsregeringen og klynge den op. Lidelserne i Skyttegravene har gjort Ende paa Soldaternes Taalmodighed.«[623]

Saaledes var det: Lidelserne i Skyttegravene havde gjort Ende paa Soldaternes Taalmodighed. Fronten var for sin Del rede til at styrte den forhadte Kerenskiregering.

FJORTENDE KAPITEL

Kompromismagernes Manøvrer og Bourgeoisiets Planer overfor den voksende Revolution

1.

De Socialrevolutionære og Mensjevikerne — Bourgeoisiets sidste Støtte

Den stormende Revolutionering af Proletariatet og Bøndernes arbejdende Masser splittede og ødelagde de smaaborgerlige Partiers sociale Grundlag.

Under Indflydelse af det almindelige revolutionære Opsving begav de socialrevolutionær-mensjevikiske Førere sig efter Kornilofs Nederlag til Vinterpaladset og forlangte paa deres Partiers Vegne, at Kadetterne skulde ud af Regeringen. Men Massebevægelsen havde allerede overskredet de Grænser, der var antagelige for de smaaborgerlige Partier: Kadetternes Fjernelse fra Regeringen var ikke længere nok til at dæmme op for den voksende Revolution, der marcherede under Parolen: »Al Magt til Sovjetterne!«. Denne Paroles organiserende Kraft svejsede stadig Masserne fastere sammen. De Socialrevolutionære og Mensjevikerne besluttede i Hast at bygge en ny Dæmning, der skulde bremse

den revolutionære Bevægelse og derefter lede den ind i andre, mindre farlige Baner.

Den 14. September holdt den alrussiske Centraleksekutivkomité for Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjetter et Fællesmøde med den alrussiske Eksekutivkomité for Bonderepræsentanternes Sovjetter. Af Skræk for Revolutionen lancerede de smaaborgerlige Partier et Forslag om Indkaldelse af en almindelig demokratisk Kongres som Modvægt mod Parolen »Al Magt til Sovjetterne«.

> »At tilrive sig hele Magten er en Forbrydelse mod Revolutionen,«[624]

udtalte Mensjevikføreren Skobjelef paa Fællesmødet, og Tsereteli, der kun to Timer før havde forlangt, at Kerenski skulde fjerne Kadetterne fra Regeringen, forsvarede paany Koalitionen med Bourgeoisiet.

Avksentjef, de Socialrevolutionæres Fører, der havde travlt med at afgrænse sig fra Revolutionen, faldt over Sovjetternes alrussiske Centraleksekutivkomités Kommission, der havde tilkaldt Tropper fra Finland til Kampen mod Kornilof, og vendte sig skarpt mod Bevæbningen af Arbejderne. I et Anfald af Panik røbede Avksentjef, at Mensjevikerne og de Socialrevolutionære svømmede i Revolutionens Kølvand og kun havde deltaget i Kampen mod Kornilof, fordi de frygtede at sakke agterud bag de fremadskridende Masser.

Forsamlingen vedtog en Resolution om at indkalde en Kongres med Deltagelse af

> »hele det organiserede Demokrati og det lokale Selvstyres demokratiske Organer, en Kongres, der skal afgøre, hvordan man skal organisere en Magt, der kan føre Landet frem til den konstituerende Forsamling.«[625]

En demokratisk Kongres — det var den Dæmning, der skulde bringe det revolutionære Opsving til Standsning eller lede det paa Afveje.

Kongressen, eller den demokratiske Konference, som den kaldtes, traadte sammen den 27. September. Mensjevikerne og

de Socialrevolutionære søgte paa enhver tænkelig Maade at svække Arbejder- og Bondemassernes Repræsentation og forhøje Antallet af Delegerede fra de forskellige smaaborgerlige og borgerlige Organisationer. Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjetter sendte 230 Mand, og de udemokratiske Semstvoer fik næsten lige saa mange Mandater (200). Fagforeningerne fik 100 Mandater, mens Kooperationen, der fuldstændig var i Hænderne paa de Socialrevolutionære, Mensjevikerne og Kadetterne, sendte 120 Repræsentanter. Arméorganisationerne, der repræsenterede Frontsoldaternes Millionmasser, fik kun ialt 83 Stemmer, mens de reaktionære Kosakker havde 36 Stemmer. Til Kongressen blev der indbudt Repræsentanter for Officererne, Gejstligheden, »Det upolitiske Forbund«, et Navn, der dækkede over udtalt reaktionære Grupper. Kort sagt, man søgte paa enhver Maade at manipulere med den demokratiske Konferences Sammensætning for at bringe de revolutionære Elementer i Mindretal.

— Mensjevikerne og de Socialrevolutionære forsøgte at bremse Revolutionen

Tegning af V. Deni.

Men hvor ivrigt end »Forfalskningens Helte« — med dette Navn stemplede Lenin de Socialrevolutionære og Mensjevikerne, der manipulerede med Kongressen — anstrengte sig, Dæmningen viste sig dog ikke stærk nok: paa Kongressen stemte 766 Delegerede for en Koalition med de borgerlige Partier, 688 stemte imod, 38 afholdt sig fra at stemme.

Yderligere indkom der til Præsidiet to særlige Ændringsforslag specielt vedrørende Koalitionen:

1. »De Elementer, saavel fra Kadetpartiet som fra andre Partier, der har deltaget i Kornilofsammensværgelsen, falder udenfor Koalitionens Rammer.«

2. »Partiet »Folkefrihed« falder udenfor disse Rammer.«[626]

Det første Ændringsforslags Vedtagelse maatte gøre en Koalition med Bourgeoisiet fuldstændig umulig, for der fandtes ikke et eneste borgerligt Parti, der ikke paa en eller anden Maade havde staaet i Forbindelse med Kornilofsammensværgelsen. For at finde en Bagdør, der gav frit Spillerum for Manøvrer, besluttede Mensjevikerne og de Socialrevolutionære at stemme for det andet Ændringsforslag. Men Tricket lykkedes ikke: for det første Forslag stemte et overvældende Flertal, nemlig 798, imod stemte 139, mens 196 undlod at stemme. Kongressen svingede klart til venstre. Ved Afstemningen om hele Resolutionen stemte kun 183 for, mens 813 stemte imod og 80 undlod at stemme.

De smaaborgerlige og spidsfindige Manøvrer viste sig frugtesløse: Masserne var nu gaaet saa langt til venstre, at selv den forfalskede demokratiske Kongres forkastede Koalitionen med Kadetterne.

Saa besluttede de politiske Kandestøbere at køre den »ulydige« Kongres træt.

Man smigrede de Delegerede, talte godt for dem, lovede dem alt muligt, foreslog et Kompromis, blot for at faa dem til at give efter. Endelig afholdtes der den 3. Oktober et Møde af den demokratiske Konferences Præsidium, suppleret med Repræsentanter fra Partier og Grupper. Her vilde de politiske Taskenspillere høste Frugterne af deres Manipulationer — men paany udtalte 60 Mand sig mod Koalitionen og kun 50 for.

Endnu engang maatte de Delegerede bearbejdes. De smaaborgerlige Politikere fandt paa et nyt Kneb. De Socialrevolutionære og Mensjevikerne indstillede for en Tid deres Angreb, hvad Koalitionen angik, men til Gengæld foreslog de, at den demokratiske Konference skulde nedsætte et staaende Udvalg, »det demokratiske Raad«, som Regeringen skulde være ansvarlig overfor. Forsamlingen tilsluttede sig Forslaget. Paa Mensjevikernes Forslag vedtog Flertallet af den demokratiske Konferences Præsidium, at det nye Organ skulde bestaa af Repræsentanter for alle

Partier og Grupper efter Forholdsvalgprincipet. De durkdrevne »Liberdaner« — saadan kaldte Arbejderne Mensjevikerne efter to af deres Førere, Liber og Dan — indsmuglede nu et nyt Ændringsforslag: hvis der kom borgerlige Elementer med ind i den nye provisoriske Regering, skulde de borgerlige Partier ogsaa optages i Repræsentantskabsorganet. Det socialrevolutionær-mensjevikiske Trick lykkedes: Ændringsforslaget blev vedtaget med 56 Stemmer mod 48, mens 10 undlod at stemme. Samme Aften smuglede Tsereteli denne Resolution igennem ogsaa paa Kongressen, efter at han for en Sikkerheds Skyld havde »sukret den ind« et andet Sted: tredje Punkt indeholdt et Løfte om, at de demokratiske Elementers Overvægt vilde blive bevaret i det fremtidige Organ.

Resolutionen var blevet temmelig medtaget, men Lakajerne havde opfyldt Bourgeoisiets Vilje, idet de, ganske vist i tilsløret Form, havde indsmuglet Koalitionstanken. Herrerne havde iøvrigt ikke tvivlet paa Lakajernes Hengivenhed. Endnu mens den demokratiske Konference holdt sine Møder, forhandlede Kerenski med de borgerlige Partiers betydeligste Repræsentanter, Kisjkin, Burysjkin, Konovalof og Tretjakof og indbød dem til at træde ind i Regeringen. De borgerlige Repræsentanter forlangte, at der skulde skabes en »fast Magt«.

Kadetpartiets Centralkomité, der stod bag denne Kohandel, bemyndigede Kisjkin og Konovalof til at træde ind i Regeringen paa Betingelse af, at det fremtidige Repræsentantskabsorgan ikke blev valgt af Sovjetterne og andre sociale, politiske Organisationer, men blev *udnævnt* af Regeringen. Den provisoriske Regering, der havde overbevist sig om den demokratiske Konferences fuldkomne Loyalitet og tilmed ikke havde faaet »Liberdanernes« Koalitionsresolution endnu, gik ind paa Kadetternes Betingelse. I selv samme Øjeblik lovede de Socialrevolutionære og Mensjevikerne i deres Resolution det stik modsatte: Regeringen skulde være ansvarlig overfor den russiske Republiks provisoriske Raad eller Førparlamentet, som man kaldte det Organ, den demokratiske Konference skulde vælge. Da den provisoriske Regering fik den Koalitionsresolution, som »Liberdanerne« efter mange Besværligheder havde brygget sammen paa den forfalskede Kongres, benyttede den den udelukkende til at gennemføre sine egne Planer. Kerenski kom overens med Kadetterne og supplerede den

provisoriske Regering med følgende Personer: A. Konovalof, Minister for Handel og Industri og Viceministerpræsident; K. Gvosdef (Mensjevik), Arbejdsminister; P. Maljantovitsj (Mensjevik), Justitsminister; S. Prokopovitsj, Ernæringsminister; Professor M. Bernatski, Finansminister; S. Salaskin, Undervisningsminister; N. Kisjkin (Kadet), Velfærdsminister; S. Smirnof (Kadet), Statskontrollør; A. Kartasjef (Kadet), Kultusminister; A. Liverofski, Trafikminister; S. Tretjakof, Formand for den provisoriske Regerings økonomiske Raad; S. Maslof (Socialrevolutionær), Landbrugsminister.

Regeringen bestemte, at Førparlamentet

> »skal bestaa af 555 Medlemmer, der udpeges af den provisoriske Regering paa Forslag af de sociale og politiske Organisationer.«[627]

Førparlamentet fik kun Ret til at diskutere de Love, »angaaende hvilke den provisoriske Regering finder det nødvendigt at høre Førparlamentets Mening.«[628]

Hvor forfalsket den demokratiske Konference end var, hvor raffinerede Kneb de Socialrevolutionære og Mensjevikerne end anvendte, saa viste Konferencen alligevel, at Kompromismagernes Rækker politisk var i Opløsning, at de fuldstændig havde mistet Massernes Støtte: de Socialrevolutionære og Mensjevikerne var isoleret fra Masserne.

Men dermed ophørte Radikaliseringsprocessen blandt de Arbejdende ikke. Massernes Frafald fra de smaaborgerlige Partier øvede ogsaa Indflydelse paa selve disse Partiers Sammensætning: Mensjevikerne og de Socialrevolutionære begyndte at spaltes. Lige før Aabningen af den demokratiske Konference — den 26. September — holdt Mensjevikernes Fraktion et yderst stormende Møde. De bankerotte Førere beskyldte hinanden for politiske Fejl, de anklagede sig selv for de begaaede Misgreb, de kivedes og skændtes, mens de søgte efter Grunde til Mensjevismens Sammenbrud og de bolsjevikiske Idéers hurtige Succes. Det var ikke et enigt Parti, der var repræsenteret i Mensjevikernes Fraktionsmøde, men mindst tre forskellige Grupper, der skarpt bekæmpede hinanden. Efter to Dages Diskussion stemte 75 Medlemmer af Fraktionen mod Koalitionen, 65 for den. Tsereteli tilsidesatte

altsaa aabenlyst sit Partis Direktiv, da han paa Kongressen officielt gik ind for Koalitionen.

Gæringen kom endnu skarpere til Udtryk hos de Socialrevolutionære. Paa den 7. Guvernementskonference i Petrograd, der fandt Sted den 23. September 1917, kritiserede de Socialrevolutionæres venstre Fløj deres Partis Centralkomités Virksomhed og fik Flertal ved Nyvalget til Guvernementskomitéen.

Mensjevikernes og de Socialrevolutionæres Partier spaltedes i to Dele: de nedre Lag vendte sig til Revolutionen, de øvre Lag udtalte aabent deres Hengivenhed for Bourgeoisiet.

Arbejderne og de Arbejdende begyndte i stort Tal at forlade de Socialrevolutionæres Parti. Disciplinen i Partiet gik brat tilbage. Hele Grupper nægtede at rette sig efter Partidirektiverne. De Socialrevolutionæres Centralkomité forlangte, at Savinkof skulde klarlægge sine Forbindelser med Kornilof, men Savinkof nægtede dette og fik Støtte af en stærk Gruppe Socialrevolutionære med den berygtede »Revolutionskvinde« Bresjko-Bresjkofskaja i Spidsen.

Hos de Socialrevolutionære blev den venstre Fløj stadig stærkere. Allerede paa de Socialrevolutionæres 3. Partikongres i Juni 1917 havde en lille Gruppe Venstrefolk offentliggjort en Protest mod Flertallets Kompromispolitik. Venstrefløjen brød ikke med Partiet, men efter Juni førte den faktisk sin egen, af Centralkomitéen uafhængige, Politik.

De grundlæggende Meningsforskelligheder mellem de Socialrevolutionæres Venstrefløj og Højrefløj drejede sig om den provisoriske Regering og Jorden. Venstrefolkene var imod Koalitionen med Bourgeoisiet, men opstillede heller ikke Parolen »Al Magt til Sovjetterne«. Venstrefolkene betragtede Sovjetterne som Kontrolorganer og begik derved den samme Fejl som Venstremensjevikerne. I Agrarspørgsmaalet indtog Venstrefolkene en mere bestemt Holdning, idet de gik ind for øjeblikkelig Likvidering af Godserne.

De Socialrevolutionæres Parti søgte at skjule sin fuldstændige Opløsning og anstrengte sig paa enhver Maade for at holde paa dem, der forlod Partiet. Da Venstrefløjen af den socialrevolutionære Fraktion i Førparlamentet betegnede Partiets Politik som forræderisk og forlod Mødet, erklærede de Socialrevolutionæres Centralkomité, at Venstrefolkene stadig var Medlemmer af Par-

tiet, trods deres Udtræden af Fraktionen. Det kunde imidlertid ikke redde de Socialrevolutionære, for Arbejderne og Bønderne gjorde sig stadig hurtigere fri af deres Indflydelse. Denne Proces, hvorved Masserne forlod de Socialrevolutionære saavel som Mensjevikerne, fremskyndedes ved Nyvalgene til Sovjetterne. Nyvalgene endte regelmæssigt med, at Kompromismagerne blev fordrevet fra Sovjetterne, mens Sovjetterne gik over til Bolsjevikerne.

Kompromismagernes Manøvrer viste sig at være dømt til Undergang.

2.

Bourgeoisiet i Kamp mod den fremvoksende Revolution

Mens de smaaborgerlige Lakajer af alle Kræfter anstrengte sig for at føre Masserne bag Lyset, samlede Bourgeoisiet og Godsejerne i feberagtig Hast Kræfter til et nyt Slag mod Revolutionen.

Lenin havde forlængst paapeget, at Bourgeoisiet betjener sig af to Metoder i Kampen mod de Arbejdende.

> »Bourgeoisiet i alle Lande,« skrev han i 1910, »udarbejder bestandig to Systemer for sit Styre, to Metoder for at kæmpe for sine Interesser og hævde sit Herredømme; snart afløser disse to Metoder hinanden, snart virker de sammen i forskellige Kombinationer. Den første er Tvangens Metode, den Metode at nægte Arbejderbevægelsen enhver Indrømmelse, den Metode at støtte alle gamle og forældede Institutioner, den Metode pure at afslaa Reformer ... Den anden Metode er »Liberalismens« Metode, at tage visse Skridt i Retning af større politiske Rettigheder, i Retning af Reformer, Indrømmelser o. s. v.«[629]

Bourgeoisiet har altid arbejdet med »Pisk og Kage«, som man plejer at kalde disse to Metoder. Det var netop »Pisk og Kage«, det russiske Bourgeoisi særlig flittigt betjente sig af paa Tærskelen til Oktoberrevolutionen.

Under det umiddelbare Indtryk af Kornilofs Nederlag og den revolutionære Stemnings stormende Vækst skyndte Bourgeoisiet sig at gøre Masserne en Række Indrømmelser. Den 14. September, seks Maaneder efter Selvherskerdømmets Fald, proklamerede den provisoriske Regering endelig Rusland som Republik. Hvor ringe Betydning man tillagde denne Proklamation, kan man se af, at ikke een af de udenlandske Regeringer fik Meddelelse om den nye Styreform: Varemærket blev saa at sige kun ændret »til indvortes Brug«, blot for at berolige Masserne en Tid.

Efter at Bourgeoisiet havde prisgivet det, som alligevel før eller senere vilde blive fejet bort af Revolutionen, kastede det sig paany over Bolsjevikerne, der gik i Spidsen for de revolutionære Masser. Man strøede om sig med beskidte Anklager for Spionage og Landsforræderi. Gennem de borgerlige og smaaborgerlige Avisers Spalter flød en Strøm af Bagvaskelser mod det bolsjevikiske Partis enkelte Førere. I Bedrifterne blev der uddelt provokatoriske Flyveblade, der angiveligt stammede fra det bolsjevikiske Parti, og hvor Proletariatet opfordredes til øjeblikkelig at styrte Regeringen. Lenin skrev i Anledning af denne rasende Kampagne:

> »Tsarismens Forfølgelse var brutal, barbarisk, dyrisk. Det republikanske Bourgeoisis Forfølgelse er *beskidt,* det søger at tilsvine den forhadte proletariske Revolutionære og Internationalist ved Bagvaskelse, Løgn, Insinuationer, Mistænkeliggørelse, Rygter og saa videre.«[630]

Under den købte Presses rasende Brøl og de socialrevolutionær-mensjevikiske Avisers hysteriske Skrig gjorde Bourgeoisiet nogle Forsøg paa at gribe Offensiven. General Kornilof var stadig paa fri Fod, mens den »republikanske« Generalguvernør Paltsjinski forbød den bolsjevikiske Avis »Rabotsjij«, som havde krævet, at man skulde føre Kampen mod Korniloffolkene til Ende. De Bolsjeviker, der blev arresteret under Julidemonstrationen, sad endnu i Fængsel, mens Kornilofs Medsammensvorne, Medarbejderne ved det nederdrægtige, tsaristiske Organ »Novoje Vremja« og den kendte kontrarevolutionære Leder Gutsjkof blev løsladt fra den Arrest, hvor Soldaterne og Matroserne havde anbragt dem.

Regeringen blev stadig dristigere. Den 17. September gav Kerenski Ordre til at opløse alle de Komitéer, der var blevet organiseret til Kamp mod Kornilof, og til at begynde at afvæbne alle revolutionære Afdelinger. Kerenski gav Befaling til at sende en særlig Straffeekspedition under Kommando af General Korovnitsjenko til Tasjkent, hvor Sovjetten faktisk havde taget Magten. Umiddelbart efter telegraferede Kerenski til General Korovnitsjenko:

> »Jeg beder Dem rejse hurtigst muligt. Der maa ikke føres nogen som helst Forhandlinger med Oprørerne. Fortsat Vaklen er utilladelig. De mest energiske Forholdsregler er nødvendige.«[631]

Men hverken »Kage« eller »Pisk« havde Succes: det revolutionære Opsving bredte sig som en Stormflod over hele Landet.

Den provisoriske Regering kunde aabenbart ikke længere magte den voksende Revolution. Bourgeoisiet forlangte en beslutsom Politik af sit udøvende Organ, det støttede paa enhver Maade sin Regering, men forberedte i Stilhed andre Forholdsregler for det Tilfælde, at Revolutionen skulde sejre. Det samlede sine Kræfter, forenede dem til en Stødtrop og søgte samtidig at afvæbne det revolutionære Petrograd.

Bourgeoisiet besluttede fremfor alt at forberede Kosakkerne til Kampen. En Delegation fra Kosaktroppernes Raad besøgte den 16. Oktober Viceministerpræsident Konovalof og foreslog ham at udskille Kosakkerne som en særlig Valggruppe ved Valgene til den konstituerende Forsamling. Den provisoriske Regering gik ind paa det, for den forstod meget vel, at denne Forholdsregel vilde sætte Spidserne i Stand til at beholde Ledelsen af Kosakmasserne.

Men den revolutionære Situation i Petrograd, den aarvaagne Kontrol fra de brede Masser, der fulgte hvert af Kontrarevolutionens Skridt, gjorde dette Forberedelsesarbejde yderst besværligt. Bourgeoisiet besluttede at fremskynde Opstillingen af sine Kræfter i Kosakomraaderne.

Den 20. Oktober besluttede Kosakradaen i Kuban at stifte et Sydøst-Forbund, bestaaende af Kosaktropperne i Kuban, Terek, Don og Astrakhan, Bjergfolkene i Nordkaukasus og Steppe-

folkene i Donomraadet og Guvernementet Astrakhan. Radaen klarlagde ret aabenhjertigt Grundene til og Formaalet med sin Beslutning. Den skulde beskytte Kosakomraaderne, de »sunde Dele af Staten«, mod det almindelige Forfald og skabe en stærk Nationalmagt i Rusland, til Kamp saavel mod den ydre Fjende som mod »Anarkiet indenfor Landets Grænser«. General Alexejef, en af Kontrarevolutionens Førere, skrev i et af sine Direktiver fra Hovedkvarteret, at det udvalgte Omraade var

> »et forholdsvis roligt Omraade med relativ statslig Orden og Sikkerhed ... Derfra ... vil der som fra en Oljedraabe begynde at brede sig en Plet med et Indhold og en Effekt, som vi ønsker.«[632]

For at udføre Bourgeoisiets Plan vedtog den provisoriske Regering i et lukket Møde den 17. Oktober at flygte fra det revolutionære Petrograd til Moskva, der laa nærmere ved Kosakomraaderne. Da Regeringen imidlertid frygtede for, at Proletariatet og den revolutionære Garnison kunde forhindre dens Flugt, vedtog den ikke at meddele Førparlamentet sin Beslutning, men at forberede den offentlige Mening paa den ved foreløbige Forhandlinger. Paa Mødet rejstes forøvrigt det Spørgsmaal, om man skulde overflytte Sovjetternes alrussiske Centraleksekutivkomité til Moskva. Regeringen kom til det Resultat, at den alrussiske Centraleksekutivkomité var en privat Institution, ingen kunde hindre den i at flytte, men Regeringen vilde ikke paa nogen Maade paatage sig at skaffe Lokaler til Komitéen. Sovjetternes smaaborgerlige Ledere havde gjort deres Pligt, og deres Herrer sparkede dem nu ud som nytteløst Pak.

Den provisoriske Regerings Frygt var berettiget. Bolsjevikernes Parti var paa Vagt og forklarede Masserne Regeringens Manøvre, der havde til Formaal at udlevere den revolutionære Hovedstad til de tyske Tropper, saaledes som det for nylig var sket med Riga, og at undertrykke Revolutionen i Petrograd ved Hjælp af tyske Bajonetter, for saa at skride til Undertrykkelse af Revolutionen i hele Landet.

Rodsjanko røbede, at dette netop var Bourgeoisiets Plan. Paa en Kongres, som »Samfundsstøtterne« holdt i Moskva, foreslog han at udlevere Petrograd og begrundede dette Skridt paa følgende Maade:

»Man frygter, at de centrale Institutioner i Petrograd vil gaa til Grunde. Dertil har jeg svaret, at jeg vil være meget glad, hvis alle disse Institutioner gaar til Grunde, for de har ikke bragt Rusland andet end Ulykker ... Efter Rigas Overgivelse blev der dér (d. v. s. i Riga — *Red.*) indført en saadan Orden, som ingen havde set tidligere: der blev skudt ti Urostiftere, Politiet blev genoprettet, Byen befinder sig i fuldstændig Sikkerhed, og Belysningen fungerer.«[633]

Hovedstadens revolutionære Arbejdere og Soldater protesterede energisk. Under Massernes Tryk fik de smaaborgerlige Forligsmænd igen travlt, de gjorde Forestillinger hos Regeringen for at faa den til at opgive Flytningen til Moskva.

Den provisoriske Regering manøvrerede og greb igen til »Kagens« Metode. Den 19. Oktober, midt i Proteststormen mod Rømningen, besluttede Regeringen at opløse den 4. Statsduma, et vigtigt Arnested for Kontrarevolutionen. Arbejderne havde længe, lige fra Revolutionens første Dage, forlangt, at denne Sorthundred-Rede skulde splittes.

Harmen over Regeringens Optræden var saa stor, at Kerenski den 25. Oktober maatte vise sig i et Møde i Førparlamentets Forsvarskommission og erklære, at han ikke alene ikke havde til Hensigt at forlade Petrograd, men oven i Købet vilde sammenkalde den konstituerende Forsamling i Petrograd. Kommissionen vedtog en beroligende Resolution, der i Regeringens Navn gav Løfte om, at Petrograd vilde blive forsvaret til det yderste, og opfordrede Kerenski til omgaaende at udstede et tilsvarende Opraab til Befolkningen.

Mens Kerenski slog sig for Brystet i Førparlamentet og bedyrede sin Troskab mod Revolutionen, gik Forberedelserne til Flugten fra Hovedstaden videre bag Kulisserne. Den selvsamme Dag gjorde den provisoriske Regerings Kancelli Planen for Rømningen færdig. Man kan forestille sig, hvor langt man var fremme med Udførelsen af Planen, naar Kancelliet var klar til Afrejse.

Næste Dag, den 26. Oktober, benægtede Kerenski i selve Førparlamentets Møde, at Rygterne om Regeringens Flugt fra Petrograd havde noget paa sig og erklærede, at Pressen havde fordrejet Regeringens Hensigter. Regeringen havde ingensinde saa

Et trøsterigt Syn. Rodsjanko: „Efter Rigas Overgivelse blev der dér indført en saadan Orden . . . Politiet blev genoprettet"

Karikatur af N. Radlof.

meget som drøftet »Spørgsmaalet om Muligheden af at udlevere Petrograd til Fjenden.«[634]

Saaledes blev der for alles Øjne løjet, manøvreret, forvansket, beroliget, mens man i Stilhed energisk forberedte Udleveringen af Hovedstaden.

Den stadig dristigere Kontrarevolution forkyndte aabenlyst sit Program. Den 13. Oktober afholdtes der i Moskva et Raadsmøde af »Samfundsstøtternes Konference«, der var blevet valgt allerede før Kornilofeventyret paa »Samfundsstøtternes« 1. Kongres, som forenede alle Kræfter til Kamp mod »Anarkiet«. Der blev fastsat en ny Kongres af »Samfundsstøtterne« til den 25.

Oktober. M. Rodsjanko, en af de mest aktive Ledere af »Konferencen«, sagde om denne Kongres:

> »Jeg tillægger »Samfundsstøtternes« Kongres, der skal finde Sted den 25. Oktober, stor Betydning; den skal aabent, højlydt og mandigt sige alt, hvad der foregaar. Den maa sige, at Regeringsmagten ikke kan sidde mellem to Stole. Enten Bolsjevikerne eller et Ministerium til Landets Redning!«[635]

Rodsjanko indrømmede aabent, at det var »Konferencens« Hovedopgave at likvidere Bolsjevismen. Under denne Parole forløb hele 2. Samling af »Samfundsstøtternes Konference«. Paa »Konferencen« tog Generalerne Brusilof og Russki Ordet. Begge paaviste, at der var Opløsning i Hæren, og krævede resolute Forholdsregler i Kampen.

General Brusilof opfordrede til Organisering og Samling af alle, der var for »Ordenen«:

> »Hvis De er organiserede og stærke, vil man agte og frygte Dem, og saa vil den Orden opstaa, som vi alle længes saa meget efter.«[636]

Den første af Hovedtalerne paa Kongressen, A. S. Belorussof, talte ogsaa om at organisere alle Kræfter. De Spørgsmaal, der blev drøftet, udgjorde tilsammen Kontrarevolutionens hele Program.

> »... Den første og grundlæggende Opgave,« sagde denne Taler, »bestaar i at styrke Organiseringen af de Elementer, der har forenet sig paa denne Kongres, og forvandle de svage Tilløb, der nu findes, til et tæt Net, der omspænder hele Landet og forener alle, der tænker statsligt og nationalt.«[637]

Formanden for den alrussiske Jordbesidderforening, Dimitrenko, talte om Jordspørgsmaalet og krævede, at Regeringen skulde føre en beslutsom Kamp mod Bondebevægelsen.

Kontrarevolutionen tog ikke alene Afstand fra enhver tænkelig Løsning af Landbrugsspørgsmaalet, men holdt ogsaa fast

ved, at al Jord skulde forblive i Godsejernes Hænder. Jordbesidderforeningen krævede af den provisoriske Regering:

1. at den hurtigst muligt skulde udstede en Lov om Erstatning til Godsejerne for de Tab, de havde lidt paa Grund af Bondeurolighederne;

2. at den skulde afskaffe Systemet med valgte Kommissærer og fra Centrum udnævne Kommissærer paa de forskellige Steder, der kun skulde være ansvarlige overfor Centralmyndighederne;

3. at der skulde tilsikres Kommissærerne Mulighed for at beskytte Borgernes Person og Ejendom, til hvilket Formaal de skulde udstyres med virkelig Magt.

I Militærspørgsmaalet opstillede »Konferencens« Delegerede det samme Program som Kornilof: Genoprettelse af Generalernes Magt og Likvidering af Kommissærerne og Armékomitéerne. »Konferencen« forlangte øjeblikkelig Genindførelse af de militære Æresbevisninger og Genindførelse af alle Befalingsmænds Disciplinærmyndighed, uanset Rang. Resolutionen krævede, at Officerskorpset skulde renses for

> »Elementer, der kaster Skam over det, og som i den sidste Tid har deltaget i alle Bevægelser blandt Soldatermasserne.«[638]

»Konferencens« Delegerede stillede Krav om, at Forbundet af Hærens og Flaadens Officerer skulde have Rettigheder som en Statsinstitution. De Kontrarevolutionære krævede, at den provisoriske Regering skulde genindsætte de Generaler og Officerer, der var blevet afskediget efter Februarrevolutionen.

I alle aktuelle, politiske Grundspørgsmaal vedtog »Samfundsstøtternes Konference« altsaa Beslutninger, der var ganske identiske med Kornilofs Krav.

Kongressen genopstillede ikke alene Kornilofs Program, den skitserede ogsaa Formen for en Organisation, der kunde sikre Gennemførelsen af dette Program.

> »Der findes kun én Udvej,« sagde Hovedtaleren om det lokale Selvstyre til Kongressen, »nemlig at sætte de forfatningsmæssige Garantier ud af Kraft og for en Tid gaa over til det, man kalder Undtagelsestilstand. Denne Udvej er svær, men i visse Øjeblikke uundgaaelig. Men denne Krigstilstand

de kalder sig Arbejderrepræsentanternes Sovjetter, eller af andre Organer for det saakaldte revolutionære Demokrati. ... En saadan Tilstand maa nøje reguleres ved en Lov og virkeliggøres af en eneste Mand.«[639]

Et Militærdiktatur — det var dét, der skulde redde Landet fra Revolutionen.

Samtidig med »Samfundsstøtternes« Kongres afholdtes i Moskva Kadetternes Partikongres og Kongresser for Byerne og Kooperationen. De Delegerede fra disse Kongresser deltog i »Samfundsstøtternes« Kongres, hvis Program blev hele Kontrarevolutionens Program. Det er nok at anføre Indholdet af Kadetternes Platform, der var udarbejdet af Miljukof, for at faa et klart Billede af de Krav, Folkets Fjender stillede:

1. Krig til den sejrrige Ende i Forstaaelse med de Allierede. Der tages Afstand fra alle erobringsfjendtlige, demokratiske Erklæringer, af hvad Art tænkes kan, selv efter socialrevolutionærmensjevikiske Retningslinjer.

2. Genoprettelse af Hærens Kampkraft: Vejen dertil er at indskrænke Armékomitéernes Virksomhed til det økonomiske, kulturelle og oplysningsmæssige Omraade, og Genindførelse af Befalingsmændenes Disciplinærmyndighed.

3. Statsmagtens Enhed og Uafhængighed af Sovjetterne.

4. En stærk Magt af militær Karakter.

5. Genoprettelse af Statsmagten i Provinsen.

6. Uafhængige Domstole.

Efter at Korniloffolkene havde offentliggjort deres Program, gik de over til at transportere de revolutionære Tropper fra Petrograd til Fronten. Staben for Petrograds Militærkreds gav Befaling til, at Tropperne i Petrograds Garnison skulde omorganiseres og sendes til Fronten, under Paaskud af, at det var uopsættelig nødvendigt af militære Grunde.

Da det ikke lykkedes at flygte fra den revolutionære Hovedstad, besluttede man at rense den for revolutionære Tropper for derved at faa frie Hænder. At det netop drejede sig om at faa frie Hænder og ikke om at forsvare Landet, beviser Brevvekslingen mellem Krigsministeren og den Øverstkommanderende paa Nordfronten.

»Initiativet til at sende Tropperne fra Petrograds Garnison til Fronten,« skrev den Øverstkommanderende paa Nordfronten, General Tsjeremisof, i et hemmeligt Svartelegram til Krigsministeren og Stabschefen, General Dukhonin, »*er udgaaet fra Dem og ikke fra mig.* Jeg svarede bekræftende paa Deres Forslag og anmodede om Afsendelse af alle kampduelige Tropper. Da det viste sig, at Tropperne fra Petrograds Garnison ikke vilde tage til Fronten, d. v. s. at de ikke var kampduelige, sagde jeg i en privat Samtale med Deres Repræsentant, en Officer, at disse Troppeafdelinger i Betragtning af deres Modvilje mod at tage til Fronten ikke vil være nogen Gevinst for os ud fra et operativt Synspunkt, eftersom de sikkert kun vil volde os Bryderier ... men i Betragtning af Deres udtalte Ønske om at sende dem til Fronten, har jeg ikke afslaaet det og vil heller ikke nu afslaa det, hvis De stadig anser det for nødvendigt at fjerne dem fra Petrograd.«

Den General, som Tropperne skulde stilles til Raadighed for, erklærede altsaa uden Omsvøb, at disse Tropper var uden Værdi for Forsvaret, og at han kun overtog dem, fordi Regeringen vilde være af med dem.

Folket modsatte sig Regeringens nye Forholdsregler endnu stærkere end dens Forsøg paa at flygte fra Petrograd. Regimenterne vægrede sig ved at udføre Stabens Befaling, og en Del af dem, f. Eks. det finske Gardereserveregiment, udtalte Mistillid til den provisoriske Regering og forlangte, at Magten skulde lægges i Sovjetternes Hænder.

I Kampen mod den provisoriske Regerings provokatoriske Politik viste Kompromismagernes forræderiske Væsen sig endnu engang. For nylig, under Regeringens Forberedelser til Flugten, havde de faaet et Spark, men nu slikkede de igen deres Herrers Støvler, ligesom pryglede Hunde. Eksekutivkomitéen for Petrograds Sovjetter holdt Møde den 22. Oktober, den Dag da Befalingen til at fjerne Tropperne fra Petrograd blev offentliggjort; de Socialrevolutionære og Mensjevikerne fik (med 13 Stemmer mod 12) vedtaget en Resolution, der opfordrede Garnisonen til »energisk at forberede sig paa Troppeforsendelser fra Petrograds Garnison, hvis det bliver nødvendigt for at forsvare Adgangen til

Hovedstaden«.[640] De Socialrevolutionære og Mensjevikerne foreslog at vælge en revolutionær Forsvarskomité for at organisere Petrograds Forsvar.

Straks efter Eksekutivkomitéens Møde traadte Petrograds Arbejder- og Soldaterrepræsentanters Sovjet sammen. De Delegerede forkastede med overvældende Majoritet den mensjevikiske Resolution og vedtog Bolsjevikernes Forslag:

> »Regeringen Kerenski fører Landet i Afgrunden. Petrograd og hele Landet kan kun reddes ved, at Magten overgaar til Sovjetterne ...«[641]

Den 25. Oktober vedtog Petrogradsovjettens Eksekutivkomité i et lukket Møde med alle Stemmer mod to Mensjeviker, at Tropperne ikke maatte fjernes fra Petrograd, og at der skulde organiseres en revolutionær Militærkomité ved Sovjetterne. I det samme Møde fastlagde man den revolutionære Militærkomités Opgaver, der skulde bestaa i at fastsætte det Minimum af Styrker, der var nødvendige til Hovedstadens Forsvar, og som ikke maatte fjernes fra den, at konstatere og registrere Styrken af Garnisonerne i Petrograd og Omegn, at beskytte Byen mod kontrarevolutionære Pogromer, at befæste den revolutionære Disciplin blandt Arbejdermasserne og Soldaterne samt bevæbne Arbejderne. Den revolutionære Militærkomité skulde bestaa af Præsidierne for Petrogradsovjetten og dens Soldatersektion og Repræsentanter for en Række Militær-, Arbejder- og Partiorganisationer. Det blev besluttet at organisere en raadgivende Garnisonskommission ved den revolutionære Militærkomité for at opretholde Forbindelsen med Troppeafdelingerne. Den 26. Oktober blev Udkastet til Organisering af den revolutionære Militærkomité vedtaget i Sovjettens Soldatersektion med et Flertal paa 283 Stemmer mod 1, mens 23 undlod at stemme.

Idet Revolutionen forsvarede sig mod Kontrarevolutionens provokatoriske Overfald, slog den ind paa den offensive Vej. Arbejdernes Bevæbning og Dannelsen af den revolutionære Militærkomité betød en Forberedelse til Angrebet paa den borgerlige Regering.

Saaledes opfattede den provisoriske Regering det ogsaa. Samme Nat, den 26. Oktober, fik Regeringen under sit Møde

Meddelelse om den revolutionære Militærkomités Oprettelse. Den Øverstkommanderende for Petrograds Militærkreds, Polkovnikof, aflagde Beretning om, hvordan Dagen var forløbet i Kasernerne og i Arbejderkvartererne. Man vedtog at gribe til en Række Forholdsregler for at forsvare Hovedstaden, at undertrykke Bolsjevikernes Aktion med væbnet Magt og udsætte Kerenskis Rejse til Fronten.

FEMTENDE KAPITEL

Fordelingen af Kontrarevolutionens Kampstyrker paa Tærskelen til den store proletariske Revolution

1.

Bourgeoisiets Stødtropper

Den provisoriske Regering samlede Stridskræfter for at knuse Revolutionen. Hvor hurtigt Generalerne end mistede Føringen over Soldaterne, opgav Bourgeoisiet dog ikke et Øjeblik Forsøgene paa at udnytte Hæren til Kamp mod de revolutionære Kræfter. Revolutionens Skæbne skulde afgøres af Hæren, idet ca. 10 Millioner Arbejdere og Bønder stod under Vaaben. Det forstod Bourgeoisiet lige saa godt som Bolsjevikerne. Derfor førte Kontrarevolutionen lige op til Oktoberrevolutionen og ogsaa efter denne en saa haardnakket Kamp for at vinde Hæren.

Kontrarevolutionen indsaa, at Nord- og Vestfronten var undermineret af Propaganda, men alligevel lagde den naturligvis ikke Hænderne i Skødet. Generalerne greb stadig efter enhver Mulighed for at bevare Føringen over Tropperne. Men ved Nord- og Vestfronten var Revolutionen allerede naaet saa vidt, at Kerenskiregeringen og Militærkliken forstod, at her var deres Spil haabløst.

Næsten ligesaa haabløs for Kontrarevolutionen var Sydvestfronten.

Paa de andre Fronter saa det anderledes ud, særlig paa den rumænske. Den kaukasiske Front laa saa langt borte, at den ikke havde nogen særlig Betydning.

Den rumænske Front laa langt fra Revolutionens og Industriens Centrer. Omgivet af en Befolkning, der ikke forstod Russisk, stod Soldaterne ved den rumænske Front helt alene overfor deres reaktionære Officerer. De bolsjevikiske Blade slap ikke igennem til Fronten, man bød Soldaterne borgerlig Lekture. Soldaten I. I. Vassiljef, der kom som Medlem af en Armédelegation fra Petrograd, skildrede Tilstandene ved Fronten saaledes:

> »Da vi ankom til den rumænske Front, saa vi, at Officererne og Kompromismagerne dér feberagtigt forberedte en Offensiv, de organiserede Stødbataljoner og Dødsbataljoner. I Troppeafdelingerne raadede det gamle Styre: der var ikke en eneste bolsjevikisk Avis, og man drev den vildeste Hets imod Bolsjevikerne. Denne Hets gik saa vidt, at man afledede selve Ordet Bolsjevik af Ordet »Bolsjak«, Storbonde, og paastod, at »Bolsjevikerne« vilde sætte Nikolaj II paa Tronen igen.«[642]

Hærene ved den rumænske Front var isoleret fra det revolutionære Miljø og derfor brugbare for Kontrarevolutionens Formaal.

Men det var dog ikke det afgørende.

Ved Siden af den russiske Hær, rettere sagt i Ryggen paa den, stod rumænske Troppeafdelinger. Disse var i ringe Grad berørt af Revolutionen, og den Øverstkommanderende for Fronten, General Sjtsjerbatsjef, beordrede dem til at danne en Politikæde, der ikke lod »mistænkelige Personer« komme ud til Fronten. Sammen med Kosakkerne afvæbnede Rumænerne de Troppeafdelinger, der rejste sig mod deres Befalingsmænd. Under Truslen fra de rumænske Maskingeværer og Kanoner blev de mest revolutionære Regimenter flere Gange »bragt til Fornuft«, som General Sjtsjerbatsjef kynisk udtrykte sig. Den reaktionære Hærledelse drømte om at udnytte Hærene ved den rumænske Front til Kamp mod Revolutionen. Derhen strømmede de Officerer, der var fordrevet fra andre Fronter. Under Rumænernes

Beskyttelse formerede General Sjtsjerbatsjef Stødtropper af Officerer; nogle af dem deltog senere i Borgerkrigen paa Hvidgardisternes Side.

Ikke des mindre brød den revolutionære Bevægelse ogsaa igennem dér. Den bolsjevikiske Indstilling blev ført dertil af Tropper, som man havde afsendt fra Sibirien i August. Ogsaa Kornilofeventyret spillede en Rolle: det afslørede med eet Slag Modsætningen mellem Officererne og Soldaternes Masse. I Slutningen af September rapporteredes der fra den rumænske Front lignende Begivenheder, som man forlængst havde set paa andre Fronter. Saaledes indeholder en Rapport fra Oberst Drosdofski, der senere var Befalingsmand i Denikin-Tropperne, en Skildring af Situationen i en af de »mest paalidelige« Troppeafdelinger ved Fronten:

> »Bolsjevikernes Paroler er begyndt at vinde Indpas i Regimentet gennem Bladet »Priboj«, Organ for RSDAP's Helsingforskomité. Jeg kan ikke træffe nogen Forholdsregler mod Bladets Udbredelse i Regimentet, da det trænger ind ad hemmelig Vej, med Posten og i Breve ... I sidste Uge forefaldt der nogle Tilfælde af Lydighedsnægtelse af enkelte Soldater og Forsøg paa Masselydighedsnægtelse; der er forekommet Tilfælde, hvor man har ophidset til at nægte at gennemføre lovligt udstedte Ordrer. Der foretages en Undersøgelse af disse Tilfælde; de skyldige vil blive stillet for Retten, men Opdagelsen af Anstifterne vanskeliggøres meget ved, at Soldaterne sympatiserer med dem og yder dem Bistand. Forhørene over dem fremkalder dump Utilfredshed blandt Soldaterne; de betegner ethvert lovligt Krav, der søger at indskrænke Tøjlesløsheden, ethvert Krav om Orden og Lovlighed som »det gamle Styre« ... Soldaterne, der er demoraliseret, fordi man har undladt at straffe, og fordi man har afskaffet de militære Æresbevisninger, tillader sig frække Beskyldninger i Samtaler med Officererne og beskylder dem for, at de er for Krigen, fordi de faar en høj Løn; den overvejende Stemning i Soldaterkredse er Uviljen mod at kæmpe og Manglen paa Forstaaelse eller rettere paa Vilje til at forstaa Nødvendigheden af at fortsætte Krigen.«[643]

Naar man læser dette Dokument, kunde man tro, at det ikke drejede sig om Begyndelsen af Oktober, men om Revolutionens første Maaneder. Fra Nord- og Vestfronten indløb saadanne Beretninger allerede før Kornilofs Aktion. Der drejede det sig i Begyndelsen af Oktober ikke længere om »enkelte Tilfælde« og slet ikke om »Forsøg paa Masselydighedsnægtelse«, men om at Soldaterne nægtede enhver Lydighed overhovedet. Men at forhale Revolutioneringen af Masserne betød paa ingen Maade fuldstændig at forhindre den. Trods de for Reaktionen gunstige Betingelser og trods alle Generalernes og Kompromismagernes Manøvrer slog den rumænske Front ind paa den samme Vej som de øvrige Fronter. De Forholdsregler, som de Socialrevolutionære og Mensjevikerne traf i Hæren, forfejlede saa aabenbart deres Maal; Generalerne mistede stadig hurtigere Føringen over Hæren. Der skulde andre Midler til for at bremse denne Proces. Frontgeneralerne, der ogsaa betjente sig af de smaaborgerlige Kompromismagere, forsøgte sig desuden med en ny Forholdsregel: de vilde sammensvejse Hæren, der knagede i alle Fuger, ved Hjælp af Stødtropper.

Allerede i Maj havde General Brusilof, den Øverstkommanderende paa Sydvestfronten, sendt Oberst Jasnikof og »Matros« Batkin til Petrograd for at agitere for Dannelse af Bataljoner af Frivillige til Forstærkning af Fronten. Generalen fandt Støtte hos de smaaborgerlige Ledere; den 29. Maj vedtog Sydvestfront-Komitéernes Kongres en Resolution, hvori det blev erklæret for nødvendigt at forstærke Hæren med Formationer af Frivillige. General Brusilof bifaldt straks Resolutionen og sendte allerede samme Dag Delegationen Meddelelse om, at Fronten støttede denne Idé. Hvor travlt Kontrarevolutionen havde, fremgaar af, at den ikke engang havde faaet Tid til at forsyne de Delegerede med Legitimationer.

Brusilofs Forslag blev hurtigt taget op af andre Officerer; allerede den 31. Maj bad Denikin telegrafisk Krigsministeren om at give en Delegation af Matroser fra Sortehavsflaaden Adgang til Petrograd- og Moskvagarnisonens Reserveregimenter for

»... gennem en lidenskabelig Appel at opfordre enhver, der ønsker det, til at indtræde i denne Bataljon ... Det er ønske-

ligt at gaa i Gang med Aktionen endnu før Krigsministerens Tilbagekomst, da hver Dag er kostbar.«[644]

Saa travlt havde Denikin med at faa dannet Stødtropper.

Den 2. Juni, kun 4 Dage efter det første Initiativ, meddelte General Brusilof Krigsministeren og den Øverstkommanderende, at

»jeg gennemfører allerede i vid Udstrækning Forholdsreglerne til Oprettelse af Stødtropper ved Fronten.«[645]

Frontgeneralernes Initiativ fremkaldte først nogen Tvivl hos den Øverstkommanderende, General Alexejef. Alexejef tvivlede paa de nyoprettede Troppeafdelingers Brugbarhed. Men den Øverstkommanderendes Tvivl svandt aabenbart hurtigt hen, thi Formeringen af Stødbataljoner gjorde hurtige Fremskridt. I Petrograd blev der dannet en alrussisk Centraleksekutivkomité til Organisering af Frivillighæren, og den begyndte at aabne Filialer i de store Centrer.

Stødtropperne blev lige fra Begyndelsen skilt ud fra Hærens Masse; de fik bedre Kost og Forplejning. De frivillige Stødtropsfolk beholdt deres hidtidige Rang og Lønning, og i Tilfælde af deres Død skulde Familierne have Pension. For Stødbataljonerne gjaldt endvidere et andet Reglement, og »Befaling Nr. 1« kom overhovedet ikke til at gælde for dem. Stødtropperne fik en særlig Fane — sort-rød, idet den røde Farve symboliserede Revolutionen og den sorte Beredvilligheden til at dø, naturligvis ikke for Revolutionen. men for vedkommende Befalingsmand, for Stødtropsoldaten aflagde Ed paa »betingelsesløst og uden Protest i Tjenesten som i Kampen at udføre enhver Ordre fra hans Foresatte«.

Soldaternes Masser gennemskuede hurtigt Karakteren af de nye Formationer, der blev oprettet udenom Sovjetterne. Flere Sovjetter i Frontzonen udtalte sig imod Oprettelsen af Stødbataljoner. Grundene til den afvisende Holdning blev særlig klart udtrykt i en Resolution fra Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Eksekutivkomité i Pskof, hvori det hed:

»... Baade selve Maaden, de Frivillige hverves paa, og ogsaa de i deres Reglement fastsatte materielle Begunstigel-

ser i Forhold til deres andre Kammerater i Hæren giver Bataljonerne en særlig privilegeret Stilling; Reglementet indfører en indre Organisation i Bataljonen, der afviger fra Deklarationen om Soldaterborgerens Rettigheder; de politiske og strategiske Formaal med Bataljonernes Oprettelse, der er formuleret ubestemt i Reglementet, kan let blive fortolket paa en Maade, som ikke svarer til det revolutionære Demokratis Bestræbelser; Bataljonernes isolerede Stilling og særlige Opgaver udelukker heller ikke Faren for Aktioner fra deres Side, der ikke stemmer med den i Hæren herskende Tendens ...«[646]

Klasseinstinktet lod ikke Soldatermasserne i Stikken; Generalerne røbede snart den Hemmelighed, der havde faaet General Alexejefs Tvivl til at forsvinde. To Dage efter Likvideringen af Julidemonstrationen sendte Brusilof, der dengang var blevet Øverstkommanderende, en Rapport om Begivenhederne til Kornilof, Denikin, Sjtsjerbatsjef og andre. Brusilof sluttede med Ordene:

»Begivenhederne forløber med Lynets Fart. Borgerkrigen er aabenbart uundgaaelig og kan udbryde hvert Minut ... Den Tid er inde, hvor der maa handles energisk ... Jeg er af den Mening, at et virkeligt Middel til dette Formaal er at formere eller snarere *udvælge prøvede og disciplinært paalidelige Tropper, der kunde være en Støtte for Regeringen, og som vilde anerkende denne, og som udtrykkelig ikke stilede efter at opnaa personlige Rettigheder, men som vilde handle for at redde Fædrelandet fra Anarki og Opløsning* ...«[647]

Stødbataljonerne blev ikke oprettet til Kamp mod den ydre Fjende, men imod »Anarkiet og Opløsningen«, som Generalerne betegnede Revolutionen.

Ogsaa de smaaborgerlige Ledere lovede det nye Foretagende deres Støtte. Kommissæren for Nordfronten, Stankevitsj, føjede til Brusilofs Plan Forslaget om at organisere et Armékorps bag Fronten, eller hellere en hel Armé, hvis Kampduelighed man fuldt ud kunde stole paa.

Kontrarevolutionens fremtidige Førere og Helte gik hurtigt

i Gang med at gennemføre den Øverstkommanderendes Direktiv. General Sjtsjerbatsjef krævede Organisering af en Stødbataljon for hvert Regiment.

Da General Kornilof blev udnævnt til Øverstkommanderende, tog han fuldstændig denne Sag i sine Hænder og krævede, at Centrum for Formeringen af Stødtropperne blev flyttet til Hovedkvarteret. Ved Kornilofeventyrets Begyndelse fandtes der allerede 33 Stødbataljoner ved Fronterne; ved Nordfronten var der 7 Bataljoner; ved Sydvestfronten 14 Bataljoner og 1 Regiment (der bestod af 3 Bataljoner); ved Vestfronten 7 Bataljoner og 1 Panservognsafdeling; ved den rumænske Front 2 Bataljoner.

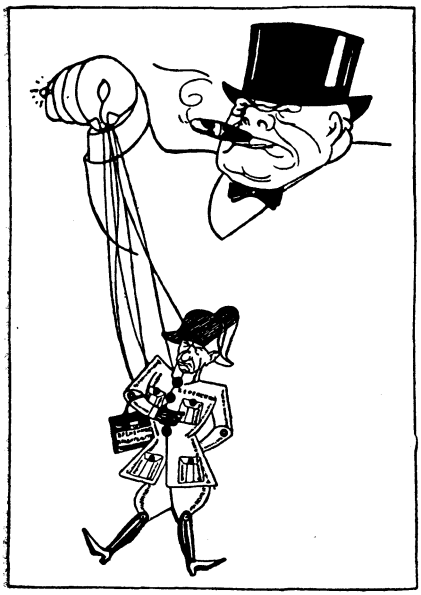

Den „uafhængige" Ministerpræsident Kerenski

Karikatur af V. Deni.

Kontrarevolutionen, der krævede Opløsning og Afvæbning af den røde Garde, forberedte sin egen hvide Garde.

Ved Fronten terroriserede Stødtropsfolkene de andre Troppeafdelinger og afvæbnede de Regimenter og Bataljoner, der ikke vilde gaa til Angreb. I Baglandet jagede de Demonstrationer fra hinanden og overfaldt Arbejderorganisationerne. Ikke sjældent overtog Kontrarevolutionens Klassetropper ogsaa Rollen som politisk Politi. Efter Generalernes Ønske og Vilje begyndte en Krig indenfor Hæren selv. Den 29. Juli 1917 nedskød en af Stødbataljonerne ved Sydvestfronten uden Undersøgelse og Dom to Arbejdere fra 5. Pionerafdeling og tvang hele denne Troppeafdeling til at overvære Henrettelsen. Den hvide Garde præsterede Eksempler paa den rasende Terror, Nedskydninger uden Dom og navnløs Grusomhed længe før den aabne Borgerkrig.

Dannelsen af en militær Klassestøtte for Kontrarevolutionen fik en anden Form og Karakter efter Kornilofaktionens Fiasko. Men Kornilofkuppets Skibbrud betød ikke Afslutning og ikke engang en længere Afbrydelse af det feberagtige Arbejde paa at formere Stødtropper. Kontrarevolutionen mindskede kun midlertidig Omfanget af sin Aktivitet, den søgte især at bevare Kadrerne i den hvide Garde. Stødbataljonerne blev flyttet til andre Egne, for en Tid smeltet sammen med fremmede Regimenter, indlemmet i andre Troppeafdelinger eller skiftede simpelthen Navn. Deres »Navneforandring« skete med den provisoriske Regerings Godkendelse og direkte Støtte — et nyt Bevis for, at Kerenskiregeringen med ikke ringere Ret end Kadetpartiets Centralkomité eller Hærens Hovedkvarter gik for at være Kontrarevolutionens Stab. General Alexejef telegraferede netop samme Dag, som Kornilofaktionen blev likvideret, til Kerenski:

> »Blandt vore væbnede Styrker er der et Kornilofsk Stødregiment, bestaaende af 3 Bataljoner; det har i den korte Tid, det har eksisteret, gjort sig fortjent til et Hædersnavn ved Tapperhed i Kampene. Regimentets Navn og dets Forflyttelse i de sidste Dage til Mogilef (hvor Hovedkvarteret laa — *Red.*) bringer Regimentet i en yderst vanskelig Stilling overfor de andre Troppeafdelinger i Hæren, idet man kan befrygte, at de vil nære en uberettiget Mistillid og Mistanke til dette Regiment ... Jeg vilde anse det for formaalstjenligt ikke at opløse denne moralsk faste Troppeafdeling, men enten sende den til Frankrig eller Saloniki eller i yderste Tilfælde til den kaukasiske Front ...«[648]

Som Svar paa General Alexejefs Anmodning telegraferede Kerenski den 19. September til Hovedkvarteret:

> »Jeg anser det for nødvendigt ufortøvet *at fjerne* den Kornilofske Dødsbataljon fra Mogilef. Jeg beder Dem udstede de hertil svarende Ordrer.«[649]

Kerenski krævede ikke engang Opløsning af denne Kornilofkoppeafdeling, men anbefalede kun, at man fjernede den fra Mogilef. Støttende sig til Kerenski befalede Alexejef, at Kornilofafdelingen skulde døbes om til »1. russiske Stødregiment« og

overføres til den tjekoslovakiske Division. Det var netop dette Regiment, som Kerenski altsaa havde reddet, der efter Oktoberrevolutionen slog sig igennem til Don og blev Grundstammen i den hvide Hærs bedste Del, Kornilofdivisionen.

Likvideringen af Kornilofaktionen bremsede kun i et meget kort Tidsrum Dannelsen af de hvide Kadrer. Dækket af den provisoriske Regering udfoldede Kontrarevolutionen snart igen en feberagtig Virksomhed. Hovedkvarteret lod ikke blot Stødbataljonerne bestaa, men søgte at legalisere dem ved at gøre den centrale Eksekutivkomité for Dannelse af Stødtropper til en Del af Generalstaben, mens den før af Navn var en social Organisation.

Under Dække af de Socialrevolutionære og Mensjevikerne forsøgte Kontrarevolutionen endda at trænge ind i Arbejdernes Rækker for at organisere nye Stødtropper. I Begyndelsen af Oktober rapporterede Stabschefen for Petrograds Militærkreds, General Bagratuni, til Nordfrontens Stab:

> »I Petrograd er der formeret en Frivilligafdeling fra Obukhoffabriken. En fortrinlig, fast sammentømret og organiseret Troppeafdeling ... Da Opretholdelsen af den nævnte, helt igennem sunde Troppeafdeling synes meget ønskelig, anmoder jeg om, at den maa blive sendt til Frontomraadet for at faa sin endelige Afpudsning ... Afdelingen tæller ca. 1.000 Mand.«[650]

Man vilde hurtigt fjerne Arbejderafdelingerne fra den revolutionære Hovedstad, fordi man frygtede for, at Bolsjevikerne skulde rive dem ud af Hænderne paa Reaktionen. Men trods de gentagne Forsikringer om, at Troppeafdelingen befandt sig »i en fortrinlig, helt igennem sund Tilstand«, var man ved Fronten bange for, at denne »helt igennem sunde Afdeling« kunde bringe noget af den glødende Atmosfære i det revolutionære Centrum med sig. Nordfronten afviste derfor afgjort at overtage Arbejderbataljonen og forlangte den opløst. Som en yderste Indrømmelse foreslog Stabschefen for Nordfronten at indlemme Arbejderbataljonen i 2. Afdeling af invalide Soldater, der gjaldt for at være en regeringstro Troppeafdeling. Men mens der endnu blev vekslet Breve mellem Stabene om dette, havde Revolutionen allerede revet Arbejderbataljonen ud af Hænderne paa Reaktionen.

Paa Hovedkvarterets Forslag om at danne et Regiment af Obukhofarbejderne, med Frivilligbataljonen som Grundlag, indløb det melankolske Svar: »Det maa antages, at den nu allerede hører til den røde Garde.«[651] De revolutionære Begivenheder udviklede sig i et saadant Tempo, at de kom alle Kontrarevolutionens Forholdsregler i Forkøbet.

Generalerne mistede ikke Modet over det mislykkede Forsøg paa ved de Socialrevolutionæres og Mensjevikernes Hjælp at begejstre Obukhofarbejderne for Stødbataljonerne. Kontrarevolutionen arbejdede feberagtigt videre for at danne Stødbataljoner og skabe Aflæggere af deres Formeringsstabe i 85 af Landets største Centrer, Frontzonen ikke medregnet. I Begyndelsen af November havde Kontrarevolutionen 40 Stødbataljoner og 1 Stødartilleriafdeling til sin Raadighed: over 50.000 udmærket bevæbnede og forsynede Soldater.

Stødbataljonerne kunde med Lethed sættes ind mod en hvilken som helst Del af Fronten, de kunde hurtigt besætte Knudepunkterne og forhindre de revolutionære Troppers Bevægelser,

Samme Stilling som Stødtropsfolkene indtog Georgsbataljonerne, der var sammensat af Soldater, som havde faaet det saakaldte Georgskors for deres Fortjenester i Krigen. Den bataljonsvise Organisering af Georgsridderne begyndte omtrent samtidig med Oprettelsen af Stødtropperne. Blandt Georgsridderne udvalgte man dem, der ubetinget støttede den provisoriske Regering, og de afvæbnede sammen med Stødtropsfolkene de revolutionære Regimenter, drev Tropperne fremad under Kampene og ledsagede Marchkompagnierne. Georgsbataljonerne blev formeret under Ledelse af Georgsriddernes Forbund, der arbejdede i fuld Forstaaelse med Hovedkvarteret.

Efter Kornilofs Ankomst til Hovedkvarteret besluttede man at oprette flest mulig Georgsbataljoner. Den 25. August gav Kornilof de Øverstkommanderende for Fronten Befaling til at danne et Reserve-Infanteriregiment af Georgsriddere for hver Front. Georgsregimenterne blev stationeret i Pskof, Minsk, Kief og Odessa og sammensluttet til en Brigade, hvis Kommandør stod umiddelbart under General Kornilof, mens Brigadestaben selv befandt sig i Mogilef.

Georgsbataljonerne blev ligesom Stødbataljonerne oprettet til Kamp mod Revolutionen: Bataljonen i Mogilef medvirkede ved

Kornilofkuppet, flere andre Bataljoner blev i de afgørende Dage sat ind imod Oktoberrevolutionen, og Georgsbataljonen i Kief slog sig igennem til Don, hvor den sammen med Kornilofregimentet dannede Grundstammen i Frivillighæren.

For at sammenfatte alle Kræfter mod Revolutionen forsøgte Bourgeoisiet og Socialkompromismagerne endog at oprette Stødafdelinger af Krigsinvalider og Kvinder. I Juni dannedes i Petrograd et »Kvindeforbund til Støtte for Fædrelandet«; dette Forbund henvendte sig til Kvinderne med en Appel om at oprette »Dødsbataljoner« til Kampen ved Fronten. Den borgerlige Presse tog Apellen op og begyndte en ganske usædvanlig Agitation derfor. Allerede i den første Maaned indskrev ca. 300 Kvinder sig til Bataljonerne. Kerenskis Frue erklærede, at hun tog til Fronten som Sygeplejerske.

Larmen om Kvinde-Dødsbataljonerne lagde sig dog hurtigt, for Kvindeafdelingernes direkte Kampværdi var meget ringe. Hverken den borgerlige Presse eller Hovedkvarterets Støtte eller Kontrarevolutionens mest kendte Repræsentanters Deltagelse i Bevægelsen kunde ændre noget derved. Hele Kvindebevægelsen var udtømt med Dannelsen af en eneste Bataljon, og den 30. Oktober gav Generalstabens Hovedforvaltning Ordre til at indstille Indrulleringen af Kvinder og opløse de allerede organiserede Afdelinger.

Den eneste Bataljon, der blev dannet, kom saaledes slet ikke til Fronten; der var kun nogle smaa Afdelinger i Virksomhed og med meget ringe Held iøvrigt. Til Gengæld deltog Bataljonen i Forsvaret af Vinterpaladset under Oktoberrevolutionen.

Oprettelsen af Bataljoner og Regimenter af Invalider eller Krigsbeskadigede, som de kaldte sig selv, forløb med mindre Støj, men med samme Resultat.

De faa Afdelinger, man formaaede at danne, tog kun ringe Del i Kampen ved Fronten, men blev i vid Udstrækning anvendt af Kontrarevolutionen i det Indre af Landet.

2.

Officerskorpset

Kontrarevolutionen betragtede Stødafdelingerne som en Kraft, der kunde hjælpe til at holde sammen paa den hensmuldrende

Hær, og som den i Nødstilfælde vilde sætte ind i Kampen mod Revolutionen i Baglandet. I selve Hæren søgte Reaktionen fremfor alt at sikre sig Officerskorpsets Støtte.

Under det umiddelbare Indtryk af Februarrevolutionen havde Generalerne forsøgt at bevare Indflydelsen over Hærens Masser ved at oprette fælles Komitéer for Officerer og Soldater.

Det kom der dog ikke noget ud af. »Befaling Nr. 1« krævede, at Komitéerne udelukkende skulde dannes af Repræsentanter for Menige og lavere Grader, hvorved den med ét Slag undergravede Officerernes Stilling indenfor Hæren.

Kontrarevolutionen fandt nu en anden Vej. Ved Hovedkvarteret blev der dannet en Hovedkomité for Forbundet af Officerer ved Hær og Flaade — efter hvad man paastod for at varetage Officerskorpsets faglige Interesser. I Virkeligheden blev Forbundet en af Kontrarevolutionens stærkeste politiske Organisationer. Det indgød de Officerer Mod, der i Revolutionens stormfulde Dage havde mistet Fatningen, gav dem en politisk Orientering og understøttede materielt dem, der var fordrevet fra Regimenterne. Hovedopgaven for Forbundets Virksomhed var ifølge dets Statuter

> »Kampen imod enhver Propaganda fra Enkeltpersoner eller Grupper, der har til Formaal at undergrave Grundlaget for Hæren og Flaaden, og Bekæmpelse af Aktioner fra Enkeltpersoner eller Grupper, der har til Formaal at undergrave Grundlaget for Hæren og Flaaden ...«[652]

Kampen mod Bolsjevikerne blev Midtpunktet for Forbundets Virksomhed. Hovedkomitéen for Officersforbundet udsendte tusindvis af Opraab og Resolutioner, der opfordrede til Kamp mod det »bolsjevikiske Anarki«. De Officerer, der stod det bolsjevikiske Parti nær, blev erklæret for Folkefjender og Forrædere og kom paa den sorte Liste. Hovedkomitéen forlangte telegrafisk, at alle Arméer skulde sende den Lister over bolsjevikiske Officerer.

Det maa fremhæves, at Forbundet, der af Navn var en social Organisation, henvendte sig umiddelbart til Stabscheferne uden at skjule sine politiske Opgaver: Hovedkomitéen var overbevist om, at de Personer, den henvendte sig til, alene paa Grund af

deres Stilling maatte dele Forbundets Anskuelser. Da imidlertid Staben for 6. Armé tilsyneladende tvivlede derom, holdt Hovedkomitéen en Straffetale for den:

»Hovedkomitéen for Officersforbundet kan kun udtrykke sin Forbavselse over, at De nægter at give den Meddelelse om de Officerer, der har vanæret sig ved bolsjevikisk Virksomhed.«[653]

Samtidig sendte Hovedkomitéen en Kopi af denne Straffetale til Hovedkvarteret for at gøre Hærledelsen opmærksom paa den genstridige Arméstab.

Forbundet havde en enestaaende Indflydelse i Hovedkvarteret. Intet politisk Dokument forlod Hovedkvarteret, uden at Hovedkomitéen i Forvejen var blevet spurgt. Saaledes telegraferede Komitéen for 12. Armé, der paa ingen Maade var en bolsjevikisk Komité, til Hovedkvarteret:

»Ifølge Meddelelser, vi har modtaget, bliver alle nok saa lidt demokratiske Forslag, der naar til Hovedkvarteret, sendt tilbage derfra i forvansket Form, under intimt Medarbejde fra Officersforbundets Side.«[654]

Hovedkomitéen blev et lovgivende Organ ved Hovedkvarteret. Det var ikke noget Tilfælde, at General Alexejef, den tidligere Stabschef under Nikolaj II, var Formand for Forbundet.

Forbundet terroriserede Officererne og truede enhver med Boykot, der nægtede at melde sig ind i det. Der var ikke det reaktionære Foretagende, det være sig i Hæren eller i Baglandet, som Officersforbundet ikke tog den mest aktive Del i. Da det drejede sig om Gennemførelse af Dødsstraffen, udsendte Forbundet et formeligt Haglvejr af Telegrammer, Trusler, Petitioner, Beretninger og Breve, hvori der blev stillet Krav om ufortøvet Indførelse af Dødsstraf. Da det gjaldt om at skaffe den General, der var udset til Diktator, Autoritet, var Forbundet i Funktion som Agitator, det udsendte Generalens Levnedsbeskrivelse, sendte Hilsningstelegrammer til ham og lovede ham alsidig Støtte. Alt dette skete paa samtlige Officerers Vegne, skønt en vis Del af dem paa ingen Maade støttede Forbundets

reaktionære Politik, og nogle havde endog forlængst brudt med Kompromismagerne.

Under Forberedelsen af Kornilofkuppet udfoldede Officersforbundet en kæmpemæssig Kampagne; det deltog paa det mest aktive i Generalernes Sammensværgelse. Forbundet førte Forhandlinger med Kosakkernes Spidser, sendte en Repræsentant ind i Georgsriddernes Forbund og optog Forbindelser med Bourgeoisiets reaktionære Organisationer i Petrograd og Moskva. Man faar en Forestilling om dets Virksomhed gennem den Resolution, der blev vedtaget paa et ekstraordinært Fællesmøde af Hovedkomitéen og Georgsriddernes Konference den 23. August 1917:

> »I den russiske Revolutions første Dage foreslog Folk, der er Fædrelandet ubekendte, og som staar under Ledelse af »Venner«, der er kommet fra Tyskland, at række vore Dødsfjender, Tyskerne og Østrigerne, »Broder«haanden. Vore Fjender har med deres af russisk Blod plettede Hænder grebet den Brodermorderhaand, der er rakt dem, for at trænge ind i vore Fædres Land og træde de Grave under Fode, hvori hviler Millioner af Kæmpere, der med Ære er faldet for Rusland. Fem Maaneder igennem har vort Fædreland lidt under et Orgie af Brodermord og er blevet til Spot for hele Verden ...«[655]

— og saa videre i samme patriotiske Pogromstil. Og Resolutionen sluttede med at sværge, at Officersforbundet vilde kæmpe

> »indtil Rusland, beskærmet af vort mægtige Forbund, genopstaar ærefuldt af Skændslen, sejrrigt af Nederlagene og ukrænket i sin Storhed og Frihed.«[656]

Denne Resolution blev fra Hovedkvarteret sendt til alle Arméer. De uduelige Generaler, der havde ført Tropperne fra Nederlag til Nederlag, svor, at de vilde sejre, hvis man blot tillod dem at genoprette de gamle feudale Forhold og Tilstande i Hæren. De korrupte Folk i Intendanturen, Tyveknægtene, der havde bestjaalet Soldaterne, svor paa at ville gengive Hæren dens Ære, hvis man blot igen lod dem disponere ukontrolleret over Soldaternes Ration.

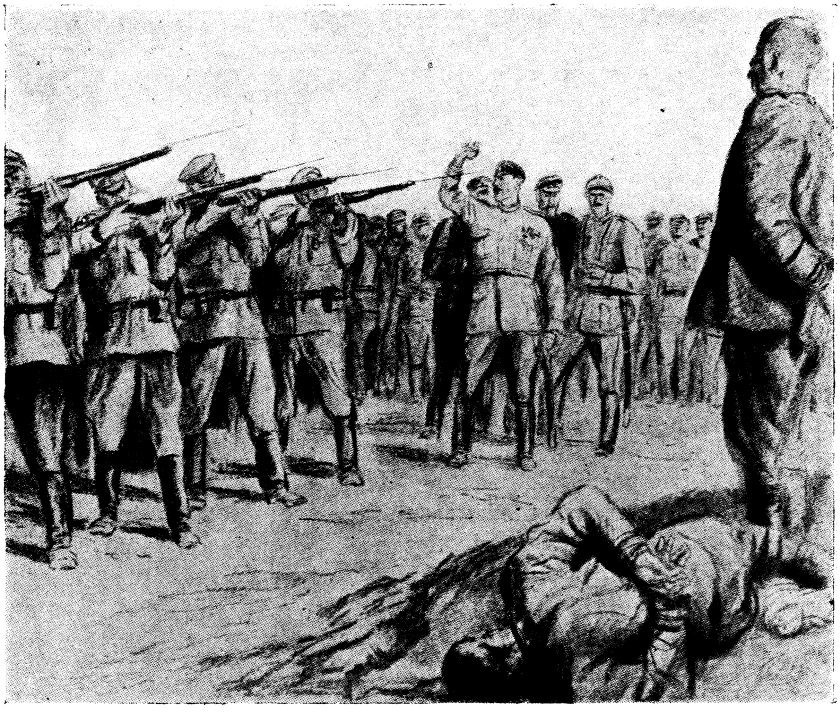

Kornilofs Stødtropper skyder Bolsjeviker

Tegning af D. Smarinof.

Kornilofeventyrets Skibbrud afslørede Officersforbundets kontrarevolutionære Væsen og blottede Generalsansigtet paa Førerne for denne »demokratiske« Organisation. I Hæren, der længe havde fulgt Forbundets Virksomhed med Uro, rejste der sig en Bølge af Protest. Talrige Resolutioner krævede, at man røg denne Generalsrede ud og satte Lederne paa Anklagebænken sammen med Kornilof.

Den provisoriske Regering havde imidlertid ikke til Hensigt at opløse Forbundet. Den vidste, at den Strøm af Resolutioner, der kom fra Armékomitéerne, ikke kunde gøre Forbundet nogen Skade, og at det vilde holde Stand. De Socialrevolutionære og Mensjevikerne, der løb forvirret frem og tilbage mellem Hær-

ledelsen og Soldatermasserne, men som rystede mere for den første end for de andre, vedtog ofte Resolutionerne udelukkende under Massernes Tryk. Papirregnen var jo ikke farlig, den vilde gaa over. Men anderledes var det med Udbruddet af Soldaternes elementære Had til Officersforbundet. Soldaternes Protester resulterede her og der i skaanselsløs Afregning. Soldaterne, navnlig Matroserne, skød snesevis af de mest forhadte Officerer.

Men her kom Regeringen Officersforbundets Hovedkomité til Hjælp. I Arkiverne er der bevaret et yderst interessant Referat af en Samtale, som Krigsministerens Kabinetssekretær, Baranofski, over direkte Ledning førte med General Lukomski, en af Kontrarevolutionens mest kendte Førere. Baranofski belærte General Lukomski om følgende:

> »Jeg anser det for nødvendigt personlig at tilføje, at jeg efter mit Kendskab til Officersforbundets Virksomhed er overbevist om, at *Kerenski og Officersforbundets Komité gaar nøjagtig samme Vej,* men Metoderne adskiller sig stærkt fra hinanden, og navnlig er den af Komitéen valgte Vej rent ud umulig og utilladelig; den komplicerer kun Situationen og skaber Vanskeligheder for Kerenskis Virksomhed, og den skader ogsaa Komitéen selv, for i Petrograd opstaar der ikke blot i de demokratiske Organisationer, men overhovedet i alle Kredse det Indtryk, at Forbundskomitéen spiller et besynderligt Spil og er en reaktionær Rede ...«[657]

Det viste sig altsaa, at Kerenski, Føreren for det »revolutionære Demokrati«, og Officersforbundets Komité »gaar nøjagtig samme Vej«. Det passede blot ikke Baranofski, at Hovedkomitéen under Forberedelserne til Diktaturet vilde gaa lige løs paa Tingene og derved skabe »Vanskeligheder for Kerenskis Virksomhed«.

Regeringen hverken kunde eller vilde gaa med til at opløse Forbundet. En saadan Forholdsregel kunde støde alle Hærens Generaler bort, der i Forvejen var mistroisk stemt overfor Kerenski. Officersforbundet forblev uantastet. Dets Anførere indstillede en Tid Arbejdet paa at samle nye Kadrer i Haab om snart igen at kunne udfolde en omfattende politisk Virksomhed. Under Regeringens Beskyttelse blev Officersforbundet ved Ho-

vedkvarteret en Slags Centrum for Hvervning og Fordeling af de kontrarevolutionære Styrker. Forbundets Leder, General Alexejef, arbejdede energisk paa at samle og viderebefordre Hvidgardister til Don- og Kuban-Omraaderne for at stille dem til Disposition for Kosakatamanen, General Kaledin. Delegerede fra Forbundet opsøgte de enkelte Arméer, idet de benyttede sig af officielle Hverv.

Efterhaanden som Revolutionen modnedes, blev Forbundets Virksomhed mere og mere livlig og aabenlys. Efter at de var kommet sig efter deres seneste Nederlag, begyndte Officererne enkelte Steder at træde frem med Krav i Kornilofs Aand. I flere Arméer blev der afholdt Officerskongresser. Troppeførerne forlangte en Skærpelse af Kampen mod Bolsjevikerne og Standsning af enhver Hets mod Officererne. Hvor dristigt Forbundets Repræsentanter paany optraadte, viser Resolutionen fra Officerskongressen for 10. Armé:

> »Da Hovedaarsagen til den almindelige Opløsning i Hæren er den Mistillid til Officererne, der er udsaaet blandt Soldaterne, maa den provisoriske Regering endnu engang klart og bestemt ved en særlig Handling udtale sin Tillid til Officerskorpset, der ærligt opfylder sin Pligt overfor Fædrelandet og Revolutionen ... Officererne er ikke Fjender af Soldaterne, men Venner af den russiske Revolution. *I Hærens Rækker maa der ikke finde politisk Kamp Sted, men Samfundets Medlemmer kan frit tilhøre et hvilket som helst politisk Parti* ... Vi anmoder den provisoriske Regering om at hjælpe os med at gennemføre de ovennævnte Forholdsregler og med at føre en *energisk Kamp mod Bolsjevismen.* Til dette Formaal maa man anvende de enkelte Troppeafdelinger, der ikke har mistet deres Kampdygtighed, i modsat Fald vil heller ikke denne Officerernes nye Daad føre til Maalet.«[658]

Officererne anede, at det afgørende Opgør nærmede sig, og begyndte at tale i samme Sprog, som General Kornilof for nylig havde inspireret dem med.

Særlig maa fremhæves Officersforbundets Virksomhed i Officers- og Fændrikskolerne. I den gamle Hær var der ialt 26

Officersskoler. De fleste laa i de store Centrer; 8 i Petrograd, 4 i Kief, og Moskva og Odessa havde 2 hver. Det var vanskeligt at fastslaa det nøjagtige Antal Officerselever, da det ofte forandrede sig. I Almindelighed udgjorde en enkelt Aargang af de højere Klasser ved Militærskolerne over 3.000 Officerer.

Der var 38 Fændrikskoler. De var beliggende i de samme Byer som Officersskolerne eller i Nærheden af dem. Det samlede Antal Elever paa Afgangsholdet i alle Fændrikskolerne tilsammen androg ca. 19.000 Mand.

Officers- og Fændrikskolerne, der var unddraget Soldatermassernes revolutionære Indflydelse, var en yderst gunstig Jordbund for Officersforbundets Virksomhed.

Reaktionen hvervede fremfor alt Tilhængere blandt disse Militærskolers Kommandobestand og vandt derved ogsaa hurtigt Føringen over Officerselevernes Masse. Der herskede en kontrarevolutionær Stemning i Skolerne. Selv de Socialrevolutionære og Mensjevikerne var i Mindretal, for slet ikke at tale om Bolsjevikerne, af hvilke der kun fandtes ganske enkelte. Officerseleverne behøvede ikke at skjule deres Anskuelser og maskere sig som »Socialister«. Officerseleverne var Kontrarevolutionens bedste Stødtropper og var de første, der med Vaaben i Haand rejste sig mod Proletariatets Diktatur.

3.

De borgerlige nationale Formationer

Hvor feberagtigt man end oprettede Stødbataljoner, kunde man ikke længere med nogle faa Snese paalidelige Afdelinger standse Revolutionens stormende Fremmarch, saa meget mindre som Revolutionen hyppigt trængte ind ogsaa i de udvalgte hvide Bataljoner. I Hovedkvarterets Dokumenter er der bevaret Lister over Troppeafdelinger, der skulde udstødes af Dødsbataljonernes Rækker, fordi de havde »vanæret sig« ved at nægte at afgaa til Fronten eller gennemføre en Kampordre. Ogsaa Stødtropper kom paa disse Lister.

Til Kampen mod Revolutionen behøvedes der Massestyrker. Reaktionen forsøgte at finde dem i de borgerlige nationale For-

mationer. Men den storrussiske Reaktion støttede langt fra alle Formationer, som var opstaaet i tidligere undertrykte Nationer, men kun dem, der ikke direkte truede Kolonirigets Integritet. Polen var f. Eks. besat af de tyske Hære. Oprettelsen af polske Troppeafdelinger gav det russiske Bourgeoisi nye Midler i Hænde i Kampen mod Tyskland: man kunde sætte Polakkerne ind mod de tyske Besættelsestropper ved at udnytte det nationale Opsving. Saaledes opstod der en uensartet Holdning overfor de forskellige nationale Formationer: Ukrainerne lagde man særlig i Begyndelsen Hindringer i Vejen; Polakkerne blev støttet og hjulpet paa enhver Maade. Men baade i det ene og det andet Tilfælde søgte man at bevare Herredømmet over de nationale Troppeafdelinger ved at udvælge Befalingsmændene omhyggeligt.

Allerede i Juli var der følgende polske Formationer ved Fronten:

1. en polsk Skyttedivision bestaaende af 4 Regimenter paa 3 Bataljoner hver;
2. et Ulanregiment bestaaende af 4 Eskadroner;
3. et polsk Reserve-Infanteriregiment;
4. et Ingeniør-Kompagni.

Alle disse Tropper hørte til 7. Armé med Undtagelse af et Reserveregiment, der stod i Belgorod i Kursk-Guvernementet. Krigsministeriets Plan gik ud paa at bringe den polske Division op paa Normalstørrelse, at oprette endnu en polsk Division, at tildele begge Divisioner Artilleri og sammensætte dem til et polsk Armékorps. Oprettelsen af dette Korps stødte paa anselige Vanskeligheder. De polske Proletarer og Bønder var ikke mindre end de russiske grebet af Revolutionen. De revolutionære Elementer optraadte imod det polske Bourgeoisi, der havde tilrevet sig Ledelsen af Formationernes Dannelse. Allerede i April, da det polske Bourgeoisi opstillede Parolen »En særlig polsk Hær i Rusland«, havde de polske Internationalisters Gruppe i Petrograd erklæret, at »En særlig polsk Hær i Rusland«[659] ikke kunde være de polske Arbejderes og Soldaters Parole.

De polske Bolsjeviker ledede Kampen imod de borgerlige Partier, de søgte at sprede den nationalistiske Rummel og afsløre Klassekarakteren af den Politik, Lederne af det polske Korps førte. Det kom til Uroligheder i det polske Reserveregiment, hvor den revolutionære Masse den 9. August fordrev Oberst Vinnitski

og i hans Sted valgte Oberstløjtnant Jatskevitsj til Kommandør. Kornilof gav Ordre til straks at undertrykke Bevægelsen og telegraferede til Kerenski:

> »Vedrørende Foranstaltninger til Likvidering af Uroligheder i det polske Reserveregiment, der ligger i Belgorod, anser jeg det for nødvendigt at overdrage dette til den polske Korpskommandør, Generalløjtnant Dovbor-Musnitski, og stille militære Styrker til dennes Disposition.«[660]

Korpskommandøren tog fat paa en energisk Rensning af Regimentet. Over 400 Soldater blev sendt til Fronten for paastaaet Lydighedsnægtelse i det polske Korps. De bolsjevikisk sindede Soldater blev arresteret og stillet for Retten for »Krænkelse af Kampordrer«.

De tsaristiske Undertrykkelsesmetoder vakte Harme endog i smaaborgerlige Kredse. Selv Savinkof, der dengang var Departementschef i Krigsministeriet, forespurgte hos Kornilof, om det var formaalstjenligt at lade Dovbor-Musnitski blive ved at staa i Spidsen for Korpset. Men netop Dovbor-Musnitskis Beslutsomhed blev betragtet som et fortrinligt Bevis for hans politiske Paalidelighed. Kornilof svarede Savinkof:

> »Det polske Korps sammensættes af Frivillige, derfor kan kun saadanne Officerer og Soldater tilhøre det, der er rede til at opfylde de Krav, som General Dovbor-Musnitski har stillet. Jeg sætter denne General, der er en beslutsom Mand og en udmærket Kommandør, meget højt og anser det for særlig ønskeligt, at han kommanderer det frivillige polske Korps.«[661]

I Oktober talte Korpset ca. 17.000 Soldater, deraf 1.200 Officerer og Funktionærer. I dette Tal er Reserveregimentet ikke medregnet, det omfattede til Tider op til 16.000 Soldater.

I Kontrarevolutionens Planer indtog det polske Korps en Æresplads. »Polakkerne har lovet at sende deres Korps. Det vil sikkert ankomme«[662] — sagde Kerenski, ifølge Krasnofs Fremstilling, da han i Hast sendte de kontrarevolutionære Tropper frem mod det revolutionære Petrograd, hvor Opstanden var brudt ud.

Af de andre nationale Troppeafdelinger, som Kontrarevolutionen regnede med til sine Aktiver, maa nævnes den »vilde Division«, der under Kornilofopstanden blev omdannet til et Armékorps. Divisionen, der var sammensat af kaukasiske Bjergfolk, talte ca. 1.500 Mand.

Revolutionen havde næsten ikke berørt de nationale Troppeafdelinger, der bestod under Tsarismen. I den »vilde Divisions« Regimenter fandtes der enten overhovedet ingen Komitéer eller ogsaa beskæftigede de sig kun med Opsynet med Arsenalerne. Kommandørernes Magt støttede sig paa »Stammeretten«. I Regimenterne herskede en brutal Disciplin, der endog omfattede korporlig Afstraffelse. En Gruppe Soldater, der var flygtet fra den »vilde Division«, blev udspurgt af Sovjetten; hvad de fortalte, gav et Billede paa en Vilkaarlighed og et Fjendskab mellem de forskellige Stammer, som man kun kendte i den tsaristiske Hær.

Ved Kornilofopstandens Fiasko fik Revolutionen Indpas i de kaukasiske Troppeafdelinger. Reaktionen besluttede at sende dem tilbage til deres Hjemsted, hvor det nationale Bourgeoisi skulde gøre Ende paa Revolutionens Indflydelse paa Tropperne.

De første ukrainske Formationer — Haidamakerne — begyndte spontant at opstaa allerede under Februarrevolutionen. I Løbet af Marts og April dannedes spontant særlige ukrainske Troppeafdelinger med gul-blaa Faner og Kokarder bag Sydvestfronten og ogsaa i alle nogenlunde betydelige Garnisoner, Petrograd, Moskva, Kasan og andre Byer. I Kief dannedes der et særligt ukrainsk Regiment »Bogdan Khmelnitski», som mange Soldater fra Fronthæren traadte ind i.

Skønt det første ukrainske Regiment — Bogdan-Regimentet — vedtog en Tillidserklæring til den provisoriske Regering, ansaa Regeringen det alligevel for nødvendigt at dæmme op for den begyndende Bevægelse. Den Øverstkommanderende for Sydvestfronten, General Brusilof, krævede telegrafisk, at man omgaaende forhindrede Tilstrømningen af ukrainske Frontsoldater til Kief, og han krævede i Tilfælde af Lydighedsnægtelse »Opløsning af Regimentet« og Undertrykkelse af de begyndende »Udskejelser«[663] selv med Vaabenmagt.

Den revolutionære Bevægelses Opsving i Maj og Juni tvang imidlertid den provisoriske Regering til at gøre det ukrainske Bourgeoisi en Række Indrømmelser. Mens den forberedte Hæren

til Offensiv paa den galiziske Front, gjorde Kerenskiregeringen det første Forsøg paa at udnytte de ukrainske Formationer i Kampen mod den revolutionære Bevægelse og Bolsjevismen.

Gudstjenesterne, de ukrainske Soldaters Processioner i Kief, Officerernes anselige Indflydelse paa Soldaterne, Ukrainernes Tilnærmelse til Donkosakkerne og frem for alt den store Procentdel Kulaker i de første ukrainske Formationer — alt dette gav den provisoriske Regering Haab om, at de ukrainske Regimenter vilde vise sig som et paalideligt Værktøj i Bourgeoisiets Hænder.

Den 23. Maj rejste en ukrainsk Delegation fra den alrussiske Troppekomité i samme Tog som Kerenski til General Brusilof ved Sydfronten. Baade Krigsministeren og den Øverstkommanderende for Sydvestfronten stillede sig absolut velvilligt til Oprettelsen af ukrainske Troppeafdelinger. Krigsministeren godkendte den ukrainske Troppekomité og tillod Oprettelsen af det første ukrainske Kosakregiment »Bogdan Khmelnitski«. General Brusilof lovede for sit Vedkommende at udskille 3 særlige Armékorps ved Fronten, de skulde udelukkende være sammensat af Ukrainere.

Det russiske Bourgeoisis Generaloffensiv mod Februarrevolutionens Erobringer, den voksende storrussiske Herskelyst baade i Centrum og i Provinsen, der fortættedes til forbitret Fjendskab overfor selv de mest beskedne nationale Krav, tvang den provisoriske Regering til at sagtne Tempoet for Formeringen af ukrainske Troppeafdelinger. Under en ny Konflikt mellem den provisoriske Regering og Centralrada'en maatte de ukrainske Tropper blive en farlig Kraft. Derfor forbød Hærledelsen i August og September 1917 at oprette nye Formationer og forsøgte at sende de allerede oprettede ukrainske Troppeafdelinger til Fronten. Ved dette Skridt tilsigtede Regeringen at afvæbne Centralrada'en og gøre dens Tilhængere magtesløse.

Det var Grunden til, at hverken Kornilof eller Hovedkvarteret satte ukrainiserede Troppeafdelinger ind i Kampen mod Revolutionen, men fuldstændig støttede sig paa Kosakkerne og delvis paa Polakkerne, men navnlig paa Stødtropsfolkene og Officerseleverne.

Først umiddelbart før Oktoberrevolutionen tvang den dødelige Fare det russiske Bourgeoisi til at søge Hjælp hos de samme

Haidamak-Regimenter — imidlertid uden særlig Held — hvis Oprettelse dets Regering netop havde hæmmet paa enhver Maade.

Uhyre Værdi tillagde Reaktionen de tjekoslovakiske Tropper. Allerede den tsaristiske Regering havde begyndt at opstille disse Formationer af østrigske Krigsfanger og Overløbere. Men før Revolutionen gik det ret daarligt med denne Sag. Der fandtes en særlig Beslutning fra den saakaldte Internationale Domstol i Haag, der forbød at skabe Troppeafdelinger af Krigsfanger. Men den samme Domstol havde ogsaa forbudt Anvendelse af Giftgas, uden at nogen bekymrede sig om denne Beslutning. I dette Tilfælde var Tsarismen bange for, at Tyskland skulde svare med at oprette en særlig Hær af polske Krigsfanger. Paa den anden Side saa Englænderne og Franskmændene skævt til Dannelsen af tjekoslovakiske Troppeafdelinger. De »Allierede« havde ganske vist lovet at oprette en uafhængig tjekoslovakisk Republik, men de frygtede en alt for stærk tsaristisk Indflydelse paa den nye Stat.

Efter Februarrevolutionen blev de tjekoslovakiske Tropper formeret hurtigere: Ententegeneralerne haabede at kunne bruge de tjekoslovakiske Afdelinger i Kampen mod Revolutionen i Rusland.

Den 6. April 1917 godkendte Krigsraadet Bestemmelserne om Dannelse af tjekoslovakiske Afdelinger af østrigske Krigsfanger.

Den Hurtighed, hvormed de tjekoslovakiske Tropper blev organiseret, stod i ligefremt Forhold til Opløsningen i Hæren: i April blev de første Afdelinger oprettet, i August begyndte man allerede at danne et helt Korps. Formanden for det tjekoslovakiske Nationalraad, Professor Masaryk, anmodede Hovedkvarteret om at fremskynde Formeringen af disse Tropper. Masaryk bad om, at man til dette Formaal indsatte en staaende Repræsentation for Nationalraadet ved Hovedkvarteret og ved Overkommandoen for de tjekoslovakiske Formationer. Med aktiv Støtte fra Kompromismagerne og finansiel Støtte fra Ententen udfoldede Nationalraadet en stor Kampagne for Hvervning af Krigsfanger. Den 5. September raadede Korpset over 25.000 Soldater i 1. og 2. tjekoslovakiske Division, Artilleriet ikke medregnet.

I dette Korps' Afdelinger indførte man den franske Tjeneste-

ordning, og Officererne blev ligestillet med Officererne i den russiske Hær.

Efter at Kornilofeventyret var slaaet ned, gik Formeringen af Korpset betydelig hurtigere. Ifølge General Kornilofs Plan skulde Tjekoslovakerne sættes ind mod Petrograd og Moskva sammen med Korniloftropperne. Ogsaa under Oktoberrevolutionen vilde man anvende Tjekoslovakerne imod Bolsjevikerne. Fra et af General Alexejefs Breve ved vi, at de tjekoslovakiske Tropper den 21. November — 2 Uger efter Oktoberbegivenhederne — skulde forflyttes til Omegnen af Don for sammen med Kosakkerne at gaa mod Bolsjevikerne.

Hvilke Forhaabninger Kontrarevolutionen nærede til Tjekoslovakerne kan man se af et Brev fra General Kornilof, som General Denikin anfører i sine Memoirer. Da Kornilof modtog Meddelelsen om Revolutionen i Petrograd, sendte han fra Fængslet i Bykhof følgende »Ordre« med en Redegørelse for sin Plan til Dukhonin i Hovedkvarteret:

»Efter mit Syn paa Begivenhedernes videre Gang mener jeg, at De ufortøvet maa træffe Forholdsregler, der kan garantere Hovedkvarterets Sikkerhed og skabe en gunstig Situation for at organisere den videre Kamp imod det optrækkende Anarki.

Saadanne Forholdsregler er efter min Mening følgende:

1. Ufortøvet Overførelse af et af de tjekiske Regimenter og det polske Ulanregiment til Mogilef.

2. Besættelse af Orsja, Smolensk, Sjlobin og Gomel ved Hjælp af Tropper fra det polske Korps, idet dettes Divisioner maa forstærkes med Artilleri fra Kosakbatterierne ved Fronten.

3. Koncentrering af samtlige Tropper fra det tjekoslovakiske Korps og Kornilofregimentet paa Linjen Orsja—Mogilef—Sjlobin under Paaskud af, at de skal overflyttes til Petrograd og Moskva, og desuden en eller to af de mest stabile Kosakdivisioner.

4. Koncentrering af samtlige engelske og belgiske Panservogne i det samme Omraade; deres Bemanding maa helt igennem erstattes med Officerer.

5. Koncentrering af Forraad af Geværer, Patroner, Ma-

skingeværer, automatiske Vaaben og Haandgranater under paalidelig Beskyttelse i Mogilef og et af de nærmest liggende Punkter for at fordele dem til Officererne og de Frivillige, der ubetinget maa samles i dette Omraade.

6. Etablering af en fast Forbindelse og en nøjagtig Aftale med Atamanerne for Don-, Terek- og Kubantropperne og med den polske og den tjekoslovakiske Komité .....

Det er de Synspunkter, som jeg mener det nødvendigt at meddele Dem; jeg tilføjer, at man maa tage sin Beslutning uden at spilde Tid.«[664]

Som man ser, nærede Kontrarevolutionen lige fra Borgerkrigens første Dage store Forventninger til de borgerlige nationale Formationer: de skulde føre det første Stød.

I Kampen mod Revolutionen slog de tsaristiske Generaler altsaa fra første Færd ind paa den udenlandske Interventions Vej, idet de søgte at støtte sig paa udenlandske Tropper: Ententens Panservogne, det tjekoslovakiske Korps. Og det skete allerede under Optakten, før Borgerkrigen var rigtig begyndt. Senere skulde den udenlandske Intervention i Borgerkrigen i Rusland spille en yderst vigtig Rolle.

4.

Kosakkerne

Kontrarevolutionen saa sin sikreste Støtte i Kosakafdelingerne, der ledede af Kosaktroppernes Forbundsraad.

Allerede under Kornilofrevolten havde Orenburg-Kosakkernes Ataman, Dutof, til Opgave at iscenesætte en »Bolsjevik-Opstand« i Petrograd og efter denne Provokation knuse det bolsjevikiske Parti. Samtidig skulde Donkosakkernes Ataman, Kaledin, støde frem gennem Donetsbækkenet mod Moskva.

For at udviske Sporene besluttede den provisoriske Regering efter Kornilofeventyrets Skibbrud at arrestere Kaledin og stille ham for Retten for Deltagelse i Kornilofsammensværgelsen.

Det store Kosakraad besluttede paa en forberedende Konference, der fandt Sted den 16. September i Novotsjerkask, ikke at

udlevere sin Ataman. Derpaa modererede Kerenski straks sin Tone og bifaldt Ophævelsen af Arrestordren, men krævede at Kaledin kom til Hovedkvarteret for at udtale sig overfor Undersøgelseskommissionen. Den Lethed, hvormed Kerenskis Vrede afløstes af Mildhed, understregede kun, at den provisoriske Regering udelukkende benyttede de stærke Ord og »revolutionære« Fagter for at stikke Masserne Blaar i Øjnene. Den 18. September hyldede det store Kosakraad Kaledin med en Ovation og besluttede at paahøre hans Tale staaende. Kosakraadet betegnede Anklagen mod Kaledin som »en Frugt af Kujoners sygelige Fantasi.«[665]

Kaledin blev støttet af alle Kontrarevolutionens Organisationer. En særlig Kosakdelegation besøgte Kerenski og Ministrene for at kræve Kaledin fuldstændig rehabiliteret. En Delegation af Donkosakker og Repræsentanter for Kosaktroppernes Forbundsraad opsøgte endog den engelske Gesandt i Rusland, Buchanan. Gesandten udtalte overfor Delegationen, at England vurderede Kosakkernes Fortjenester meget højt.

Bourgeoisiet forsøgte at gøre Kaledin til en ny Diktator. »Kaledin, det er Øjeblikkets Mand«, saaledes skrev det store imperialistiske Blad »New York Times« og gav dermed Udtryk for Kontrarevolutionens Forhaabninger.

Umiddelbart før Oktoberrevolutionen erklærede Regeringskommissionen til Behandling af Kornilofsagen, at Kaledin slet ikke var meddelagtig i Revolten.

Diktatorkandidaten fik fuldt ud Mulighed for at give sig af med Organiseringen af de kontrarevolutionære Styrker. Under hans Ledelse blev der oprettet en ny Stat, det saakaldte Sydøst-Forbund, der omfattede Kuban-, Terek-, Don- og Astrakhankosakkerne, Bjergfolkene i Nordkaukasus og Steppefolkene i Donomraadet og Guvernementet Astrakhan.

Man meddelte straks Kerenski, at Jordkomitéerne var ubrugelige for Kosakomraaderne. Kosak-Overklassen krævede, at man holdt op med at organisere disse Komitéer, og at Landbrugsministeriets Repræsentant i Novotsjerkask blev kaldt til Petrograd. Samtidig lovede man den ikke-kosakkiske Befolkning, at man ogsaa vilde drage Repræsentanter for den ind i Forvaltningen.

Under Paaskud af, at der i Frontzonen var Mangel paa Fodermidler til Kavalleriet, blev Kosakkerne og Bjergfolkenes natio-

nale Troppeafdfelinger flyttet til Don og Kuban. Omvendt blev Reserve-Infanteriregimenterne, hvis revolutionære Stemning hemmede Kontrarevolutionens Forberedelse, skaffet bort fra Kosakomraaderne.

For at forberede Slaget mod Revolutionen blottede Hovedkvarteret hele Fronter.

Den provisoriske Regering støttede gerne hele Kontrarevolutionens forberedende Arbejde ved Don. Angaaende Reserve-Infanteriregimenterne telegraferede Ministerpræsidenten til Dukhonin:

> »Jeg beder Dem give Ordre til at fjerne Reserve-Infanteriregimenterne fra Kosakomraaderne og underrette Kosakregeringen og de Kosaktropper, der befinder sig ved Fronten, *og navnlig Infanteri-Kosakkerne, for at de roligt kan hellige sig deres Tjeneste.*«[666]

Kerenski indrømmede saaledes aabent, at Reserveregimenterne blev fjernet fra Kosakomraaderne for at berolige Kosakkerne.

Selv General Dukhonin, som man sandelig ikke kan beskylde for Liberalisme, havde Betænkelighed ved at videresende Kerenskis Telegram i dets fulde Ordlyd. Dukhonin skrev, da han gav Meddelelse om Ministerpræsidentens Befaling:

> »I Betragtning af den forestaaende Formindskelse af Reserveafdelingerne foreslaar den Øverstkommanderende, at man allerede nu fjerner Reserve-Infanteriregimenterne fra Kosakomraaderne.«[667]

Den »diskrete« General begrundede Fjernelsen med Formindskelsen af Reserveafdelingerne, men hermed tilslørede han kun nødtørftigt den snakkesalige Aabenhjertighed, som Kontrarevolutionens nidkære Forsvarer lagde for Dagen, og samtidig rensede han selv energisk Kosakomraaderne og hjalp til med at koncentrere de kontrarevolutionære Styrker ved Don. Kosaktropperne blev trukket sammen i Don- og Kubanomraadet, dér samledes de Officerer, der havde deltaget i Kornilofeventyret, og dertil sendte man Titusinder af Geværer og hele Jernbanetog med Artilleri.

Jo mere Industriomraaderne i Centralrusland blev Basis for

Revolutionen, desto mere forvandledes Kosakomraaderne til Kontrarevolutionens Rede.

»Allerede ved Begyndelsen af Oktoberomvæltningen«, siger Stalin, »kunde man konstatere en vis geografisk Afgrænsning mellem Revolution og Kontrarevolution. Under Borgerkrigens videre Udvikling fastlagdes Revolutionens og Kontrarevolutionens Omraader definitivt. Det Indre af Rusland med dets industrielle og kulturelt-politiske Centrer (Moskva og Petrograd), med en nationalt ensartet, overvejende russisk Befolkning blev Revolutionens Basis. Ruslands Randomraader derimod, særlig det sydlige og østlige, uden vigtige industrielle og kulturelt-politiske Centrer, med en nationalt yderst uensartet Befolkning, der paa den ene Side bestod af privilegerede Kosak-Kolonisatorer og paa den anden Side af ikke fuldt berettigede Tatarer, Basjkirer, Kirgisere (østpaa), Ukrainere, Tsjetsjentser, Ingusjeter og andre muhammedanske Folk, blev Kontrarevolutionens Basis.

Det er ikke vanskeligt at forstaa, at der ikke er noget unaturligt ved en saadan geografisk Fordeling af de kæmpende Styrker i Rusland. For i Virkeligheden: hvem andre end Petrograds og Moskvas Proletariat kunde endnu være Sovjetregeringens Basis? Hvem andre kunde være Bolværk for Denikins og Koltsjaks Kontrarevolution, om ikke den russiske Imperialismes prøvede Redskab, Kosakkerne, der nød visse Privilegier og var organiseret som en militær Kaste, og som fra gammel Tid havde udbyttet de ikke-russiske Folk.«[668]

5.

Kontrarevolutionen vil sætte Fronten op mod Baglandet

Hvis Oprettelsen af de kontrarevolutionære Formationer ved Fronten og i Kosakomraaderne gav Generalerne visse Forvent-

ninger om Succes, saa spredte Revolutionens Vækst disse Forhaabninger for alle Vinde. Fra Baglandet gik der en Strøm af revolutionær Literatur til Fronten, og der ankom Forstærkninger, som førte den revolutionære Atmosfæres hede Aande med sig. Fra Industricentrerne kom der Arbejderdelegationer, der bragte Revolutionens fængende Paroler med sig. Kontrarevolutionen kunde kun sikre sine midlertidige Resultater ved Fronten ved at isolere den fra Baglandet.

I lang Tid, lige fra Revolutionens Begyndelse, havde man forsøgt at hidse Hæren op imod Arbejderne. Den borgerlige Presse førte en rasende Kampagne mod Indførelsen af 8 Timers Dagen. Man beskyldte Arbejderne for Forræderi og stillede Frontsoldaterne, der jo ofrede alt for Fædrelandet, op som et Eksempel til Efterfølgelse. Man fortalte Soldaterne, at Arbejderne skovlede Penge ind og profiterede af Mangelen paa Arbejdskraft. Forfaldet, Levnedsmiddelkrisen og Mangelen paa Krigsmateriel ved Fronten blev forklaret med, at Proletarerne ikke vilde arbejde længere end 8 Timer om Dagen.

Her og der lykkedes det at ophidse Soldaterne mod Arbejderne. Fra Fronten kom der Soldaterdelegationer til Petrograd med Resolutioner, der forlangte, at Arbejderne skulde give Afkald paa »de overdrevne Krav«. Men da Soldaterdelegationerne kom til Fabrikerne, da Soldaterne kom i Berøring med Proletarerne, gennemskuede de hurtigt Bourgeoisiets Provokationspolitik. Delegationerne vendte tilbage til Fronten i en ganske anden Stemning. For at modvirke Bourgeoisiets Bagvaskelser begyndte nu Arbejderne at kræve Afsendelse af Soldaterdelegationer. Tusinder af Soldater fra Petrogradgarnisonen, der havde lært Fabrikerne at kende, blev gennem Bolsjevikernes Militærorganisation sendt til Fronten, hvor de afslørede Kampagnens provokatoriske Karakter.

Bourgeoisiets smudsige Udfald gav Bagslag. I Stedet for at sætte Fronten op imod Baglandet, smedede de Soldaterne og Arbejderne sammen til fælles Kamp mod Kontrarevolutionen.

»Paa jeres hykleriske Raab: »Soldaterne i Skyttegravene, Arbejderne til Drejebænkene!«,« skrev Garde-Grenadererne, »svarer vi: Og I Herrer Kapitalister, til Pengeskabene! Luk dem op! Folket gav og giver sit Blod og sin Sved, I skal

rykke ud med Pengene for at likvidere den forfærdelige Verdenskrig, I har anstiftet! . . .«[669]

Jo hurtigere Jorden svandt væk under Fødderne paa Bourgeoisiet, desto ivrigere søgte det at skabe et Svælg mellem Fronten og Baglandet. I vildt Raseri skreg Kadetpressen, at Baglandet var Skyld i alle Ulykkerne. 150 borgerlige og socialrevolutionærmensjevikiske Arméaviser sang med een Røst denne platte Nidvise.

Stabsafdelingerne, hvor Bourgeoisisønnerne havde søgt Tilflugt, Medarbejderne ved de utallige Organisationer bag Fronten, Hospitalerne og Lazaretterne, Kontorerne, hvor tidligere Sagførere, Embedsmænd og Semstvotjenestemænd havde slaaet sig ned, Stabene, Depoterne og Forplejningsorganisationerne — alle sendte de en sand Byge af Protestresolutioner og løgnagtige Beskyldninger mod Hjemlandet. Fra Arméaviserne overtog den borgerlige Presse i Hovedstaden disse Resolutioner og aftrykte dem under Overskriften »Frontens Stemme«.

En af disse »Frontresolutioner« lød:

> »Stabskomitéen ved den N-te Infanteridivision, Kommandanturkompagniet og Mandskabet ved Staben har paa et Fællesmøde vedtaget en Resolution, hvori man udtaler, at Forsamlingen betragter enhver Nægtelse af at underordne sig den revolutionære Regerings Vilje, Demokratiets Flertals Vilje, der finder Udtryk i dets centrale Komitéer, som et Forræderi mod Revolutionens Sag, som en direkte Trusel mod Fædrelandet. Det er ikke blot her ved Fronten, at Fædrelandet er i Fare, men endnu mere i Baglandet. Kun derfra er Hærens Opløsning kommet. Forræderne fra Baglandet har korrumperet Hæren. Lad Baglandet sammen med Hæren rette sig efter den jernhaarde, revolutionære Disciplin. Lad Forræderne mod den fælles Sag, uanset om de er Militærpersoner eller ikke, blive dømt efter de samme Love i Baglandet som ved Fronten.«[670]

Kampagnen blev stadig mere omfattende, mere larmende, mere skrigende. Det Omfang og den Skarphed, som den antog, vidnede om, at Reaktionen bag denne Larm forberedte meget

alvorlige Aktioner. Det blev snart klart. Paa Rigskonferencen i Moskva holdt General Alexejef en Tale mod Baglandet:

> »Hvad der findes i Baglandet, bliver ikke draget ind i nyttigt Arbejde. Alle er uvirksomme ... Folk har slet ikke lært Soldaterhaandværkets ABC. Det er ikke længe siden, at det var en fast Enhed, der holdtes sammen af een eneste Ting, Kærligheden til Fædrelandet ... og var klar over Nødvendigheden af at føre Krigen til Ende.«[671]

Alle Uroligheder i Regimenterne skyldtes ifølge Generalen Agitatorer fra Baglandet. Han fortalte, at en Soldat, der var blevet sendt til et Agitationskursus i Baglandet, vendte tilbage og organiserede en Aktion mod de Foresatte i Regimentet.

General Alexejef, der var en af Kontrarevolutionens mest aktive Organisatorer, fik under sin Manøvre Støtte fra »den russiske Revolutions Bedstemoder«, som de Socialrevolutionære kaldte Bresjko-Bresjkofskaja, i Virkeligheden en af Kontrarevolutionens mest aktive Haandlangere.

> »Vor Hærs Ulykke,« saaledes sekunderede hun Alexejef, »ligger ikke saa meget ved Fronten som i Baglandet. Vort Bagland har i snart 3 Aar ikke haft noget at gøre. Det forfalder af Kedsomhed, det falder fra hinanden. Derfor maa nu de Folk, der er blevet kloge af Erfaring, der allerede har været i forskellige Sovjetter i Petrograd og Moskva, og som ved, hvad der foregaar i Hæren — Halvdelen, godt Halvdelen af dem maa ufortøvet rejse ud i Baglandet og organisere det, ellers kommer man ikke af Pletten.«[672]

Den gamle Socialrevolutionære udtalte det, som den mere erfarne General tav stille med. Hæren skulde tæmme Folket, Fronten skulde levere Folk til at tøjle Baglandet. Man maatte rejse Fronten mod Baglandet for at kunne skjule og retfærdiggøre Forberedelsen af Kornilofeventyret.

Kornilofrevoltens Nederlag var et tungt Slag mod den provokatoriske Kampagne for at sætte Fronten op mod Baglandet. Man kunde ikke længere fortsætte Kampagnen i den gamle Form: Revolutionen havde afsløret dens sande Væsen. Men Kontra-

revolutionen opgav ikke sit Maal — at rejse Fronten mod Baglandet — men forsøgte nu at naa dette Maal paa en lidt anden Maade.

En af de afgørende Kræfter, Revolutionen støttede sig paa, var Reservetroppernes Garnisoner i Byerne. Disse Troppeafdelinger omfattede ca. 1,5 Millioner Soldater. Garnisonerne i Baglandet bestod enten af Landstormsfolk af 2. Kategori af Aargang 1896 eller af Værnepligtige af Aargang 1894 eller endelig af de unge Rekruter fra de sidste Aargange. En Del af Garnisonerne bestod af Saarede, der var næsten helbredte. Denne Sammensætning af Reservetropperne lettede den revolutionære Propaganda blandt dem. Den lige indkaldte Ungdom og Familiefædrene paa 40 og derover, der var blevet revet bort fra deres Arbejde, var en meget modtagelig Masse, der ventede sig store Forandringer i deres Skæbne gennem Revolutionen. Men det kom naturligvis ikke saa meget an paa Troppernes Sammensætning som paa de Forhold, der omgav dem. Særlig i Petrograd, Moskva og andre Storbyer var Garnisonerne under stadig Indflydelse af de bolsjevikiske Aviser og det revolutionære Proletariat. Soldaterne i Reserven deltog i Arbejdernes Møder, Demonstrationer og Aktioner mod Regeringen. Bolsjevikerne arbejdede intensivt i Reserveregimenterne.

Fra Reserveregimenterne trængte den revolutionære Indflydelse ud til Fronten gennem Marchkompagnierne og andre Forstærkninger, der afgik til Hæren. Reservetropperne var Revolutionens militære Støtte, dens Agitationsstyrker i Byerne. Fra dem fik Arbejderne militære Instruktører og i mange Tilfælde ogsaa Vaaben; i Reserveregimenterne hvervede Partiet sine Medlemmer og Agitatorer til Arbejdet blandt Fronttropperne.

At erobre Garnisonerne i Byerne betød for Kontrarevolutionen at undergrave Revolutionen i Baglandet og værne Fronten mod den revolutionære Indflydelse. Kampen om Garnisonerne i Baglandet blev den vigtigste Del af Bourgeoisiets Kamp om Hæren, af dets Kamp mod Revolutionen. Generalernes Plan gik ud paa at flytte de mest revolutionære Troppeafdelinger fra Storbyerne til Fronten og erstatte dem med »paalidelige« Tropper. Til Hovedkvarteret indløb der som paa Kommando Krav om Forstærkning fra alle Sider. Selv den kaukasiske Front, hvor

Krigshandlingerne faktisk var ophørt, sendte det ene Telegram efter det andet:

> »Den kaukasiske Front kræver 100.000 Mand Forstærkning hurtigst. Af dette Antal bedes De hurtigst sende 20.000 Soldater af 3. Kategori fra Petrogradgarnisonen, desuden maa der sendes 30.000 Mand fra Reserveregimenterne i de indre Distrikter, enten fuldstændige Reserveregimenter eller Marchkompagnier . . .«[673]

Her angives direkte, hvorfra Forstærkningerne skal tages: 20.000 Mand fra Petrogradgarnisonen, den mest revolutionære af alle, og hele Regimenter fra de andre Byer. Skønt Julioffensiven ved Fronten var slaaet fejl, og man næsten helt havde indstillet Krigshandlingerne, blev der uafbrudt sendt Marchkompagnier til Fronten. En stor Del af Forstærkningerne deserterede undervejs, men den Opgave, som Kontrarevolutionen havde stillet sig, blev løst: Garnisonerne i Hjemlandet svandt ind, og dermed blev Revolutionens Basis ogsaa i nogen Grad svækket.

Garnisonerne i Baglandet blev ikke blot formindsket ved Afsendelsen af Marchkompagnier. Reserveregimenterne blev trukket bort fra Byerne under alle mulige Paaskud. Da den Øverstkommanderende for Sortehavsflaaden f. Eks. klagede over, at 45. Reserve-Infanteriregiment i Nikolajef var i fuldstændig Opløsning, svarede General Dukhonin med følgende Anvisning:

> »45. Reserve-Infanteriregiment bør ufortøvet fjernes fra Nikolajef. . . .«[674]

Reservetropperne blev især trukket bort fra de Steder, hvor den revolutionære Temperatur var blevet særlig høj, eller hvor Soldaterne ved deres revolutionære Indflydelse hindrede Koncentrationen af reaktionære Tropper, f. Eks. ved Don. Generalernes kontrarevolutionære Virksomhed blev meget hurtigt godkendt af Regeringen: Krigsministeriet udarbejdede en Ordre om planmæssig Indskrænkning af Reservetropperne i Baglandet, og endnu mens Ordren cirkulerede i de forskellige Instanser, blev Reservetropperne trukket nærmere til Fronten under Paaskud af, at deres Kampdygtighed skulde højnes.

De socialrevolutionær-mensjevikiske Komitéer i Hæren gik Haand i Haand med Reaktionen.

»Erfaringen viser«, skrev Kommandøren for 18. Armékorps den 2. September 1917 til den Øverstbefalende for 9. Armé, »at Reservetropperne i de store Centrer tæller alt for mange Soldater uden at have et tilsvarende Antal Officerer, og dertil kommer, at Officererne ofte er meget uerfarne. Alt dette fører til Opløsning af den indre Orden og Disciplin i disse Tropper og gør, at de bliver utilstrækkeligt uddannet, hvad der igen virker skadeligt paa de Regimenter, der skal optage dem. Derfor tilslutter jeg mig fuldt og helt den af Divisionschefen stadfæstede Beslutning fra Divisionskomitéen for 37. Infanteridivision (der bestod af Socialrevolutionære og Mensjeviker — *Red.*) og anmoder om følgende:

Da Praksis har vist, at Garnisonstropperne utvivlsomt bliver sundere, naar de drages nærmere til den aktive Hærs Front, skal 1. Reserveregiment fra Petrograd, der er bestemt til at forstærke 37. Infanteridivision, forlægges til et Punkt bag den rumænske Front.«[675]

Paa den anden Side blev der fra Fronten sendt særlig paalidelige Kadrer til Reserveregimenterne: Georgsriddere, Stødtropsfolk, reaktionære Officerer, Underofficerer og prøvede, udvalgte Soldater. Fra Petrograds Militærkreds skrev man til den tjenstgørende General i Hovedkvarteret:

»Tjenesten i Reservetropperne kan kun genoprettes ved Hjælp af sunde og kraftige Kadrer, og uden dem risikerer Hæren at staa helt uden anvendelige Forstærkninger.«[676]

Dækket af den provisoriske Regering udfoldede Kontrarevolutionens Generaler et uhyre Arbejde. Soldater fra Reservetropperne blev i Tusindvis sendt bort fra Industricentrerne til Fronten. De mest aktive Medlemmer af Soldaterkomitéerne blev pludselig sendt paa Orlov. Officerer, der gjorde fælles Sag med Masserne, blev under alle mulige Paaskud fjernet og sendt til Fronten. I Reserve-Grenaderregimentet vedtog Officererne at bortvise Løjtnant Nikonof som »skadelig« for Soldaterne og Officererne,

men Soldaternes Protest viste, at Nikonof havde ydet et betydeligt Arbejde i Kampen mod Kornilofkuppet.

I Pressen begyndte der paany en bredt anlagt Kampagne for at rejse Fronten mod Baglandet. Denne Gang overtog de Socialrevolutionære og Mensjevikerne den ledende Rolle.

> »Hvor er dog Begejstringen for Demokratiet henne?« spurgte Kompromisfolkenes »Isvestija« den 16. Oktober helt oprørt. »Bønderne graver Kornet ned og lader det raadne for ikke at levere det til Hæren, hvor der ofte ikke engang bliver uddelt fuld Brødration. Soldaterne i Garnisonerne har bedre Beklædning og Fodtøj og faar ofte en bedre Forplejning end Soldaterne i Stillingerne.«[677]
>
> »I Baglandet klapper det ikke for Øjeblikket,« skrev »Isvestija« den 19. Oktober. »Og derved næres og tilspidses Fjendskabet mod Baglandet. Dette Fjendskab kan man ikke skaffe ud af Verden ved simpelthen at tilbagevise Løgne, men kun ved virkelig at udrydde det, som disse Anklager med Rette peger paa.«[678]

Kadetbladet »Rjetsj« gengav giftigt og skadefro de socialrevolutionær-mensjevikiske Bagvaskelser i sine Presseoversigter.

»Reaktionens Mænd er ikke Skøntalere,« sagde allerede Marx om Kontrarevolutionen i 1848. Kadetterne vidste meget godt, med hvilken feberagtig Energi Kontrarevolutionen kæmpede for at vinde Tropperne i Baglandet. Unødig Snak kunde kun skade Kontrarevolutionens energiske og hurtige Arbejde. De smaaborgerlige Kompromisfolk dækkede og retfærdiggjorde ivrigt Forberedelserne til Kontrarevolutionens Offensiv.

6.

Kontrarevolutionens Offensiv

Som allerede sagt, modnedes Revolutionen saa hurtigt, at alle Bourgeoisiets og Godsejernes Forholdsregler ikke kunde følge Trop. Revolutionen erobrede Masserne, trængte ind i alle Troppeafdelinger ved Fronten, gik dybt ind i Landet til de tilbage-

staaende Distrikter og banede sig Vej til selve Kontrarevolutionens Hjerte, Kosakomraaderne.

Tropper, der i Gaar havde svoret de borgerlige Stødbataljoners sort-røde Fane Troskab, nægtede i Dag at udføre Officerernes Befalinger.

Regimentskomitéen for Semjonofski-Garderegimentet, et Regiment, der i 1905 havde udmærket sig ved at drukne Arbejderopstanden i Moskva i Blod, lovede pralende, at »hele Regimentet vil være forrest blandt de stormende Tropper«[679], men faa Dage efter nægtede Semjonofski-Regimentet at gaa ud i Kamplinjen.

2. Gardekorps' Regimenter havde udtalt Ønske om at blive betragtet som Stødtropper, men senere nægtede hele Regimenter at udføre Kampordrer.

Kornilof vilde sende det polske Ulanregiment og det tjekiske Regiment frem som de første mod Revolutionen, men Dukhonin bemærkede melankolsk til Kornilofs Plan: »Hovedkvarteret anser dem ikke for fuldt paalidelige.«[680]

Blandt Frontkosakkerne gærede det i det skjulte, idet de var ilde til Mode ved at agere Politi. Som Ataman Bogajefski meddeler, protesterede Frontkosakkerne skriftligt mod Kosakraadets Beslutning om at danne Blok med Kadetterne ved Valgene til den konstituerende Forsamling. Frontkæmpernes Repræsentanter vendte sig skarpt mod Kubankosakraadets Beslutning om at gøre Kubanomraadet til en selvstændig Republik.

Forholdet mellem Kosakkernes Spidser og brede Masser blev undertiden meget spændt. I Omsk vedtog Kosakrepræsentanternes Sovjet Natten til den 18. Oktober at erklære de sibiriske Kosaktroppers store og lille Kosakraad for kontrarevolutionære; deres Formænd blev arresteret, og der blev opstillet Vagtposter ved Raadets Lokaler. »Kosakkerne har indtaget en uforsonlig Stilling: de vil ikke kæmpe mod Bolsjevikerne«[681] — saaledes karakteriserede General Dukhonin Revolutionens Fremgang blandt Kosakkerne.

De sidste Kampstyrker truede med at glide Kontrarevolutionen af Hænde. Den følte Katastrofen nærme sig og vilde skyndsomst gaa til Offensiv. Det sagde General Brusilof ganske aabent paa »Samfundsstøtternes« Konference i Moskva:

»Alle taler om en stærk Statsmagt. Men der kan først

komme en stærk Regering, naar Folkets og Troppernes Flertal føler, hvor dybt vort Land er sunket, og siger: Vi har faaet nok af Forfaldet, vi vil have Orden, vi vil nyde vor Frihed, men vi vil ikke have Anarki. Naar det sker, vil den stærke Statsmagt ogsaa komme.«[682]

Brusilofs Opfordring til at tage Gaden i Besiddelse og gaa mod Revolutionen fik Støtte fra Iljin, en af Konferencens Delegerede. Han understregede, at der nu kun var to Partier — Opløsningens Parti med Bolsjevikerne i Spidsen og Ordenens Parti med Kornilof i Spidsen. Iljin erklærede frækt:

»Vi er Ordenens Parti. Hvis Revolutionen bestaar i, at enhver tager for sig, saa meget han kan, da er vi Kontrarevolutionære.«[683]

Kornilof blev atter Kontrarevolutionens Ideal.

»Navnet Kornilof,« sagde den indædt reaktionære Struve paa Førparlamentets Møde — »anser vi for fuldt ud hæderligt, og for hans ærefulde Navn er vi rede til at ofre Livet, om det skal være.«[684]

Struves Erklæring blev modtaget med stormende Bifald fra det samme Førparlament, som efter de socialrevolutionær-mensjevikiske Forræderes Mening skulde repræsentere Landets Vilje, indtil den konstituerende Forsamling traadte sammen.

Fortsættelsen af Krigen betød, at Regeringen var bundet paa Hænder og Fødder i sin Kamp mod Revolutionen. Og den provisoriske Regering fulgte troligt Tsarens Ministre, som før Februarrevolutionen havde forsøgt at slutte Separatfred med Tyskerne. Den 24. Oktober fremsatte Udenrigsminister Teresjtsjenko paa et lukket Regeringsmøde en ny Parole: i Stedet for »Krig til den sejrrige Ende« — »Krig, saalænge Hærens Kampdygtighed slaar til«[685]. Den nye Parole gjorde Ruslands Deltagelse i Krigen absolut betinget: man kunde hvert Øjeblik erklære Hæren for ukampdygtig og trække sig ud af Krigen.

Men man nøjedes ikke med at forberede den offentlige Mening paa denne Maade. Den 3. November meddelte Burtsef, der redi-

gerede Boulevardbladet »Obsjtsjeje Djelo«, at Førparlamentets Kommissionsmøde den 2. November havde behandlet Spørgsmaalet om en Separatfred med Tyskerne. Paa Kerenskis Ordre blev Bladet straks forbudt, ikke for Bagvaskelse, men ... for Offentliggørelse af Meddelelser om et lukket Kommissionsmøde.

Regeringen vilde skynde sig at slutte Fred og indlede Offensiven mod Revolutionen. Paa samme Tid, den 22. Oktober, udfærdigede Indenrigsministeren, Mensjeviken Nikitin en Forordning om, at der i Tilknytning til den provisoriske Regerings Guvernementskommissærer skulde oprettes særlige Komitéer af Repræsentanter for det lokale Selvstyre og de retslige og militære Myndigheder. Komitéerne havde til Opgave at samle de lokale Kræfter, der var rede til at støtte den provisoriske Regering. Disse Komitéer fik uindskrænket Magt.

Den 24. Oktober udstedte Krigsministeren en Forordning om at sætte Hæren ind i »Kampen mod Anarkiet«. De militære Styrker blev stillet til Raadighed for de kontrarevolutionære Komitéer.

Mensjevikerne arbejdede Haand i Haand med Bourgeoisiet. Den 28. Oktober stillede de i Førparlamentet et Forslag om »Provisoriske Bestemmelser om Kampen mod Pogrombevægelsen«. Forslaget gik ud paa at oprette lokale Komitéer for den offentlige Sikkerhed, som skulde udstyres med uindskrænket Magt og sammensættes af Repræsentanter for de forskellige Organisationer og de militære og retslige Myndigheder. Førparlamentet, der skulde behandle Mensjevikernes Forslag og den mensjevikiske Minister Nikitins Forslag om Dannelse af Komitéer ved Guvernementskommissærerne, vedtog Forslaget i Mensjevikernes Formulering: det var tilsløret saaledes, at Komitéernes kontrarevolutionære Væsen ikke traadte saa klart frem. Med egne Hænder skabte Mensjevikerne de »Komitéer for den offentlige Sikkerhed«, der straks efter Oktoberrevolutionen traadte i Spidsen for Kontrarevolutionen.

Fra Fronten blev der i Hast sendt Kavalleri til Baglandet. Efter Ordre fra Krigsministeriet blev en Kavalleridivision den 17. Oktober sendt til Donetsbækkenet fra den rumænske Front. I General Dukhonins Telegram til General Sjtsjerbatsjef den 25. Oktober blev Divisionens Opgave fastlagt i præcise Vendinger:

»Afsend skyndsomst (Ordet »skyndsomst« indføjede Dukhonin ved Undertegnelsen af Telegrammet — *Red.*) til Opretholdelse af Ordenen i Donetsomraadet en Kavalleridivision til Disposition for den Øverstkommanderende for Odessas Militærkreds til det Sted, denne anviser.«[686]

Divisionen blev afsendt, skønt Fronten var næsten blottet, og skønt den Øverstkommanderende for den rumænske Front, General Sjtsjerbatsjef, gjorde Indsigelse.

Samtidig med at Tropperne blev forflyttet til truede Steder som Donetsbækkenet, forstærkede Reaktionen Garnisonerne i de største Knudepunkter med paalidelige Troppeafdelinger. Saaledes blev Donkosakkernes Infanteribrigade efter Ordre fra den Øverstkommanderende for Sydvestfronten hurtigt sendt til Kief, og paa de lokale Myndigheders Anmodning trak man Ordren til at fjerne 17. Donkosakregiment fra denne By tilbage.

Ogsaa i vigtige Centrer som Brjansk og Smolensk blev Kræfterne forstærket. Til Smolensk sendte man i Hast det 4. sibiriske Kosakregiment.

Ogsaa Garnisonen i Mogilef, hvor Hovedkvarteret laa, fik i en Fart Forstærkninger. I dette Øjemed stillede Hovedkvarteret følgende Krav til den Øverstkommanderende for Sydvestfronten:

»Send os 1. Orenburg-Regiment. *Dette Regiment anbefales af Kosakkongressen i Petrograd.* 1. November.«[687]

Det var altsaa dér, man afgjorde Troppernes politiske Paalidelighed!

Hele Omraadet bag Fronten, de største Centrer indbefattet, blev oversvømmet med Kavalleri, der havde en bestemt Aktionsplan. En Forestilling om denne Plan faar man ved at læse følgende Dokument fra Sydvestfronten:

»Til Beskyttelse af Baglandet har Sydvestfronten faaet følgende Forstærkninger: 6. og 7. (en Skrivefejl, det drejer sig aabenbart om 5. — *Red.*) Donkosakdivision og 1. Garde-Kavalleridivisions 1. Regiment. Hele 6. Kosakdivision staar i Omraadet vest for Dnjepr, af 5. Kosakdivision staar 1½ Regiment øst og 2½ vest for Dnjepr, 1½ i Kief og 1 i Vin-

nitsa; 1 Regiment af Garde-Kavalleridivisionen staar øst for Dnjepr. Hele Omraadet bag Fronten er opdelt i Regimentsafsnit for Sikkerhedstjenesten. Til Chef for samtlige Tropper, der skal beskytte Omraadet vest for Dnjepr, udnævnes Kommandøren for 6. Kosakdivision, for Kief og Omraadet øst for Dnjepr Kommandøren for 5. Kosakdivision. Kommandørerne for begge Divisioner er underordnet Forstærkningsledelsen for Sydvestfronten gennem Chefen for Tropperne i Kiefs Militærkreds. Endvidere stilles 3 Regimenter af 1. Garde-Kavalleridivision og 6 særlige Kavallerieskadroner til Raadighed for Chefen for Sydvestfrontens militære Trafikvæsen for at beskytte Jernbanerne. Nr. 265. 908/6793. *Stogof*.«[688]

Man rustede mere omhyggeligt mod den indre Fjende end mod den ydre. Ved Fronten sendte man ofte hurtigt sammenskrabede Tropper i Ilden uden at have en gennemarbejdet Plan, uden at bekymre sig om Kampmoralen. Her i Baglandet var hvert Punkt i Planen gennemtænkt. Omraadet blev inddelt i Afsnit. Hver Kommandør fik i Forvejen nøjagtige Instruktioner, Tropperne blev prøvet omhyggeligt og sigtet flere Gange.

Særlig beskæftigede Reaktionen sig med Moskva. Da man igen begyndte at forberede Offensiven mod Revolutionen, besluttede Hovedkvarteret at sende en Kavalleridivision til Moskva. Den 15. Oktober telegraferede Dukhonin til den Øverstbefalende for Sydvestfronten:

»Den Øverstkommanderende har befalet, at der omgaaende pr. Jernbane skal stilles en af de regulære Kavalleridivisioner til Raadighed for Chefen for Moskvas Militærkreds efter dennes Anvisning. Vær venlig at telegrafere, hvilken Kavalleridivision man vælger.«[689]

Da Divisionen skulde ankomme, blev der givet Ordre til at fjerne 7. Kosakregiment fra Moskva. I Moskva var man imidlertid af den Mening, at »en Spurv i Haanden er bedre end ti paa Taget«. Chefen for Tropperne i Moskvas Militærkreds, Oberst Rjabtsef, bad indtrængende om, at man lod Regimentet blive i Moskva. Hovedkvarteret samtykkede, og det gav ydermere Ordre

til at forlægge 4. sibiriske Kosakregiment til Kaluga i Nærheden af Moskva.

Men de revolutionære Begivenheder voksede med en saadan Fart, at ogsaa disse Styrker viste sig at være utilstrækkelige. Moskva spurgte daglig, hvornaar Divisionen dog vilde ankomme, og den 2. November afgik følgende Telegram til Hovedkvarteret:

> »Den Resolution, som den bolsjevikiske Sovjet har vedtaget om straks at besætte Bedrifterne, og det Dekret, man derfor kan vente, afgiver reelt Grundlag for at forudse en Aktion fra Bolsjevikernes Side og en Besættelse af de statslige og offentlige Institutioner i Moskva i de nærmeste Dage, maaske allerede i Dag. Der foreligger Efterretninger om, at Moskva vil blive Centrum for Aktionen. Til at opretholde Ordenen i Moskva har jeg *tilstrækkelige* Styrker ... men i Kredsen, hvor der mange Steder kan ventes lignende Aktioner, vil Deres Hjælp, hovedsagelig med Kavalleri og beredent Artilleri, muligvis være nødvendig, hvad jeg har underrettet Krigsministeren om. Midlertidig Chef for Moskvas Militærkreds, Oberst *Kraftsjuk*.«[690]

De Kontrarevolutionære i Moskva havde aabenbart Kendskab til Lenins Brev, hvori han talte om Muligheden af at begynde Opstanden i Moskva. Reaktionen traf sine Forholdsregler uden at vente paa Opstanden. Alt dette kaster ogsaa et vist Lys over de senere Begivenheder i Moskva, hvor Opstanden varede nogle Dage: Kontrarevolutionen var i Stand til at samle betydelige Styrker dér.

Dukhonin forsynede Oberst Kraftsjuks Telegram med følgende Bemærkning:

> »Det er nødvendigt at holde, om ikke en Division, saa en Brigade med beredent Artilleri rede til Afgang. *Dukhonin*.«[691]

Samme Dag, den 2. November, meddelte Hovedkvarteret til Moskva:

> »Der er givet Ordre til at gøre en Brigade Kavalleri med et Batteri rede til Afgang fra Sydvestfronten, det stilles til

deres Raadighed, saasnart De meddeler os, at det er nødvendigt.«[692]

Disse Kendsgerninger viser ogsaa, hvor fuldkommen grundløs og barnlig naiv Trotskis bekendte »Teori« er, ifølge hvilken Oktoberopstandens Udfald allerede paa Forhaand var afgjort ved, at man ikke havde faaet Lov til at fjerne Tropperne fra Petrograd.

> »Udfaldet af Opstanden den 25. Oktober*),« skrev Trotski i sin »Oktobers Lære«, »var allerede for tre Fjerdedeles Vedkommende, om ikke mere, paa Forhaand afgjort i det Øjeblik, da vi modsatte os Fjernelsen af Petrogradgarnisonen, dannede den revolutionære Militærkomité (16. Oktober), indsatte vore Kommissærer i alle Troppeafdelinger og Institutioner og derved isolerede ikke blot Staben for Petrograds Militærkreds, men ogsaa Regeringen fuldstændig. I Grunden havde vi her en væbnet Opstand. ... Opstanden den 25. Oktober havde kun en supplerende Karakter.«[693]

De anførte Dokumenter belyser, hvilken forræderisk Karakter denne Legende har, og Legenden selv, der er en ren og skær Bagvaskelse, svinder bort som Dug for Solen. Vægringen ved at lade Regimenterne fjerne fra Petrograd var kun en Udfordring, som Revolutionen tilkastede Kontrarevolutionen. Netop efter denne Udfordring begyndte Kontrarevolutionen et feberagtigt Arbejde for at komme den fremvoksende Opstand i Forkøbet. Hvis det bolsjevikiske Parti blot et eneste Øjeblik havde troet, at Vægringen ved at lade Garnisonen fjerne »i Grunden var en væbnet Opstand«, og at Sejren allerede var sikret ved denne Vægring, vilde det være gaaet i Kontrarevolutionens Fælde: Trotskis »legale«, »fredelige Opstand« vilde have ført til, at Kontrarevolutionen havde koncentreret alle sine Styrker og undertrykt de »fredelige« Sejrherrer.

Begivenhedernes Forløb har fuldt ud bekræftet dette.

Kontrarevolutionen afsluttede sine Forberedelser: paa de enkelte Punkter blev der oprettet Stabe, der skulde lede Tilintet-

*) Datoerne i Citatet er efter gammel Tidsregning, 25. Oktober svarer til 7. November efter ny Tidsregning, 16. Oktober svarer til 29. Oktober — *O. A.*

gørelsen af Revolutionen — de berygtede »Komitéer for den offentlige Sikkerhed«; disse Stabe blev udstyret med uindskrænket Magt; paalidelige Troppeafdelinger blev trukket til fra Fronten; i Baglandet blev Afdelingerne, der længe havde staaet rede, bragt i Krigstilstand; til de vigtigste Knudepunkter og Industricentrer blev der sendt betydelige Forstærkninger, og i Petrograd selv blev der truffet alle Forholdsregler til at slaa den væbnede Opstand ned.

Allerede den 27. Oktober, Dagen efter at Petrogradsovjettens Plenarmøde havde vedtaget at danne en revolutionær Militærkomité og paalagt den straks at gaa i Gang med Arbejdet, holdt den provisoriske Regerings Medlemmer Møde hos Kerenski. Stabschefen for Petrograds Militærkreds, General Bagratuni, redegjorde for Forholdsreglerne til Bekæmpelse af en eventuel Rejsning. Den provisoriske Regering betragtede ikke den truende Opstand som »fredelig« og godkendte alle disse Forholdsregler; det bestemtes, at Byens Forsvar skulde overdrages den Militærkomité, der bestod ved Sovjetternes Centraleksekutivkomité. Næste Dag forbød Militærkredsens Chef, Polkovnikof, alle Møder, Forsamlinger og Demonstrationer, uanset hvem der foranstaltede dem. Hans Befaling sluttede med Ordene:

> »Til Advarsel henviser jeg til, at jeg vil gribe til de yderste Forholdsregler for at undertrykke ethvert Forsøg paa at forstyrre Ordenen i Petrograd.«[694]

Paa den provisoriske Regerings lukkede Møde den 29. Oktober aflagde Polkovnikof paany Beretning om Forberedelsen af Modstødet. Polkovnikof meddelte, at Officerseleverne fra Petrograds Omegn var kaldt til Hovedstaden, og at en Del af Panservognsafdelingen var anbragt ved Vinterpaladset. Regeringen godkendte disse Forholdsregler og erklærede det for nødvendigt at fratage de enkelte Bydumaer Ledelsen af Militsen og stille den direkte under Centralmyndighederne. Hovedstadens væbnede Styrker blev koncentreret paa een Haand.

Næste Dag samledes den provisoriske Regering igen. Kerenski, Krigsminister Verkhofski og Indenrigsminister Nikitin var netop vendt tilbage fra Fronten og fik Ordet for at give nogle Meddelelser. Alle nødvendige Forholdsregler er allerede truffet, sagde Kerenski: Vinterpaladset og Mariapaladset, Regeringens

og Førparlamentets Sæde, staar under forstærket Beskyttelse; fra Oranienbaum ved Petrograd er tilkaldt 2 Fændrikskoler, der skal beskytte Post-, Telegraf- og Telefonvæsenet; fra den rumænske Front er der beordret et Pansertog og en Række andre Troppeafdelinger til Petrograd; Militsen er blevet forstærket. Kort sagt, ifølge Kerenskis Forsikringer stod der fuldstændig tilstrækkelige Militærstyrker til Disposition.

Hvorledes Forberedelserne i selve Petrograd forløb, kan man se af følgende Kendsgerninger.

Den 16. Oktober blev de upaalidelige Kompagnier i 1. Garde-Reservebrigade, der hørte til Peter-Pauls Fæstningens Garnison, afløst af 4 Kompagnier af Cyklistbataljonerne. Den 23. Oktober ankom 1. Oranienbaum Fændrikskole til Petrograd til Beskyttelse af Vinterpaladset. Den 29. Oktober suppleredes den med 2. Oranienbaum Fændrikskole. Den 30. Oktober blev der givet Ordre til at stille 16 »Fiat«-Panservogne og en »Harford«-Panservogn til Raadighed for Chefen for Petrograds Militærkreds for at beskytte Vinterpaladset og Regeringsbygningerne.

Det afgørende Øjeblik nærmede sig: Revolutionen og Kontrarevolutionen havde gjort Front mod hinanden, rede til Kamp.

Kontrarevolutionen førte det første Slag. I den Tro, at Bolsjevikerne vilde begynde Opstanden den 2. November, hvor den 2. Sovjetkongres egentlig skulde være aabnet, udstedte den provisoriske Regering Dagen før, den 1. November, en ny Arrestordre mod Lenin. Statsadvokaten rettede Anmodning til alle Myndigheder om at opspore Lenin, arrestere ham og udlevere ham til P. A. Alexandrof, Undersøgelsesdommer for særlig vigtige Anliggender.

Samme Dag krævede Regeringskommissær Galin, der var kommet til Kaluga med Kosaktropper, kategorisk, at Kalugasovjetten skulde opløse Soldatersektionen og afvæbne Garnisonen. En Straffeafdeling omringede »Frihedspaladset«, hvor alle Sovjettens Sektioner holdt Møde, beskød Bygningen, ødelagde Sovjettens Lokaler og arresterede de bolsjevikiske Repræsentanter. Kosakkerne, der ødelagde Sovjetten, sagde, at de havde til Opgave at splitte 12 andre Sovjetter, der var bolsjevikisk sindede, deriblandt Moskvasovjetten.

I Kasan gav Chefen for Tropperne Ordre til at afvæbne en Artilleriafdeling, der stod under Ledelse af Bolsjevikerne.

I Tasjkent lod General Korovnitsjenko de revolutionært indstillede Troppeafdelingers Kaserne omringe af Kosakker og Officerselever med Støtte af 2 Panservogne.

I Petrograd blev forstærkede Afdelinger af Officerselever og Kosakker posteret i Gaderne; over hele Byen var der anbragt skjulte Reserver, der stod parat til at slaa løs naar som helst. Hele Militsen var bragt i Krigstilstand, Halvdelen af dens Mandskab gjorde uafbrudt Tjeneste i Kommissariatet. Forstærkede Kosakpatruljer red gennem Byen.

Petrogradgarnisonens Tropper modtog en hemmelig Ordre:

> »I Betragtning af, at de vigtigste Objekter, der skal erobres, er Vinterpaladset, Smolny-Instituttet, Mariapaladset, det Tauriske Palads, Staben for Militærkredsen, Statsbanken, Statstrykkeriet, Post- og Telegrafbygningerne og Hovedtelefoncentralen, maa alle Anstrengelser gaa ud paa at beholde disse Institutioner i vore Hænder. Til dette Formaal er det nødvendigt at besætte paa den ene Side en Linje langs Nevafloden og paa den anden Side en Linje langs Obvodny-Kanalen og Fontanka for at spærre Oprørerne enhver Adgang til Byens Centrum . . .«[695]

Derefter gav Ordren udførlige Anvisninger paa, hvorledes Regimenterne skulde gaa frem i Tilfælde af en væbnet Aktion fra Arbejdernes Side.

Denne Ordre blev opsnappet af en Kommissær for det finske Reserveregiment og tilstillet den revolutionære Militærkomité.

Den 2. kom det som bekendt ikke til Opstand, og Kongressen selv traadte ikke sammen: i sidste Øjeblik besluttede de socialrevolutionær-mensjevikiske Forrædere, der stadig manøvrerede, at udskyde Kongressen endnu 5 Dage i Haab om i den Tid at forøge Antallet af deres Tilhængere paa Kongressen. En ikke ringe Rolle spillede endvidere Ønsket om i sidste Øjeblik at krydse Bolsjevikernes Planer. Ogsaa de smaaborgerlige Politikanter troede nemlig, at Opstanden var knyttet til Kongressen: ved at udskyde Kongressen haabede de at kunne forhale ogsaa Opstanden.

Men Kontrarevolutionen, der nu engang havde indledet Offensiven, fortsatte med Gennemførelsen af sin Plan.

Den 2. November blev 2. Peterhof Fændrikskole beordret ind til Beskyttelse af Vinterpaladset; den ankom og afløste 1. Oranienbaum Skole. Den 3. November ankom 1. Peterhof Fændrikskole til Hovedstaden og besatte Anitsjkofpaladset.

Den 5. November fik Staben for Petrograds Militærkreds Ordre til at overføre Stødbataljonen fra Tsarskoje Selo, Garde-Artilleriet fra Pavlofsk og en Række Troppeafdelinger fra Nordfronten til Petrograd. Den 6. November ankom et Kompagni af 1. Petrograd Kvindebataljon, der blev tildelt Vinterpaladsets Garnison. Den 7. November skulde 3. Peterhof Fændrikskole og Nordfrontens Fændrikskole ankomme til Petrograd med 100 Patroner pr. Mand.

Man ser, at den provisoriske Regering ikke havde Tillid til Hæren: Kærnen i de Tropper, der kommanderedes til Hovedstaden, var Militærskolerne — »Borgergarden«, som Lenin sagde. Klasseinstinktet skuffede ikke Regeringen: selv blandt disse udvalgte Tropper var der Afdelinger, f. Eks. Colt-Maskingeværbataljonen, Cyklistbataljonen og andre, der ikke blot vægrede sig ved at yde den provisoriske Regering væbnet Hjælp, men sluttede sig til de oprørske Petrogradarbejdere.

Endelig bevæbnede Regeringen de Befolkningslag, som den mente at kunne stole paa.

Den 31. Oktober gav Stabschefen for Petrograds Militærdistrikt Ordre til at udlevere »Kommandøren for Studenter-Motorcyklistafdelingen, Drankin, 20 Revolvere og 400 Patroner«[696] Den 2. November kom der Ordre til at udlevere Bankfunktionærernes Komité 100 Revolvere og Geværer samt 3000 Patroner. Den 6. November gives der Anvisning paa at udlevere Vaaben til den af V. Orlovitsj organiserede »Afdeling af saarede Soldater og Krigsinvalider, der er flygtet fra Fangenskab.«[697] Den 6. November bliver en anden saadan Afdeling formeret og bevæbnet under Kommando af Fændrik Frolof. Den 6. November udleveres der et Maskingevær til Matros Tsjaikin, Formanden for Petrograds Omraadekomité til Organisering af Frivillighæren.

Beskyttelsen af Vinterpaladset, den provisoriske Regerings Sæde, var Genstand for størst Opmærksomhed. I Tidsrummet fra 23. Oktober til 5. November blev der udvalgt Tropper til en blandet Afdeling, der udgjorde Paladsets Garnison. Udvalget blev

foretaget med stor Omhu. Kærnen i Afdelingen var Militærskolerne med deres udsøgte Mandskab. I de Tilfælde, hvor man medtog Soldater, skete dette altid med det Forbehold, at der kun maatte sendes »paalidelige Folk«. Saaledes fik f. Eks. Kommandøren for Maskingeværbataljonen den 30. Oktober Ordre til at sende »paalidelige« Maskingeværskytter til Betjening af 2 i Paladset anbragte Colt-Maskingeværer og 2 Maxim-Maskingeværer. De øvrige Anvisninger havde en lignende Ordlyd.

Sammensætningen og Bevæbningen af de Kampstyrker, der var sat ind til Beskyttelse af Vinterpaladset, var den 3. November følgende[698]:

Troppeafdelingernes Navn	Officerer	Officers-elever	Soldater	Kanoner	Panser-vogne	Maskin-geværer
2. Peterhof Fændrikskole	10	300	6	—	—	—
2. Oranienbaum Fændrikskole	22	330	—	—	—	9
Mikhail Artilleriskole	2	66	—	6	—	—
Panservognsafdelingen	2	—	15	—	5	10
4. Kompagni af 1. Cyklist-bataljon	1	—	54	—	—	—
Ialt ...	37	696	75	6	5	19

I de næste Dage blev den blandede Afdeling forstærket med Stødtropsfolk fra Tsarskoje Selo, et Kompagni af 1. Petrograd Kvindebataljon, Officerseleverne fra Nordfrontens Fændrikskole, 300 Kosakker, Officerseleverne fra Ingeniørskolen og nogle andre Enheder; de talte ialt ca. 1600 Mand.

Fra 29. Oktober til 6. November besatte Officerselevafdelingerne efterhaanden Regeringsbygningerne og de taktisk vigtigste Punkter i Byen.

Den 29. Oktober blev der »indtil videre« opstillet Cyklist-Observationsposter i Millionnajagade, paa Politibroen og ved Alexanderhaven, overfor Gorokhovajagade og Vosnesenski-Prospektet.

Den 30. Oktober blev Vagtposterne i Kresty-Fængslet, ved 2. Bybanegaard og andre Steder forstærket med Officerselever. Samme Dag blev Panserbiler bragt i Stilling foran Statstrykke-

riet, Statsbanken, Hovedpostkontoret, Jernbane-Hovedtelegrafkontoret og Nikolaj-Banegaarden. Alle Panservogne havde Ordre til hver at holde 12 Maskingeværbælter med Patroner rede.

Den 2. November ankom Ismailofski-Reserveregimentets Uddannelsesafdeling til Nikolaj-Banegaarden. Den 6. November besatte Vagtposter bestaaende af Officerselever Byens Telegrafstation, Telefonhuset, samtlige Banegaarde, Jernbanernes Hovedforvaltning (Fontanka 117) og Regeringsbygningerne. Samme Dag blev der opstillet Vagtposter af Officerselever paa de store Gadekryds i Byen; de begyndte at standse Automobiler, der ikke havde forskriftsmæssig Legitimation, og sende dem til Vinterpaladset.

Den 6. November besatte Afdelinger af Officerselever Nevabroen.

Den 6. November ventede man ligeledes Fronttropper til Hovedstaden.

> »Paa min Befaling,« skrev Kerenski senere, »skulde der i stor Hast sendes Tropper fra Fronten til Petersborg, og de første Afdelinger fra Nordfronten skulde ankomme til Hovedstaden den 6. November.«[699]

Det sidste, afgørende Slag var planlagt til den samme Dag, den 6. November, d. v. s. *Dagen før Sovjetkongressens Aabning. Smolny skulde angribes og besættes.*

> »Straks efter at Regeringens Møde var forbi,« fortæller Kerenski om Mødet i Vinterpaladset den 5. November Kl. 23, »kom Militærkredsens Øverstbefalende til mig sammen med sin Stabschef. De foreslog mig at organisere et Stormangreb paa Smolny-Instituttet, Bolsjevikernes Hovedkvarter, med alle de Troppestyrker, der var forblevet tro mod den provisoriske Regering, deriblandt Kosakkerne. Denne Plan vandt øjeblikkelig mit Bifald, og jeg holdt paa, at den ufortøvet skulde virkeliggøres.«[700]

TRYKFEJL

S. 42, Linje 18 f. o. staar: 17. August — læs: 30. August.
S. 42, Linje 15 f. n. staar: 22. August — læs: 4. September.
S. 47, Linje 2 f. n. staar: 15. Juli — læs: 28. Juli.
S. 60, Linje 1 f. n. staar: Regeringens — læs: Regeringernes.
S. 70, Linje 3 f. n. staar: 17. og 18. Maj — læs: 30. og 31. Maj.
S. 80, Linje 13 f. o. staar: 10. December — læs: 23. December.
S. 82, Linje 3 f. n. staar: I Midten af — læs: i Slutningen af.
S. 85, Linje 4 f. o. staar: 3. November — læs: 16. November.
S. 93, Linje 16 f. n. staar: »De russiske Folks Forbund« — læs: »Det russiske Folks Forbund«.
S. 145, Linje 8 f. n. staar: 9. Marts — læs: 22. Marts.
S. 209, Linje 11 f. o. staar: i Begyndelsen af — læs: i Midten af.
S. 282, Linje 8 f. n. staar: til Fronten — læs: fra Fronten.
S. 291, Linje 11 f. n. staar: 6. Maj — læs: 19. Maj.
S. 401, Linje 16—17 f. o. staar: 25. September — læs: 8. Oktober.
S. 411, Linje 18 f. n. staar: 2. November — læs: 2. Oktober.

DATOERNE FOR DE VIGTIGSTE BEGIVENHEDER

Januar—November 1917

(Efter ny Tidsregning)

18. Januar. I Kvarteret »Viborgskaja Storona« (Viborgsiden) i Petrograd finder talrige Arbejdermøder Sted, hvor Bolsjevikerne opfordrer Arbejderne til at strejke en Dag til Minde om den 22. Januar 1905.

19. Januar. Offentliggørelse af Nikolaj II.s Ukas om Udsættelsen af Statsdumaens og Rigsraadets Møder til den 27. Februar.

20. Januar. Opraab fra Bolsjevikernes Petrograd- og Moskvakomitéer om Strejke og Antikrigsdemonstration den 22. Januar.

22. Januar. Lenin holder Foredrag i en Ungdomsforsamling i Zürich om Revolutionen i 1905. — Storslaaede Demonstrationer, Møder og Strejker under Bolsjevikernes Ledelse i Petrograd, Moskva, Nisjni-Novgorod og andre Byer.

31. Januar. Tyskland erklærer den uindskrænkede Ubaadskrig. — Politisk Strejke i Bakus Oliefelter.

9. Februar. Den tsaristiske Regering lader elleve Medlemmer af den centrale Krigskomités Arbejdergruppe arrestere (Mensjevikerne Gvosdef, Broido o. a.).

14. Februar. Der undertegnes en hemmelig Overenstkomst mellem Rusland og Frankrig om Krigsmaalene.

19. Februar. Paa Befaling af den tsaristiske Regering udskilles Petrograds Militærdistrikt af Nordfronten og gøres til en særlig Enhed under Generalløjtnant Khabalofs Kommando. — Opraab fra Bolsjevikernes Centralkomité om en Demonstration den 23. Februar, Aarsdagen for Domsforhandlingen mod den 4. Statsdumas bolsjevikiske Fraktion.

23. Februar. Bolsjevikernes Centralkomité beslutter at afholde en Demonstration under bolsjevikiske Paroler den 27. Februar — Dagen for Statsdumaens Aabning.

27. Februar. Statsdumaen aabnes. Politisk Strejke i Petrograd paa Opfordring af Bolsjevikernes Centralkomité, Strejken omfatter ca. 60 Bedrifter.

Demonstrationer i Byen under bolsjevikiske Paroler: »Ned med Selvherskerdømmet!«, »Ned med Krigen!«.

3. Marts. Strejken i Putilofværkerne i Petrograd begynder.

7. Marts. Putilofværkernes Ledelse erklærer Lockout. 20.000 Arbejdere fra Putilof-Værkerne demonstrerer. — Nikolaj II begiver sig fra Tsarskoje Selo til Hovedkvarteret.

8. Marts. International Kvindedag. Idet de følger Opraabet fra Bolsjevikernes Petrogradkomité, strejker ca. 90.000 Arbejdere. Storslaaede Demonstrationer af Arbejdere. Sammenstød med Politiet. Om Aftenen beslutter den bolsjevikiske Komité i Viborgkvarteret, at Strejken skal fortsættes og forvandles til Generalstrejke.

9. Marts. I Petrograd strejker ca. 200.000 Arbejdere. Demonstrationerne med Parolerne: »Brød!«, »Ned med Tsaren!« vokser. Enkelte Tilfælde af Lydighedsnægtelse blandt Tropperne. — Bureauet for Bolsjevikernes Partis Centralkomité beslutter at trække Soldaterne ind i den aktive Kamp.

10. Marts. Generalstrejke i Petrograd. — Fem Medlemmer af Bolsjevikernes Petrogradkomité arresteres. Viborgkomitéen overtager Ledelsen af Kampen.

11. Marts. Tsarens Ukas om Opløsning af Statsdumaen. — Manifest fra Bolsjevikernes Petrogradkomité opfordrer til Dannelse af en provisorisk revolutionær Regering. — Bolsjevikerne opfordrer i Bedrifterne og i Kvartererne til Dannelse af Sovjetter.

12. Marts. Selvherskerdømmet styrtes. Soldaterne gaar massevis over til Oprørerne. I Petrograd dannes Arbejderrepræsentanternes Sovjet. Dannelse af Statsdumaens provisoriske Eksekutivkomité.

13. Marts. Tsaren rejser fra Hovedkvarteret til Tsarskoje Selo. — Tsarens Ministre arresteres. — Politisk Generalstrejke i Moskva. — Moskvabureauet for Bolsjevikernes Centralkomité udsteder en Proklamation, der opfordrer til Understøttelse af Revolutionen. — Moskvasovjetten af Arbejder- og Soldaterrepræsentanter dannes.

14. Marts. Første Fællesmøde i Petrogradsovjetten af Arbejder- og Soldaterrepræsentanter. — Udstedelse af Petrogradsovjettens Befaling Nr. 1. — Garnisonerne i Tver og Nisjni-Novgorod gaar over paa Arbejdernes Side. — Fællesmøde af Statsdumaens provisoriske Komité med Repræsentanter for Petrogradsovjetten angaaende Spørgsmaalet om Statsmagtens Organisering.

15. Marts. Den provisoriske Regering dannes under Forsæde af Fyrst Lvof. — Den provisoriske Regering sender A. I. Gutsjkof og V. V. Sjulgin til Tsaren i Pskof, for at udvirke Nikolaj II.s Abdikation til Fordel for hans Søn Aleksej. — Nikolaj II udnævner Storfyrst Nikolaj Nikolajevitsj til Øverstkommanderende. — Nikolaj II abdicerer til Fordel for Storfyrst Mikhael.

16. Marts. Mikhael Romanof abdicerer.

17. Marts. Lenin skrev sit »Udkast til Teser« — en Vurdering af den rus-

siske Revolutions Udviklingsperspektiver og Fastlæggelse af det bolsjevikiske Partis Opgaver. Bolsjevikernes Centralkomité beslutter, at Avisen »Pravda« igen skal udkomme. — Matroserne paa den baltiske Flaade og Soldaterne i Kronstadt, Sveaborg og Helsingfors slutter sig til Revolutionen. Admiralerne Vieren og Nepenin bliver dræbt.

18. Marts. Det første Nummer af den bolsjevikiske Avis »Pravda« udkommer.

20. Marts. Lenin skriver det første »Brev fra det Fjerne«. — Den provisoriske Regering beslutter at arrestere Nikolaj Romanof. — I Moskva udkommer det første Nummer af den bolsjevikiske Avis »Social-Demokrat«. — De hviderussiske nationalistiske Organisationers 1. Kongres aabnes.

21. Marts. Nikolaj II arresteres.

22. Marts. U. S. A. anerkender den provisoriske Regering. — Der offentliggøres en Beslutning fra den provisoriske Regering om at drage Bønderne i Kasanguvernementet til Ansvar overfor Straffeloven paa Grund af Aktioner mod Godsejerne.

23. Marts. Ved Bolsjevikernes Petrogradkomité dannes en Kommission til Skabelse af bolsjevikiske Militærorganisationer.

24. Marts. Frankrig, England og Italien anerkender den provisoriske Regering.

25. Marts. Stalin vender fra Forvisningen tilbage til Petrograd. — Den provisoriske Regering beslutter at afskaffe Dødsstraffen.

27. Marts. »Pravda« offentliggør i Nr. 8 en Artikel af Stalin »Om Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjetter«. — Lenin holder i Zürich i en Forsamling af svejtsiske Arbejdere et Foredrag »Om RSDAP.s Opgaver i den russiske Revolution«. — Petrogradsovjetten af Arbejder- og Soldaterrepræsentanter udsteder et Manifest »Til hele Verdens Folk«.

28. Marts. Bolsjevikernes Centralkomité offentliggør en Protest mod den mod »Pravda« rettede Løgnekampagne i de borgerlige Aviser. — I »Pravda« Nr. 9 offentliggøres en Meddelelse om Stalins Indtræden i Redaktionen af »Pravda«. — Strejke i Moskva med Krav om Ottetimersdagen.

29. Marts. I »Pravda« Nr. 10 offentliggøres en Artikel af Stalin »Om Krigen«. — Miljukof afsender et Telegram til de russiske diplomatiske Repræsentanter i Udlandet om, at den russiske Revolution stiller sig den Opgave at fortsætte Krigen til »den sejrrige Ende«. — Den bolsjevikiske Fraktion i Moskvasovjetten foreslaar paa egen Haand at indføre Ottetimersdagen. — I Finland dannes der en Koalitionsregering af de borgerlige Partier og Socialisterne.

30. Marts. Den provisoriske Regering offentliggør en Deklaration til Bønderne, som opfordrer til ikke egenmægtigt at tage Godsejerjorden i Besiddelse.

31. Marts. »Pravda« offentliggør en Artikel af Stalin: »Om Forudsætningerne for den russiske Revolutions Sejr.«

1. April. Den 4. Statsdumas bolsjevikiske Deputerede vender fra den sibiriske Forvisning tilbage til Petrograd. — Den første alrussiske Handels- og Industrikongres aabnes i Moskva.

3. April. De russiske Tropper lider Nederlag paa Vestfronten ved Stokhodfloden. — Bøndernes konstituerende Guvernementsforsamling i Moskva erklærer sig for den øjeblikkelige Indstilling af Salg og Køb af Jord.

5. April. Den første alrussiske Kosakkongres afholdes i Petrograd. — Begyndende Agrarurolighedер i Guvernementerne Simbirsk, Bessarabien o. a.

6. April. U. S. A. erklærer Tyskland Krig.

8. April. Bureauet for Bolsjevikernes Partis Centralkomité offentliggør en Resolution om den provisoriske Regering, om Krig og Fred.

9. April. Den provisoriske Regering udsteder en Erklæring om sin Beredvillighed til sammen med de Allierede at føre Krigen igennem til »den sejrrige Ende«.

11. April. Den finske Landdag aabnes i Helsingfors. — Den alrussiske Konference af Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjetter aabnes i Petrograd.

13. April. De franske Socialister Moutet, Cachin, Lafond og Medlemmerne af det engelske Labour Party O'Grady og Torn ankommer til Petrograd.

15. April. General Alexejef udnævnes til Øverstkommanderende.

16. April. Lenin ankommer fra Emigrationen til Petrograd. For første Gang taler han i Rusland paa Pladsen foran den finske Banegaard. — Paa Vestfronten begynder den franske General Nivelles Offensiv ved Aisne. Offensiven ender med et Nederlag for den franske Hær og koster uhyre Ofre. — Den alrussiske Konference af Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjetter slutter. — 300.000 Ammunitionsarbejdere strejker i Berlin og Leipzig.

16.—17. April. Bolsjevikernes første Bykonference i Moskva. Der vedtages en Resolution om Organiseringen af den »væbnede Folkemilits«.

17. April. Lenins Referat »Om Proletariatets Opgaver i den nuværende Revolution« (»April-Teser«) i en Forsamling af de bolsjevikiske Deltagere i den alrussiske Konference af Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjetter.

18. April. Metalindustriens Arbejdere i Helsingfors strejker.

19. April. Centralradaen organiseres paa den alukrainske Nationalkongres i Kief.

20. April. Lenins »April-Teser« offentliggøres i »Pravda«. — Frontkongressen af Militær- og Arbejderrepræsentanter fra Hæren og Etappeomraadet paa Vestfronten aabnes. — Den første Guvernementskongres af Bonderepræsentanter i Minsk aabnes under Forsæde af M. V. Frunse.

21. April. Den franske Arbejdsminister Albert Thomas ankommer til Rusland. — Ministerpræsidenten for den provisoriske Regering, Fyrst Lvof, ud-

steder Forordningen om Undertrykkelse af Bondeuroligheder med Vaabenmagt.

23. April. Lenin taler paa et Soldatermøde i Ismailofskiregimentet.

24. April. Den provisoriske Regering offentliggør en Lov »Om Beskyttelse af Udsæden«, der garanterer Godsejerne Beskyttelse af deres Jord og Høst.

27. April. »Pravda« offentliggør i Nr. 32 en Artikel af Stalin »Jorden for Bønderne«. — Bolsjevikerne afholder Bykonference i Petrograd. Lenin beretter om den aktuelle Situation. — Forsamlingen af Bolsjevikernes Distriktskomitéer i Petrograd vedtager en Beslutning om den øjeblikkelige Organisering af en rød Garde. — I Bolsjevikernes Moskvakomités Møde bliver det besluttet at organisere en rød Garde.

28. April. Det første Nummer af Avisen »Soldatskaja Pravda« udkommer. — Bolsjevikernes 2. Bykonference i Moskva. — Paa Petrogradkonferencen bliver den af Lenin foreslaaede Resolution om den provisoriske Regerings Stilling vedtaget.

29. April. Demonstrationer af Soldater og Matroser i Petrograd mod den Hets, der var rettet mod Lenin og Bolsjevikerne.

30. April. I Viborg aabnes Kongressen af Arbejder-, Soldater- og Matrosrepræsentanter for det finske Omraade. — Bolsjevikernes første Distriktskonference i Moskva.

1. Maj. Miljukofs Aprilnote til de Allierede om den provisoriske Regerings Beredvillighed til at føre Krigen igennem til »den sejrrige Ende«.

2. Maj. Den første Omraadekonference af Bolsjeviker fra den centrale Industrirayon aabnes i Moskva.

3. Maj. Møder og Demonstrationer mod Miljukofs Note. Man fordrer Miljukofs Tilbagetræden.

4. Maj. Den provisoriske Regering offentliggør Bestemmelserne om Jordkomitéerne.

5. Maj. Det første »private Møde« af Statsdumaens Medlemmer.

6. Maj. Den provisoriske Regering offentliggør Bestemmelserne om Dannelse af Arbejderkomitéer i Industribedrifterne. — Deltagerne i Bolsjevikernes alrussiske Konference holder orienterende Møde. — Forhandlingerne om Indkaldelse til den internationale Socialistkonference i Stockholm begynder.

7. Maj. Den alrussiske Aprilkonference aabnes i Petrograd. Lenin aflægger Beretning om den aktuelle Situation. Stalin tager Ordet i Diskussionen.

8. Maj. Paa Aprilkonferencens Møde bliver der paa Forslag af Lenin vedtaget en Resolution, hvori det besluttes ikke at deltage i Stockholmkonferencen.

10. Maj. Aprilkonferencen. Lenin indleder om Krigen. Resolutionen om Krigen og Bolsjevikernes Stilling til den provisoriske Regering vedtages. — Den 3. overordentlige Kongres af Børshandelens og Landbrugets Repræsen-

tanter finder Sted i Petrograd. — Fyrst Lvof skriver et Brev til Tsjkheïdse om Optagelse af Repræsentanter for Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjet i Regeringen.

11. Maj. Aprilkonferencen. Lenin indleder om Agrarspørgsmaalet. — Delegerede fra 82 Bedrifter i Petrograd og 26 bolsjevikiske Partiorganisationer træder sammen til Drøftelse af Spørgsmaalet om Arbejderkampgrupper. — Viborgsovjetten af Arbejder- og Soldaterrepræsentanter beslutter at omdanne Militsen til en »Arbejdergarde«.

12. Maj. Aprilkonferencen. Stalin indleder om det nationale Spørgsmaal. Lenins Slutord ved Konferencens Afslutning. — I »Pravda« offentliggøres Udkastet til »Arbejdergardens« Statut.

13. Maj. Krigsminister Gutsjkof træder tilbage.

14. Maj. Eksekutivkomitéen for Petrogradsovjetten af Arbejder- og Soldaterrepræsentanter beslutter at sende fire Repræsentanter ind i Regeringen. — Den første Sovjetkongres i det fjerne Østen aabnes. — Den alrussiske Muhammedanerkongres aabnes i Moskva.

15. Maj. Repræsentanter for Kompromispartierne i Petrogradsovjettens Eksekutivkomité forhandler med den provisoriske Regering om Dannelse af en Koalitionsregering.

16. Maj. Udenrigsminister Miljukof træder tilbage. — Udenrigsminister Teresjtsjenko sender en Note til de Allierede om Krigsmaalene. — Den alrussiske Kongres af Bonderepræsentanter aabnes i Petrograd.

18. Maj. Den provisoriske Koalitionsregering dannes. — Den provisoriske Regering udsteder en Erklæring til de Allierede om, at de ikke vil slutte nogen Særfred. — Den første ukrainske Militærkongres aabnes i Kief.

20. Maj. Lenin udsender sit aabne Brev til den alrussiske Kongres af Bonderepræsentanter. — Mensjevikerne afholder alrussisk Konference. Der bliver vedtaget en Resolution om fuldstændig og ubetinget Støtte til den provisoriske Regering. — De forenede Socialdemokrater (Mesjrajontsi'erne) holder Bykonference. Der vedtages en Resolution mod Koalitionsregeringen. — Den alrussiske Officerskongres aabnes i Petrograd.

22. Maj. Kadetternes 8. Partikongres aabnes i Petrograd.

24. Maj. England svarer paa Teresjtsjenkos Note af 16. Maj.

25. Maj. USA svarer paa Teresjtsjenkos Note af 16. Maj.

26. Maj. Frankrig svarer paa Teresjtsjenkos Note af 16. Maj.

28. Maj. Paa Nordfronten udkommer det første Nummer af den bolsjevikiske Avis »Opoknaja Pravda«.

29. Maj. Kongressen af Kommissærer paa Sydvestfronten træffer en Beslutning, hvori det erklæres for nødvendigt at forstærke Fronten med Frivilligformationer. — USA laaner den provisoriske Regering 100 Mill. Dollars.

31. Maj. General Denikin foreslaar at danne Stødtropper.

2. Juni. Grundejernes alrussiske Forbund holder Stiftelsesmøde i Moskva.

3. Juni. Det engelske Labour Partys og de engelske Fagforeningers Kon-

ference i Leeds vedtager Resolutioner om Dannelse af Arbejder- og Bonderaad og om Fred uden Anneksioner og Erstatninger.

4. Juni. Lenin indleder om Agrarspørgsmaalet paa den første alrussiske Kongres af Bonderepræsentanter. — General Brusilof udnævnes til Øverstkommanderende i Stedet for Alexejef.

7. Juni. De Socialrevolutionæres Partis 3. alrussiske Kongres aabnes i Moskva.

10. Juni. Den alukrainske Bondekongres aabnes i Kief.

13. Juni. Bolsjevikernes Centralkomité vedtager en Resolution om Overgivelse af »hele Magten til Sovjetterne«. — Petrogradbedriftskomitéernes Konference vedtager Lenins Resolution om Forholdsregler til Bekæmpelse af det økonomiske Forfald.

16. Juni. Den første alrussiske Kongres af Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjetter aabnes.

17. Juni. Paa den alrussiske Kongres af Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjetter taler Lenin om Stillingen til den provisoriske Regering.

19. Juni. Den 2. alrussiske Militærkongres aabnes i Kief. — Delegeretforsamlingen fra Besætningerne paa Sortehavsflaaden kræver, at Kommandanten for Sortehavsflaaden, Admiral Koltsjak, skal træde tilbage.

20. Juni. Den alrussiske Kosakkongres aabnes i Petrograd.

22. Juni. Lenin taler paa den første alrussiske Sovjetkongres om Krigen. — Den første alrussiske Sovjetkongres forbyder den af Bolsjevikerne til den 23. Juni fastsatte fredelige Demonstration.

26. Juni. Avisen »Soldatskaja Pravda« offentliggør en Artikel af Stalin: »Revolutionens Krise«.

28. Juni. To af de mest revolutionære Reserveregimenter bliver sendt fra Kasan til Fronten. — Der organiseres et Generalsekretariat for den ukrainske Centralradas Eksekutivorgan.

29. Juni. Kerenski udsteder Ordre til Hær og Flaade om Offensiven. — Den alrussiske Konference af Bolsjevikernes militære Front- og Etappeorganisationer aabnes i Petrograd.

1. Juli. Den russiske Hær begynder ved Fronten Offensiven. Massedemonstrationer i Petrograd, Moskva og andre Byer under bolsjevikiske Paroler: »Ned med de kapitalistiske Ministre«, »Al Magt til Sovjetterne«.

2. Juli. Kaledin vælges til Donkosakkernes Ataman. — Bourgeoisiet demonstrerer i Petrograd i Forbindelse med den russiske Hærs Offensiv.

4. Juli. Ved den provisoriske Regering dannes det økonomiske Raad og den øverste økonomiske Komité.

5. Juli. Fællesmødet af Bolsjevikernes Centralkomité, Petrogradkomitéen og Militærorganisationerne udtaler sig mod den øjeblikkelige væbnede Aktion.

9. Juli. Den provisoriske Regering beslutter at organisere Forbruget af

Kornproduktionen. — Arbejdsminister Skobjelef opfordrer i et Opraab Arbejderne til ikke at gribe til »egenmægtige Handlinger«.

14. Juli. Bolsjevikernes 2. Bykonference i Petrograd aabnes. — En Delegation fra den provisoriske Regering bestaaende af Kerenski, Tsereteli, Teresjtsjenko undertegner i Kief en Overenskomst med den ukrainske Centralrada.

15. Juli. Kadetministrene træder ud af den provisoriske Regering.

16. Juli. Paa et Fællesmøde af 1. Maskingeværregiments Kompagni- og Regimentskomitéer bliver Spørgsmaalet om den væbnede Opstand stillet til Drøftelse. — Stalin taler paa Sovjetternes Centraleksekutivkomités Møde og erklærer i Bolsjevikernes Centralkomités Navn og i Petrogradkonferencens Navn, at Bolsjevikernes Parti udtaler sig imod en øjeblikkelig væbnet Aktion. — I Petrograd finder der Strejker og storslaaede Demonstrationer Sted af Arbejdere og Soldater under bolsjevikiske Paroler. — Henimod Kl. 10 om Aftenen vedtager en Forsamling af Delegerede fra Bykonferencen, Medlemmer af Bolsjevikernes Centralkomité og Repræsentanter fra Troppeafdelinger og Bedrifter en Resolution om at deltage i den fredelige Demonstration den 17. Juli under Parolen »Al Magt til Sovjetterne«.

17. Juli. Magtfulde Arbejderdemonstrationer i Petrograd under bolsjevikiske Paroler. I Demonstrationen deltager Troppeafdelinger og Matroser, der er ankommet fra Kronstadt. — Den engelske Gesandt i Petrograd, Buchanan, kræver Genindførelse af Loven om Dødsstraf og den skarpeste Indgriben overfor Deltagerne i Julidemonstrationen. — I Moskva demonstrerer Arbejdere og enkelte Dele af Garnisonen. — I Petrograd beskydes Demonstrationen og splittes.

18. Juli. Den provisoriske Regering forbyder de bolsjevikiske Aviser »Pravda«, »Opoknaja Pravda« og »Soldatskaja Pravda«. Officerseleverne ødelægger »Pravda«s Trykkeri og Redaktion. — Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjet i Ivanovo-Vosnessensk vedtager en Beslutning, hvori al Magten fordres overgivet til Sovjetterne.

19. Juli. Den provisoriske Regering giver Befaling til at arrestere Lenin. — Lenin gaar i Illegalitet. — »Listok Pravdy« udkommer. — I Ivanovo-Vosnessensk finder der en uhyre Demonstration Sted af Arbejdere og Soldater fra den stedlige Garnison. — Metalarbejderne i Moskva strejker. — Tysk Modoffensiv paa den russiske Front — den russiske Front gennembrydes ved Tarnopol.

20. Juli. Den provisoriske Regering beslutter at opløse de Troppeafdelinger, der har deltaget i Begivenhederne 16.—17. Juli. — Den provisoriske Regering giver Ordre til at opløse Centraleksekutivkomitéen for Matroserne paa den baltiske Flaade. — Ministerpræsident Fyrst Lvof træder tilbage.

21. Juli. Den provisoriske Regering godkender Kerenski som Ministerpræsident.

22. Juli. Bolsjevikernes Moskva-Distriktskonference aabnes.

24. Juli. Tyskerne besætter Tarnopol.

25. Juli. Den provisoriske Regering genindfører Dødsstraffen ved Fronten. — Den provisoriske Regering beslutter at indskrænke Handelen med Jorden.

27. Juli. Den alrussiske Grundejerkongres aabnes.

28. Juli. I Moskva aabnes den første Kongres af Jernbanefunktionærer.

29. Juli. Bolsjevikernes Petrogradorganisation afholder ekstraordinær Bykonference.

31. Juli. Den finske Landdag erklærer sig for Bærer af den øverste Statsmagt. Den provisoriske Regering beslutter at opløse Landdagen. — General Kornilof bliver udnævnt til Øverstkommanderende i Stedet for Brusilof.

3. August. Bolsjevikernes 2. Moskva Omraadekonference aabnes. — Den provisoriske Regering begynder en fælles Raadslagning med de borgerlige og smaaborgerlige Partiers Centralkomitéer. Man indrømmer Kerenski Ret til at sammensætte Kabinettet efter eget Tykke.

5. August. Det første Nummer af den bolsjevikiske Avis »Rabotsjij i Soldat« udkommer. — Kadetpartiets 9. Kongres aabnes.

6. August. I Avisen »Rabotsjij i Soldat« offentliggøres et af Stalin forfattet Opraab fra Bolsjevikernes Petrograd-Bykonference: »Til alle Arbejdende, Arbejdere og Soldater i Petrograd!« — Den 2. provisoriske Koalitionsregering dannes under Ledelse af Kerenski.

8. August. Bolsjevikernes 6. Partikongres aabnes. — Det økonomiske Raad holder Møde. Man indrømmer Driftsherrerne Ret til Lockout.

9. August. Bolsjevikernes 6. Partikongres, politisk Beretning fra Centralkomitéen — Stalin aflægger Beretning. — Paa Kornilofs Befaling organiseres der et polsk Korps af Frivillige under Ledelse af General Dovbor-Musnitski.

10. August. Den provisoriske Regering giver ved en Beslutning Krigsministeren og Indenrigsministeren Ret til at forbyde Møder og Kongresser.

12. August. Bolsjevikernes 6. Partikongres. Stalin indleder om den politiske Situation.

13. August. Bolsjevikernes 6. Partikongres. Stalin har til Slut Ordet angaaende den politiske Situation. — I Moskva aabnes Bondeforbundets alrussiske Kongres. — I Spanien begynder Generalstrejken.

14. August. Nikolaj Romanof med Familie forvises til Tobolsk. — Generalstrejke i Helsingfors.

15. August. Bolsjevikernes 6. Partikongres. Partistatutten vedtages.

16. August. Kornilof overrækker Kerenski sit Program. — Den 2. alrussiske Handels- og Industrikongres aabnes i Moskva.

18. August. De hviderussiske nationalistiske Organisationers Rada holder sit første Møde. — Sovjetternes Centraleksekutivkomité beslutter at udskyde Valgene til den konstituerende Forsamling.

20. August. Generalstrejke blandt Arbejderne i Gummiindustrien i Moskva. — Bedriftskomitéernes 2. Petrograd-Konference aabnes.

22. August. Bolsjevikernes Moskva-Distriktskomité beslutter at organisere Masseprotester paa Dagen for Rigskonferencens Aabning i Moskva.

23. August. Den bolsjevikiske Avis »Rabotsjij i Soldat« forbydes.

24. August. Moskvaarbejderne protesterer i Massevis mod Indkaldelsen af Rigskonferencen. — Den provisoriske Regering antager Kornilofs Program af 16. August.

25. August. Rigskonferencen aabnes i Moskva. — Generalstrejke i Moskva paa Dagen for Rigskonferencens Aabning. — Der strejkes en Dag i Kief, Kostroma og mange andre Byer som Protest mod Rigskonferencen i Moskva. — Kornilof giver Befaling til Dannelse af særlige Reserveregimenter paa hver Front af dem, der er udmærket med Georgskorset.

26. August. Det første Nummer af den bolsjevikiske Avis »Proletarij« udkommer. — Manifestet fra Bolsjevikernes 6. Partikongres offentliggøres. — General Kornilof ankommer til Rigskonferencen i Moskva.

29. August. Avisen »Proletarij« offentliggør i Nr. 3 et Brev fra Lenin med en skarp Kritik af Kamenjefs opportunistiske Optræden i Sovjetternes alrussiske Centraleksekutivkomité den 19. August i Spørgsmaalet om Stockholmkonferencen.

30. August. Avisen »Proletarij« offentliggør i Nr. 4 en Artikel af Stalin »Resultaterne af Konferencen«.

31. August. Avisen »Proletarij« offentliggør i Nr. 5 Stalins Artikler »Om Aarsagerne til Nederlaget ved Fronten« og »Sandheden om Nederlaget ved Fronten«. — Petrogradsovjetten af Arbejder- og Soldaterrepræsentanter vedtager en Resolution mod Dødsstraffen. — I Hovedkvarteret holdes der Raadsslagning angaaende Proklameringen af Militærdiktaturet.

1. September. Tyskerne bryder igennem paa Rigafronten. — I Petrograd aabnes RSDAP.s Samlingskongres (Mensjeviker, de Forsoningsvenlige og de »udenfor Fraktionerne staaende«).

2. September. Hovedkvarteret giver Ordre til Tilbagetog fra Rigaomraadet.

3. September. Kornilof udleverer Riga til de tyske Tropper.

5. September. Den 3. Zimmerwaldkonference aabnes i Stockholm. — Generalstrejke i Italien under Parolen »Brød og Fred!« — Blodige Sammenstød mellem italienske Arbejdere og Tropperne.

6. September. Savinkof forhandler med Kornilof om at afsende et Kavallerikorps til Petrograd. — Den bolsjevikiske Avis »Proletarij« forbydes.

7. September. Det første Nummer af den bolsjevikiske Avis »Rabotsjij« udkommer. — Korniloftropperne begynder deres Fremmarch mod Petrograd.

8. September. Bolsjevikenes Centralkomité opfordrer i et Opraab til Organisering af Arbejderkampgrupper i Petrograd, Moskva og andre Byer.

10. September. Kadetministrene træder tilbage.

12. September. Lenins Brev til Bolsjevikernes Centralkomité om Partiets Taktik i Sammenhæng med Kornilofopstanden. — General Kornilof arre-

steres. Kornilofkuppet likvideres. — Savinkof træder tilbage. — Kerenski udnævnes til Øverstkommanderende.

13. September. Petrogradsovjetten vedtager en bolsjevikisk Resolution. — Fagforeningsorganisationerne i Minsk beslutter at organisere en rød Garde. — I Vjatka, Lugansk og andre Byer organiseres der »Komitéer til Beskyttelse af Revolutionen«. — General Krymof begaar Selvmord.

14. September. Der dannes et Direktorium bestaaende af Kerenski, Nikitin, Teresjtsjenko, Verkhofski og Verderofski. — Den provisoriske Regering erklærer Rusland for en Republik. — Konferencen af Minskdistriktets og Minskfrontens Bolsjeviker aabnes. — Kerenski udsteder en Befaling til Hæren og Flaaden om at indstille den »egenmægtige« Formering af Afdelinger under Kampen mod kontrarevolutionære Aktioner. — Den røde Garde organiseres i Kronstadt.

16. September. Det første Nummer af den bolsjevikiske Avis »Rabotsjij Putj« udkommer. Stalins Artikel »Krisen og Direktoriet«.

17. September. Besætningen paa Minefartøjet »Gnjevni« kræver i en Resolution, at al Magten skal overgaa til Sovjetterne. — Kerenski befaler, at de til Kamp mod Kornilof oprettede Komitéer og Organisationer skal opløses.

18. September. I Krasnojarsk bliver Midtsibiriens Sovjetkongres aabnet og gennemført under bolsjevikiske Paroler. Moskvasovjetten af Arbejder- og Soldaterrepræsentanter opfordrer i et Opraab til Kamp for det revolutionære Proletariats og Bøndernes Erobring af Magten. Der træffes Beslutning om Organisering af den røde Garde. — Paltsjinski offentliggør en Anordning om Anmeldelse af alle Skydevaaben inden den 3. Oktober.

21. September. Arbejdersektionen i Petrogradsovjetten af Arbejder- og Soldaterrepræsentanter vælger et bolsjevikisk Præsidium.

23. September. General Dukhonin udnævnes til den Øverstkommanderendes Stabschef. — Den 3. Omraadekongres af Finlands Sovjetter aabnes. Kongressen foregaar under bolsjevikisk Ledelse. — Den 3. Petrogradkonference af Bedriftskomitéer afholdes.

23.—27. September. Lenin skriver Pjecen: »Den truende Katastrofe og hvordan den skal bekæmpes«.

25. September. Tasjkentsovjetten begynder den revolutionære Aktion mod den provisoriske Regering.

25.—27. September. Lenin skriver under Titlen »Bolsjevikerne maa tage Magten« et Brev til Bolsjevikernes Partis Centralkomité og til Partiets Petrograd- og Moskvakomitéer.

26. September. Bondeaktioner i Guvernementet Kisjinef.

26.—27. September. Lenin skriver under Titlen »Marxisme og Opstand« et Brev til Bolsjevikernes Partis Centralkomité.

27. September. Bondeaktioner i Guvernementet Tambof. Fra Moskva afsendes et Ekspeditionskorps til Undertrykkelse af Aktionen. — I alle Petro-

grads Rayoner afsluttes Dannelsen af særlige Stabsafdelinger for den røde Garde. — Den demokratiske Konference aabnes i Petrograd.

28. September. Uroligheder blandt Soldaterne i Garnisonen i Orel. — Kerenski telegraferer til Tasjkent og meddeler, at en Straffeekspedition er afsendt. — Bolsjevikernes første nordvestlige Omraadekonference aabnes i Minsk.

30. September. Lenin begiver sig fra Helsingfors til Viborg for at faa snævrere Forbindelse med Petrograd. — Avisen »Rabotsjij Putj« offentliggør i Nr. 13 Stalins Artikel »Al Magt til Sovjetterne«.

2. Oktober. Moskvasovjetten af Arbejderrepræsentanter vælger en bolsjevikisk Eksekutivkomité. — Bondeuroligheder i Omraadet Taganrog.

4. Oktober. Den demokratiske Konference træffer Beslutning om at oprette et Førparlament. — Petrogradsovjetten af Arbejder- og Soldaterrepræsentanter vedtager en Resolution mod den demokratiske Konference. — Odessasovjetten af Arbejder- og Soldaterrepræsentanter vedtager at organisere den røde Garde. — Centralkomitéen for Jernbanefunktionærernes alrussiske Forbund beslutter at erklære Generalstrejke fra den 6. Oktober Klokken 12 om Natten.

5. Oktober. Den demokratiske Konference slutter. — Jernbanefunktionærernes centrale Strejkekomité erklærer Strejke for hele Rusland. — Det franske socialistiske Partis Partikongres aabnes i Bordeaux.

7. Oktober. Bolsjevikernes Centralkomité holder Møde under Deltagelse af de bolsjevikiske Delegerede til den demokratiske Konference. — Avisen »Rabotsjij Putj« offentliggør i Nr. 19 en Artikel af Lenin »Om Forfalskningens Helte«, der handler om den demokratiske Konference. — Bolsjevikernes 3. Moskvadistriktskonference aabnes.

8. Oktober. Industriherrerne i Donetsbækkenet beslutter, som Svar paa Arbejdernes Fordringer, at erklære Lockout i alle Bedrifter. — Den tredje og sidste Koalitionsregering dannes.

9. Oktober. Opraab fra Bolsjevikernes Centralkomité i Forbindelse med Jernbanefunktionærernes Strejke: »Hjælp Jernbanefunktionærerne!«

10. Oktober. I Baku begynder Generalstrejken blandt Oljeindustriens Arbejdere.

August—September—Oktober. Lenin skriver Bogen: »Staten og Revolutionen«. Den udkommer i 1918.

14. Oktober. Lenin skriver Pjecen: »Vil Bolsjevikerne kunne beholde Statsmagten?«

16. Oktober. Den baltiske Flaades 2. Kongres kræver Kerenskis øjeblikkelige Fjernelse fra den provisoriske Regering. — I forskellige Byer i Landet finder der Strejker Sted, der blev fremkaldt ved Sammenstød mellem Arbejdere og Driftsherrer.

17. Oktober. Bondeopstande i Guvernementerne Kursk, Pensa og Rjasan.

18. Oktober. Kongressen af lettiske Skytter i den 12. Armé i Ven-

den beslutter enstemmigt, understøttet af et 5000-talligt Møde af Soldater og Arbejdere, at føre en beslutsom Kamp mod den kontrarevolutionære provisoriske Regering under Parolen: »Al Magt til Sovjetterne!«

19. Oktober. Den i Kronstadt afholdte Konference af Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjetter i Guvernementet Petrograd vedtager en Resolution, hvori der nægtes den provisoriske Regering Støtte, og det bliver besluttet at kæmpe for Sovjetternes Magt.

20. Oktober. Avisen »Rabotsjij Putj« offentliggør i Nr. 30 Lenins Artikel »Krisen er modnet«.

21. Oktober. Lenin skriver Artiklen »En Udenforstaaendes Raad«.

22. Oktober. Et tusindtalligt Møde af Arbejdere fra Obukhof-Værkerne kræver den borgerlige Regerings Fald og Oprettelse af Sovjetmagten.

23. Oktober. RSDAP.s (Bolsjevikernes) Centralkomité holder Møde under Lenins Deltagelse. Med alle Stemmer mod 2 (Kamenjef og Sinovjef) bliver Lenins Resolution vedtaget, der sætter den væbnede Opstand paa Dagsordenen. — Der vælges et Politbureau paa 7 Medlemmer.

24. Oktober. Nordomraadets Sovjetkongres aabnes i Petrograd.

25. Oktober. Petrogradsovjettens Eksekutivkomité træffer Beslutning om Organisering af en revolutionær Militærkomité. — I Moskva aabnes under Rodsjankos Forsæde »Samfundsstøtternes« 2. Konference.

26. Oktober. Bekendtgørelse om Dannelse af en Afdeling af Arbejdergarden ved Petrogradsovjetten.

27. Oktober. I Minsk bliver der til Præsidiet for Eksekutivkomitéen for Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjetter udelukkende valgt Bolsjeviker. — Ved Bekendtgørelse fra den provisoriske Regering bliver der erklæret Belejringstilstand i en Række Kredse i Guvernementet Tobolsk, hvor der var Bondeuroligheder.

28. Oktober. En Række Sovjetkongresser i forskellige Byer udtaler sig til Fordel for Magtens øjeblikkelige Overgang i Sovjetternes Hænder.

29. Oktober. RSDAP's (Bolsjevikernes) Centralkomité drøfter sammen med Repræsentanter for Partiorganisationerne Spørgsmaalet om den væbnede Opstand. Den af Lenin foreslaaede Resolution om Forberedelsen af den væbnede Opstand vedtages. Kamenjef og Sinovjef stemmer mod Lenins Forslag. — Til at lede Opstanden bliver der valgt et Particentrum med Stalin i Spidsen.

29.—30. Oktober. Lenin skriver et »Brev til Kammeraterne«, hvor han underkaster Sinovjefs og Kamenjefs Indvendinger mod Opstanden en tilintetgørende Kritik.

31. Oktober. Sinovjefs og Kamenjefs Forræderi. Kamenjef offentliggør i Avisen »Novaja Sjisn« Nr. 156 i sit eget og Sinovjefs Navn den Erklæring, at de under de foreliggende Omstændigheder »udtaler sig mod ethvert Forsøg paa at paatage sig Initiativet til den væbnede Opstand«. — Den provisoriske Regering, der paa denne Maade er blevet advaret af Forræderne

Sinovjef og Kamenjef, beslutter at træffe Forholdsregler mod Bolsjevikernes forventede Aktion. — Lenin skriver Brevet »Til Medlemmerne af Bolsjevikernes Parti«, hvori han afslører Sinovjefs og Kamenjefs Forræderi.

1. November. Kalugasovjetten bliver slaaet ned af den provisoriske Regerings Tropper. Den bolsjevikisk indstillede Kalugagarnison yder væbnet Modstand. — Lenin skriver sit »Brev til RSDAP's (Bolsjevikernes) Centralkomité«, hvori han fordrer Sinovjefs og Kamenjefs Eksklusion af Partiet.

2. November. Lenin skriver Artiklen »De Socialrevolutionæres Partis nye Bedrageri overfor Bønderne«.

4. November. I Petrograd finder der paa »Petrogradsovjettens Dag« storslaaede Møder Sted til Forberedelse af Opstanden. — Krydseren »Aurora« faar Ordre fra Sovjetten om at blive i Petrograd.

5. November. Den revolutionære Militærkomité udnævner sine Kommissærer for Troppeafdelingerne og for særlig vigtige Punkter i Petrograd og Omegn. — Den provisoriske Regering beslutter at forbyde Aviserne »Rabotsjij Putj« og »Soldat« og øjeblikkeligt at arrestere de Bolsjeviker, der har deltaget i Begivenhederne den 16.—17. Juli.

6. November. Alle Officersskoler bliver sat i Kampberedskab. — Den provisoriske Regering giver Befaling til at undersøge den revolutionære Militærkomités Virksomhed. Krydseren »Aurora« faar Anvisning paa at forlade Petrograd. — Militærdistriktets Stab udsteder en Befaling, ifølge hvilken de af den revolutionære Militærkomité for Troppeafdelingerne udnævnte Kommissærer skal fjernes og stilles for Retten. De vigtigste Punkter i Byen besættes af Officerseleverne. Der bliver givet Befaling til at hejse Broerne op og at spærre Petrogradsovjettens Telefoner. — Den revolutionære Krigskomité beslutter, at de af den provisoriske Regering forbudte Aviser »Rabotsjij Putj« og »Soldat« igen skal udkomme. — Paa Befaling af den revolutionære Militærkomité bliver alle Troppeafdelinger gjort kampklare. — I Løbet af hele Dagen bliver der udleveret Vaaben til Troppeafdelingerne og den røde Garde fra Peter-Paul Fæstningens Arsenal. — Krydseren »Aurora« faar af den revolutionære Militærkomité Ordre til at lade Broerne over Nevaen gaa ned. — Den revolutionære Militærkomité skrider til Angreb. — Om Aftenen ankommer Lenin til Smolny.

KILDEANGIVELSER

I Kildeangivelserne forekommer følgende Forkortelser: CAOR — Centralarkiv for Oktoberrevolutionen; CMHA — det centrale militærhistoriske Arkiv.

Alle Datoer for Aviser og Tidsskrifter er efter gammel Tidsregning, som er 13 Dage bagefter den nu anvendte vesteuropæiske Tidsregning.

De kursiverede Tal svarer til Notenumrene i Bogen.

*

1. *S. Lukirski,* Autoritative Betragtninger i den udenlandske Militærliteratur angaaende Indflydelsen af den russiske Hærs Operationer paa Begivenhedernes Gang under Verdenskrigen 1914—18. I: »Hvem bærer Skylden?«, Moskva, Aviaforlag 1926, S. 102.

2—3—4. *Maurice Paléologue,* La Russie des Tsars pendant la Grande Guerre. 22. Oplag, Paris, Librairie Plon 1926, S. 77, 103, 104.

5. *P. Miljukof,* Min Stilling til den sidste Krig. »Poslednije Novosti«, Nr. 1309, 1. August 1924, Paris.

6. *»Krasnaja Novj«,* 1922, Nr. 6, S. 196.

7. *Lenin,* To Slags Taktik for Socialdemokratiet i den demokratiske Revolution. Udvalgte Værker, 3. Bd., S. 78, norsk.

8. *»Promysjlenost i Torgovlja«,* 1912, Nr. 24, S. 531.

9. *Lenin,* Om Separatfreden. Sml. Vrk., 19. Bd., S. 352—353, tysk.

10. *Statsdumaen,* 4. Lovgivningsperiode, 4. Samling, Stenografisk Referat, Petrograd 1915, Spalte 92.

11. *»Vestnik Finansof Promysjlenost i Torgovlja«,* 1917, Nr. 21, S. 292.

12. *Arkivet for Revolution og Udenrigspolitik.* Politidepartementets Rapportsamling. Særligt Register Nr. 343, 1. Bd., Blad 235.

13. *»Utro Rossii«,* Nr. 228, 19. August 1915.

14. *»Utro Rossii«,* Nr. 222, 13. August 1915.

15. *N. V. Gogol,* Døde Sjæle, A. Christiansens Forlag, København-Kristiania 1900, S. 88.

16—17. *Brevveksling mellem Nikolaj og Alexandra Romanof,* 3. Bd., Moskva 1923, S. 295, 334.

18. *V. P. Semennikof,* Monarkiet før Sammenbrudet, 1914—1917, Nikolaj II.s Papirer og andre Dokumenter, Moskva 1927, S. 95—96.

19. *Lenin,* Valgresultaterne, Sml. Vrk., 16. Bd., S. 262, russ.,

20. *Lenin,* Kadetternes Sejr og Arbejderpartiets Opgaver, Sml. Vrk., 9. Bd., S. 93, russ..

21. *Det konstitutionelt-demokratiske Parti* (»Folkefrihedens« Parti), Den 2. Partikongres' Beslutninger 5.—11. Januar 1906 og Partiprogrammet, Petersborg 1906, S. 7.

22. *A. Khrusjtsjof,* A. I. Sjingarjof, hans Liv og Arbejde, Moskva 1918, S. 71.
23. *Lenin,* Forsøg paa at klassificere de russiske politiske Partier. Sml. Vrk., 10. Bd., S. 132, tysk.
24. *L. M. Bramson,* Bidrag til Arbejderpartiets Historie, Trudovikgruppen i 1. Statsduma, Petrograd 1917, S. 14.
25. *De Socialrevolutionæres Partiprogram,* Moskva 1917, S. 11.
26. *Omstyrtelsen af det tsaristiske Regime.* Stenografisk Referat over Afhøringer og Udsagn for den provisoriske Regerings overordentlige Undersøgelseskommission i 1917, 6. Bd. Leningrad 1926, S. 286.
27. *Lenin,* Socialisme og Krig. Sml. Vrk., 18. Bd., S. 274, tysk.
28. *»Socialdemokrat«,* Nr. 34, 5. December 1914, Genève.
29. *»Krasnij Arkhif«,* 1932, 1—2. Bd., S. 133 og 134.
30—31—32. *Brevveksling mellem Nikolaj og Alexandra Romanof,* 3. Bd., Moskva, Statsforlaget 1923. S. 276, 244, 224.
33. *S. J. Witte,* Erindringer. 2. Bd., Moskva 1923, S. 33.
34—35—36. *Brevveksling mellem Nikolaj og Alexandra Romanof,* 3. Bd., Moskva, Statsforlaget 1923, S. 103, 215, 355.
37. *Statsdumaen,* 4. Lovgivningsperiode, 4. Samling, stenografisk Referat, Petrograd 1915, Spalte 1207—1208.
38. *Lenin,* Port Arthurs Fald. Sml. Vrk., 7. Bd., S. 62, tysk.
39. *A. A. Manikofski,* Den russiske Hærs Forsyning med Krigsmateriel under Verdenskrigen, 2. Bd., Moskva 1930, S. 9.
40. *»Russkoje Slovo«,* Nr. 194, 23. August 1915.
41—42. *A. A. Polivanof,* Uddrag af hans Dagbog og hans Erindringer som Krigsminister og Vicekrigsminister, 1. Bd., Moskva 1924, S. 154—155, 155.
43—44. *A. A. Manikof,* Den russiske Hærs Forsyning med Krigsmateriel under Verdenskrigen, 2. Bd., Moskva 1930, S. 36, 32.
45. *Omstyrtelsen af det tsaristiske Regime.* Stenografisk Referat over Afhøringer og Udsagn for den provisoriske Regerings overordentlige Undersøgelseskommission i 1917, 1. Bd., Leningrad 1924, S. 271.
46. *Arbejder fra Konferencen* angaaende de økonomiske Spørgsmaal, der staar i Forbindelse med Dyrtiden og Hærens Forsyning, Moskva 1915, S. 261.
47. *Leningradfilialen af »Centralarkiv«* (Rigsarkivet), 2. Afdeling af Sovjetunionens Statsarkivsamlings økonomiske Sektion, Blad 3.
48. *A. A. Manikofski,* Den russiske Hærs Forsyning med Krigsmateriel under Verdenskrigen, 2. Bd., Moskva 1930, S. 343—344.
49. *Udkast til Oktoberrevolutionens Historie,* 1. Bd., Moskva 1927, S. 61.
50. *»Arkiv for den russiske Revolution«,* 17. Bd., Berlin 1926, S. 100.
51. *V. P. Semennikof,* Monarkiet før Sammenbrudet, 1914—1917, Nikolaj II's Papirer og andre Dokumenter, Moskva 1927, S. 282.
52—53—54—55—56. *De centrale militærhistoriske Arkivsamlinger,* Sydvestfrontens Øverstbefalendes Stab, Akt Nr. 25—945, Bl. 107, 231, 245, 5, 27.
57. *L. Voitolofski,* I Krigens Fodspor, Optegnelser fra Felten 1914—1917, 1—2. Bd., Leningrad 1925, S. 251.
58. *De centrale militærhistoriske Arkivsamlinger,* Sydvestfrontens Øverstbefalendes Stab, Akt Nr. 25—945, Bl. 152.
59. *»Socialdemokrat«,* Nr. 53, 13. April 1916, Genève.
60. *Arkivet for Revolution og Udenrigspolitik,* Politidepartementets Dokumenter, særligt Register A 5, 1915, Bl. 193.
61. *Lenin,* Krigen og det russiske Socialdemokrati, i »Lenin om Krigen«, Mondes Forlag, København 1939, S. 14.
62—63. *Lenin,* Om ens egen Regerings Nederlag i den imperialistiske Krig, »Lenin om Krigen«, København, Mondes Forlag 1939, S. 21, 24.

64. »*Prisyf*«, Paris 1916, Nr. 17, S. 8.
65. »*Proletarskaja Revolutsija*«, 1925, Nr. 5 (40), S. 172.
66. *P. A. Karnaukhof,* Erindringer om Militærtjenesten i den gamle og i den røde Hær, Manuskriptsamlingen til »Borgerkrigens Historie«, Nr. 452.
67. *Lovsamling.* Rundskrivelser og Informationsmateriale om Folkeoplysningen i Overgangsperioden, Moskva 1916, S. 155.
68. *S. Diamanstein,* Nutid og Fortid, Folkenes Liv i USSR, Forlaget »Moskofski Rabotsji« 1924, S. 20—21.
69. »*Novoje Vremja*«, Nr. 11, 576, 5. Juni 1908.
70. *V. I. Tsjarnoluski,* Partier, Forbund og Ligaer i Rusland, Programsamling, Petersborg 1906, S. 119.
71. »*Novoje Vremja*«, Nr. 11. 577, 6. Juni 1908.
72. *Lenin,* Kadetter og Nationalister, Sml. Vrk., 16. Bd., S. 176, russ..
73. *Stalin,* Marxismen og det nationale Spørgsmaal, København, Mondes Forlag 1939, S. 38—39.
74. *Lenin,* Resolutioner fra RSDAP's Centralkomités Sommerkonference 1913 med Partifunktionærerne, Sml. Vrk., 17. Bd., S. 13—14, tysk.
75. *Revolutionen og det nationale Spørgsmaal,* Dokumenter og Materialer til det nationale Spørgsmaals Historie i Rusland og i USSR i det 20. Aarhundrede, 3. Bd., 1917, Moskva, Det kommunistiske Akademis Forlag 1930, S. 22.
76. *Brevveksling mellem Nikolaj og Alexandra Romanof,* 5. Bd., Moskva 1927, S. 160.
77. *Samme Sted,* 3. Bd., Moskva 1923, S. 283.
78. *Samme Sted,* 5. Bd., Moskva 1927, S. 175.
79. *Samme Sted,* 4. Bd., Moskva 1926, S. 29.
80. *Omstyrtelsen af det tsaristiske Regime,* stenografisk Referat over Afhøringer og Udsagn for den provisoriske Regerings overordentlige Undersøgelseskommission i 1917, 3. Bd., Leningrad 1925, S. 85.
81. *Arkivet for Revolution og Udenrigspolitik,* Politidepartementets Dokumenter, særligt Reg. Nr. 167, 56. Del, Bl. 80.
82. *Arkivet for Revolution og Udenrigspolitik,* Politidepartementets Dokumenter, særligt Reg. Nr. 167, 46. Del, Bl. 71.
83. *Flyveblad udgivet af RSDAP(B),* Petersborgkomitéen, til Petersborgs Proletarer, 1916.
84. *Arkivet for Revolution og Udenrigspolitik,* det hemmelige Politis Dokumenter Nr. 27. 1916, Bl. 73.
85—86—87—88—89—90—91. *Statsdumaen,* 4. Lovgivningsperiode, 5. Samling, stenografisk Referat, Petrograd 1916, Spalte 68, 134, 38, 38, 12—13, 69, 286.
92. »*Russkoje Slovo*«, Nr. 270, 23. Nov. og Nr. 274, 27. Nov. 1916.
93. »*Russkoje Slovo*«, Nr. 275, 29. November 1916.
94. *V. P. Semennikof,* Monarkiet før Sammenbrudet, 1914—1917, Nikolaj II's Papirer og andre Dokumenter, Moskva 1927, S. 9.
95. *Maurice Paléologue,* La Russie des Tsars pendant la Grande Guerre, 21. Oplag, Paris, 2. Bd., S. 264.
96. *Sir George Buchanan,* My mission to Russia and other diplomatic memoirs, London 1923, 2. Bd., S. 18—19.
97. *Maurice Paléologue,* La Russie des Tsars pendant la Grande Guerre, 20. Oplag, Paris, 3. Bd., S. 159.
98. *Statsdumaen,* 4. Lovgivningperiode, 5. Samling, stenografisk Referat, Petrograd 1916, Spalte 258.
99. *Brevveksling mellem Nikolaj og Alexandra Romanof,* 5. Bd., Moskva 1927, S. 192.

100. Samme Sted, 3. Bd., Moskva 1923, S. 174.
101. Omstyrtelsen af det tsaristiske Regime, stenografisk Referat over Afhøringer og Udsagn for den provisoriske Regerings overordentlige Undersøgelseskommission i 1917, 6. Bd., Leningrad 1926, S. 342.
102. Samme Sted, 4. Bd., Leningrad 1925, S. 61.
103—104—105—106. V. P. Semennikof, Monarkiet før Sammenbrudet, 1914—1917, Nikolaj II's Papirer og andre Dokumenter, Moskva 1927, S. 228, 238, 239, 98.
107. O. Czernin, I Verdenskrigen, Berlin 1919, S. 192.
108. »Russkije Vjedomosti«, Nr. 202, 3. September 1917.
109. P. N. Miljukof, Den anden russiske Revolutions Historie, 1. Bd., 1. Afdeling, Sofia 1921, S. 36.
110. Omstyrtelsen af det tsaristiske Regime, stenografisk Referat over Afhøringer og Udsagn for den provisoriske Regerings overordentlige Undersøgelseskommission i 1917, 4. Bd., Leningrad 1926, S. 278.
111—112. Sir George Buchanan, My mission to Russia and other diplomatic memoirs, London 1923, 2. Bd., S. 41, 51.
113—114. Arkivet for Revolution og Udenrigspolitik, Dokumenter fra det hemmelige Politi i Petrograd Nr. 525, 1917, Bl. 38, 28.
115. Arkivet for Revolution og Udenrigspolitik, Politidepartementets Dokumenter, særligt Register Nr. 167, 13. Del, Bl. 29.
116. »Russkije Vjedomosti«, Tillæg til Nr. 24, 30. Januar 1917.
117. »Utro Rossii«, Nr. 28, 28, Januar 1917.
118. »Centralarkiv«, Bourgeoisiet paa Tærsklen til Februarrevolutionen, Moskva 1927, S. 183.
119. »Rjetsj«, Nr. 47, 19. Februar 1917.
120. P. D. Skuratof, Oktoberrevolutionen i Petrograd, »Proletariatets Historie i USSR«, 1932, Nr. 11, S. 110—111.
121—122. Omstyrtelsen af det tsaristiske Regime, stenografisk Referat over Afhøringer og Udsagn for den provisoriske Regerings overordentlige Unsøglseskommission i 1917, 1. Bd., Leningrad 1926, S. 220.
123—124. »Krasnij Arkhif«, 1927, Nr. 2 (21), S. 10, 5.
125. K. I. Pasjetnykh, Det volhyniske Regiments Soldater i Februardagene, Erindringer, Manuskriptsamlingen til »Borgerkrigens Historie« Nr. 488.
126. A. Block, Den kejserlige Magts sidste Dage, efter ikke offentliggjorte Dokumenter, Petrograd, »Alkonost« 1921, S. 66—67.
128. Omstyrtelsen af det tsaristiske Regime, stenografisk Referat over Afhøringer og Udsagn for den provisoriske Regerings overordentlige Undersøgelseskommission i 1917, 2. Bd., Leningrad 1925, S. 265.
129. M. V. Rodsjanko, Statsdumaen og Februarrevolutionen 1917, Rostof ved Don 1919, S. 42.
130. A. Block, Den kejserlige Magts sidste Dage, efter ikke offentliggjorte Dokumenter, Petrograd, »Alkonost« 1921, S. 64.
131. K. I. Pasjetnykh, Det volhyniske Regiments Soldater i Februardagene, Erindringer. Manuskriptsamlingen til »Borgerkrigens Historie«, Nr. 488.
132. Flyveblad fra RSDAP(B)s Petersborgkomité. Til alle mandlige og kvindelige Arbejdere i Petrograd, 1916.
133. »Proletarskaja Revolutsija«, 1923, Nr. 1 (13), S. 285.
134—135. M. V. Rodsjanko, Statsdumaen og Februarrevolutionen 1917, Rostof ved Don 1919, S. 41, 42.
136. »Russkaja Mysl«, Prag 1922, Hefte 8—12, S. 96.
137—138. Brevveksling mellem Nikolaj og Alexandra Romanof, 1916—1917, 5. Bd., Moskva 1927, S. 218, 224—225.

139—140. A. Block, Den kejserlige Magts sidste Dage, efter ikke offentliggjorte Dokumenter, Petrograd, »Alkonost« 1921, S. 77—78, 78.
141. Brevveksling mellem Nikolaj og Alexandra Romanof, 1916—17, 5. Bd., Moskva 1927, S. 225.
142. A. Block, Den kejserlige Magts sidste Dage, efter ikke offentliggjorte Dokumenter, Petrograd, «Alkonost« 1921, S. 78.
143. »Krasnij Arkhif«, 1927, Nr. (21), S. 19.
144. Bolsjeviseringen af Petrograds Garnison, Materiale- og Dokumentsamling, Leningrad, Leningrads Kredsforlag 1932, S. VI.
145. Lenin, Breve fra det Fjerne, Udv. Vrk., 6. Bd., S. 11—12, norsk.
146. »Arkhif Russkoj Revolutsiji«, 2. Bd., Berlin 1921, S. 20.
147. »Russkaja Mysl«, 1922, Hefte VIII—XII, S. 119—120.
148—149—150. A. Knox, With the Russian Army, 1914—1917, London 1921, 2. Bd., S. 553—554, 563, 568.
151. N. Sukhanof, Optegnelser om Revolutionen, 1. Bd., Petrograd, Grsjebin 1919, S. 212.
152. »Efterretninger fra Petrogradsovjetten af Arbejderrepræsentanter (Isvestija)«, Nr. 1, 28. Februar 1917.
153. A. J. Denikin, Skitser om det russiske Kaos, 1. Bd., 1. Afdeling, Paris 1921, S. 66.
154. »Djelo«, 1917, Nr. 3—6, S. 119.
155—156. N. Sukhanof, Optegnelser om Revolutionen, 1. Bd., Petrograd, Grsjebin 1919, S. 17, 18.
157. N. Sukhanof, Optegnelser om Revolutionen, 1. Bd., Berlin, Grsjebin 1922, S. 231.
158. »Russkaja Mysl«, Prag 1922, Hefte 6—7, S. 134.
159. N. Sukhanof, Optegnelser om Revolutionen, 1. Bd., Berlin, Grsjebin 1922, S. 279.
160—161. P. N. Miljukof, Den anden russiske Revolutions Historie, 1. B., 1. Afdeling, Sofia 1921, S. 47.
162. Lenin, Om Dobbeltherredømmet, Udv. Vrk., 6. Bd., S. 29, norsk.
163. Lenin, Revolutionens Lære, Udv. Vrk., 6. Bd., S. 190, norsk.
164. »Efterretninger fra Petrogradsovjetten af Arbejderrepræsentanter (Isvestija)«, Nr. 4, 3. Marts 1917.
165. »Arkhif Russkoj Revolutsiji«, 2. Bd., Berlin 1921, S. 25.
166. M. V. Rodsjanko, Statsdumaen og Februarrevolutionen 1917, Rostof ved Don 1919, S. 45—46.
167. P. N. Miljukof, Den anden russiske Revolutions Historie, 1. Bd., 1. Afdeling, Sofia 1921, S. 55.
168. M. V. Rodsjanko, Statsdumaen og Februarrevolutionen 1917, Rostof ved Don 1919, S. 48.
169. »Efterretninger fra Petrogradsovjetten (Isvestija)«, Nr. 5, 4. Marts 1917.
170. »Russkaja Mysl«, Prag 1922, Hefte 6—7, S. 117.
171. »Vestnik Vremennovo Pravitelstva«, Nr. 2, 7. Marts 1917.
172. »Centralarkiv«, Bondebevægelsen 1917, Moskva 1927, S. 3.
173. »Vestnik Vremennovo Pravitelstva«, Nr. 14, 21. Marts 1917.
174. »Djen«, Nr. 2, 7. Marts 1917.
175. »Centralarkiv«, Den alrussiske Sovjetkonference af Arbejder- og Soldaterrepræsentanter, stenografisk Referat, Moskva 1927, S. 312.
176. CAOR, Arkivsamling 406, Hovedforvaltningen for Militsens Forhold (Glavmilitsija), 2. Afdeling, Akt Nr. 15 a, 1. Del, Bl. 219.
177. Lenin, Tale om Agrarspørgsmaalet den 4. Juni 1917 paa Bonderepræsentanternes 1. alruss. Kongres, Udv. Vrk., 6. Bd., S. 348—349, norsk.

178. Lenin, »Frivillig« Overenskomst mellem Godsejere og Bønder? Sml. Vrk., 20. Bd., 1. Halvbind, S. 224, tysk.
179. A. Khrusjtsjof, A. J. Sjingarjof, hans Liv og Arbejde, Moskva 1918, S. 98—99.
180. »Djelo Naroda«, Nr. 54, 20. Maj 1917.
181. Lenin, Et nyt Bedrageri overfor Bønderne af de Socialrevolutionæres Parti, Udv. Vrk., 6. Bd., S. 378, norsk.
182. »Rjetsj«, Nr. 117, 20. Maj 1917.
183. »Torgovo-Promysjlennaja Gaseta«, Nr. 56, 17. Marts 1917.
184. »Novaja Sjisn«, Nr. 108, 23. August 1917.
185. »Russkije Vjedomosti«, Nr. 70, 29. Marts 1917.
186. »Torgovo-Promysjlennaja Gaseta«, Nr. 86, 27. April 1917.
187. S. J. Sjidlofski, Erindringer, 2. Del, Berlin 1923, S. 115.
188. »Torgovo-Promysjlennaja Gaseta«, Nr. 49, 9. Marts 1917.
189. »Efterretninger fra Petrogradsovjetten af Arbejder- og Soldaterrepræsentanter (Isvestija)«, Nr. 9, 8. Marts 1917.
190. »Vestnik Vremennovo Pravitelstva«, Nr. 2, 7. Marts 1917.
191. A. J. Denikin, Skitser om det russiske Kaos, 1. Bd., 1. Afdeling, Paris 1921, S. 67.
192. »Vestnik Vremennovo Pravitelstva«, Nr. 5, 10. Marts 1917.
193. »Efterretninger fra Petrogradsovjetten af Arbejder- og Soldaterrepræsentanter (Isvestija)«, Nr. 10, 9. Marts 1917.
194. »Russkije Vjedomosti«, Nr. 58, 14. Marts 1917.
195—196. »Efterretninger fra Petrogradsovjetten af Arbejder- og Soldaterrepræsentanter (Isvestija)«, Nr. 15, 15. Marts 1917.
197. »Russkije Vjedomosti«, Nr. 66, 23. Marts 1917.
198—199. V. D. Nabokof, Den provisoriske Regering, Erindringer, Moskva, »Mir« 1924, S. 102—103, 103.
200—201. »Vestnik Vremennovo Pravitelstva«, Nr. 18, 28. Marts 1917.
202—203. Lenin, Proletariatets Opgaver i vor Revolution, Sml. Vrk., 20. Bd., S. 154, 155, tysk.
204. Lenin, To Breve til A. M. Kollantai, Sml. Vrk., 20. Bd,, 1. Halvbind, S. 6, tysk.
205—206. »Krasnij Arkhif«, 1927, 1. Bd. (20), S. 4—5, 5.
207. N. N. Krupskaja, Fra Emigrationen til Petersborg, i Bogen: F. Platten: Lenin fra Emigrationen til Rusland, Marts 1917, Forlaget »Moskofski Rabotsji«, 1925, S. 113—114.
208. Protokol om Gennemrejsen over Tyskland, Leninski Sbornik II, 3. Oplag, Moskva 1924, S. 392—393.
209—210. »Krasnij Arkhif«, 1927, 1. Bd. (20), S. 11, 12.
211. »Rjetsj«, Nr. 78, 5. April 1917.
212. »Djelo Naroda«, Nr. 26, 16. April 1917.
213. »Rabotsjaja Gaseta«, Nr. 38, 23. April 1917.
214. N. Sukhanof, Optegnelser om Revolutionen, 3. Bog, Berlin, Grsjebin 1922, S. 14—15.
215. Stalin, Oktoberrevolutionen, Artikler og Taler, Moskva 1932, S. 81.
216—217. Stalin, Paa Vej til Oktober, Artikler og Taler, Marts-Oktober 1917, 2. Oplag, Moskva 1925, S. 2, VIII, russ..
218. Lenin, Tale paa et Møde af de bolsjevikiske Deltagere i Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjetters alrussiske Konference den 17. April 1917, Sml. Vrk., 20. Bd., 1. Halvbind, S. 101—111, tysk.
219—220. »Jedinstvo«, Nr. 5, 5. April 1917.
221. Lenin, RSDAP(B)s alrussiske Aprilkonference, 24.—29. April (7.—12.

Maj) 1917, Aabningstale 24. April (7. Maj), Sml. Vrk., 20. Bd., 1. Halvbind, S. 319, tysk.

222—223—224. *RSDAP(B)s 7. alrussiske Konference (Aprilkonference) og Bykonferencen i Petrograd,* April—Maj 1917, Moskva 1934, S. 144—145, 119, 129—130.

225. *Lenin,* RSDAP(B)s alrussiske Aprilkonference, 24.—29. April (7.—12. Maj) 1917, Sml. Vrk., 20. Bd., 1. Halvbind, S. 319, tysk.

226. *Lenin,* RSDAP(B)s Bykonference i Petrograd, 14.—22. April (27. April—5. Maj) 1917, Sml. Vrk., 20. Bd., 1. Halvbind, S. 241, tysk.

227. *Lenin,* Om Proletariatets Opgaver i den nuværende Revolution, Udv. Vrk., 6. Bd., S. 25, norsk.

228—229—230. *Lenin,* Foredrag paa RSDAP(B)s alrussiske Konference 7. Maj 1917 om den foreliggende Situation, Udv. Vrk., 6. Bd., S. 92, 92—93, 98, norsk.

231. *Stalin,* Leninismens Problemer, København, Arbejderforlaget 1940, S. 115.

232—233. *Lenin,* Foredrag paa RSDAP(B)s alrussiske Konference 7. Maj 1917 om den foreliggende Situation, Ud. Vrk., 6. Bd., S. 93, 89, norsk.

234. *Lenin,* RSDAP(B)s Bykonference i Petrograd 14.—22. April (27. April—5. Maj) 1917, Beretning om den politiske Situation og Stillingen til den provisoriske Regering, 14. (27.) April, Sml. Vrk., 20. Bd., 1. Halvbind, S. 244, tysk.

235. *RSDAP(B)s 7. alrussiske Konference (Aprilkonference) og Bykonferencen i Petrograd,* April—Maj 1917, Moskva 1934, S. 93.

236. *Lenin,* RSDAP(B)s alrussiske Aprilkonference, 24.—29. April (7.—12.) Maj 1917, Slutord til Beretningen om den politiske Situation, 24. April (7. Maj), Sml. Vrk., 20. Bd., 1. Halvbind, S. 339, tysk.

237. *RSDAP(B)s 7. alrussiske Konference (Aprilkonference) og Bykonferencen i Petrograd,* April—Maj 1917, Moskva 1934, S. 235—236.

238. *Lenin,* RSDAP(B)s alrussiske Aprilkonference 24.—29. April (7.—12. Maj), Sml. Vrk., 20. Bd., 1. Halvbind, S. 378, tysk.

239—240—241—242—243. *RSDAP(B)s 7. alrussiske Konference (Aprilkonference) og Bykonferencen i Petrograd,* April—Maj 1917, Moskva 1934, S. 221—222, 227, 228, 194, 195 og 197.

244. *Lenin,* RSDAP(B)s alrussiske Aprilkonference 24.—29. April (7.—12. Maj) 1917, Tale om det nationale Spørgsmaal, 29. April (12. Maj), Sml. Vrk., 20. Bd., 1. Halvbind, S. 371—372, tysk.

245. *RSDAP(B)s 7. alrussiske Konference (Aprilkonference) og Bykonferencen i Petrograd,* April—Maj 1917, Moskva 1934, S. 238.

246. *Lenin,* RSDAP(B)s alrussiske Aprilkonference 24.—29. April (7.—12. Maj) 1917, Slutord den 29. April (12. Maj), Sml. Vrk., 20. Bd., 1. Halvbind, S. 279, tysk.

247. »*Russkije Vjedomosti*«, Nr. 87, 20. April 1917.

248. »*Soldatskaja Pravda*«, Nr. 8, 10. Maj 1917.

249. *Lenin,* RSDAP(B)s alrussiske Aprilkonference 24.—29. April (7.—12. Maj) 1917, Slutord til Beretningen om den politiske Situation, 24. April (7. Maj), Sml. Vrk., 20. Bd., 1. Halvbind, S. 337—338, tysk.

250. *L. Trotski,* Oktobers Lære, Sml. Vrk., 3. Bd., 1. Del, Fra Februar til Oktober, Moskva, S. 27—28.

251. *Stalin,* Leninismens Problemer, København, Arbejderforlaget 1940, S. 110.

252. *A. N. Vosnessenski,* Moskva 1917, Moskva 1928, S. 45—46.

253. *Lenin,* Resolutioner, vedtaget af RSDAP(B)s Centralkomité 22. April (5. Maj) 1917 Form., Sml. Vrk., 20. Bd., 1. Halvbind, S. 297, tysk.

254. *Bourgeoisi og Godsejere 1917,* Statsdumamedlemmernes private Konferencer, Moskva 1932, S. 13.
255. *Den alrussiske Konference af RSDAPs mensjevikiske og forenede Organisationer,* Moskva 1917, S. 35.
256—257—258. »*Efterretninger fra Petrogradsovjetten af Arbejder- og Soldaterrepræsentanter* (Isvestija)«, Nr. 60, 7. Maj 1917.
259. *V. D. Nabokof,* Den provisoriske Regering, Erindringer, Moskva, »Mir« 1924, S. 78.
260—261. *Bourgeoisi og Godsejere 1917,* Statsdumamedlemmernes private Konferencer, Moskva 1932, S. 21, IV.
262. »*Proletarskaja Revolutsija*«, 1926, Nr. 10 (57), S. 246—247.
263. »*Djen*«, Nr. 107, 12. Juli 1917.
264. *Lenin,* Hvordan og hvorfor har man bedraget Bønderne?, Udv. Vrk., 6. Bd., S. 364, norsk.
265. *Bourgeoisi og Godsejere 1917,* Statsdumamedlemmernes private Konferencer, Moskva 1932, S. 64.
266. »*Krasnaja Ljetopis*«, 1930, Nr. 1 (34), S. 18.
267—268—269. »*Krasnij Arkhif*«, 1925, Nr. 3 (10), S. 88—93, 87.
270. *Lenin,* Revolutionens Lære, Udv. Vrk., 6. Bd., S. 195, norsk.
271. »*Vestnik Vremennovo Pravitelstva*«, Nr. 15, 22. Marts 1917.
272—273. *Stalin,* Oktoberomvæltningen og det nationale Spørgsmaal, i Bogen: Marxismen og det nationale og koloniale Spørgsmaal, Udvalgte Artikler og Taler, Moskva 1934, S. 52, 51.
274. *Lenin,* Ukraine, Sml. Vrk., 20. Bd., 2. Halvbind. 185—186, tysk.
275—276. »*Rjetsj*«, Nr. 137, 14. Juni 1917 (Leder).
277. *Lenin,* Ukraine og de russiske Regeringspartiers Nederlag, Sml. Vrk., 20. Bd., 2. Halvbind, S. 193.
278. »*Vestnik Vremennovo Pravitelstva*«, Nr. 110, 21. Juli 1917.
279. *Lenin,* Finland og Rusland, Sml. Vrk., 20. Bd., 1. Halvbind, S. 429, tysk.
280. *T. Ryskulof,* Revolutionen og Turkestans indfødte Befolkning, et Samlebind af de vigtigste Artikler, Referater, Taler og Teser, Første Del 1917—1919, Tasjkent, Usbekiske Statsforlag 1925. S. 4.
281. *Lenin,* Resolutioner vedtaget af RSDAP(B)s Centralkomité den 22. April (5. Maj) 1917, om Formiddagen, Sml. Vrk., 20. Bd., S. 298, tysk.
282. *Stalin,* Leninismens Problemer, København, Arbejderforlaget 1940, S. 116.
283. »*Centralarkiv*«, Den 1. alrussiske Kongres af Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjetter, 1. Bd., Moskva 1930, S. 65.
284—285—286. *Lenin,* 1. alrussiske Sovjetkongres, 3.—23. Juni (16. Juni—6. Juli) 1917, Tale om Stillingen til den provisoriske Regering, 4. Juni (17. Juni) 1917, Sml. Vrk., 20. Bd., 2. Halvbind, S. 117, 117, 127, tysk.
287—288. »*Centralarkiv*«, 1. alrussiske Kongres af Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjetter, 1. Bd., Moskva 1930, S. 287, 114.
289—290. *Lenin,* 1. alrussiske Sovjetkongres, 3.—23. Juni (16. Juni—6. Juli) 1917, Tale om Krigen, 9. Juni (22. Juni) 1917, Udv. Vrk., 6. Bd., S. 149, 158, norsk.
291. *Petrogradsovjetten af Arbejder- og Soldaterrepræsentanter,* Mødeprotokol for Eksekutivkomitéen og Eksekutivkomitéens Bureau, Moskva 1925, S. 198.
292. »*Pravda*«, Nr. 80, 13. Juni 1917.
293. *Lenin,* Fra hvilke Klassekilder kommer Cavaignac'erne og fra hvilke »vil« de komme?, Sml. Vrk., 20. Bd., 1. Halvbind, S. 537—538, tysk.
294. *Stalin,* I Demonstration, i Bogen: Paa Vej til Oktober, 2. Oplag, Moskva 1925, S. 53—54.
295. »*Rabotsjaja Gaseta*«, Nr. 85, 20. Juni 1917.

296. »*Novaja Sjisn*«, Nr. 53, 20. Juni 1917.
297. *A. Knox*, With the Russian Army 1914—1917, London 1921, 2. Bd., S. 617.
298. »*Information*«, Nr. 136, 16. Maj 1917.
299. *V. A. Malakhofski*, Den 7. Armé i Kampen for Oktober, Manuskriptsamlingen til »Borgerkrigens Historie«, Nr. 1587.
300. *CMHA*, Krigsministerens Kabinet, Akt Nr. 703, Bl. 504.
301—302. *CMHA*, Krigsministerens Kabinet, Akt Nr. 1494c, Bl. 7, 204—207.
303. *V. V. Stankevitsj*, Samfund, Krig og Hær, i Samlebindet »Folk og Hær«, 1. Afdeling, 1918, Petrograd, S. 69.
304. *CMHA*, Krigsministerens Kabinet, Akt Nr. 1494c, Bl. 67.
305—306—307. *A. J. Denikin*, Skitser om det russiske Kaos, 1. Bd., 2. Afdeling, Paris, S. 50, 52, 54—55.
308—309—310—311—312—313. *Soldaterbreve fra 1917*, Statsforlaget 1927, S. 18—19, 29—30, 34, 40, 43, 48.
314. *Lenin*, Hvad skal der gøres? Udv. Vrk., 2. Bd., S. 154, norsk.
315—316. *Resolutioner, vedtaget paa RSDAP(B)s alrussiske Konference af Frontens og Etappens Militærorganisationer*, Juni 1914, i Bogen: S. E. Rabinovitsj: Bolsjevikernes alrussiske Militærkonference, Moskva, Militærforlaget 1931, S. 73, 72.
317. *Lenin*, Om den proletariske Milits, Sml. Vrk., 20. Bd., 1. Halvbind, S. 267—268, tysk.
318. *Lenin*, Breve fra det Fjerne, Udv. Vrk., 6. Bd., S. 13—14, norsk.
319. *Lenin*, Om den proletariske Milits, Sml. Vrk., 20. Bd., 1. Halvbind, S. 270—271, tysk.
320. *Lenin*, Breve fra det Fjerne, Sml. Vrk., 20. Bd., 1. Halvbind, S, 29—40. tysk.
321. *Lenin*, Om den proletariske Milits, Sml. Vrk., 20. Bd., 1. Halvbind, S. 270, tysk.
322. *M. J. Petrokof*, Erindringer, Manuskriptsamlingen til »Borgerkrigens Historie«, Nr. 311.
323. *Kampen for Sovjetterne i Jekaterinoslaf-Omraadet*, En Samling Erindringer og Artikler, Dnjepropetrovsk 1927, S. 176.
324. »*Efterretninger fra Petrogradsovjetten af Arbejder- og Soldaterrepræsentanter (Isvestija)*«, Bilag til Nr. 1, 28. Februar 1917.
325. »*Efterretninger fra Petrogradsovjetten af Arbejder- og Soldaterrepræsentanter (Isvestija)*«, Nr. 10, 9. Marts 1917.
326. »*Efterretninger fra Petrogradsovjetten af Arbejder- og Soldaterrepræsentanter (Isvestija)*«, Nr. 41, 15. April 1917.
327. »*Pravda*«, Nr. 44, 29. April 1917.
328. »*Efterretninger fra Petrogradsovjetten af Arbejder- og Soldaterrepræsentanter (Isvestija)*«, Nr. 52, 28. April 1917.
329. »*Novaja Sjisn*«, Nr. 10, 29. April 1917.
330. »*Efterretninger fra Petrogradsovjetten af Arbejder- og Soldaterrepræsentanter (Isvestija)*«, Nr. 54, 30. April 1917.
331. »*Pravda*«, Nr. 64, 24. Maj 1917.
332. »*Krasnaja Ljetopis*«, 1928, Nr. 3 (27), S. 64.
333. *CAOR*, Arkivsamling 406, Hovedforvaltningen for Militsens Forhold (Glavmilitsija), 3. Afdeling, Akt Nr. 134, Bl. 43.
334. »*Socialdemokrat*«, Nr. 25, 6. April 1917.
335. *SUKP(B)s Moskvakomités Arkiv*, Mødeprotokol for Moskvakomitéens Møde 14. April 1917.
336. *Oktober i Moskva*, Materiale og Dokumenter, Moskva 1932, S. 19.
337—338—339. *Lenin*, De glemmer Hovedsagen, Sml. Vrk., 20. Bd., 1. Halvbind, S. 444, 446, 446, tysk.

340. »*Russkije Vjedomosti*«, Nr. 177, 4. August 1917.
341. »*Rjetsj*«, Nr. 129, 4. Juni 1917.
342. *Bourgeoisi og Godsejere 1917*, Statsdumamedlemmernes private Konferencer, Moskva 1932, S. 127.
343. *Romanof*, »Parviainen«-Værkerne, i Bogen: Leningrads Arbejdere i Kamp for Sovjetmagten, Leningrad 1924, S. 54.
344. *Putilof-Værkerne*, i Bogen: Leningrads Arbejdere i Kamp for Sovjetmagten, Leningrad 1924, S. 47.
345. *Lenin*, Ved et Vendepunkt, Sml. Vrk., 20. Bd., 2. Halvbind, S. 181, tysk.
346. *Bolsjevikernes 2. og 3. Bykonference i Petrograd i Juli og Oktober 1917*, Protokoller og Materialer, Moskva 1927, S. 53—54.
347. *J. Kocks*, »Aivas«-Værkerne i Julidagene, i Bogen: Leningrads Arbejdere i Kamp for Sovjetmagten, Leningrad 1924, S. 68.
348. *Bolsjevikernes 2. og 3. Bykonference i Petrograd i Juli og Oktober 1917*, Protokoller og Materialer, Moskva 1927, S. 53—54.
349. *Oktoberrevolutionen i Petrograd*, Artikler, Leningrad 1933, S. 81.
350. »*Socialdemokrat*«, Nr. 104, 11. Juni 1917.
351. »*Krasnij Arkhif*«, 1926, Nr. 5 (18), S. 215.
352. »*Efterretninger fra Petrogradsovjetten af Arbejder- og Soldaterrepræsentanter (Isvestija)*«, Nr. 111, 7. Juli 1917.
353. *Bolsjevikernes 2. og 3. Bykonference i Petrograd i Juli og Oktober 1917*, Protokoller og Materialer, Moskva 1927, S. 54—55.
354. *CAOR*, Arkivsamling 3, den provisoriske Ministerpræsidents Kancelli, Register 1, Akt Nr. 42, Bl. 1.
355. »*Krasnij Arkhif*«, 1927, Nr. 5 (24), S. 66—67.
356. *RSDAP(B)s 6. Partikongres*, August 1917, Moskva 1934, S. 28.
357. *P. A. Poloftsef*, Mørke Dage, Paris, Forlag »Vorosjdjenije«, S. 143.
358. *Lenin*, Skal de bolsjevikiske Førere møde for Retten? Sml. Vrk., 21. Bd., S. 25, tysk.
359. *A. Knox*, With the Russian Army 1914—1917, London 1921, 2. Bd., S. 662.
360. »*Efterretninger fra Petrogradsovjetten af Arbejder- og Soldaterrepræsentanter (Isvestija)*«, Nr. 112, 8. Juli 1917.
361. »*Rjetsj*«, Nr. 158, 8. Juli 1917.
362. »*Efterretninger fra Petrogradsovjetten af Arbejder- og Soldaterrepræsentanter (Isvestija)*«, Nr. 113, 9. Juli 1917.
363. »*Rjetsj*«, Nr. 159, 9. Juli 1917.
364. »*Krasnij Arkhif*«, 1927, Nr. 2 (21), S. 91.
365. »*Efterretninger fra Petrogradsovjetten af Arbejder- og Soldaterrepræsentanter (Isvestija)*«, Nr. 114, 11. Juli 1917.
366. »*Novaja Sjisn*«, Nr. 74, 14. Juli 1917.
367. »*Novoje Vremja*«, Nr. 14. 821, 8. Juli 1917.
368. »*Rabotsjaja Gaseta*«, Nr. 103, 11. Juli 1917.
369. *Sir George Buchanan*, My mission to Russia and other diplomatic memoirs, London 1923, 2. Bd., S. 156—158.
370. *Lenin*, Resultatet af Valgene, Sml. Vrk., 16. Bd., S. 262, russ..
371—372—373—374. *Bourgeoisi og Godsejere*, Statsdumamedlemmernes private Konferencer, Moskva 1932, S. 202, 196, 207, 217.
375. »*Efterretninger fra Petrogradsovjetten af Arbejder- og Soldaterrepræsentanter (Isvestija)*«, Nr. 123, 21. Juli 1917.
376—377—378. »*Djen*«, Nr. 117, 23. Juli 1917.
379. »*Djen*«, Nr. 118, 25. Juli 1917.
380. *P. N. Miljukof*, Den anden russiske Revolutions Historie, 1. Bd., 2. Afdeling, Sofia 1922, S. 44—45.

381. »*Efterretninger fra Moskvasovjetten af Arbejderrepræsentanter (Isvestija)*«, Nr. 103, 5. Juli 1917.
382. *RSDAP(B)s 6. Partikongres,* August 1917, Moskva 1934, S. 91, 51—52.
383. *Lenin,* Et Svar, Sml. Vrk., 21. Bd., S. 54, tysk.
384—385—386—387—388—389. *RSDAP(B)s 6. Partikongres,* August 1917, Moskva 1934, S. 36—37, 55, 57, 91, 92, 84—85.
390. *J. Jaroslafski,* Paa Tærskelen til Oktober. Om SUKP(B)s 6. Partikongres, Moskva, Forlag Starij Bolsjevik 1932, S. 36—37.
391—415. *RSDAP(B)s 6. Partikongres,* August 1917, Moskva 1934; *391:* S. 109, *392:* S. 32, *393:* S. 14—15, *394:* S. 108, *395:* S. 111, *396:* S. 124, *397:* S. 111—112, *398:* S. 114, *399:* S. 124, *400:* S. 139, *401:* S. 139, *402:* S. 139—140, *403:* S. 132—133, *404:* S. 134, *405:* S. 118, *406:* S. 139, *407:* S. 138—139, *408:* S. 228, *409:* S. 233, *410:* S. 233—234, *411:* S. 238—240, *412:* S. 238, *413:* S. 242, *414:* S. 246—247, *415:* S. 251.
416—417. *Bourgeoisi og Godsejere 1917,* Statsdumamedlemmernes private Konferencer, Moskva 1932, S. 280, 282.
418. *A. J. Denikin,* Skitser om det russiske Kaos, 2. Bd., Paris 1922, S. 29.
419—420. *Sir George Buchanan,* My mission to Russia and other diplomatic memoirs, London 1923, 2. Bd., S. 109, 260.
421. »*Novoje Vremja*«, Nr. 14.546, 3. September 1916.
422. *Sir George Buchanan,* My mission to Russia and other diplomatic memoirs, London 1923, 2. Bd., S. 125.
423. *A. A. Brusilof,* Mine Erindringer, Moskva 1929, S. 238.
424. *Sir George Buchanan,* My mission to Russia and other diplomatic memoirs, London 1923, 2. Bd., S. 164.
425. *CAOR,* Arkivsamling 9, den overordentlige Kommission til Undersøgelse af General Kornilofs og hans Medskyldiges Forhold, Register 1, Akt Nr. 18, Bl. 125.
426. »*Byloje*«, 1925, Nr. 3 (31), S. 188.
427. *P. N. Miljukof,* Den anden russiske Revolutions Historie, 1. Bd., 2. Afdeling, Sofia 1922, S. 54.
428. *A. J. Denikin,* Skitser om det russiske Kaos, 2. Bd., Paris 1922, S. 29,
429. *Den første Øverstkommanderende af Folket, Generalløjtnant Lavr Georgevitsj Kornilof,* Forlag »Novoje Vremja« 1917, S. 35.
430—431. *P. N. Miljukof,* Den anden russiske Revolutions Historie, 1. Bd., 2. Afdeling, Sofia 1922, S. 60.
432. *A. J. Denikin,* Skitser om det russiske Kaos, Paris 1922, S. 28.
433. »*Centralarkiv*«, Rigskonferencen, Moskva 1930, S. XI.
434. »*Rjetsj*«, Nr. 186, 10. August 1917.
435. »*Rjetsj*«, Nr. 188, 12. August 1917.
436. *A. J. Denikin,* Skitser om det russiske Kaos, Paris 1922, 2. Bd., S. 31.
437. *A. F. Kerenski,* The Prelude to Bolshevism — the Kornilov Rebellion, London 1919, S. 72.
438. »*Centralarkiv*«, Rigskonferencen, Moskva 1930, S. 75.
439. *Lenin,* Af en Publicists Dagbog, Sml. Vrk., 21. Bd., S. 115.
440. »*Obsjtsjeje Djelo*«, Nr. 6, 2. Oktober 1917.
441. »*Pravda*«, Nr. 203, 1. December 1917.
442. »*Arkhif Russkoj Revolutsii*«, 1. Bd., Paris, S. 115.,
443. »*Pravda*«, Nr. 212, 12. December 1917.
444. *Sir George Buchanan,* My mission to Russia and other diplomatic memoirs, London 1923, 2. Bd., S. 172.
445. *A. F. Kerenski,* The Prelude to Bolshevism — the Kornilov Rebellion, London 1919, S. 169—170.
446. »*Rabotsjij Putj*«, Nr. 14, 2. Oktober 1917.

447. *Sir George Buchanan,* My mission to Russia and other diplomatic memoirs, London 1923, 2. Bd., S. 185.
448. *CAOR,* Arkivsamling 19, den overordentlige Kommission til Undersøgelse af General Kornilofs og hans Medskyldiges Forhold, 1. Bd., Register 2, Akt Nr. 6, Bl. 56.
449. *Oktoberrevolutionen for de amerikanske Senatorers Domstol,* den officielle Beretning fra Senatets »Overman-Kommission«, Moskva 1927, S. 143.
450. *A. J. Denikin,* Skitser om det russiske Kaos, 2. Bd., Paris 1922, S. 65.
451. *Lenin,* Udkast til Resolution om den foreliggende politiske Situation, Sml. Vrk., 21. Bd., S. 172.
452. *Stalin,* Leninismens Problemer, København, Arbejderforlaget 1940, S. 115—116.
453—454. *Stenografisk Møderefferat for den provisoriske Regerings økonomiske Raad,* Dagene 3., 4., 6., 8., 13., 16., 22., og 23. August 1917, Petrograd 1917, S. 1, 26.
455. *Lenin,* Den truende Katastrofe og hvordan den skal bekæmpes, Sml. Vrk., 21. Bd., S. 224, tysk.
456. *»Djen«,* Nr. 128, 6. August 1917.
457—458. *Stenografisk Møderefferat for den provisoriske Regerings økonomiske Raad,* Dagene 3., 4., 6., 8., 13., 16., 22., og 23. August 1917, Petrograd 1917, S. 27.
459—460. *CAOR,* Arkivsamling 3, den provisoriske Ministerpræsidents Kancelli, Akt Nr. 66, Bl. 142.
461. *»Centralarkiv«,* Rigskonferencen i Moskva 1930, S. 31.
462. *»Isvestija Juga«,* Nr. 186, 20. Oktober 1917, Kharkof.
463. *Nationaløkonomisk Arkiv,* Arkivsamling 151, Industriens og Handelens Repræsentanters Kongres, 1905—1918, Akt 373, Bl. 5—6.
464. *CAOR,* Arkivsamling 472, Bedriftskomitéernes Centralraad, Akt Nr. 32, Bl. 65.
465—466. *CAOR,* Arkivsamling 3, den provisoriske Ministerpræsidents Kancelli, Akt Nr. 82, Bl. 189, 88.
467. *CMHA,* Særlige Konferencer om Forsvaret, Akt Nr. 420—424, Bl. 123.
468. *Lenin,* Den truende Katastrofe og hvordan den skal bekæmpes, Sml. Vrk., 21. Bd., S. 195, tysk.
469. *Bourgeoisi og Godsejere 1917,* Statsdumamedlemmernes private Konferencer, Moskva 1932, S. 138.
470—471—472. *»Torgovo-Promysjlennaja Gaseta«,* Nr. 166, 3. August 1917.
473. *»Rjetsj«,* Nr. 183, 6. August 1917.
474—475—476. *»Centralarkiv«,* Rigskonferencen, Moskva 1930, S. 40, 40, 41.
477. *»Rjetsj«,* Nr. 181, 4. August 1917.
478. *»Torgovo-Promysjlennaja Gaseta«,* Nr. 191, 3. September 1917.
479. *CAOR,* Arkivsamling 9, den overordentlige Kommission til Undersøgelse af General Kornilofs og hans Medskyldiges Forhold, Register 1, Akt Nr. 18, Bl. 89.
480. *A. Tanjajef,* Skitser om Jernbanefolkenes Bevægelse under Revolutionen i 1917 (Februar-Oktober), Moskva, Forlag »Istproftran« 1925, S. 85—86.
481. *»Golos Sjelesno-Dorosjnika«,* Nr. 17, 21. Juli 1917.
482. *»Vestnik Jekaterininskoj Sjelesnoj Dorogi«,* Jekaterinoslaf 1917, Nr. 31, S. 12.
483. *»Centralarkiv«,* Rigskonferencen, Moskva 1930, S. 168.
484. *»Vestnik Jekaterininskoj Sjelesnoj Dorogi«,* Jekaterinoslaf 1917, Nr. 31, S. 11.
485. *»Rjetsj«,* Nr. 158, 8. Juli 1917.

486—487. »*Kiefskaja Mysl*«, Nr. 170, 13. Juli 1917.
488—489. »*Centralarkiv*«, Bondebevægelsen 1917, Moskva 1927, S. 415.
490. *Bonderepræsentanternes Sovjetter og andre Bondeorganisationer,* 1. Bd., 1. Del, Moskva 1929, S. 336—337.
491. »*Efterretninger fra Bonderepræsentanternes alrussiske Sovjet (Isvestija)*«, Nr. 93, 25. August 1917.
492. »*Centralarkiv*«, Bondebevægelsen 1917, Moskva 1927, Bilag: Statistik over Antal og Art af de Lovovertrædelser, der i Juli 1917 er meldt til Militsens Hovedforvaltning.
493—494—495. *CAOR,* Arkivsamling 4, Statsdumapræsidentens Kancelli, Akt Nr. 78, Bl. 9, 6, 6.
496. »*Efterretninger fra Bonderepræsentanternes alrussiske Sovjet (Isvestija)*«, Nr. 54, 11. August 1917.
497. *Arbejder fra Hovedjordkomitéens 2. Samling,* Møderne 1.—2. Juli 1917, Petrograd 1917, S. 47.
498. *CAOR,* Arkivsamling 3, den provisoriske Ministerpræsidents Kancelli, Akt Nr. 58b, Bl. 4.
499. *CAOR,* Arkivsamling 3, den provisoriske Ministerpræsidents Kancelli, Akt Nr. 80, Bl. 11—14.
500. »*Centralarkiv*«, Bondebevægelsen 1917, Moskva 1927, S. 420.
501. »*Djen*«, Nr. 152, 1. September 1917.
502. »*Vestnik Vremennovo Pravitelstva*«, Bilag til Nr. 162, 27. September 1917.
503—504. *CAOR,* Arkivsamling 6, den provisoriske Regerings Kancelli, Akt Nr. 343, Bl. 2.
505—506. »*Centralarkiv*«, Bondebevægelsen 1917, Moskva 1927, S. 278, 351.
507. »*Russkije Vjedomosti*«, Nr. 102, 7. Maj 1917.
508. »*Volja Naroda*«, Nr. 137, 6. Oktober 1917.
509. *CAOR,* Arkivsamling 406, Glavmilitsija, 2. Afdeling, Akt Nr. 17, 44. Del, 2. Bd., Bl. 26.
510. *Arbejder fra Hovedjordkomitéens 2. Samling,* Møderne 1.—2. Juli 1917, Petrograd 1917, S. 142.
511. »*Proletarskaja Revolutsija*«, 1926, Nr. 10 (57), S. 247.
512. *Lenin,* Et nyt Bedrageri overfor Bønderne af de Socialrevolutionæres Parti, Udv. Vrk., 6. Bd., S. 380, norsk.
513. *Lenin,* Den truende Katastrofe og hvordan den skal bekæmpes, Sml. Vrk., 21. Bd., S. 224, tysk.
514. »*Prodovolstvennoje Djelo*«, 1917, Nr. 23—24, S. 12—13.
515. *Den 2. alrussiske Handels- og Industrikongres,* stenografisk Referat og Kongressens Resolutioner, Moskva 1917, S. 19.
516. *Lenin,* Den truende Katastrofe og hvordan den skal bekæmpes, Sml. Vrk., 21. Bd., S. 227, tysk.
517. »*Efterretninger fra Bonderepræsentanternes alrussiske Sovjet (Isvestija)*«, Nr. 102, 5. September 1917.
518. *N. D. Kondratjef,* Kornmarkedet og dets Regulering under Krigen og Revolutionen, Moskva 1922, S. 158.
519—528. *CAOR,* Arkivsamling 1944, Folkekommissariatet for Ernæringsvæsnet, Register 24, Akt Nr. 101, 1917; *519:* Bl. 12, *520:* Bl. 14, *521:* Bl. 14, *522:* Bl. 1, *523:* Bl. 4, *524:* Bl. 11, *525:* Bl. 15, *526:* Bl. 8, *527:* Bl. 14, *528:* Bl. 1.
529. *CAOR,* Arkivsamling 1239, Republikens provisoriske Raad, Akt Nr. 26, 1917, Bl. 3.
530. »*Novaja Sjisn*«, Nr. 145, Oktober 1917.
531. »*Torgovo-Promyslennaja Gaseta*«, Nr. 227, 18. Oktober 1917.

532. *CAOR,* Arkivsamling 2025, Vservojenprodkom, Reg. 47, Akt Nr. 683, Bl. 13.
533. *Lenin,* Den truende Katastrofe og hvordan den skal bekæmpes, Sml. Vrk., 21. Bd., S. 242, tysk.
534. *Lenin,* Revolutionens Opgaver, Udv. Vrk., 6. Bd., S. 237, norsk.
535. *Lenin,* Vil Bolsjevikerne kunne beholde Statsmagten? Udv. Vrk., 6. Bd., S. 280, norsk.
536. *Lenin,* Den truende Katastrofe og hvordan den skal bekæmpes, Sml. Vrk., 21. Bd., S. 234, tysk.
537—538. *RSDAP(B)s 6. Partikongres,* August 1917, Moskva 1934, S. 199.
539. *Lenin,* RSDAP(B)s alrussiske Aprilkonference, 24.—29. April (7.—12. Maj) 1917, Beretning om Landbrugsspørgsmaalet, 28. April (11. Maj), Sml. Vrk., 20. Bd., 1. Halvbind, S. 362, tysk.
540. »*Russkije Vjedomosti*«, Nr. 211, 16. September 1917.
541. »*Russkije Vjedomosti*«, Nr. 220, 22. September 1917.
542. »*Torgovo-Promysjlennaja Gaseta*«, Nr. 213, 1. Oktober 1917.
543. »*Russkije Vjedomosti*«, Nr. 223, 30. September 1917.
544. »*Torgovo-Promysjlennaja Gaseta*«, Nr. 220, 10. Oktober 1917.
545. »*Torgovo-Promysjlennaja Gaseta*«, Nr. 225, 15. Oktober 1917.
546. »*Torgovo-Promysjlennaja Gaseta*«, Nr. 223, 13. Oktober 1917.
547. »*Djen*«, Nr. 174, 27. September 1917.
548. *Stalin,* Leninismens Problemer, København, Arbejderforlaget 1940, S. 324.
549. *Lenin,* Vil Bolsjevikerne kunne beholde Statsmagten? Udv. Vrk., 6. Bd., S. 259, norsk.
550—551. *RSDAP(B)s 6. Partikongres,* August 1917, Moskva 1934, S. 243.
552. *Lenin,* Den truende Katastrofe og hvordan den skal bekæmpes, Sml. Vrk., 21. Bd., S. 205, tysk.
553. *CAOR,* Arkivsamling 6, den provisoriske Regerings Kancelli, Reg. 1, Akt Nr. 281, Bl. 55—56.
554. »*Centralarkiv*«, Arbejderbevægelsen 1917, Moskva 1926, S. 85.
555. »*Rabotsjij Putj*«, Nr. 25, 1. Oktober 1917.
556—557. »*Centralarkiv*«, Arbejderbevægelsen 1917, Moskva 1926, S. 194.
558. *Lenin,* Om Strejkestatistiken i Rusland, Sml. Vrk., 15. Bd., S. 44, tysk.
559. »*Russkoje Slovo*«, Nr. 235, 11. Oktober 1917.
560. »*Centralarkiv*«, Arbejderbevægelsen 1917, Moskva 1926, S. 222.
561. »*Efterretninger fra Moskvasovjetten af Arbejderrepræsentanter (Isvevestija)*«, Nr. 191, 19. Oktober 1917.
562. »*Rabotsjij Putj*«, Nr. 53, 22. Oktober 1917.
563. »*Istorija Proletariata SSSR*«, 1932, Nr. 9, S. 160.
564—565. »*Centralarkiv*«, Bondebevægelsen 1917, Moskva 1927, Bilag: Statistik over Antal og Art af Lovovertrædelser.
566—567. »*Centralarkiv*«, Hærens Opløsning 1917, Moskva 1925, S. 134, 135.
568. *Lenin,* Krisen er modnet, Udv. Vrk., 6. Bd., S. 220, norsk.
569. »*Kiefskaja Mysl*«, Nr. 210, 29. August 1917.
570. »*Efterretninger fra Moskvasovjetten af Arbejderrepræsentanter (Isvestija)*«, Nr. 151, 31. August 1917.
571. *Stalin,* Oktoberomvæltningen og det nationale Spørgsmaal, i Bogen: Marxismen og det nationale og koloniale Spørgsmaal, Udvalgte Artikler og Taler, Moskva 1934, S. 52.
572. »*Hurrjat*«, Nr. 33, 25. August 1917, usbekisk.
573. »*Rjetsj*«, Nr. 226, 26. September 1917.
574. *Lenin,* Vil Bolsjevikerne kunne beholde Statsmagten?, Udv. Vrk., 6. Bd., S. 252, norsk.

575. *CMHA*, 12. Armés Soldatereksekutivkomité, Akt Nr. 412—708, Bl. 58.
576. *CMHA*, Den Øverstbefalendes Stab, Den tjenstgørende Generals Forvaltning, Akt Nr. 80—097, Bl. 365—370.
577. *Soldaterbreve fra 1917*, Moskva 1927, S. 119.
578. *A. I. Verkhofski*, Rusland paa Golgatha, Petrograd 1918, S. 123.
579—580. *CMHA*, Krigsministerens Kabinet, Sag Nr. 1932, Bl. 64—67.
581—582. *Samme Sted*, Akt Nr. 1876, Bl. 44, 45.
583. *Samme Sted*, Akt 1957, Bl. 27.
584. *Lenin*, Tale i den alrussiske Centraleksekutivkomités Møde 23. Februar 1918, Sml. Vrk., 22. Bd., S. 301, tysk.
585. *CMHA*, Krigsministerens Kabinet, Sag Nr. 1932, Bl. 158.
586. *V. B. Stankevitsj*, Erindringer fra Aarene 1914—1919, Berlin 1920, S. 246.
587—588. *CMHA*, Krigsministerens Kabinet, Akt Nr. 1745, Bl. 32, 129.
589. *Samme Sted*, Akt 1820, Bl. 14, 18.
590—591. *Samme Sted*, Akt 1764, Bl. 45—46, 48, 13.
592. *Samme Sted*, Akt 2211, Bl. 1.
593—594. *CAOR*, Arkivsamling Nr. 1235, Den alrussiske Centraleksekutivkomité, Serie D/4 Nr. 179, 1917, Bl. 135—136.
595—596. *CMHA*, Krigsministerens Kabinet, Akt 1876, Bl. 128, 84.
597. *S. Agurski*, Oktober i Bjelorusland, En Samling Artikler og Dokumenter, 1. Afdeling, Minsk 1927, S. 269, bjeloruss..
598—599—600. »*Krasnij Flot*«, 1927, Nr. 20, S. 24, 27, 27.
601. »*Rabotsjij Putj*«, Nr. 34, 12. Oktober 1917.
602. *Sortehavsflaadens Matroser i Oktoberrevolutionen*, Dokumenter fra Kampens Dage, Morskoj Sbornik 1933, Nr. 11, S. 103.
603. *Lenin*, Bolsjevismen og Hærens »Opløsning«, Sml. Vrk., 20. Bd., 2. Halvbind, S. 101, tysk.
604. »*Soldat*«, Nr. 26, 14. September 1917.
605. »*Soldat*«, Nr. 35, 26. September 1917.
606. *J. Romas*, Stemningen i Hæren, i Bogen: Fra Februar til Oktober, En Samling Artikler, Erindringer og Dokumenter, 1. Afdeling, Moskva, »Novaja Moskva« 1923, S. 82.
607—608. *Soldaterbreve fra 1917*, Moskva 1927, S. 80, 118.
609—610—611. *CMHA*, Vestfrontens Øverstbefalendes Stab, Akt Nr. 157—792, Bl. 246, 126, 247.
612—613. *Bolsjeviseringen af Petrograds Garnison*, En Samling Materialer og Dokumenter, Leningrads Kredsforlag 1932, S. 296, 264.
614. *CMHA*, Den Øverstbefalendes Stab, Den tjenstgørende Generals Forvaltning, Akt Nr. 80—097, Bl. 191.
615. »*Soldat*«, Nr. 35, 26. September 1917.
616—617—618. »*Centralarkiv*«, Hærens Opløsning 1917, Moskva 1925, S. 145, 124, 124.
619. *CMHA*, Nordfrontens Øverstbefalendes Stab, Akt Nr. 222—554, Bl. 288.
620. *CMHA*, 12. Armés Soldatereksekutivkomité, Akt Nr. 412—641, Bl. 50.
621. *Lenin*, Valgene til den konstituerende Forsamling, Sml. Vrk., 24. Bd., S. 638, russ..
622—623. *Soldaterbreve fra 1917*, Moskva 1927, S. 137, 141.
624. »*Efterretninger fra Centraleksekutivkomitéen og fra Petrogradsovjetten af Arbejder- og Soldaterrepræsentanter (Isvestija)*«, Nr. 160, 2. September 1917.
625. *Samme Sted*, Nr. 161, 3. September 1917.
626. »*Efterretninger fra Petrogradsovjetten af Arbejder- og Soldaterrepræsentanter (Isvestija)*«, Nr. 176, 20. September 1917.
627—628. »*Vestnik Vremennovo Pravitelstva*«, Nr. 167, 3. Oktober 1917.

629. Lenin, Meningforskellene i den europæiske Arbejderbevægelse, Sml. Vrk., 15. Bd., S. 7, russ..
630. Lenin, Politisk Afpresning, Sml. Vrk., 21. Bd., S. 116, tysk.
631. »Novaja Sjisn«, Nr. 132, 20. September 1917.
632. »Bjeloje Djelo«, 1. Bd., Berlin 1926, S. 77.
633. »Utro Rossii«, Nr. 242, 8. Oktober 1917.
634. »Russkije Vjedomosti«, Nr. 235, 14. Oktober 1917.
635. »Russkije Vjedomosti«, Nr. 230, 8. Oktober 1917.
636. »Novoje Vremja«, Nr. 14.897, 14. Oktober 1917.
637. »Russkije Vjedomosti«, Nr. 234, 13. Oktober 1917.
638. »Novoje Vremja«, Nr. 14.898, 15. Oktober 1917.
639. »Russkije Vjedomosti«, Nr. 236, 15. Oktober 1917.
640. »Efterretninger fra Centraleksekutivkomitéen for Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjetter (Isvestija)«, Nr. 193, 10. Oktober 1917.
641. »Rabotsjij Putj«, Nr. 32, 23. Oktober 1917.
642. I. I. Vassiljef, Hvordan Juliopstanden 1917 gik for sig, Manuskriptsamlingen til »Borgerkrigens Historie« Nr. 1389.
643. CMHA, Den kauk. Fronts Øverstbefalendes Stab, Akt Nr. 2075, Bl. 152—155.
644—645—646. »Centralarkiv«, Hærens Opløsning 1917, Moskva 1925, S. 64, 66, 74.
647. CMHA, Den Øverstbefalendes Stab, Generalkvartermesterens Forvaltning.
648. CMHA, Den Øverstbefalendes Stab, Den tjenstgørende Generals Forvaltning, Akt Nr. 76—086, Bl. 208.
649. CMHA, Den Øverstbefalendes Stab, Revolutionen og Hærens Tilstand i Forbindelse med Omvæltningen, Akt Nr. 812, Bl. 73.
650. CMHA, Nordfrontens Øverstbefalendes Stab, Akt Nr. 222—917, Bl. 196.
651. CMHA, Nordfrontens Øverstbefalendes Stab, Akt Nr. 224—314, Bl. 268.
652. CMHA, Sydvestfrontens Øverstbefalendes Stab, Akt Nr. 142—220, Bl. 10.
653. CMHA, Den rumænske Fronts Øverstbef. Stab, Akt Nr. 320—423, Bl. 119.
654. CMHA, Sydvestfrontens Eksekutivkomite, Akt Nr. 56—833, Bl. 269.
655—656. CMHA, Den 3. Armés Stab, Akt Nr. 311—314, Bl. 308.
657. CMHA, Krigsministerens Kabinet, Akt Nr. 1588c, Bl. 30.
658. CMHA, Den Øverstbefalendes Stab, Generalkvartermesterens Forvaltning, Akt Nr. 2066, Bl. 2—3.
659. CAOR, Arkivsamling Nr. 1235, Den alrussiske Centraleksekutivkomité, Serie D/1 Akt Nr. 76, Bl. 28.
660—661. CMHA, Den Øverstbefalendes Stab, Den tjenstgørende Generals Forvaltning, Akt Nr. 80—242, Bl. 44, 87.
662. »Arkhif Russkoj Revolutsiji«, 1. Bd., Berlin, S. 170.
663. »Kiefskaja Mysl«, Nr. 101, 21. April 1917.
664. A. J. Denikin, Skitser om det russiske Kaos, 2. Bd., Paris, S. 137—138.
665. »Utro Rossii«, Nr. 220, 12. September 1917.
666—667. CMHA, Den Øverstbefalendes Stab, Den tjenstgørende Generals Forvaltning, Akt Nr. 80—097, Bl. 139, 140.
668. »Pravda«, Nr. 293, 28. December 1919.
669. Bolsjeviseringen af Petrograds Garnison, En Samling Materialer og Dokumenter, Leningrads Kredsforlag 1932, S. 65.
670. »Rjetsj«, Nr. 169, 21. Juli 1917.
671—672. »Rjetsj«, Nr. 191, 16. August 1917.
673—674—675—676. CMHA, Den Øverstbefalendes Stab, Den tjenstgørende Generals Forvaltning, Akt Nr. 80—097, Bl. 42, 191, 26, 43.
677. »Efterretninger fra Centraleksekutivkomitéen for Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjetter (Isvestija)«, Nr. 187, 3. Oktober 1917.

678. Samme Sted, Nr. 190, 6. Oktober 1917.
679. CMHA, Sydvestfrontens Øverstbefalendes Stab, Akt Nr. 142—004, Bl. 414.
680. CMHA, Den Øverstbefalendes Stab, Den tjenstgørende Generals Forvaltning, Akt Nr. 76—094, Bl. 366.
681. A. J. Denikin, Skitser om det russiske Kaos, 2. Bd., Paris, S. 138.
682. »Russkije Vjedomosti«, Nr. 235, 14. Oktober 1917.
683. »Efterretninger fra Centraleksekutivkomitéen for Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjetter (Isvestija)«, Nr. 197, 14. Oktober 1917.
684. »Djelo Naroda«, Nr. 186, 21. Oktober 1917.
685. »Efterretninger fra Centraleksekutivkomitéen for Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjetter (Isvestija)«, Nr. 193, 12. Oktober 1917.
686—687—688—689—690—691—692. CMHA, Den Øverstbefalendes Stab, Generalkvartermesterens Forvaltning, Akt Nr. 673, Bl. 142, 186, 156—157, 105 198, 200, 200.
693. L. Trotski, Oktobers Lære, Sml. Vrk., 3. Bd., S. XLIX, L.
694. »Efterretninger fra Centraleksekutivkomitéen for Arbejder- og Soldaterrepræsentanternes Sovjetter (Isvestija)«, Nr. 199, 17. Oktober 1917.
695. CMHA, Krigsministerens Kabinet, Akt Nr. 2003c, Bl. 46.
696. »Krasnaja Ljetopis«, 1927, Nr. 2 (23), S. 133.
697. Bolsjeviseringen af Petrograds Garnison, En Samling Materialer og Dokumenter, Leningrads Kredsforlag 1932, S. 337.
698. »Krasnaja Ljetopis«, 1927, Nr. 2 (23), S. 115.
699—700. A. F. Kerenski, Fra det Fjerne, En Samling Artikler (1920—1921), Paris, S. 195, 300.

INDHOLDSFORTEGNELSE

Første Kapitel: **Paa Tærskelen til den borgerlig-demokratiske Revolution** 15
1. Krigen ... 15
2. Forfaldet ... 40
3. Opløsning i Hæren ... 53
4. Det tsaristiske Rusland, et Folkenes Fængsel ... 64
5. To Sammensværgelser ... 78

Andet Kapitel: **Den borgerlig-demokratiske Februarrevolution** ... 105
1. Opstanden i Hovedstaden ... 105
2. Februarrevolutionens Sejr ... 114
3. Dobbeltmagten ... 127
4. Den provisoriske Regerings Kamp for Bourgeoisiets Eneherredømme 141

Tredje Kapitel: **Lenins Ankomst** ... 162
1. Paa Jagt efter en Vej til det revolutionære Rusland ... 162
2. Lenin i Petrograd ... 168

Fjerde Kapitel: **Ruslands socialdemokratiske Arbejderpartis (Bolsjevikernes) Aprilkonference** ... 173

Femte Kapitel: **Det bolsjevikiske Parti i Kamp om Masserne** ... 199
1. Aprildemonstrationen ... 199
2. Koalitionsregeringen ved Arbejdet ... 208
3. Den provisoriske Regerings Nationalitetspolitik ... 218
4. Den 1. alrussiske Sovjetkongres ... 226
5. Junidemonstrationen ... 236
6. De russiske Troppers Offensiv ved Fronten ... 241
7. Revolutionens Vækst i Hæren ... 249

Sjette Kapitel: **Den røde Garde** ... 256
1. Den proletariske Milits ... 256
2. Den røde Garde i Hovedstaden ... 262

Syvende Kapitel: **Julidagene** ... 272
1. Arbejdernes Aktioner i Hovedstaden ... 272
2. Julidemonstrationen i Hovedstaden ... 278
3. Julidemonstrationen slaas ned ... 282
4. Proletariatet overvinder Samarbejdsillusionerne ... 300

Ottende Kapitel: **Det bolsjevikiske Partis 6. Kongres** 303

Niende Kapitel: **Kornilofkuppet** 327
1. Militærdiktaturet forberedes 327
2. Bourgeoisiet begynder Borgerkrigen 342
3. Generalernes Eventyr slaas ned 351

Tiende Kapitel: **Landets Økonomi bryder sammen** 357
1. Kapitalisternes Sabotage 357
2. Det finansielle Sammenbrud 368
3. Forfaldet i Trafikvæsenet 371
4. Bondebevægelsen tilspidses 376
5. Hungersnøden nærmer sig 387

Elvte Kapitel: **Det bolsjevikiske Partis økonomiske Program paa Tærskelen til den proletariske Revolution** 395
1. Bolsjevikernes Paroler 395
2. Nationaliseringen af Jorden 398
3. Arbejderkontrollen med Produktionen 402
4. Nationaliseringen af Bankerne og Industritrusterne 404

Tolvte Kapitel: **Den revolutionære Krise modnes** 407
1. Den nye Bølge af økonomiske og revolutionære Strejker 407
2. Bondeopstandene i Rusland og den nationale Frihedsbevægelse i Randomraaderne 416

Trettende Kapitel: **Hær og Flaade paa Tærskelen til Oktoberrevolutionen** 426
1. Fronten før Oktoberrevolutionen 426
2. Flaaden i Dagene før Oktoberrevolutionen 436
3. Bolsjeviseringen af Hæren 442

Fjortende Kapitel: **Kompromismagernes Manøvrer og Bourgeoisiets Planer overfor den voksende Revolution** 455
1. De Socialrevolutionære og Mensjevikerne — Bourgeoisiets sidste Støtte 455
2. Bourgeoisiet i Kamp mod den fremvoksende Revolution 462

Femtende Kapitel: **Fordelingen af Kontrarevolutionens Kampstyrker paa Tærskelen til den store proletariske Revolution** 474
1. Bourgeoisiets Stødtropper 474
2. Officerskorpset 484
3. De borgerlige nationale Formationer 491
4. Kosakkerne 498
5. Kontrarevolutionen vil sætte Fronten op mod Baglandet 501
6. Kontrarevolutionens Offensiv 508

Datofortegnelse 523

Kildeangivelser 537

Navneregister 554

"We Shall Build a New World...."

Having delivered the working people from oppression and exploitation, the October Revolution released inexhaustible creative forces and roused the people's energy in all branches of political, economic and cultural activity.

It fundamentally changed the position of all classes and sections of the population. The proletariat became the ruling class, leading the working masses of town and country. The Communist Party became the ruling political organisation of the world's first socialist state of workers and peasants.

The revolution placed the power into the hands of the Soviets, which became a state form of the dictatorship of the proletariat. Through them, under the leadership of the Communist Party, the people accomplished important revolutionary reforms within an incredibly short space of time. No vestige was left of the old bourgeois-landowner Russia. On its ruins, millions of workers and peasants began building a new, socialist state.

Colossal work was started. The old state apparatus was gradually superseded by a new machine. This work was constantly sabotaged by officials in the ministries and departments. The Communist Party placed workers and peasants at the helm of state. Fresh from the October battles, they enthusiastically got down to creating a new state apparatus. Sailors of the Baltic Fleet and workers of the Siemens-Schuckert plant in Petrograd went to work in the People's Commissariat for Foreign Affairs. Workers of the Putilov Plant helped to organise the People's Commissariat for Internal Affairs. The People's Commissariat for Education was set up with the active assistance of workers from Petrograd's Vyborg District.

In addition to the building up of a central state apparatus, colossal work went on on a local scale. On November 5, in an ardent speech to the workers and peasants, Lenin urged them on in this work:

"Comrade toilers! Remember that now *you yourselves* are at the helm of state. No one will help you if you yourselves do not unite and take into *your* hands *all affairs* of state. *Your* Soviets are from now on the organs of state authority, working bodies with full powers....

"Strengthen them. Get on with the job yourselves, begin right at the bottom, do not wait for anyone."*

The Zemstvos, city Dumas and other bourgeois organs of power were abolished in the gubernias and uyezds and Soviet organs were

---

* Lenin, *Collected Works*, Vol. 26, p. 297.

set up in their stead. Large numbers of people were drawn into this work. Special departments to direct economic and cultural development were formed within the Soviets. Instructions on the rights and duties of the Soviets were published on December 24. These instructions set the pattern of the local Soviets and defined their rights and duties both to the central organs and to the electorate.

The power of the Soviets was consolidated in the villages and volosts. This was greatly furthered by the Extraordinary All-Russia Congress of Soviets of Peasants' Deputies, which sat in Petrograd in November. Most of the delegates gave their support to the "Left" Socialist-Revolutionaries* and the Bolsheviks. The Congress recognised Soviet rule and endorsed the decrees on Peace and on Land. The Central Executive Committee elected by it merged with A.R.C.E.C. of the Soviets of Workers' and Soldiers' Deputies. The Soviets of Workers' and Soldiers' Deputies were likewise amalgamated with the Soviets of Peasants' Deputies on a local level, a step resulting in the consolidation of the working-class leadership of the peasants in the interests of socialist construction.

Besides ending the rule of the capitalists and landowners, Soviet power abolished all the survivals of feudalism that had been burdening the people for many decades. On November 11, A.R.C.E.C. and the Council of People's Commissars promulgated a decree abolishing estates and civil ranks. The division of society into nobility, peasants, merchants, petty bourgeois and so forth, as well as all titles and ranks were annulled. Every person became a citizen of the Russian Soviet Republic. A new decree "On Civil Marriage, on Children and on Registers of Births, Marriages and Deaths" was published. Women were given equal rights with men. On January 20, the Soviet Government announced that the church had been separated from the state and that the schools had been separated from the church.

The new world was born amid a relentless class struggle. By Civil War and anti-Soviet mutinies, the counter-revolution tried to throttle Soviet rule. The reactionaries mustered all their forces. Saboteurs in government offices, profiteers and gangs of hooligans and thugs were used in the struggle against the power of the workers and peasants. Entente representatives were active in

---

* The "Left" Socialist-Revolutionaries were a group within the Socialist-Revolutionary Party. At the close of 1917 this group became an independent party. To avoid losing all influence over the peasants, the Left Socialist-Revolutionaries formally, after long vacillation, subscribed to the policy of the Soviets. At the end of November 1917 their representatives were given portfolios in the Soviet Government (the people's commissariats for Agriculture, Justice and Posts and Telegraph). However, they were unreliable in their co-operation with Soviet rule. In the spring of 1918 they resigned from the government and shortly afterwards became active in the struggle against the Soviet state.—*Ed.*

organising this struggle. The Cadet Party became the heart and soul of all anti-Soviet conspiracies. The revolution took effective measures to defend its gains. The masses were roused to action against the enemies of the people. On November 28, the Council of People's Commissars passed the Decree on the Arrest of Leaders of the Civil War Against the Revolution, which proclaimed the Cadet Party an enemy of the people. Under this decree, which was drawn up by Lenin, all the Cadet leaders were subject to arrest and trial by revolutionary tribunals. At the close of October and early in November the leadership of the struggle against the counter-revolution was taken over by the Petrograd Military Revolutionary Committee. Early in December the Council of People's Commissars set up a special organ to combat enemies of Soviet rule, the All-Russia Extraordinary Commission for the Suppression of Counter-Revolution, Sabotage and Profiteering. The Party appointed the tested Bolshevik and Leninist Felix Dzerzhinsky to head this organ.

The militia organised by the Provisional Government was replaced by a workers' and peasants' militia, which protected revolutionary law and order and the security of Soviet citizens. The old bourgeois-landowner judiciary was supplanted by the people's courts, which became an instrument for the suppression of the exploiter classes and the consolidation of the Soviet state system.

In the first weeks after the Revolution the Red Guards and revolutionary military units became the bulwark of Soviet power. The old Army and Navy were democratised, and new armed forces were created at the same time that the old forces were demobilised. The Council of People's Commissars set up an All-Russian Collegium for the Organisation and Formation of a New Army. The collegium was headed by Nikolai Krylenko and Nikolai Podvoisky. On January 15, 1918, the Council of People's Commissars passed a decree forming the Workers' and Peasants' Red Army. On February 29, a decree on the formation of the Workers' and Peasants' Navy was published.

The building of the new life steadily gained momentum.

The country started building a new, socialist economy. This tremendous task would never have been fulfilled if strict accounting and control over production had not been introduced. On November 14, A.R.C.E.C. adopted Rules of Workers' Control, which were introduced at all enterprises employing workers. These rules embraced production, the purchase and sale of products and raw materials, and the financial activity of enterprises. Control was exercised by the workers of the given enterprise through factory committees, councils of elders and other elective organs. The All-Russia Council of Workers' Control was set up in Petrograd, and workers' control councils were formed at the local Soviets. The decisions of these councils were mandatory for owners of enter-

prises and could be overruled only by decision of higher workers' control organs.

Workers' control soon embraced thousands of factories, mines, trade, banking, agricultural and other enterprises. The control commissions enlisted the aid of tens and hundreds of thousands of workers. Far from restricting themselves to simply observing the work of enterprises, they made it their business to keep an eye on the work of the management and were active in passing decisions on all economic problems. These organs played an important role in curbing the capitalists and undermining their economic might. At the same time, they became a school of economic training for the working masses, and were a major preparatory step towards the socialist nationalisation of industry.

Lenin called the first months after the victory of the proletarian revolution a period of "attacks by Red Guards against capital". Soviet power did not repeat the mistake of the Paris Commune; it did not waste time taking the State Bank into its own hands. Control was instituted over private banks, and then, in mid-December, they were nationalised. Banking was declared a state monopoly, all private banks were merged with the State Bank and a single People's Bank of the Russian Republic was set up. At the close of January 1918, all the share capital of the former private banks was confiscated. This was followed by the publication of a decree annulling foreign and internal loans received by the tsarist and the Provisional governments.

The nationalisation of industry was started at the close of 1917 with individual large factories and mills. The capitalists kept sabotaging the government's measures in this direction and resisted workers' control in every way they could. In order to break the resistance of the capitalists, the workers took the management of factories and mills into their own hands.

Soon the government passed from the nationalisation of individual factories and mills to the nationalisation of entire industries. The sugar and oil industries were nationalised in May-June 1918, and this was followed by the nationalisation of transport, the merchant marine and foreign trade.

A Supreme Economic Council was formed on December 2, 1917, to direct the economy. Local economic councils were set up at the gubernia and uyezd Soviets.

The revolutionary economic reforms carried out during the first months of Soviet rule marked a radical break with capitalist relationships. That saved Russia from the economic disaster towards which capitalism had been leading her. After taking over the key positions in the economy, the Soviet government started building up a socialist economy.

Early in 1918 the counter-revolution made another attempt to depose Soviet rule. This attempt was linked up with the convoca-

tion of the Constituent Assembly. The elections to the Assembly were held in November 1917 under party lists drawn up prior to the October Revolution. A large portion of the people had not yet come to appreciate the significance of the socialist revolution and, naturally, the composition of the Assembly failed to reflect the new balance of class forces in the country. The majority of the seats were won by the Right Socialist-Revolutionaries. In spite of this, the Soviet Government decided to convene the Assembly, for it was necessary to show the people that it was nothing but a counter-revolutionary organisation.

Yakov Sverdlov, Chairman of A.R.C.E.C., opened the Constituent Assembly in the Grand Hall of the Taurida Palace on January 5. The Declaration of the Rights of the Working and Exploited People, drawn up by Lenin and endorsed by the A.R.C.E.C. on January 3, was submitted to the deputies. However, this document which gave legal force to the gains of the proletarian revolution, was rejected by the counter-revolutionary majority. When that happened the Bolsheviks walked out of the Taurida Palace and were followed by the Left Socialist-Revolutionaries. "The people from the nether world," as Lenin called the Socialist-Revolutionary-Menshevik deputies, started a fruitless debate, which ended late at night.

The counter-revolutionary majority in the Assembly showed its true colours at its very first sitting. On January 6, A.R.C.E.C. dissolved the Assembly quite painlessly. The only resistance came from a small group of bourgeois intellectuals, who tried to stage a "protest" demonstration in Petrograd but were quickly dispersed by Red Guards and revolutionary soldiers.

The next few days showed who was the real spokesman of the interests of the masses. The Third All-Russia Congress of Soviets of Workers' and Soldiers' Deputies was opened in Petrograd on January 10. Three days later the Third All-Russia Congress of Peasants' Deputies was convened. Its first act was to pass a decision to merge with the Third Congress of Workers' and Soldiers' Deputies.

The amalgamated Congress adopted the Declaration of the Rights of the Working and Exploited People. This constitutional act was later embodied in the first Soviet Constitution. The Declaration solemnly confirmed the gains of the proletarian revolution and formulated the basic principles and tasks of the Soviet state. "Russia," it said, "is proclaimed a Republic of Soviets of Workers', Soldiers' and Peasants' Deputies. All the power in the centre and on a local level belongs to these Soviets."

It stressed that the Soviet Republic was founded on a voluntary alliance of free nations as a federation of Soviet national republics.

It proclaimed that the fundamental task of the new society was to eradicate all forms of exploitation of man by man, build socialism and abolish classes.

"The question of peace is a burning issue and the most painful question of the day," Lenin said when he started his report on peace at the historic sitting of the Second All-Russia Congress of Soviets on October 26.

The world war was in its fourth year. Millions of Englishmen, Frenchmen, Russians, Czechs, Austrians and Germans were dying or becoming maimed for the sake of objectives and interests alien to them, and millions of people behind the firing lines were losing their homes and their hopes for the future. Bourgeois parties all over Europe and America were daily appealing to the "patriotism" of the people, exhorting them to give all their strength and even their lives for the motherland. The socialist parties, whose task it was to protect the interests of the working people, had betrayed these interests by supporting the imperialist, anti-popular, predatory war along with the bourgeoisie.

The voice of the Bolshevik Party, the voice of Lenin, now became heard above this chorus of chauvinism and false patriotism. Speaking for all the world to hear, Lenin declared that the war, which had engulfed the whole world, had nothing in common with the interests of the peoples, that it had to be ended and that this could only be done by the working people themselves, who should take the problem of war and peace into their own hands.

In its Decree on Peace, the Soviet Government appealed to all countries to begin negotiations at once for the conclusion of a general armistice and peace. "The Government," the decree stated, "considers it the greatest of crimes against humanity to continue this war over the issue of how to divide among the strong and rich nations the weak nationalities they have conquered, and solemnly announces its determination immediately to sign terms of peace to stop this war on the terms indicated, which are equally just for all nationalities without exception."*

This first act of Soviet foreign policy expressed the idea of the need for peaceful coexistence between states with different systems. The proposal for instituting talks and signing a peace treaty was a practical expression of the possibility of peaceful coexistence between the Soviet state and the capitalist countries.

The Soviet Government announced that it rejected secret diplomacy by which vital foreign policy problems had been settled behind the peoples' backs. It followed this statement up with the publication of the secret treaties signed by the tsarist and the Provisional governments with the imperialist states.

---

* Lenin, *Collected Works*, Vol. 26, p. 250.

The People's Commissariat for Foreign Affairs was formed to take charge of foreign policy. Its staff—Petrograd workers and revolutionary sailors headed by the Bolshevik sailor Nikolai Markin—moved into the building of the former Ministry for Foreign Affairs. Markin and his assistants opened up the safes, enlisted the services of students to translate documents into the Russian language and selected nearly 100 treaties and agreements for publication. These documents were published in the course of November and December 1917 and revealed how the war was fomented. Lenin said that the whole world saw for the sake of what millions of people had perished, for the sake of what millions of people had been sacrificed.* The publication of these documents dealt bourgeois diplomacy a heavy blow.

As soon as the Soviet Government was formed it began an active struggle to terminate the war. On November 7, on behalf of the Council of People's Commissars, Lenin ordered General Dukhonin, Commander-in-Chief of the Russian Army, to begin armistice talks with the German Command. Dukhonin flatly refused to obey these orders and was relieved of his duties. On November 8, the People's Commissariat for Foreign Affairs sent a note to the governments of the belligerent states, proposing peace talks.** This note was handed to the ambassadors and envoys of these states, published in the Soviet press and repeatedly broadcast over the radio. Within a few days similar notes were sent to Sweden, Norway, Spain, Denmark and other neutral states.*** The Soviet Government asked these countries for mediation in getting the peace talks going. On three other occasions, on November 28, December 6 and January 30, the Soviet Government sent notes and statements to the governments of the U.S.A., Britain, France and other powers, proposing peace talks.

But not one of these notes was answered. After numerous meetings in their embassies, the ambassadors of Britain, the U.S.A., France, Italy and other countries in Russia decided to refrain from entering into relations with the Soviet Government or answering any Soviet peace appeals. They acted in accordance with instructions from their governments. U.S. Secretary of State Robert Lansing, for example, instructed his ambassador to leave all Soviet peace proposals unanswered.**** The British Assistant Secretary of State for Foreign Affairs Robert Cecil declared that the British Government had no intention of recognising the Lenin Government. The French Foreign Minister Stephan Pichon stated in the Chamber

---

* See Lenin, *Collected Works*, Vol. 30, p. 386.

** *Dokumenty vneshnei politiki SSSR* (*Documents Relating to the Foreign Policy of the U.S.S.R.*), Vol. 1, Moscow, 1957, pp. 16-17.

*** *Ibid.*, pp. 22-23.

**** *Papers Relating to the Foreign Relations of the United States. Russia*, Vol. 1, Washington, 1932, p. 254.

of Deputies that France would have no relations with the Soviet Government and would not sit down to peace talks.*

A similar decision was passed at the Inter-Allied Conference in Paris at the close of November 1917. The heads of government and ministers, representing the interests of the financial and industrial magnates of Britain, France, the U.S.A. and other countries, refused to have relations with the workers' and peasants' government of Russia, which had infringed upon the "sacred" right of private ownership; it did not suit them to agree to a democratic peace without annexations and indemnities, for the sake of which they were waging war.

Secret conferences and meetings were held in Washington, London and Paris, and it was becoming obvious that the Entente leaders were planning to isolate the Soviet Republic, to impose a blockade on her and, with the aid of internal counter-revolutionary forces, destroy the Soviet state and restore the old regime in Russia. On December 10, when Soviet peace proposals were coming from revolutionary Petrograd, Robert Lansing sent the U.S. President a memorandum** in which he pressed for financial and military aid to General Kaledin, who had mustered forces in the south of Russia for a campaign against the revolutionary government. President Wilson approved this memorandum and instructed Colonel Edward House, his special representative, to talk the matter over in London and Paris. Almost at the same time, on December 21-22, the British and French ministers agreed in Paris to divide Russia into British and French spheres of influence.*** Hundreds of U.S., British and French instructors, observers and members of missions went to the south, north and east of Russia; accounts running into millions were opened at banks in London, Washington and Paris for generals Kaledin, Kornilov, Krasnov, and the Transcaucasian and Ukrainian bourgeois nationalists, i.e., to everybody who fought against the Soviet government. British warships sailed for Archangel and Murmansk, and U.S. and Japanese warships appeared off Vladivostok.

Though rejected by the Entente governments, the Soviet peace proposals were supported by the working people and many progressive organisations in Europe, Asia and America. The events in Russia were distorted by the bourgeois press, but the decrees on Peace and Land and the Soviet peace proposals became known

---

* R. D. Warth, *The Allies and the Russian Revolution*, Durchan, 1954, p. 209.

** *Papers Relating to the Foreign Relations of the United States. The Lansing Papers*, Vol. II, pp. 343-45.

*** *Ibid.*, Vol. 1, pp. 330-31; B. E. Stein, *Russki vopros na parizhskoi mirnoi konferentsii (1919-1920)* (*The Russian Question at the Paris Peace Conference* [1919-20]), Moscow, 1949, pp. 28-29.

and the working people began to express their sympathy for the Soviet government in no uncertain terms.

Rallies demonstrating solidarity with Soviet Russia were held in London, Manchester, Sheffield and other towns in Britain. A meeting of engineering workers, held on January 27, 1918, in London's Albert Hall, demanded that the British Government conclude an immediate armistice and begin talks on peace without annexations and indemnities. Early in 1918, pressed by the masses, the leadership of the British Independent Labour Party stated that peace must be reached.

In France, too, the masses demanded that an end be put to the war. In December 1917, the Congress of Trade Union Representatives passed a resolution calling for peace talks. "The peace formula of the Russian revolution is also the formula of the working class of France," the resolution stated. The demand for peace spread to the French Army, where disturbances broke out in 1917-18. The famous ten commandments of the French soldier were circulated in the firing lines. One of these commandments stated: "The war must be ended and peace without annexations and indemnities must be signed immediately, before winter sets in."

The Soviet peace proposals were approved by the working people in the U.S.A. as well; workers' meetings, at which solidarity was expressed with the Russian proletariat, were held in various parts of the country at the close of 1917 and beginning of 1918.

In Germany and Austria-Hungary even the bourgeois and Right socialist newspapers admitted that Lenin's Decree on Peace had a great attractive force. Powerful demonstrations demanding the acceptance of the Soviet peace proposals were held in November 1917 in Berlin, Hamburg and other cities. The revolutionary Spartacus Union had the Soviet Decree on Peace translated and printed in millions of copies. Scores of leaflets and proclamations were issued which demanded that the war be stopped at once and peace talks begun.

The working people of all countries and continents were demanding peace.

On November 14, 1917, Germany and her allies informed the Soviet Government that they were prepared to start peace talks. However, the objectives of the German imperialists had nothing in common with a democratic, just peace. They calculated that armistice and peace in the East would enable them to transfer their troops to the Western Front and inflict a decisive blow on the Entente countries. As regards Russia, Germany and her allies hoped to impose a predatory peace treaty on her and subordinate her economically and politically.

On the same day that the German agreement to begin peace talks came through, the Soviet Government once again contacted

the Entente countries with the proposal to begin general talks. But no reply was received from London, Paris or Washington. This compelled the Council of People's Commissars to decide to enter into armistice talks with representatives of the German-Austrian bloc and, at the same time, to continue its efforts to secure the signing of a general peace.

In the second half of November the first Soviet delegation left for Brest-Litovsk, where the peace talks were to be held. They began on November 20. On one side were stand-offish German generals, representatives of the higher German military caste, and on the other—workers and peasants, delegates of revolutionary Russia. The Soviet delegation was headed by the Bolshevik Adolph Joffe. In addition to Bolsheviks, the delegation included representatives of the "Left" Socialist-Revolutionary Party, and several generals and officers of the old army, who had come over to the side of the revolution.

The Soviet delegation proposed a six months' armistice on all fronts; one of its terms was that no German troops should be transferred from the Eastern to the Western Front. On this point, the Council of People's Commissars had clearly and unequivocally stated: "In defending the interests of the Allied peoples at the talks, the Russian Government stipulated as one of the cardinal terms of the armistice that no armies should be transferred from the Eastern to the Western Front. The armistice neither can nor will help one group of militarists against another."

These talks resulted in an agreement on a cease-fire for 10 and then for 28 days. Guns fell silent along the entire Russo-German front, and millions of exhausted soldiers were given the hope that they would soon return home.

On December 9, after the armistice was signed, the Soviet delegation proposed a clear-cut programme for the conclusion of peace without annexations and indemnities. The German Foreign Secretary Richard von Kühlmann and General Max Hoffmann, who headed the German delegation, submitted peace terms to the Soviet delegation. These terms, under various pretexts, claimed more than 150,000 square kilometres of Russian territory. The Soviet delegation postponed the talks for ten days and returned to Petrograd. The Council of People's Commissars once more called upon the Entente countries to take part in the talks, but as in all other cases there was no answer.

The talks were resumed on December 27. The German delegation flatly refused to reconsider the question of German-occupied territories, underlying this point with threats and ultimatums.

The young Soviet state found itself in an extremely difficult position. The collapse of the army, the economic dislocation and the utter exhaustion of the people made it impossible for the Soviet Republic to continue the war. A respite had to be won

at all costs to enable the country to build up the Red Army and Navy and rehabilitate the economy.

The onerous terms put forward by Germany aroused all the enemies of Soviet power to action. The Cadets, Mensheviks and Socialist-Revolutionaries shouted hysterically that the Bolsheviks "were selling" Russia to Germany. They called upon the people to show "patriotism" and fight for "mother Russia against Germany". This "activity" was obviously meant to push the Soviet Republic into war with Germany again so that German bayonets could be used to overthrow the Soviet Government.

The Entente countries likewise counted on destroying the Soviets with German assistance and then on dictating their terms to both Russia and Germany.

The situation was rendered all the more difficult by the fact that within the Bolshevik Party itself peace was opposed by a group of "Left" Communists headed by Nikolai Bukharin. They rejected the possibility of coming to an agreement with imperialism and demanded that a "revolutionary war" be declared on world imperialism. They were supported by Trotsky, who went to Brest-Litovsk as head of the Soviet peace delegation.

In this extraordinarily complex situation Lenin urged the acceptance of the German peace terms, ridiculing those who in principle rejected the possibility of signing agreements with capitalist countries. He said that peaceful coexistence between states with different social systems was possible and necessary, and that objective reality was compelling the Soviet Government to sign the peace treaty. One could pompously speak of the defence of the revolutionary motherland and of much else, he pointed out, but if there were no cannon or machine guns and if the soldiers were leaving the firing lines in their thousands there could be no question of repelling the onslaught of the German armies.

He felt the mood of the peasants in soldiers' greatcoats splendidly: he knew that they were tired of the war and wanted peace. Lenin's policy on this question was supported by the workers of Petrograd, Moscow, the Urals and the Donbas. The Soviet delegation was therefore instructed to stick to its proposals as long as possible, but to sign the peace treaty at once if the Germans presented an ultimatum. Trotsky disobeyed these instructions. On January 28, he informed the German delegation that Soviet Russia would not sign the peace treaty but would stop the war and demobilise her army.

The German Command took advantage of this. On February 18, firing was resumed and the German Army advanced towards Petrograd and Moscow.

The Central Committee of the Bolshevik Party and the Soviet Government appealed to the people to rise to the country's defence. The new revolutionary Red Army was formed of workers, working

peasants and soldiers and sailors of the old army. The entire country was geared to defence requirements.

The Red Army held up the German advance towards Petrograd at Pskov and Narva. These fierce battles gave the Red Army its baptism of fire, and ever since then February 23 has been marked as Soviet Army Day.

Despite the heroic resistance put up by the defenders of the young Soviet Republic, the enemy continued his offensive. This was one of the most difficult periods in the life of the Soviet state, in the life of the Bolshevik Party.

The Party C.C. and the Council of People's Commissars met daily. Lenin infused waverers with confidence and severely criticised those who opposed the peace treaty.

His policy triumphed in this sharp struggle against the "Left" Communists. Despite the resistance of Bukharin and others, the Party C.C., the Council of People's Commissars and A.R.C.E.C. decided to accept the German peace terms. True, Germany now utilised the Soviet Republic's difficult position to add a series of territorial claims (in the Baltic and the Caucasus) and to impose an indemnity of 6,000 million rubles.

The peace treaty was signed at Brest-Litovsk on March 3, 1918. The Seventh Party Congress was opened in Petrograd three days later, on March 6. It endorsed Lenin's policy and the peace treaty.

The Fourth Extraordinary All-Russia Congress of Soviets, which was convened on March 14, ratified the treaty by a majority vote.

The Brest Peace terms were incredibly harsh. Soviet Russia lost the Baltic area, the Ukraine and part of Byelorussia and Transcaucasia. She undertook to pay a huge indemnity and to sign extremely unfavourable trade agreements. Yet the treaty gave her a vital respite.

The signing of this treaty was a triumph of the Leninist policy of peaceful coexistence. Despite the enormous difficulties, Soviet power gave the peoples of Russia the promised, long-awaited peace. All the efforts of the U.S., British and French leaders to hinder the signing of this peace collapsed.

The Brest Peace was of tremendous international significance, too, for by signing it Soviet Russia showed all the peoples the way out of the imperialist war.

World's First Socialist State

In the respite given it by the Brest Peace the Soviet Republic undertook the building of a new life, of a new, socialist society. This great creative effort was directed by the Bolshevik Party. At the Seventh Congress it changed its name to the Russian Communist Party (Bolsheviks). Explaining why the name Communist

Party was the only correct one, Lenin pointed out that "as we begin socialist reforms we must have a clear conception of the goal towards which these reforms are, in the final analysis, directed, that is, the creation of a communist society. . . ."* At that time the Party had nearly 300,000 members, all of whom were tested Bolsheviks, leaders of the working people and foremost representatives of the working class.

In the previous year, in the spring of 1917, Lenin's famous *April Theses* set the Party the task of leading the people in the accomplishment of a socialist revolution. That task was now fulfilled.

New tasks faced the Communist Party in the spring of 1918. "We, the Bolshevik Party," Lenin wrote, "have *convinced* Russia. We have *won* Russia from the rich for the poor, from the exploiters for the working people. Now we must *administer* Russia."**

In mid-March the Central Committee of the Communist Party and the Soviet Government moved to Moscow, which became the capital of the Soviet state, the standard-bearer of the new epoch. In Moscow, in March-April 1918, Lenin wrote his outstanding *The Immediate Tasks of the Soviet Government,* in which he expounded a plan for creating a socialist economy and dealt with the key problems of economic, political and state development confronting the proletariat and its Party since the seizure of power. He declared that now the principal task of the proletariat and the poorest sections of the peasants led by it was "the positive or constructive work of setting up an extremely intricate and delicate system of new organisational relationships extending to the planned production and distribution of the goods required for the existence of tens of millions of people."*** In this work he set forth a programme of struggle for the building of socialist society, for the creation of new, socialist relations of production.

He emphasised that a socialist system that would be superior to the capitalist system could be built only if it had a higher labour productivity and labour organisation. He considered that labour productivity could be increased by building large-scale industry as a material basis of socialism, by ensuring a steady rise of the educational and cultural level of the people, by evolving a new production discipline and by inculcating a conscious socialist attitude to work.

The Immediate Tasks of the Soviet Government outlined concrete measures for improving socialist labour organisation: the introduction of the strictest accounting and control of production and distribution of commodities, the utmost promotion of socialist emulation, the implementation of the socialist principle of payment

---

* Lenin, *Collected Works,* Vol. 27, p. 127.
** *Ibid.,* p. 242.
*** *Ibid.,* p. 241.

for labour, the establishment of one-man management, the strengthening of labour discipline, the application of compulsion to idlers, the introduction of economy, and so forth.

Lenin's programme of socialist economic development was enthusiastically received by the people. Capitalism had led the country into an impasse. Surmounting the ruin and famine, the socialist revolution both saved the country from economic disaster and gave a powerful impetus for an unprecedented growth of the productive forces. As early as the spring of 1918, the country started extensive preparations for developing the power industry, the building of power stations, the development of natural resources and the promotion of technical progress.

The First All-Russia Congress of Economic Councils, held in May-June 1918, passed important decisions aimed at further promoting the country's productive forces. At the same time, it recommended the nationalisation of all industries. On June 28, the Council of People's Commissars promulgated a decree nationalising the major enterprises in all key branches of industry. More than 1,500 enterprises were nationalised by the close of August 1918. Only the small-scale industry and part of the medium-sized enterprises remained in the hands of private capital.

It was not easy to nationalise industry, but it was still harder to get the nationalised enterprises to operate efficiently, increase labour productivity and train skilled executives from among the workers. The October Revolution had fundamentally changed the position of the working class, turning it into the ruling class, which, together with other working people, owned all of the country's wealth, and laid the foundations for a new attitude to labour. Advanced workers began to realise that by working at socialist enterprises they were working for their own well-being, for the welfare of society.

In keeping with Lenin's instructions, the workers organised production and did their utmost to strengthen labour discipline. They drew up rules with a view to strengthening discipline and improving labour organisation.

The Soviet state embarked upon socialist economic construction under conditions of complete economic dislocation. But famine, which mounted in the spring and summer of 1918, made the difficulties still greater. This famine was due not only to the economic ruin but also to the savage class struggle that raged at the time in the countryside.

The kulaks refused to sell grain to the state, believing that by doing so they would strangle Soviet power.

To enable socialist construction to get under way it became necessary to consolidate Soviet rule in the countryside as well. This meant curbing the kulaks, who had risen against Soviet rule, rallying the poorest sections of the peasants, ensuring support

of the middle peasant and thereby strengthening the alliance between the working class and the peasants. This task was part of the struggle for grain, because the solution of the food problem depended on whether Soviet power would be able to break the resistance of the kulaks and consolidate its influence over the main mass of the working peasants.

In the spring of 1918, the Communist Party and Soviet Government decided to send thousands of foremost workers to the villages to help the poor sections of the peasants curb the kulaks and organise the supply of grain for the towns. Leading workers of Petrograd, Moscow and other large industrial centres were appointed to the food detachments. By the autumn of 1918 there were nearly 20,000 workers in these detachments. They went to the villages armed with Lenin's slogan "The Struggle for Grain Is a Struggle for Socialism".

The poorest sections of the peasants fiercely combated the kulaks but they were still badly organised. On June 11, 1918, A.R.C.E.C. decreed the setting up of rural and volost Poor Peasants' Committees throughout the country. By November 1918, nearly 105,000 of these committees were functioning. They became the bulwarks of Soviet rule in the countryside. With their help the landed estates and the land belonging to kulaks were divided among the working peasants. The government confiscated 50,000,000 hectares of land, machines, draught animals, and primary processing industries from the kulaks. The Poor Peasants' Committees helped the peasants to work the newly received land, supplied them with seeds, implements and livestock, helped the families of Red Army men and took part in organising state farms, agricultural communes and collective farms. The committees did much to strengthen the rural and volost Soviets by purging them of kulak elements.

These measures dealt the kulaks a telling economic and political blow. The sending of workers to the villages and the setting up of Poor Peasants' Committees consolidated Soviet rule and played a decisive role in carrying through a socialist revolution in the countryside.

In surmounting all the difficulties confronting it, the young proletarian state grew steadily stronger. The Soviet state system was developed and basic reforms were carried out in the economy. The establishment of Soviet rule created the conditions necessary for starting a cultural revolution. The achievements of science, technology, art and literature, which had accumulated over the course of centuries, were now placed at the disposal of the people. The Soviet government advanced the slogan "Education for the People" and began to implement it in practice. Education became free and was conducted in the native language. A drive to abolish illiteracy among adults was started. Socialist construction was

inconceivable without a tremendous cultural growth, without the all-sided satisfaction of the people's cultural needs.

On July 4, 1918, the Fifth All-Russia Congress of Workers', Peasants', Red Army men's and Cossack Deputies was opened at the Bolshoi Theatre in Moscow.

The report on the work of the Council of People's Commissars was delivered by Lenin, and Yakov Sverdlov reported on the work of A.R.C.E.C.

At this Congress the policy of the Soviet Government was opposed by the "Left" Socialist-Revolutionaries. A class struggle was raging in the countryside and the "Left" Socialist-Revolutionaries took the side of the kulaks against Soviet rule. At the Congress their faction demanded a change in the food policy and the disbandment of the Poor Peasants' Committees. However, despite this opposition, the policy of the Soviet Government was approved by the overwhelming majority of delegates.

Then the "Left" Socialist-Revolutionaries organised an anti-Soviet revolt in Moscow. On July 6, they assassinated the German Ambassador Mirbach, hoping that this would precipitate war with Germany. The same day, an armed insurrection broke out. The insurgents captured the Central Telegraph Office and sent out several false telegrams claiming that the "Left" Socialist-Revolutionaries had taken power.

With Lenin in command the Soviet Government took measures to suppress the uprising. The Central Telegraph Office was recaptured on the very next day, July 7. At dawn troops advanced towards the Trekhsvyatitelsky Lane, where the insurgents had their headquarters in the mansion that had belonged to the millionaire Morozov. Failing to win the support of the masses, the "Left" Socialist-Revolutionary leaders fled. At 4 p.m. on July 7, a statement was issued announcing that the insurrection had been quelled.

On July 10, the Congress passed a decision approving the first Soviet Constitution.

During the first few weeks after the October Revolution the need was felt to legalise the revolutionary gains of the people. With this purpose in view, the Soviet Government passed a series of constitutional acts, the most important of which was the Declaration of the Rights of the Working and Exploited People.

However, a Constitution had to be drawn up to define the organisation and structure of the organs of Soviet rule, the electoral system, and the rights and duties of citizens. In April 1918, A.R.C.E.C. set up a commission, headed by Yakov Sverdlov, to draw up a draft Constitution. A large contribution to the work of this commission was made by the Party Central Committee and by Lenin personally.

The Constitution of the R.S.F.S.R. legalised the dictatorship of the proletariat, the establishment of Soviet rule. At the same time, it embodied Lenin's nationalities policy. It proclaimed the full equality of nations and fraternal friendship between them. The Russian Republic was proclaimed a federation, i.e., a free union of free nations, adopting the title Russian Soviet Federative Socialist Republic.

The Constitution created firm grounds for the further development of the Soviet state system, served as a model for the constitutions of the other Soviet republics and exerted a tremendous revolutionary influence on the working class throughout the world.

The adoption of the Constitution marked the end of the first phase of revolutionary reforms that were started in October 1917. Only eight months had elapsed since the October Revolution had triumphed. But within that short span of time the socialist reforms carried out in the country showed the people the might of the Soviet system and its indisputable advantages.

Chapter Two

STRUGGLE OF THE SOVIET PEOPLE AGAINST FOREIGN INTERVENTION AND INTERNAL COUNTER-REVOLUTION (1918-20)

Attack by Interventionists

The international and internal counter-revolution did not reconcile itself to the emergence of the world's first socialist state. It mobilised its forces and unleashed civil war and intervention.

The respite won by the Soviet people at the cost of great sacrifice and privation was cut short.

The internal counter-revolution began its attacks against Soviet rule soon after the October Revolution, but these attacks were repulsed. It was obvious that alone, without foreign support, the Russian counter-revolution would be unable to fight a protracted civil war against the young Soviet Republic. Help came from the imperialists of the U.S.A., Britain, France, Japan and other countries.

The long and bloody Civil War in the U.S.S.R. was not a necessary consequence of the socialist revolution. It was sparked off by international imperialism.

Lenin noted that essentially speaking, the Civil War in Soviet Russia was brought about by world imperialism.

The objectives of the foreign military intervention and the internal counter-revolution were the overthrow of Soviet rule, the restoration of capitalism and the dismemberment and enslavement of the Soviet state.

The plan for this predatory attack on the Soviet Republic was drawn up by the Entente headed by the U.S.A. at the close of 1917 and beginning of 1918.

The Western imperialists delineated the spheres of military operations against Soviet Russia: the Ukraine, the Crimea and Bessarabia were to be occupied by France, the north of Russia, the Don, the Kuban and the Caucasus by Britain, the Far East and Siberia by the U.S.A. and Japan.

At first, the inspirers of the military intervention counted on smashing the Soviet Republic with Austro-German bayonets.

The Brest-Litovsk Peace, signed on March 3, upset the Entente's plans. The Entente powers refused to recognise the Brest Treaty and used it as a pretext for the military invasion of Russia. In March 1918, British, U.S. and French troops landed in Murmansk. Seizing Murmansk and then Archangel, the interventionists began preparations for an offensive in the direction of Petrograd and Moscow in order "to put an end to Bolshevism once and for all".

The Soviet Far East likewise became a theatre of military operations. The U.S. cruiser *Brooklyn*, the Japanese cruisers *Iwashi* and *Asahi* and the British cruiser *Suffolk* steamed into the port of Vladivostok at the close of 1917 and beginning of 1918. However, they did not at once begin an armed intervention. There was some delay because the imperialists had not agreed who would be the first to land troops. Britain and France wanted Japan to be the main force in the struggle against the Soviet Republic, but the U.S.A., while agreeing to this, was afraid that Japan would become the predominant power in the Far East and insisted that all the Allied states take part in the intervention. In the end it was agreed the intervention would be an inter-Allied affair and that Japan would be the first to land troops. Japanese troops were landed in Vladivostok on April 4, 1918, on the pretext that two Japanese citizens had been murdered. The murder had been engineered by Japanese agents. A British landing was made the same day. This was the signal for the whiteguard bands of Ataman Semenov in the Transbaikal area to begin an offensive against Soviet troops. In May and July Soviet troops led by the young and talented commander Sergei Lazo defeated the Semenov gangs and hurled them back to the Manchurian frontier. But the situation in Siberia and the Far East grew steadily graver. The Soviet Government called upon the people to organise resistance to the well-prepared imperialist intervention. A state of emergency was declared in Siberia and military revolutionary headquarters were set up throughout the area.

Initially the Entente imperialists confined their military operations to the outlying regions of Soviet Russia, but their objective was to destroy the proletarian republic from within. In May 1918, they inspired a counter-revolutionary uprising that involved the 40,000-strong Czechoslovak Corps and several thousand Russian whiteguards. This corps, consisting of former war prisoners, had been formed in Russia for the war against Germany. After the October Revolution the Soviet Government had given the corps permission to go to France via Siberia and the Far East, but the Entente counted on utilising it against Soviet rule. Part of the

corps refused to take part in the anti-Soviet mutiny and joined the Red Army.

The mutiny of the Czechoslovak Corps was followed by kulak-Socialist-Revolutionary uprisings in the Volga Country, the Urals and Siberia. Soviet rule was overthrown in the affected regions, where the Socialist-Revolutionaries and Mensheviks formed their own "governments": the northern government in Archangel, the committee of Constituent Assembly members in Samara, the Siberian government in Omsk, and the Urals government in Yekaterinburg. In collaboration with the interventionists, the petty-bourgeois parties made preparations for establishing an open military dictatorship. The claimants to the "all-Russia overlordship" included Kolchak and Denikin.

The Entente imperialists rushed to seize the southern regions—the Northern Caucasus, Transcaucasia and Turkestan with their enormous natural wealth. This objective was furthered by material aid to the whiteguard generals Kornilov, Denikin and Alexeyev, who had formed a Volunteer Army on the Don.

Early in 1918 the British Command formed a combined force of British troops and Terek Cossacks on Iranian territory. This force was given the task of capturing Baku and occupying the territory around it.

In this region the British imperialists clashed with German and Turkish troops that had occupied Georgia and Armenia at the beginning of June 1918 and were preparing to seize Baku.

The summer of 1918 was a tragic period for Soviet rule in Baku: Turkish troops had come right up to the gates of the city, while the nationalist Socialist-Revolutionary-Menshevik counter-revolution reared its head in it. On July 25, 1918, the Dashnaks, Mensheviks and Socialist-Revolutionaries in the Baku Soviet decided to invite the British to enter the city. The Bolsheviks opposed this decision and appealed to the people to resist the enemy. But the forces were unequal. On July 31, 1918, Soviet rule in Baku ceased to exist. On the next day the Mensheviks, Socialist-Revolutionaries and Dashnaks formed a counter-revolutionary government: the Central Caspian Dictatorship. On August 4, 1918, British troops marched into Baku and remained in the city until September 25, when they were pushed out by the Turks.

The Transcaspian region was invaded by the British, who helped the local bourgeois-nationalist forces to overthrow Soviet rule and form a counter-revolutionary government.

From the Transcaspian region the British tried to break through into Turkestan, but were halted by Soviet troops. In their war against the Turkestan Republic the interventionists received considerable assistance from Ataman Dutov, who captured Orenburg and cut Turkestan off from the central regions.

The occupation of the Transcaspian region by the interventionists and whiteguards was marked by massacres of the civilian population and reprisals against Soviet and Party officials. In Baku they seized 26 commissars—B. Avakyan, M. Azizbekov, T. Amirov, A. Amiryan, M. Basin, A. Berg, P. Japaridze, I. Malygin, G. Petrov, I. Fioletov, S. Shahumyan, G. Korganov, and others —who represented Soviet power in the city. The commissars were shot on September 20, 1918, in the desert near the Caspian.

While the Entente imperialists were advancing from the east, north and south, the Austro-German troops occupied the Ukraine after the Brest Peace had been signed.

The bourgeois-nationalist Ukrainian Central Rada signed an agreement with the occupation forces, under which it undertook to supply Germany and Austria-Hungary with a large quantity of food and industrial raw material. After this agreement was signed, the Austro-German invaders found no further use for the Central Rada and disbanded it. On April 29, 1918, they nominated General P. Skoropadsky, a Ukrainian landowner, Hetman of the Ukraine, against the wishes of the Ukrainian people, who continued the war of liberation for their social and national rights under the leadership of the Communist Party and its underground organisations.

In violation of the Brest Treaty, the Austro-German troops invaded Transcaucasia, the Don region and the Crimea, supporting the tsarist generals Krasnov and Mamontov, who headed the counter-revolutionary section of the Don Cossacks. The invaders occupied the Baltic republics and part of Byelorussia.

Thus, in the first half of 1918, while still in a state of war with the Entente countries, the Austro-German imperialists joined them in the war against the Soviet Republic, creating a front that ran all the way from the Baltic Sea to the Caucasian mountains.

A reign of terror was established in occupied territory. There were massacres of the civilian population, and many prominent functionaries of the Communist Party and Soviet Government were killed.

Three-quarters of Soviet territory was in the hands of enemies. A ring of fronts surrounded the Soviet Republic, which was cut off from her main raw material, fuel and grain regions. An economic blockade was imposed by the imperialists, who planned to starve Soviet Russia into submission. Factories and mills stopped working. There was no fuel for transport or for the towns. Food was scarce. Typhoid and other epidemics broke out. These difficulties were intensified by the wavering of the middle peasants, who did not immediately appreciate the dangerous consequences of the invasion. Conspiracies, uprisings and acts of sabotage were organised in the country by the imperialists. The U.S., French

and British ambassadors and consuls were in close touch with various counter-revolutionary organisations.

In the summer of 1918, Robert Lockhart, the acting British Consul-General in Moscow, Joseph Noulens, the French Ambassador, and David Francis, the U.S. Ambassador, in co-operation with counter-revolutionary terrorists, plotted the arrest of the Soviet Government and the assassination of Lenin. The Socialist-Revolutionaries instituted a reign of terror against Soviet and Party officials. In Petrograd they murdered V. Volodarsky, a prominent Party official, and on August 30, 1918, they made an attempt on Lenin's life. That same day Moses Uritsky, head of the local Extraordinary Commission for the Suppression of Counter-Revolution, was murdered in Petrograd. The people demanded stern punishment for the assassins. On September 2, 1918, A.R.C.E.C. discussed the attempt on Lenin's life and decided to carry out reprisals against the enemies of the revolution.

The events in Soviet Russia in 1918 showed the whole world the objectives of the internal counter-revolution headed by the capitalists, bankers, landowners, generals, Mensheviks, Right and Left Socialist-Revolutionaries, kulaks and bourgeois nationalists and the external counter-revolution represented by the Western imperialists. Their principal aim was to overthrow Soviet rule, restore the rule of the landowners and capitalists and enslave the workers and peasants.

Explaining to the workers and peasants of Russia the significance of the war that started at the end of July 1918, Lenin said: "We are now at war with British and French imperialism and with everything bourgeois and capitalist in Russia, with everyone endeavouring to frustrate the socialist revolution and embroil us in war. The situation is one where all the gains of the workers and peasants are at stake."*

To defend the Revolution, the Soviet Republic entered into mortal combat with the heavily armed forces of the intervention and internal counter-revolution.

The People Rise Against the Enemy

Led by the Communist Party and the Soviet Government, with Lenin at its head, the Soviet people rose to the patriotic struggle against the interventionists and whiteguards. The only way to save the Soviet Republic was to smash the ring of fire around it. This required a well-armed and well-supplied large, regular Red Army.

The Soviet Government tackled this task despite the terrible economic dislocation and the Civil War. The Red Army was formed

* Lenin, *Collected Works*, Vol. 28, p. 33.

first of volunteers and then of conscripts. The people themselves took an active part in this work. Much was done by the trade unions of Petrograd, Moscow, Ivanovo-Voznesensk, Tver and other industrial centres, and also by the Poor Peasants' Committees.

Motivated by proletarian internationalism, Czechs, Slovaks, Germans, Hungarians, Poles, Serbs, Croats and others joined the Red Army. In Moscow, Hungarian Communists led by Béla Kun and Tibor Szamuelly formed an international detachment. Similar detachments, regiments and brigades were formed in other towns and cities. Many of the men in them sacrificed their lives in the battles for the world's first state of workers and peasants. With the support of Party organisations, the okrug, gubernia, uyezd and volost military commissariats mobilised more than 800,000 men by the autumn of 1918.

Red Army commanders were promoted from among workers and peasants and former soldiers and officers. Many of them won undying fame. Among them were Vladimir Azin, Vasily Blücher, Semyon Budyonny, Kliment Voroshilov, Stepan Vostretsov, Ivan Kochubei, Grigory Kotovsky, Sergei Lazo, Alexander Parkhomenko, Vitaly Primakov, Ivan Fedko, Jan Fabricius, Vasily Chapayev, Nikolai Shchors, Alexander Yegorov, August Kork, Mikhail Tukhachevsky, Yeronim Uborevich, Mikhail Frunze, Robert Eideman, and Iona Yakir. A great contribution to the building up of the new army was made by cadres of the old army such as Vasily Altfater, Mikhail Bonch-Bruyevich, Joakim Vacetis, Dmitry Karbyshev, N. Krapivyansky, P. Lebedev, Fyodor Novitsky, A. Stankevich, Alexander Nikolayev, Sergei Kamenev, Boris Shaposhnikov, Vasily Shorin, and hundreds of others.

Foremost workers and tested Bolsheviks were sent to the army as military commissars. With the aid of Party cells they trained and educated soldiers and commanders, strengthened discipline, forestalled treachery and helped commanders who were devoted to the cause of the Revolution.

The Red Army was formed as a regular, mass army, into which workers and peasants of all nationalities of Russia were called up. Exploiter elements were not accepted. The detachments were merged into regiments and divisions, from which armies and fronts were shaped. The Eastern Front, then the most important, was formed in June 1918. The country's entire economy was reshaped under the slogan of "Everything for the Front, Everything for the Defeat of the Enemy!"

The policy of War Communism, adopted as a result of the Civil War, the intervention and the economic dislocation, played a leading role in the defeat of the Soviet Republic's enemies. Its principal objective was to supply the troops at the front and the workers behind the firing lines with everything necessary for victory. The Soviet Government went to the extreme measure of

nationalising not only large-scale but also all the medium and part of the small-scale industries. This undermined the economic strength of the bourgeoisie. Free trade was forbidden: all foodstuffs and essential commodities were distributed to the population through consumer co-operatives.

All factories were switched over to war production. Defence requirements demanded the concentration of the workers' efforts on producing and repairing weapons, clothes and footwear for the Red Army.

Emphasis was laid on the production of small arms and ammunition. Most of the small arms and ammunition came from Tula, Simbirsk and Izhevsk, where workers from Petrograd were sent to reinforce the local manpower resources. They played a large role in increasing labour productivity. Arms output was stepped up considerably through the labour heroism of the workers and the efforts of Soviet and Party organisations. In 1919, the output of rifles drew up with the 1916 level.

The light industry supplied the Red Army with clothing.

It would have been impossible to defend the republic successfully without concentrating the grain reserves in the hands of the state. Under the conditions prevailing at the time the necessary amount of grain could be obtained only by strictly prohibiting its sale in the open market. All grain and fodder surpluses were procured from the peasants at fixed prices on the basis of the surplus food requisitioning decree promulgated on January 11, 1919. Food requisitioning was a major aspect of the War Communism policy, and the peasants accepted that policy because they did not want the landowners back. The working class formed a military and political alliance with the middle peasants, the purpose of which was to uphold the gains of the October Revolution and crush the invaders and whiteguards. This alliance had an economic foundation as well: the Soviet Government gave the peasants land, armed and supplied the army, organised the country's defence, while the peasants gave the Red Army grain, fodder and men. The working class, too, suffered great hardship.

The Soviet countryside changed in the course of the Civil War. There were now mostly middle peasants and the number of non-farming peasants or peasants without livestock diminished. The position of the kulaks was greatly undermined. Oppression by landowners and capitalists was abolished for all time.

Despite all the difficulties of the period of the intervention and Civil War, most of the peasants found themselves better off than under the tsar and the bourgeoisie.

Universal labour conscription was another aspect of War Communism. *All classes, including the former propertied classes,* were required to work. This enabled the workers to concentrate on the chief task, that of defending the country.

In the second half of 1918 the armies of the Eastern Front made headway against the interventionists and whiteguards. On September 10, they liberated Kazan. On September 12, the 1st Army, commanded by Mikhail Tukhachevsky, liberated Simbirsk. The whiteguards were ejected from Syzran and Samara, and this made the Volga waterway operational.

On November 7, 1918, the first anniversary of the October Revolution, the 2nd Army captured Izhevsk, a major war industry centre, and a week later it entered Votkinsk.

In mid-September 1918, units of a partisan army commanded by Vasily Blücher and consisting of South Urals workers broke out of the whiteguard encirclement in the region of Ufa. Fighting its way from Beloretsk to Iglino Station, 1,500 kilometres away, it routed whiteguard detachments and joined forces with the 3rd Army.

In August 1918, troops of the Tsaritsyn sector of the front repulsed Krasnov's first offensive against Tsaritsyn, and then beat back another onslaught that lasted from the latter half of September to the first half of October. The failure of these attempts put an end to the hopes the whiteguards in the south of Russia had of linking up with whiteguard units operating on the Eastern Front.

On September 11, 1918, the Revolutionary Military Council of the republic formed the Southern Front: the units operating in this sector formed part of the 8th, 9th and 10th armies. They fought bitter battles against troops commanded by Krasnov and Denikin, who were determined to break through into the central regions and capture Tsaritsyn.

The situation in the Northern Caucasus became critical. In July and August 1918, Denikin's Volunteer Army entered Tikhoretskaya, Yekaterinodar and Novorossiisk. The 16,000-strong Taman Army found itself cut off from other Soviet units. Commanded by the sailor and Bolshevik I. I. Matveyev, it fought its way from Novorossiisk via Tuapse to Armavir, where, in mid-September, it linked up with the North Caucasian Army, which had been reformed into the 11th Army. The latter was commanded by a Cossack officer and Socialist-Revolutionary named Sorokin, who proved to be a traitor. He tried to stir up an anti-Soviet mutiny in the North Caucasus.

Leaders of the Party and Soviet organisations in the North Caucasus fell victim to Sorokin's treachery. On October 8, Matveyev, hero of the Taman campaign, was shot on his orders.

The Sorokin adventure was crushed and Sorokin himself was shot. But the 11th Army found itself in a difficult position. It suffered a series of defeats at the hands of Denikin. It had no

artillery shells, rifle ammunition, clothing or medicines. Disorganised and weary, it finally reached Astrakhan early in 1919.

The situation on the other fronts somewhat improved. On the Northern Front the advance of the interventionists on Kotlas and Vologda was halted.

By the autumn of 1918 the Red Army had become a large and efficient fighting machine. The middle peasants saw that the interventionists and whiteguards were out to restore the rule of the landowners and capitalists and went over to the side of the Soviet government. The change in the class balance of power in the countryside in favour of Soviet rule considerably strengthened the country's position. Thanks to the selfless efforts of the workers in the munitions industry ever larger quantities of weapons and ammunition began to be turned out.

The Soviet Republic found it possible to speed up the building of a large, regular Red Army.

On October 3, 1918, Lenin wrote to a joint session of A.R.C.E.C., the Moscow Soviet and trade union representatives that the republic required a large, regular army. "We had resolved," he wrote, "to have an army of 1,000,000 men by the spring; we now need an army of three million men. We can have it. *And we shall have it.*"*

In November 1918, the heroic Red Army was warmly greeted by the Sixth All-Russia Extraordinary Congress of Soviets, which appealed to the Entente powers to begin peace talks. But no reply was received.

Collapse of the Austro-German Occupation

Towards the autumn of 1918 the Soviet Republic's international position had changed substantially. The First World War ended in the West. Germany was in the grip of revolution and the Kaiser had been dethroned. On November 13, 1918, the Soviet Government repudiated the Brest Treaty and began an open war to drive the German occupation troops out of the Ukraine, the Crimea, Byelorussia and the Baltic area.

In Kiev, Poltava, Chernigov, Kherson, Yekaterinoslav and other gubernias the peasants had risen against the Austro-German occupation troops and the Hetman rule as early as the summer of 1918. They were joined by the workers in the towns and industrial centres of the Ukraine. This struggle was directed by the Ukrainian Communists who in July 1918 had formed the Communist Party of the Ukraine as part of the Russian Communist Party (Bolsheviks).

---

* Lenin, *On the International Working-Class and Communist Movement*, Moscow, p. 218.

On November 13, 1918, realising that the German occupation and the Hetman regime were nearing collapse, the Ukrainian bourgeois-nationalist parties formed a Directorate headed by Vladimir Vinnichenko and Simon Petlyura. When Hetman Skoropadsky fled to Germany, the Directorate seized power in the Ukraine with the sanction of the Germans and began organising counter-revolutionary detachments.

The Soviet Government in Russia went to the assistance of the Ukrainian workers and peasants, who had risen against the Austro-German occupation troops and the Directorate. The Ukrainian Front with Vladimir Antonov-Ovseyenko in command was formed on November 17, 1918. On November 29, 1918, the Ukrainian Soviet Republic was recreated and a Provisional Workers' and Peasants' Government formed. The Ukrainian Soviet Government appealed to the workers and peasants to intensify their struggle to drive out the occupation troops and the Directorate's bourgeois-nationalist detachments and restore Soviet rule in the Ukraine.

In Byelorussia, too, the working people redoubled their struggle against the occupation troops and the counter-revolutionary Rada in November and December 1918. The latter, aided by the Entente imperialists, tried in vain to remain in power. The Communists formed a Provisional Workers' and Peasants' Government on liberated Byelorussian territory on December 31, 1918.

On January 1, 1919, the new government proclaimed Byelorussia a Soviet Socialist Republic. The republic's Constitution was adopted in February 1919 by the Congress of Soviets of Byelorussia, which decided to begin talks on the establishment of federal ties with the R.S.F.S.R.

The Revolution triumphed over the interventionists in the Baltic area as well. In November 1918, led by Communists and aided by Soviet troops, the working people drove the Austro-German occupation troops out of a large part of Estonia. The Estonian Soviet Republic (Estonian Labour Commune) was proclaimed on November 29, 1918.

The working people of Latvia intensified their struggle against the Austro-German occupation forces in November and December 1918. A Provisional Soviet Government, which issued a manifesto proclaiming the creation of the Soviet Republic of Latvia, was formed on November 17, 1918. By January 1919, a considerable part of Latvia had been cleared of occupation troops and bourgeois nationalists.

In December 1918, Soviet rule was proclaimed in Lithuania as well.

The liberation war of the Ukrainian, Byelorussian and Baltic peoples, who were aided by the Russian people, thus led to the clearing of a considerable portion of the Ukraine, Byelorussia, Estonia, Latvia and Lithuania. The Russian Federation recognised

the independence of the new Soviet republics, which, in their turn, sought to unite closer with Russia in the struggle against external enemies. The military and political alliance of the Soviet republics gradually took shape in the course of the struggle against the imperialists and the internal counter-revolution.

The Entente Steps Up Its Intervention

The defeat of the Austro-German bloc enabled the Entente to use more forces for its intervention in Russia. The Allied Command planned to continue military operations in the Soviet East, Northern Russia and the Caspain Sea area in the direction of the Volga and also to invade the Ukraine by way of Rumania and the Black Sea. Moreover, the Entente decided to use German troops to continue the occupation of the Ukraine, Byelorussia and parts of the Baltic area.

Nothing came of the plan to use German troops: the Ukrainian, Byelorussian and Baltic peoples expelled the Austro-German forces and their bourgeois-nationalist flunkeys.

In the south of the Ukraine the Entente planned to deal the main blow by seizing Odessa, Sevastopol and then Kiev, Kharkov, the Donets and the Krivoi Rog basins. Twelve French and Greek divisions were to be used in this operation. These divisions began landing in Odessa, Sevastopol and other ports in mid-November 1918, and soon the Entente had 130,000 troops in the south.

By agreement between the Directorate and the French Command in the south of the Ukraine, the Ukraine was recognised as a French Protectorate for "the entire period of the war against Bolshevism", while the French Command undertook to help form a 300,000-strong army under the leadership of Simon Petlyura.

Denikin and Krasnov hastened to establish contact with Entente representatives in the hope of receiving weapons, ammunition and other supplies for their armies.

By increasing aid to the Ukrainian nationalists and the armies of Ataman Krasnov and General Denikin, the Entente tried to unite these armies for joint military operations against Soviet rule in the south of Russia.

In the middle of November 1918, the Musavatist government of Azerbaijan requested General Thomson, commander of British troops in Transcaucasia to occupy Baku, which the Turkish troops had abandoned under the terms of the armistice. It servilely declared that such a step "would not violate the independence and territorial integrity of Azerbaijan".* The British general "grate-

---

* *Iz istorii grazhdanskoi voiny v SSSR* (*History of the Civil War in the U.S.S.R.*), Vol. 1, Moscow, 1960, p. 60.

fully" accepted the invitation from the traitors; in November British troops re-entered Baku. Britain counted on the support of the bourgeois-nationalist Musavatist, Dashnak and Menshevik parties to help her establish economic and political control over Transcaucasia.

The British occupation of the Caspian area and Transcaucasia gave effective assistance to the armies of Denikin and Krasnov.

In the north (in the Murmansk and Archangel areas) the strength of the interventionists was increased to 21,000 men in December 1918.

Estonian, Lithuanian and Latvian territory, where at the close of 1918 the bourgeoisie was still in power, was used by the Entente as springboards for intervention. Aid was increased to the bourgeois-nationalist bands fighting Soviet rule in the Baltic area. In January 1919, units of the Estonian bourgeois army, and Russian and Finnish whiteguards, pressed Soviet troops back across the Narva River. This turned Estonia into a springboard for an offensive on Petrograd. General Yudenich became head of the bourgeois North-Western "government" in Estonia. He appealed to the Entente powers to intensify the intervention against the Bolsheviks, using the Baltic area and Finland as the most suitable bridgeheads for an attack against Petrograd. "The major ports and towns of the Baltic provinces must be occupied by Entente troops," Yudenich wrote, "in order to strengthen law and order and enable the Russian forces to organise themselves for the struggle against the Bolsheviks."* Whiteguard units were formed in Estonia. Subsequently these units merged under Yudenich. The Entente furthermore counted on using Finnish troops.

The Entente was most active in the Soviet Far East and in Siberia, where it strove to unite all internal and foreign counter-revolutionary forces under a single command, utilising Admiral Kolchak for this purpose. With the aid of the Entente, Kolchak came to power on November 18, 1918, disbanding the Socialist-Revolutionary-Menshevik government and proclaiming himself "supreme ruler" of Russia. At the close of 1918, the U.S. Government supplied Kolchak with 200,000 rifles, 200,000 shells, a large number of cannon and machine guns and a great deal of other equipment. He received more than 100,000 rifles from Britain.** France's expenditures on these purposes came to 50,000,000 francs a month.

As a result of this aid, Kolchak was able to muster an army of 250,000 men by the end of 1918; nearly 200,000 foreign soldiers

---

* *Ibid.*, p. 77.

** See *Iz istorii grazhdanskoi voiny v SSSR (History of the Civil War in the U.S.S.R.)*, Vol. 3, Moscow, 1957, p. 334.

guarded Kolchak's rear, taking reprisals against workers and peasants. Soon the actual command of the interventionist troops and whiteguards in Siberia was taken over by the French general Janin and the British general Knox. They subordinated Kolchak to themselves. The Kolchak army, formed through the efforts of the Entente, became a grave danger to Soviet Russia.

By the end of 1918 the Entente had huge forces poised in the south, east, north and north-west for an offensive against Soviet Russia. But this offensive never materialised. In November 1918, the Central Committee of the Communist Party took energetic steps to strengthen the Southern Front, which now became the main theatre of military operations. The 8th and 9th armies operating on this front received considerable reinforcements with many Communists among them. Early in January 1919, these armies took the offensive against the White Cossack troops on the central sector of the Southern Front. In mid-February 1919, the success of this offensive enabled the 10th Army to inflict an overwhelming defeat on the whiteguards in the region of Tsaritsyn. Early in March 1919, Soviet troops reached the North Donets River, completely routing Krasnov's White Don Cossack army.

In the course of January and February 1919, troops of the Ukrainian Front, supported by Soviet partisans, engaged the interventionists and the Petlyura troops of the Directorate. In the beginning of January the 2nd Ukrainian Soviet Division drove Petlyura out of Kharkov and then out of Poltava and Yekaterinoslav. On February 1, it liberated Kremenchug. The 1st Ukrainian Division captured Chernigov and advanced on Kiev. Regiments commanded by Nikolai Shchors and Vasily Bozhenko defeated the Petlyura bands on the outskirts of Kiev and entered the city on February 5. The bourgeois-nationalist Directorate fled to Vinnitsa. The whole of the Ukraine on the left bank of the Don became Soviet.

The Ukrainian people were determined to liberate the rest of the Ukraine from Petlyura. Communist underground organisations intensified their work among the people and among the troops of the interventionists. In the south of the Ukraine these organisations were directed by the Odessa Committee headed by I. Smirnov, who was an outstanding organiser and staunch Communist. A group of French Communists led by Jeanne Labourbe was active among the interventionist troops. A Foreign Board, which conducted extensive agitation among foreign soldiers and sailors, was set up at the Odessa Party Committee. At the beginning of March, the interventionists arrested 11 members of the Board, including two of the leaders—Jeanne Labourbe and I. Smirnov. They were tortured and then shot. But that did not make the Communists give up agitation among the interventionist troops.

Cases of these troops refusing to fight became more and more frequent. In March 1919, the Ukrainian Soviet troops liberated Kherson and Nikolayev from the interventionists, and in April—Odessa, Simferopol and Sevastopol. In April 1919, influenced by the successful advance of Soviet troops and by revolutionary propaganda, the French squadron mutinied. French troops refused to attack Soviet units. The Government of France was compelled to withdraw its forces from the south of the Ukraine and from the Crimea. At the close of April 1919, these regions were cleared of the interventionists and whiteguards. Almost the whole of the Ukraine was liberated from the Petlyura troops of the Directorate, which had entrenched itself in Kamenets-Podolsk, retaining under its control only a small number of towns and villages.

The Soviet troops of the Eastern Front advanced successfully at the close of 1918 and beginning of 1919, liberating Ufa, Birsk, Orenburg, Uralsk and a considerable part of the Urals. That enabled Soviet Russia to establish contact with Turkestan.

The interventionists and whiteguards failed to link up their southern and eastern forces. The only success the Kolchak forces could boast of was scored on the northern sector of the Eastern Front. Striking at the Soviet 3rd Army they captured Perm at the close of 1918. But this was only a temporary success. Through the efforts of the Party Central Committee and Lenin personally the fighting efficiency of the 3rd Army was soon restored, and in January 1919 it stopped the Kolchak army and took the initiative into its hands, preventing Kolchak from linking up with interventionists operating in the north.

After the Soviet 6th Army had won a series of victories, anti-war sentiments began to spread among the interventionist troops on the Northern Front as well. The Entente failed to overthrow Soviet rule with its own forces; its troops proved to be unsuitable for intervention in Russia. Assessing the significance of this development, Lenin wrote: "The victory we won in compelling the evacuation of the British and French troops was the greatest of our victories over the Entente countries. We deprived them of their soldiers. Our response to the unlimited military and technical superiority of the Entente countries was to deprive them of it through the solidarity of the working people against the imperialist governments."*

Decisive Victories of the Red Army

Less than a year after the Austro-German bloc had forced a humiliating peace treaty on Russia, the countries of that bloc found themselves in the grip of revolution, which swept across

* Lenin, *Collected Works*, Vol. 30, p. 211.

Germany, Austria, Hungary, Bulgaria and Serbia. Now Anglo-U.S.-French imperialism played the role of hangman of the revolution not only in Russia but also in a number of other European countries.

Lenin said: "A whole number of countries are enveloped in the flames of workers' revolutions. In this respect our efforts and sacrifices have been justified. They were not adventures, as our enemies slanderously claimed, but an essential step towards world revolution, which had to be taken by the country that had been placed in the lead, despite its underdevelopment and backwardness."*

The Soviets that were set up in a number of European countries in the course of these revolutions won the support of the proletarian masses.

The Third Communist International was set up in a situation marked by an upsurge of revolutionary feeling in a number of countries, and a growth of the influence of Communist Parties and Left socialist organisations. Its First Congress was held in Moscow under Lenin's guidance early in March 1919. The Congress decisions stressed the international significance of the October Revolution and of the establishment of Soviet rule in Russia. It endorsed the platform of the Comintern and issued a Manifesto calling upon workers throughout the world to defend Soviet Russia in the struggle against foreign intervention.

The Eighth Congress of the Communist Party sat in Moscow on March 18-23, 1919. Yakov Sverdlov, an outstanding organiser of Soviet power, died on the eve of that Congress. His death was a heavy loss for the Party and the state. On a proposal moved by Lenin, A.R.C.E.C. elected Mikhail Kalinin as its Chairman.

The Party Congress adopted a new Party Programme, in which the tasks of building socialism were defined for the first time. Speaking of the international importance of the new Programme, Lenin declared: "Our programme will serve as extremely effective material for propaganda and agitation; it is a document which will lead the workers to say, 'Here are our comrades, our brothers; here our common cause is becoming reality.' "** On the basis of Lenin's report "On Work in the Countryside", the Congress passed a decision to switch from a policy of neutralising the middle peasants to a policy of forming a stable alliance with them and, in particular, with the poorest sections of the peasants, for the struggle against the kulaks. This decision played a tremendous role in securing victory over the interventionists and whiteguards and in promoting the building of socialism in the U.S.S.R.

---

* Lenin, *On the Foreign Policy of the Soviet State*, Moscow, p. 128.
** Lenin, *Collected Works*, Vol. 29, p. 222.

The Congress drew up a concrete programme for completing the build-up of the Red Army, improving the organisation of Party and political work in it, strengthening the link between the Party and the army and enhancing Party leadership in the military units.

1919 was the most difficult year in the history of the Soviet state. Towards the spring of that year the interventionists and whiteguards had an army of a million men poised for another offensive against the Soviet Republic.

The plan of joint invasion of Soviet Russia, that had been drawn up early in 1919 at the Paris Conference of the U.S., British and French heads of government, envisaged co-ordinated operations by all anti-Soviet forces. The Soviet Republic was forced to fight on six fronts.

The Kolchak army was to spearhead the attack. Kolchak now ruled a vast territory in the Urals, Siberia and the Far East and had the support of the bourgeoisie, the kulaks, the Cossack leaders and the semi-feudal nobility of the numerically small peoples. The Entente supplied his army with all kinds of weapons, for which he paid with the Russian gold seized by the whiteguards in Kazan.

The capitalist regime together with the laws and institutions of tsarist days was restored on territory occupied by the Kolchak army and a rigid military dictatorship was established.

The Kolchak offensive began on March 4, 1919, his army moving westward in a wide front extending from the forests of the Northern Urals to the southern Trans-Volga steppes. The Soviet 5th Army, which defended the approaches to the Volga, faced forces that were superior in numbers and had twice as much artillery. In March the whiteguards broke through the centre of the Eastern Front; they captured Votkinsk, Birsk, Ufa, Menzelinsk, Sterlitamak, Belebei, Bugulma and other towns. Kolchak's forces pressed forward towards the Volga to link up with Denikin, who was advancing from the south of Russia.

Bitter fighting raged throughout March.

Kolchak was supported by all the counter-revolutionary forces: General Denikin in the south, the White Poles in the west, General Yudenich on the approaches to Petrograd and, in the north, by General Miller's whiteguard army that was operating jointly with British, French and U.S. interventionist units. In mid-April 1919, Kolchak's units were only 85 kilometres away from Kazan and Samara and 100 kilometres away from Simbirsk. Any further advance of these units towards the Volga—in the region of Samara—would have threatened the right wing of the Eastern Front with encirclement. If, on the other hand, the Soviet troops retreated to the area west of the Volga, Kolchak would have made direct contact with Denikin, thus threatening the central regions of the Soviet Republic.

The enemy pushed back the Red Army on the Eastern, Northern, Southern, Western, Petrograd and Caucasian-Caspian fronts. The Soviet Republic had to draw upon all its resources to halt the enemy offensive, primarily the Kolchak offensive on the Eastern Front.

On April 12, *Pravda* published Lenin's *Theses of the C.C. R.C.P.(B.) in Connection with the Situation on the Eastern Front.* In these theses it was emphasised that the Eastern Front was the most important theatre of operations and that the task now was urgently to strengthen it, hurl Kolchak back from the Volga and liberate the Urals and Siberia. The Party Central Committee called on the people to work like real revolutionaries and rally to the country's defence.

In nine central gubernias of Russia five age groups were conscripted into the Red Army. Communists were mobilised everywhere. More than 60,000 foremost workers, all of them trade union members, over 15,000 Communists and upwards of 3,000 Y.C.L. members were sent as reinforcements to the Eastern Front. These reinforcements injected discipline and staunchness into the Red Army and fortified its confidence in victory.

The communist *subbotniks* (voluntary work after working hours) were a striking example of how the working class responded to the Party's and Government's appeal to the people to work in a communist way.

On April 12, 1919, the day on which the C.C. R.C.P.(B.) *Theses* were published, the first *subbotnik* was organised at the Moscow Marshalling Yard of the Moscow-Kazan Railway on the initiative of I. Burakov, fitter and chairman of a communist cell. The workers remained behind at the Marshalling Yard after working hours and, without remuneration, repaired three locomotives that were urgently needed to haul trains to the Eastern Front. The idea of holding these *subbotniks* quickly caught on and began to be practised throughout the republic.

Lenin called them a great beginning, a manifestation of the new, socialist attitude to work, the beginning of communism.

The Red Army began to be much better supplied as a result of the extensive organisational and political work of the Party and Government and the heroic labour of the Soviet people. The output of rifles, machine guns, ammunition, cannon shells and other war matériel was increased.

On instructions from the Party Central Committee and the Soviet Government, the Supreme Command planned a counter-offensive by the Red Army. The Eastern Front was divided into the Southern and Northern groups, the Kama River serving as the demarcation line between them.

The Southern group was to deal the main blow against Kolchak. Mikhail Frunze, an outstanding Soviet military leader, was put

in command of the Southern group (1st, 4th, 5th and Turkestan armies), and Valerian Kuibyshev and Fyodor Novitsky, an officer of the old army, were appointed members of the group's Revolutionary Military Council. The Northern group (2nd and 3rd armies) was commanded by Vasily Shorin.

The Soviet counter-offensive was mounted on April 28, 1919. The Soviet troops dealt the enemy Western army a series of blows on its flanks and rear and pierced the Kolchak lines.

The Kolchak armies were utterly defeated in three successive battles: Buguruslan (April 28-May 13), Belebei (May 15-19) and Ufa (May 25-June 19).

In the Ufa operation the Soviet troops had to force the Belaya River along a front of 75 kilometres in face of heavy artillery, machine-gun and rifle fire. There were no fords worth mentioning. The 25th Division commanded by Vasily Chapayev (Commissar—Dmitry Furmanov) distinguished itself in these battles. Within three days (June 7-9, 1919) it annihilated the Kolchak shock battalions consisting solely of officers, and liberated Ufa.

The courage displayed by troops of the Southern group was highly appraised by the Soviet government. A Letter of Thanks was awarded to them by the Defence Council and many regiments were decorated with revolutionary Red Banners. In the space of two weeks, the Red Army completely defeated Kolchak's main forces, compelling them to go over to the defensive and then to retreat some 120-150 km. This placed the initiative on the Eastern Front firmly into the hands of the Red Army.

The successful Soviet offensive on the Eastern Front prepared the ground for Kolchak's final defeat and the liberation of the Urals and Siberia. Joakim Vacetis, the Supreme Commander, suggested suspending the offensive on the Eastern Front and transferring a considerable force to the Southern Front.

This plan was rejected by the Central Committee at its Plenary Meeting on July 3-4, 1919. The Party Central Committee and Soviet Government ordered the offensive to be continued; the objective was to prevent Kolchak from regrouping his forces and to liberate the Urals, whose industries were vital to the defence of the Soviet Republic.

In a telegram to the Revolutionary Military Council of the Eastern Front, Lenin said: "If we fail to capture the Urals before winter sets in, I consider the doom of the Revolution inevitable."* The offensive in the Urals, he declared, had to be stepped up and reinforcements sent to the troops operating in that area.

Acting on Lenin's instructions, the Red Army advanced rapidly eastward.

---

* Lenin, *Collected Works*, Vol. 35, "Telegram to the Revolutionary Military Council of the Eastern Front."

Yudenich, reinforced with counter-revolutionary units from Finland and Estonia, struck in the direction of Petrograd. This move was made by the Entente with the purpose of halting the Soviet offensive on the Eastern Front. The whiteguards had the support of a British squadron of 12 light cruisers, 20 destroyers, 12 submarines and other vessels. Moreover, their advance was paved by mutinies at three forts (Krasnaya Gorka, Seraya Loshad and Obruchev), which were engineered by Entente agents. Petrograd was directly endangered. Determined steps were taken by the Party Central Committee and the Soviet Government to strengthen the Petrograd Front. One of these steps was the transfer of troops from other fronts. The Petrograd workers rose to the defence of their city, the cradle of the Revolution. They fought shoulder to shoulder with the soldiers and sailors. At the close of July, the Yudenich troops were put to flight.

In the meantime, the danger from the south steadily increased. Denikin hurried to Kolchak's rescue. However, in the spring of 1919, he failed to link up with Kolchak on the Volga. This eliminated the threat of a joined attack on Moscow.

Hurled back from the Volga, Kolchak's armies withdrew eastward, suffering heavy casualties. By the beginning of August, the Red Army had completed the liberation of the Urals, thus increasing the Soviet Republic's defensive capacity. The Urals factories began supplying the Red Army with weapons as soon as the Kolchak forces were driven out.

On August 24, 1919, following the victory over Kolchak, Lenin addressed a letter to workers and peasants, formulating for them the principal lessons that the people had to learn in order to deal the enemy the final, crushing blow and avert a repetition of the calamities caused by Kolchak.

A powerful Red Army was needed; it could not fight without large state reserves of grain, and therefore the peasants had to loan the Soviet Government all their grain surpluses; there had to be strict revolutionary order. The experience of the political struggle in Russia showed that political parties had to be judged not by what they said but by what they did: the Mensheviks and Socialist-Revolutionaries called themselves socialists but in reality they were accomplices of the whiteguards and imperialists; the fifth and most important lesson, Lenin said, was that in order to defeat the enemy there had to be a firm alliance between the workers and the peasants. The Socialist-Revolutionaries and Mensheviks were frightening the peasants with the bogey of the dictatorship of the proletariat. The Kolchak regime in the Urals and Siberia had shown the peasants that they had to be on the side with the dictatorship of the proletariat; that was the major lesson taught by the Kolchak tyranny. "The workers' state," Lenin wrote, "is the only loyal friend helping the working people and the peasantry.

No leaning towards capital, an alliance of the working people to fight it, *workers' and peasants' power, Soviet power*—that is what the 'dictatorship of the working class' means *in practice.*"*

Lenin's letter was instrumental in mobilising all the forces of the people for the defeat of Denikin's new offensive.

In the second half of 1919, the interventionists and whiteguards moved the centre of the struggle against the Soviet Republic to the south, pinning their hopes on Denikin. In the west and north-west Denikin was supported by the White Poles and Yudenich, in the east by the remnants of the Kolchak armies and in the north by General Miller. Winston Churchill boastfully announced that he had organised a "14-nation crusade" against the Soviet Republic, having in mind the U.S.A., Britain, France, Japan, Italy, Finland, Estonia, Latvia, Lithuania, Poland, the Ukraine, Georgia, Azerbaijan and Armenia. However, with the exception of Poland, the small countries that had been part of the tsarist empire, hung back from the war against Soviet Russia because Kolchak and Denikin had pursued a Great-Power policy, refusing to recognise their independence. The masses in these countries sympathised with the working people of Soviet Russia and were unwilling to fight them. Denikin's army was the principal assault force of this "crusade". In the summer and autumn of 1919, Denikin received from the U.S.A. more than 100,000 rifles, over 3,000,000 cartridges, 200,000 shells, over 600,000 pairs of boots, close to 200,000 greatcoats and large quantities of other supplies.** Churchill later admitted that Denikin received the bulk of British aid. Britain sent him at least 25,000 rifles, 200 pieces of artillery, 30 tanks and huge supplies of other weapons and ammunition. These supplies were shipped to Novorossiisk via the Dardanelles and the Black Sea. A few hundred British army officers and volunteers, acting as advisers, instructors and arms depot commanders, and several pilots helped to organise the Denikin armies.

The French turned over to Denikin a large quantity of Russian military property that had remained in France after the First World War; the governments of Rumania and Bulgaria likewise gave him a considerable part of the Russian military supplies that remained on their territory: over 300,000 rifles and 83,000,000 cartridges.

On May 19, 1919, the Denikin armies struck at the Soviet Southern Front near the southern boundaries of the Donbas. The Socialist-Revolutionary Grigoryev, who was one of Petlyura's commanders, led a mutiny behind the Soviet lines, seizing Yelisavetgrad, Yekaterinoslav, Kherson and Nikolayev. East of the

---

* Lenin, *Selected Works*, Vol. 3, p. 301.

** *Iz istorii grazhdanskoi voiny v SSSR (History of the Civil War in the U.S.S.R.)*, Vol. 4, Moscow, 1959, p. 196.

Dnieper, the Soviet rear echelons were attacked by anarchist and kulak gangs led by the adventurist Makhno; the Cossack uprising continued in the region of Veshenskaya Stanitsa.

At the close of May, Denikin forced the Soviet troops to retreat, and a month later he seized considerable territory in the Ukraine and the Donbas and reached a line running through Tsaritsyn-Balashov-Povorino-Novokhopersk-Belgorod-Alexandrovsk and farther along the Dnieper. Denikin's large cavalry formations enabled him to manoeuvre and stab at the rear of the Red Army. Moreover, he had at his disposal a large body of officers. In fact, some of the units of his Volunteer Army consisted solely of officers. On July 3, he ordered an offensive directed at Moscow, with the aim of seizing the Soviet capital and putting an end to Soviet rule.

The situation at the fronts had again become unfavourable for the Red Army. It was, as Lenin said, "the most crucial moment of the socialist revolution". On July 9, 1919, the Central Committee sent a letter signed by Lenin to all Party members and working people. Headed "All for the Struggle Against Denikin!", it was a programme of measures for the defeat of the enemy.

Lenin wrote: "All the forces of the workers and peasants, all the forces of the Soviet Republic, must be harnessed to repulse Denikin's onslaught and to defeat him, without checking the Red Army's victorious advance into the Urals and Siberia. That is the *main task of the moment.*"*

In response to Lenin's call, the Party and Government stepped up their organisational and political work among the masses. The Southern Front was reinforced with Party and Government leaders and fresh units of the Red Army.

Vacetis, who had made a number of strategic blunders, was relieved of his duties as Supreme Commander on the recommendation of a Central Committee Plenary Meeting held on July 3-4, 1919. Sergei Kamenev, who had commanded the Eastern Front, became the new Supreme Commander, Pavel Lebedev was appointed Chief of Staff of the Revolutionary Military Council of the Republic. Mikhail Frunze was given command of the Eastern Front and Vladimir Yegoryev of the Southern Front.

Galina Okulova-Teodorovich, Andrei Bubnov, Valery Mezhlauk, Nikolai Anisimov and other leading Party workers were appointed to key Party and political posts on the Southern Front.

A plan for a counter-offensive against Denikin was drawn up in July 1919: under this plan the main attack force including the left-flank 9th and 10th armies was to strike in the direction of Novocherkassk from Kamyshin, Balashov and Tsaritsyn. This action was to be supported by the 8th, 13th and 14th armies.

---

* Lenin, *Selected Works*, Vol. 3, p. 260.

The plan conformed with the situation on the Southern Front and did not require extensive grouping or troop transfers.

In a single month, from August 15 to September 15, the Red Army dislodged the enemy from his positions, captured Valuiki, Kupyansk and Volchansk, approached to within 40 miles of Kharkov, and successfully advanced towards the middle reaches of the Don.

However, the Red Army did not have the forces with which to drive the offensive home. Denikin started a counter-offensive towards Kursk. In the region of Novokhopersk General Mamontov's cavalry corps broke through the front and drove a deep wedge into the Soviet lines. In August, Denikin seized Poltava and Sumy and advanced on Kiev. The Directorate's Petlyura troops captured Mogilev-Podolsky, Vinnitsa, Uman and Novgorod-Volynsky, and the White Poles entered Slutsk and Sarny. On August 31, Denikin's and Petlyura's forces marched into Kiev.

In September 1919, the Soviet Southern Front was divided into a new Southern Front commanded by Alexander Yegorov and the South-Eastern Front commanded by Vasily Shorin. The South-Eastern Front was assigned the task of smashing the enemy in the Don and Kuban regions and reaching Novocherkassk.

In the middle of September 1919, the situation on the Southern Front again became critical. Denikin seized the initiative and advanced towards the country's key centres. On September 12, 1919, he ordered another offensive in the direction of Moscow, assigning the capture of the Soviet capital to the Volunteer Army reinforced with Shkuro's and Mamontov's cavalry corps. Throughout the world the bourgeoisie rejoiced. The Don capitalists promised a reward of a million rubles to the first whiteguard regiment to enter Moscow.

The front held by the 8th and 13th Soviet armies was breached in the middle of September. On September 20, the whiteguards seized Kursk and in October they captured Voronezh and Orel. Tula, the Red Army's main arsenal, was threatened. Determined steps had to be taken to stop and destroy Denikin.

On Lenin's recommendation, the C.C. decided to reinforce the Southern Front with Party workers, rank-and-file Communists, Y.C.L. members and non-Party workers. Tula and its environs were fortified.

Additional reserves numbering nearly 50,000 men, including about 30,000 Communists and 10,000 Y.C.L. members, were sent to the Southern Front. The Red Army's political organs were strengthened. Joseph Stalin was appointed a member of the Southern Front's Revolutionary Military Council, and Vladimir Potemkin became the chief of its Political Department. Grigory Orjonikidze, Rozalia Zemlyachka, Vladimir Baryshnikov and

other prominent Party leaders were transferred to the Southern Front.

On September 26, the Central Committee announced a Party Week for the admittance of foremost workers and peasants into the Party.

The threat hanging over the gains of October rallied the workers and peasants still closer round the Soviet Government. The people were solidly behind their army and nothing could stop them in the struggle against the counter-revolution. G. Okulova-Teodorovich, member of the 8th Army's Revolutionary Military Council, subsequently wrote of the battles against Denikin: "It was autumn. There were patches of frozen ground on the roads. Along the road were many corpses of horses that had died of exhaustion. They vividly accentuated the army's plight. Attacks alternated with retreats. The fighting was bitter. Our men's blood-stained toes were sticking out of their battered boots. I was told to go to a front-line regiment that consisted mainly of Petrograd workers. I was at a loss as to what to say to them. There was nothing I could promise. All I could do was to call upon them to show patience and heroism. I could not even tell them any comforting news about their families behind the firing lines....

"Yet, when I arrived I did not hear a single complaint. All I was asked was that the newspapers should be delivered more regularly. This small thing mirrored the amazing heroism of those days."

In the autumn of 1919, the situation on the Southern Front required a regrouping of Red Army forces to deal with the growing threat to Tula, Moscow and the adjoining regions.

On October 15, the Central Committee Politbureau ordered the Red Army to stand fast at Tula and Moscow and the approaches to them. It was planned to start a general offensive against Denikin in winter. A decision had been taken not to surrender Petrograd, and troops from other fronts were rushed to that city as reinforcements.

It was planned that the Red Army would start the main attack along the Kharkov-Donbas-Rostov-on-Don line.

An assault force was formed by the Soviet Command in the centre of the Southern Front to stop the enemy offensive in the most dangerous direction—towards Tula and Moscow—and enable the Red Army to start a counter-offensive. In the middle of October 1919, this force began its offensive. Sanguinary fighting raged near Orel. It marked the beginning of Denikin's defeat. The 14th Army likewise mounted an offensive. Orel was liberated on October 20. The Volunteer Army was forced to retreat.

On October 24, Denikin's units were defeated near Voronezh by Semyon Budyonny's Cavalry Corps, which soon afterwards was reformed into the 1st Cavalry Army, and by the 8th Army. In the

liberation of Voronezh the Soviet troops were assisted by the town's workers and by the peasants of the outlying villages led by the local underground Party organisation.

Breaking the enemy's resistance, the Red Army advanced farther south. On December 12, 1919, it liberated Kharkov and on December 16, Kiev, capital of Soviet Ukraine. In January 1920, the Red Army captured Tsaritsyn, Novocherkassk and Rostov. The Soviet troops reached the Don and the Kuban, from where they continued their offensive, splitting Denikin's forces into two groups. One withdrew towards Odessa and the Crimea with the Southern Front, renamed the South-Western Front in January 1920, in pursuit. The main body, however, retreated to the North Caucasus. The South-Eastern Front, renamed the Caucasian Front in January 1920, pressed close on its heels. In February 1920, command of this front was taken over by Mikhail Tukhachevsky, and Grigory Orjonikidze was appointed member of the front's Revolutionary Military Council. In the heavy fighting in February and March 1920, the main forces of Denikin's armies were crushed and the remnants were pinned to the sea. Novorossiisk was liberated on March 27. In these battles the Red Army captured over 12,000 officers and 100,000 enlisted men, a large quantity of weapons and ammunition, and other trophies. Nothing remained of Denikin's armies. The survivors either fled abroad or went into hiding in the Crimea.

Defeat of Yudenich Near Petrograd

Yudenich's North-Western Army resumed its operations in the direction of Petrograd at a time when Denikin, flushed with success, was advancing towards Moscow. The enemy had considerable numerical superiority over the Soviet forces, which consisted of the 7th Army, the garrisons of several towns, and the Baltic Fleet. On September 28, 1919, supported by British tanks, Yudenich started his offensive.

The fighting reached its peak in October 1919. By October 20 the enemy had seized Yamburg, Krasnoye Syelo, Gatchina and Detskoye Syelo (now the town of Pushkin). Petrograd was threatened.

Lenin made an ardent appeal to the workers and Red Army men of Petrograd: "Fight to the last drop of blood, comrades. Hold fast to every inch of land, be firm to the end, victory is near! Victory will be ours!"*

Reinforcements were rushed to the Petrograd Front from the Northern Front and from Red Army reserves. Communists, Y.C.L. members and workers in the city were mobilised. On October 21,

---

* Lenin, *Collected Works*, Vol. 30, p. 69.

after receiving fresh reinforcements, the 7th Army took the offensive and in November, operating jointly with the 15th Army, defeated Yudenich, and drove the remnants of his forces back into Estonia, where they were disarmed by the Estonian authorities.

The Soviet victories over the main forces of the interventionists and whiteguards, above all over Denikin, sealed the doom of the whiteguard armies on the other fronts. In the East, Kolchak's army was living its last days.

Victory on Other Fronts. Partisan Warfare

The 3rd and 5th Soviet armies took the offensive in the region of the Tobol and Ishim rivers in the second half of October 1919. On November 14, the 27th Infantry Division entered Omsk, and on January 7, 1920, Red Army units in co-operation with partisans liberated Krasnoyarsk. That completed the defeat of Kolchak's army; its remnants fled farther east, while Kolchak himself was captured and shot in Irkutsk.

On the Northern Front the Red Army liberated Archangel on February 21 and Murmansk on March 13.

Partisans made a large contribution towards the defeat of the Kolchak and Denikin armies. Partisan units were formed in enemy-held territory by underground Party organisations. The Siberian Bureau of the C.C. R.C.P.(B.), headed by Filipp Goloshchekin, was set up in December 1919 to direct the underground Party organisations and partisan movement in Siberia. In its decision "On Siberian Partisan Detachments" on July 19, 1919, the C.C. R.C.P.(B.) set the task of centralising the leadership of the partisan movement and co-ordinating the operations of the partisans with those of the advancing Red Army. Large partisan units, some of which had up to 15,000-20,000 men, were active in Siberia.

The struggle of the working people in enemy-held territory in the south of Russia was directed by the Don Bureau of the R.C.P.(B.), which had been set up at the close of August 1918. In the summer of 1919, the Central Committee of the Ukrainian Communist Party organised a Bureau, headed by Stanislav Kosior, to operate behind the enemy lines. In the Ukraine the partisan forces were over 50,000 strong, and they helped the Red Army liberate a number of towns.

In the Caucasus the partisan movement was directed by the Caucasian Territory Committee of the R.C.P.(B.). An outstanding role in it was played by Filipp Makharadze and N. Gikalo.

The partisan movement sprang from the people's patriotism, from the military and political alliance between the working class and the peasants.

The alliance of the peoples of the Soviet republics took shape in the struggle against international and internal counter-revolution.

On July 1, 1919, the Russian Federation, the Ukraine and a number of other Soviet republics signed a treaty on the unification of the army command, the system of supplies for the Red Army and the railway administration. This amalgamation of the forces of the Soviet republics brought nearer the day of victory over the armies of the interventionists and whiteguards.

Breathing Spell

The beginning of 1920 brought the Soviet Republic a breathing spell: the interventionists had been driven out of a territory with a population of more than 50,000,000. Soviet rule was firmly established in the Urals, Siberia, the North Don, the Kuban, the Ukraine, Byelorussia, the Caucasus and a considerable part of Turkestan. Early in 1920, Britain, France and Italy were compelled to lift their economic blockade of Soviet Russia. Yet when the Soviet Government repeated its offer to begin peace talks, these powers made no reply. Soviet Russia achieved her first success in her struggle for peace in February 1920, when a peace treaty was signed with Estonia. This, Lenin said, opened a window on Europe for trade. Soon Latvia and Lithuania declared their desire to hold peace talks. That somewhat improved the international situation for Soviet Russia. But the threat of war still hung over her, compelling her to retain a 5,000,000-strong army while embarking upon economic rehabilitation. Temporary labour armies had to be formed from Red Army units.

With its main attention now concentrated on economic development, the Soviet Government reorganised the administration: in April 1920, the Council of Workers' and Peasants' Defence was reorganised into the Council of Labour and Defence to co-ordinate economic development with the country's defence.

The Ninth Congress of the Russian Communist Party (Bolsheviks), which sat at the close of March and the beginning of April 1920, endorsed the basic principles of the single economic plan, which envisaged an improvement of the country's transport system and the creation of the necessary reserves of grain, fuel and raw materials, to be followed by the development of the engineering industry and an increase of the output of consumer goods. The country's electrification was the foundation of this plan.

The Congress gave the trade unions the key task of drawing the masses into the work of rehabilitating and developing the country's economy.

Transport, the mines and factories were gradually brought back into working order, discipline was strengthened and labour productivity began to rise.

In the spring of 1920, the Soviet workers and peasants had to take up arms once more. This time the Entente planned using the armies of bourgeois Poland, ruled by the landowning class, and the whiteguard remnants in the Crimea commanded by Baron Wrangel. These armies were supplied with vast quantities of weapons, ammunition and other matériel. The Polish Government rejected the Soviet Russia's peace overtures and declared war on her.

On April 25, 1920, the Poles started an offensive in the direction of Kiev. The Soviet front was pierced and Zhitomir, Korosten, Kazatin and Kiev fell to the White Poles. The remnants of the whiteguard armies crawled out of the Crimea. Once again the Soviet Republic faced a serious threat. Once more the country was called upon to give everything for the front. A state of emergency was declared on May 11, 1920. Once again the entire industry was switched over to war production in order to ensure supplies for the Red Army. A Labour Front Week was held, during which the working day was lengthened by three hours. The output of arms and ammunition was substantially increased.

Once more Communists were mobilised: in May and June alone some 12,000 Communists were sent to the front.

The Red Army fought on two fronts: the Western and South-Western fronts. On the Western Front the Red Army launched an offensive in Byelorussia on May 14, in order to relieve the pressure on the troops of the South-Western Front. Although this offensive brought little success, it alleviated the situation on the South-Western Front. Semyon Budyonny's battle-hardened 1st Cavalry Army, which had nearly 18,000 men, 302 machine guns, 48 pieces of artillery, four armoured detachments, three air squadrons and four armoured trains, was transferred to the region of Uman on the South-Western Front from the environs of Maikop. Almost every fifth man in this army was a Communist.

The R.C.P.(B.) Central Committee's theses "The Polish Front and Our Tasks", which became the programme of battle against the enemy, were published on May 23, 1920. In them it was emphasised that the Soviet Republic was not infringing upon Poland's independence and sovereignty and that the Polish working people had to shape their own destiny.

Forming into a powerful fist, the 1st Cavalry Army attacked on June 5, breaching the Polish Front near Zhitomir and putting the Polish troops to flight. It liberated Zhitomir, Berdichev, Kiev and Vinnitsa. At the same time, the troops of the South-Western Front advanced rapidly towards the west.

The Western Front, commanded by Mikhail Tukhachevsky, likewise went over to the offensive on July 4. Towards the end of the month military operations were carried into Polish territory and

approached Warsaw, the Polish capital. The appearance of the Red Army in Poland activated the revolutionary struggle of the Polish workers and peasants against bourgeois-landlord rule. A Provisional Revolutionary Committee of Poland, headed by Julian Marchlewski, was set up in Byelostok; more than 60 revolutionary committees, which instituted revolutionary reforms, sprang up in Poland's eastern regions. The workers of Byelostok formed a volunteer revolutionary regiment. The events in Poland were echoed in Western Europe.

In an effort to save the White Polish troops from utter defeat, the Entente pressed Soviet Russia to stop her military operations against Poland and Wrangel and offered to act as the mediator in talks. At the same time, it increased the stream of supplies for the White Polish army. When large reserves had been formed this army launched a counter-offensive on August 16 and dislodged the Soviet troops near Warsaw and Lvov. For a number of military, political and economic reasons the Red Army suffered a major setback near Warsaw. Economic dislocation prevented Soviet Russia from supplying the advancing troops with timely reserves, armaments and ammunition. The military command made a number of serious mistakes during the offensive against Warsaw: the positions won by the Soviet troops were not strengthened, the rear echelons lagged far behind and there was no co-ordination between the Western and South-Western fronts. One of the reasons for the failure of the offensive on Warsaw was opposition by the command of the South-Western Front (Yegorov, Stalin), to the transfer of the 12th, 14th and 1st cavalry armies to the Western Front.

The Red Army recovered from this defeat and prepared for a new offensive on bourgeois-landlord Poland, whose forces had by now been exhausted. The Pilsudski government agreed to the Soviet peace proposals. In October 1920, Poland signed a preliminary peace treaty with the Russian Federation and the Ukraine. That took the main force of the Entente's last crusade out of the game. Now the Soviet Republic could concentrate on destroying the Wrangel army, which was the Entente's "second arm".

Supplies poured in for this army. The Entente was still hoping to create a united Polish-Wrangel front.

In September, the Soviet Government formed the Southern Front, whose task was to deal Wrangel the death blow. Mikhail Frunze was put in command and Sergei Gusev and Béla Kun were appointed members of the Front Revolutionary Military Council. In addition to the 1st Cavalry Army, the Southern Front was reinforced with 8,000 Communists.

The Central Committee considered it necessary to liberate the Crimea before winter. Lenin briefed Frunze on the measures that the Party and Government were taking to ensure Wrangel's defeat.

For a whole month, from September 15 to October 15, the Soviet Southern Front fought fierce actions against Wrangel, who aimed at capturing the Donbas and breaking through to the region on the right bank of the Dnieper. His objective was to link up with Polish troops and upset the Soviet-Polish peace talks. But the fortunes of war were against him and he never achieved his goal.

However, the decisive battles against him were still to be fought. Frunze planned the rout of the whiteguard armies in Northern Tavria in order to prevent them from escaping to the Crimea. He ordered an offensive as soon as the 1st Cavalry Army was concentrated in the region of Berislav and Kakhovka.

The offensive was started on October 28. After three days of fighting the enemy was dislodged from his positions and forced to begin withdrawing to the Crimea. Budyonny's cavalry bore the main brunt of the enemy onslaught. "There was heavy fighting for three days," Semyon Budyonny recalls. "The enemy used armoured units and large cavalry and infantry forces. It was a fight to the death, for the enemy was determined to break through our lines at all costs." In these battles Wrangel's armies suffered huge casualties, but the bulk of them managed to break through to the Crimea and take cover behind powerful fortifications on the Perekop and Chongar isthmuses that had been built under the direction of foreign engineers. These fortifications were considered as impregnable as the Verdun Fortress. The Soviet troops could only enter the Crimea by taking them.

On the third anniversary of the October Revolution the 4th and 6th armies stormed the enemy's powerful defences and threw open the gates to the Crimea. The 1st and 2nd cavalry armies charged through these gates and pursued the retreating enemy.

The Crimea was cleared of whiteguards by November 17, and the Southern Front ceased to exist.

This rapid and decisive victory over the last of the Entente myrmidons was the result of a huge effort of all the forces of the Soviet Republic and of unparalleled heroism by its army. More than 40 formations were decorated with Orders and Red Banners. The divisions that had distinguished themselves in battle were given the name Sivash, Chongar and Perekop. Several thousand men and officers were awarded Orders and arms.

With the defeat of Wrangel the main forces of the counter-revolutionaries were routed.

Eighth All-Russia Congress of Soviets

The Eighth All-Russia Congress of Soviets opened in Moscow's Bolshoi Theatre at the close of December 1920.

The principal item on the agenda was the country's economic development. The interventionists and whiteguards had inflicted

losses running into 50,000 million gold rubles on the Soviet Republic.

The Congress of Soviets, the highest organ of authority in the land, had to determine the ways and means of rehabilitating the country under the new conditions. Lenin moved the economic front to the foreground "as the basic and most important".

The drawing up of a single economic plan was one of the most important conditions for the successful rehabilitation of the Soviet economy. As has already been noted, early in 1920 the Ninth Party Congress defined the immediate economic tasks. Now the results of their fulfilment could be summed up. Transport was being restored under incredibly difficult conditions, and the country was straining every effort to increase the output and transportation of fuel, and was building up a reserve of foodstuffs.

With the experience of its first successes behind it, the Soviet Government now decided to draw up a long-term economic development plan to cover a period of several years. GOELRO* submitted to the Congress a scientific and fairly detailed plan of economic development.

The GOELRO plan envisaged doubling the industrial output as compared with 1913 and increasing power generation by 900 per cent. To reach this target the country had to build 30 large power stations operating on various kinds of fuel (the Dnieper, Volkhov, two Svir, Chirchik in Turkestan, Chusovaya in the Urals and others) in the course of 10 or 15 years.

Before the Congress was opened the Plan of the Electrification of the Russian Federation was published in book form and circulated among the delegates.

Lenin assessed the significance of the GOELRO plan in his famous formula: *"Communism is Soviet power plus the electrification of the whole country."***

On December 23, the eminent scientist Gleb Krzhizhanovsky, Chairman of the GOELRO Commission, read a report on the plan at the Congress, giving a picture of the future transformation of Russia.

The Congress endorsed the GOELRO plan, evaluating it as "the first step of a great economic undertaking". The Central Executive Committee and the Council of People's Commissars were instructed to complete the plan as quickly as possible and approve it. The Congress expressed the firm conviction that "all workers and working peasants would give all their strength and make every sacrifice to carry out the plan of the electrification of Russia at all costs and in face of all obstacles".

---

* In 1920, the State Commission for the Electrification of Russia, acting on Lenin's instructions, drew up a plan for the country's electrification.

** Lenin, *Collected Works*, Vol. 31, p. 516.

The Congress passed a special decision on heavy industry, in which it outlined measures for creating favourable conditions for building such an industry.

Agriculture, too, received great attention at the Congress. In view of the dislocation in agriculture, the Congress called upon the country to supply the peasants with implements, seeds and fertiliser and build repair shops and machine-hire and grain-cleaning stations.

The Congress made it obligatory for the peasants to sow their fields according to assignments from the government and to husband them correctly.

In its appeal "To All the Working People of Russia" the Congress congratulated the people on the great victory over the enemy and expressed gratitude to all those "who helped to win the victory by their sweat and blood, heavy labour and endurance, courage and self-sacrifice for the common cause".

Liberation of Outlying Regions

The defeat of the armies of Kolchak, Denikin, Yudenich, Wrangel and Poland, who were the principal forces of the counter-revolution, paved the way for the liberation of the outlying regions from the interventionists and whiteguards. The Russian proletariat came to the assistance of the non-Russian peoples in their liberation struggle. The military and political alliance of the Soviet republics, formed in mid-1919, was considerably strengthened.

In Central Asia the situation was extremely confused. At first Soviet rule was established only in Turkestan, which became an autonomous republic. Red Army detachments were formed of Russian and local workers and peasants, important agrarian reforms were carried out and all vestiges of the colonial regime were wiped out. At the close of 1919, the army of the Turkestan Front routed the Kolchak troops, linked up with units of the Red Army of the Turkestan Soviet Republic and restored direct communication between Turkestan, Kazakhstan and the R.S.F.S.R. Soviet Russia could now help the peoples of Central Asia, and Russian industry began to receive the cotton it needed.

The whiteguard and interventionist detachments operating in the Transcaspian area were annihilated in early 1920. This allowed destroying the main basmachi forces.

In Khoresm the people overthrew the khan and proclaimed a People's Republic on April 26, 1920.

Bordering on the Soviet Republic of Turkestan was the feudal Bukhara Emirate, where preparations were being made for an invasion of Soviet Turkestan. However, a popular uprising broke out against the emir in August 1900. Supported by the Red Army, this uprising ended in victory in September 1920: the emir was

deposed and the Bukhara People's Soviet Republic was proclaimed. Subsequently, the people's republics of Khoresm and Bukhara became socialist republics.

The feudal despotism in Khoresm and Bukhara was overthrown under the leadership of the local Communist Parties.

Almost simultaneously Soviet power triumphed in Transcaucasia as well. There, too, the struggle was led by communist organisations. There was widespread dissatisfaction with the anti-popular regime of the Musavatists in Azerbaijan. On April 28, 1920, the Baku proletariat and the working people of the rest of Azerbaijan rose in revolt and appealed to Soviet Russia for assistance. The 11th Red Army, stationed on the frontier, entered Azerbaijan. Musavatist rule was broken. Soviet power was established in Azerbaijan, a prominent role being played in this by Grigory Orjonikidze, Sergei Kirov, Anastas Mikoyan and Nariman Najaf-ogly Narimanov.

In the autumn of 1920, the workers and peasants of Armenia rose against the Dashnak bourgeois-nationalist government. They were aided by the 11th Red Army. On November 29, 1920, Soviet rule was proclaimed in Armenia.

In February 1921, Soviet rule was established in Georgia, as well. The Menshevik government was overthrown by the people led by the Revolutionary Committee of Georgia, whose members included Filipp Makharadze, Mamiya Orakhelashvili and Shalva Eliava.

In the Far East the struggle dragged out. Kolchak's defeat and the vigorous partisan movement compelled the U.S.A., Britain and France to withdraw their troops in April 1920. The Japanese remained in the Far East, where they hindered the restoration of Soviet rule. To avoid war with Japan, the Central Committee of the R.C.P.(B.) and Soviet Government agreed to the creation of a "buffer" state in the Far East. In April 1920, a congress of the working people in Verkhneudinsk proclaimed the Far Eastern Republic, where a people's revolutionary government was set up. At the end of 1920, the people's revolutionary army, aided by partisans, drove the whiteguards out of almost the whole of the new republic.

However, the Japanese intervention continued. In 1921, with the support of the Japanese, the whiteguard remnants in Primorye Territory prepared for a fresh offensive. In Mongolia the Japanese formed a 10,000-strong army under Ungern. Its object was to invade the Transbaikal area and cut the Far Eastern Republic off from Soviet Russia. Red Army units and Mongolian revolutionary detachments led by the national hero Suhe-Bator, joined in the struggle against the whiteguards. Mongolia became a People's Republic.

In the summer of 1921, the whiteguards were defeated by the Red Army and the People's Army of Mongolia.

The whiteguard units on whom the Japanese pinned their hopes in the Soviet Far East were crushed by the People's Revolutionary Army in the battles of Volochayevsk and Spassk in 1922. The last of the whiteguards and interventionists were thrown into the sea on October 25, 1922. That put an end to the Civil War, and on November 14, 1922, the Far Eastern Republic merged with the Russian Federation.

Sources and Significance of the Victory

By defeating the interventionists and whiteguards the Soviet people inflicted a stinging military, moral and political defeat on world imperialism, and showed the great vitality of the Soviet state.

The key source of the Soviet Republic's strength and invincibility was its social and state system founded on a firm military and political alliance between the workers and working peasants, on friendship among the Soviet peoples.

In the Civil War, the military alliance between the workers and working peasants served as a basis for the creation of a large Red Army and a powerful partisan movement behind the enemy's lines.

An important role in securing victory was played by the Soviet Government's Leninist nationalities policy. It rallied the working people of all nationalities round the Russian proletariat and united them in the struggle against the interventionists and whiteguards, who were pursuing a policy of national oppression. Working people of many nationalities fought to establish Soviet rule, and defended it during the Civil War.

The Soviet people and the Red Army won because they fought a just, patriotic war in defence of the gains of the Great October Revolution, in defence of their socialist country.

The patriotism of Soviet people was a mighty source of the Soviet Republic's strength. It manifested itself in the mass heroism of troops at the firing lines and of workers in the rear.

Nearly 300,000 people joined the popular, patriotic partisan movement.

Victory over the interventionists and whiteguards was facilitated by Soviet foreign policy.

The Soviet Republic did its utmost to achieve peace, repeatedly offering peace to the Entente countries. Eight such offers were made in just the period from August 1, 1918, to February 1, 1919. But instead of replying the Entente continued fanning the Civil War.

In January 1919, the Soviet Government agreed to sit down to peace talks with the Entente at the conference on the Prince

Islands, being prepared to recognise the tsarist government's debts and to make territorial concessions.

Lenin received William Bullitt, an Entente representative, and had talks with him on peace terms. Lenin's proposals were communicated to the Entente powers, but the latter ignored them.

The Soviet Government's consistent struggle for peace and its policy of equality of big and small nations tremendously influenced the masses in foreign countries, won their sympathy for Soviet Russia and thereby undermined the anti-Soviet intervention.

Despite the betrayal by the Right socialist leaders, who slandered the Soviet Republic and actively supported the anti-Soviet intervention, the workers rose to defend Soviet Russia. Strikes, rallies and political demonstrations demanding the withdrawal of interventionist troops from Soviet territory and the establishment of friendly relations with Soviet Russia swept across Britain, France, Italy, the U.S.A., Japan and other countries. The workers organised Hands Off Soviet Russia Committees of Action.

Another manifestation of proletarian solidarity was the creation of international units of the Red Army. These units included tens of thousands of Hungarians, Chinese, Yugoslavs, Slovaks, Poles, Bulgarians, Rumanians, Germans, Koreans and Finns.

The chief and decisive condition for the victory of the Soviet Republic over the international and internal counter-revolution was the leadership of the Communist Party, of its Central Committee headed by Lenin. The Party's Central Committee was the fighting headquarters directing the republic's defence, the country's foreign and home policy, the building up of the Soviet Armed Forces and the management of the economy under wartime conditions.

The Party sent its best people into the Army and Navy. Nearly 50,000 Communists gave their lives for the cause of the revolution during the Civil War.

Thus, capitalism was defeated in its first open armed engagement with a socialist country. The Soviet Republic's victory promoted the growth of the international working-class and national liberation movements in the West and East and ensured the conditions for the successful building of socialism in this country.

Chapter Three

ECONOMIC REHABILITATION, FORMATION AND DEVELOPMENT OF THE U.S.S.R. (1921-25)

Internal Development of the Soviet State

The Soviet State After the War

The last battles died down. The war brought victory to the revolutionary people of the Soviet state. Discounting short breathing spells, this was the beginning of their first prolonged period of peace. They could now turn their attention to restoring the dislocated economy and complete the social and economic reforms that had been started in October 1917.

The Soviet state with a territory of over 21,300,000 square kilometres and a population of 132,000,000 was the largest country in the world.

Six Soviet republics—Russia, the Ukraine, Byelorussia, Georgia, Armenia and Azerbaijan—occupied a sixth of the globe's land surface. In contrast to the highly developed industrial states of the capitalist West, it was an agrarian country.

At the beginning of 1921, industrial output had dropped to 14.3 per cent of its pre-war figure. The fuel, iron and steel and engineering industries lay in ruin. The output of cotton fabrics had gone down almost 95 per cent, sugar 91.7 per cent, salt 71.5 per cent, matches 85.7 per cent, and so on. This was the result of four years of the imperialist war and three years of Civil War and foreign intervention.

The dislocation of transport crippled the economic links between various regions and between agriculture and industry. In the towns the people were suffering incredible hardship.

Agriculture, too, had suffered terribly. The area under grain and industrial crops had been reduced, the land was poorly cultivated, grain harvests had decreased and livestock-breeding had declined.

Various sectors had become intertwined in the country's economy: the *socialist* sector, covering all large-scale state industry, trade, transport, banks, co-operative enterprises, state and collec-

tive farms; the *small-commodity* sector, covering the peasant husbandry based on personal labour and linked up with the market only through the sale and purchase of goods; the *private capitalist* sector, consisting of kulak farms, using hired labour, owners of small factories, and private shop-keepers; the *patriarchal* sector, consisting of semi-natural peasant farms not linked up with the market; and *state capitalism*, which covered the lease of land, concessions, and controlled private enterprises.

The small-commodity sector predominated, but the leading role in developing the country's economy was played by the socialist sector, where the key branches of the economy were concentrated: large-scale industry, transport, foreign trade, finances, and state ownership of the land.

The principal classes in Soviet society were the workers and the peasants; the remnants of the former ruling exploiter classes –former landowners and capitalists and private merchants– formed an insignificant stratum. In the countryside the kulaks were the most numerous exploited class.

The classes had changed considerably during the war years. In those years the working class had accomplished an epoch-making feat: by ensuring the triumph of the socialist revolution it had become the ruling class, carried out radical socio-economic reforms and defended the country against the onslaught of international imperialism. It was now providing society with political leadership and actively helping to administer the country. But the greatest privations, difficulties and suffering had fallen to its lot. By the struggle that it waged it won the sympathy and support of all working people.

The number of workers in the large-scale industry continued to decrease, falling from 2,555,000 in 1913 to only 1,270,000 in 1921. The closing-down of factories and hunger had driven workers to the villages. When large-scale industry, the material basis of socialism and proletarian consciousness, began to decline, part of the workers displayed vacillation, hesitation, desperation and distrust, which was fanned by the counter-revolutionary propaganda of the Mensheviks and Socialist-Revolutionaries, the last ditch defenders of capitalism. This created a serious threat to the new Soviet system.

The peasants were the most numerous class of Soviet society, accounting for about 80 per cent of the population.

Far-reaching changes had taken place in the position and the thinking of the peasants during the war and the Revolution. They had been rid of landowner and capitalist oppression, of landowner-bourgeois rule, and were, to a large extent, freed from the influence of the church and religion. The ratio between the different sections of peasants–poor peasants, middle peasants and kulaks–had changed radically: prior to the Revolution the vast majority (about

65 per cent) of the peasants were poor, but now the middle-peasant group predominated, the number of poor peasants having diminished. The power of the kulaks had been broken, and the number of kulak farms had dropped to approximately one-third of the original number. The former exploiter classes—the landowners and the capitalists—had been completely expropriated. Between 1,500,000 and 2,000,000 landowners and capitalists, including their families, had emigrated, retaining their counter-revolutionary organisations with the purpose of strangling Soviet rule and restoring capitalism in Russia; some of the small landowners had remained in the countryside, receiving the right to the newly established quota of land.

The workers and peasants, forming, as we have already said, the main classes of Soviet society, had united in the military and political alliance that had taken shape during the Civil War. However, when the Civil War ended the military and political form of this alliance was no longer sufficient. The peasants began to voice their dissatisfaction with the compulsory deliveries of food. They demanded freedom to dispose of their surplus products at their own discretion, to exchange them for manufactured goods. This dissatisfaction was turned to account by the Cadets, Mensheviks and Socialist-Revolutionaries, who had lost influence during the Revolution, and also by the whiteguard leaders living abroad. They organised anti-Soviet kulak uprisings in Tambov Region, the Ukraine, on the Don and in Siberia. Some middle peasants became involved in these uprisings.

The enemies of Soviet rule changed their tactics. Inasmuch as the Soviets enjoyed the support of millions of people, they changed their slogan of "Down with the Soviets" to "Soviets Without Communists". The new tactics were, for example, responsible for the Kronstadt mutiny, which broke out on February 28, 1921, and threatened the gains of the Revolution because of that fortress' proximity to Petrograd. The mutineers were actively helped by the Western bourgeoisie. On March 18, 1921, the mutiny was put down by Red Army units commanded by Mikhail Tukhachevsky.

Among some of the workers, too, there was dissatisfaction with the War Communism policy.

In the spring of 1921, the situation in the country demanded a basic re-examination of the policy pursued by the Party and Government.

Mikhail Frunze, Kliment Voroshilov and Semyon Budyonny planning the defeat of Wrangel, 1920

Troops of the First Cavalry Army, 1920

Petrograd Communists on the eve of their departure to the front against the White Poles

Voluntary work at the Kazan Railway Station, Moscow, May 10, 1919

Yakov Sverdlov

Felix Dzerzhinsky

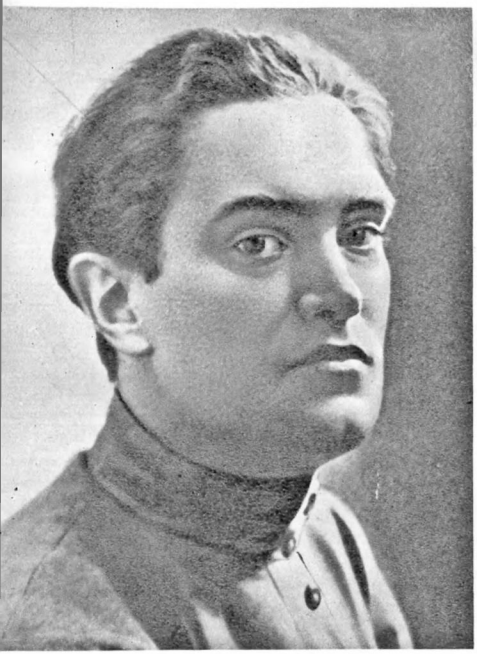

Valerian Kuibyshev

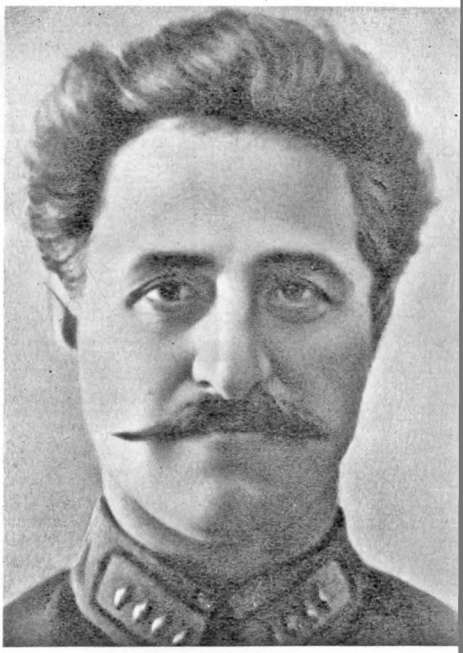

Grigory Orjonikidze

Nikolai Shchors

Vasily Chapayev

Sergei Lazo

The Red Guards enter the Kremlin, 1917

№ 208.
Пятница.
27 октября 1917 г.

ИЗВѢСТІЯ

ЦѢНА:
въ Петроградѣ 5 коп
на ст. мест. 10 коп

Центральнаго Исполнительнаго Комитета
и Петроградскаго совѣта
РАБОЧИХЪ и СОЛДАТСКИХЪ ДЕПУТАТОВЪ

Декретъ о мирѣ,

принятый единогласно на засѣданіи Всероссійскаго Съѣзда Совѣтовъ Рабочихъ, Солдатскихъ и Крестьянскихъ Депутатовъ 26 октября 1917 г.

Decree on Peace

Soldiers and workers of Petrograd receiving the *Izvestia*, 1917

Revolutionary soldiers and Red Guards guard the Smolny Institute, October 1917

Demonstration in Petrograd, July 1917

Group of workers, who took part in the fighting to establish Soviet rule in Tashkent, 1917

Group of workers, who took part in nationalising the Likino Textile Mills, December 1917

Troops of the First Byelorussian Communist Detachment seen just before leaving for the front, 1918

A regiment consisting of the poorest section of the peasants, 1918

Troops of the First Byelorussian Communist Detachment seen just before leaving for the front, 1918

May Day demonstration in Petrograd, 1917